

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT NIJMEGEN
Vakgroep Algemene Taalwetenschap en Dialectologie
Postbus 9103
NL - 6500 HD Nijmegen

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

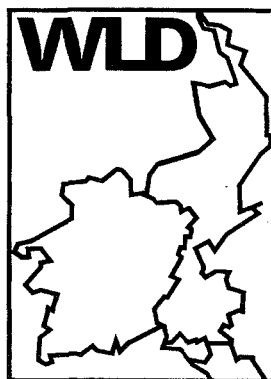
Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. L. Draye
en prof. dr. R. van Hout

I. AGRARISCHE TERMINOLOGIE

Aflevering 11: rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen

DR. H. CROMPVOETS

m.m.v. drs. J. van Schijndel

© 2001, Koninklijke Van Gorcum BV, Postbus 43, 9400 AA Assen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j°, het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 90 232 3653 X

NUGI 941

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de provincie Limburg, de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Grafische verzorging: Koninklijke Van Gorcum, Assen

TEN GELEIDE

ALGEMEEN

In de elfde aflevering van *Deel I Agrarische Terminologie* vindt men de dialectwoordenschat over de onderwerpen *rundvee, melkbehandeling, room en roombehandeling, boterbereiding, veeteelt algemeen, voeder, voederketels en toebehoren en tuieren*. Met deze aflevering over het rund is binnen WLD I de terminologie rondom veeteelt afgerond.

De totstandkoming van deze aflevering kent een lange geschiedenis. Aan het einde van de jaren zeventig in de vorige eeuw heeft de toenmalige studente Mariet Janssen uit Lomm de paragrafen Algemeen (1) tot en met Voortplanting (7) binnen het hoofdstuk Rundvee gelemmatiseerd als doctorale scriptie voor haar studie Nederlandse Taalen Letterkunde. Zij werd hierbij begeleid door wijlen drs. P. Goossens. Dit materiaal vormt de basis voor de huidige aflevering. In de loop van de tijd zijn er echter binnen de WLD-spelling wijzigingen gekomen. Door de nieuwe spellingvoorschriften van 1995 voor de Nederlandse schrijfwijze van woorden moest een groot aantal woordtypen aangepast worden. En in de loop van de jaren kwamen er de paragrafen Ziekten (8) en Behandeling, verzorging (9), en het hoofdstuk over Melk en boter ter bewerking bij. In 1999 heeft Suzan Kroezen, studente in de Algemene Taalwetenschap en Dialectologie, onder begeleiding van drs. H.H.A. van de Wijngaard de paragraaf Boterbereiding (12) gelemmatiseerd in het kader van haar stage Dialectlexicografie. Met de lemmatisering van verwante onderwerpen binnen het hoofdstuk Veeteelt algemeen (paragrafen Algemene benamingen (13), Voeder, voederketels en toebehoren (14) en Tuieren (15)) was de aflevering rond de millenniumwisseling gereed.

Over het rund is in 1963 vanuit de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde (NCDN) een uitvoerige vragenlijst verstuurd. 168 Personen stuurden de lijst ingevuld terug vanuit een groot aantal plaatsen in de beide provincies Limburg. Door dit feit kan men zeggen dat vele dialectwoorden in WLD I.11 ontleend zijn aan een periode in de landbouwgeschiedenis, de beginjaren zestig van de twintigste eeuw, waarin de rundveehouderij nog vrij kleinschalig geschiedde. De boer kende de koeien nog bij naam en niet bij nummer. Hiervoor leze men bijvoorbeeld de lemmata “roepwoord voor de stier”, “roep- en lokwoord voor de koe” en “roep- en lokwoord voor het kalf”. Een vet te mesten kalf liep nog in de wei. Maar in het lemma “mestkalf” vindt men als voorbode van de komende bio-industrie al een aantal opgaven “kistkalf”. Over het algemeen kan gesteld worden dat de dialectwoordenschat in deze aflevering dateert uit de periode vóór de bio-industrie.

BRONNEN BETREFFENDE DE TERMINOLOGIE VAN HET RUND

Aan het begin van elk woordenboekartikel of lemma worden tussen ronde haken de voor dat lemma van belang zijnde bronnen opgegeven. Voor de terminologie met betrekking tot het rund was de belangrijkste bron *Dialectvragenlijst no. 3A* van de NCDN met 238 vragen, die door 168 personen is ingevuld. Met betrekking tot de ziek-

ten van het rund werden *Dialectvragenlijst no. 52* van de NCDN en *Dialectvragenlijst 48A* van het Meertens Instituut te Amsterdam aanvullend afgevraagd. Heel veel dank gaat uit naar de personen die nauwgezet al deze vragenlijsten invulden.

Voor deze aflevering zijn verder van groot belang de gegevens met betrekking tot het rund die afkomstig zijn uit de enquête die dr. J. Goossens in de jaren vijftig in Belgisch-Limburg heeft gehouden. Deze enquête betrof de landbouwterminologie.

Naast de gegevens die verzameld werden uit de "Nijmeegse" (N) en "Amsterdamse" (A) vragenlijsten is nogal wat materiaal afkomstig uit "Leuvense" (L) vragenlijsten. Voor een overzicht van nog andere enquêtes die gebruikt werden en van de in het lemma als monografisch materiaal verantwoorde bronnen zie men de *Inleiding* op het WLD. Omdat er sinds het verschijnen van de *Inleiding* vele, nieuwe lokale dialectwoordenboeken zijn verschenen, was het voor de redactie noodzakelijk deze woordenboeken te raadplegen op woorden met betrekking tot het rund. Nieuwe geraadpleegde literatuur met het oog op WLD I.11 is:

Achten, P., *Hôessëlsë Diksjênêr*, Hoeselt 1995.

Amkreutz, L., G. Bemelmans [e.a.], *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*, Kerkrade 1987.

Bakker, F., A. Hendriks, *'t Bliëriks van vroujer*, Nijmegen 1995.

Berg, J. van den [e.a.], *Weertlands Woordenboek*, Weert 1983.

Bernaerts, J., *Hamonts-Achels dialectwoordenboek. Etymologische verkenningen in het dialect van Hamont en Achel*, Hamont 1991.

Berns, J.B., *Namen voor ziekten van het vee: het dialectografisch onderzoek in het gebied van het Woordenboek van de Brabantse en dat van de Limburgse dialecten*, Amsterdam 1983.

Bruinsma V., *Leerboek der boter- en kaasbereiding naar de nieuwste ontdekkingen op het gebied der zuivelbereiding*, Groningen 1881.

Clout, Chr., *Woordenlijst betreffende het Heels*, zonder verdere gegevens.

Crompvoets, H., m.m.v. J. van Schijndel, *Méëls Woordeboek*, Medelo nr. 6, Meijel 1991.

Crompvoets, H., A. Weijnen [e.a.], *Woordenboek van de Brabantse Dialecten* Afl. I.6 (o.a. het karnen), Assen 1980.

Dinter, W. van, H. Giesbers [e.a.], *Dialectwoordenboek van de gemeente Gennep*, Gennep 1993.

Geraerts, A., J. Olaerts [e.a.], *Gènker Woerdeleest*, uitg. Gemeentebestuur Genk, Genk z.j..

Geurts, R., *Seppig wiej ein smawtpaer*, Echt 1988.

Gilen, T., F. Vanmarsenille [e.a.], *Sintrûinse Diksjónèr*, Sint-Truiden 1995.

Houx, J., A. Jacobs [e.a.], *Tegels Dialek. Uiteenzetting over de klankleer, spraakkunst en woordenschat van het dialect van Tegelen*, Maastricht 1968.

Jaspars, G., *Groéselder Diksjenèr*, Gronsveld 1979.

Horen, L. van, *Heljese weurd, oehdrukkinge en gebroehke*, Helden 1986.

Kooijman, G., *Thematisch Woordenboek van het Tungelroys*, Amsterdam 1985.

Litjens, G., A. van Soest, *En haffel Arces/ Lôms*, Arcen z.j..

Notermans, J., *Hiersj - Mestreechs - ABN Woordenboek*, Maastricht 1990.

Schols, W., G. Linssen, *Venrays woordenboek*, Venray 1991.

Schoofs, R., *Woordenboek van het dialect van Bree en omgeving*, Bree 1988.

Staelens, X., *Dieksjenèr van 't (H) Essels*, Hasselt 1989³.

Steijvers, L., *Weem kintj ze nog? Ein verzameling rojer weurd*, Stramproy 1989.

Stevens, A., *Túngërsë Diksjênêr*, Tongeren 1986.

- Vandermeeren, L., *Het Bjêvels*, Beverlo 1995.
Venken, M., N. Coenen, [e.a.], *'n Manjel Stokkemer wèurd*, As 1990.
Verheijen, J. [e.a.], *è maes inne taes, Plat Hôrster*, Horst 1989.
Voort, Th. van de, *Het dialekt van de gemeente Meerlo-Wanssum*, Amsterdam 1973.
Vromans, J., A. Weijnen [e.a.], *Woordenboek van de Brabantse Dialecten Afl. I.3 (het rund)*, Assen 1976.
Wijnen, F., Van "Aanvange" wies "Luie zweit", 'n stökske "Brits plat". In: *Maasbree, Afdeling eener Gemeente*, Maasbree 1985, pag. 90-100.

SPELLING

Door de nieuwe spellingvoorschriften van 1995 voor de Nederlandse schrijfwijze van woorden wijkt een aantal woordtypen qua spelling af van die in bijvoorbeeld aflevering I. 3 (Het rund) van het Woordenboek van de Brabantse Dialecten. Zo wordt **stierekalf** (WBD I.3) **stierenkalf** (WLD I.11) en **biezemelk** (WBD I.3) wordt **biezenmelk** (WLD I.11).

VERANTWOORDING ILLUSTRATIEMATERIAAL

De foto's zijn afkomstig uit het archief van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) te Roermond (afb. 3, 5, 6, 7 en 8) en van het Katholiek Documentatie Centrum (KDC) te Nijmegen (afb. 1, 2, 4, 9, 10 en 11).

De kaarten zijn gemaakt met behulp van het computerprogramma MapInfo. Technische hulp werd daarbij geboden door dr. J. Kruijzen van de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde.

ALFABETISCH REGISTER EN WOORDKAARTEN

In de totstandkoming van de definitieve versie van aflevering WLD I.11 heeft drs. J. van Schijndel een belangrijk aandeel gehad. Hij voerde de op fiches uitgewerkte lemmata in en trad zo nodig corrigerend op in de tekst. Daarnaast stelde hij het alfabetisch register samen en droeg hij mede de zorg voor de realisering van de woordkaarten.

FINANCIËLE STEUN EN BEGELEIDING

Aflevering WLD I.11 kon tot stand komen doordat de provincie Nederlands Limburg de arbeidsplaats van dr. H. Cromptvoets bekostigde. Een subsidie voor de drukkosten verstrekke de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

De werkzaamheden stonden onder toezicht van de Begeleidingscommissie WLD, die wordt gevormd door mr. J.G. Smeets, voorzitter, en de leden dr. J. Cajot, prof. dr. L. Draye, prof. dr. J. Goossens, prof. dr. R. van Hout, prof. dr. A. Knotter, dhr. F. Walraven en prof. dr. A. Weijnen. De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. L. Draye en prof. dr. R. van Hout. Het werk werd uitgevoerd aan de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde van de Katholieke Universiteit Nijmegen.

AGRARISCHE TERMINOLOGIE IN VERBAND MET VEETEELT

Rundvee

Melk en boter

Veeteelt algemeen

INHOUDSOPGAVE

A.	RUNDVEE	1	3.2.	<i>Mannelijk rund</i>	15
1.	Algemeen	1	3.2.1	stier (kaart 6)	15
1.1	rundvee (kaart 1; afb. 1)	1	3.2.2	mannelijk kalf	17
1.2	stuks (vee)	2	3.2.3	mannelijk kalf dat van tanden begint te wisselen	17
1.3	rund (kaart 2)	2	3.2.4	castreren (kaart 7)	18
1.4	jong van een rund	4	3.2.5	os	19
			3.2.6	vet te mesten stierkalf	20
			3.2.7	springstier	20
2.	Soort en herkomst	4	3.2.8	stamboekstier (afb. 4)	21
2.1	wilde koe	4	3.2.9	geprimeerde stier	21
2.2	halfbloed	4	3.3.	<i>Vrouwelijk rund</i>	22
2.3	stamboekkoe (kaart 3; afb. 2)	5	3.3.1	koe (kaart 8; afb. 5)	22
2.4	roodbonte koe van het donkerrode type	6	3.3.2	vrouwelijk kalf	24
2.5	roodbonte koe van het oranje-rode type	7	3.3.3	dekbare vaars	25
2.6	bonte koe met rode kop	7	3.3.4	vaars (kaart 9)	26
2.7	lichtbonte koe	7	3.3.5	vrouwelijk kalf dat van tanden begint te wisselen	27
2.8	rode koe	8	3.3.6	geslachtsrijpe koe	28
2.9	rode koe met geheel witte kop	8	3.3.7	vrouwelijk rund dat voor de eerste keer drachtig is	28
2.10	rode koe met witte kop en rode vlekken om de ogen	8	3.3.8	guste koe	28
2.11	zwartbonte koe	8	3.3.9	koe die eenmaal heeft gekalfd (afb. 6)	29
2.12	zwartbonte koe met scherp gescheiden witte en zwarte banen	9	3.3.10	lege eerste koe	30
2.13	bonte koe met zwarte kop	9	3.3.11	koe die tweemaal heeft gekalfd	30
2.14	zwarte koe	9	3.3.12	muntige koe (kaart 10)	31
2.15	zwarte koe met geheel witte kop	9	3.3.13	vet te mesten vaars	32
2.16	zwarte koe met witte kop en zwarte vlekken om de ogen	10	3.3.14	vetkoe	32
2.17	donkerbruine koe	10	3.3.15	brulse koe	32
2.18	vaalbonte koe	10	4.	Lichaamsdelen	33
2.19	koe met witte vlek of streep op het voorhoofd	10	4.1	hoorn van de koe	33
2.20	koe met rode vlek op de poot	11	4.2	jaarring	33
3.	Naar geslacht en/of leeftijd	11	4.3	stomphoorns	34
3.1.	<i>Niet geslachtelijk onderscheiden</i>	<i>11</i>	4.4	haren tussen de hoorns	34
3.1.1	kalf (kaart 4; afb. 3)	11	4.5	kern (kaart 11)	34
3.1.2	pasgeboren kalf	12	4.6	kossem	35
3.1.3	pink	14	4.7	melkgebit van kalveren	36
3.1.4	enter	14	4.8	brede tanden	36
3.1.5	mestkalf (kaart 5)	14	4.9	kruis	36
3.1.6	slachtrijp	15	4.10	kruisbeen	37
			4.11	draaiers	37
			4.12	zitbeenderen	37
			4.13	banden	37
			4.14	platen	38

4.15	billen (kaart 12)	38	6.2	loeien van de koe om het kalf	62
4.16	staartkwast (kaart 13)	39	6.3	loeien van de koe van honger	62
4.17	vangplooi	39	6.4	loeien van de koe tegen melkenstijd	62
4.18	uier (kaart 14)	40	6.5	loeien van de koe van pijn	62
4.19	uierkwartier	41	6.6	brullen	62
4.20	linkervoorkwartier	41	6.7	loeien van kalveren	63
4.21	linkerachterkwartier	42	6.8	met opgeheven staart rondlopen	63
4.22	rechtervoorkwartier	42	6.9	bronstig op andere koeien springen	63
4.23	rechterachterkwartier	43	6.10	de grond omwoelen	63
4.24	driespeen	43	6.11	wisselen van tanden	64
4.25	melkaders	44	6.12	uitwerpselen van koeien (kaart 22)	64
4.26	melkkuil	44	6.13	herkauwen (kaart 23; afb. 7)	65
4.27	bloedaders	44	6.14	hijgen	67
4.28	melkspiegel	45			
4.29	hoef van de koe (kaart 15)	45			
4.30	achterklauw	45	7.	Voortplanting	68
4.31	voorklauw	46			
4.32	koeienmaag	47	7.1.	<i>Geslachtsdrift</i>	68
4.33	pens	47			
4.34	netmaag	47	7.1.1	tochtig (kaart 24)	68
4.35	boekpens	48	7.1.2	wild	69
4.36	lebmaag	48			
4.37	maagvliezen	48	7.2.	<i>Dekking</i>	69
4.38	uitsteeksels in de maag	48			
4.39	kol	48	7.2.1	leiden	69
4.40	bles	48	7.2.2	aanstieren	70
4.41	sneb	48	7.2.3	dekken	70
4.42	miltkuilen	49	7.2.4	niet bevrucht	70
4.43	baarmoeder van de koe (kaart 16)	49	7.2.5	bloedgang	70
4.44	speen van de koe (kaart 17)	49	7.2.6	onvruchtbare koe (kaart 25)	71
4.45	schede van de koe (kaart 18)	50			
4.46	penis van de stier (kaart 19)	51	7.3.	<i>Tekenen van drachtigheid</i>	72
4.47	scrotum (kaart 20)	52			
4.48	staart	53	7.3.1	bij dekking bevrucht	72
4.49	poot	53	7.3.2	niet behouden	73
4.50	huid	54	7.3.3	niet drachtig	73
			7.3.4	verdrogen	73
5.	Eigenschappen	55	7.3.5	droogstaan	74
			7.3.6	uieren	75
5.1	soortige koe	55	7.3.7	klam trekken	75
5.2	forsgebouwde koe	55	7.3.8	klamvaars	76
5.3	goede vleeskoe	56			
5.4	koe met lange poten	56	7.4.	<i>Drachtigheid</i>	76
5.5	koe met korte poten	56			
5.6	koe met ver uitspringende hielen	57	7.4.1	drachtig	76
5.7	koe met hellend kruis	57	7.4.2	hoogdrachtig	76
5.8	koe met slappe, doorgezakte rug	57	7.4.3	kalfsbel	76
5.9	koe met gebogen, opgezette rug	58	7.4.4	slijmblaas	76
5.10	magere koe	58	7.4.5	slijmen	77
5.11	mager kalf	58	7.4.6	verlopen (kaart 26)	77
5.12	melkkoe	59	7.4.7	voortijdig een levend kalf ter wereld brengen	77
5.13	vleeskoe	59			
5.14	ver uitspringende hielen	60	7.4.8	verdroogde kalf	79
5.15	voorpoten met dikke knieën	60	7.4.9	overdragen	79
6.	Verrichtingen, gedrag	60	7.5.	<i>Geboorte</i>	79
6.1	loeien van de koe in het algemeen (kaart 21)	60	7.5.1	uitgeteld zijn	79
			7.5.2	persen	80
			7.5.3	kalven	80

7.5.4	rollen	80	9.1.6	vetweiden	105
7.5.5	verkeerd liggen	81	9.1.6	houder van slachtvee	105
7.5.6	goed liggen	81			
7.5.7	waterblaas	81	9.2.	<i>Roepwoorden</i>	106
7.5.8	pootjesblaas	82			
7.5.9	het kalf afdraaien	82	9.2.1	roepwoord voor de stier	106
7.5.10	kalfmachine	83	9.2.2	roep- en lokwoord voor de koe	107
7.5.11	kalfsvlies	83	9.2.3	roep- en lokwoord voor het kalf	107
7.5.12	slijmkoek (kaart 27)	83			
7.5.13	nageboorte van de koe (kaart 28)	84	9.3.	<i>Tuig</i>	108
7.5.14	slijm bij de nageboorte	85			
7.5.15	zuiveren	86	9.3.1	koptouw	108
7.5.16	aanmelken	86	9.3.2	halster (kaart 37)	108
7.5.17	koe die pas gekalfd heeft	86	9.3.3	knieband voor een stier of kalf	108
			9.3.4	neusklem	109
			9.3.5	muilkorf voor kalveren (kaart 38)	110
8.	Ziekten	87	9.3.6	kalverjuk	111
			9.3.7	staartkoord	111
8.1	abortus, verwerpen	87	9.4.	<i>Melken</i>	111
8.2	lijfbieden, prolapsus vaginae	87			
8.3	koningskop (kaart 29)	88	9.4.1	melken (afb. 9)	111
8.4	uitpersen van de baarmoeder, prolapsus uteri	88	9.4.2	melkstoeltje (afb. 10)	112
8.5	kalfziekte, melkziekte	89	9.4.3	droogrek	113
8.6	uierontsteking, mastitis	90	9.4.4	meer melk gaan geven	113
8.7	bedorven melk	90	9.4.5	de melk inhouden	114
8.8	vlokken in de melk	90	9.4.6	de melk laten lopen	114
8.9	knobbels in de uier	90	9.4.7	zich moeilijk laten melken	115
8.10	wrang	90	9.4.8	verse koe	116
8.11	aangetaste uier	91	9.4.9	driespeen	116
8.12	wilde zucht (kaart 30)	91	9.4.10	tweespeen	116
8.13	witte vloed	92	9.4.11	verstopte speen	117
8.14	brulziekte	92	9.4.12	droge koe	117
8.15	brulkoek	92			
8.16	trommelzucht	92	B.	MELK EN BOTER	118
8.17	scherp inhebben	93			
8.18	diarree	94	10.	Melk en melkbehandeling	118
8.19	kopziekte	94			
8.20	miltvuur	95	10.1	melk (kaart 39)	118
8.21	wormbulten	95	10.2	biestmelk	119
8.22	schurft (kaart 31)	96	10.3	dunne melk	120
8.23	stalklauen	96	10.4	karnemelk (kaart 40)	120
8.24	tussenklauwontsteking	97	10.5	geronnen melk	122
8.25	tuberculose	98	10.6	melk zeven	123
8.26	lijder aan tuberculose	99	10.7	melkzeef (kaart 41; afb. 11)	124
8.27	lijder aan open tuberculose	99	10.8	filter in de melkzeef	125
8.28	mond- en klauwzeer (kaart 32)	99			
8.29	nierbekkenontsteking	100	11.	Room en roombehandeling	126
8.30	hondsolheid	100			
9.	Behandeling, verzorging	100	11.1	room (kaart 42)	126
			11.2	roomschotel	127
9.1.	<i>Weiden</i>	100	11.3	roompot	127
			11.4	vel op gekookte melk	128
9.1.1	grazen (kaart 33; afb. 8)	100	11.5	afromen (kaart 43)	128
9.1.2	omweiden (kaart 34)	101	11.6	melkafromer (kaart 44)	130
9.1.3	hoeden van koeien	102	11.7	afgeroomde melk	130
9.1.4	koeherder (kaart 35)	104	11.8	wei	133
9.1.5	zweep van de koeherder (kaart 36)	105	11.9	boterkuip	134

12.	Boterbereiding	134	14.	Voeder, voederketels en toebehoren	157
12.1	karnen (kaart 45)	134	14.1	voer	157
12.2	karnvat (kaart 46)	136	14.2	voederen	158
12.3	karnstaf	138	14.3	resten van het eten van dieren	158
12.4	karnschijf	139	14.4	veevoer verzamelen (kaart 51)	159
12.5	deksel van de karnton	139	14.5	aardappelmolen	160
12.6	karmolen	139	14.6	koekenbreker	161
12.7	draaiende karnton	140	14.7	haverkorfje	161
12.8	boog	141	14.8	spruitpot	161
12.9	wip	141	14.9	voedermik	162
12.10	koning	141	14.10	voerschep	162
12.11	kneden	141			
12.12	bak om boter in te kneden (kaart 47)	141	15.	Tuieren	163
12.13	boterlepel	143	15.1	tuieren (kaart 52)	163
12.14	boter	143	15.2	vertuieren	164
12.15	boter inleggen	144	15.3	tuiersplaats	164
12.16	klomp boter	144	15.4	tuiertuig	164
12.17	boter opmaken	144	15.5	tuierspaal (kaart 53)	165
12.18	botersoorten	144	15.6	sleephout	166
12.19	stremsel	145	15.7	tuiertouw, tuiersetting	167
			15.8	tuiershamer	167
C.	VEETEELT ALGEMEEN	146			
13.	Algemene benamingen	146			
13.1	longen	146			
13.2	blaas	146			
13.3	pezen	146			
13.4	ingewanden	146			
13.5	nieren	146			
13.6	lever	146			
13.7	hart	146			
13.8	slokdam	146			
13.9	darmen	146			
13.10	hoef	146			
13.11	vee (kaart 48)	147			
13.12	veestapel	148			
13.13	vee houden	148			
13.14	vee fokken	148			
13.15	veearts (kaart 49)	149			
13.16	schijten	150			
13.17	urine	150			
13.18	urineren	150			
13.19	vaste uitwerpselen	151			
13.20	de stal uitmesten	151			
13.21	sterven	152			
13.22	kadaver	152			
13.23	jong van een dier	152			
13.24	vetmesten	153			
13.25	scheuken	153			
13.26	scheukpaal (kaart 50)	153			
13.27	strooien	154			
13.28	strooisel	154			
13.29	strooisel spreiden	155			
13.30	strooisel in de potstal	155			
13.31	strooisel keren	157			

Overzicht kaarten

1	1.1	rundvee	1
2	1.3	rund	3
3	2.3	stamboekkoe	5
4	3.1.1	kalf	12
5	3.1.5	mestkalf	14
6	3.2.1	stier	16
7	3.2.4	castreren	18
8	3.3.1	koe	23
9	3.3.4	vaars	26
10	3.3.12	muntige koe	31
11	4.5	kern	35
12	4.15	billen	38
13	4.16	staartkwast	39
14	4.18	uier	40
15	4.29	hoef van de koe	46
16	4.43	baarmoeder van de koe	50
17	4.44	speen van de koe	51
18	4.45	schede van de koe	52
19	4.46	penis van de stier	53
20	4.47	scrotum	54
21	6.1	loeien van de koe in het algemeen	61
22	6.12	uitwerpselen van koeien	65
23	6.13	herkauwen	66
24	7.1.1	tochtig	68
25	7.2.6	onvruchtbare koe	71
26	7.4.6	verlopen	78
27	7.5.12	slijmkoek	84
28	7.5.13	nageboorte van de koe	85
29	8.3	koningskop	89
30	8.12	wilde zucht	91
31	8.22	schurft	97
32	8.28	mond- en klauwzeer	98
33	9.1.1	grazen	101
34	9.1.2	omweiden	102
35	9.1.4	koeherder	104
36	9.1.5	zweep van de koeherder	106
37	9.3.2	halster	109
38	9.3.5	muilkorf voor kalveren	110
39	10.1	melk	119
40	10.4	karnemelk	121
41	10.7	melkzeef	123
42	11.1	room	126
43	11.5	afromen	129
44	11.6	melkafromer	131
45	12.1	karnen	135
46	12.2	karnvat	137
47	12.12	bak om boter in te kneden	142
48	13.11	vee	147
49	13.15	veearts	149
50	13.26	scheukpaal	154
51	14.4	veevoer verzamelen	159
52	15.1	tuieren	163
53	15.5	tuierspaal	165

Overzicht afbeeldingen

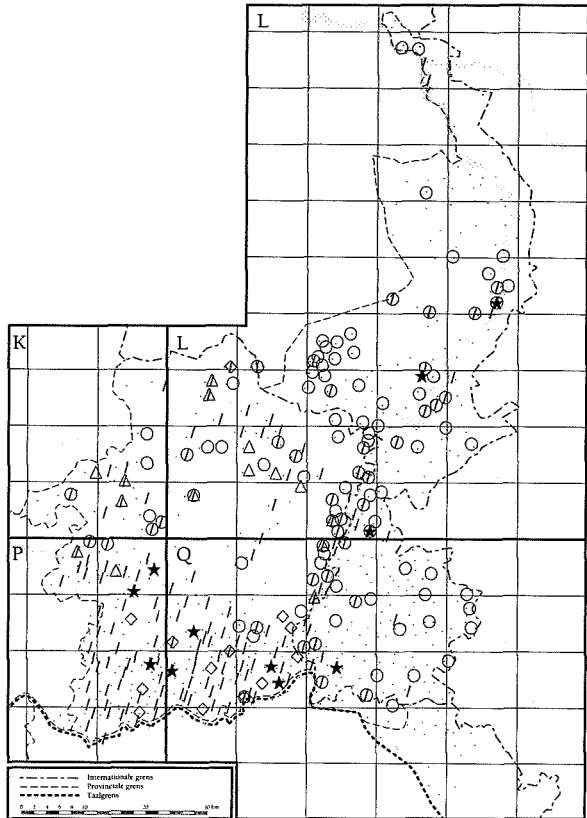
1	rundvee	2
2	stamboekkoe	6
3	kalveren	13
4	stamboekstier	20
5	koe	22
6	koe met drinkend kalf	29
7	herkauwende koeien	66
8	grazende koeien	103
9	melkcursus in Posterholt	112
10	melken zittend op een melkkruk	113
11	melk in de kruiken gieten	124

Kaart 1. RUNDVEE

- / (-) beesten
- (-) vee
- △ (-) veestapel
- ◇ koestal
- ★ koeien

A. RUNDVEE

1. ALGEMEEN

1.1 RUNDVEE (kaart 1)

(N 3A, 1; JG 1a, 1b; monogr.)

[Als vee gehouden runderen. Rundvee in het algemeen.

Zie afbeelding 1.]

vee: *vē* L 159a, 163a, 323, 329, 373, 383, 386, 426, 430, 434, P 51, Q 89, 98, 113a; *vēā* L 377, 386; *vējā* L 211; *vej* Q 83, 98, 182; *vje* Q 9, 11, 99*; *vej* L 432; *vi* L 420, Q 88; *vī* K 360, 361, 361a, L 266, 268, 288a, 289*, 295, 318b, 325, 354, 360, 377, 413, 423, Q 18, 35, 94b, 112a, 198b, 211; *viā* K 317, 353, L 286, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 313, 318a, 318d, 318e, 352, 365, 370, 372, 419, 420, 421, 423, 424, Q 7, 8, 209; *vīā* L 265, 268, 269, 269b, 270, 271, 289, 290, 295, 318b, 319, 320a, 321, 326, 330, 355, 360, 362, 369, 371, 373, 374, 382, 422, 424, P 45, Q 3, 10, 14, 33, 95, 99*, 111*, 117a, 119, 203a, 204a; *vij* L 368b; *vīe* Q

11; **koevee:** *kuyvē* L 322a; *kuvī* L 266, 268; *kōvī* Q 198b; *kuvīā* L 270; *kōvīe* Q 97, 197; *koyvīe* L 290; *kōvia* Q 8; **rundvee:** *rōnt.vē* Q 84; *rōntvī* L 371a; *rō.nt.vi* L 413; **rindvee:** *rentjvē* L 332; *rentvī* L 268; *reņkvīā* L 269, 270, Q 119; *reņkvia* Q 121; **veestapel:** *vistāpāl* L 413; *vīastā.pāl* L 312, 363, 366, 415, Q 96c; *viāstā.pāl* K 358, L 314, 364, 422, Q 7; *vejstā.pāl* P 53; *vīastōpāl* K 318; *viāstōpāl* K 314; **rundveestapel:** *rōntvīstāpāl* P 44; **stalvee:** *stalvēā* K 317a; **beesten:** *bēstā* L 164, 165, 329, 331, 332, 373, 427, Q 20, 90, 176a, 178, 180; *bēastā* K 278, L 426; *bestā* L 312, 352, 353, P 46, 188, Q 73, 162; *bestā* P 222; *bjeistā* K 278, L 286; *bejstā* Q 72; *bestā* L 265, Q 77, 78; *bīstā* L 270, 289*, 314, 372, 413, 416, P 45, 55, 176, 218, Q 2, 94b, 95a, 187a, 193, 198b; *bīastā* K 358, L 290, 295, 296, 314, 317, 318b, 322, 330, 358, 359, 361, 362, 367, 368, 377, 420, 422, P 48, Q 7, 10, 11, 12, 95, 97, 111; *bistā* K 358, 359, 361, 361a, L 317, 360, P 49, 50, 51, 54, 55, Q 3a, 4, 72a, 96c, 198b; *biastā* K 316, 353, 357, L 282, 315, 316, 318b, 371, 422, 424, P 44, 48, 50, 58, 107a, 174, 176, Q 6, 7, 12, 14, 197; *biastā* K 315; *bjeistā* K 318; *bešā* Q 80; *besā(n)* Q 76; **koebeesten:** *kubēstā* Q

84, 167, 168; *kuybēstā* L 322a; *kuībēstā* Q 94; *kōbēstā* L 0427; *koūbēstā* Q 175, 179; *kqūbēstā* Q 179; *kqūybēstā* Q 153; *kubestā* Q 77, 155, 162, 163, 169, 182, 241, 242; *kuībēstā* Q 181; *koūbestā* P 192, 195, 197, 223, Q 160, 165, 166; *koūybēstā* P 119, 186; *kqūybēstā* P 121; *keūbestā* P 187, 188, Q 156; *kābestā* P 219; *kybestā* Q 96d; *kōbestā* Q 207; *koūbestā* P 177; *kqūbestā* P 120; *kaūbestā* P 177; *kāybēstā* Q 156; *kuj. bīstā* P 46; *kōbīstā* Q 188; *koūbīstā* P 224; *kqūbīstā* P 214; *kubīstā* L 269; *kuībīstā* P 47; *kū. iəbīstā* L 356; *kqūbīstā* P 180; *kqūbīstā* P 177a; *kqūbīstā* P 117; *kābīstā* P 113, 115, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 182, 218, 227; *kāībīstā* P 180; *kuībīstā* P 48, 49; *kqūbīstā* P 172; *kābīstā* P 176a; *kōbīstā* Q 2; *koūbīstā* Q 2a, 71; *koūybīstā* P 52; *kqūbīstā* Q 2; *kqūybīstā* P 118a; *kqūbīstā* Q 2; *kubēsā* Q 77; *kubesā* Q 154; *kybesā* Q 158; *koūbesā* Q 164; *koūibesā* Q 157; *kqūibesā* Q 79; *kuibesā* Q 75, 79a, 80; *kaūbesā* Q 161; *kōbiasā* L 423; **rundsbeesten:** *rōnzbiūstā* P 167; **rindsbeesten:** *renzbestā* Q 168a; *renzbestā* Q 171; *rensbīestā* Q 13; *renzbīstā* P 214; *renžbīstā* L 423; *renzbīstā* P 56; *rendzbīstā* P 213; **koeien:** *kyj* L 270; *kūj* L 322; *kqū* P 58, Q 156, 174, 178; *kqū* Q 74; *kqū* P 188; *kqū* L 430; *kqū* Q 193; *kej* P 57; **koestal:** *koūjstāl* P 184; *kōstāl* Q 91; *kustāl* L 282, Q 155, 177, 182, 240; *kuustāl* Q 157a; *kōstāl* Q 87, 172; *kostāl* Q 78; *kqstāl* P 220; *kqstāl* P 118; **stalbeesten:** *stāl biastā* P 50.

1.2 STUKS (VEE)

(N 3A, 2)

[Een boer heeft 10, 12, 14 enz. stuks vee.]

stuk (vee): *stqk* L 373, 382, 386, 422, P 50, 51, Q 9, 77, 179, 198b, 207; *štqk* Q 35, 112a, 117a,

119, 198b; *stqk* L 320a, 371, 424, Q 9, 11, 197, 203a; *štqk* L 383, Q 204a, 209; *stqk* Q 72a; *stqk* Q 72; *stek* L 368b, Q 3a; **stuks (vee):** *stqks* K 353, 361a, L 268, 269, 289*, 312, 314, 322, 362, 373, 413, 0426, Q 71, 78, 95a, 96c, 187a; *štqks* L 295, 426, Q 98; *stqks* L 270, 288a, 374, 377, Q 94b, 96d, 197; *štqks* L 325, Q 97, 99*; *stqks* P 54; **beesten:** *bēstā* L 329, P 176, Q 180; *bestā* P 46, Q 162; *bestā* L 265; *bīestā* L 286; *bīstā* L 269b, 271, 290, 312, 330, 382, P 45, 48; *bīstā* L 289*, 314, 371a, P 176, Q 2, 33; *bīstā* Q 198b; *biastā* K 317, 357, L 282, 316, P 44, 48, 174; *bīstā* K 358, L 317, 318b, 355, 360, 420, 423, P 49, 55, Q 4; *besā* Q 76; **einden:** *eīndā* L 211; *eīndār* L 416; *ēndā* L 163a; *ēndā* L 164, 165, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *enjār* L 321, 326; *enjā* L 318b, 374; *enjār* L 420; **koeien:** *kūj* Q 158; *kyj* L 270; *kqū* Q 193, 198b; *kqū* Q 33; *kqū* Q 117a; *kqū* Q 156; *kej* L 360; **koebeesten:** *kūbestā* Q 176; *kōabēstā* Q 78; *kqūbestā* Q 93; *kāybēstā* Q 156; *kaūbestā* P 177; *kubīstā* L 270, 295; *kobēsā* Q 80; *kubēsā* Q 77; **staarten:** *stārtā* L 159a; *stert* Q 7; *štert* Q 111*; **staartjes:** *štertjās* L 332; **melkkoeien:** *mēlkkū* L 369; **spier:** *špīr* Q 111; **spier beesten:** *špīr bīstā* L 432; **krakken:** *krakā* Q 97; **dieren:** *dērā* Q 211.

1.3 RUND (kaart 2)

(L 6, 22; L 42, 12; S 30; S 49; Wi 6; monogr.)

[Holhoornig, herkauwend zoogdier dat om zijn vlees en melk en ook wel als trekdier gehouden wordt.]

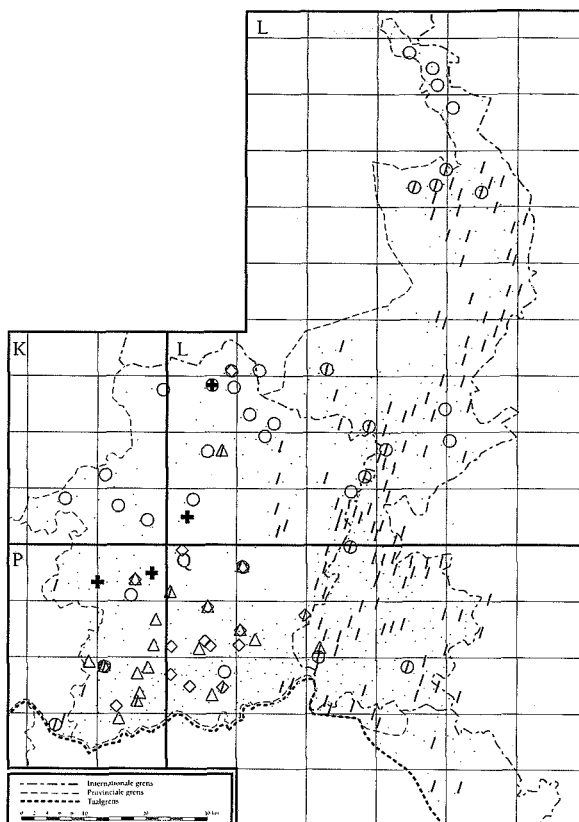
rund: *rōnt* K 278, 315, 353, 360, L 159a, 164, 165, 191, 209, 210, 212a, 217, 282, 286, 313, 316, 317, 354, 358, 413, P 176, 211, Q 3, 158, 203; *rōntj* L 329; *rōntjt* Q 14; *rōnj* L 372; *rōnt*

Afb. 1. Rundvee

Kaart 2. RUND

- / rindje
- rund
- △ koebeest
- ◇ rindsbeest
- ⊕ rundsbeest

K 315, 353, 358, L 316, Q 187; *rōntj* L 289, 321, 378, 385; *runt* P 58; *rynt* L 312; *ryntj* L 419; **rind**: *rent* L 209, 210, 211, 212a, 213, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245, 245a, 246, 246a, 248, 249, 250, 269, 271, 289, 319, 355, 372, 387, 417, P 47, 176, 210a, 211, Q 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 111, 178, 196, 198, 253; *renjt* L 387, 427, Q 207; *rentj* L 288, 289, 290, 291, 298, 299, 300, 321, 323, 325, 326, 327, 328, 330, 331, 333, 374, 377, 378, 381, 382, 387, 425, 426, 429, 431, 434a, Q 7, 14, 16, 20, 21, 22, 27, 29, 32, 32a, 33, 110, 207; *renjtj* L 290, 291, 323, 333, Q 29, 30, 33; *rejt* L 266, Q 207; *rejt L* 267; *rejk* L 268, 295, 296, 297, Q 113, 116, 117b, 118, 121, 202, 203, 204a, 208, 253; *rēnt* L 215a, Q 88, 95, 98, 179, 187, 188, 198, 199; *rē.nt* Q 200, 247, 247a; *rentj* L 291, 382, 432, Q 20; *rējnt* Q 12; *rēant* Q 88, 187, 253, 279; *rēanjtj* Q 30; *re.njtj* L 318b; *rent* L 355, 366, 418, 434, P 174, Q 2, 99, 162, 198, 253; *renjt* L 368, 422, Q 9; *rentj* L 368, 379, 380, 420, 426, 430, Q 19a, 32; *renjtj* L 432; *rejk* Q 222; *rejt* Q 2, 19, 95; *rentj* Q 19; *rēntj* Q 19; *rēant* Q 284; *rejnt* L 372, 416, 422, Q 9, 12, 284; *reijnjt* Q 33; *reijnjtj* L 360, 429; *reijnjtj* Q 20; *riant* L 421; *reñš* L 423; *reñdər*

(mv.) Q 99; *renjar* (mv.) L 290; *reñər* (mv.) Q 111; *rēndər* (mv.) Q 196; *reñər* (mv.) Q 10; *rensər* (mv.) Q 10; **rindje**: *rentjə* L 360, Q 34; *rentšə* Q 196; *rēntjə* Q 284; *rentjə* L 360; *renšə* Q 10, 12; *renskə* P 186; **rundsbeest**: *rōnsbīst* L 414; *rynsbīst* P 50; *rōntsbīst* L 312; *rōnsbīs* P 57; **rindsbeest**: *rentsbjēst* L 282; *rensbīst* P 183; *rensbīat* P 176; *rentsbist* P 176; *rensbist* Q 71; *rēnsbist* Q 3; *rensbēs* Q 78, 79a; *rejnšsbēs* P 80; *rensbes* Q 77, 156, 160; *rensbējs* Q 83; *rensbīs* Q 88; *rensbēs* Q 162; *rēnsbīs* P 55; *rentsbīs* Q 3; *rejnšbīsən* (mv.) Q 1; **rindsvee**: *rentsvī* Q 95; *rensvi* Q 95; **koe**: *ku* L 312; *kuj* L 314; *kou* P 195, Q 1, 33; *kōi* L 314; *kā* P 171; **koebeest**: *kōjbīst* Q 71; *kābīst* P 176; *kōbīst* P 176; *kōbīst* P 172; *kōjbīst* L 355, P 55; *kōjbīst* Q 95; *kubes* Q 89, 167; *koubes* P 121, 188; *kōbes* P 186, 189; *kaubēs* P 184, 188; *kubējs* Q 83; *kōubēs* Q 79; *kōubēs* P 120; *koubəs* P 188; *kōubīs* Q 3, 71; *kōubīs* P 219; *kōubīs* Q 2; **koevee**: *kouvtā* Q 111; **vee**: *vēə* P 50; *vā* L 312, 354; **beest**: *bēst* L 313; *bēs* Q 162; *bjēst* L 286; *bēst* L 215, 248; *bīst* L 314, 353; *bīst* L 245, 246, 355; *bist* K 316, P 56; *bīəs* P 219.

1.4 JONG VAN EEN RUND

(N 3A, 4)

jong: *jōŋ* K 317, L 211, 266, 270, 286, 288a, 289*, 290, 295, 362, 373, 413, 423, 427, P 50, Q 4, 180, 198b, 211; *joŋ* L 164, 165, 268, Q 96d; *jōŋə* L 426; *jōŋŋ* Q 7; *juŋ* L 371a; *jōŋk* K 358, 361, L 268, 269, 316, 318b, 320a, 322a, 326, 332, 360, 377, 382, P 55, Q 3, 77, 156, 162, 187a; *jōŋk* K 358, 361a, L 265, 270, 312, 371, 372, P 51, Q 76; *jōŋk* L 163a, 269b, 373, Q 94b, 162; *jōŋŋk* L 416; *juŋk* P 45, 49, 54, 213, 218, Q 72a, 78; *jūŋk* P 177; **kalf:** *kalf* K 278, L 270, 282, 312, 314, 317, 325, 329, 330, 332, 355, 360, 368b, 369, 372, 374, 383, 420, 424, 430, P 107a, 176, 188, 213, 222, Q 3a, 9, 12, 33, 72, 78, 80, 95, 95a, 111, 111*, 113a, 117a, 119, 156, 158, 176a, 178, 179, 193, 197, 197a, 198b, 204a, 207, 209; **kalfje:** L 269, 331, Q 11, 71; **mutten:** *mōtə* L 314, P 48, Q 2; **kind:** *kēnt* Q 99*; *kētənt* L 432; **dochter:** *dōxtər* P 50, Q 2, 94b, 97, 112a, 198b; **zoon:** *zōn* Q 97; *zōŋn* P 50; **rind:** *reŋnt* L 0426; **rindje:** *rentə* L 381; **vaars:** *vērs* L 422, Q 3; **pink:** *peŋk* L 374; **knopper:** *knupər* K 357.

2. SOORT EN HERKOMST

2.1 WILDE KOE

(N 3A, 3a; monogr.)

[Koe van onbekende of niet erkende afstamming. Bedoeld wordt een koe waarvan het ouderpaar niet bekend is of waarvan de afstamming niet is geregistreerd.

Zie voor de fonetische documentatie van [*koe*] het lemma KOE (3.3.1).]

wilde koe: *weldə* [*koe*] L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 24a, 266, 268, 269b, 271, 295, 371a, 413; *weljđjə* ~ L 289*; *weldj* ~ L 318b; *weltj* ~ L 288a; *welə* ~ K 357; *welj* ~ L 290, 317, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 330, 331, 332, 360, 371, 372, 373, 383, 422, 427, 430, Q 20, 95; *wel* ~ K 358, L 282, 286, 295, 312, 314, 316, 368b, 420, P 44, 46, 48, 50, Q 2, 3, 9, 11, 76, 80, 93, 94b, 96c, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 117a, 156, 180, 197, 198b, 204a, 207, 211; *weldə* ~ L 163a, 164, 165, 265; *wēaldə* ~ L 159a; *wel* ~ Q 94b, 187a, 193, 198b; *wel* ~ Q 12, 179; *wilj* ~ L 369; *wil* ~ L 416, P 188; Q 71, 72a, 162; *wil* ~ Q 2; *wəl* ~ Q 72; *wəl* ~ K 361, P 50, 51; **wilde:** *weldə* L 270; *welt* L 211, P 49; *welj* L 382, 424, Q 113a; *wəlt* K 361a; *wəl* P 51; **wild beest:** *wul biəst* P 58; **wilde vaars:** *welj vērs* L 372; **wild soort koe:** *welj sōrt* [*koe*] Q 7; **vreemde koe:** *vremdə* [*koe*] K 317, Q 96d; *vrəmdə* ~ Q 158; *vrēəm* ~ Q 119; *vrējm* ~ L 423; **gewone koe:** *gəwōn* [*koe*] Q 98; *gəwūən* [*koe*] L 269; **geen stamboekkoe:** *geŋn stambōk* [*koe*] L 420; *geŋn* ~ L 0426; *geŋ* ~ Q 197,

203a; **koe zonder stamboek:** [*koe*] *zōndər stambūk* Q 156; **koe zonder papieren:** [*koe*] *zōndər pəpīrə* Q 98; **r-koe:** *er-[koe]* L 427; **niet ingeschreven koe:** *nī ɛŋgəšrēvə* [*koe*] Q 77; *nø ɛŋgəšxrēivə* ~ P 174; *ne ɛŋxəšxrēivə* ~ P 218; **niet ingeschreven:** *nī ɛŋŋgəšxrēivə* P 54; **koe:** [*koe*] L 269, 270, P 45, 176, Q 198b, 209; **zonder origine:** *zōndər ɔrɪɡɪn* P 222; **zonder stamboom:** *zōndər stambuəm* P 107a; **geen soort:** *gūn sōət* P 55; **onbekende:** *ɔnbəkəndə* L 270; **gebas-taardeerde:** *gəbəstərdēardə* Q 78.

2.2 HALFBLOED

(N 3A, 3b)

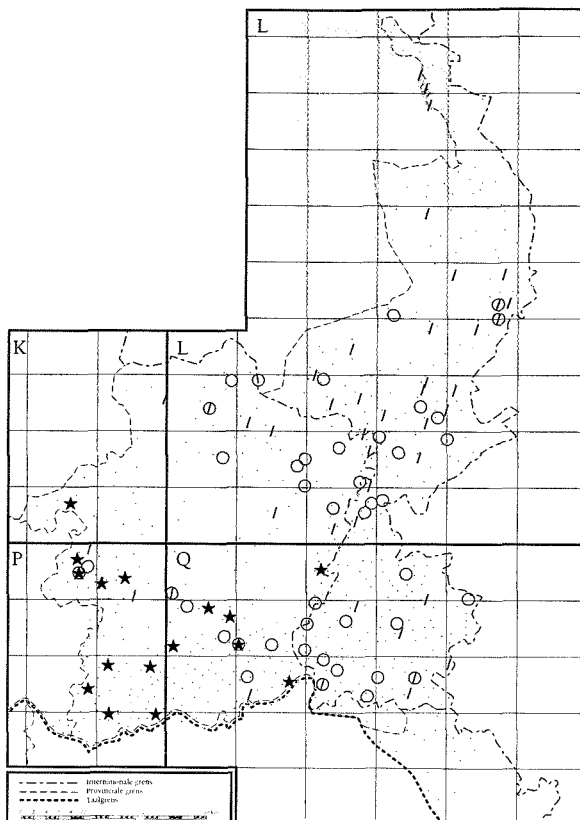
[Koe van gedeeltelijk bekende afstamming. Bedoeld wordt de koe waarvan één der ouders onbekend is — dit betreft meestal de vader — of waarvan één der ouders niet is opgenomen in het stamboek.

Zie voor de fonetische documentatie van [*koe*] het lemma KOE (3.3.1).]

halfbloed: *halfblut* K 358, L 164, 165, 314, P 50, 58; *halfbluət* L 211, P 49; *həfblūt* Q 158; *həvblūt* Q 180; *aləfbluət* Q 2; *halfblöt* L 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 288a, 295, 316, 318b, 321, 322a, 326, 330, 331, 332, 371a, 382, 383, 420, 0426, Q 198b; *həfblöt* L 360, 373, Q 97, 111*; *həvblöt* L 416; *həəfblöt* Q 96c; *həfblöt* Q 204a; *həəfblöt* Q 204a; *halfblōət* L 369; *əvfbloət* L 420; *həvfbloət* L 317; *halfbloyt* P 45; *alvbloət* Q 2; *həfblōt* Q 211; *haləvbloyt* P 51; *həvfbloyt* Q 20; **half wilde:** *haləf wəlt* K 361a; *həvfwelj* Q 7; *əvfwelj* L 424; *haləfwelj* Q 71; **half wilde koe:** *halfwel* [*koe*] L 286, P 48; **halve stamboekkoe:** *həiv stambōk* [*koe*] L 372; **half stamboek:** *half stambōk* L 371; **halve koe:** *half* [*koe*] L 312; **half ras:** *half ras*: P 107a; **half ingeschreven:** *half ɛŋgəšxrēvə* P 51; **half registratie:** *həf rɛɡɛstrāsi* Q 112a; **stamboekkoe:** *stambōkku* L 269; **goede koe:** *gəj* [*koe*] Q 179; **goed beest:** *gəj biəst* P 55; **koe met papieren bij:** [*koe*] *met pəpīrə bi* Q 209; **koe zonder papieren:** [*koe*] *zōndər pəpīrə* Q 98; **registerkoe:** *rɛɡɛstər* [*koe*] L 163a, 427, Q 33, 113a; *regestər*~ Q 111, 111*; **r-koe:** *er-[koe]* L 159a, Q 197; **koe met register:** [*koe*] *met rɛɡɛstər* L 372; **ingeschreven koe:** *ɛŋgəšrēvə* [*koe*] Q 77; *ɪŋgəšrēivə* [*koe*] Q 156; **geen doorfokte koe:** *geŋn dōrfɔktə* [*koe*] Q 95; **koe van de moeder:** [*koe*] *van də mudər* Q 96d; **gekruiste koe:** *gəkrōstə* [*koe*] K 357; *gəkrōzədə* [*koe*] P 222; **gecontroleerde koe:** *gəkɔŋtrɔlərdə* [*koe*] Q 72a; **nog gecontroleerde koe:** *nɔx gəkɔŋtrɔlərdə* [*koe*] L 282; **controlekoe:** *kɔŋtrɔlə* [*koe*] L 322; **ardens koetje:** *ardəns kɔjka* Q 80; **koe:** [*koe*] L 270, P 176, Q 3a; **bas-taard:** *bastərt* L 289*, 320a; **van eigen kweek:** *van ɛjgə kwək* K 278.

Kaart 3. STAMBOECKKOE

- / volbloed(-)
- stamboekkoe
- ★ ingeschreven koe

2.3 STAMBOECKKOE (kaart 3)

(N 3A, 3c; monogr.)

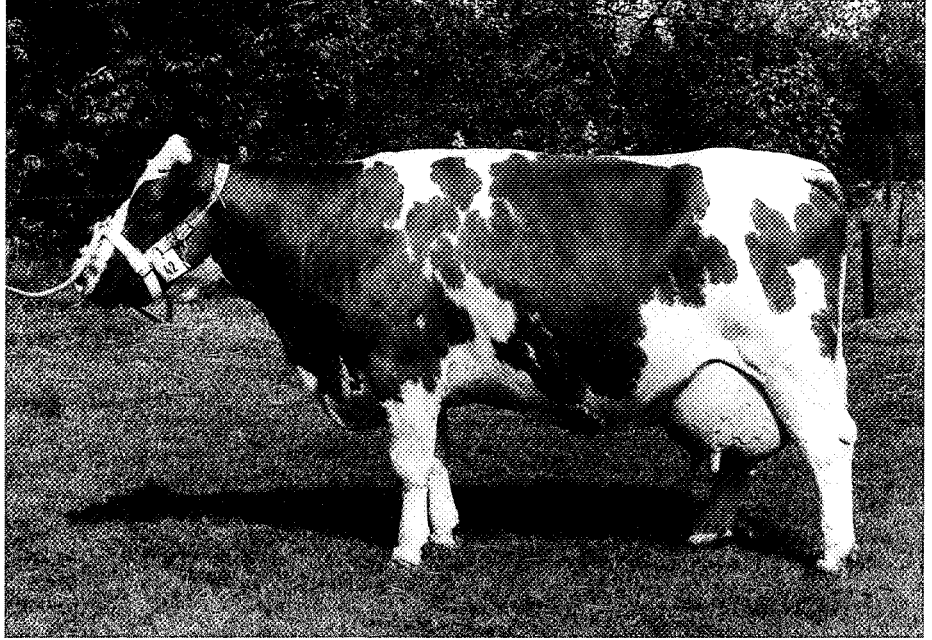
[Koe van geregistreeerde afstamming. Zie ook de toelichting bij het lemma KOE VAN GEREГИSTREEERDE AFSTAMMING in WBD I.3, blz. 330.

Zie afbeelding 2.

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)]

stamboekkoe: *stambuk*[koe] L 265, 282, 286, 361, P 46, 48, Q 2, 72a, 77, 176a; *stambük*~ L 314, Q 187a; *stambyk*~ Q 93; *stambök*~ L 269, 289, 362, 368b, 372, 374, 377, 420, 0426, Q 94b, 96c, 117a, 197, 198b, 203a, 204a; *štambök*~ L 270, 325, 329, 383, 426, 432, Q 33, 99, 111; *štembök*~ Q 193; *stamböyk*~ L 369; *stamböäk*~ L 420; *stambök*~ Q 96d; *stambok*~ Q 76; *stambök*~ L 355; **stamboekbeest:** *stambukbist* P 51; **koe met stamboek:** [koe] *mēt stambök* L 372; **koe van stamboek:** [koe] *van stambök* L 360; **koe uit het stamboek:** [koe] *ūt at stambök* L 422; **stamboekvee:** *stambök.vī* L 423; *stambök.vī* L 413; **stamboek:** *stambök* L 371, 373, Q 94b; *štambök* L 290, Q 35, 113a; *stambok* K 358; **stamkoe:** *stam*[koe] K 361a, L 312, 424; **stam-**

beest: *stambās* Q 7; *stambijās* K 357; **stamvee:** *štamvīā* Q 119; **koe ingeschreven in de keurboek:** [koe] *egāšrēvā en dar kerbök* Q 209; **stamboomkoe:** *stambaum*[koe] Q 9, 11; **volbloed:** *vōlblut* K 278, L 164, 165, P 50, 58; *vōlblut* L 314; *vōlbluat* L 211; *vōlblūt* L 163a; *vōlblūt* Q 180; *vōlblūat* Q 2; *vōlblōt* L 266, 268, 269, 270, 271, 288a, 289*, 290, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 326, 330, 332, 371a, 373, 382, 416, 422, 427, Q 97, 111*, 112a, 198b, 204a, 207, 211; *vōlblōt* L 331; *vōlblōt* L 316; *vōblot* L 317; *vōblout* P 45; **volbloedkoe:** *vōlblōt*[koe] Q 95, 98; *vōlblōt*~ Q 198b; **ingeschreven koe:** *engāšrēvā* [koe] Q 72; *engāšxrēvā* ~ P 48; *engāšxrēvā* ~ Q 9; *ingāšrēvā* ~ K 353; *engāšxrēivā* ~ P 50; *ēingāškrēivā* ~ P 188; *ēnxāšxrēivā* ~ P 218; *ēingāškrēivā* ~ P 222; *ēingāšxrīvā* ~ P 54; *āngāšxrēivā* ~ P 174, 176; *ēngāšxrēvā* ~ P 44; *ēnāšrēvā* ~ Q 77; *engāšrīvā* ~ Q 179; *ēngāšrēvā* ~ Q 78; *ēingāšrēvā* ~ Q 71; **registerkoe:** *rāgestār*[koe] L 269b, 330; **s-koe:** *es*-[koe] L 159a, 430; **r-koe:** *er*-[koe] L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 430; **getekende koe:** *gātēkandā* [koe] Q 158; **prijskoe:** *prēis*[koe] Q 4; *prēs*~ Q 156; **prijksbeest:**

Afb. 2. Stamboekkoef

prëjsbiast P 55; **raskoe:** *ras[koe]* Q 156; **rasbeest:** *rasbiast* P 107a; **gekeurde koe:** *gëkyärdä [koe]* Q 80; **koe met papieren:** *[koe] mät päpërä* L 360; ~ *më päpirä* L 312; ~ *met päpërä* Q 98; **klaskoe:** *klas[koe]* Q 198b; **doorgefokte:** *dörgäfoktä* Q 20; **koe bet een pedigree:** *[koe] be nä redägrëj* P 177; **zeverbeest:** *zëvärbīs* Q 2.

2.4 ROODBONTE KOE VAN HET DONKERRODE TYPE

(N 3A, 121a)

Zie voor de fonetische documentatie van *[koe]* het lemma KOE (3.3.1).]

donkerrode koe: *dönkärruj [koe]* L 312; *döñkälroj* ~ Q 78; *döñkälrij* ~ L 360; **donkerrode:** *döñkärrojä* P 49; *döñkalrujä* P 48; *döñkärrijä* L 269; *döñkärrijä* L 371a; *döñkärrijä* L 290; *döñkärroj* P 51; *döñkärroj* Q 162; *döñkälroj* Q 77; *döñkärroj* Q 99*; *döñkärroj* L 355, 383, Q 93; *döñkärroj* L 0426; *döñkälruj* L 371; *döñkälruj* Q 2; *döñkärrijä* L 321, 422, P 213; *döñkälroj* Q 71; **donkerrood (bijvgl. nmw.):** *döñkärroj* L 332; *döñkälrij* Q 204a; *döñkärrij* L 268; *döñkälrij* L 320a; **duisterrode:** *düstärroj* L 163a, 331; **donkerroodbonte:** *döñkärrojätböntä* Q 97; **donkerbont (bijvgl. nmw.):** *dönärjbönt* K 278; **donkerbruine koe:** *döñkärbröñ [koe]* P 45; **donker (bijvgl. nmw.):** *döñkar* P 44; **roodbonte koe:** *rujätböntä [koe]* Q 4; *rüätböntä* ~ L 270; **roodbonte:** *rujätböntä* Q

11; *rüätböntä* Q 111*; *rüätböntä* L 271; *rüjätböntä* Q 193, 197, 203a; *rujätböntä* Q 96d; *röjätböntä* Q 7; *rutböntä* Q 211; *rüätböntä* Q 111; *rübätböntä* L 422; *rujätböntä* Q 3a, 187a, 197; *rötätböntä* L 322a, 434; *röätböntä* L 325, 377; *röjätböntä* L 382; *röjätböntä* L 326; *rutböntä* L 318b; *rüätböntä* L 330; *rutböntä* L 420; *rüjätböntä* L 416; *rüätböntä* L 295; *rutböntä* L 269b; *rüätböntä* L 268; *rujätböntä* K 353; *rujätböntä* Q 198b; **roodbont (bijvgl. nmw.):** *rötätböntä* L 164, 165; *röjätböntä* L 159a; *röjätböntä* Q 18, 35; *rujätböntä* L 211; *rutböntä* L 314, Q 96a; *rujätböntä* Q 95a; *rujätböntä* L 282; *rüätböntä* L 312, Q 72a; *rötätböntä* Q 20; *rüätböntä* L 322; *rutböntä* Q 91; *röjätböntä* L 432; *röjätböntä* L 369; *rujätböntä* L 266, 270; *rüätböntä* Q 119; **roodbont ras:** *rüätböntä ras* Q 12; **rode koe:** *röj [koe]* P 55; *röj* ~ P 188, Q 72; *ruj* ~ K 317, 358, L 289*, 316, P 46, 218; *rüj* ~ L 372; *ruä* ~ Q 209; **rode:** *röjä* P 50; *röjä* Q 98; *rojä* P 54; *ruj* Q 2; *ruj* P 48; *röj* L 373, P 51; *röj* Q 9, 77, 80; *roj* K 361, Q 178, 180; *rüj* K 358, Q 198b; *ruj* L 317, 372; **schierprode:** *šëpröjä* L 430; **vlamrood (bijvgl. nmw.):** *vlamrüt* L 368b; **rosse:** *rösä* P 174; **bruin (bijvgl. nmw.):** *bröjñ* Q 95; *bröñ* Q 2; *brän* P 218; **bonte koe:** *böntä [koe]* L 286, 423; **bonte:** *böntä* K 361a; **bont (bijvgl. nmw.):** *bönt* Q 3; *böntj* L 318b; **vale koe:** *väl [koe]* L 289; **hollands ras:** *hölants ras* K 357; **hollandse:** *hölantsä* P 107a; **vlaanderse koe:** *vläändärsä [koe]* P 176; **westvlaams ras:** *wëstvläms ras* Q 179; **westvlaamse:** *wëstvlämsä*

P 222; *węs.vlōmsə* L 424; **kempische koe:** *kempasə* [koe] Q 158; *kempisə* ~ L 314; *kempašə* ~ P 177; **kempische:** *kempasa* Q 78; **maas-rijn-ijssevee:** *mās-rejn-ejsəlvē* L 295; **maas-rijn-ijs-sel:** *mās-rejn-ejsəl* Q 112a; **maaslandse:** *mās-lantsə* Q 156; **vos:** *vps* L 360.

2.5 ROODBONTE KOE VAN HET ORANJERODE TYPE

(N 3A, 121b)

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)

oranjerode: *ōranjərujə* L 371a; *ōranjəroḷi* Q 93; **oranjerood (bijvgl. nmw.):** *ōranjərūt* L 422; **oranjebont (bijvgl. nmw.):** *ōranjəbont* L 270; **oranjeroodbonte:** *ōranjəruijbontə* Q 3a; **gele koe:** *gēəl* [koe] P 45; *gēl* ~ L 316; **gele:** *gēl* Q 9; *gēil* L 317; *gial* P 52, Q 2; **geelbonte:** *geiljbontə* Q 7; **rode koe:** *ruə* [koe] Q 209; *rōḷi* ~ P 55; *rūi* ~ L 286; *ruj* ~ K 317, 358, L 289*; *roj* ~ P 188; **rode:** *ruuə* P 48; *rūi* L 321, Q 198b; *ruj* P 107a, 174; *roj* Q 78; **roodbonte koe:** *rūətbontə* [koe] L 270; **roodbonte:** *rūətbontə* Q 111*; *ruijbontə* L 265, Q 187a, 197; *rutbontjə* L 318b; *ruijbontə* Q 96a; *ruətbontə* L 295; **roodbont (bijvgl. nmw.):** *rōətbont* Q 35; *rūtbtont* Q 95a; *rōi.bōnt* L 164, 165; *rūtbtont* L 266, 270; **bleekrode:** *blēkroḷi* Q 178; *blēkroḷi* Q 71; **bleke rode:** *blēikə roj* Q 162; *bliakə ruuə* P 48; **bleekrood (bijvgl. nmw.):** *blēəkroət* Q 72; *blēikrut* L 371; **lichte rode koe:** *lētə ruj* [koe] L 312; **lichte rode:** *lētə rōjə* L 331; *lētə roj* Q 77; *lētə rōj* L 383; *lētə rō* L 0426; *lētə rūi* L 416; **lichtrode:** *lētərujə* Q 95; *lētərujə* L 269; *lētəruə* L 290; *lētəroḷi* L 163a; *lētəruj* L 360; *lētəruḷi* Q 99*; **lichtrood (bijvgl. nmw.):** *lētərot* L 282; *lētərut* L 268; *lētəruət* Q 72a; *lētərut* L 269b; **lichteroodbonte:** *lētərrōḷibontə* Q 97; **vaalrode:** *vālroḷjə* L 430, Q 98; *vālruə* Q 111; *vālroḷi* L 322, 322a; **vaalrood (bijvgl. nmw.):** *vālrot* L 331; *vālroət* L 382; *vālrut* L 362; **bruine koe:** *brān* [koe] P 218; **bruin (bijvgl. nmw.):** *brān* P 176; **donkerbruine:** *doḷkərbroḷjə* Q 112a; **rosse:** *rpsə* L 420, Q 2; **ros (bijvgl. nmw.):** *rps* L 372; **lichtbonte:** *lētəbontjə* L 326; **lichtbont (bijvgl. nmw.):** *lētəbont* K 278, L 211; *lētəbontj* Q 20; **bonte koe:** *bontə* [koe] L 423; **bonte:** *bontə* Q 2; *bōntj* L 318b; **vaalbonte:** *vālbontə* L 271; **vaalbont (bijvgl. nmw.):** *vālbont* Q 96c; *vōlbōnt* L 159a; **vale koe:** *vāl* [koe] L 289, 320a, 372; *vāəl* ~ Q 4; **vale:** *vōələ* P 54; *vāl* L 355; **vaal (bijvgl. nmw.):** *vāl* L 373, Q 204a; *vōl* P 51; *vial* P 49; **bleke:** *blīkə* K 358, P 44; **kempische koe:** *kempasə* [koe] P 176, 222, Q 158; **kempisch ras:** *kempas ras* K 357; **kempische:** *kempasə* Q 156; **kempisch (bijvgl. nmw.):** *kempas* Q 179; **kempenaar:** *kempənēr* Q 162; **vlaanders ras:** *vlaḷndars ras* K 353; **ardens (bijvgl. nmw.):** *ardəns* Q 80; **vos:** *vus* Q 119.

2.6 BONTE KOE MET RODE KOP

(N 3A, 123a)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)]

roodkop: *rōi.kop* L 163a, 282, 383, 0426, P 177, Q 77, 112a; *rōətkop* L 382; *roətkop* L 312; *rōj.kop* P 51; *rouətkop* L 369; *ruotkop* Q 99*; *rūt.kop* L 266, 268, 286, 372, 416; *rutkop* Q 96d, 71; *rūətkop* L 269, 270, 271, 312, 321, P 45, Q 72a; *ruuətkop* P 48; *rūd.kop* L 422; *rūj.kop* L 422, P 107a; **rode kop:** *rōjə kop* L 430; *roḷə kop* Q 72; *rūjə kop* K 358; *ruəkop* K 357, Q 111; *rōəjə kōp* Q 7; **roodkopje:** *rutkōpkə* L 420; **koe met een rode kop:** [koe] met *enə rūjə kop* L 269b; **bonte koe met (een) rode kop:** *bontə* [koe] met *ən ruijə kop* Q 198b; *bontə kōj* met *rujə kop* Q 3a; *bontə kōj* met *rūjə kop* L 371a; **bonte met een rode kop:** *bōntə met ənə rūə kop* Q 209; **witte koe bet een rode kop:** *wetə* [koe] *bənə rōjə kop* P 55; **rode met schimmelkop:** *rū* met *šomalkop* Q 204a; **vossenkop:** *vusəkop* L 331; **blaarkop:** *blōrkop* L 360; **rode bles:** *ru bles* Q 211; **roodbonte koe:** *rūətbontə* [koe] L 270; **roodbonte:** *rūtbontə* Q 95; *rūtbtontə* Q 113a; *ruijbontə* L 317; **roodbont (bijvgl. nmw.):** *rōtbont* K 353; **bonte koe:** *bontə* [koe] P 46, Q 93; *bōntə* ~ L 164, 165; **bonte:** *bontə* Q 11; *bontjə* L 371; **witbont (bijvgl. nmw.):** *wetbont* Q 9; **lichtbonte:** *lētəbontə* Q 97; **rode:** *rōj* L 326, 355; *roj* Q 9; **bleke:** *blīkə* P 44; **gespikkelde:** *gəspīkaldə* Q 80; **spikkel:** *spekəl* Q 4; **geplekte:** *gəplēktə* L 316; **geplekkerde koe:** *gəplēkərdə* [koe] P 218; **oostvlaamse koe:** *ōs.vlamsə* [koe] Q 179; **schecke (d.):** *šek* Q 119; **bloem:** *blim* Q 4.

2.7 LICHTBONTE KOE

(N 3A, 123b)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)]

lichtbonte koe: *lētəbontə* [koe] Q 4; *lētəbontə* ~ L 269; *lētəbōntə* ~ P 55; *lijtəbōntə* ~ Q 209; **lichtbonte:** *lētəbontə* Q 11; *lētəbontə* L 355, Q 3a; *lētəbontə* Q 111; *lētəbontə* L 371a; *lētəbontjə* L 371; *lētəbontjə* L 322a; *lētəbontjə* L 382; *lētəbōntə* Q 99*; *lēgbōntə* L 271; *lēgbōntə* Q 96d; **lichte bonte:** *lītə bōntə* Q 204a; **lichtbont (bijvgl. nmw.):** *lētəbont* L 282; *lētəbōnt* L 286; *lētəbunt* L 420; *lētəbunt* K 357; *lētəbont* L 270; **bonte koe:** *bontə* [koe] L 268; *bōntə* ~ L 312, P 46, Q 72a, 77, 93; *bōntə* ~ Q 198b; *bōntjə* ~ L 432; **bonte:** *bontə* P 51, Q 78; *bōntə* L 422, Q 9; *būntə* L 416; **lichte koe:** *lētə* [koe] L 0426; **lichte:** *lētə* L 316, Q 95; *lētə* L 269b, 317; **licht (bijvgl. nmw.):** *lēt* Q 112a; **witte:** *wetə* Q 96c, 180, 187a; *wetə* Q 71; **halve witte:** *halavə wet* L 164, 165; **vale koe:** *vāl* [koe] L 332; *vōəl* ~ K 278; **vaalrode:** *vālroḷj* Q 7; **lichtrode:** *lētəruj* L 321; **lichte rode:** *lētə rōj* L 326; **bleke koe:**

blikə [koe] P 45; *bliəkə* ~ P 48; **bleke**: *blikə* K 358; **bleekwit**: *blēkwī* Q 72; **heel rode**: *hil ruaj* Q 2; **kleerode**: *klīa.rro.ī* P 222; **gekleurde koe**: *gəklørda* [koe] L 372; **bloem**: *bləm* Q 158; **gepleklerde koe**: *gəpləkərdə kə* P 218; **geplek-kerde**: *gəpləkərdə* Q 156; **geplekte**: *gəplektə* P 50; **gespikkelde**: *gəspekəlda* Q 80.

2.8 RODE KOE

(N 3A, 124)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

rode koe: *rōjə* [koe] L 163a, 164, 165; *rōj* ~ K 353, L 318b, 329, 332, P 54, 55, Q 11, 93, 158, 179, 198b; *rōuəj* ~ K 278; *rōəj* ~ L 322; *rōə* ~ Q 33; *rō* ~ L 0426, 430; *roj* ~ Q 72, 77, 78, 156, 162; *rūaj* ~ L 270; *rūə* ~ L 290, Q 111*, 207; *ruə* ~ Q 204a; *rūjə* ~ L 269, P 45; *rūj* ~ L 268, 270, 286, 295, 368b, 371a, 372, 423, Q 4, 72a, 193; *ruj* ~ K 358, L 312, 316, 422, P 46, 174, 176, 218, Q 3a, 96d, 198b; *ru* ~ Q 211; *rū* ~ Q 204a; **rode**: *rōjən* L 373; *rōəjə* Q 35; *rōəj* L 373, 382, Q 7; *rūjə* L 269b, Q 95; *rūəjə* L 271; *rujə* Q 9; *ruəjə* L 282; *ruə* P 48; *ruə* K 357, P 44, Q 111; *ruaj* Q 2; *rōj* K 361, L 314, 331, 355, P 51, 177, 222, Q 156, 162; *roj* Q 178, 180; *roj* K 361a, P 49, 51, Q 9, 80; *ruoj* Q 99*; *rōj* Q 71; *rūj* K 358, L 312, 321, 416, 422, P 107a, 213, Q 187a, 197, 198b; *ruj* L 317, 371, 420, Q 96c; **rood** (bijvgl. nmw.): *rōt* L 369, Q 112a; **virig rode**: *virex ruj* Q 2; **roodbont** (bijvgl. nmw.): *rūtboŋkt* L 266; **ganse rode**: *gansə rōj* L 326; *gansə rūj* L 265; **rosse**: *rōsə* P 176; **vos**: *vōs* L 360, Q 4.

2.9 RODE KOE MET GEHEEL WITTE KOP

(N 3A, 125a)

witkop: *wetkōp* K 278, 353, 357, 358, 361, L 159a, 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 282, 286, 289, 290, 295, 312, 314, 316, 317, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 355, 360, 368b, 369, 371, 371a, 372, 373, 377, 382, 416, 420, 422, 423, 424, 0426, 430, 434, P 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 58, 107a, 174, 176, 177, 188, 213, 218, 222, Q 2, 3, 4, 9, 12, 33, 72a, 77, 78, 80, 95, 96d, 97, 98, 99*, 111, 112a, 156, 158, 162, 176a, 178, 179, 187a, 193, 197, 198b, 204a, 209; *wetkōp* Q 71, 72; *witkōp* Q 198b; **witte kop**: *wetə kōp* K 317, Q 11; *wētə kōp* P 55; **rode witkop**: *rōjə wetkōp* L 427; *rūjə witkōp* Q 198b; **witkopse rode**: *wetkōpsə rōəj* Q 7; **rode blaarkop**: *rōjə blōrkōp* L 383; **blaarkop**: *blōrkōp* L 372; **witblaar**: *wet-blār* L 318b; **begijnenkop**: *bəgēnəkōp* P 222; **rode koe**: *ruj kōj* K 358.

2.10 RODE KOE MET WITTE KOP EN RODE VLEKKEN OM DE OGEN

(N 3A, 125b)

blaarkop: *blōrkōp* L 269, 270, 321a, 325, 332, 373, Q 33, 112a; *blōrkōp* L 163a, 164, 165, 268, 290, 314, 371a, 382, Q 72a, 95a; *blōərkōp* Q 12; **rode blaarkop**: *rōjə blōrkōp* L 331; *rujə kōp* Q 198b; **gebrilde rode blaarkop**: *gəbreldə rōjə blōrkōp* L 383; **blaar**: *blār* K 357, P 45, Q 111; *blōr* L 266, 270, 271, 321, 322a, 369, 373, 0426, P 222, Q 97; *blōər* L 360; *blōr* K 278; *blōr* Q 77; *blōr* Q 179; *blōər* P 55; *blōr* L 422; **blaartje**: *blōrkə* L 420; **roodblaar**: *rūtblār* L 268; *rūtblōr* Q 95; **rode blaarkoe**: *rōj blōrkō* L 326; **witkop**: *wetkōp* L 265, 286, 316, 317, 368b, P 48, 51, 96d; **rodoger**: *rōtōgər* Q 180; **blauwe oger**: *blawə ougər* Q 7; **geplekte kop**: *gəplektə kōp* L 312; **vlekkoe**: *vlekkō* L 430; **bles**: *bles* L 423; **brilkop**: *brelkōp* L 332; **witte met een bril op**: *wetə mēt nə brōl op* L 355; **roodbonte**: *rujboŋtə* Q 3a; **rode koe**: *ruj kōj* P 46; *rōj kōj* Q 93.

2.11 ZWARTBONTE KOE

(N 3A, 126)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

zwarte koe: *zwartə* [koe] L 0426; *žwartə* ~ L 295; *zwatə* ~ P 55, 218, Q 156; *šwatə* ~ Q 117a; *zwetə* ~ K 317; *zwetə* ~ K 358, P 46; **zwarte**: *zwartə* L 269b, 321, 355, 373, 416, Q 9, 12, 95; *zwatə* P 176, Q 2, 71, 72, 178, 180; *zwetə* P 45; *zwetə* K 358, P 48; **zwartbonte koe**: *zwartboŋtə* [koe] L 282, Q 93, 98; *zwartboŋtə* ~ Q 4; *zwartboŋtjə* ~ L 332; *žwartboŋtjə* ~ L 430; *zwartboŋjtə* ~ L 371a; *žwartboŋjtə* ~ Q 198b; *zwartboŋtə* ~ L 268, 269, Q 11, 197; *zwartboŋtjə* ~ L 373; *šwartboŋtjə* ~ L 329; *žwartboŋjtə* ~ L 270; *zwartboŋtə* ~ L 164, 165, 362; *zwertboŋtə* ~ L 289*; *žwatboŋtjə* ~ Q 209; *zwartboŋtjə* ~ L 318b; **zwartbonte**: *zwartboŋtə* L 265, 316, 317, Q 3a, 95a; *žwartboŋtə* Q 7, 97, 111, 111*; *zwatboŋtə* Q 78; *šwatsboŋtə* Q 211; *zwartboŋtjə* L 318b, 320a, 322a, 427; *žwartboŋtjə* L 325, 330, 434; *zwartboŋtjə* L 377; *šwartboŋtjə* Q 33; *swartboŋjtə* Q 35; *zwartboŋktə* L 268, 295; *žwartboŋktə* L 290; *zwartboŋtə* L 271, 422, Q 197; *zwartboŋtə* Q 96d; *žwartboŋtə* Q 99*, 193; *šwartboŋtə* Q 204a; *šwatboŋtə* Q 113a; **zwartbuntə** L 420; **zwartbont** (bijvgl. nmw.): *zwartboŋt* L 159a, 314, 369, Q 18, 72a; *zwertboŋt* L 289; *šwertboŋt* Q 187a; *šwatboŋt* Q 207; *zwartboŋtj* L 382; *žwartboŋtj* L 331; *šwartboŋtj* Q 20; *zwartboŋk* L 266; *šwatsboŋk* Q 119; *zwartboŋt* Q 9; *zwertboŋt* K 278; *žwartboŋkt* L 270; *zwartboŋt* L 163a; *zwertboŋt* L 286; *zwartboŋtj* L 322; *zwartboŋt* Q 198b; **zwartwitte**: *zwatwetə* P 54, 107a; **witzwarte**: *wetzwatən* Q 77; **zwart geplekte**: *zwat gəplēktə* P 174;

zwart geplekkerde: *zwat ɣəpləkərdə* P 213, 222, Q 162; **moor:** *mūyr* L 423; **hollandse:** *hōlantəsə* K 357, P 80; **zwart hollands (bijvgl. nmw.):** *šwart hōlantəs* Q 112a; **friese koe:** *frīsə ku* L 269; **herfse koe:** *herfsə [koe]* Q 179; **herfse:** *hērfsə* Q 162; **roodblaar:** *rūətblōr* L 270; **bonte koe:** *bōntə [koe]* L 372, Q 204a; *bōnjtə* ~ L 432; *buntə* ~ L 420.

2.12 ZWARTBONTE KOE MET SCHERP GESCHIEDEN WITTE EN ZWARTE BANEN

(N 3A, 127)

lakenvelder: *lākənveldər* L 159a, 163a, 268, Q 95, 99*, 193, 211; *lākənveldər* L 269, 270, 271, 290, 325, 332, 360, 377, 382, 427, Q 98, 111, 112a; *lōkənveldər* Q 198b; **lakenvelderse:** *lākənveldərsə* L 326; **lakenveldse koe:** *lākənveldəsə ku* L 329; **lakenvelder koe:** *lākənveldər kō* Q 72a; **lakenvelderse koe:** *lākənveldərsə kō* L 422; **lakenveldse:** *lākənveldəsə* Q 35; **herfse koe:** *erāfsə kō* L 42a; **herfse:** *herfsə* P 177; **hollands ras:** *hōlantəs ras* Q 3a; **bonte hollander:** *bōntə hōljenjər* Q 7; **brabander:** *brōbendər* Q 77; **zwartwitte:** *zwatwītə* Q 180; **wit en zwarte koe:** *wet ɛn zwatə kā* P 176; **wit en zwarte:** *wet ɛjn zwatə* P 188; **witzwarte:** *wetzwatə* P 51; **wetswata** Q 2; **zwart gestreepte:** *zwat: gəstrēp.tə* P 222; **gestreepte:** *gəstrēp.tə* L 321; *gəstrēp.tə* L 331; *gəstrēp.tə* Q 78; *gəstrīb.də* Q 209; **gestipte:** *gəstīptə* Q 204a; **zwartgeplekte:** *zwatgəpləktə* P 49; *zwat: gəpləxtə* P 51; **geplekte koe:** *gəpləktə ku* Q 72; **geplekte:** *gəpləktə* P 45; *gəpləgdə* K 358, Q 9; **zwartbonte koe:** *zwatbōntə kōj* Q 93; **zwartbonte:** *zwartbōntə* L 316; *zwartbōntə* L 317, Q 197, 203a; *zwart: bōntə* Q 96d; **zwarte:** *zwartə* L 416; *zwetə* P 48; **bonte:** *bōntə* L 0426; **witstrank:** *wetstrānk* Q 156; **zwarthoppel:** *zwəthōpəl* P 46; **hoppele koe:** *hōpələ kōj* K 358; **gevlamde koe:** *gəvlamdə ku* L 383; **gebastaardeerde:** *gəbastardērdə* K 357.

2.13 BONTE KOE MET ZWARTE KOP

(N 3A, 128)

zwartkop: *zwartkōp* L 163a, 164, 165, 268, 271, 282, 295, 314, 316, 317, 321, 322, 332, 355, 369, 372, 377, 382, 383, 416, 420, 422, Q 3, 9, 12, 72a, 95, 96d, 197, 203a; *šwartkōp* L 270, 290, 430, Q 99*, 111, 111*, 193; *šwartkōp* Q 112a, 198b; *zwatkōp* P 49, 51, 54, 107a, 174, 176, 177, 213, 218, 222, Q 2, 77, 78, 156, 162; *šwat.kōp* Q 209; *šwatkōp* Q 204a, 207; *švertkōp* L 289; *šwetkōp* P 45; *zwetkōp* K 357, 358, P 48; *zwatkōp* Q 179; *zwetkōp* K 278; **moorkop:** *mōrkōp* L 269, 331, 332, Q 33, 94b, 95, 198b; *mēr.kōp* L 326; **moor:** *mēr* L 427; **zwarte moor:** *zwartə mōr* Q 7; **koe met een zwarte kop:** *ku met nə zwartə kōp* L 269b; **bonte koe met zwarte kop:** *bōnjtə kōj met*

zwartə kōp L 371a; **zwarte koe:** *zwartə kō* Q 4; *zwetə kōj* K 358, P 46; **zwarte:** *zwartə* Q 198b; **zwartwitte:** *zwatwītə* Q 180; **bonte zwarte:** *bōntə zwartə* Q 3a; **bonte koe:** *bōntə kōj* Q 93; **witte koe:** *wetə ku* Q 72; **bles:** *bləs* Q 211; **verbasterd soort:** *vərbastərt sōrt* L 159a.

2.14 ZWARTE KOE

(N 3A, 129)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

zwarte koe: *zwartə [koe]* L 163a, 164, 165, 268, 269, 316, 317, 318b, 322a, 371a, 372, 422, Q 3a, 4, 9, 11, 72a, 95a, 197, 197a; *šwartə* ~ L 270, 331, 423, 430, Q 193, 198b; *šwartə* ~ L 329; *zwertə* ~ K 278; *zwatə* ~ P 51, 55, 174, 176, 188, 218, 222, Q 2, 72, 77, 78, 93, 156, 158, 162, 179; *šwatə* ~ Q 209; *šwatə* ~ Q 204a; *šwatsə* ~ Q 211; *zwetə* ~ K 358, P 46; **zwarte:** *zwartə* K 361, L 159a, 269b, 282, 314, 355, 369, 373, 377, 416, 422, Q 2, 12, 96a, 168b; *šwartə* L 270, 290, 325, Q 99*, 111; *šwartə* Q 33, 198b; *zwärtə* Q 96c; *zwatə* P 49, 51, 177, 213, Q 2, 80, 156, 178, 180; *swatə* P 107a; *šwertə* Q 187a; *zwetə* K 353; *zwetə* K 357, 358, P 44, 48; **zwart (bijvgl. nmw.):** *šwets* Q 207; **gitzwarte:** *getšwartə* Q 111; **ganse zwarte:** *gansə šwatə* Q 204a; **moor:** *mōr* L 321, 420, Q 7, 98; *mōər* L 420; *mōr* L 373, 427, 434; *mūjōr* Q 9; *mōər* Q 97; *mūar* L 326, Q 111*; *mūr* Q 112a; *mūər* L 424; **moortje:** *mōrtjə* L 383; **moorkoe:** *mōr[koe]* Q 95; **zwartbont (bijvgl. nmw.):** *zwartbōntj* L 382; **bonte:** *bōntə* L 372; **friese koe:** *frīsə [koe]* L 269; **vlaanderse:** *vländərsə* P 51.

2.15 ZWARTE KOE MET GEHEEL WITTE KOP

(N 3A, 130a)

witkop: *wetkōp* K 353, 358, 361, L 159a, 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 282, 290, 295, 312, 316, 317, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 355, 369, 371, 371a, 372, 373, 377, 382, 416, 420, 422, 424, 0426, 430, 434, P 44, 45, 46, 48, 49, 51, 54, 107a, 177, 188, 213, Q 2, 3a, 4, 9, 12, 33, 35, 71, 72, 72a, 77, 78, 80, 94b, 95, 96d, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 156, 162, 176a, 178, 179, 180, 187a, 193, 198b, 204a, 207, 209; *witkōp* Q 198b; *wōtkōp* P 174; *wiskōp* Q 119; *wetkōp* K 278; **witte kop:** *wētə kōp* P 55; **koe met witte kop:** *kō met wetə kōp* Q 197, 203a; **(koe) met een witte kop:** *met: ənə wetə kōp* Q 78; **zwarte witkop:** *zwartə wetkōp* L 268, 314, 427; **nonnetjeskop:** *nōnəkaskōp* P 50; **nonnetje:** *nōnəkə* K 357; **begijn:** *bəgējn* L 312; **zwarte blaarkop:** *šwarte blōrkōp* L 383; **blaarkop:** *blārkōp* Q 117a, 211; **blaar:** *blār* L 289; **witte moor:** *wetə mōr* Q 7; **zwarte koe:** *zwetə kōj* K 358.

2.16 ZWARTE KOE MET WITTE KOP EN
ZWARTE VLEKKEN OM DE OGEN

(N 3A, 130b)

blaarkop: *blārkoḡp* L 269b, 270, 271, 330, 373, Q 33, 204a; *blōrkqḡp* L 159a, 163a, 164, 165, 290, 321, 377, Q 98, 203a; *blōrkqḡp* Q 179; *blōrkqḡp* Q 12; **zwarte blaarkop:** *zwartā blōrkqḡp* L 268; *žwartā blōrkqḡp* L 331, Q 198b; **blaar:** *blār* K 357, L 269, 314, 369, P 45, Q 111, 112a, 119; *blōr* L 266, 270, 373, 422, 0426, P 222, Q 35, 94b, 97; *blōar* P 55; *blōr* Q 77; *blōr* P 51; *bluar* P 49; **blaarkoe:** *blōrkqḡ* L 322a, 371a; **gebrilde zwarte blaarkoe:** *gābreldā žwartā blōrku* L 383; **zwarte blaar:** *zwartā blōr* L 326, Q 72a; **zwartblaar:** *zwartblār* L 268; *zwartblōr* L 382, Q 95; *žwartblōr* L 270; **blaaroger:** *blaurāḡgār* Q 7; **witkop:** *wetkoḡp* L 365, 316, 317, 420, P 48, 51, 213, Q 93, 96c, 156, 178; *wōtkoḡp* P 174; **zwarte met een bril op:** *žwartā mēt. nā brōl qḡp* L 355; **(koe) met zwarte plekken om de ogen:** *mēt zwatā plekā qm dḡgā* Q 78; **zwarte koe:** *zwētā kuḡ* P 46; **zwarte:** *zwatā* Q 71; **spikkel:** *spekāl* L 416; **geplekkerde:** *gāplekardā* P 177.

2.17 DONKERBRUINE KOE

(N 3A, 131a)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

vale koe: *vālā* [koe] L 371a, P 45; *vāl* ~ K 358, L 268, 289*, 316, 317, 318b, 329, 330, 360, 369, 372, 373, 422, 0426, 427, 432, Q 95, 111, 198b, 204a, 209; *vāal* ~ Q 4; *vōlā* ~ L 164, 165; *vōl* ~ L 163a, Q 3a, 9, 71, 193, 198b; *vōmāl* ~ K 278; *vōm* ~ P 51; *vōal* ~ L 286, P 46; **vale:** *vālā* L 268, 269b, 270, 377, 382, Q 117a; *valā* K 358, L 355, Q 33, 99*, 111; *vōl* Q 77; **vaal (bijvgl. nmw.):** *vāl* K 353, 357, 361, L 290, 326, 360, 373, 416, 420, Q 9, 14, 18, 112a, 119; *vāal* Q 12; *vōl* L 159a, P 50, 51, Q 96d, 198b; *vōal* L 314, P 44, 54; *vēl* P 213; *viāl* P 49; **donkerbruine koe:** *dōnkālbrōn* [koe] Q 93; *dōnkālbrōjn* ~ P 218; **donkerbruin (bijvgl. nmw.):** *dōnkārbrun* L 282, 312; *dōnkārbrūn* L 430; *dōnkālbrōn* Q 78; *dōnkālbrōn* P 222; **bruine koe:** *brōjn* [koe] Q 158; *brūn* ~ Q 11; **bruine:** *brūn* L 270; *bruən* P 107a; *brōnā* P 48; *brōn* Q 2; **bruin (bijvgl. nmw.):** *brōjn* Q 187a; **vaalbruine:** *vālbrūnā* L 321; **donkerrood (bijvgl. nmw.):** *dōnkālbrōat* Q 72; **rosse:** *rōsā* P 174; **miskleurige koe:** *mesklōregā* [koe] L 269; **muiskleur:** *mōsklōr* Q 179; *mōsklōrḡar* Q 156; **muis:** *moas* P 188; **bonte koe:** *boḡtā* [koe] L 270; **bonte:** *bontā* Q 111*; **ardense:** *ardensā* P 55; **brandvoskoe:** *brantvōs* [koe] Q 7; **brandharige koe:** *branthōregā* [koe] Q 72a.

2.18 VAALBONTE KOE

(N 3A, 131b)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

vaalbonte koe: *vālbōntā* [koe] L 269; *vālbōntjā* ~ L 371a, 373, 383; *vōlbōntā* ~ Q 198b; *vālbōntā* ~ Q 4; *vālbōntjā* ~ L 329; *vālbōntā* ~ Q 209; *vōlbōntā* ~ Q 193; **vaalbonte:** *vālbōntā* L 355, Q 95, 97, 111*; *vālbōntjā* L 326; *vālbōntā* L 290; *vālbōntjā* L 270; *vālbōntā* L 268; *vālbōntā* Q 99*; *vālbōntā* L 422; *vālbuntā* L 420; **vaalbont (bijvgl. nmw.):** *vālbōnt* K 358, L 369; *vālbōntj* Q 14; *vālbōntj* L 432; *vōalbōnt* L 286; **vale koe:** *vōlā* [koe] L 164, 165; *vāal* ~ L 420; *vāl* ~ L 316, 317, 318b, 322a, 383, 427, 430, Q 111, 198b, 204a, 211; *vāl* ~ Q 72a; *vōl* ~ L 265, Q 71; *vōal* ~ P 46; **vale:** *vālā* L 269b, 321; *vōalā* L 282; *vāl* L 325, Q 2, 33; **vaal (bijvgl. nmw.):** *vāl* K 357, 361, L 373, 416, Q 7, 112a; *vōl* Q 96d; *vēl* P 213; *viāl* P 49; **bruine:** *brōnā* P 48; **bruin (bijvgl. nmw.):** *brōjn* Q 187a; **blauwe:** *blōmā* L 163a; **blauw (bijvgl. nmw.):** *blōm* Q 78; **blauwgrijs (bijvgl. nmw.):** *blāmgreḡs* K 278; **vaalwitte koe:** *vōmḡlwētā kōm* P 55; **witbruin (bijvgl. nmw.):** *wetbrajn* Q 77; **bonte koe:** *boḡntā kōm* Q 93; *boḡtā* ku L 270; **bonte:** *boḡntā* Q 12; **rosse koe:** *rōsā kuḡ* P 45; **muiskleurige:** *mōsklōrḡā* Q 179; **muiskleur:** *mōsklōrḡar* Q 156; **ardense:** *ardensā* P 51.

2.19 KOE MET WITTE VLEK OF STREEP
OP HET VOORHOOFD

(N 3A, 135a; N 3A, 136a)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

bles: *bles* L 164, 165, 266, 268, 269, 321, 325, 329, 330, 368b, 371, 371a, 373, 383, 420, 427, 430, Q 33, 94b, 95, 111, 112a, 187a, 193, 197, 203a; *blēs* Q 9, 12, 77, 96d; *bles* L 265; *blōs* L 360; **blesje:** *blēsā* L 326; **lange bles:** *lanḡ bles* Q 204a; **koe met een bles:** [koe] *met ən bles* L 270, Q 198b; **koe met bles:** *ku mēt bles* L 159a; **bleskoe:** *bles* [koe] L 270, 295, 322, 331, Q 119; *blēs* ~ L 422; *blēs* ~ Q 72; **bleskop:** *bleskoḡp* L 321, 332; *blēskoḡp* Q 156; **witte bles:** *wētā bles* Q 204a; **kol:** *kōl* L 164, 165, 265, 266, 270, 320a, 325, 369, 373, 383, 427, Q 112a, 193; **kol voor de kop:** *kōl vīr dā koḡp* L 368b; *kōl vōr dā koḡp* L 318b; **koe met een kol:** *ku mēt nā kōl* L 268; **koe met de kol:** *kōḡ mēt dā kōl* Q 95a; **koe met een witte kol:** *kōm mēt ənā wētā kol* L 372; **kolkoe:** *kōlku* L 295, 330; **sterkop:** *stērkoḡp* L 420; *stārkōp* Q 7; **sterrekop:** *stērakoḡp* P 222; **ster voor de kop:** *stēr vōr dā koḡp* L 312; **koe bet een ster voor de kop:** *kāy bē ən stēr vōr dā koḡp* Q 156; **ster:** *star* Q 9; *stār* Q 179; **sterretje:** *stērka* Q 179; **koe met een ster:** *ku mēt ən ster* P 176; **koe bet een ster:** *kay bən ster* P 177; **koe met**

ster: *kuj* met *stēr* P 48; **gesterde koe:** *xæsterdā kā* P 218; **sterkoe:** *stērķū* L 286; **witkop:** *wetkōp* L 316, 317, 422, P 45, Q 3a; *wōtkōp* P 174; **witte plek op de kop:** *wetā plek op dā kōp* P 46; **witplek:** *wetplek* L 416; **geplekte:** *gæplek.tā* P 51; **koe met een witte vlek:** *ku met ən wetā vlek* L 269b; **koe met een plak:** *kōj met enā plak* L 290; **koe met witte streep:** [*koe*] met *wetā strep* Q 3a; **met een witte streep:** met *ən wetā štrīp* L 290; **streepkoe:** *strēpku* L 282; **witstreep:** *wetstrēp* L 416; **streepkop:** *strēpkōp* L 316; *strēpkōp* L 317; **streep:** *štrēp* L 430; *štrīp* Q 209; *strējp* Q 78; **gestreepte:** *gæstriptā* P 51; **koe met gestreepte kop:** [*koe*] met *gæstrebdā kōp* P 48; **sneb:** *snep* L 320a; *šnep* Q 97; **witte baan voor haar kop:** *wetā bōn vōr hōrā kōp* L 312; **plekkoe:** *plekku* L 332; **nonnetjeskop:** *nonākaskōp* P 107a; **blaarkop:** *blārkkōp* Q 111*; **blaar:** *blōr* Q 119. **scheikoe:** *šējkō* Q 7.

2.20 KOE MET RODE VLEK OP DE POOT

(N 3A, 138)

vlekpoot: *vlekpōt* L 159a, 163a, 164, 165, 289, 322a, 329, 331, 332, 430; *vlekpōt* Q 77; *vlekpōt* L 382, 427, Q 112a; *vlekpōjt* Q 97; *vlekpōat* Q 72; *vlekpōat* K 278; *vlekpōat* Q 9; *vlekpūt* L 266, 295, Q 95, 187a, 193, 198b, 204a; *vlekpūt* L 286, 317, 420, 422; *vlekpūat* L 211, 265, 268, 269, 270, 289*, 290, 318b, 320a, 321, 322, 330, 373, P 45, Q 197; *vlekpūat* Q 12, 72a; *vlekpūt* P 55, Q 198b, 211; *vlekpūat* L 360; *vlekpūt* L 372, P 51, Q 71; *vlekpūat* Q 119; *vlekpūat* L 316, Q 2; *vlekpūat* Q 209; **koe bet gevlekte poten:** *kā bā gævlek.tā puāt* P 174; **gevlekte poot:** *gævlek.tā pōat* Q 98; *gævlek.tā puāt* L 269b; **roodpoot:** *rojpōt* Q 156; *rūatpūat* L 271; **plekpoot:** *plekpōt* Q 179; *plekpōat* L 326; *plekpūt* L 368b, 372; *plekpūat* Q 7; *plekpūat* L 312; *plekpūat* P 48; **geplekkerde koe:** *xæplekardā kā* P 218.

3. NAAR GESLACHT EN/OF LEEFTIJD

3.1. Niet geslachtelijk onderscheiden

3.1.1 KALF (kaart 4)

(N 3A, 15 en 20; JG 1a, 1b; Gwn V, 5, 5a en 5b; L 27, 56; R 12, 24; Wi 17; monogr.; add. uit N 3A, 4, 26a, 75a, 75b en 76; N C, 6, 7a, 7b, 8, 9a en 14b; A 9, 17a en 17b; S 14)

[Jong rund, niet naar het geslacht onderscheiden. Zie afbeelding 3.

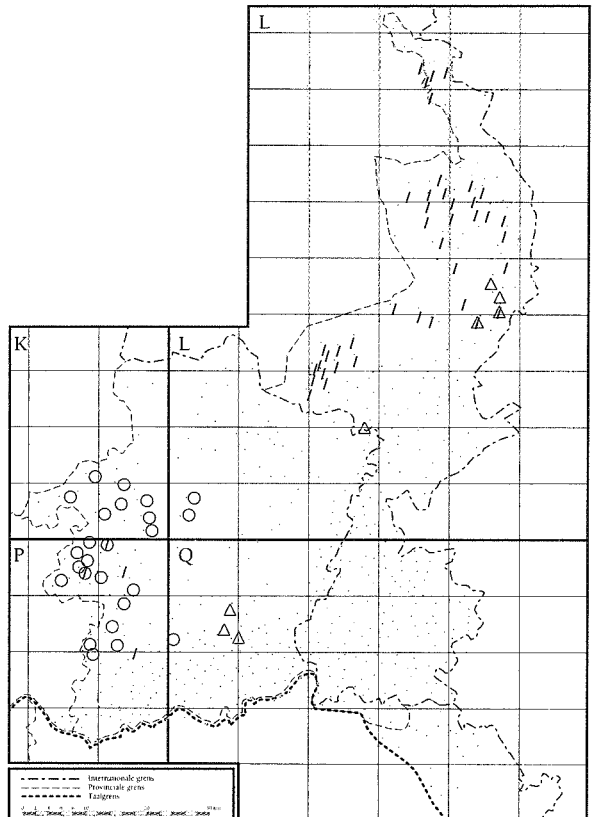
Op de kaart is het woordtype **kalf** niet opgenomen.]

kalf: *kalf* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 209210, 211, 212, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 244a, 245, 245a, 246b, 249, 267, 268, 269,

269a, 269b, 270, 288b, 289a, 291, 296, 297, 298, 299, 300, 414, P 54, 55, 121, 121a, 187a, 211, Q 4, 31, 109, 187a; *kālf* K 314, 315, 316, 318, 353, 358, L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 248, 413, P 55, Q 156; *kalaf* K 278, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 361a, L 246a, 250, 266, 271, 286, 289, 290, 312, 316, 321, 355, 356, 372, 416, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 55, 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 183, 187, 188, 192, 195, 197, 213, 214, 218, 219, 222, 224, 227, Q 1, 2, 3, 3a, 71, 72a, 78, 80, 156; *ka.laf* K 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 355, 356, 363, 364, 413, P 45, 46, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 118a, 119, 120, 121, 175, 176a, 179, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 2, 2a, 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166; *kālaf* L 217, 244c, P 48, 222, Q 2, 78, 80, 156; *kā.laf* Q 79, 154; *kōlf* L 266; *kēlf* P 193; *kāf* L 325, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 381a, 382, 383, 0426, Q 11, 14, 72, 76, 77, 78, 83, 86, 88, 89, 93, 94, 94b, 95, 95a, 154, 158, 162, 164a, 167, 168, 168a, 172, 176a, 177, 178, 179, 180, 193, 196, 198b, 199, 240; *kāf* Q 76, 77, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 98, 154, 155, 158a, 161, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 240, 241, 242; *kāaf* L 331, 382, Q 96d; *kaf* L 420, Q 21, 161, 178, 179; *ka.f* Q 161, 168a, 180; *kaaf* L 368, 372, 373, Q 12, 77, 96c; *kauf* L 317, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 372, 373, 381, 381b, 386, 387, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 429, 429a, 430, 431, 432, 434, 434a, Q 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 19a, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32a, 33, 34, 35, 95, 96a, 96c, 96d, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 104a, 111, 111*, 196, 198, 207, 284; *kauf* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 372, 415, 419, 420, 421, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 96c; *kāuf* L 317, 293, 420, 434, Q 10, 11, 12, 14, 20, 32, 98, 101, 105, 110, 111; *kāuf* Q 162; *kāif* Q 88, 241; *kōf* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 293, 294, 318, 318a, 318b, 318d, 318e, 319, 320, 320a, 320c, 321, 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 366, 369, 370, 371, 371a, 374, 375, 377, 378, 379, 380, 382, 385, 387, 422, Q 94b, 95, 112a, 113, 113a, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121c, 187, 196, 197, 197a, 198, 200, 202, 203, 203a, 204a, 207, 208, 209, 211, 222, 247, 247a, 248, 249, 253; *kō.f* L 318b, 319, 325, 369, 370, 371; *kōaf* L 368, Q 116, 117a; *kōf* L 288a, 371, Q 208, 253; *kōif* L 376; *kōf* L 322, Q 204a, 254, 259, 278; *kōaf* Q 204a; *kō.f* L 325; *kōuf* L 320, 416, 417, 423, Q 30, 113a, 284; *kōu.fl* 422; *kōu.fl* L 288a; *kōf* L 288a; *kō.f* L 371; *kūaf* Q 279; *kēaf* Q 83; *kēf* L 429; *kef* Q 83, 96; *kalvār* (mv.) L 163, 163a, 192, 192a,

Kaart 4. KALF

- / muk(je)
 ○ mutten(tje)
 △ mup

216, 244b, 247, 265c, 271, 295; *kālvār* (mv.) L 209, 217, 245b, 246a, 265; *kalvārs* (mv.) P 188; *kalvrā* (mv.) L 164; *kalvār* (mv.) L 115, 159a, 211, 266, Q 222; *kālāvār* (mv.) L 250; *kalēfā* (mv.) Q 3; *kāvār* (mv.) L 332, 384, Q 32a, 36, 39, 77a, 105, 198; *kaūvār* (mv.) L 433, Q 28, 192, 201; *kaūvārā* (mv.) L 434a; *kāūvār* (mv.) L 360, Q 15, 17, 33, 38, 96, 119; *kāvār* (mv.) L 292, 376, Q 27, 196, 206, ; *kāvār* (mv.) Q 100, 102; *kōūvār* (mv.) L 428, Q 112; *kōvār* (mv.) Q 207, 209, 211, 253; *kelvār* (mv.) L 312; **kalfje**: *kalfkā* L 317; *kelfkā* L 159a, 192a, 209, 268, 269, 290, 332, 355; *kēlafkā* P 47; *kūēlafkā* Q 98; *kēlfkā* L 355; *kēlfkā* P 55; *kēlfkā* L 270; *kēlafkā* P 47, 177, 188, 195, 197, 218, 224, 227, Q 2, 71, 156, 159, 164, 165; *kaifkā* L 427, Q 32a; *keifkā* L 317, 360, 381, 426, 0426, 426, 429a, Q 7, 11, 15, 19, 19a, 20, 21, 95a, 99*, 172, 198b; *kejaifkā* L 373; *keūfka* Q 97, 201; *kefkā* L 329, 386, 387, Q 96, 197; *kēfkā* L 381a; *kēfkā* L 330, 331, Q 77, 87, 111, 155, 161, 168a, 242; *kēāfkā* L 429; *kēifkā* L 366, Q 111; *keifkā* L 317, 358, 360, 360a, 361, 362, 364, 367, 368, 372, 415, 416, 418, 419, 420, 421, 423, 424, 432, Q 162; *keūfka* L 419, 424; *kōfkā* L 289, 294, 318b, 322, 325, 369, 370, 371,

374, Q 113, 117a, 119, 202; *kōfkā* L 289, 289*, 318b, 321, 371, 378, 381b, Q 118, 197, 208; *kōffjā* Q 121c; *kōffjā* Q 211; *kōjfka* L 322a, Q 211; *kōjfkā* Q 35, 101; *kōfkā* L 325; *kōfkā* L 289; *kōūvkā* Q 284; **mutten**: *mōtā* K 318, 357, 358, L 413, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 115, 117, 172, Q 78; *mōʔā* K 314; *mōt* P 48; *mōtā* P 176a; *mōtā* K 318, 361a, P 44; *mōtā* K 353; *mōtā* P 118a; *mytn* K 359, 360; *metān* L 414; **muttentje**: *mōtjā* P 58; *mōtākā* P 48, 49, 50, 51; **muk**: *mōk* L 216, 265c, 266; *mōk* L 163, 163a, 163b, 209, 210, 211, 212a, 214, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245, 245a, 245b, 246a, 248, 267, 270, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 295, 318a, 318d, 318e; *mōk* P 177; *mōkā* (mv.) L 247; **mukje**: *mōkskā* L 164, 165, P 49; *mōkskā* L 265, 268; *mōkskā* P 54; *mōkskā* P 51; **mup**: *mōp* L 321, Q 72; *mōp* L 269, 269b, 270, 295; *mup* Q 77; *mēp* Q 76; **jaarling**: *jōrleŋ* P 195; *yōrleŋ* P 195.

3.1.2 PASGEBOREN KALF

(N 3A, 15 en 20; N C, 6; JG 1a, 1b; monogr.)
 [Zie voor de fonetische documentatie van [kalf]

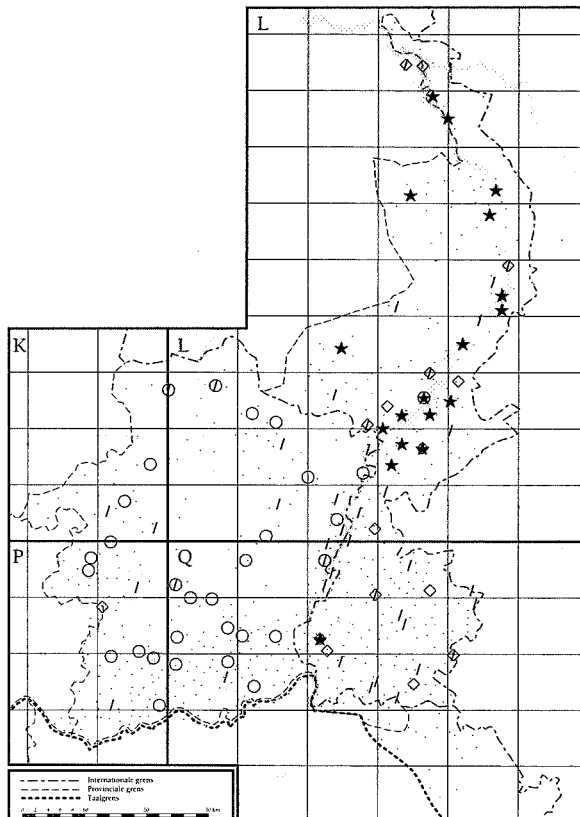
Afb. 3. Kalveren

en [kalfje] het lemma KALF (3.1.1.)
nuchter kalf: *nøxtər* [kalf] L 163, 211, 245, 268, 270, 329, 370, 372, 425, P 50, 58, 115, 118a, 172, 173, 175, 180, Q 11, 18, 113a, 117, 152, 153, 174, 178, 204a; *nøxtərə* ~ K 278, 317a, 358, 359, 360, 361, L 352, 353, 354, P 48, 119; *nøxtərə* ~ Q 13; *nøixtər* ~ L 434; *nøxtər* ~ L 269, 269a, 269b, 270, 271, 288, 290, 295, 318b, 325, 326, 331, 331b, 369, 371, Q 8, 9, 10, 12, 22, 33, 88, 94b, 111*, 113, 172, 188, 193; *nø.xtər* ~ P 223; *nøxtərə* ~ L 316, 317, 319, 419, 422, Q 6, 96c; *nøixtər* ~ Q 20; *nøgtər* ~ L 270, 295, 373, Q 198b, 204a; *nøgtər* ~ Q 95; *nyxtər* ~ P 192, Q 74, 79, 80, 168, 177; *nyxtərə* ~ L 282, 312, 313, Q 77; *nēxtər* ~ L 360, Q 91; *nēxtərə* ~ L 356, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 415; *nextər* ~ P 53, Q 2, 84; *nextərə* ~ P 55, Q 90, 170; *nixtər* ~ Q 94; *nixtərə* ~ Q 89, 171; *ni.xtərə* ~ Q 83; **nuchter kalfje:** *nøxtər* [kalfje] L 289*, 374, Q 99*; *nøy.xtər* ~ P 188; *nēxtərə* ~ Q 87; **nuchteringe kalfje:** *nextərənjə* [kalf] P 52, 57, Q 2a; **melkskalfje:** *meləks*[kalfje] Q 111; **vers kalf:** *vers* [kalf] Q 197, 203a; *viē.s* ~ L 420; **vers kalfje:** *versə* [kalfje] L 429a; **versgeboren kalf:** *viqs.gəbuq.rə* [kalf] Q 241; *viō.s.gəburə* ~ Q

166; **versgevallen kalf:** *vē.rs.gəvalə* [kalf] L 423; *vē.s.gəvalə* ~ L 422, Q 8; *vēə.s.gəvalə* ~ Q 6; *viə.s.gəvalə* ~ L 421; **versgevallen kalfje:** *vēə.s.gəvalə* [kalfje] L 424; **platgeboren kalf:** *plat.gəbō.rə* [kalf] Q 12; **plat kalf:** *plat* [kalf] L 314, 315, 355, 365, P 51, 113, 117, 176a; **kwak kalf:** *kwak* [kalf] P 120, Q 73, 156, 157, 159, Q 79; **kalf:** [kalf] L 377, P 187, 214, 218, Q 98, 112a, 193, 198b; **kalfje:** [kalfje] L 268, 294, 321, 322, 332, 386, 387, 0426, 429a, P 195, 197, 224, 227, Q 19*, 20, 96, 117a, 161, 164, 165, 197, 242; **muk:** *møk* L 265, 266, 290; *møk* L 214, 247, 265; *muk* L 244c; **mukje:** *møkskə* L 265; *møkskə* L 211; **melkmuk:** *melkmøk* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **mutten:** *møtə* L 316a; *møtə* P 174, 178, 182; *møjtə* P 177a; *mutə* P 121; **nuchtere mutten:** *nøxtərə mõtə* P 118a; *nøxtərə mõ.tə* K 314, 315, 316, 318, 353, 357, P 46, 47, 49; *nyxtərə mõ.tə* P 44, 45; *nøxtərə mõtə* K 360, L 413, P 173, 177; *nøxtərə mõjtə* Q 78; *nextərə metə* P 56; *nøxtərə mõj* P 167; **kleine mutten:** *klenə mõjtə* P 177a; **verse mutten:** *viq.sə mõ.tə* P 118; **platte mutten:** *plə?ə mõ.tə* K 314; **nuchtere:** *ny.xtərə* Q 154; **versgeboren (bijvgl. nmw.):** *vēs.gəvalə* Q 10; **worp:** *wørp* Q 97.

Kaart 5. MESTKALF

- / mestkalf(je)
- vetkalf(je)
- ★ hokkeling
- ◇ kist(en)kalf

3.1.3 PINK

(N C, 9b en 8; monogr.; add. uit N 3A, 15 en 20)
[Eénjarig kalf, onverschillig van welk geslacht, dat nog alle melktanden heeft.]

pink: *peŋk* K 361a, L 159a, 163, 163a, 211, 245, 268, 269, 271, 294, 318b, 321, 322, 330, 332, 372, 373, 374, 377, 382, 383, 387, 0426, 427, 429a, 434, Q 2, 3, 4, 7, 14, 18, 19a, 20, 21, 22, 32, 33, 77, 94b, 95, 95a, 96, 97, 98, 99*, 101, 101a, 111, 111*, 112a, 113, 113a, 117, 119, 121c, 187a, 192, 197, 197a, 198b, 201, 204a, 211; *pēŋk* L 163, 163a, 331, 331b, Q 12, 94b, 193, 197, 197a, 198b; *peŋk* Q 20; **pinkje:** *peŋkskə* L 321, 368b, Q 15, 21, 95a; **stierenpink:** *stīrəpeŋk* Q 96d; **winter:** *wēntər* L 159a; **eenjarig:** *eijjōrex* Q 111; **rind:** *rentj* L 290; *renjt* L 432; *reŋk* L 295, Q 204a; **slachtkalf:** *slaxtkōf* L 326.

3.1.4 ENTER

(N C, 9d; monogr.; add. uit N 3A, 15 en 20)
[Rund dat één jaar oud is.]

eenwinter: *ēwēntər* L 163, Q 3, 113, 178, 211; *eijwēntər* Q 162, 176a; *ējwēntər* Q 176a; *ēwēntər*

L 164, 165, Q 76, 77; *ēwēntər* Q 77; *eijwēntər* Q 72; *ēnwēntər* L 163, 163a, 163b, 164, 165; **winter:** *wēntər* L 159a; **enter:** *entər* Q 113, 211; **jaarling:** *jōrleŋ* K 358, L 312, 416, P 107a, Q 2, 9, 11, 93, 94b, 97; *jōrleŋ* L 270, 314; *jūōrleŋ* Q 178; *jōrleŋ* Q 176a; *jōrleŋ* Q 7, 156, 158; *jōrleŋ* K 361a; *jūōrleŋ* K 361a; *jūōrleŋ* Q 77; *jōrleŋ* L 383, Q 78; *jōrleŋ* P 50, Q 162; *jōrleŋ* Q 180; *jōrleŋ* Q 156; *jūōrleŋ* P 177; *jyōrleŋ* Q 76; *jūjōrleŋ* P 46; *jērleŋ* L 282, 0426; *jērleŋ* K 357; *yōrleŋ* P 222; *yōrleŋ* P 222; *yōrleŋ* P 177; *jōrleŋk* P 218; *jōrleŋk* P 176; *jōrleŋk* P 176; *jōrleŋk* Q 78; *jyōrleŋk* P 188; **jaarlingetje:** *jōrleŋkskə* P 218; **eenjarige:** *ēnjāregə* L 163; **jarig rund:** *jārex rōnt* L 268; **jarige:** *jōregə* Q 204a.

3.1.5 MESTKALF (kaart 5)

(N 3A, 75b; N 3A, 76; N C, 8; S 14; monogr.)
[Kalf dat gehouden wordt voor de slacht. Woordtypen als **kistkalf**, **hokkalf**, **plankkalf** duiden op een kalf dat vet gemest wordt in een kist of box.
[Zie voor de fonetische documentatie van *[kalf]*

en [kalfje] het lemma KALF (3.1.1.)
mestkalf: *mest[kalf]* K 361a, L 270, 295, 318b, 371, 382, 420, P 58; *mest~* K 357, L 416; *mēst~* L 312; *mest~* K 278, L 159a, 270, 321; *mēst~* L 265; *mōst~* L 360; *mō.st~* L 360; *mes~* L 268, 270, 322a, 383, 432, Q 2, 11, 119; *mēs~* P 218, Q 9; *mes~* L 268, 269b; *mēs~* Q 162; **mastkalf:** *mast~* L 332, 420, 427, Q 14; *mas~* L 269, 424, Q 7, 12, 33, 98, 111, 111*, 117a, 193, 197, 197a, 211; *mās~* Q 204a, 209; *mōs~* Q 209; **mastkalfje:** *mas[kalfje]* Q 111; **mestvee:** *mestvā* L 271; **mastvee:** *mastvē* L 326; **kalf voor te masten:** [kalf] *vīr tā maštā* Q 198b; **stalmastkalf:** *stalmas[kalf]* Q 7; **vetkalf:** *vet[kalf]* K 278, 317, 358, L 312, 316, 317, 325, 368b, 372, P 51, 176, 177, 188, Q 3, 3a, 72a, 93, 158, 180; *vēt~* L 312; *vet~* L 422, P 46, 49, 51, 176, Q 9, 71, 76, 77, 78; *veāt~* P 51; *vet~* P 222, Q 180; *vōt~* Q 156; **vetkalfje:** *vēt[kalfje]* Q 2; **vette mutten:** *vetā mōtā* P 45, 48; **vet muttentje:** *vet mōtakā* P 44; **vetdrinker:** *vetdrenkār* L 289, 289*, 318b, 320a, 325, 332; **vetbeest:** *vetbiāst* P 174; *vetbest* Q 78; **vetbeest voor de wei:** *vētbīst vēr dā wēj* P 55; **vetvee:** *vetvā* Q 111*, 197; **vetbak:** *vetbak* L 314; **kalf op vetbak:** [kalf] *op vetbak* L 416; **kalf voor te vetten:** [kalf] *vōr tā vetā* L 312; **kistkalf:** *kest[kalf]* L 159a, 163a, 322a, 326, P 107a, Q 95, 207; *kes~* L 268, 331, 382, 430, Q 98, 112a, 187a, 211; **kistenkalf:** *kesta[kalf]* L 321; **boxkalf:** *bōks[kalf]* Q 198b; **kalf in een box:** [kalf] *en anā bōks* Q 156; **hokkalf:** *hōk[kalf]* L 164, 165, 295; **hokkeling:** *hōkalej* L 165, 191, 209, 215a, 246a, 269, 270, 288, 298, 325, 328, 330, 332, 374, 377, 381, 382, Q 95; **scheuteling:** *sxōtalej* L 288, 385; **plankkalf:** *plan[kalf]* L 331; **drinkkalf:** *drenk[kalf]* L 314, 377; *drenk~* L 286; *drēnk~* Q 2; **drinker:** *drenkār* Q 72; **aandrinker:** *āndrenkār* L 289*; **drinkmatten:** *drenkmōtā* K 358; **kalf voor te drinken:** [kalf] *vīr tā drenkā* L 360; **gedronken kalf:** *gādrōnkan* [kalf] L 416; **donker kalf:** *dōnkāl* [kalf] Q 93; **kalf achter het veken:** [kalf] *axtār at vēkā* L 369; **melkmatten:** *mēlkmōtā* K 358; **opzetter:** *opzetār* L 289; *ōpzetār* L 245; **trekkalf:** *trek[kalf]* L 378; **eenjarig kalf:** *ejnjōrex* [kalf] L 299; *ējūārex ~* Q 30; **nuchter kalf:** *nōxtār* [kalf] L 374; **weidekalf:** *wēj[kalf]* L 318b; **dikbil:** *dekbēl* L 371a; *dīkbēl* L 290; **bil:** *bēl* L 0426, Q 14; **berenvot:** *bērāvōt* Q 198b;

3.1.6 SLACHTRIJP

(N 3A, 78)

[Vet genoeg om geslacht te worden, gezegd van het mestkalf.]

vet: *vet* K 278, L 332, 355, 369, 374, P 55, 58, 188, 213, 222, Q 76, 95a, 99*, 111*, 158, 197, 203a; *vet* L 372; **slachtvet:** *slaxvet* Q 35; **vet genoeg:** *vet gānōx* Q 187a; *vēt gānōx* Q 113a; *vet gānux* Q 156; *vet gānēx* L 0426; **vet gemest:** *vet*

gemest P 107a; **rijp:** *rejp* Q 77; *rīp* L 163a, 265, 268, 289*, 295, 317, 325, 371, 373, 383, 430, Q 9, 33, 94b, 95, 98, 99*, 112a, 117a, 119, 197, 198b, 204a, 207; *rīap* L 270, Q 12; *rēp* P 48, 50, Q 2; **slachtrijs:** *slaxtrīp* L 322, 326; *šlaxtrīp* L 332; *slaxrīp* L 268; *šlaxrīp* L 427, Q 20, 97; *slāxrīp* Q 9; *slaxraip* Q 180; *slaxrēp* P 218; **rijp voor de slacht:** *rīf vīr dār šlax* Q 211; **rijp voor de kop af:** *rīp vījār dār kōp āf* Q 111; **vaardig:** *vīardex* Q 2; *vērdex* L 290, 318b, 320a, 321, 360, 369, 430, Q 18; *vērdex* L 270, 295, 322a, 331, 332, 368b, 416, 422, Q 96c, 96d; *vēardex* L 422; *verdex* Q 11; *verdex* L 269b, Q 3a; *vē.rdx* L 424; *vjērex* Q 158; *vejērex* K 361; *vjērex* K 357, L 266, 271, 312, 314, 360; *vjērex* K 358, 361a, P 51; *vjērex* Q 77; *vejārex* P 46; *verex* L 159a, 163a, 164, 165, 211, 265.288a, P 45; *vjārax* Q 71, 80; *vērax* K 278, L 290; *vērax* L 286, 314, 355, P 176, Q 3; *vjadex* P 54, Q 78, 93, 178; *vjōdex* Q 76; *vjadax* Q 179; *vjāēdax* P 55; *vejīdax* Q 72; *vējādex* P 49; *vejōdax* Q 209; *vjedax* Q 162; **slachtvaardig:** *slaxvījērx* Q 77; **mastvaardig:** *masvejrdex* Q 7; **vaardig voor te slachten:** *vērdex vīr tā slaxtā* L 372; *vjadax vōr tā slaxtā* Q 156; **gereed:** *gārīt* P 55, Q 2, 72a; *gārītāt* L 312; *gārīt* L 355, Q 2; *gārītāt* L 316, P 44, 48, 174; *grīt* P 50; **gereed voor te slachten:** *gārējt vūr tā slaxtā* L 420; **klaar:** *klōr* L 269, 289*, 372; *klōār* L 282; **goed:** *gut* L 355, P 176; *gōt* L 382, 386, Q 33, 198b; *gō.t* Q 9; **goed voor te slachten:** *gōāt vīr tā slaxtā* L 420; **goed voor de slacht:** *gōt vōr dār slax* Q 197, 203a; **goed voor het slachthuis:** *gu.t vār at slaxhōas* P 188; **ree:** *rēj* P 177; *rēj* Q 156; **bekwaam:** *bēkūām* L 360.

3.2. Mannelijk rund

3.2.1 STIER (kaart 6)

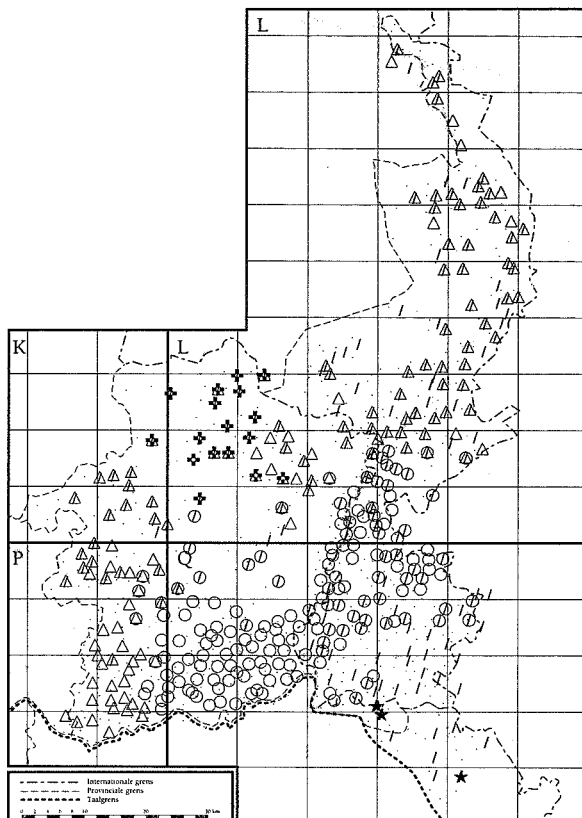
(JG 1a, 1b; A 4, 12; Gwn V, 1; L 7, 46; L 14, 14; L 20, 12; R 3, 38; S 35; Wi 14; monogr.; add. uit N 3A, 15)

[Mannelijk, niet gecastreerd rund.]

stier: *stīr* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 361, 361a, L 115, 159a, 163, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 216a, 217, 244c, 245, 246, 246a, 248, 249, 250, 265, 265b, 266, 267, 268, 269, 269a, 269b, 270, 271, 282, 286, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 289*, 292, 293, 295, 296, 297, 298, 300, 312, 313, 314, 315, 318, 318c, 320, 322, 322a, 323, 324, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 350, 353, 354, 355, 369, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 385, 413, 423, 424, 431, P 47, 48, 50, 57, 119, 176, Q 2, 2a, 4, 20, 33, 38, 83, 95, 96a, 96b, 102, 118a, 121, 187, 187a, 222, 255, 262; *stīr* L 290, 291, 292, 294, 295, 296, 298, 299, 322, 325, 327, 330, 331, 332, 333, 377, 384, 385, 387, 426, 428, 430, 434a, Q 19, 20, 21,

Kaart 6. STIER

- / stier
- duur
- △ var
- ✦ looi(tje)
- ★ mennes

22, 30, 31, 95, 96a, 97, 98, 99, 113, 117, 117a, 121, 222, 253, 278; *stī.r* K 359, 360, 361, P 53; *stīār* K 357, L 216, 250, 313, 319, 353, P 45, 176, Q 1, 3, 88; *štīār* L 432a, Q 113, 284; *stīr* Q 3a, 94b, 95; *stīr* L 295, Q 211; *stījār* K 278, P 46; *ste.jār* Q 2; *stēr* L 266, 316, 317, 319, 321, 326, 356, 360, 362, 368b, 415, 416, 417, 423, Q 5, 12, 32, 96, 113, 113a, 117, 192, 196, 198b, 201, 203, 207, 278, 284; *štēr* L 429, Q 19, 97, 98, 100, 101, 103, 104a, 109, 111, 111*, 112b, 116, 117, 117b, 118, 118a, 196, 197, 197a, 201, 202, 203, 204a, 206, 207, 208, 211, 247, 247a, 249, 253, 278; *stēār* L 414; *štēār* Q 116, 200, 279; *stejār* Q 2; *štējār* Q 32; *stejār* P 44, Q 2; *ster* L 329, 378, 417, Q 116, 200, 284; *šter* Q 195, 200; *stejār* K 357; **stiértje**: *stīrkā* L 420; *štīarkā* Q 113; *stōrkā* L 317; **duur**: *djār* L 373, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 414, 425, 426, 427, 428, 429, 429a, 430, 431, 432, 433, 434, 434a, P 58, 118, 119, 121, 186, 188, 195, 196, 197, 222, Q 1, 2, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 97, 98, 100, 101, 103, 110, 111, 113, 113a, 117, 118a, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 173,

174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 240, 241, 242; *d'jār* Q 158a; *djār* L 387, 432, 432a, P 58, 186, 192, 195, 197, Q 27, 71, 74, 77, 78, 154, 160, 164, 167, 168a, 169, 175, 178; *djājār* L 373, 431, P 119, 120, 195, Q 73, 78, 103; *djār* Q 98, 156, 166, 178; *djār* P 55, 121, 184, Q 1; *djājār* L 426, 428, P 121, 187, 188, Q 101; *djājār* Q 159; *djār* L 371, 372, 419, 420, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 95, 95a, 96, 96b, 96c, 96d, 99, 102, 104a, 105, 172, 187, 188, 196, 196a, 198, 199; *d'jār* L 421, 423; *djār* L 422, 423, Q 12, 200; *djār* L 372, Q 6, 7, 8, 188; *djār* L 420, Q 9, 11, 88; *djār* Q 12; *djār* Q 2a, 3, 4, 72, 83, 86, 89, 90, 93; *djār* Q 2, 83, 84, 89, 94, 170, 171; *djār* Q 72a; *djār* L 368, 416, Q 5, 87, 91; *djār* Q 2; *djār* Q 2; **var**: *var* L 115, 159, 163, 164, 165, 191, 192, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 246, 246a, 248, 249, 250, 265b, 266, 268, 286, 317, 355, 358, 359a, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 369, 371, 372, 415, 416, 418, 426; *vār* K 314, 315, 316, 317a, 318, 353, L 213, 247, 250, 267, 312, 364, 366, P 44, 46, Q 2; *vār* P 47; *ver* K 357, 360, 361, L 245, 267, 269, 271, 289, 289a, 291, 292, 293, 294, 295, 297, 298, 300, 318b,

319, 320, 321, 323, 324, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 374, 375, 376, 377, 382, 383, 386, 387, P 52, 118, 119, 174, 176, 177, 218; *vear* P 50; *vjer* P 212; *vejr* P 54, 188, 218; *vejær* P 183; *vēr* K 360, P 47, 49, 51, 58, 115, 117, 172, 173, 176a, 180, 182, 214; *vēær* P 50, 113, 118, 118a, 174, 175, 177, 177a, 178, 179, 218, 219, 220, 223, 224, 227; *vēr* L 319, 369, 370, P 46; *vēr* K 357, 358, 359, 361, P 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 176, 211, Q 2; *vejir* P 218; *vēr* L 354, P 49, 50, 52, 55, 57; *vēær* P 58; *vør* L 354; **looi:** *lōi* K 278, 317a, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 350, 352, 353, 354, 355, 356, 413; *loj* L 316; *luj* L 286, 312; *lūj* L 364; **looitje:** *lōkə* L 366; **bul:** *bøl* Q 101; *byl* Q 113; **bulles:** *bølās* Q 200, 247, 247a; **hens:** *hens* L 268; **mennes:** *menās* Q 284; *m'enās* Q 247, 247a; *mōnās* Q 284.

3.2.2 MANNELIJK KALF

(N 3A, 15; N C, 7a; JG 1a, 1b; A 9, 17a; Gwn V, 5a; monogr.)

[Zie voor de fonetische documentatie van *[kalf]* en *[kalfje]* het lemma KALF (3.1.1).]

stierkalf: *stūr*[*kalf*] L 159a, 164, 165, 192, 214a, 244c, 245, 246b, 265, 266, 267, 268, 269, 269a, 270, 271, 282, 286, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 293, 294, 295, 296, 298, 300, 314, 318b, 320c, 322, 322a, 371a, 372, 381b, 382, 0426, Q 99; *stūr*~ L 270, 290, 295, 324, 325, 331, 331b, 332, 383, 386, 432, Q 30, 113a, 193; *stīær*~ L 290, Q 204a; *stir*~ L 163, 163a, 163b, 164, 165, 209, 211, 214, 244c, 245, 268, 288, 320a, 374, Q 21, 96c; *stūr*~ L 295, 332; *stēr*~ Q 197, 197a; *stēr*~ Q 204a, 208; **stierenkalf:** *stīær*[*kalf*] K 278, 317a, 361a, L 312, 314, 322, 328, 332, 369, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 381, 381b, 424, 425, 429, Q 2, 31, 94b, 121c; *stīær*~ L 329, 330, 381a, 383, 432, Q 96, 98; *stī.ær*~ L 370, 413; *stīær*~ K 317, 361, L 314, 371; *stīær*~ L 320, 356, 363, Q 18; *stīær*~ Q 97, 197; *stīær*~ P 44; *stīær*~ Q 2; **stierkalfje:** *stūr*[*kalfje*] L 159a, 289, 381; *stūr*~ L 325; *stūr*~ L 373; *stēr*~ Q 198b; **stierenkalfje:** *stīær*[*kalfje*] L 381b, 387, 429a; *stīær*~ L 330, 381a; *stīær*~ L 355; **stierig kalf:** *stīæx kauf* Q 20; **stiermuk:** *stīærmøk* L 211; *stīærmøk* L 265; **stiermukje:** *stīærmøkskə* L 211; **stierenmutton:** *stīærmōtə* K 353; **kalverstier:** *kōværstēr* Q 207; *kōværstēr* Q 197; **durenkalf:** *dūr*[*kalf*] L 378, 381b, 423, 425, 426, 430, P 119, 120, 121, 188, 192, 195, 197, Q 71, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 158, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 174, 175, 176a, 177, 179, 181, 182, 240, 241, 242; *dūr.ær*~ Q 7; *dūr.ær*~ L 424, Q 6; *dūr*~ L 427, P 187, Q 76, 77, 78, 156, 168a; *dūr.ær*~ L 422; *dūr*~ L 372, 420, 423, 424, 429, Q 7, 9, 10, 96c, 96d, 172, 188, 198b; *dūr.ær*~ L 421, Q 11, 13; *dūr.ær*~ Q 12; *dūr*~ Q 9; *dūr*~ Q 8, 96c; *dūr*~ Q 2, 2a, 83, 89, 90, 94, 171; *dūr*~ Q 84, 170; *dūr*~ Q

87, 91; **durenkalfje:** *dūr*[*kalfje*] Q 77, 155, 159; **varkalf:** *varkalf* L 163a, 164, 192, 192a, 213, 214, 215a, 246; *vār*~ K 315, L 246b; *ver*~ L 245, 267, 289, 289a, 295, 318, 318b, 320; *vēr*~ L 269; **var:** *var* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; *vør* L 269, 269a, 269b; **varrenkalf:** *var*[*kalf*] L 317, 358, 359, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 369, 415, 416; *vār*~ K 314, 316, 318, 353; *vēr*~ K 358, 359, 361, P 44, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 223; *vē.ær*~ K 358; *vēre*~ P 55; *vēr*~ L 319, 369; *ver*~ L 321, 326, 376; *vēr*~ P 50, 107a, 113, 115, 117, 118, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177a, 179, 180, 214, 218, 219, 224, 227; *v'ēr*~ P 182; *vē.ær*~ K 360, P 51, 58, 220; *vēær*~ P 178; *vēær*~ P 118a; *vē.ær*~ P 49; **varrenkalfje:** *vēr*[*kalfje*] P 218; *vēr*~ P 177; **varrenmuk:** *værmøk* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; **varrenmutton:** *vēræmōtə* K 357, P 45; *veræmetə* P 45; **looi:** *lōi*[*kalf*] L 282, 313, 314; **looienkalf:** *lōiæn*[*kalf*] L 413; *lōj*~ L 312, 315, 316, 352, 354, 355, 356, 413; **stier:** *stūr* L 210, 289, 293, 295, 324, 326, 374, 381b, 385, 429a, Q 18, 36, 95, 101, 101a, 102, 105, 117b, 201; *stūr* L 330, 434, Q 34, 99*, 113, 203; *stēr* Q 101a, 113a, 201; *stēr* Q 39, 103, 111, 111*, 113, 118, 192, 195, 201, 204a, 208, 211; *stēr* Q 222; **stiertje:** *stūr* L 209, 266, 268, 269b, 286, 318b, 321a, 322, 322a, 373, 377, 424, Q 14, 21, 88, 95a, 96b, 99, 117, 187a; *stūr* L 331, 332, 386, 426, 0426, 428, 430, Q 32a, 112a, 117a, 119, 193; *stūr* L 432a; *stūr* L 164, 165; *stūr* L 289, 314, 350, 373, 377, P 49, 51, Q 3a, 94b, 96c; *stūr* L 295, 330, 331, 426, 432, Q 99*; *stūr* L 317, 360, 361, Q 35, 197, 197a, 198b; *stūr* Q 97, 101, 111, 111*, 196, 197, 197a, 202, 211; *stūr* K 357, P 51, Q 2; *stūr* Q 209; **duur:** *dūr* L 378, 431, 433, Q 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 31, 32, 32a, 33, 35, 36, 38, 98, 100, 101, 103, 109, 111, 113, 117a, 158a, 162; *dūr* P 184; *dūr* Q 88, 96a, 99, 102, 193, 196; *dūr* Q 91; **duurtje:** *dūr* L 373, Q 15, 19*, 21, 32a, 111, 178; *dūr* L 288, Q 33, 164, 180, 182; *dūr* L 419, 422, 423, 424, Q 10, 96b, 96c, 198b; *dūr* L 420; *dūr* Q 186, Q 11, 33, 72, 73; *dūr* Q 96c; *dūr* Q 93; **var:** *var* L 163, 214, 214a, 215a, 217, 247; *ver* L 271, 289, 320a, 320c, 328, 374, 382; *vēr* P 48, 50, 52; **varretje:** *vær* L 317, 364, 416; *vær* K 315; *vær* K 358; *vær* P 54; *vær* P 179, 213; *vær* P 227; **looi:** *lōi* L 363; **looi:** *lōi* L 353; *lōi* L 312; **bul:** *byl* Q 113; *byl* Q 97; **bulletje:** *būlkə* Q 32a; **buiert:** *bōjært* Q 113; **buiert:** *bōjært* Q 121.

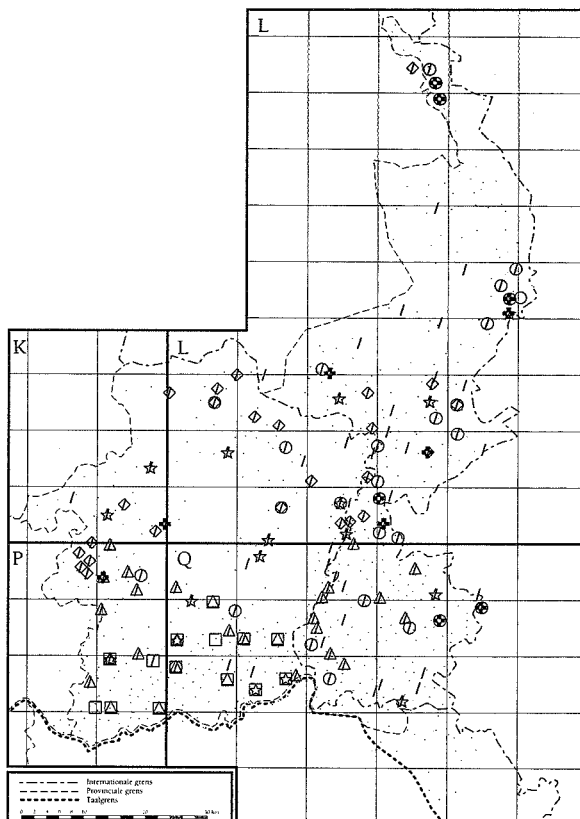
3.2.3 MANNELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE WISSELEN

(N 3A, 16; add. uit N 3A, 15)

[Algemeen kan men zeggen dat het hier gaat om een kalf van ongeveer één jaar oud.]

Kaart 7. CASTREREN

- / snijden
- knippen
- △ pitsen
- ◇ knippen
- ☆ afbinden
- boeten
- ♣ castreren

stier: *stīr* L 286, 312, 314, 371a, 413, 424, P 48, Q 3a, 187a; *stīr* L 430; *stīr* P 51; *stījār* K 278; **stiertje:** *stīrkā* L 318b, 371; *stīrkā* L 317; **jonge stier:** *jōṇā stīr* L 269, 295; *jōṇā stīr* Q 112a; *jōṇā stīr* L 290; *jōṇā stīr* L 316, 320a; *juṇā stīr* P 174; *jōṇā stēr* Q 197, 197a; **jong stiertje:** *jōṇ stīrkā* L 288a; *jōṇk stīrkā* L 325; *jōṇ stīrkā* P 45, Q 95; *jōṇk stīrkā* L 330; **jarige stier:** *jōrāgā stīr* Q 209; *jōrēgā stēr* Q 198b; **pinkstier:** *peṅkstīr* L 268, 427; **stierkalf:** *stīrkōf* L 320a; **stierrund:** *stējārōnt* K 357; **stierrund:** *stīrrēnt* L 372; *stīrrēns* L 372; **stierkoe:** *stīrku* L 0426; **duur:** *dūr* Q 78; *dōr* L 424, Q 9, 198b; *dōar* L 420, Q 12; **duurtje:** *durkā* Q 179; **jonge duur:** *jōṇā dūr* Q 80, 158; *jōṇān dūr* Q 3; **jaarlingsduur:** *jōrleṅsdūr* Q 156; *jōrleṅsdūr* Q 78; **durenkalf:** *dūrākāf* Q 176a; **var:** *ver* L 269; *vēr* P 54, 177, Q 2; *vēr* L 413; **varretje:** *verkā* P 45; *vērka* P 176; **jonge var:** *juṇā vēr* P 213; *jōṇā ver* L 369; *jōṇā vēr* P 55; **varkalf:** *varkālf* L 163a; **pink:** *peṅk* Q 77, 162, 197; *peṅk* Q 198b; **jaarling:** *jōrleṅ* P 107a, Q 158, 180; *jōrleṅ* P 50; *jōrleṅ* K 358, L 416; *jōarlēṅ* Q 72; *jōarleṅk* P 218; *juarleṅ* Q 80; **anderhalfjarige:** *andārhalffjōrēgā* Q 95; **tweejaarling:** *twīajōrleṅ* L 282; *twīajuarleṅ* P

48; **tweejarige:** *twējāregā* P 176; *twējōregā* Q 2; *twījōrēgā* P 176; **tweejaarse:** *twījōursā* P 51; **tweejaars:** *twējārs* P 49; **tweetandige:** *twītānāgā* P 222; **viertandige:** *vīrtanēgā* P 222; **wisselaar:** *wisālār* Q 178; **opzetter:** *opzetār* L 321; **knopper:** *knupār* P 46, 49, 51; **mup:** *mōp* L 270; **buidel:** *bujal* L 326; *bōjal* Q 117a; **vaarzenkalf:** *vēzākālf* K 353; **jonge bul:** *jōṇā bjl* Q 97; **rund:** *rōnt* L 282, 374, Q 95a; **rind:** *rējnt* L 422; **mennes:** *menās* L 382, Q 111*; **broekje:** *brōjkskā* L 332.

3.2.4 CASTREREN (kaart 7)

(N 3A, 18a; N 3A, 18b)

[In dit lemma worden twee manieren van castreren onderscheiden: A. onvruchtbaar maken door de teelballen weg te nemen, weg te snijden of te kwetsen, en B. onvruchtbaar maken door de teelballen af te binden of af te knippen..]

A. onvruchtbaar maken door de teelballen weg te nemen of te kwetsen: **snijden:** *snejan* L 282, P 58; *sneja* K 278, 353, 358, L 159a, 265, 288a, 289*, P 107a, Q 4, 94b, 95a, 96d, 179; *sneja* P 50, Q 2; *snean* Q 76; *snen* P 176; *snejan* L 286;

sneja K 361a, L 372, P 44, 46, 48, 174, Q 3a, 77, 158; *sneja* Q 72; *sneja* K 317, 358, L 355, P 51, 54, 55, Q 3; *sneja* Q 96c; *sneja* P 48, 177, Q 2; *sneja* Q 72a; *sneja* K 361, L 163a, 360, 372, 420, 422, 424, P 188, Q 9, 11, 12; *sneja* L 423; *sneja* K 278, P 49; *sneja* L 427; *sneja* Q 14; *sneja* L 268, 269, 269b, 289, 295, 312, 314, 316, 318b, 320a, 321, 326, 360, 362, 368b, 371, 374, 377, 382, 422, Q 9, 18, 33, 94b, 95; *sneja* L 295, 322, 322a, 325, 330, 331, 332, 373, 383, 386, 432, 434, Q 14, 20, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 187a, 197, 197a, 198b, 204a, 207, 209; *sneja* L 213; *sneja* L 373, 416; *sneja* L 266, 314, 369, 371a, 416, Q 7, 198b; *sneja* L 270, 312, 430, Q 97, 117a, 119, 197, 204a; *sneja* L 290; *sneja* Q 193; *sneja* P 45, 51, Q 156; *sneja* Q 176a; de stier is *gasneja* L 211; — *gasneja* K 357; **castreren:** *castreren* L 289, 382, 0426; *castreren* K 361, L 269, 270, P 50, Q 113a, 119; *castreren* L 434; *castreren* L 164, 165; **boeten:** *byta* P 188, 222, Q 77, 162; *byta* P 213; *byta* P 176, 218, Q 78, 178, 180; *byta* Q 78; *byta* Q 71; *byta* Q 80; *byta* Q 156; *beta* Q 93; **lubben:** *loba* L 163a, Q 198b, 211; *loba* L 269; **kwetsen:** *kwetsen* Q 197; *kwetsen* L 271; *kwetsen* Q 211; **knippen:** *knepa* L 265; **wringen met de tang:** *vrenja met da tan* Q 112a; **omstaan:** *emstoen* Q 2; **roppen:** *ropa* Q 97; B. onvruchtbaar maken zonder te snijden: **knijpen:** *knepa* L 420; *knepa* Q 156; *knepa* L 360; *knepa* P 55; *knepa* L 416; *knepa* L 163a, 164, 165, 268, 269, 269b, 271, 289*, 295, 314, 330, 332, 371a, 373, 383, 0426, 430, Q 72, 94b, 97, 111*, 113a, 119, 198b; de stier is *gaknepa* Q 20; **afknijpen:** *afknepa* L 362; **nijpen:** *nipa* L 322, 322a, 326, 331; *nipa* L 288a; **knippen:** *knepa* L 427; *knepa* L 159a, 320a, 321, 322, 332, 368b, 372, 382, 422, 423, Q 12, 14, 33, 95a, 96c, 98, 111, 187a, 193; **pitsen:** *petsen* L 282, P 58; *petsen* K 278, 358, 361a, L 312, 314, 316, 317, 416, P 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 54, 107a, 176, 177, 218, 222, Q 2, 71, 76, 77, 78, 93, 96d, 162, 179; *petsen* Q 156; *petsen* P 174; **spitsen:** *spetsa* Q 158; **afbinden:** *afbena* K 317; *afbena* K 357; *afbena* P 176; *afbena* Q 78; *afbena* Q 3a; *afbena* L 270, Q 112a; *afbena* L 318b, 325; *afbena* L 355; *afbena* L 420; *afbena* Q 72a; *afbena* Q 209; *afbena* L 424; *afbena* Q 4; *afbena* Q 180; *afbena* Q 178; **klemmen:** *klemma* L 318b; **klammen:** *klamæn* Q 95; **pellen:** *pela* Q 204a; **pramen:** *prama* Q 7; **de kloof opzetten:** *da klöf opzeta* L 369.

3.2.5 OS

(N 3A, 19; JG 1a, 1b; A 3, 37; A 4, 12; L 4, 37; L 20, 12; Wi 16; monogr.)

[Gesneden mannelijk rund.]

os: *os* K 278, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, 361a, L 159a, 163a, 164, 165, 210, 211, 212a, 246, 248, 250,

265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 282, 286, 288a, 289, 289*, 291, 295, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 318b, 319, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 369, 370, 371, 371a, 372, 373, 374, 377, 378, 381, 382, 383, 387, 413, 415, 416, 417, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 426, 0426, 427, 430, 432, 434, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 120, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 178, 179, 180, 182, 213, 214, 218, 219, 222, 227, Q 2, 2a, 3, 3a, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 30, 33, 35, 71, 72, 72a, 73, 74, 76, 77, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 94b, 95, 95a, 96c, 96d, 97, 98, 99*, 101, 102, 111, 111*, 112, 112a, 113, 113a, 116, 117a, 119, 121, 154, 155, 158, 158a, 162, 163, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176a, 177, 178, 179, 181, 187, 188, 192, 193, 197, 198, 198b, 199, 201, 203, 203a, 204a, 207, 209, 242, 279, 282; *os* L 282, 286, 314, P 57, 58, Q 182, 200, 247, 247a; *os* P 188, 195, Q 78, 222, 261, 262, 263; *os* K 278, L 312, Q 156, 199, 211; *os* L 312, P 119, 121, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166, 240, 241; *os* Q 156, 208; *os* L 290, 291, 312, 314, 372, 386, P 52, 195, Q 7, 156, 204a, 207, 247, 253, 278, 283; *os* P 176; *os* Q 284; *os* Q 161; de volgende opgaven zijn meervoud: *osæn* L 191, 418, P 211a, Q 1, 21; *osæn* L 209, 213, 288b, 289a, 296, 320, 323, P 186, 188, 211, Q 78, 79, 102, 203b; *osæn* Q 74, 80; *osæn* L 270, Q 21; *osæn* Q 158, 160; *osæn* P 55, 192; *osæn* L 286; *osæn* Q 284; *os* L 164, 210, 213, 214a, 250, 266, 268, 271, 289, 297, 299, 328, 331, 371, 381a, 420, 422, P 183, Q 17, 19, 102, 112b, 117, 121, 195, 197, 197a, 201; *os* L 247, 293, 376, Q 117a, 117b, 121c, 156, 162, 205, 205*, 208, 210, 251, 253, 278; *os* Q 222, 262; *os* L 191, 192, 209, 211, 213, 216, 216a, 246, 246b, 248, 249, 266, 269, 271, 286, 291, 295, 298, 318, 318b, 327, 330, 373, 374, 378, 381b, 386, 426, 429, 429a, 430, 431, 434, P 179, Q 6, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 28, 29, 30, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 95, 95a, 96a, 96b, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 106, 111, 113, 113a, 115, 118, 178, 179, 192, 193, 193a, 197, 202, 203, 206, 208, 253; *os* Q 211; *os* L 270; *os* L 313, 433, Q 121b, 284; *os* L 290, 322, 324, 325, 385; *os* Q 167; *os* L 432a; *os* L 329; *os* L 286, Q 247a; *os* Q 222; *os* Q 204a; *os* L 326, 368; **osje:** *oska* Q 20, 95; **stier:** *stær* L 362, 366, 367, 368, 415; **oom:** *ym* L 266; *ym* L 268, Q 97, 111, 198b; *ym* Q 111*; *ym* L 382, 430, 434; **gesneden oom:** *gasneja ym* L 266; **ongetrouwde oom:** *ongætrojda ym* L 266.

Afb. 4. Stamboekstier

3.2.6 VET TE MESTEN STIERKALF

(N 3A, 75a)

[Zie voor de fonetische documentatie van [kalf] het lemma KALF (3.1.1).]

meststier: *mess̄tir* L 268; **maststier:** *mastst̄ir* L 427; **meststiertje:** *mestst̄irtjə* L 382; *mess̄tirtjə* Q 211; *mess̄stirkə* L 432, Q 119; *meststirkə* L 295; **maststiertje:** *māss̄tirəkə* Q 207; *māss̄terəkə* Q 209; *masst̄irkə* Q 111; **mestduur:** *mēs.d̄ōər* L 420; **mastduur:** *mas.d̄ōər* L 420; **mestkalf:** *mōst[kalf]* L 360; *mēs~* L 372, Q 18; **mastkalf:** *mas~* L 430, Q 98, 197, 197a; *mās~* Q 204a; **mestvee:** *mestvi* L 282; *mestvīə* L 271; **mastvee:** *masvē* L 326; **vetstier:** *vetst̄ir* K 317, 358; **vetstiertje:** *vetst̄irkə* L 325; *vetst̄erkə* L 368b; **vetduur:** *vetd̄yr* Q 156; *vetd̄ōr* Q 9; **vetduurtje:** *vetdirəkə* Q 93; *vētd̄yrkə* Q 2; *vetdyrkə* Q 180; *vētd̄ōrkə* Q 7; **vette duur:** *vetə dyr* Q 71; **vetdrinker:** *vetdrenkər* L 289*, 321; **vetvee:** *vetvīə* Q 111*, 197; **vetbeest:** *vetbēst* Q 20; *vetbiəst* P 174; *vetbēst* Q 78; **vet beest:** *vet best* L 312; **vetbeest voor de wei:** *vētbiəst vēr də wēj* P 55; **vette mutten:** *vetə mōtə* P 44; **stiertje:** *st̄irkə* K 358, Q 72; **plankstier:** *plan̄kst̄ir* L 331; **babystier:** *bēbist̄ir* L 312; **weistiertje:** *wējst̄irkə* L 318b; **pink:** *peŋk* L 416, Q 4; **duurtje:** *dyrkə* Q 77, 162; *d̄ōrkə* L 424; **hokkeling:** *hōkaleŋ* L 269, Q 95; **mutten:** *mōtə* L 360; **dikbil:** *dekbēl* L 371a; **varretje voor te vetten:** *vērəkə vōr tə vetə* P 176.

3.2.7 SPRINGSTIER

(JG 1a, 1b; add. uit N 3A, 15)

springstier: *spreŋst̄ir* K 315, 358, L 313, 372, P 47, Q 88; *spre.ŋst̄ir* L 352, 355; *spre.ŋst̄ir* L 353, Q 11, 12; *spre.ŋkst̄ir* L 370; *spreŋst̄ir* L 315; *spre.ŋst̄ir* L 413; *spre.ŋkst̄ār* P 51; *spreŋst̄ēr* L 316; *spre.ŋkst̄ēr* L 317; *spre.ŋkst̄ēr* L 361; *spreŋstejər* P 44; **springduur:** *spreŋd̄yr* Q 80, 155, 161, 168a, 174; *spre.ŋd̄yr* Q 157a, 162, 163, 167, 168, 181, 182; *spr̄eŋd̄yr* Q 240; *spreŋd̄yr* Q 75, 152, 157, 159; *spre.ŋd̄yr* P 186, Q 74, 79, 79a, 156, 160, 165; *spreŋd̄yr* Q 164; *spreŋkd̄yr* Q 156; *spreŋd̄jər* Q 76, 169, 179; *spre.ŋd̄jər* Q 77; *spreŋd̄jər* Q 154; *spre.ŋd̄jər* P 192, 195, 197; *spr̄ē.ŋd̄jər* P 188; *spre.ŋdyər* Q 241; *spre.ŋdyjər* P 121, 184; *spre.ŋdyjər* P 119, 120, Q 73, 78; *spr̄ē.ŋdyjər* P 187; *spre.ŋd̄ōr* Q 7; *spreŋd̄ōr* L 422, Q 13; *spre.ŋd̄ōr* L 420, 421, 423, 424, Q 6, 9, 10, 12, 96c; *spre.ŋd̄ōr* Q 8; *spreŋd̄ir* Q 84, 90; *spreŋd̄ār* Q 89, 94, 171; *spreŋd̄ār* Q 83; *spre.ŋd̄ār* Q 2; *spreŋd̄ēr* Q 87; *spre.ŋd̄ēr* Q 91; **springvar:** *spre.ŋvar* L 367; *spre.ŋkvar* L 360, 363, 364, 366, 368, 415; *spreŋvār* K 316; *spreŋvēr* P 49, 50, 115, 117, 170, 172, 173, 176a; *spre.ŋvēr* P 113; *spreŋkvēr* P 180; *spre.ŋkvēr* P 58, 177, 220, 224; *spre.ŋk.vēr* P 51; *spreŋvēr* P 167, 174, 175; *spreŋvēr* P 182, 214; *spreŋk.vēr* P 178, 218, 219; *spre.ŋk.vēr* P 118; *spre.ŋk.vēr* P 223; *spreŋvēr* K 358, P 45, 46, 48; *spre.ŋvēr* P 55;

spre.ηk.vēər P 52; *spre.ηk.vēər* P 56; *spre.ηk.vēər* P 177a; *spreηk.viər* P 227; *spre.ηviər* P 118a; **springlooi**: *spre.ηlōj* L 354; *spreηklōj* L 353; **var voor te springen**: *vār vār tā spreηā* K 316; **dekstier**: *dekstīr* L 312, 314, 369, 371, 419, Q 88; *dekstī.r* L 315; *dekstīr* Q 9; *dekstēr* L 316, 319, 356, 359, 365; **dekstiertje**: *dekstērka* Q 97; **dekdur**: *dek.dūr* Q 153; *dek.dūr* Q 178; **fokstier**: *fokstīr* L 286; *fokstīr* L 332, 426; **gekeurde looi**: *gākōrda lōj* L 352; **looi**: *lōj* L 282; **var**: *var* L 362; *vār* K 314, 318, 353; *vēr* K 357, 359, 361; *vēr* K 360.

3.2.8 STAMBOEKSTIER

(JG 1a, 1b)

[Stier waarvan de gegevens betreffende afkomst e.d. in een stamboek staan ingeschreven: raszuivere stier.

Zie afbeelding 4.]

stamboekstier: *stambukstīr* K 278, 314, 316, 317a, 318, L 282, 286, 312, 313, 314, 352, 353, 413, P 47, 119, Q 178; *stambōkstīr* L 370, 371, 372, 419, 424, Q 6, 8; *stambokstīr* K 361, P 56; *stambukstī.r* L 315, 355; *stambokstī.r* P 52; *stambōkstīr* L 369, Q 12; *stambokstījər* P 51; *stambukstēr* K 358; *stambōkstēr* L 317, 319, 359, 360, 367, 421; *stambokstēr* L 356; *stambukstejər* K 357; **stamboekdur**: *stambuk.dūr* Q 152, 153, 163, 182; *stambuk.dūr* Q 154; *stambok.dūr* Q 169, 181; *stambuk.dūr* Q 77; *stambuk.dūrjər* P 119; *stambōkdōr* L 424; *stambōk.dōr* L 422, Q 7, 9, 13, 96c; *stambokdōr* L 423; *stambōkdō.r* L 420; *stambōkdōr* Q 12; *stambok.dīər* Q 83; **stamboekvar**: *stambōk.var* L 358, 361, 362, 363, 415; *stambok.vēr* P 178; *stambukvēr* K 358; *stambokvēr* K 361; *stambok.vēr* P 52, 55, 57; **stamboeklooi**: *stambuklōj* L 354; **stamstier**: *stamsstīr* Q 11; **stamdur**: *stamdōr* Q 11; **stier van het stamboek**: *stīr vant stambuk* K 353; **var van het stamboek**: *vēr van stambok* K 359; **beest van het stamboek**: *bīast van at stambuk* K 315; **(ene) uit stamboek**: *ījīnā ūjī stambōk* L 365; *ajī stambōk* L 368; **ene van het stamboek**: *iānā vant stambuk* K 316; **ingeschreven stier**: *e.ngāsxrē.vā stī.r* P 58; *engāsxrē.vā stejər* P 44, 45; **ingeschreven dur**: *e.ngāšrē.van dūr* Q 76, 155, 162; *e.ngāšrē.van dūr* Q 80; *ē.ngāšriā.vā dūr* Q 179; *ej.ngāsxrē.van dūr* Q 73; *ejngāsrē.van dūrjər* Q 159; *ej.ngāsxrē.van dūrjər* P 121; *ejngāsxrē.van dūrjər* P 120; *engāšrē.vā dōr* Q 10; **ingeschreven var**: *e.ngāšrē.vā var* L 364; *engāsxrē.vā vēr* P 49; *engāsxrē.vā vēr* P 113; *ejngāsxrē.vā vēr* P 177; *ejngāsxrē.vā vēr* P 118; *e.ngāsxrē.vā vēr* K 360; **ingeschreven (bijvgl. nmw.)**: *engāsxrē.vā* P 46; *e.ngāšrē.vā* Q 158a; *engāsxrē.vān* L 356; *e.ngāšriē.vā* Q 94; *e.ngāšriē.vā* Q 168a; *ē.ngāšriē.vā* Q 89; *ejngāsxrē.vā* P 53, Q 74; *ejngāsxrēj.vā* P 187; **gekeurde stier**: *gākōrda stīr* K 353; *gākōrda stīr* Q 88; *gākērda stēr* L

359; *gākērda stēr* L 365; **gekeurde dur**: *gākōrda dūr* Q 161, 175; *gākōrdan dūr* Q 157; *gākūjōrdan dūr* Q 75; *gākūjōrda dūr* Q 167; *gākūjōrda dūr* Q 242; *gākūjōrda dūr* Q 174; *gākūjōrdadūr* Q 152; *gākūjōrda dūr* Q 168, 241; *gākūjōrda dūr* Q 79a, 154, 157a; *gākūjōrdan dūr* Q 160; *gākōrdan dūr* Q 73; *gākūjōrdan dūr* P 192; *gākūjōrdan dūrjər* Q 78; *gākūjōrdan dūrjər* P 188; *gākōrdan dōr* Q 172; *gākūjōrda dōr* Q 177; *gākērda dūr* Q 90; *gākūjōrdan dūr* Q 171; **gekeurde springdur**: *gākūjōrda spreηdūr* Q 240; *gākūjōrda spreηdūrjər* P 197; **gekeurde var**: *gākōrda vār* K 353; *gākōrda vēr* P 176; *gākōjōrda vēr* P 113; *gākūjōrda vēr* P 117, 176a; *gākūjōrda vēr* P 118a; *gākūjōrda vēr* P 115, 172, 173, 180; *gākūjōrda vēr* P 179, 218, 224; *gākūjōrda vēr* P 177; *gākūjōrda vēr* P 177a; *gākūjōrda vēr* P 174, 175, 182; *gākūjōrda vēr* P 227; *gākūjōrda vēr* P 178; **gekeurde**: *gākōrda* Q 188; *gākūjōrda* P 219; *gākērda* Q 2; *gākūjōrda* Q 156; *gākūjōrda* Q 79; *gākūjōrda* P 195; *gākūjōrda* Q 164, 166; **gekeurd (volt. deelv.)**: *gākōat* P 220; *gākūjōrda* Q 158a; *gākūjōrda* Q 165; **goedgekeurde**: *gugākōrtā* P 48; **keurvar**: *kōrvēər* P 214; **gekroonde dur**: *gākōrdan dūrjər* P 186; *gākōrdan dūrjər* P 184; **gekroonde var**: *gākōrdan vēr* P 223; **kweekstier**: *kwikstīr* L 413; **kweekdur**: *kwik.dūrjər* Q 156; **springdur**: *spreηdūr* Q 84; **bondstier**: *bo.ntstēr* L 366; *bo.ntstēr* L 316; **bonddur**: *bo.nddēr* Q 91; **bondvar**: *bo.nt.var* L 361.

3.2.9 GEPRIMEERDE STIER

(JG 1a, 1b)

[Stier die prijzen en andere bekroningen heeft behaald.]

geprimeerde stier: *gāprimērdā stīr* K 358; *gāprimērdā stīr* L 372; *gāprimērdā stīr* L 370; *gāprimērdā stī.r* P 58; **geprimeerde dur**: *gāprimerda dūr* Q 242; *gāprimērdan dūrjər* Q 159; *gāprimērdan dōr* Q 13; *gāprimērdan dēr* Q 87; **uitgeprimeerde dur**: *utgāprimērdan dōr* Q 7; **geprimeerde var**: *gāprimērdā vēr* K 358; **geprimeerde**: *gāprimērdā* L 282; *gāprimērdā* P 51; **prijsstier**: *prī.sstīr* L 286, 312, 313, 314, 353, 371, 419, 424; *prī.sstīr* Q 88; *prē.sstīr* L 352; *prēsstīr* K 314, 316, 318, 353; *prī.sstīr* L 369, Q 12; *prēj.sstīr* L 355; *prē.sstīr* L 413; *prēj.sstīr* K 278, 317a; *prē.sstījər* P 51; *prī.sstīr* L 366; *prēsstejər* P 44, 46; *prēsstejər* P 45; *prēj.sstēr* L 316, 356; *prīsstēr* L 319; *prī.sstēr* L 358, 360, 365; **prijsdur**: *prēj.s.dūr* Q 155, 167, 240, 241; *prāi.s.dūr* Q 162, 163, 168, 177, 181, 242; *prē.s.dūr* Q 168a, 174; *prēsdūr* P 197, Q 76; *prē.s.dūr* Q 158a; *prē.s.dūr* Q 75, 79, 80, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 161, 164, 165, 166; *prēas.dūr* P 120; *prēas.dūr* P 186, Q 160; *prējās.dūr* P 195; *prāa.s.dūr* Q 169; *prēj.s.dūrjər* Q 77; *prēas.dūrjər* P 192; *prēadūrjər* P 195; *prēa.s.dūrjər* Q 74; *prē.s.dūr* P 187, 188;

prēas.dijr P 121; *prē.s.dyar* Q 175, 178, 179; *prē.s.dyar* P 184; *prē.s.dijr* P 119, Q 73, 78; *prē.s.dijr* Q 79a; *prī.s.djōr* L 421, 422, 423, 424, Q 6, 9, 10, 11, 96c, 172, 188; *prī.sdjōr* Q 12; *prī.s.djōr* Q 8; *prī.s.dēr* Q 91; *prē.s.dīr* Q 84, 90; *prē.s.dīr* Q 2, 2a; *prē.s.dīar* Q 89, 171; *prī.s.dīar* Q 94; **een duur wat prijs heeft:** *ənə dijr wá praj.s het* Q 177; **prijsvar:** *prī.s.var* L 317, 359, 361, 362, 363, 364, 367, 368, 415; *prēs.var* K 315; *prēs.vēr* P 174, 176, 176a, 178, 182; *prē.s.vēr* K 360, P 50, 115, 117, 172, 173; *prēas.vēr* P 113, 218; *prēa.s.vēr* P 177, 224; *prē.s.vēr* P 179; *prēs.vēr* P 175, 214; *prē.s.vēr* P 118a, 177a; *prēa.s.vēr* P 118; *prēis.vēr* P 49; *prēs.vēr* K 361, P 47; *prē.s.vēr* K 359; *prē.s.vēr* P, 48, 53, 56, 57; *prēas.vēr* P 52; *prēi.s.vēr* P 223; **prijsloui:** *prēi.slōj* L 354; *prī.slōj* L 315; **concoursvar:** *koṅkūr.vēr* P 180, 220; *koṅkūr.vēr* P 219, 227; **gekeurde duur:** *gakjōda dijr* Q 182; **stamboekvar:** *stambok.vēr* P 55.

3.3. Vrouwelijk rund

3.3.1 KOE (kaart 8)

(JG 1a, 1b; A 3, 37; A 4, 11; Gwn V, 2a; L 1a-m; L 4, 37; L 5, 27b; L 7, 61b; L 14, 26 en 88; L 20, 11; L 27, 5 en 57; L 29, 44; L 38, 44; L 40, 21b; L 44, 16, 21a en 39; R 12, 29; R (s), 25 en 42; RND 127; S 18 en 27; Wi 4, 9 en 17; monogr.; add. uit N 3A, 3a, 3b, 3c, 25a, 25b, 26a, 28, 77a, 121a, 121b, 123a, 123b, 124, 126,

129, 131a, 131b, 135a en 136a; N C, 14a, 14i en 15; A 9, 18)

[Volwassen vrouwelijk rund, in de regel een rund dat één of meerdere keren gekalfd heeft. Zie afbeelding 5.

Op de kaart is het woordtype **koe** niet opgenomen.]

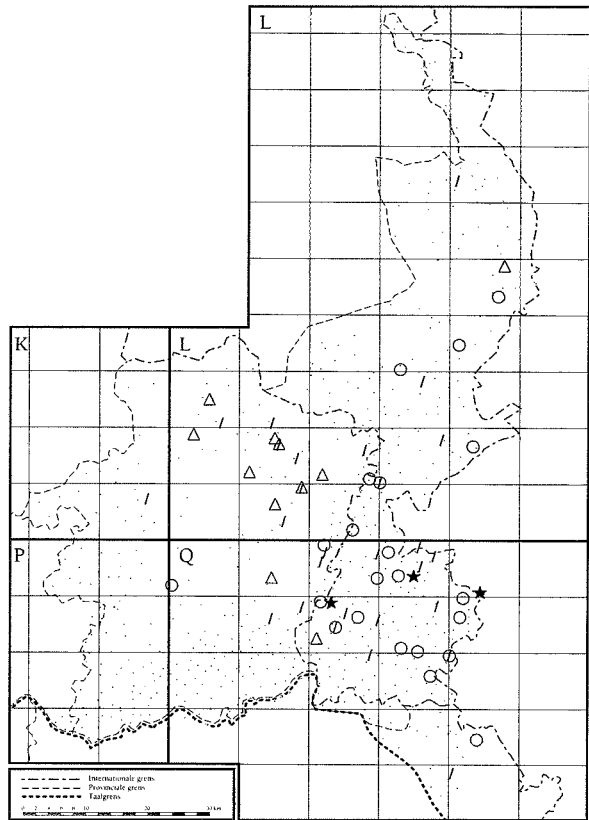
koe: *ku* K 359a, L 159, 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192, 192a, 209, 210, 211, 213, 214a, 215, 215a, 216, 217, 244c, 245, 245b, 246, 246a, 246b, 247, 248, 249, 250, 265b, 266, 267, 268, 269, 269b, 270, 271, 281, 282, 285, 286, 288, 289, 289a, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 318b, 319, 320, 320a, 321, 322, 323, 324, 324a, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381b, 382, 383, 385, 386, 387, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 426, 431, 432, 434a, P 119, 176, Q 2, 3a, 7, 9, 20, 71, 72, 75, 76, 77, 77a, 80, 83, 84, 86, 89, 90, 91, 95, 96, 101, 113, 117a, 154, 155, 158, 161, 162, 163, 164a, 167, 168, 168a, 169, 170, 173, 177, 180, 181, 182, 193, 198b, 208, 240, 241, 242, 255, 284; *kuj* K 278, 278a, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 115, 159a, 187, 244b, 269, 269a, 269b, 271, 288, 300, 312, 313, 314, 360, 361, 362, 363, 367, P 44, 45, 46, 47, 48, 48a, 50, 51, 119, 164, 165, 169, 171, Q 2, 78, 94, 111; *kujū* L 358, 359, 365, 366, 368, 415; *kuy* L 164, 165, 184, 209, 210, 211, 212, 212a, 213,

Afb. 5. Koe

Kaart 8. KOE

- / vaars
- rind
- △ beest
- ★ rund

214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 244c, 245a, 245b, 246, 246a, 246c, 247, 248, 249, 250, 266, 282, 292, 314, 316, 317, 318b, 320, 326, 328, 332, 356, 359, 360, 360a, 364, 370, 371, 372, 376, 378, 381, 415, 418, 420, 432, P 119, Q 75, 79a, 80, 93, 154, 156, 157a, 278; *kuəxi* K 317, P 188; *kuəy* L 371; *kju* P 48; *kju* P 174, 211; *kū* L 250, 265, 269, 285, 286, 313, 317, 324, 329, 356, 360, 367, 368, 382, 383, 384, 416, 419, 420, 432, P 46, Q 3, 71, 72, 77, 82, 83, 86, 158, 161, 162, 163, 168a, 173, 174, 177, 180, 181, 183, 240, 253, 254; *kūi* L 271, 284, 312, 354, Q 102; *kūy* L 192, 217, 319, 360, Q 166, 167; *kū* L 319, 364, 416, 418, Q 209, 255, 278, 282, 284; *kūi* L 316; *kūy* L 418; *kō* L 422, 423, 424, 425, 426, 0426, 427, 428, 429, 429a, P 50, 121a, 176, 186, 193, 197, 222, Q 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 32a, 87, 88, 91, 96, 96a, 96c, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 172, 188, 192, 193, 196, 197, 197a, 198, 198b, 199, 200, 203, 203a, 204, 204a, 205, 206, 207, 208, 209, 247, 247a, 248, 249, 251, 253, 254, 259, 278, 284; *kōi* K 278, 357, 358, 358a, P 51, 172, Q 95, 96a, 96d, 99, 102, 104a, 105, 187, 249; *kōiy* Q 74, 153; *kōy* L 265c,

317, 321, 370, 371, 413, 420, 432a, P 50, 119, 120, 177, 222, Q 9, 20, 30, 32, 33, 39, 71, 80, 109, 111, 112, 113, 113a, 115, 116, 117b, 118, 156, 160, 196, 201, 202, 208, 211, 222, 278; *kōi* K 358; *kōy* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318, 318d, 318e, 372; *kō* K 361, Q 71, 247; *kōi* K 357, 358, 359, 360, 361, P 51, 167, 176, Q 71, 95, 161, 162, 259; *kōiy* P 51, 119, 192, Q 73; *kōy* K 361, L 214, 265c, 288, 288a, 288b, 289, 290, 291, 315, 316, 318c, 319, 322a, 352, 353, 354, 355, 360, 370, 371, 372, 413, 414, 419, 420, 421, 429, 430, 434, 434a, 436, P 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 118, 119, 120, 121, 177, 184, 186, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 1, 2, 2a, 3, 3a, 14, 20, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 71, 74, 78, 79, 98, 109, 110, 111, 111*, 112, 112b, 113, 116, 117, 117a, 117b, 118, 118a, 119, 121, 121c, 156, 160, 164, 165, 166, 171, 175, 178, 179, 198, 201, 202, 203, 206, 211, 222, 255, 259, 260, 263, 278, 279; *kōy* P 121, Q 179; *kōiy* L 371, P 52, 177; *kōay* Q 36; *kō* L 314, P 50, 175, Q 7, 9, 11, 16, 71; *kōiy* P 49, 50, 120, Q 78, 79; *kōy* P 186, Q 4, 74, 152, 156; *kōiy* Q 157; *kōə* Q 71; *kō* L 356, 367, Q 72a, 259; *kōi* P 52; *kōy* L 288, 360, 434a, P 55, Q 78,

171; *kō* Q 2, 29, 193; *kōm* Q 78, 93, 94; *kōp* P 50; *kōm* Q 93; *kō* Q 2, 72a; *kōj* Q 96d; *kōm* P 184, Q 93, 179; *kō* P 50, Q 2, 78; *kōm* P 118, 118a, 121, 177a, Q 159; *kay* L 352, 355, 413, 414, P 54, 57, 121, 175, 177, 183, 187a, 188, Q 1, 2, 2a, 3, 71, 117, 119, 156, 166; *kā* P 113, 115, 117, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 188, 218, 219, 227; *kāj* P 219; *kām* P 175, 211, 211a, 212, 214, 218, 227, Q 156; *kāp* P 118a; *kem* L 430, P 214, Q 156; *kē* P 107a, 113, 117, 178; *kem* L 371, P 187, 188, Q 93; *keā* Q 2; *keij* P 119; de volgende opgaven zijn meervoud: *ku* L 165, 191, 192, 213, 291, 368, 420, P 177, 183, Q 3, 77a, 95, 154, 167, 168a, 177, 195, 243; *kuj* K 278, 314, 314a, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 159, 184, 191, 247, 271, 286, 288, 288b, 289, 289a, 290, 312, 314, 316, 317, 318, 319, 323, 324a, 329, 353, 371, 371a, 372, 381a, 381b, 413, 414, 420, 429, 430, P 44, 46, 47, 119, 120, 121, 162a, 164, 169, 171, 176, 177, 186, 188, 192, 197, 211, 211a, 212, Q 1, 20, 21, 29, 30, 33, 111, 111*, 112b, 113, 115, 117, 121, 121b, 121c, 159, 165, 192, 204; *kujan* K 278, 314, 318, 353, 357, 359, 360, L 282, 312, 313, 314, 316, 360, 421, P 48, 117, 120, 176, Q 3, 152; *kuja* K 278, 316, 353, 359a, L 164, 187, 265, 271, 312, 316, 356, P 47, 48a, 117, 171, 195, 219; *kujn* P 176; *kuu* L 164, 315, 317, 421, P 115, 121; *kujan* L 213; *kuuā* L 209, 210, 211, 212, 213, 214, 214a, 216, 216a, 246, 246b, 248, 249, 250, 266, 321; *kuā* L 192, 209, 250, 316, Q 168a; *kuʔā* K 318, L 312; *kun* P 197; *kuu* Q 161; *kū* L 317, 326, 381b, P 179, 188, 218, Q 77; *kūj* L 286, 328, 329, 373, 378, P 58, 171, 186, Q 34, 35; *kūjan* K 353; *kūja* P 196; *kūuā* L 266; *kūan* L 210; *ky* L 319, Q 77, 164a, 168; *kyj* L 269, 270, 286, 319, 369, 370, 371, 372, 419, 432a, Q 111, 113; *kyu* L 317, 372; *kyuan* L 416; *kyā* L 419; *kyk* L 295; *kj* L 269, 271, 297, 298, 299, 317, 319, 325, 387, 420, Q 158, 162, 167, 168, 169, 177, 199, 240, 241; *kji* L 164, 268, 270, 271, 289, 293, 296, 298, 314, 316, 317, 318, 318b, 320, 322, 326, 328, 329, 330, 331, 372, 374, 376, 377, 378, 381b, 383, 385, 386, 420, 421, 422, 423, 431, Q 77; *kjiā* Q 116; *kjiar* Q 21; *kjiās* P 171; *kjū* Q 121; *kjā* L 269, 270, 319; *kjn* P 176; *kjr* L 299; *kō* L 372, Q 10, 12, 253; *kōj* K 278, 360, P 51; *kōjan* K 357; *kōja* K 278, 317a; *kōjan* L 355, Q 1; *kōā* Q 196; *kōj* L 357, 358, 360, P 51, Q 1, 259; *kōjan* K 357; *kōja* P 176; *kōu* Q 88; *kōuan* L 352; *kōuj* K 353, Q 156; *kōujan* K 353; *kōuā* L 355; *kōuū* P 211; *kō* P 177; *kōā* Q 196; *kōn* P 176; *kōjan* P 176; *kōpā* P 50, 115, 117, Q 166; *kōjn* P 176; *kōjāj* Q 118; *kōn* P 176; *kō* K 361, Q 9, 88; *kōj* L 270, 282, 286, 289, 289a, 289*, 289a*, 312, 313, 314, 316, 352, 354, 372, 413, 414, 420, 433, 434, P 50, 57, 58, 117, 119, 121, 121a, 171, 172, 174, 175, 177, 182, 183, 188, 197, 214,

218, 219, Q 1, 7, 20, 33, 34, 71, 73, 78, 111, 117b, 156, 166, 175, 179, 252, 262, 278; *kōm* L 360, P 183; *kō* L 313, 372, 420, 426, P 121, 171, 176, 184, 186, Q 2, 9, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 21, 28, 71, 78, 88, 95, 96c, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 172, 192, 193, 193a, 195, 196, 197, 198, 203, 204a, 205, 205*, 206, 207, 208, 210, 248, 249, 251, 253, 254, 278, 284; *kōj* L 282, 285, 286, 288a, 289, 313, 353, 372, 419, 420, 422, 423, P 52, 119, 121, 188, 192, 197, 218, Q 1, 6, 7, 14, 22, 32, 32a, 39, 74, 93, 95, 95a, 96a, 96b, 99, 101, 102, 106, 113a, 117, 117a, 121, 178, 179, 201, 222, 247, 247a, 255, 278, 279; *kōjā* Q 262, 278; *kōm* P 176, Q 79, 203a; *kōā* L 291, P 192, 195, Q 80, 156, 211; *kōam* Q 36; *kōn* P 176, Q 2; *kōj* L 286, 313, 354, 414, P 174, 182, 187a, 188, Q 1, 27, 32, 35, 78, 178, 222; *kōjā* Q 253; *kōm* Q 284; *kōā* L 286; *kō* P 50, 119, 192, 193, Q 11, 203, 252, 259; *kōj* L 313, Q 1, 71, 74, 160; *kōan* P 176, Q 2; *kōā* P 50, 120; *kōn* P 176; *kay* L 286, P 211, Q 156; *kaywā* L 360; *kāā* P 176; *kē* Q 2; *kēj* Q 3; *kēn* Q 2; *ke* Q 2; *kej* L 355, 358, 364, P 53, 55, 56, 57, Q 2, 3, 5, 94, 154, 180, 284; *kejā* L 355, P 52, Q 80; *kejāj* K 317; *keij* L 352; *kē* L 367, Q 2, 3; *kej* Q 93, 94; *kējū* Q 158; *ki* L 360, 360a, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, Q 72, 83, 86, 89, 170; *kij* L 355, 355a, 358, 360, 360a, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, P 54, Q 3; *kijan* K 315; *kiu* P 211, Q 171; *kiā* L 417; *ki* L 360, 366, 367, 368, 417, 418, Q 72, 83, 86, 89; *kij* L 358, 359, 360, 360a, 362, 368, 415; *kijā* L 360; *kīā* L 416; **koetje:** *kōukā* L 288; **melkkoe:** *melkkōm* Q 116; **vaars:** *vārs* L 214a; *vērs* L 317, Q 88, 102; *vērš* Q 96; *vērs* L 315, 415, Q 88, 102; *vers* L 315, 322, 360, 362; *verš* Q 99; *virš* Q 192; *vjās* P 171; *vjas* Q 86; *vās* L 371, 431; *vēš* Q 21; *vēs* L 385, Q 8, 9; *vēš* Q 30, 101; *vēāš* Q 113; *veš* Q 28, 34, 211; *veš* Q 284; *vjās* K 359; *verzan* (mv.) L 418; *vjazan* (mv.) K 359; **maal:** *mōj* L 213, 215, 267, 268; **rund:** *rōnt* Q 96; *rōnjt* Q 38; *rōant* Q 117b; **rind:** *rent* L 269, 386, P 171, Q 32, 96b, 100, 201; *rentj* L 292, 298, Q 31; *renž* L 298; *rēnt* Q 2, 102; *rentj* L 373, 429a, 431, Q 22; *rejt* Q 7; *reṅk* Q 117, 118a, 202, 211; *rēṅk* Q 208, 262; **beest:** *bīst* L 364, 416; *bīast* L 415, 416; *bist* L 360, 360a, 364, 368, Q 5; *biast* Q 5; *best* L 314; *biēst* L 353; *bīs* L 268, Q 95; **koebest:** *kōbist* Q 2; *kubes* Q 77; **vee:** *viāj* L 415.

3.3.2 VROUWELIJK KALF

(N 3A, 20; N C, 7b; JG 1a, 1b; A 9, 17b; Gwn V, 5b; monogr.)

[Zie voor de fonetische documentatie van [kalf] en [kalfje] het lemma KALF (3.1.1).]

vaarskalf: *vārs[kalf]* L 270; *vers*~ L 288, 289, 293, Q 99, 204a; *vejrs*~ L 288a; *vērs*~ L 314; *vērs*~ L 288, 288a, 288b, 289, 293, 294, 312,

318, 318b, 322, 324, 332, Q 197, 197a; *vērš~* L 386; *vērs~* L 288, 294, 318b, 382, Q 204a; *vērš~* Q 20; *ves~* L 322a, Q 109; *veis~* L 289a; *vēs~* L 318b, 320c; *vēs~* L 318b, 382; *vēš~* Q 112a; **vaarzenkalf:** *verzə[kalf]* L 360; *verzə~* L 286; *vejrzə~* Q 9; *vejrzə~* L 314; *vērzə~* L 313, P 179, Q 96c; *vērzə~* L 282, 286, 312, 315, 317, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *vēazə~* L 352; *vērzə~* L 319; *viērzə~* K 357; *verzə~* K 278; *vērzan~* L 325, Q 3; *vērzə~* L 329, 330, 331, 331b, 368b, 383; *vērzə~* L 383, 416, 422; *vējrzə~* L 360; *vēazə~* K 360; *viērzə~* K 358; *vērza~* L 372, 381a, Q 18, 96c; *vērza~* Q 197; *vērza~* L 423, Q 10, 13; *viasə~* Q 198b; *viazə~* P 180, 220, Q 2, 75, 78, 91, 94, 156, 164, 169, 171, 174, 175, 177, 179, 181, 182, 241, 242; *viāsə~* Q 78; *viāzə~* P 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 113, 118, 118a, 119, 120, 121, 176a, 177a, 187, 188, 192, 195, 197, 222, Q 2a, 71, 74, 78, 79a, 80, 87, 152, 153, 156, 157, 157a, 160, 165, 167, 170, 240; *viāzə~* Q 2, 79, 166, 188; *vezə~* L 320, 322, 328, 381, 425, 430, 432; *viēzə~* L 420, Q 76, 162; *vēza~* P 115, 117, 173, 227, Q 9; *vēzə~* L 369, 370, 371, 372; *vēazə~* K 314, 315, 353, P 44, 45, 46, 47, 48, 174, 175, 182, 214, 218, 219, Q 12; *viēzə~* K 316, 318; *vejzə~* P 174; *vejzə~* K 278, P 46; *viēsə~* Q 162; *viēzə~* K 318, Q 154, 172; *vēsə~* L 381b, Q 98; *vēsə~* L 434; *vēzə~* L 321, 328, 369, 373, 374, 376, 377, 381b, 427, 429, P 50; *vējzə~* P 48; *viēzə~* Q 94b; *viējzə~* P 51; *vēsə~* L 426; *vēšə~* Q 21, 30; *vēzə~* L 373, 375, 377, 378, Q 8; *vēzə~* Q 7, 9, 11; *vēazə~* K 359, 361, L 424, Q 83; *vēazə~* L 422, 424, Q 6; *viēsə~* Q 158; *viēzə~* P 51; *veazə~* P 178; *vejazə~* P 56; *viazə~* Q 163; *viqzə~* Q 89, 168, 168a; *viqzə~* Q 77; *vīazə~* Q 94b; *vīazə~* L 421; **vaarskalfje:** *vērzə[kalfje]* L 330, 423; *vērzə~* L 387; *vērza~* L 381a, 419; *viāzə~* P 177, Q 159; *vēzə~* L 381b; *vēzə~* Q 7; **vaarzenmutton:** *viērzmōtə* K 357; *vēazəmōtə* K 353, P 45; *vēazəmōtə* P 45; *vejzəmōtə* K 353; **vaarzenmuk:** *viāzəmōk* Q 2; **vaars:** *vārs* Q 18, 21; *vērs* Q 38, 95, 105; *vērš* Q 99*, 196, 197; *vērž* Q 96; *vērs* L 292, 324, 330, 385, Q 101, 101a, 197, 197a, 201; *vērš* L 289, Q 99, 101a, 111*; *vers* Q 96b; *verš* Q 99; *vērš* Q 101; *vējrs* Q 113; *vejrs* Q 102; *vejrs* Q 102; *vīrs* Q 192; *vīrš* Q 195; *viās* Q 181; *vas* L 210; *vias* P 223; *vēs* P 227, Q 18; *vēš* Q 20, 22, 32a, 35, 36, 117, 117a; *vēž* Q 222; *vēas* P 45, Q 193, 203; *vēas* Q 208; *vejās* Q 113, 203a, 204a; *vēs* L 326, 381b, 429a, Q 14, 18, 113a; *vēš* L 433, Q 19, 33, 34, 39, 111, 117a, 121c, 201; *ves* L 374, Q 31, 193; *veš* Q 32a, 33, 35, 100, 103, 111*, 211; *veas* P 224; *viēs* Q 158a, 162; *vezə* L 431; *veis* Q 36; *vejš* Q 32, 36, 208; *vejās* Q 208; *vīas* Q 94b; *vīis* Q 198b; **vaarsje:** *vērska* L 355; *vēarska* K 361; *vērska* Q

197, 197a; *vērska* L 386, Q 97, 101; *viērska* K 358; *vērska* L 316, 317, 331, 353, 356, 358, 361, 364, Q 88; *vēarska* L 413; *verska* Q 21, 95a; *verskan* L 282, 312; *viāskə* P 184, 187, Q 74, 160; *viaskə* P 186, Q 73, 157, 164, 178; *vēskə* L 326; *vēsja* Q 211; *vēskə* L 320a, 321a, 373, 382, 426, 0426, Q 15; *vēškə* L 432a, Q 19*, 33; *vēaskə* P 46, 172; *veskə* L 377, 428, Q 17; *veaskə* K 317a; *viēska* Q 155, 242; *vežə* Q 98; *viqskə* Q 168, 168a; **maalkalf:** *māl[kalf]* L 270; *mōl~* L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 211, 214, 214a, 215a, 217, 245, 267, 269, 270, 271, 290, 295, 296, 298, 300, 381; *mōl~* L 213, 265; *mōul~* L 269a; *mōl~* L 244c; **malenkalf:** *mōlə[kalf]* L 268; **maalkalfje:** *mōl[kalfje]* L 381; **maalmuk:** *mōlmōk* L 247; *mōlmōk* L 265, 266, 268; *mōlmuk* L 244c; **malenmuk:** *mōlmōk* L 214; *mōlōmuk* L 244c; **mukmaal:** *mōkmōl* L 164, 165; **maal:** *māl* L 295; *mōl* L 211, 245, Q 30; **maaltje:** *mōltjə* L 192a; *mōlka* L 192; **koekalf:** *ku[kalf]* L 271; **moederkalf:** *mōdər[kalf]* Q 121c; **mukkalf:** *mōk[kalf]* L 265; **maalmukje:** *mōlmōkska* L 211; **kalf:** *[kalf]* L 209, 329; **kalfje:** *[kalfje]* L 209, 289, 325, 330, Q 119, 202; **muk:** *mōk* L 163, 211, 245, 271; **mukje:** *mōkska* L 331; **mup:** *mop* Q 76, 80; **knop:** *knop* Q 75; **rind:** *rentj* Q 32a; *reijnjtjš* L 367.

3.3.3 DEKBARE VAARS

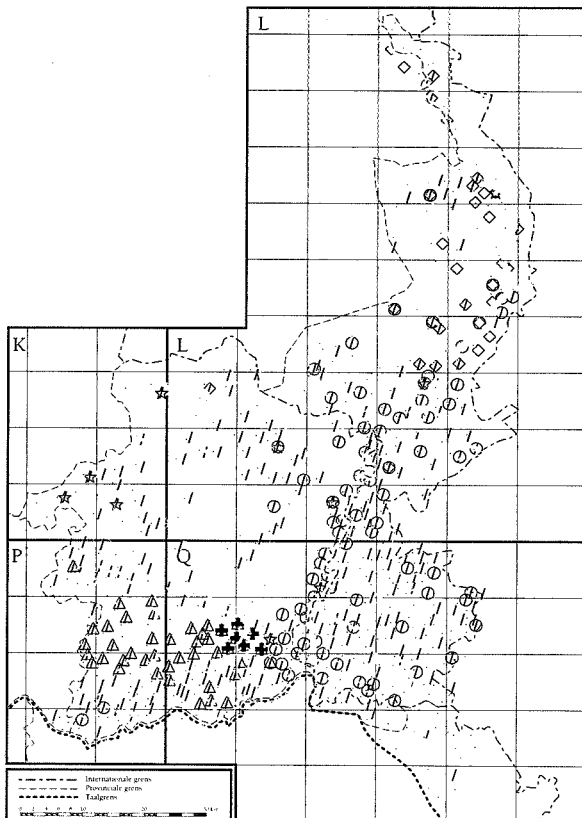
(N 3A, 21)

[Vrouwelijk kalf dat de eerste tochtigheidsverschijnselen vertoont.]

vaars: *vērs* L 270, 316, 332; *vējrs* L 317, 423; *vejārs* K 278; *viās* P 177; *vias* Q 78; *vēs* L 318b, 371; *vēs* L 372, 420; *vēas* L 321, 422; *veis* P 174; *vias* Q 76; *viqs* Q 77; *vus* P 107a; **vaarsje:** *vjaskə* Q 156; *vēskə* L 377; *vējaskə* K 357; **williche vaars:** *welēgə vers* L 314; *welēgə viās* Q 156; *wōlēgə vejās* Q 72; **tochtige vaars:** *tōxtēgə vēs* L 420; **aankomende vaars:** *ānkōmāndə vērs* L 355; **dekbare vaars:** *dekbār veis* Q 7; **leidbare vaars:** *lējābāarə viās* P 55; **vaars die goed is voor te leiden:** *vēs dij gōt es vōr tə lējə* Q 9; **leidvaars:** *leivēars* L 282; *lēvejārs* K 361; **stiervaars:** *stīrvēars* L 282; *stivijēis* P 51; **vaarzenkalf:** *vēarzəkəlf* Q 12; **maal:** *mōl* L 270, 295, 332; **rind:** *rent* Q 111; *rentj* L 265, 318b, 325; *rentj* L 290; *rent* L 372; *rentj* L 369; *rentj* L 434; *reijntj* L 430; *renjtj* L 424; *reijnt* L 0426; *rējnt* Q 198b; *renjk* L 269, Q 204a; *renš* L 372; **rindje:** *renšə* Q 209; **spelig rind:** *spēlex rentj* L 427; **leidrund:** *lājōnt* K 353; **groot rund:** *gruət rōnt* K 317; **pink:** *penjk* L 360; *pējk* Q 99*; **kalf:** *kalf* L 295, P 176, Q 4; **muk:** *mōk* L 163a; **jaarling:** *jāarlen* P 45; *jōrlen* P 50; *jōrlen* Q 162; *jōrlen* L 416.

Kaart 9. VAARS

- / vaars(je)
- rind(je)
- △ jaarling
- ◇ maal(tje)
- ☆ rund(je)
- + eenwinter

3.3.4 VAARS (kaart 9)

(JG 1a, 1b; A 2, 38; A 4, 11; Gwn V, 6; L 8, 27; L 20, 11; R 3, 37; S 38 en 49; Wi 16; monogr.; add. uit N 3A, 20)

[Jonge koe van ongeveer twee jaar die nog geen kalf heeft gehad of voor de eerste maal kalft.]

vaars: *vārs* L 209, 210, 213, 216, 216a, 248, 250, 269, 270, 271, 290, 296, 313, 329; *vārs* L 314; *viārs* Q 2; *vars* L 163, 164, 265; *vērs* L 163a, 212a, 288, 312, 317, 326, 353, 355, 360, 366, 373, 379, 380, 413, 429a, Q 3, 38, 95, 98, 187, 187a; *vērš* L 385, Q 101a, 196; *vēars* K 360, L 318c; *vēars* K 361; *vēars* Q 101; *vērs* L 165, 214a, 244b, 246, 268, 270, 271, 286, 288, 288a, 289, 289*, 291, 292, 293, 294, 300, 313, 314, 316, 318b, 320, 322, 326, 329, 330, 331, 332, 353, 354, 355, 360, 368b, 377, 378, 385, 416, 417, 418, 420, 423, 432, Q 3, 10, 12, 18, 95, 95a, 96a, 96c, 102, 197, 197a, 203; *vērš* L 386, Q 20; *vēars* L 288, 289; *viērs* K 358; *vērs* L 318b, 364, 372; *veīars* K 278; *vērs* K 358, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 372, 415, 419,

423, Q 3a, 9, 10, 12, 13, 88; *vērš* L 384; *vēars* K 359, L 352; *vēars* L 413; *vers* L 164, 165, 210, 214, 216, 269, 289, 289a, 293, 294, 296, 298, 300, 322, 323, 324, 325, 327, 329, 330, 331, 332, 333, 353, 360, 368, 371, 382, 385, 422, Q 95a, 96a, 102; *verš* L 383, 387, Q 97, 98, 99, 100, 101, 103, 104a, 105, 106, 196; *vēars* L 282; *veīrs* Q 88; *veīrs* Q 102, 203a; *veīars* K 358; *viēīrs* K 358; *vīars* K 360, Q 192, 193a; *vīars* P 195, 197; *vōrs* L 271; *vōrs* L 267; *vās* L 318, 372, Q 167; *viās* P 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 118, 118a, 119, 120, 121, 176, 176a, 177, 177a, 184, 187, 188, 192, 195, 197, 222, Q 2, 2a, 71, 72a, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 87, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 176a, 181, 188, 240, 241; *viāas* P 50; *viās* P 57, 176, 180, 181, 220, 223, Q 1, 2, 78, 84, 90, 91, 94, 156, 163, 169, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 182, 200, 242; *viās* Q 207; *viās* Q 180; *viāas* P 55, 186, Q 156; *viāas* Q 1; *vas* Q 178; *vēs* L 318b, 371, 373, 431, P 211, Q 9, 14, 15, 17; *vēš* L 429, 433, Q 16, 21, 27, 33, 38, 98, 112b, 118; *vēas* K 315, 353, 357, P 51, 56, Q 83; *vēas* Q 39, 112b, 117, 118a, 119, 121, 121a, 121b, 202, 203, 207, 247, 247a; *vēias* Q 113; *viēs* Q 198; *viēis* Q 77; *ves* L 328; *vēs* L 320, 320a, 321, 326, 327, 328,

369, 373, 376, 379, 380, 381, 381a, 381b, 420, 428, 434, P 47, 48, 50, 218, Q 20, 36; *vēš* L 432a, 434a, Q 19, 20, 21, 22, 30, 33, 39, 111, 116, 117, 118, 201, 208, 222, 253, 284; *vēas* K 315, L 321, Q 39, 253; *vēas* Q 32, 35, 113; *vējas* P 44, 45, 46; *vējāš* Q 209; *vējš* Q 204a; *vēš* P 51; *vījēis* P 51; *vēs* L 319; *vēas* L 422; *vējs* P 174; *vējas* K 278, P 44, 48, Q 193; *vīes* Q 154, 155, 172; *vēs* L 370, 420, 421, 424, P 117, Q 6, 8, 9, 11; *vēas* K 314, 353, L 369, 422, P 44, 45, 46, 47, 113, 115, 172, 173, 179, 182, 214, 218, 219, 227; *vēas* P 48; *vējas* K 353; *vēš* K 316, 318; *vīes* K 318; *ves* L 296, 318, 320, 321, 326, 327, 328, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 381, 382, 420, 425, 426, 427, 429, 429a, 431, 432, Q 14; *veš* L 429, 430, 432, 434a, Q 16, 19, 20, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 98, 101, 110, 111, 112a, 113, 115, 116, 117, 117b, 208; *veas* K 317a, P 174, 175, 178, 224; *veas* Q 35, 112a, 113, 118, 121, 211; *vējs* Q 9, 198b; *vējas* K 353, Q 72; *vējāš* Q 202, 204a, 207; *vīes* Q 76, 83, 89, 158a, 162; *vīejis* Q 83; *vāš* L 427, Q 203, 222; *vīas* Q 72; *vīas* Q 113a; *vīas* Q 76; *vīos* Q 77, 89, 168; *vūos* Q 168a; *vus* P 107a; *vēzā* (mv.) L 374; *vējzā* (mv.) L 0426; **vaarsje:** *vērskā* L 329, 377, 413, Q 94b, 95; *vērškā* Q 99*; *vērskā* L 371a; *vērskā* L 332, 360, 383, 386, 416, Q 197, 197a; *vējīrskā* L 317; *vējīrskā* K 361, L 416; *vērskā* L 355, Q 3a, 4; *vīērskā* K 361a; *verskā* L 286, 314, 360, Q 187a; *vīāskā* P 50, 58, Q 2; *vīaskā* P 50, 54, 177, 188, Q 78, 93, 156; *vīāskā* Q 72a; *vēsja* Q 211; *vēška* L 430, Q 35; *vēāška* Q 204a; *vējāskā* Q 72; *vēskā* L 320a, 420, P 218, Q 201; *vēška* Q 33, 111*, 117a; *vēāskā* Q 198b; *vējāskā* K 357, P 48; *vīēskā* K 358; *vīēskā* Q 209; *vējāskā* P 44, 46; *vēskā* P 213; *vēāskā* P 44, 51; *veskā* K 317, L 318; *viāskā* K 278; *vīō.ska* Q 89; **leidvaars:** *lejavīas* P 118a; *lēvēas* P 46; **stiervaars:** *stirvīejis* P 51; **dekbare vaars:** *dekbār vējs* Q 7; **jaarlingvaarsje:** *jōrleņvīaskā* Q 2; **maal:** *māl* L 164, 210; *mōl* L 115, 159a, 163, 164, 165, 191, 210, 213, 214, 215, 215a, 217, 245, 246a, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 269, 269a, 269b, 290, 291, 293, 294, 295, 297, 299, 300, 381; *mōal* L 265, 266, 295; **maaltje:** *mōlka* L 268; *mōlka* L 265; *mōlakā* L 312; **kalfmaal:** *kalfmōl* L 246; **dragende maal:** *drāgandā mōl* L 164, 165; **maalkalf:** *mōlkalf* L 209; **rund:** *rōnt* K 314, 358, L 215a, Q 12, 93; *rōntj* L 322; *rōnt* K 353; *rynt* K 278, L 360; **rind:** *rent* L 269, 271, 326, Q 9, 95, 103, 111*, 187a, 197; *re.nt* Q 172; *renjt* L 387, Q 198b; *renjtj* L 290, 298, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 328, 330, 331, 332, 373, 374, 382, 423, 427, Q 35, 112a; *re.njtj* L 420, Q 88; *reįnt* Q 87; *rēnt* Q 94b, 96d, 179, 193, 197, 197a, 209; *rēnt* Q 198b; *rē.nt* Q 174, 175, 179, 188; *rent* L 368b, P 214, 218; *re.nt* Q 10, 96c; *rentj* L 369, 373, 381, 416, 434, Q 14, 33; *renjtj* L 424; *reįnt* Q 9; *reįntj* Q 13; *reįntj* L 371, 422; *raįntj* L 430; *reįntjš* L 360; *renk* L 269, 269b, 270, 295, Q 117, 117a, 121,

204a, 211; *reįt* Q 11; *re.njš* Q 11; *rent* L 372, Q 96c; *renjt* L 372; *reįntj* L 432; *renš* L 372; *rēntj* L 420; *rēįnt* L 422; *rīnt* Q 196; **rundje:** *rōntjā* L 420; **rindje:** *rentjā* L 210, 265, 288a, 289*, 318b, 325, 330, 420, 423, 427, 432, 434, Q 9; *renjtjā* L 322a, 419; *rentšā* L 360, 386, Q 9, 97, 198b; *re.nišā* Q 171; *rentjšā* Q 198b; *renjtjšā* Q 94; *rēntjā* L 290; *rentjān* Q 8; *renšā* Q 209; *rentā* L 420; *renakā* Q 94b; **jarig rind:** *jōrex renjt* Q 207; *jōrex rent* Q 111; **dekrijp rind:** *dekrīp rēnt* Q 94b; **jaarling:** *jōrleņ* P 117, 176a, 177a, Q 153, 154, 174, 242; *jōrleņ* Q 156; *jōrleņk* P 113, 115, 172, 173; *jō.rleņk* P 176; *jōrle.ņk* Q 152; *jōarleņk* P 178; *jōrleņk* P 48; *jōrleņ* Q 76, 77, 80, 155, 163, 168, 168a; *jōrle.ņk* Q 75; *jūō.rleņ* P 121; *jūarleņ* Q 170, 240; *juā.rleņ* P 120; *juarle.ņk* P 118a, 119; *jūarleņ* Q 167, 241; *jyarleņ* P 118; *jyō.rleņ* Q 74; *jīarleņ* Q 83; *ōrleņ* Q 159; *ūarleņ* P 192; *ūarlē.ņk* P 177; *ūrlē.ņk* Q 78; *yarleņ* P 187; *ya.rleņk* Q 79a; *yārle.ņk* Q 78; *ya.rle.ņk* Q 79; *yārleņk* P 188; **eenwinter:** *ē.wentār* Q 76; *ē.we.ntār* Q 77, 89, 168a, 170; *ē.wentār* Q 83; *ē.wintār* Q 155; **pink:** *penk* L 215a; *pe.ņk* Q 178; **schot:** *sxot* L 164; **koe:** *kū* L 270; **jonge koe:** *joņ kōj* Q 278; **beest:** *best* L 266; *bist* L 250; *best* L 215, 247; *bes* L 248; **kalf:** *kōļf* Q 222; **muk:** *mōk* L 246; *mōk* P 118a, 120, Q 74; *mōk* L 248, 270, 271; **mukje:** *mōkskā* P 119.

3.3.5 VROUWELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE WISSELEN

(N 3A, 22)

Het gaat hier om een kalf dat ongeveer één jaar oud is.]

vaars: *vērs* L 413; *vērs* L 316, 329; *vēars* Q 12; *vējrs* L 317; *vējars* K 278; *vējrs* L 314; *vīās* P 177, Q 2; *vīas* Q 78; *vēs* L 369, 372, 420; *vējs* P 174; **vaarsje:** *vējskā* Q 7; **tweejaars vaars:** *twījarsā vīējs* P 51; **stiervaars:** *stīrvējas* P 48; **vaarskalf:** *vērškauļf* Q 99*; **rund:** *rōnt* L 422; **rind:** *rent* Q 98, 111; *rentj* L 265, 325, 332, Q 95; *rēntj* L 290; *renjt* L 371a; *renjtj* L 424; *reįnt* L 420; *reįntj* L 430; *rēnt* Q 96d; *rēįnt* Q 9; *renk* L 269; **rindje:** *rentšā* Q 11; **wisselrund:** *wesālōnt* K 317; **rind met twee tanden:** *rēņt met twi tan* Q 198b; **pink:** *penk* L 268, 320a, 321, Q 7, 197; *penk* Q 198b; **jaarling:** *jōrleņ* K 358, L 312, 360, 416; *jōrleņ* L 416; *jūōrleņ* Q 77; *jōrleņ* Q 158, 179; *jōrlāņ* Q 180; *joarleņ* Q 72; *jyarleņ* Q 80; *jērleņ* Q 77; *ūarleņ* P 222; **jaarlingetje:** *joarleņkskā* P 218; **volle jaarling:** *vola jōsālēņ* Q 156; **tweejaarling:** *twējōrleņ* L 282; **tweejarige:** *twējōregā* L 331; *twījōregā* Q 95; **tweejaars:** *twījōarsā* P 51; *twījōarsā* P 49; **wisselaar:** *wesālār* Q 178; **wisselingetje:** *wēsālēņskā* L 360; **eerste koe:** *ōštā kō* Q 209; **muk:** *mōk* L 163a; **mup:** *mōp* L 270.

3.3.6 GESLACHTSRIJPE KOE

(N 3A, 23)

[Jong rund dat oud genoeg is om gedekt te worden.]

vaars: *vērs* L 163a; *vērs* L 270, 289*, 316, 318b, 329, 332, 368b, Q 95a, 96c; *vērsə* L 422; *vēars* Q 12; *vējrs* L 317; *vērs* L 372; *vējrs* L 416; *vējars* K 278; *vērs* Q 4; *viērs* K 358; *vers* L 360; *vēars* L 282; *viās* P 49, 176, 177, 222, Q 80, 180; *viās* Q 78, 179; *vēs* L 318b, 371; *vēāš* Q 119; *vjes* Q 162; *vēs* L 321, 369, 420, P 218, Q 9, 14; *vējās* K 357; *viēs* P 51; *vējs* P 174; *vējās* P 46, 48, Q 72; *vjes* Q 162; *viōs* Q 77; *vus* P 107a; **vaarsje:** *vēska* L 377; *viēska* P 222; **stiervaars:** *stīrvērs* L 360; *stīrvērs* L 286, 312; *stīrvēs* P 50; *stīrvjēs* K 358; *stīrvjēs* P 51; *stīrvējās* P 48; *stīrvējās* P 44; **stierenvaars:** *stīrvjās* Q 156; **leidvaars:** *lēvērs* K 361; *lēvjērs* K 361a; *lējvējrs* L 314; *lējvjās* P 50; *lējvās* Q 2; *lējvjas* P 54; **leidbare vaars:** *lējvārə* *vējs* K 278; **tweejarige vaars:** *twijōragə* *vērs* Q 3; **tweedejaars vaars:** *twīdajōrs* *vējrs* L 423; **aankomende vaars:** *ānkōmāndə* *vērs* L 355; **dekvaars:** *dekvērs* L 312; **rijpe vaars:** *riṗə* *vēs* L 320a; **stemmige vaars:** *stēməgə* *viās* Q 156; **maal:** *mōl* L 270, 295; **maaltje:** *mōlka* L 269; **rind:** *rent* Q 11, 187a, 197; *rentj* L 265, 322a, 325, 330, 332; *renjt* L 383, Q 198b; *rēnt* Q 193, 197, 197a, 209; *rentj* L 373; *renjt* L 371a; *renjtj* L 424; *rejnt* L 420; *rejntj* L 430; *renk* L 269b, 270, Q 117a, 204a; **leidrind:** *lājṛōnt* K 353; **leidrind:** *lējṛēnt* Q 96d; **stierrind:** *stīrrent* L 268; **stierig rind:** *stīrex* *rentj* L 331; **jarig rind:** *jōrex* *rent* Q 99*; *jōārex* *rēnt* Q 198b; **dekrind:** *dēkrēntj* Q 7; **dekrrijp rind:** *dēkrīp* *rent* L 326; *dēkrīp* *rentj* L 427; **rijp rind:** *riṗ* *rent* Q 98; **goed rind:** *gōt* *rēnt* Q 198b; **groot rind:** *gruət* *rōnt* K 317; **stierling:** *stīrleṅ* Q 72a; **tweejarige:** *twējōregə* Q 158; **leider:** *lējār* L 314; **jonge koe:** *jōṅ* *kū* Q 176a; **dekrrijp (bijvgl. nmw.):** *dēkrīp* L 159a, 164, 165, 289, Q 95, 97, 112a; *dēkrīp* Q 113a; *dēkrīp* L 290; *dēkrīp* L 266; *dēkreīp* Q 3a; *dēkreīp* L 372; *dēkrēp* Q 71; **rijp (bijvgl. nmw.):** *riṗ* Q 94b; **leidbaar (bijvgl. nmw.):** *lējbār* P 45; *lējābār* P 55; **goed voor te stieren (woordgr.):** *gūt* *ver* *tə* *stīrə* Q 93; **goed voor te springen (woordgr.):** *gūt* *vōr* *tə* *spreīṅə* P 188; **bekwaam voor te winnen (woordgr.):** *bəkwam* *vir* *tə* *wenə* L 416.

3.3.7 VROUWELIJK RUND DAT VOOR DE EERSTE KEER DRACHTIG IS

(N C, 9e en 10a; JG 1a, 1b; add. uit N 3A, 14a, 20 en 22)

eersteling: *īrstələṅ* L 324, Q 4, 21, 95, 95a; *ēštələṅ* Q 20; *īstələṅ* P 117, 176, 176a; *īstələṅk* P 107a, 113, 115, 172, 173, 176, 177a, 178; *īstələṅ* P 50; *īstələṅ* P 46, 213; *īstələṅk* P 51; *īstələṅk* P 118a; *īstələṅk* P 107a; *īstələṅ* Q 15;

īstələṅ Q 162; *īqstələṅ* P 187, Q 80, 93, 153; *īqstələṅk* P 177; *īqsələṅ* P 118, 120, 192, 195, Q 77, 154, 155, 156, 168a; *īqsələṅk* Q 75; *īqsələṅk* P 119, Q 79, 152; *īqsələṅk* P 121; *īqsələṅ* Q 159; *īqsləṅ* Q 72a, 73, 157; *īqsləṅk* Q 74; *īqsləṅk* Q 80; *īqslēṅk* Q 78; *īqsləṅk* Q 79a; *īqsələṅk* P 188; *īqsələṅ* Q 180; *īqsələṅ* Q 76; *īstələṅ* Q 94b; **drachtige vaars:** *draxtegə* *vārs* Q 18; *draxtegə* *vērs* Q 101, 101a, 201; **dragende vaars:** *drāgəndjə* *vērs* L 288; *drāgəndə* *vērs* L 288, 332; *drāgəndjə* *vērs* L 289, 330; *drāgəndə* *vērs* L 386; *drāgəndə* *vēs* L 318b; *drāgəndə* *vēs* Q 39, 211; *drāgəndə* *vēs* Q 15; *drāgəndjə* *vēs* L 320a; *drāgəndjə* *vēs* L 321; *drāgəndə* *vēs* Q 19a, 33; *drāgəndə* *vēs* L 319; **volle vaars:** *vōl* *vers* Q 21, 95a; *vōl* *verš* Q 204a; *vōl* *vēs* Q 32a; *vōl* *ves* L 372; *vōl* *vīās* Q 94b; **eerste vaars:** *īrstə* *vērs* L 294; *īrstə* *vērš* Q 99*; *ērstə* *vērs* L 383; *īrstə* *vēs* L 318b; *īstə* *vēs* L 318b; *īāstə* *vēs* Q 30, 111*; *ērstə* *vēs* L 326; *ēstə* *vēs* L 0426; *īāstə* *vēs* L 374; *ējstə* *vēs* Q 98; *īstə* *vēs* Q 33; *īāstə* *vēs* Q 111, 111*; *ēāstə* *ves* L 377; *īstə* *vēs* Q 35; **vaars:** *vārs* L 266, 322; *vērs* L 288, Q 95; *vērš* Q 20; *vērs* L 288, 320, 320a, 320c, 322, 324, 325, 329, 330, 429a; *vērš* L 386, 387; *vers* L 331, Q 21, 95a; *vōrs* Q 21; *vēs* L 373; *vēs* Q 32a, 112a; *vēāš* Q 113; *vēs* L 316a, 320a, 321, 374, 382, 420, 425, 0426, Q 15; *vēs* L 429, 434, Q 19a, 117; *ves* L 432, Q 14; **drachtige maal:** *draxtegə* *mōl* L 159a, 270; **dragende maal:** *drāgəndə* *mōl* L 159a, 163, 214, 247, 270; **eerste maal:** *ērstə* *mōl* L 247; *īrstə* *mōl* L 270, 295; *qīrstə* *mōl* L 163; *ōrstə* *mōl* L 211, 245; *īrstə* *mōl* L 265; **maal:** *mōl* L 211, 214, 266, 268, 271, 290, 295, Q 20; **drachtig rund:** *draxtex* *rōnt* Q 21; **drachtig rind:** *draxtex* *rent* Q 97; **dragend rind:** *drāgənt* *rentj* L 290, 322a, 332; *drāgənt* *renjt* L 426; *drāgənt* *renk* L 270, 295, Q 117a, 121c; **vol rund:** *vōl* *rōnt* Q 101; *vōl* *rōnt* Q 96; **vol rind:** *vōl* *rent* Q 94b, 97, 111, 192, 197; *vōl* *rent* Q 198b; *vōl* *rentj* L 425; *vōl* *rēnt* Q 203a; *vōl* *rēnt* Q 197, 197a; *vōl* *rēnt* Q 193, 198b; *vōl* *rēntj* Q 20; *vōl* *renk* Q 113a, 204a; *vōl* *renk* Q 204a; **eerste rind:** *īāstə* *rent* Q 111; **rind:** *rentj* L 321a; **dragend beest:** *drāgənt* *bīast* L 244c; **eerste koe:** *īāstə* *kōṅ* Q 111; **eerste kalfkoe:** *īrstə* *kālfkōṅ* Q 95; **eerste kalf:** *īrstə* [*kalf*] L 289, 295; **winter:** *wēntər* L 159a.

3.3.8 GUSTE KOE

(N 3A, 24)

[Jong rund dat maar niet voor de eerste keer drachtig te krijgen is.]

kween: *kwēn* L 163a, 268, 290, 317, 318b, 368b, 416, Q 4; *kwēən* Q 12; *kwēn* K 358; *kwīēn* P 51; *kwen* K 317; *kwent* Q 180; **kwee:** *kwē* L 330, Q 77, 197; *kwēi* L 383, P 54, 177, Q 78, 156; *kwēj* P 176, 222, Q 71, 80, 156; *kwēj* P 174; *kwe* P 48; *kwi* L 318b; **rind:** *rentj* L 325; **leeg rind:** *lēx* *rent*

Afb. 6. Koe met drinkend kalf

Q 99*; *leix renjt* Q 198b; *leix renk* Q 204a; **gust rind:** *gøst renjt* L 265; **verlopen rind:** *værløpa rent* Q 197; **overhouden rind:** *ijævarhawæ rent* Q 111; **laat rind:** *lât rent* L 326; **jarig rind:** *jōræx rënt* Q 209; **vaars:** *vejæs* Q 72; **lege vaars:** *læx vejrs* L 314; *liæx vijos* Q 77; **guste vaars:** *gøsta vjers* L 289*, 318b; **gustige vaars:** *gøstega vjers* L 422; **verlopende vaars:** *værløpændjæ vjers* L 371; **herloopse vaars:** *herløjpsæ vejs* Q 7; **muntige vaars:** *møn:tega vijers* K 361a; **eerste vaars:** *ejæstæ vejæs* K 353; **dragende vaars:** *drægænda veærs* L 282; **guste maal:** *gøstæ mql* L 295; **verschoten kalf:** *værsxøtæ kalaf* P 213; **schot:** *sxøt* L 314; *šøt* L 373; **paardsbil:** *persbel* L 432; *pějrsbel* L 423; **gusteling:** *gøstaleŋ* L 269; **gust beest:** *gøs bīs* L 268; **brul:** *brøl* P 48.

3.3.9 KOE DIE EENMAAL HEEFT GEKALFD

(N C, 14a; monogr.)

[Zie afbeelding 6.

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1.)]

eerste vaars: *ersta vârs* Q 21; *īstæ vârs* Q 117a; *īrstæ vjers* L 294; *ersta vjers* L 322a, 329, 331, 331b, 332, 383; *īrstæ vjers* L 289, 325; *īarstæ vjers* L 288, 320c; *ersta vjers* L 386; *īarstæ vjers* Q 97; *īstæ vjers* L 318b; *ersta vjers* L 326; *ersta vjers* Q 22, 39; *īarstæ vjers* Q 32a; *ersta vjers* L 425; *īarstæ*

vjers L 321; *ersta vjers* L 429; *ersta vjers* Q 98; *īstæ vjers* Q 33; *ersta vjers* L 377; *ersta vjers* L 432; *īstæ vjers* Q 35; **gekalfd vaars:** *gækalfdæ vers* L 331; *gækalfdæ vjers* L 0426; *gækalfdæ vjers* Q 19*; *gækalfdæ vjers* Q 113; **afgekalfd vaars:** *afgækalfdæ vjers* Q 113; **kalfvaars:** *kæfvjers* L 320a; **vaars:** *vjers* Q 20; *vjers* L 429a, Q 113a; *vers* Q 101; *vjers* L 321a, 374, 382, 426, Q 15; *vjers* L 434, Q 20, 111; *vejs* Q 21, 95a; **eerste maal:** *ersta mql* L 211, 214, 247, 265; *īrstæ mql* L 270, 295; *īarstæ mql* L 269, 269a, 269b; *ørstæ mql* L 211; **verse maal:** *versæ mql* L 270; **verse koe:** *vōrsæ [koe]* L 290, 291; *vōrsæ* ~ L 318b; *vōrsæ* ~ L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **maal:** *mql* L 214, 214a, 215, 217, 244c, 245b, 246a, 265, 266, 271, 290, 295; **gekalfd rind:** *gækalf rënt* Q 193, 198b; **rind:** *rent* Q 192; **eerste koe:** *ersta [koe]* Q 22, 101; *īrstæ* ~ Q 193; *īrstæ* ~ Q 121c, 204a; *ørstæ* ~ Q 197, 197a; *īrstæ* ~ Q 197; *īersta* ~ Q 96; *ersta* ~ Q 111; *īstæ* ~ Q 198b; *īstæ* ~ Q 198b; *īarstæ* ~ Q 111*, 203a; *ersta* ~ Q 204a; **koe van haar eerste kalf:** *[koe] vān hōr īrstæ kæf* Q 193; **jonge koe:** *jōŋ [koe]* L 322; **scheut:** *sxøt* L 163, 163a, 163b, 164, 165; **schot:** *sxøt* L 159a, 163, 268, 288, 289; *šøt* L 290, 318, 321, 328, 330, 387; **koe:** *[koe]* L 318b, 324, Q 211; **eerste:** *īrstæ* Q 200; *īarstæ* Q 99*; *īarstæ* Q 14, 117; *ersta* Q 247, 247a; **eerstetje:** *īarstækæ* Q 97.

3.3.10 LEGE EERSTE KOE

(N 3A, 25b; N C, 15; monogr.)

[Jong rund dat eenmaal heeft gekalfd, maar dat daarna niet meer drachtig wil worden of waarmee men niet verder wil fokken.]

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

guste koe: *gøstā* [koe] L 211, 387; *gøstā* ~ L 324, 329, 374; **guste vaars:** *gøstā vērs* L 330; *gøstā vērs* L 322a; *gøstā vēs* L 320a, 321; **guste maal:** *gøstā mōl* L 269, 295; *gøstā mōl* L 295; *gøstā mōl* L 270; **guste schot:** *gøstā šot* L 290; *gøst šot* L 383; *gyst sxt* L 159a, 244c; **guste beest:** *gøstā bist* L 295; **gust (bijvgl. nmw.):** *gøst* L 265, 270, 321a, 329, 369; *gøst* L 288a; *gøs* L 386; *gøst* L 288, 289, 318b, 325, 326, 371, 377; *gøst* L 318b; *gūst* L 270; **gust gebleven (bijvgl. nmw.):** *gøs goblēva* L 331, 331b; **gusteling:** *gøstālen* L 332; **muntige koe:** *møntagā* [koe] P 46, 49, 51; *møntagā* ~ P 188; **muntige vaars:** *møn.tegā vjērs* K 361a; *møntegā vjās* P 50; **muntig kalf:** *myntax kalf* Q 78; **muntige eersteling:** *møntegān estālen* P 44; *møntagā iøstālen* Q 80; *møntagā iøstālen* Q 156; **muntige:** *møntagā* P 176; *møntexā* P 51; *møuntšegā* Q 156; *mentagā* Q 2; **muntig (bijvgl. nmw.):** *møntax* Q 77; *møntex* K 361; *møntax* Q 179; *mšøntex* Q 78; **manse koe:** *majs* [koe] L 368b, Q 12, 14, 19*, 94b, 96, 98, 99*, 111*; *majs* ~ Q 21, 95a; *mājs* ~ L 424; *mās* ~ Q 193, 198b; *mōs* ~ Q 197, 204a; *mōs* ~ Q 209; **eerste manse koe:** *østā mōs* [koe] Q 204a; **manse vaars:** *majs vējs* Q 7; **eerste vaars die mans is:** *istā vēs deĵ mas* es L 420; **mans (bijvgl. nmw.):** *majs* L 422, Q 15, 20, 207; *mas* Q 21; *mōjs* Q 113a; *mōs* Q 113a, 197, 197a; *mējs* Q 99*; **lege koe:** *lēx kō* Q 98; **lege vaars:** *lēx vērs* L 312; *lēx vērs* L 416; *lēx vēs* L 426; *lēx vēs* L 420; **lege eerste vaars:** *lex ø.rstā vērs* L 312; **leeg rind:** *lēx rent* Q 95, 101; *lēx rent* Q 197, 197a; *lējāx rent* Q 198b; *lēax renk* Q 113; **lege eersteling:** *lēxā iøstālen* Q 77; **leeg (bijvgl. nmw.):** *lēx* Q 95a; *lēx* Q 197, 197a; *lēx* L 429a; **niet vol (woordgr.):** *nēt vōl* Q 197, 197a; *nejt vōl* Q 20; *nī vōl* Q 158; *nēt vōl* L 429a, Q 197; **schot:** *sxt* K 358, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 247, 268, 269b, 282, 286, 288, 289*, 314, 320a, 326, 382, 413, 425, 0426, P 48, 50, Q 18, 32a, 95, 113, 117, 198b, 204a; *šot* L 265, 295, 318b, 320c, 322, 331, 332, 360, 371a, 373, 382, 383, 416, 427, 430, Q 9, 20, 30, 111, 193; *šot* L 429; *skptš* P 222; **schotje:** *sxtjā* Q 98; **weischot:** L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *wejsxt* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; *wejšot* L 318b; **mestkoe:** *mes*[koe] Q 101; **mastkoe:** *mas* ~ L 317; **mastrind:** *masrent* L 423; *māsrēnt* Q 193; **vetkoe:** *vetkuu* L 372; *vetkō* Q 9; **vetbeest:** *vetbist* P 176; *vētbitst* P 55; *vetbēs* K 317; *vetbejs* Q 72; **(een) voor de vetwei:** *vør da*

vetweĵ P 107a; **weibeest:** *wēbīs* Q 72a; **slachtbeest:** *slqxtbiast* Q 3a; **brulse koe:** *brølsā* [koe] Q 117a; **brul:** *brøl* L 374, 0426, Q 113; **wilde koe:** *wel* [koe] P 48; **vaars:** *vērs* L 320a; **eerste vaars:** *īrstā vērs* Q 96d; *īrstā vēs* L 372; *īstā vēās* P 45; **slecht rund:** *slēxt rønt* L 422; **verschoten rind:** *vørsxōtā rent* Q 192; **los beest:** *lōsā bis* Q 71.

3.3.11 KOE DIE TWEEMAAL HEEFT GEKALFD

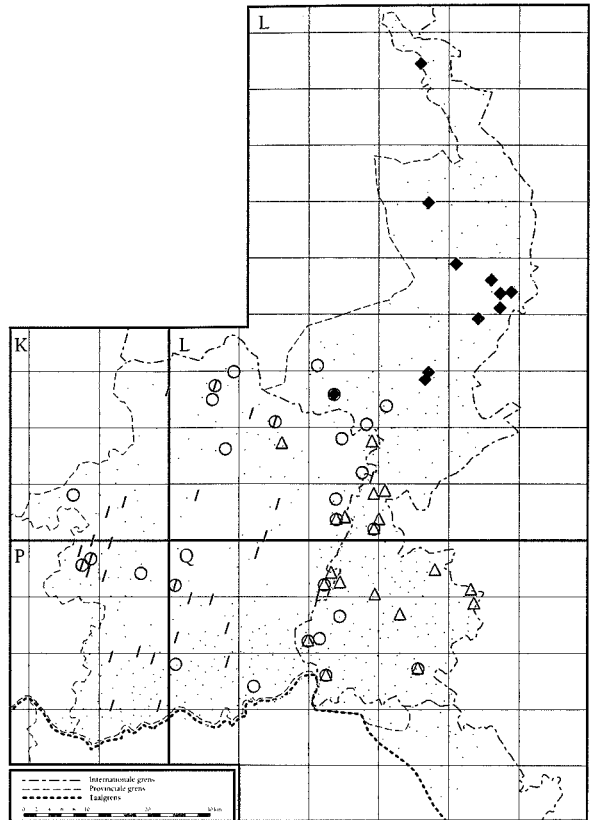
(N 3A, 26a; N C, 14b)

[Zie voor de fonetische documentatie van [koe] resp. [kalf] de lemmata KOE (3.3.1) en KALF (3.1.1).]

tweede koe: *twēdā* [koe] L 371a, Q 7, 101, 111; *twēdjā* ~ L 326; *twēdā* ~ Q 22; *twēdā* ~ K 278, P 50, Q 176a, 197, 197a; *twēdā* ~ L 265, Q 99*, 209; *twjēdā* ~ Q 96; *twējdā* ~ Q 204a; *tswejdā* ~ Q 121c, 211; *twēdā* ~ L 427; *twīdā* ~ L 416, 422, Q 33, 95, 193, 197, 197a, 198b; *twīdā* ~ Q 32a, 97, 111, 111*; *twīdā* ~ L 317, Q 198b; *twīdā* ~ L 316, Q 101; **koe van (het) tweede kalf:** [koe] *van at twēdā* [kalf] L 282, 369, Q 93; ~ *van at twēdā* ~ L 430; ~ *van at twēdā* ~ P 45, Q 156; ~ *vant twēdā* ~ P 48, Q 179; ~ *van twēdā* ~ P 46, 176; ~ *vant twēdā* ~ Q 78; ~ *van at twēdā* ~ L 159a, 163a, 164, 165; ~ *van twēdā* ~ P 218; ~ *van at twējdā* ~ Q 9, 98; ~ *van twējdā* ~ Q 2; ~ *van at twīdā* ~ P 188, Q 3a, 96c; ~ *vant twīdā* ~ L 360, 372; ~ *van twīdā* ~ K 357, 358, P 44, Q 4; ~ *van at twīdā* ~ Q 12; ~ *van twīdā* ~ Q 76; ~ *van twīdā* ~ K 317; ~ *vant twīdājā* ~ L 371; ~ *van at twīdā* ~ L 318b, 373, Q 18, 94b; ~ *van at twīdā* ~ L 289*; ~ *van at twōdā* ~ P 174; **koe van haar tweede kalf:** [koe] *van at twēdā* [kalf] P 177; ~ *vān hør twīdā kāf* Q 193; **koe met tweede kalf:** [koe] *met twīdā* [kalf] L 416; **koe die voor de tweede keer kalft:** [koe] *dā vør da twīdā kir kalf* K 358; **tweede kalfkoe:** *twēdā* [kalf][koe] L 271; **tweede kalfskoe:** *twēdā kāfs*[koe] L 331; **kalkkoe:** [kalf][koe] L 320a; **vers gekalfd koe:** *vīdš gākōfdā* [koe] Q 113; **eerste koe:** *ørstā* [koe] L 312; **jonge koe:** *jōj* [koe] L 290, 314, 322; **koe:** [koe] L 163, 247, 266, 286, 288, 290, 320a, 321a, 322, 324, 329, 330, 332, 368b, 374, 386, 387, 0426, P 51, 107a, 176, Q 3a, 11, 14, 21, 78, 95a, 117a, 192, 211; **tweede vaars:** *twēdā vārs* Q 21; *twīdā vārs* Q 117a; *twēdā vērs* L 377; *twēdā vērs* L 322a, 331, 331b, 332, 383; *twēdjā vērs* L 322a; *twēdā vērs* L 386; *twīdā vērs* L 268; *twīdjā vērs* L 330; *twījdā vērs* L 294; *twīdā vērs* L 320c, 322; *twīdājā vērs* L 289; *twīdjā vērs* L 325; *twīdājā vērs* L 325; *twīdā vērs* Q 97; *twīdā vērs* L 423; *twjēdā vērs* Q 9; *twēdā vēs* L 373; *twīdā vēš* Q 112a; *twīdā vēš* Q 35; *twēdā vēs* L 425; *twēt vēs* L 0426; *twēdā vēs* Q 15; *twēdā vēs* L 426; *twīdā vēs* L 321; *twīdā vēs* L 420, 422; *twōdā vēs* L 420; *twēdā vēš* L 429; *twēdjā vēš*

Kaart 10. MUNTIGE KOE

- / muntige (koe)
- lege (koe)
- △ manse koe
- ◆ guste (koe)

L 326; *twēada vēš* Q 22; *twīada vēs* L 424; *twējda ves* L 377; *twejda ves* L 432; *twiada vejas* K 353; **vaars van tweede kalf:** *vōrs van twīda kauf* L 360; **tweemaal gekalfde vaars:** *twēmāl gēkalfda vers* L 331; **tweede keer vaars:** *twēda kēr vjes* Q 162; **vaars:** *vārs* L 271; *vērs* Q 20; *vērs* Q 3; *vēs* L 372, 382; *vēš* Q 111; **tweede maal:** *twēda mōl* L 211, 214, 265; *twēada mōl* L 211; *twēda mōl* L 266; *twēda mōl* L 211, 265; *twīda mōl* L 268, 269b, 295; *twīada mōl* L 269, 270; *twīda mōl* L 295; **maal:** *mōl* L 382; **schot:** *sxot* L 163, 244c, P 58; *šot* L 434; **eersteling van het tweede kalf:** *īslēj van at twēda [kalf]* P 55; **van (het) tweede kalf:** *van at twēda [kalf]* L 434, Q 178; *vant twēda* ~ K 278; *van hat twēda* ~ L 386; *van at twēda* ~ P 213; *van at twēda* ~ Q 19a; *van at twīda* ~ Q 96d; *van twīda* ~ P 49, 222; *van at twīda* ~ L 413; *va ə twīda* ~ K 361a; *van hat twīada* ~ Q 97; *van at twīada* ~ K 361; *van hat twōda* ~ P 50; **tweeling:** *twēlēj* Q 162; *twilēj* Q 71; **tweedeling:** *twēdālēj* Q 77; *twēdālēj* Q 77; *twēdālēj* P 48, Q 180; *twējālēj* Q 72; *twīdāle.ŋ* Q 156; *twuadālēj* Q 80; **tweede:** *twēda* Q 20; *twējda* Q 207; *twīda* Q 95a, 187a, 197, 197a; *twīada* Q 99*, 117; **tweede kalf:** *twēda [kalf]* L

314; *twīda* ~ Q 94b; *twīda* ~ Q 94b; **tweede worp:** *twēda werp* P 54.

3.3.12 MUNTIGE KOE (kaart 10)

(N 3A, 28)

[Koe die men een tijdlang vrij wil houden en daarom niet laat dekken als ze tochtig is.

Zie voor de fonetische documentatie van [*koe*] het lemma KOE (3.3.1).]

muntige koe: *mōntegā [koe]* K 278, 357, L 413, 416, P 44, 45, 50, Q 158; *mōntexā* ~ L 312; *mōntagā* ~ K 358, P 46, 176, Q 72a, 76, 96c; *mōntaxā* ~ P 218; *mōnjtegā* ~ L 373; *mōjntagā* ~ Q 78; *mōnšegā* ~ L 317; *mōntagā* ~ P 222; *mōjntagā* ~ P 188; *mōnsegā* ~ L 316; *mjntegā* ~ P 48; *mjntexā* ~ Q 3a; *mjntagā* ~ Q 78; *mjntegā* ~ P 177; *mentegā* ~ Q 4; **muntige:** *mōntagā* P 49, 51, 176; *mjntagā* Q 71; *mentagā* Q 2; **lege koe:** *lēgā [koe]* K 353, P 46, 48, 55, Q 95; *lēx* ~ L 282, 289*, 312, 318b, 321, 355, 369, 430, Q 2, 94b, 99*, 198b; *lēx* ~ L 180; *lēx* ~ L 326, 420, 422, Q 12; *lējx* ~ L 317; *lējx* ~ Q 156, 204a; **lege:** *lēx* L 314; *lēx* L 372; **leeg beest:** *lēx bis* L 382; *leax bejx* Q 72; **leeg vee:** *lēx vī* L 288a; **guste koe:**

gøsta [koe] L 163a, 211, 269, 322; *gøsta* ~ L 295; *gøsta* ~ L 270, 318b, 322a; **guste**: *gøsta* L 266; *gøsta* L 269b, 271; **gust gehouden koe**: *gøst gahōja* [koe] L 295; **manse koe**: *mānsa* [koe] L 163a, 164, 165; *maʏs* [koe] L 360, 371a, 422, 423, 0426, 430, 432, 434, Q 11, 12, 18, 35, 94b, 98, 111; *maʏs* ~ Q 94b; *māʏs* ~ Q 198b; *mās* ~ Q 198b; *mōs* ~ Q 119; *mōs* ~ Q 204a; *mōs* ~ Q 117a; **brulkoe**: *brølkō* Q 7; **doorloper**: *dōrløpær* Q 96d; *dūrløpær* L 368b; *dōrløpær* P 51; *dørløpær* Q 77; **overloper**: *īværløpær* Q 193; **overlopende koe**: *ōværløpændjæ* [koe] L 371; **verloper koe**: *værløpær* [koe] L 386; **doorgehouden koe**: *dōargahā* [koe] Q 156; **overgehouden koe**: *ōværgahōʔæ* [koe] Q 209; **aangehouden koe**: *āngahōja* [koe] L 270; **losse koe**: *lōsæ* [koe] L 416; **overgangskoe**: *ōværgaʏs*[koe] L 331; **muntig (bijvgl. nmw.)**: *mōntex* Q 162; *mōntæx* Q 77, 162; **leeg (bijvgl. nmw.)**: *lēx* K 361, 361a, L 320a, Q 111, 179; *lēx* Q 97; **gust (bijvgl. nmw.)**: *gøst* L 332; **mans (bijvgl. nmw.)**: *maʏs* L 372, Q 97; *mōʏs* Q 112a; **tochtig (bijvgl. nmw.)**: *tōxtex* L 372.

3.3.13 VET TE MESTEN VAARS

(N 3A, 75c)

vetvaars: *vetvʏās* P 176; *vætviʏās* Q 93; *vētvērzæ* (mv.) L 312; *vetvēsæ* (mv.) Q 9; *vetviēsæ* (mv.) K 358; **vetvaarsje**: *vetviʏaskæ* Q 180; **vette vaars**: *vetæ vārs* L 322a; *vetæ vejrs* L 416; *vētæ viʏās* Q 2; *vetæ viʏās* P 188; *vetæ vējās* P 44; *vetæ vejās* P 45; *vetæ vērzæ* (mv.) L 312; *vetæ viʏæzæ* (mv.) Q 156; **vaars voor vet**: *vēs vōr vet* L 427; **vetrind**: *vētrenjær* (mv.) Q 7; **vetrindje**: *vetrenjæ* L 325; **vetvee**: *vetvīæ* Q 111*, 197; **vetbeest**: *vetbēst* L 427; *vetbēst* Q 78; *vetbiast* P 174; **vetbeest voor de wei**: *vētbiast vēr dæ wēi* P 55; **vetdrinker**: *vetdrenkær* L 289*; **vette schot**: *vetæ šot* L 321; **mestvaars**: *mestværs* L 159a; **mastvaars**: *māsvæjæš* Q 209; *masvēžæ* (mv.) Q 111; **mestmaal**: *mestmōl* L 295; **mestrind**: *mestrenjær* (mv.) L 270; **mastrind**: *masrenk* L 269; **rind voor te masten**: *rent vōr tæ mastæ* Q 98; **mestvee**: *mestvīæ* L 271; **mastvee**: *mastvī* L 326; **mastbeest**: *māst·biast* L 420; **mestkoe**: *mestku* L 270; **mestkalf**: *meskalf* L 268; **mastkalf**: *māskōf* Q 204a; *maskōf* Q 197, 203a; **vaars**: *viʏās* Q 71; *viēs* K 358; *vejās* Q 72; *vēræzæ* (mv.) Q 4; *vēæzæ* (mv.) L 424; *viʏæzæ* (mv.) Q 77; **vaarsje**: *viēska* Q 162; **weivaars**: *wējvēzæ* (mv.) L 318b; **schot**: *sxot* L 382; **paardsbil**: *pērsbel* L 330.

3.3.14 VETKOE

(N 3A, 77a; monogr.)

[Koe die niet meer geschikt is voor de produktie en daarom voor de slacht wordt gemest.

Zie voor de fonetische documentatie van [koe] het lemma KOE (3.3.1).]

vetkoe: *vet[koe]* K 278, 317, 353, L 266, 269, 270,

289*, 316, 317, 318b, 332, 369, 373, 416, 420, 422, 423, P 176, 213, Q 4, 9, 35, 111*, 117a, 162, 204a; *vet~* P 44, 49, 50, 176, 218, Q 9, 12, 71, 77, 78, 156; *vet~* P 51; *vēt~* Q 77, 113a; *vet~* Q 93; **vette koe**: *vetæ* [koe] L 163a, 265, 0426, Q 209; *vetæ* ~ P 48; **vettige koe**: *vetexæ* [koe] L 312; **koe voor vet te maken**: [koe] *vōr vet tæ māka* Q 197, 197a; ~ *vīr vōt tæ māka* L 360; **vetbeest**: *vetbest* Q 197; *vetbēst* L 427; *vetbiest* L 286; *vetbist* K 361a, L 372, P 54, Q 33, 187a; *vetbist* K 358, 361, P 51; *vōtbist* L 360; *vetbiast* K 358, L 282, P 50, 107a; *vetbiast* L 416, P 48, 174; *vetbiest* Q 198b; *vetbiest* P 46; *vetbiast* L 295, 312, 314, P 45, Q 198b; *vetbēs* L 430; *vetbes* Q 76; *vetbes* Q 158; *vetbes* P 177, 188, 222, Q 178; *vetbes* Q 162, 180; *vetbejæs* Q 72; *vetbis* Q 96c; *vet·bis* Q 2, 98; *vetbiš* Q 198b; *vētbias* Q 7; *vetbijæs* K 357; *vetbis* L 271, Q 72a, 94b, 112a, 193; *vēt·bis* Q 2; *vetbiās* Q 18, 97, 99*, 111, 111*; **vetweider**: *vetwējær* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 289*, Q 95a; **mestkoe**: *mest[koe]* L 211, 377, Q 3; *mest~* P 176; *mest~* L 164, 165; *mōst~* L 290; *mes~* L 432; *mes~* L 386; *mēs~* L 266; **mastkoe**: *mast~* L 325, 326, 332, Q 95; *mas~* L 269, 373, 383, 424, Q 96d, 197, 197a; *mās~* Q 207; **slachtkoe**: *slaxtkoe* L 289, 314, 320a, 321, Q 3a; *šlaxtkoe* L 270; *slax~* L 268, Q 11, 14; *šlax~* L 426; **slachtbeest**: *slaxtbist* L 355; **vleeskoe**: *vlejš[koe]* L 372; **weikoe**: *wēi[koe]* L 330, 331; **weibeest**: *wējbēst* L 159a; **guste koe**: *gøsta* [koe] L 322; **muntige koe**: *mōntexæ* [koe] L 312; **muntige**: *mōntægæ* Q 80; **manse koe**: *maʏs* [koe] L 368b, Q 20; *mōs* ~ Q 204a; **beest voor het mest**: *bīst vēr æt mes* L 355; **een voor vet te mesten**: *ej vjūr vet tsæ mestæ* Q 211.

3.3.15 BRULSE KOE

(JG 1a, 1b)

[Koe die niet meer drachtig is en veel brult.]
brul: *brøl* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 356, 369, 370, 371, 372, 413, 414, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 53, 55, 57, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 167, 172, 173, 174, 176, 176a, 177a, 178, 179, 180, 187, 188, 197, 220, 223, Q 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 79a, 80, 82, 84, 88, 96c, 152, 156, 157, 157a, 158a, 159, 164, 165, 170, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 188; *brøal* Q 76; *bryl* P 48, 177, 184, 186, 192, 195, 224, Q 153, 154, 155, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 168a, 169, 181, 182, 240, 242; *bry.l* Q 241; *bræl* L 355, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, P 52, 56, Q 2, 2a, 3, 5, 72, 81a, 83, 89, 90; *bræl* Q 87, 91, 94, 171; **bral**: *bral* P 175, 182, 214, 218, 219, 227.

4. Lichaamsdelen

4.1 HOORN VAN DE KOE

(N 3A, 106a; JG 1a, 1b; L 1a-m; L 27, 25; S 15; Wi 14; monogr.)

hoorn: *hörn* L 210, 211, 244b, 286, 312, 314, 316, 317, 352, 355, 413, P 56, 219, Q 1; *hōarn* Q 198; *hōrnæ* Q 203; *hōræn* K 278, 315, 316, 318, 353, 359, 360, L 286, 313, 314, 315, 360a, 366, 372, 414, P 44, 51, Q 1, 2, 15, 88; *hō.ræn* K 359, 360, 361, L 286, 352, 355, 413, 414, Q 1; *hōaræn* K 315, 353; *hōmarn* Q 1; *hōmaræn* K 278; *hōræ* K 317a, 357, 358, L 159, 164, 209, 210, 245, 246, 250, 266, 282, 288, 289, 290, 291, 295, 314, 317, 320, 321, 325, 327, 356, 369, 374, 387, 414, 432, P 47, 48, 50, 58, 118a, 164, 171, Q 2, 10, 88, 95, 96a, 97, 99, 100, 101, 102, 104a, 187, 284; *hō.ræ* L 319, 353, 369, 370, 371, P 51, Q 2a; *hōaræ* L 422; *hōmāræ* K 278; *hōar* Q 116; *hōmræ* P 176; *hōn* P 57, 178, 179, 183, 214, Q 71, 74, 95, 98, 99*, 102, 103, 105, 196; *hō.n* Q 74, 88, 96c; *hōan* P 177, Q 78, 164a, 199; *hōa.n* Q 188; *hōmæn* Q 254; *hōmæn* Q 202; *hōmæn* Q 89; *hōræn* K 353, L 269, 299, 378; *hōræ* L 215, 216, 246, 246a, 248, 250, 297, 298, 300, 323, 326, 330, 331, 333, 377, 379, 380, 382, 425, 431, Q 10, 19, 21, 22, 29, 101, 110, 113, 118, 196; *hōn* L 163, P 119, 183, Q 207, 259; *hōmæn* Q 204a; *hōæn* Q 253; *hōrn* Q 7; *hōræ* L 212, 266; *hōaræ* Q 1, 284; *hōmræn* P 176; *hōmræ* P 211; *hōr* L 184, 187, Q 72; *hōn* L 164, 165, 191, 213, 215a, Q 12, 88; *hōæn* P 175, Q 203; *hōmæn* Q 248; *hōjæn* Q 278; *hōmæn* P 184, 186, 223, Q 75, 76, 79, 79a, 80, 94, 153, 154, 155; *hōmæn* Q 161; *hōjæn* P 197; *hōjæn* P 177; *hōræ* L 249, 268, 329, 378, 426, 427, 429, 430, Q 27, 32, 32a, 35, 111, 113; *hōr* L 296, 329, 385, Q 116; *hōræ* L 271, 372, 387, Q 20, 33, 97; *hōaræ* Q 30; *hōr* L 267; *hōrn* Q 33; *hōræn* Q 14; *hōmōræn* L 419; *hōræ* L 317, 319, 381, P 52, 54, Q 2, 20, 95, 208; *hōr* Q 21; *hōn* P 227; *hōæn* P 174, 179, 180, 182, 218, 219; *hōræ* L 420; *hōæn* Q 78, 192; *hōmæn* Q 77a; *hōmæn* P 224, Q 158a, 162; *hūræn* L 289, 360, 368; *hūræn* Q 3; *hūræn* L 419, Q 3; *hūræ* L 418, Q 198; *hūræ* Q 279, 289, 415, 416, 417; *hūræ* L 366; *hūræ* L 358, 359, 360, 362, 367, 368; *hūræn* Q 72; *hūræn* Q 5, 87, 156, 162, 222; *hūræn* L 360, 368, 420; *hūræn* Q 3; *hūræn* K 353; *hūræ* Q 3; *hūræ* L 328, Q 12, 117b; *hūræn* Q 161; *hūræn* P 121, Q 81a, 82, 89, 154, 158, 166, 172; *hūræn* L 416; *hūræn* L 416; *hūræ* L 364, 367, 418, Q 3; *hūræn* P 175, 195, 220; *hūræn* Q 73; *hūræn* L 423; *hūræ* K 357; *hūræn* P 116; *hūræ* P 171; *hūræn* P 176; *hūræn* Q 113; *hūræ* L 361; *hūræn* L 360, 417; *hūræn* P 176; *hūræ* P 172, 175, 176; *hūræ* K 317; *hūræn* Q 83; *hūræ* Q 12; *hūræn* Q 12; *hūræ* Q 16; *hūræn* L 420; *hūræn* Q 9; *hūræn* L 424; *hūræ* L 423, Q 2, 11; *hūræn* P 176, Q 12; *hūræn* Q 11; *hūræn* P 176; *hūræn* L 372; *hūræn* L 372; *hūræn* Q 83; *hūræn* P 176; *hūræn* Q 13; *wōrn* Q 168; *wōrn* Q 171, 174, 179; *wōrn* Q 94;

wōrn Q 77, 86, 89, 90, 94, 175; *wōrn* Q 77; *wōrn* Q 172; *wōrn* Q 168a, 179; *wōrn* Q 168a; *wōrn* Q 179; *wōrn* Q 91, 179; *wōrn* Q 83; *wōrn* Q 178; *jōrn* P 121, Q 71, 164, 166; *jōrn* P 118, 120, 121, 188, 192, Q 71, 78, 152, 156, 157, 157a, 159, 160, 161; *jōrn* P 187, 192, Q 78; *jōrn* P 197; *jōrn* P 192; *jōrn* P 121; *jōrn* P 177; *jōrn* P 240; *jōrn* P 188; *jōrn* P 119, 177a, Q 165; *jōrn* Q 93, 170, 240; *jōrn* P 121; *jōrn* Q 84, 168, 169; *jōrn* P 193, Q 156; *juæn* P 121a; *juæn* P 188; *juæn* P 187a; *jen* Q 172; *gōrn* Q 178; *gōrn* Q 177; *gōrn* Q 242; *gōrn* Q 241; *gōrn* Q 167; *gōrn* Q 241; *gōrn* Q 163, 168; *gōrn* Q 177, 181, 182; *gōrn* Q 167; de volgende opgaven zijn meervoud: *hōræns* P 58; *hōræns* K 315, 316, 353, 357, 358, 361, 361a, L 271, 282, 312, 314, 316, 355, P 44, 45, 46, 48, 51, 171, Q 2; *hōræns* K 357, 358, L 312, 313, 314, 315, 316, 354, P 56, 57, 58, Q 2a; *hōræns* P 55; *hōræns* P 49, 50, 52, 55; *hōræns* P 53; *hōræns* P 119; *hōræns* Q 71; *hōræns* K 278; *hōræns* L 269, Q 10; *hōræns* P 107a; *hōræns* P 48, 50, 15, 172, 173; *hōræns* P 47, 113, 117, 118a; *hōræns* L 0426; *hōræns* L 268, 269b, 270, 271, 373, 426, 434, Q 2; *hōræns* L 266; *hōræns* K 314, L 295, 330, Q 2, 35, 72a; *hōræns* Q 2, 10; *hōræns* P 54; *hōræns* Q 95; *hōræns* P 49; *hōræns* L 210; *hōræns* L 372; *hōræns* L 356; *hōræns* L 363, 364, 365, 415; *hōræns* P 176; *hōræns* L 373, 430, 432, Q 14, 20, 33, 111; *hōræns* L 331; *hōræns* L 286, 295, 322, 325; *hōræns* Q 94b, 111*, 197, 203a; *hōræns* Q 12, 197, 204a; *hōræns* Q 158; *hōræns* Q 209; *hōræns* Q 113a; *hōræns* L 332, 383, 386; *hōræns* L 159a, 163a, 164, 165, Q 96c; *hōræns* Q 204a; *hōræns* Q 14, 95; *hōræns* L 371, 377, 382, Q 112a, 117a, 119, 211; *hōræns* L 317; *hōræns* L 265, 288a, 289, 289*, 318b, 320a, 321, 322a, 326, 371a, 374, Q 98; *hōræns* P 176, 213, Q 18, 94b, 96d, 99*, 187a; *hōræns* Q 162; *hōræns* L 372; *hōræns* P 174, Q 11; *hōræns* Q 95a; *hōræns* Q 193, 198b; *hōræns* Q 198b; *hōræns* L 268; *hōræns* Q 207; *hōræns* Q 76; *hōræns* L 416; *hōræns* Q 3, 3a; *hōræns* Q 4; *hōræns* Q 162; *hōræns* L 368; *hōræns* L 362; *hōræns* L 360, 368b, 416; *hōræns* Q 72; *hōræns* P 176; *hōræns* P 176a; *hōræns* L 422; *hōræns* L 424; *hōræns* L 422; *hōræns* L 420; *hōræns* Q 93; *hōræns* Q 179; *jōrn* Q 78; *jōrn* Q 156; *jōrn* Q 77; *jōrn* P 188; *juæn* P 222; *juæn* P 177, Q 80; *juæn* Q 78; *gōrn* Q 178; *gōrn* Q 176a; *gōrn* Q 180; **horing:** *hōræns* L 421; *hōræns* Q 8; *hōræns* Q 7; *hōræns* L 423, Q 7, 9; *hōræns* Q 9; *hōræns* Q 7, 9; *hōræns* Q 6; **koehoorn:** *kōhōrn* L 422; *kōhōrn* Q 34; *kōhōrn* L 381; *kōhōrn* P 218; *kōhōrn* Q 77; *kōhōrn* (mv.) L 271; *kōhōrn* (mv.) K 317; *kōhōrn* (mv.) Q 34; *kōhōrn* (mv.) P 55.

4.2 JAARRING

(N 3A, 106b)

[Jaarlijkse ringvormige verdikking aan de hoorns.]

ring: *reŋ* K 317, 353, L 269, 290, 321, 325, 360, 368b, 371a, 373, 374, P 48, Q 2, 78, 99*, 112a,

178, 198b; *reŋk* K 358, 361, L 268, 312, 386, P 44, 46, 55, Q 71, 76, 98, 176a, 197, 203a, 204a, 207; *reŋ* Q 72, 80; *reŋ* Q 193; *reŋj* Q 78; *reŋj* P 176, 188; *reŋk* Q 12; *rēŋk* L 286, 312; *rēŋk* L 422; *reŋk* P 176, Q 77, 156; *rēŋk* Q 2; *reŋk* L 355, 434, Q 178; *rēŋk* Q 2, 96d; *reŋj* P 222; *reŋj* P 50; *reŋan* (mv.) L 159a; *reŋa* (mv.) L 163a, P 45, 51; *reŋ* (mv.) L 282, 322, 371, 372, 424, Q 197; *reŋa* (mv.) P 49; *reŋ* (mv.) P 51; *rēŋ* (mv.) Q 77; *reŋa* (mv.) L 369; **jaarring:** *jāreŋ* L 0426; *jāreŋk* L 420; *jōreŋ* L 270, 320a, 32a, 330, 331, 383, 416, Q 95a, 111, 111*, 119; *jōreŋk* L 269b, 295, 329, 360, 423, Q 9, 35, 95, 187a; *jōreŋ* L 362; *jōreŋ* Q 93; *jōreŋ* Q 3; *jōreŋ* Q 156; *jōreŋ* Q 9; *juareŋk* P 54; *jōreŋa* (mv.) K 358, L 268, 382; *juareŋa* (mv.) P 48; **jaarlijkse ring:** *JORLEKSA REŊK* Q 3a; **kalfring:** *kalfreŋ* L 289*, 314, 332; *kalfreŋa* (mv.) L 268; **kalfsring:** *kalafsrēŋk* Q 72a; **kalversring:** *kāvarsreŋ* Q 162; **hoornring:** *hōreŋ* L 332; *hōenreŋ* Q 204a; *hōreŋ* L 295; *hōreŋ* Q 97; **hoornenring:** *hōreŋareŋ* Q 7; *hūrareŋk* L 372; **ouderdomsring:** *awārdōmsreŋ* L 317; **ring op de hoorns:** *reŋ op dā hōra* Q 33; *reā op dā hōra* Q 211; *reŋk op dā hūjan* Q 198b; **ring om de hoorns:** *reŋ om dā hōra* L 430; **ring van de hoorn:** *reŋk van dān hōn* P 218; **ring in de hoorn:** *reŋ an dōn* Q 11; **hoornteken:** *hōrtejkān* L 326; **tekens van kalven:** *tejkas van kōmva* L 416; **verdikking:** *vārdekeŋ* L 422; **ouderdom:** *ādārdōm* P 107a; **krab:** *krabā* (mv.) L 372; **krabben op de hoorns:** *krabā op dā hōra* Q 20; **krabben in de hoorns:** *krēp en dā hōras* L 269; **frou:** *fru* P 177.

4.3 STOMPHOORNS

(N 3A, 106c)

[Afgebrokkelde of slecht ontwikkelde hoorns.]
stomphoorns: *štōmphōr* L 383; *štōmphōn* Q 99*; *štōmphōjān* Q 209; *stumphōras* P 46; *stumphōras* Q 2; *stumphējan* Q 72; *stumpjōan* Q 156; **stompe hoorns:** *stōmpā hōras* L 312; *stōampā hōan* Q 12; *stumpā hōras* P 45; **stompen van hoorns:** *stōmpā van hōras* P 55; **stompen:** *stōmpā* K 361, L 372; *stumpā* Q 2, 77, 78; *stōmp* L 321, Q 7; *štōmp* Q 112a; **stophoorns:** *stuphōras* L 268; *stuphōr* Q 98; **stopjes:** *stōpkāns* L 371a; *stypkas* L 163a; **brokkelhoorns:** *brōkāl hōras* L 268; *brōkāl hōr* Q 97; *brōkālōreŋa* L 423; *brōkāl hōra* (enk.) L 369; **kalkhoorns:** *kalkhōn* (enk.) L 164, 165; *kalākwoŋ* (enk.) Q 93; **brøse hoorns:** *brōsā hōras* L 269; *brōsā hōras* L 269b; *brōsā hōaras* K 278; **rotte hoorns:** *rōtā hōra* Q 111; *rōtā hōr* L 318b; *rōtā hōr* L 295; *rōtā hōaras* P 48; *rōtā hōns* Q 71; *rōtā hōra* L 416; **rothoorns:** *rōthōras* L 270; **slechte hoorns:** *slēxtā hōn* Q 96d; *slēxtā hōn* Q 11; *slēxtā hōreŋa* Q 9; *slēxtā hōms* L 282; *slēxtā hōras* Q 20; *slēxtā hōr* L 322; *slēxtā hūj* N 198b; **kwade hoorns:** *kwōj hōn* L 159a; *kwōj*

hōr L 326; *kōj hān* Q 4; *kō jōŋ* Q 77; *kōjā wōjān* Q 179; **slappe hoorns:** *slapā hōr* L 318b; **sprokkelhoorns:** *sprōkahōras* Q 95; **sprokken:** *sprōkā* Q 80; *šprōk* (enk.) L 332; **versleten hoorns:** *varslēta hōras* K 317; **sleten hoorns:** *šlēta hōra* Q 211; **sleten op de hoorns:** *šlējta op dā hōan* Q 204a; **misvormde hoorns:** *mes-vōrāmdā hōaras* P 107a; **kromme hoorns:** *krōm hōras* Q 72a; *krōm hōn* P 213; **kapotte hoorns:** *varslēta hōras* K 358; **geen fijne hoorns:** *geŋ feŋ hōan* Q 198b; **uitgestoten hoorns:** *ūt-gastūatā φōra* L 424; **slappe hoorns:** *slapā hōn* P 174; **mismaakte hoorns:** *mesmāktā hōras* L 422; **kreupelshoorns:** *krōpālshōra* Q 117a; **wrakkelshoorns:** *wrakālshōra* L 382; **droge hoorns:** *dryxān hōn* (enk.) P 218; **knoesten:** *knust* (enk.) L 286; **mottige (bijvgl. nmw.):** *motāgā* P 44.

4.4 HAREN TUSSEN DE HOORNS

(N 3A, 106d)

kuif: *kūf* L 265, 266, 268, 269, 270, 271, 286, 289, 289*, 290, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 331, 332, 377, 382, 383, 386, 420, 423, 434, Q 7, 35, 111, 112a, 211; *kūyf* L 270; *kūaf* L 269b, 295, 326, Q 204a; *kuf* L 325, 329, 416, 0426, Q 9, 12, 18, 71, 98, 111*, 119, 209; *kūf* L 371a, Q 204a; *kūaf* L 373; *kuf* L 159a, 163a, 164, 165; *kāf* L 382; *kāf* K 317; *kōf* P 45; *kōyf* K 361a, L 372, 420; *kōj* P 176; *kōj* L 314; *keif* Q 187a; **kuifje:** *kōjfkā* Q 95; *kōyfkā* Q 96d; *kufkā* L 386; *kejfkā* L 360; **kof:** *kōf* L 316, 317, 360, Q 4; *kōf* L 318b, 368b, Q 3a, 178; *kōf* P 55; *kōyf* Q 198b; *kūyf* Q 198b; **strof:** *struf* P 49, 54, Q 2, 72a; *štruf* Q 97; *strif* P 177, Q 197, 203a; *štrūf* L 430, Q 20, 117a, 207; *strof* K 361a, P 51; *strōf* Q 4; *strōaf* P 58; *strōyf* Q 179; *strāyf* Q 77; *strāj* Q 80; **strofje:** *strufkā* P 48; **bles:** *blēs* K 361, L 424, P 46, Q 3a, 93; *blēs* K 357, Q 72, 77, 96c; *bles* L 355, 416, P 48, 218; *blesā* (mv.) L 371; **blesje:** *blēska* Q 9; **tros:** *trōs* K 353, 358, L 422, P 50; **brøse:** *brōs* K 353, L 422; **bos:** *bōs* L 312; **bosje:** *bōska* L 314; **kruin:** *krūj* L 373, Q 197; **borstel:** *bōrstāl* L 312; **weerborstel:** *wērborstāl* L 282; **ponnie:** *pōni* Q 111; **kamharen:** *kamhōra* Q 113a; **houpe:** *hup* P 222, Q 156, 162; **frou:** *fru* P 176; *frū* P 107a, 218; **poes:** *pus* L 330; **wis:** *wōš* Q 111; *wōš* L 372; *wēs* P 44; *wes* L 362; **vlok:** *vlōk* K 358.

4.5 KERN (kaart 11)

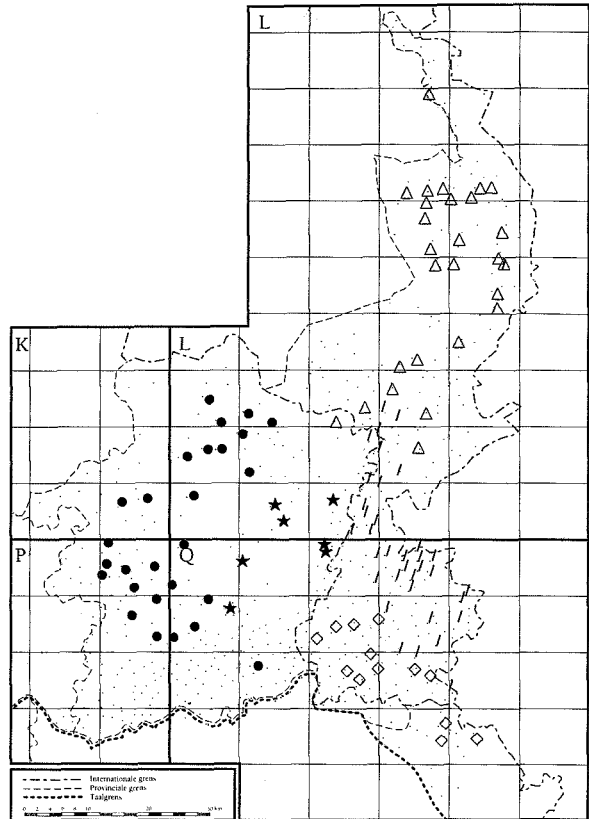
(A 4, 15; L 20, 15)

[Uitsteeksel dat komt bloot te liggen, wanneer de koe een hoorn afstoot.]

moer: *mur* L 268, 370, 381b, 426, 428, 429a, 430, 431, Q 22, 28, 33, 113a, 117a; *muar* L 328, Q 116, 117, 202; *muar* Q 201; *mūr* L 373, 428, Q 118a; *muōr* L 326; *mōr* L 374, 378, 434, Q 21,

Kaart 11. KERN

- / moer
- kern
- △ sluik
- ◇ merg, merk
- ★ jonge hoorn

27, 29, 30, 32, 38, 109; *mōar* Q 34, 35, 39; *mōr* Q 31; *mōr* Q 222; *mīr* L 381b; **merg:** *merx* Q 101, 102, 103, 203a, 204a, 208; *merax* Q 103, 192; *mirax* Q 195; *mērax* Q 95; **merk:** *merk* Q 255, 259; *merak* Q 102, 196; *mērk* Q 196, 262; **kern:** *kēn* P 118; *kēn* L 315, 317, 354, 364; *kēan* L 315, 316; *kējn* L 352; *ken* L 314, 355, 356, P 118; *kean* K 358; *kjēn* Q 2; *kjān* P 50, 54, 57; *kjāan* P 58; *kijān* P 121; *kjan* P 50, 52, 119, Q 74, 173; *kān* L 413, Q 1; *kijān* P 51; *kijōn* Q 71, 78; *kyan* K 359; **knoest:** *knuš* Q 206; *knūaš* Q 203; *knōš* Q 278; **knots:** *knutš* Q 208; *knōatš* Q 201; **leven:** *lēvən* L 360; *lēvā* L 288b, 322; *leivən* L 317; **sluik:** *sluk* L 165, 209, 210, 211, 215, 216, 216a, 217, 244a, 246, 248, 249, 268, 269, 270, 292, 293, 324, 382; *šluk* L 330; *sluak* L 266; *slūk* L 244c, 246, 265b, 266; *šlūk* L 298; *sljĳk* L 319; *šlyk* L 320; *slōk* L 215a; *slōk* L 165; **sluis:** *slūs* L 316, 366; **aanwas:** *ānwas* L 299; **pit:** *pet* L 330; **uitsprong:** *ūtsprōn* Q 172; **wortel:** *wortəl* K 361; **hart:** *het* K 357; **knubbel:** *knubəl* Q 117b; **stomp:** *štōmp* Q 118; **stompje:** *stōmpka* L 289; **schurft:** *šōrf* L 270; **jonge hoorn:** *jōnā hōrən* L 418; *jōnən hōrən* Q 72; *jōnā hūrā* Q 3; *jōnən ūrən* L 416; *jōnən hōrən* Q 8; *junən hōrən* L

420; *jōnən hōrən* Q 7; **jonghoorn:** *jōnkhōrā* Q 18, 99; **jonghoortje:** *jōnkhōrka* L 431; **hoorn-pit:** *hōrpet* L 214a; **hoornwortel:** *hūrāwōrtəl* L 289; **hoornstomp:** *hōrastōmp* L 248; *hōnstōmp* L 191; **stomphoorn:** *stōmphōrā* L 371; **vlees-hoorn:** *vleshōrən* L 285, 286; *vlejsurā* L 372; **tweede hoorn:** *twīādā hōjn* Q 11; **kalvers-hoortje:** *kāvāshōntjā* Q 91; **levendige hoorn:** *lēvāndegā hōn* Q 172; **hoorn uit (woordgr.):** *hōrən ūt* L 425; **hoorns afgestoken (woordgr.):** *hōrs āfgāstōkā* L 209; **stuk hoorn:** *stōk hōn* L 192; **hoortje:** *hijōnka* Q 167.

4.6 KOSSEM

(N 3A, 107)

[Huidplooi of kwab onder de hals van een rund.] **kossem:** *kōsəm* K 278, L 159a, 163a, 265, 268, 269, 289*, 322a, 326, 330, 371a, 373, 377, 383, 420, 427, 430, P 50, Q 35, 72a, 113a, 198b; **kussen:** *kōsā* L 332, P 107a, Q 11, 179; *kōsā* Q 7; *kōsā* L 271, 422, 423; *kōsās* (mv.) L 312; *kesas* (mv.) L 416; **vang:** *van* L 372; *van* L 317, 368b; *vān* L 316, 320a, 321, 369, 373, 424, Q 12; *vān* L 420; **vlim:** *vlēm* L 372; **lel:** *lel* K 317, 361,

L 282, 286, P 48, 49; *lël* K 358, P 51, 176, 222, Q 2, 72; **vouw:** *vāi* L 270; **kwab:** *kwap* Q 112a; **kwabbel:** *kwabəl* Q 14; **borstkwab:** *bōrstkwap* L 360; **borst:** *bōrst* P 51; *bōrš* Q 204a; **vel:** *vel* P 48; **vel aan de borstknook:** *vel ān dān bōrstknōk* L 290; **borstkruis:** *bōrskrūys* Q 96d; **nekplooi:** *nekluwəjə* (mv.) P 45; **moezel:** *muzəl* Q 71, 93; *mūzəl* Q 77; **sluik:** *sluk* L 159a; **keelbraai:** *kēlbrōi* P 218.

4.7 MELKGEBIT VAN KALVEREN

(N 3A, 108a)

kalvertanden: *kalvørtant* L 271; *kalvørtānt* L 163a, 265, 314; *kalvørtan* P 51, Q 78, 187a; *kalvørtān* P 55; *kālvørtān* K 361, 361a, L 312, P 58, Q 3, 3a, 4, 72a, 156; *kalvørtanjkt* L 266; *kalvørtan* L 268, 269b; *kalvørtēn* L 0426; *kalvørtēj* L 372; *kalvørtēj* L 270, 295, Q 95, 98; *kalvørtānt* L 164, 165; *kaləvørtan* K 357, 358, P 46; *kaləvørtān* P 107a, 176, 218, Q 2, 78; *kālvørtān* P 222, Q 71; *kāyvørtant* L 371a; *kāyvørtan* L 360, 423, Q 7, 18, 96c, 99*; *kāyvørtanj* L 427; *kāyvørtentj* L 434; *kāyvørtentj* L 373, 430, Q 20; *kāyvørtēj* Q 97, 111; *kāyvørtānt* Q 12; *kāyvørtēj* Q 98, 112a; *kāvərtan* Q 178, 179, 193, 198b; *kāvərtān* Q 72, 76, 176a, 180; *kāvərtēj* L 329, 332, 382, 383; *kōyvørtan* L 416, 420; *kōyvørtanj* Q 35; *kōyvørtan* L 289; *kōyvørtentj* L 318b; *kōyvørtēj* L 318b, 320a, 321, 322a, 325, 326, 330, 371, 377; *kōyvörtēj* Q 2, 117a, 207; *kōyvörtēj* Q 211; *kōyvörtēj* L 422; *kōəvörtēj* Q 204a; **kalvertandjes:** *kalvørtentjəs* L 269, P 188; **kalfandjes:** *kāyftentjəs* Q 96d; **kalverstanden:** *kāvərstān* Q 162; *kalvərsen* L 416; **kalvergebit:** *kōvərgəbēt* L 322; **melktanden:** *melktant* L 268; *melktantj* L 369; *melktānt* L 159a; *melktan* Q 95, 197; *melktān* L 282, Q 9; *melktenj* L 331, 382, Q 33; *melaktan* K 358, L 422, Q 9; *melaktaən* Q 156; *melaktān* L 424; *melaktēn* L 316; *melktān* Q 93; *mēlaktan* P 50; *mēlaktān* P 174; *mēlaktān* P 48, 49, Q 77; *mēlaktēj* L 372; *melktanj* L 427; *melaktanj* L 290; *mēlaktan* L 317; *mēlaktan* Q 99*; *mōlaktan* L 360, Q 11; *mōlaktān* P 51; **melktandjes:** *melktentjəs* L 269, 289*, P 50; *mēlaktentjəs* L 312; *mēlaktētēntjəs* Q 80; **melktanden:** *melkstēj* Q 111*; *mēlaktēj* Q 111; *melkstēj* Q 119; **melkgebit:** *melək-gəbēt* L 420; *mēlək-gəbət* P 176; **melkbakkes:** *melkbakəs* L 314; **kleine tanden:** *klēn tān* P 44; **eerste tanden:** *īrstə tant* L 268; *istə tān* P 45; **tanden:** *tān* K 278; *tēj* L 295, 386, Q 113a, 197, 203a, 204a; **tandjes:** *tējntjəs* Q 77; **nog geen tanden** (woordgr.): *nōx gējn tan* L 368b.

4.8 BREDE TANDEN

(N 3A, 108c)

[Blijvend gebit na de wisseling.]

brede tanden: *brēi tantj* Q 35; *brēi tānt* L 159a,

164, 165; *brēi tan* Q 198b; *brē tān* Q 3, 72; *brēəj tan* L 268; *brēi tēn* L 0426; *brē tsej* Q 211; *brēi tant* L 268, 269; *brēi tenj* L 318b, 326, 330, 371a, 382, 383, 430; *brēi tēj* L 270, 295, 386, Q 95, 97, 98, 111, 197; *brēi tēj* L 422, Q 209; *brēi tan* Q 18, 99*; *brēi tan* L 269b, 282, 289*; *brēi tānt* L 314; *brēi tān* Q 71; *brēi ten* L 416; *brēi tenj* L 325, 332; *brēi tēj* Q 204a; *brēi tenj* L 332, 322a; *brēi tan* L 420; *brēi tēj* Q 119; *brījə tān* P 45; *brī tān* P 176; *brīj tān* P 58; *brī tān* P 55; *brīj tānt* L 265; **breed gebit:** *brējt gəbēt* L 320a; **breektanden:** *brēktānt* L 163a; *brēktan* Q 9; *brektenj* L 321; *brēktan* L 420; *bruktenj* Q 113a; **vaste tanden:** *vastə tān* L 360; *vastə tān* P 174; *vastə tān* P 107a; *vastə tēj* Q 112a; *vās tān* P 222; **grote tanden:** *grōtə tenj* L 331; *grutə tan* P 46; **goede tanden:** *gūj tān* P 218; *gōi tēj* L 372; **echte tanden:** *extə tān* L 282; *extə tān* Q 2; **nieuwe tanden:** *nuw tēn* L 316; *nōj tān* P 188; **blijvende tanden:** *blīvəndə tān* L 312; **volwassen tanden:** *vōlwasə tān* Q 72a; **alle tanden:** *alə tan* Q 193; **hete tanden:** *hētə tēj* L 371; **groot gebit:** *grōt gəbət* L 331; **volzet gebit:** *vōlzetə gəbēt* Q 2; **ronde muil:** *rōn mōjl* Q 198b; **volle muil:** *vōl mul:* Q 33, 111, 207; *vōl mōjl* L 372; *vōl mōjl* Q 198b; **muil vol** (woordgr.): *mul vōl* L 290; *mūl vōl* L 416; **muil vol tanden:** *mul vōl tan* L 317; *mūl vōl tēj* L 369; **volzet** (bijvgl. nmw.): *vōlzetən* P 48; *vōlzetə* K 361, P 50, 51, Q 3a, 77; *vōlzet* L 424, Q 93; *vōlzet* K 353, L 312; *vōlzet* P 49; **voltandig** (bijvgl. nmw.): *vōltanəx* Q 12; **vol tanden** (woordgr.): *vōl tān* Q 77; **aftandig** (bijvgl. nmw.): *afētanəx* Q 96c; **twee tanden:** *twē tan* Q 198b; **vier tanden:** *vīr tan* Q 198b; **zes tanden:** *zēs tān* K 357; **koeliantanden:** *kōəitān* Q 76; *kōəitān* Q 78; *kōjēt* Q 20; *kōjēt* Q 95; **gebit:** *gəbət* K 278, Q 4; *gəbēt* L 368b, 373; *gəbējt* Q 78, 156; *gəbīt* Q 162; **tanden:** *tan* K 358, L 368b, P 51, Q 7, 9; *tān* P 213; *tān* L 286; **muil:** *mōjūl* L 360.

4.9 KRUIS

(N 3A, 109)

[Beenderentselel aan het einde van de rug.]

kruis: *krōs* P 49, 50, 176, Q 178, 179; *krōš* L 265; *krōjs* P 58, 176; *krōjūs* P 174; *krōts* Q 33, 204a; *krōjs* K 278, L 420; *krōjūs* L 372, 420, P 50; *krōs* K 361a, P 51, 107a, 222, Q 80, 156; *krōəs* P 188, Q 78; *krōs* K 358, P 44, 48, Q 76, 158; *krōjūs* P 213; *krōs* K 357, P 45, 46, 48, Q 71, 78; *krōjs* K 278; *krōjūs* Q 77; *krījs* L 266, 282, 286, 289*, 312, 316, 317, 318b, 320a, 369, 371, 371a, 372, 422, 424, 427, Q 7, 18, 94b, 95, 95c, 97, 98, 99*, 187a, 193, 197, 198b, 203a; *krījəs* L 422, Q 12; *krījīs* L 269b, 332, 377, 430, Q 112a, 197, 203a, 211; *krīys* K 361, L 159a, 163a, 164, 165, 289, 314, 318b, 321, 423, 0426, Q 9, 11, 14, 94b, 96c, 198b; *kryjīs* L 314; *kryts*

L 268, 269, 270, 271, 295, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 373, 374, 382, 383, 386, 426, 432, 434, Q 20, 35, 111, 111*, 117a, 119, 204a, 207, 209; *krytš* L 290; *krūs* L 312; *krūas* P 177; *krajs* Q 162, 176a, 180; *krōjs* Q 93; *krōmas* K 353; *krōts* P 51; *krējs* L 355, Q 4; *krējas* P 54, 55; *krēs* Q 2; *krejs* Q 3, 72; *krejs* Q 3a; *krēs* Q 2; *krējs* L 360; *kris* L 362, 368b, 416; *krīas* L 416; *kris* L 360; **staarts-kruis**: *statskrōs* P 218; **heupen**: *hōpā* Q 96d; *hōpā* L 322.

4.10 KRUISBEEN

(N 3A, 110a)

[Heiligbeen, os sacrum; één der beenderen van het bekken. Het is een driehoekig beenstuk, ontstaan uit de vergroeiing van vijf wervels.]

kruisbeen: *krōsbejn* P 222, Q 156; *krōs.bīn* K 316a; *krōšsbējn* L 372; *krōšsbejn* L 420; *krōšsbējn* L 420; *krōsbēn* Q 158, 179; *krōsbejn* P 222; *krōsbejn* Q 79; *krōsbēn* Q 178; *krōsbin* P 50; *krōšsbejn* Q 18, 198b; *krōšsbīn* P 176; *krōtsbē* Q 204a; *krōtsbēā* Q 33; *krōšbījan* K 358; *krōšs.bīn* K 358; *krōsbejn* Q 78; *krōšbīan* P 176; *krōšbījan* P 45; *krōšsbēn* Q 77; *krōšsbēn* Q 198b; *krōšsbēn* Q 193; *krōšsbejn* L 289*, 318b, 422, Q 7, 95, 95a; *krōšsbējn* L 317, 371; *krōšsbejn* L 372; *krōšs.bejn* L 424; *krōšs.bējn* L 422; *krōšsbīn* L 266; *krōšsbīan* L 282, 316; *krōšsbēn* Q 211; *krōšsbē* Q 119; *krōšsbejn* L 269b, Q 20; *krōšsbejn* L 430; *krōšsbēn* L 163a, 164, 165; *krōšsbejn* L 289, Q 9; *krōšsbēn* Q 179, 203a; *krōšsbejn* L 422, 423, Q 9; *krōšsbejn* L 321, Q 11; *krōšsbīan* L 314; *krōšsbīan* L 312; *krōšsbejn* Q 12; *krōšsbīan* L 314; *krōšsbē* Q 35, 117a; *krōšsbejn* L 268, 269, 270, 271, 295, 326, 329, 330, 373, 377, 382, 383; *krōšsbej* Q 112a; *krōšsbejn* L 322, 322a, 331, 332, 373, 434; *krōšsbē* Q 179, 209; *krōšsbīan* L 312; *krōšs.bejn* Q 162; *krōšsbin* P 51; *krējs.bēn* Q 4; *krēšbin* Q 2; *krēšbin* Q 72a; *krēšsbējn* L 360; *krēšsben* Q 3a; *krēšsbīan* P 55; *krēšsbējn* L 368b; *krēšsbejn* L 416; *krēšsbejn* L 360; **staartbeen**: *stertbin* K 361; *statbēn* Q 180; *statbēn* Q 207; *statbē* Q 93; *statbin* P 54; *stetbīan* P 44; *stetbījan* K 357; **staarts-been**: *statsbīan* P 218; *stetbīan* P 48; **staart-schroef**: *statsxrūf* P 218; **rugstrank**: *rōxstranġ* P 107a; **kruis**: *krōs* P 49, 51; *krōš* L 265; *krōšs* Q 96d; *krōmas* K 353; *krēs* Q 2; *krējas* Q 72; **rug**: *rōx* P 48; **heupen**: *hōpā* Q 111; *hōpā* Q 204a; *hōpā* Q 71.

4.11 DRAAIERS

(N 3A, 110b)

[De kleine heupen achter de grote heupen, meestal in de vorm van uitstekende botten of knobbels.]

draaiers: *drējars* L 331, 373; *drējars* L 314, P 45; *drējars* L 268, 269, 270, 289*, 295, 322a, 330, 332, 382, 416, 424, P 176, Q 95; *drējars* L

163a, 329, 360, 371, 372, 373, 383, Q 4; *drējars* K 316a, Q 77; *drējars* L 321, 322, 360, 420, 422, Q 78; *drijars* L 326, Q 193, 197, 198b, 203a; **draaiers**: *drējara* Q 211; **heupen**: *hōpān* L 282; *hōpā* L 269b, P 51, Q 9, 20, 112a; *hōpā* Q 33, 197; *huapā* Q 3a; *huapā* K 357; *ūpā* L 420; *hōpā* Q 71; *huopā* Q 162; *hōpā* Q 156; **kleine heupen**: *klējn hup* (enk.) L 317; **heupknobbels**: *hōpknubals* Q 2; **doppen**: *dōp* L 430; *dōp* Q 7; *dōp* (enk.) L 372, Q 12, 93, 96d; **knoken**: *knōka* K 358, L 312; *knōk* (enk.) L 312; **dollen**: *dol* (enk.) L 416; **rollen**: *rol* (enk.) P 218; **wervelen**: *wervala* Q 119; **hakken**: *hakā* L 318b; **staartbenen**: *štartbejn* Q 111.

4.12 ZITBEENDEREN

(N 3A, 110c)

[Onderdeel van het beenderenstelsel aan het achterende van de rug.]

zitbeenderen: *zetbīndara* L 314; *setbejndaran* L 373; **zitbenen**: *zetbījana* P 45; *zetbēn* Q 207; *zetbejn* L 268, 269b, 326, 329, 382, 422; *zet.bejn* L 424; *zetbējn* Q 9; *zetbejn* L 322, 372, 373, 416, 420, Q 12, 96d, 162; *zetbin* P 55; *zetbīan* L 312; *zet.bin* K 358, 361a; **zitbeentjes**: *zetbejnkas* L 268; **zitknoken**: *zetknōk* L 269, 270; *zetknōk* L 295; **zitschink**: *zetšenk* L 360; **heupen**: *hōpā* L 321; *ōpā* Q 2; *hōpān* L 286; *hōpā* P 176; *hoapā* Q 72; *uopā* Q 77; *hūpā* Q 4; *hupā* L 317; **knoken**: *knōka* K 357; *knōk* Q 156; **billen**: *belā* P 51, 107a; **stuit**: *štijt* L 332; **stuitbenen**: *štijtbejn* L 332; **batsbenen**: *batsbejn* Q 20; **batsenbenen**: *batsəbejn* L 331; **staartbenen**: *startbejn* Q 9; **batsenknoken**: *batsəknōk* Q 111; **votsknoken**: *vōtsknōk* (enk.) Q 97; **kruisplaten**: *krytsplāta* L 330; **knobbels**: *knōbal* (enk.) Q 112a; **kopknobbels**: *kōpknubals* Q 2; **banden**: *benj* L 360; **bekken**: *bekā* L 383; **vlak**: *vlak* Q 93; **rustknoken**: *rōsknōk* Q 7; **dikke kont**: *dekā kont* Q 95.

4.13 BANDEN

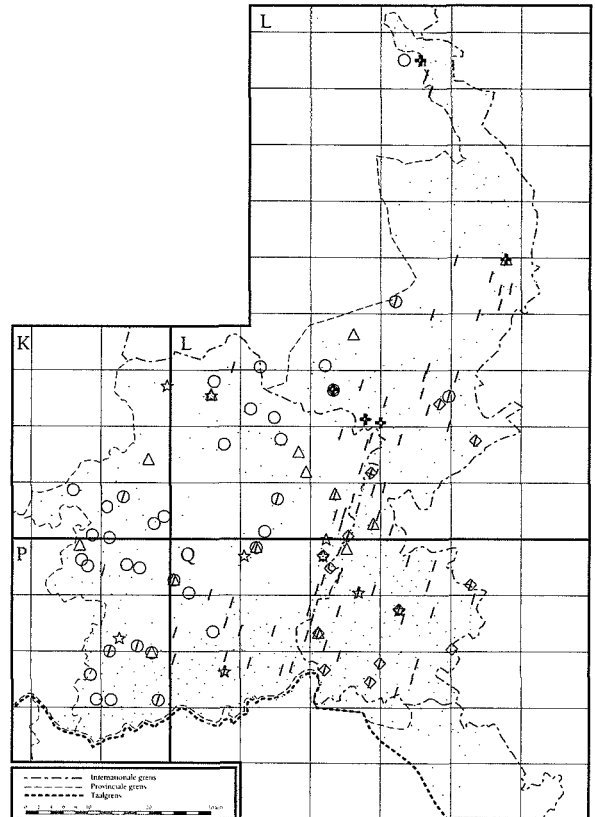
(N 3A, 111a)

[Een duidelijk zichtbare spierbundel even boven het begin van de staart aan weerskanten van het staartbeen, die zich ontspant wanneer de koe moet kalven.]

banden: *bān* K 357, 361a, P 44, Q 2; *bāan* P 55; *ban* P 48, Q 7; *bent* L 268, 269, 271; *benj* L 289, 318b; *beant* L 164, 165, 265; *benj* L 266; *ben* L 286; *benj* L 289*, 290, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 371a, 373, 377, 382, 383, 427, 430, 434, Q 14, 20; *benj* L 268, 269b, 270, 295, 386, Q 197, 203a, 207; *bēnt* L 159a, 163a; *ben* L 317, Q 178; *benj* L 360, 368b, 371, 420; *benj* L 372; *bēn* L 314, 316; **pezen**: *pēzan* L 373, P 45; *pēza* k 358, L 265, 268, 312, 314, 318b, 332, 355, 369, 372, 420, 422, 423, P 46, 49, 51, 54, Q 2, 3, 14, 18, 33, 35,

Kaart 12. BILLEN

- / batsen
- billen
- △ kont
- ◇ vot
- ☆ broek
- ♣ boks

72a, 95, 96c, 98, 99*, 111, 112a, 117a, 119, 162, 176a, 179, 198b, 211; *pēizə* Q 78, 156; *peizə* Q 72; *pēzə* L 424, Q 9, 96d, 204a; *pēizə* P 50, 213; *peizə* P 176, Q 76, 162, 187a, 193, 198b; *pēzən* L 422; *pēzə* L 360, 416, Q 9, 12, 197, 198b, 203a, 209; *pezə* Q 11, 93; *peizə* L 416, 430, P 48, 50, 107a, 176, 218, 222, Q 71, 78, 80, 156, 204a; **bandpezen:** *bēnpēzə* Q 97; **repen:** *rēpə* Q 4; **spieren:** *spīrə* Q 158.

4.14 PLATEN

(N 3A, 111b)

[De zijvlakken van het kruis.]

platen: *plātən* L 268, 373, Q 197; *plātə* K 357, 358, L 266, 268, 269, 270, 316, 317, 322a, 329, 331, 332, 360, 369, 371a, 372, 373, 382, 383, 416, 420, 422, 430, P 45, Q 2, 11, 12, 80, 97, 98, 111, 112a, 179, 204a, 207, 209, 211; *plātə* Q 4; *plāta* P 177; *plōta* L 159a, 163a, 164, 165, 312, 314, 326, P 176, Q 3, 71, 72, 156, 162, 178, 193, 198b; *plōtə* L 312, Q 198b; *plōta* P 50, 54, 188, 218, Q 93; *plōmōta* P 107a, Q 78; *plōjtə* P 48; *plōt* Q 77; **kruisplaten:** *krōsplojōta* P 222; **heupen:** *hōpə* Q 78; *uopə* Q 77; **pan-**

nen: *pan* (enk.) P 49, 51; **plooien:** *plōijə* Q 35; *plūij* (enk.) L 372; *plōij* (enk.) L 269; *plāij* (enk.) L 321; **miltkuilen:** *meltkulən* L 282; **pezen:** *pēzə* P 51; *pēzə* Q 96d; **boks:** *bōks* L 382; **batsen:** *batsə* L 382; **blader:** *blājər* Q 7.

4.15 BILLEN (kaart 12)

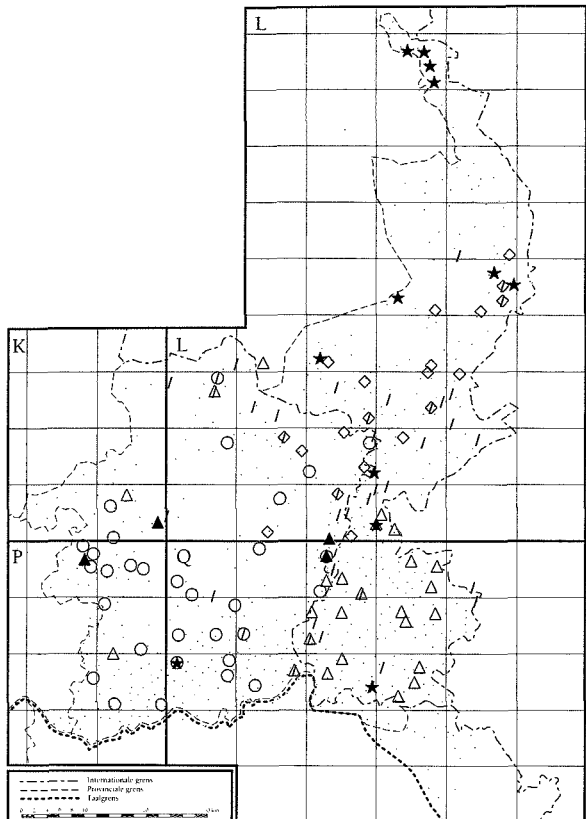
(N 3A, 112)

[Het achterwerk van de koe.]

batsen: *batsən* L 282, 373; *batsə* K 358, L 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 290, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 369, 371, 371a, 372, 373, 377, 383, 386, 416, 420, 422, 423, 424, 0426, 427, 430, 432, 434, P 50, 176, 177, 222, Q 2, 4, 12, 14, 18, 20, 33, 35, 71, 72, 76, 77, 78, 93, 94b, 95, 95a, 96c, 96d, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 113a, 117a, 119, 156, 158, 162, 176a, 178, 179, 187a, 193, 197, 198b, 203a, 204a, 207, 209; **billen:** *belən* L 286, 312, P 48; *belə* K 353, 357, 358, L 159a, 265, 289, 312, 316, 317, 318b, 332, 360, 416, P 45, 48, 49, 51, 54, 55, 176, 177, 188, 213, 218, 222, Q 2, 3a, 4, 72a, 80; *bōlə* K 361, 361a, L 355, P 174; **kont:**

Kaart 13. STAARTKWAST

- / kwast
- kwispel
- △ vlos(je)
- ◇ poes(je)
- ★ pluim
- ▲ floche

kqnt K 317, L 288a, 314, 362, 368b, P 44, 188, Q 2, 4, 15, 95; *kont* L 268; *kunjtj* L 430; *künt* L 420; **vot:** *vqt* L 318b, 329, 373, 386, Q 9, 11, 14, 95, 111, 117a, 197, 198b, 203a, 211; **broek:** *bruk* K 278, Q 162; *brök* L 314, Q 7, 9, 97, 111; *brøk* P 176a, Q 3; **boks:** *bqks* L 268, 374; *boks* L 163a, 268, 318b; *böks* L 321; **achterwerk:** *axtarwerk* P 46; **achterste:** *axtarstə* P 46; **lijf:** *lajf* Q 180; **bodem:** *böm* L 289*.

4.16 STAARTKWAST (kaart 13)

(N 3A, 114)

[Kwastig uiteinde van de staart.]

kwast: *kwast* K 278, 361, L 266, 270, 282, 316, 317, 318b, 321, 330, 332, 360, 371a, 420, P 48; *kwās* L 269, 329, 373, 382, 383, 386, 422, 423, 426, 0426, 432, Q 11, 77, 94b, 95, 95a, 97, 119, 179, 197, 203a; *kwās* L 326; *kwāst* L 314; *kwās* Q 71, 117a; *kwēst* L 312; **staartkwast:** *stertkwast* L 332; **kwispel:** *kwēspəl* K 357, L 312, 355, 368b, 371, 416, P 46, 49, 51, 54, 55, 107a, 218, Q 2, 4, 9, 72a, 96c, 162, 180; *kwēspəl* Q 2, 158; *kwējspəl* P 177, Q 78; *kwējspəl* Q 78; *kwēspəl* P 44; *kwēspəl* P 50; *kwøspəl* P 174; *kwaspəl* Q 72,

77; *kwēpsəl* P 222; *kwēpsəl* Q 156; *kwēipsəl* Q 80, 156; **floche:** *fløš* K 361a, P 48; *fluš* Q 7, 9; **vlos:** *flqs* L 286, P 176; *flqys* Q 94b, 179, 193, 198b; *flōys* K 358; *flōys* Q 96d; *flus* P 176, Q 12, 18, 20, 97, 99*, 111*, 112a, 113a, 204a, 207; *fluys* Q 198b; *flūs* L 430, 434, Q 35, 204a, 209; *flūys* Q 111; *flūas* Q 33; **vlosje:** *flqskə* L 314; **pluim:** *pløjm* L 289*; *plūm* L 159a, 265, 269b, 373, Q 197; *plym* L 163a, 164, 165, 271; *playm* Q 156; *plūm* L 430; **staartpluim:** *startplūm* L 427; **pluimstaart:** *plāmstat* P 174; **poes:** *pūs* L 269, 270, 290, 295, 322, 322a, 330, 331, 369, 420, Q 14; *pūas* L 289, 295, 320a; *pus* L 321, 362; *puys* L 270, 372; *pøijs* L 360; *pōs* Q 3a; *pōys* L 372; *pēs* L 377; *pēs* L 268; **poesje:** *pūskə* L 270; **staartpoes:** *stārtpūas* L 268; **borstel:** *bjqstəl* Q 93; **stots:** *štuts* Q 98; *štqts* Q 187a; *štys* Q 198b; **staart:** *štats* Q 211; **pluis:** *pløš* P 45; *pløš* K 353; **pluisje:** *pløskə* K 317.

4.17 VANGPLOOI

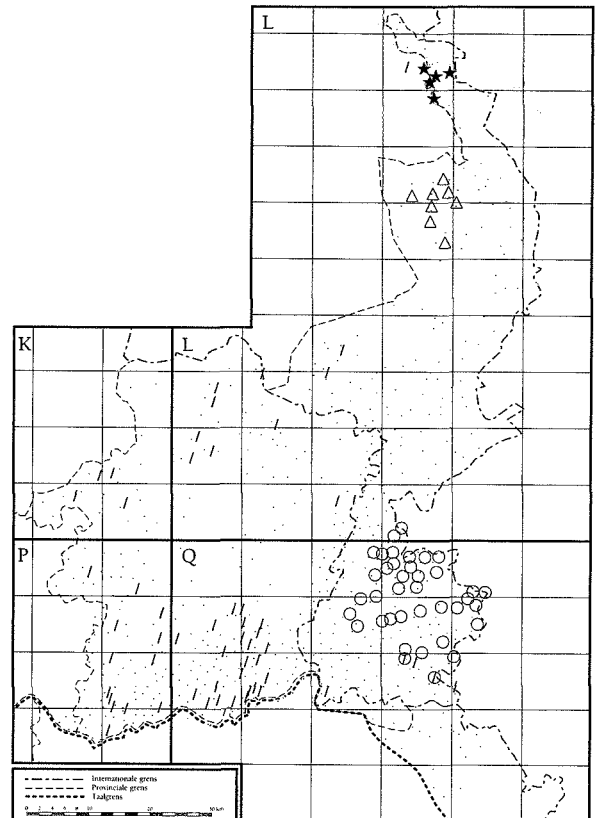
(N 3A, 115)

[Huidplooï tussen lies en uier.]

vliim: *vlem* L 268, 269b, Q 93, 95, 117a, 204a,

Kaart 14. UIER

- / ouwer
- udder
- △ koesuier
- ★ koemem

207; *vlēm* L 265, 320a, 322a, 360, 368b, 371, 371a, 373, 422, 424, Q 9; *vlēim* L 430, Q 20; *vlēam* Q 12; *vlīm* L 369; *vløm* Q 198b; **vang:** *van* K 357, 358, L 159a, 163a, 269, 270, 295, 314, 318b, 326, 372, 377, 382, 383, 420, P 50, 55, 176, Q 18, 97, 112a, 193, 198b, 211; *van* K 353, 358, 361, 361a, P 45; *vān* Q 162; *vānk* L 286; *ven* Q 7; *ven* Q 3; *vq̄an* Q 71; **vangst:** *van*s L 268, Q 2; *vanst* L 164, 165; **vangplooi:** *vanplōi* Q 77; **spiegel:** *spīgəl* P 176, Q 96a, 180; *spīgəl* P 48; *spēgəl* L 321; **melkspiegel:** *melkspīgəl* L 282; *melkšpīgəl* Q 197; *melkspēgəl* L 318b; *meləkspīgəl* L 422; *melkspīgəl* Q 78; *meləkspīgəl* P 49; *mēlkšpēgəl* Q 113a; *mōlkspēgəl* P 46; *mōləkspīgəl* P 51; **uierspiegel:** *q̄iərspīgəl* L 312; **flank:** *flaŋk* P 44, 51, 58, Q 2; **lies:** *līs* L 270, Q 2; *līs* Q 2; *lēs* L 317; *līzə* (mv.) L 312; **plooi:** *plūi* L 372; **lap:** *lap* P 188; **los vel:** *lōs vəl* L 360, P 51; **tes:** *tēs* P 107a; **braai:** *broi* P 218.

4.18 UIER (kaart 14)

(JG 1a, 1b; Gwn V, 7; L 8, 24a; L 14, 27a; RND 127; S 38; Wi 51; monogr.)

[De melkklier van de koe zoals zij zich uitwendig vertoont onder aan de buik.

Op de kaart is het woordtype **uier** niet opgenomen.]

uier: *q̄iər* K 278, 316, 317, 358, L 214, 271, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 295, 314, 318a, 318d, 318e, 319, 321, 329, 352, 369, 371, 372, 418, 421, 423, P 47, 57, 115, 177, 183, Q 7, 10, 12, 77, 88, 96a, 96c, 111, 158, 171, 172, 178, 179, 187; *q̄iŕ* L 413, P 46, 50, 176, Q 77, 78, 156; *q̄iər* L 159a, 184, 419, P 47, 178, 197, Q 6, 7, 102, 105, 179; *q̄iər* K 317a, L 163, 163a, 163b, 164, 165, 420, Q 172, 204a; *q̄iər* K 278a; *q̄iər* Q 162; *q̄iər* Q 86; *q̄iər* L 163, 164, 165, 250, 269, 270, 285, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 316, 317, 318, 320, 321, 323, 325, 327, 329, 330, 331, 371, 374, 375, 376, 377, 379, 380, 381, 382, 385, 386, 387, 422, 431, Q 9, 11, 12, 88, 95, 99, 102, 104a, 105, 192, 196, 207; *q̄iər* K 353, L 328, 331, 377, 378, 381, 382, 387, 432, Q 103, 188, 196, 198, 199, 200, 247a; *q̄iŕ* L 164, 333; *uq̄iər* K 278, 317a, 359, 360, 361, L 281, 312, 314, P 184, 186, 188, 196, Q 9, 90, 94; *uq̄iər* L 115, 164; *uq̄iər* L 382, P 51, 58, Q 82;

ūūjār Q 192, 193; *ūūr* K 318; *ejār* L 355, Q 2, 3, 5, 72, 82, 87, 91; *ejār* L 368, 416, 417, 418, Q 91; *ējār* L 356, 360, Q 3; *ējār* L 355, 415, Q 3, 5, 72; *ijār* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 417; *ijār* L 366, 368, 416, 417; *ījār* L 213; *aijār* K 357, P 45, Q 162; *āijār* Q 162; *ōjār* L 372, 419, 420, 422, 423, P 51, Q 8, 9, 11, 13, 88, 96c, 171, 172, 174, 175, 178, 179; *ōjār* P 212; *ōjār* P 195, Q 164; *ōjār* K 278, L 352, 354, Q 74; *ujār* L 271, 317, 319, 369, 370, 371, 421, 424, Q 6, 7, 10, 12, 188; *ōār* K 315, L 279, 413, 414, P 107a, 113, 120, 171, 172, 174, 177, 186, 187, 188, 195, 197, 211, 212, 224, Q 156, 160, 161, 166; *ōr* L 317, P 44, 46, 48, 50, 119, 164, 171, 174, 175, 192, 211, 214, Q 1, 71, 74, 156, 157a, 158a, 165; *ōr* Q 156; *ōār* P 223; *ōr* K 358, P 44, 46, 47, 48, 50, 113, 115, 117, 118, 118a, 121, 167, 171, 172, 173, 176, 176a, 179, 180, 182, 184, 197, 214, 218, 219, 220, 227, Q 1, 71, 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 89, 152, 153, 157, 159, 166; *ō.r* L 414, P 58, Q 1, 76, 77, 154, 155, 157a, 161; *ōār* P 49, 119, 175, 177a, 178, 186, Q 71, 78; *ōār* L 313, P 223; *ijr* L 164, 265, 265c, 266, 267, 282, 286, 290, 291, 312, 313, 314, 316, 353, 381, 425, 426, 429, Q 14, 97, 99*, 253, 254, 255, 263, 278; *ij.r* L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 353; *ijār* L 266, 271, 284, 291, 294, 297, 300, 313, 319, 320, 326, 432, Q 14, 188, 200, 205, 206, 247, 247a, 259, 260; *ijr* Q 249, 251, 253, 278, 279; *ijār* L 266, 269, 291, 319, 355, 387, 420, 424, 427; *ēr* P 57, Q 2; *ēār* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2a; *er* L 246, 250; *eār* L 418; *ēr* L 244c, 245, 246, 246b, 248, 249, 250, 268; *ēār* L 245, 246, 247, 268, P 55, Q 2, 72; *ir* L 191, 209, 210, 211, 212, 214, 214a, 215, 215a, 216, 217, 246a, 246c; *iār* L 192a, 209, 215a, 246a, 360, 360a, 362, 364, 366, 382, 416, 417; *iār* L 192, 210, 213, 215, 217; *āār* Q 241; *aār* Q 180, 181; **koesuijer:** *kūwstār* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245; **udder:** *ōdār* L 434a, Q 16, 19, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 32b, 33, 35, 36, 38, 39, 97, 98, 99, 101, 103, 110, 111, 112, 113, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 127, 201, 203, 208, 211; *ydār* Q 116, 121, 202, 203; *yādār* Q 116; **ouwer:** *ūr* L 288, P 117, 120, 176, 181, 182, 218, 219, 222, 227, Q 75, 154, 166a; *ur* L 288, 289; *ōr* Q 84, 168a, 170; *ūār* K 314, 315, 353, 358, P 49, 58, 176, 188, Q 78, 154, 166, 198, 203, 204, 218, 222; *uar* L 159a, 317, 353, 354, 420; *ōār* K 353; *ōār* Q 83; *ōār* Q 89, 168a; *uyār* P 121; *ūyār* L 286, 288, 312, 314, 352, 353, Q 72, 77; *ayār* Q 163, 167, 168, 169, 177, 180, 181, 182, 183, 240, 241, 242; *āyār* Q 240; *ōyār* Q 81a, 83; *ōywar* L 289; **euter:** *ytār* Q 101; **zak:** *sak* Q 11; **koemem:** *kumem* L 163, 163a, 163b, 164, 165; **demen (mv.):** *dēmā* L 159a, 164, 425.

4.19 UIERKWARTIER

(A 9, 12)

[Kwartier van de koeuier in het algemeen.]

kwartier: *kwartūr* L 192a, 209, 214a, 215a, 217, 295, 318, 381a; *kwārtūr* L 210; *kwartēr* L 269, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 293, 318b, 320, 326, 328, 330, 332, 377, Q 32, 103; *kwartejār* L 433; *kārtēr* L 322a, 328, 373, 375, 381, 381b, 426, 428, Q 32a, 96a; *kātēr* L 374, Q 18; *kātūr* L 244c; **kwart:** *kwart* L 381; **vierdel:** *vīādāl* Q 99, 118; *virāl* L 381b; *vēādāl* Q 34; *vērāl* L 288b, 289; **vierdel met een dem:** *vedāl met anā dēm* Q 222; **vierde van een uier:** *virđā van an jār* L: 266; **melkkamer:** *melkkāmār* L 385; **mik:** *mēk* Q 196; *mēk* Q 195; **deem:** *dēm* L 164, 192, 213, 246b, 269a, 289, 296, 322, 329, 376, 378, 386, Q 99, 105, 113; *dēm* L 324a, Q 117b; *dēm* L 429a, Q 15, 21, 36, 96b, 101a, 117a, 201; *dejm* Q 36, 102; *dēm* L 430, Q 109; *dēām* Q 202; **tepel:** *tēpāl* Q 38, 95; *tīpāl* Q 117a; **uier:** *ujār* L 322; *ōr* L 268; **udder:** *ōdār* Q 15, 32a, 36; *ūjār* Q 117b.

4.20 LINKERVOORKWARTIER

(N 3A, 116a)

[Het kwartier van de uier links voor. In de vraagstelling stond erbij wat betreft de positie van de kwartieren “van achteren gezien”.]

linkervoorkwartier: *leņķarvōrkwartēr* L 382, Q 97; *leņķarvōrkātēr* L 268; **linkerkwartier voor:** *leņķarkātēr vōr* L 424; **links kwartier voor:** *leņķs kwartēr vjār* Q 112a; *leņķs kwartēr vōār* Q 111*; **linkse kwartier voor:** *leņķsā kwartēr vōr* L 321; **links voorkwartier:** *leņķs vōrkātēr* L 269; *leņķs vōrkātējār* P 45; *leņķs vōrkātējār* P 46; **linkse voorkwartier:** *leņķsā vōrkwartēr* L 332; **links voorste kwartier:** *leņķs vōstā kātējār* P 45; **kwartier links voor:** *kwartūr leņķs vōr* L 369, Q 198b; *kwartēr leņķs vōr* L 372; *kwartēr leņķs vōr* L 373; *kārtējār leņķs vēr* Q 72a; *kātēr leņķs vōr* L 422; *kātēr leņķs vōr* L 316; *kātēr leņķs vōr* L 317; **eerste kwartier links voor:** *iāstā kwartēr leņķs vōr* L 321; **voorste kwartier links:** *vōrstā kārtēr leņķs* L 322; *vōrstā kārtūr leņķs* L 265; *vōrstā kātūr leņķs* K 358; *vōrstā kwartēr leņķs* Q 197; *vjōstā kātūr leņķs* Q 77; *vjōstā kātūr leņķs* Q 162; **voorste linkse kwartier:** *vjōstā leņķsā kārtēr* Q 111; *vjōstā leņķā kātūr* Q 76; **voorste links kwartier:** *vōstā leņķs kātūr* P 48; **linkse vierdel voor:** *leņķsā vidāl vōr* Q 197, 203a; **links vierdel van voor:** *leņķs vijādāl va vōr* Q 209; **voorste vierdel links:** *vōrstā vidāl leņķs* Q 95; *vōrstā vīādāl leņķs* Q 204a; **linkervoordeem:** *leņķarvōrdiām* L 270; *leņķarvērđiām* L 416; **linkse deem voor:** *leņķsā dēm vēr* L 355; **voorste deem links:** *vōrstā dēm leņķs* P 49; *vōrstā dēm leņķs* P 51; *verstā dēm leņķs* Q 3a; *vōstā dēm leņķs* Q 33; **spen links voor:** *spēn leņķs vōr* L 164, 165; **links voor uier:** *leņķs vōr ujār* L 269; *leņķs*

vōr ūjār L 377; uier aan de linkerkant van voor: *ōūjār ōn dān lēnkarkānt van vōr* Q 158; voorste linkse schuif: *vōrstā lēnsā sxōf* K 358; linkse kant voor: *lēnksā kant vōr* Q 179; links voor: *lēnks vōr* L 163a, 271, 326, Q 207; *lēnks vōr* L 314; *lēnks vūr* Q 211; *lēns ver* Q 93; *lēnks vōr* L 373; *lēnks vōr* L 420; *lēnks vēr* Q 4; links voorste: *lēnks vōrstā* P 218; linkervoorste: *lēnkārvūštā* Q 117a; voor links: *vōr lēnks* L 282; voorste links: *vōrstā lēnks* L 371a; *vōrstā lēnks* Q 12; linkse kant: *lējksā kant* Q 78; van de hands voorste kwartier: *van dranš vōrstā kārtēr* L 382; voorste van de hand: *vōrstā van de hanj* L 269b; voor van de hand: *vōr van dā hanj* L 290; voor aan de hand: *vōr ōn dā hānt* Q 193; bij de hand voor: *bej dā hanj vōr* L 270; voorste kwartier: *vōrstā kwarūr* L 159a; eerste kwartier: *iōstā kwarūr* P 222; *iōstā kātir* Q 71; voorste deem: *vōūrstā dōm* P 176; *vēarstā dēm* Q 2; *vōrstā demā* (mv.) Q 187a; achterste deem: *ōxtarstā dēm* L 288a; linkerkwab: *lēnkarkwap* Q 7; links achter: *lēns āxtār* L 312.

4.21 LINKERACHTERKWARTIER

(N 3A, 116b)

[Het kwartier van de uier links achter. In de vraagstelling stond erbij wat betreft de positie van de kwartieren “van achteren gezien”.]

linkerachterkwartier: *lēnkāraxtarkwartēr* Q 97; *lēnkāraxtarkātēr* L 268; **linkerkwartier achter:** *lēnkakārtēr āxtār* L 424; **links kwartier achter:** *lēnks kwartēr āxtār* Q 111*, 112a; **linkse kwartier achter:** *lēnksā kwartēr āxtār* L 321; **links achterkwartier:** *lēnks āxtarkwartēr* L 382; *lēnks āxtarkātēr* L 269; *lēnks āxtarkātējār* P 45; *lēnks āxtarkātējār* P 46; **linkse achterkwartier:** *lēnksā āxtarkwartēr* L 332; **kwartier links achter:** *kwarūr lēnks āxtār* L 369, Q 198b; *kwartēr lēnks āxtār* L 372, 373; *kārtējār lēns āxtār* Q 3; *kātēr lēnks āxtār* L 422; *kātēr lēns āxtār* L 316, 317; **achterste kwartier links:** *āxtārstā kārtūr lēnks* L 265; *āxtārstā kāūr lēns* K 358; *exālstā kārtēr lēnks* L 322; *ēgālstā kwarūr lēnks* L 321; *ēstā kārtūr lēnks* Q 162; *ēstā kījūr lēnks* Q 77; **achterste linkerkwartier:** *āstā lēnkakāūr* Q 76; **achterste linkse kwartier:** *exāstā lēnksā kārtēr* Q 111; **achterste links kwartier:** *āxtārstā lēnks ketūr* P 48; **linkse vierdel achter:** *lēnksā vidāl āxtār* Q 197, 203a; **links vierdel van achter:** *lēnks viādāl van atār* Q 209; **achterste vierdel links:** *etārstā viādāl lēnks* Q 204a; **linkerachterdeem:** *lēnkāraxterdīām* L 270; *lēnkāraxtārdīām* L 416; **linkse deem achter:** *lēnsā dēm āxtār* L 355; **achterste deem links:** *āxtārstā dēm lēnks* P 49, Q 3a; *āxtārstā dēm lēns* P 51; *exāstā dēm lēnks* Q 33; **spēen links achter:** *spēn lēnks āxtār* L 164, 165; **links achteruier:** *lēnks āxtārūjār* L 377; *lēnks āxtārūjār* L 269; **uier aan de linkerkant van achter:** *ōūjār ōn dā lēnkarkānt van*

ātār Q 158; **achterste linkse schuif:** *āxtārstā lēnsā sxōf* K 358; **achterste schuif rechts:** *āxtārstā sxōuf rexs* K 361a; **linkerachterscheut:** *lēōkāraxtāršōt* Q 7; **linkse kant achter:** *lēnksā kant ātār* Q 179; **links achter:** *lēnks āxtār* L 271, 314, 326, 373, Q 9; *lēnks āxtār* L 163a; *lēnks ātā* Q 207; *lēnks āxtār* Q 4; *lēns atār* Q 93; *lēns āxtār* L 420; **links achterste:** *lēnks āxtārstā* P 218; **achterste links:** *āxtār lēnks* Q 12; **achterste linkse kant:** *āxtārstā lēnks* L 371a; **links hinder:** *lēnks hejā* Q 211; **links voor:** *lēns vōr* L 312; **linkse kant:** *lējksā kant* Q 78; **van de hands achterste kwartier:** *van dranš exālstā kārtēr* L 382; **achterste van de hand:** *etārstā van de hanj* L 269b; **achter van de hand:** *ōxtār van de hanj* L 290; **achter aan de hand:** *ātār ōn dā hānt* Q 193; **bij de hand achter:** *bej dā hanj āxtār* L 270; **achterste kwartier:** *ējzdā kātir* Q 71; **driede kwartier:** *dredā kwarūr* P 222; **achterste deem:** *āxtārstā dōm* P 176; *āxtārstā dēm* Q 2.

4.22 RECHTERVOORKWARTIER

(N 3A, 116c)

[Het kwartier van de uier rechts voor. In de vraagstelling stond erbij wat betreft de positie van de kwartieren “van achteren gezien”.]

rechtervoorkwartier: *rextār vōrkwartēr* Q 97; *rextār vōrkātēr* L 268; **rechts voorkwartier:** *rexts vōrkwartēr* L 382; *rexts vōrkātējār* P 45; *rexts vōrkātēr* L 269; *rexts vōrkātējār* P 46; **rechtse voorkwartier:** *rextsā vōrkwartēr* L 332; **rechterkwartier voor:** *rextarkātēr vōr* L 424; **rechts kwartier voor:** *rexts kwarūr vūr* Q 112a; *rexts kwarūr vōr* Q 111*; **kwartier rechts voor:** *kwarūr rexts vōr* L 369, Q 198b; *kwartēr rexts vōr* L 373; *kwartēr rexts vōr* L 372; *kātēr rexts vōr* L 422; *kātēr rexts vōr* L 317; *kātēr rexts vōr* L 316; *kātējār rexts vēr* Q 72a; **voorst kwartier rechts:** *vōrstā kārtēr rexts* L 322; *vōrstā kārtūr rexts* L 265; *vōrstā kāūr rexts* K 358; *vōrstā kwarūr rexts* L 321; *vjōstā kāūr rēts* Q 77; *vūōstā kārtūr rexts* Q 162; **voorst rechtse kwartier:** *vjāstā rextsā kārtēr* Q 111; **voorst rechterkwartier:** *vjāstā rēxtakātūr* Q 76; **voorst rechts kwartier:** *vōstā rexts ketūr* P 48; **rechtse vierdel voor:** *rextsā vidāl vōr* Q 197, 203a; **rechts vierdel van voor:** *rēts vjōdāl va vōr* Q 209; **voorst vierdel rechts:** *vōrstā vidāl rexts* Q 95; *vōrstā vjādāl rexts* Q 204a; **rechtervoordeem:** *rextār vōrdīām* L 416; *rextār vōrdīām* L 270; **rechtse deem voor:** *rextsā dēm vēr* L 355; **voorst deem rechts:** *vōrstā dēm rexts* P 49; *vōrstā dēm rexts* P 51; *vōstā dēm rexts* Q 33; **voorst rechtse deem:** *verstā rextsā dem* Q 3a; **spēen rechts voor:** *spēn rexts vōr* L 164, 165; **rechts voor uier:** *rexts vōr ūjār* L 377; *rexts vōr ūjār* L 269; **uier aan de rechterkant van voor:** *ōūjār ōn dā rextākānt van vōr* Q 158; **voorst rechtse schuif:** *vōrstā rextsā sxōf* K 358; **rechts**

voor: *rexts vōr* L 163a, 326; *rexs vōr* L 271, 373, 420; *rexs vōr* L 314; *rexs vēr* Q 4; *rēxs vōr* L 312; *rets vōr* Q 207; *rēts vūr* Q 211; *reš vēr* Q 93; **rechts voorste:** *rexs vōrstā* P 218; **rechtervoorste:** *rextārvīšta* Q 117a; **rechts voorsel:** *rexs vōrsal* Q 9; **voor rechts:** *vōar rexs* Q 12; **voorstste:** *vōrstā rexts* L 371a; **rechtse kant:** *rēxsā kant* Q 78; **bij de hands voorste kwartier:** *bi dranš vōrstā kartēr* L 382; **voorstste bij de hand:** *vōrstā bēi dā haņk* L 269b; **voor bij de hand:** *vōr bēi dā haņk* L 290; **voor van de hand:** *vōr vān dā hānt* Q 193; **van de hand voor:** *van dā haņk vōr* L 270; **voorstste deem:** *vēarstā dēm* Q 2; *vōmāstā dēm* P 176; **rechterkwab:** *rextārkwap* Q 7.

4.23 RECHTERACHTERKWARTIER

(N 3A, 116d)

[Het kwartier van de uier rechts achter. In de vraagstelling stond erbij wat betreft de positie van de kwartieren “van achteren gezien”.]

rechterachterkwartier: *rextāaxtārkwartēr* Q 97; *rextār axtārkātēr* L 268; **rechts achterkwartier:** *rexts axtārkwartēr* L 382; *rexts axtārkātējar* P 45; *rexs axtārkātēr* L 269; *rexs axtārkātējar* P 46; **rechtse achterkwartier:** *rexsā axtārkwartēr* L 332; **rechterkwartier achter:** *rextārkātēr axtār* L 424; **rechts kwartier achter:** *rexts kwartēr axtār* Q 112a; *rexs kwartēr axtār* Q 111*; **kwartier rechts achter:** *kwartēr rexts axtār* L 369, Q 198b; *kwartēr rexts axtār* L 373; *kwartēr rexs axtār* L 372; *kātēr rexts axtār* L 422; *kātēr rexs axtār* L 316, 317; *kārtējar rexs axtār* Q 72a; **achterste kwartier rechts:** *āxtārstā kartēr rexts* L 265; *axtārstē kartēr rexs* K 358; *exālstā kartēr rexts* L 322; *ēgālstā kwartēr rexts* L 321; *ēstā kartēr rexs* Q 162; *ēstā kartēr rēts* Q 77; **achterste rechtse kwartier:** *exāstā rexsā kartēr* Q 111; **achterste rechts kwartier:** *axtārstā rexs ketir* P 48; **achter rechterkwartier:** *ēstā rēxtākātēr* Q 76; **rechtse vierdel achter:** *rextsā vidal axtār* Q 197, 203a; **rechts vierdel van achter:** *rets vijədāl van atār* Q 209; **achterste vierdel rechts:** *extārstā vidal rexts* Q 95; *extārstā vīədāl rexs:* Q 204a; **rechterachterdeem:** *rextāraxtārdiām* L 416; *rextāraxtārdiām* L 270; **rechtse deem achter:** *rexsā dēm axtār* L 355; **achterste deem rechts:** *axtārstā dēm rexts* P 49; *axtārstā dēm rexs* P 51; *exāstā dēm rexs* Q 33; **achterste rechtse deem:** *axtārstā rextsā dēm* Q 3a; **speen rechts achter:** *spēn rexts āxtār* L 164, 165; **rechts achter uier:** *rexs axtār ijjar* L 377; **uier aan de rechterkant van achter:** *ōujār ōn dā rextākānt van ātār* Q 158; **achterste rechtse schuif:** *axtārstā rexsā sxōf* K 358; **rechterachterscheut:** *rextāraxtāršōt* Q 7; **rechts achter:** *rexts āxtār* L 163a, 326; *rexs axtār* L 271, 314, 373; *rexs axtār* Q 4, 9; *rēxs āxtār* L 312; *regāxtār* L 420; *rets ātā* Q 207;

reš atār Q 93; **rechts achterste:** *rexs axtārstā* P 218; **achter rechts:** *axtār rexs* Q 12; **achterste rechts:** *axtārstā rexts* L 317a; **rechts hinder:** *rēts heņā* Q 211; **rechterhinderste:** *rextārheņāštā* Q 117a; **bij de hands achterste kwartier:** *bidranš exālstā kartēr* L 382; **achter bij de hand:** *ōxtār bēi dā haņk* L 290; **achterste van de hand:** *extārstā van dā haņk* L 269b; **achter van de hand:** *ātār vān dā hānt* Q 193; **van de hand achter:** *van dā haņk axtār* L 270; **achterste deem:** *axtārstā dēm* Q 2; *axtārstā dēm* P 176; **achterste kwartier:** *exāstā kārtējar* L 430; *ēxtārst kwartēr* L 159a; **rechtse kant:** *rēxsā kant* Q 78; **vierde kwartier:** *vīrdā kwartēr* P 222; **kwartaal:** *kwartāl* L 289; **achter mik links:** *ātār mik lenks* Q 198b.

4.24 DRIESPEEN

(N 3A, 117)

[Koeuier die slechts uit drie kwartieren melk geeft. Sommige woordtypen kunnen duiden op een koe die een uier met drie spenen heeft.]

driedeem: *dridēm* K 278, L 430; *dridiām* L 320a; *drijdēm* Q 204a; *dridim* L 416; *drejdēm* L 282, 314; *drejdīām* L 271; *drejdēm* L 314; *drejdēm* L 312; *drejdīām* L 312; *drejdēm* K 361a; *drēdēm* K 353; *drējdēm* K 358, L 286; *drēdēm* K 317; *drejdēm* Q 207; *drējdīm* L 360; *drēdēm* Q 2; *drajdēm* K 357; **driedemer:** *dridēmār* L 330; *dridimār* L 317; *drijdiāmār* L 371; *dridēmār* L 316; *drējdōmār* P 50; *drējdēmār* P 51; *drējdōmār* Q 77; *drējdēmār* P 51; *drējdēmār* Q 4; *drējdēmār* P 49; *drēdōmār* Q 2; *drēdōmār* Q 2, 71, 78; *drēdōmār* Q 2; *drēdēmār* L 295; *drējdēmār* L 269; *drejdēmār* L 424; **drie demen:** *dri dēmā* Q 198b; *dri dēmā* L 373, 427; *drē dōmā* P 107a; *draj dōmā* Q 152; **driedeems:** *drejdēms* L 270; *drejdēms* Q 119; **driedeemse:** *drejdēmsā* L 295; **driedemig (bijvgl. nmw.):** *dridīmex* L 371a; *dridiāmex* L 369; **uier met drie demen:** *ijjar met dri dēmā* Q 204a; *ējar met drēj dēmā* L 355; **ouwer met drie demen:** *amār mā draj dōmā* Q 176a; **udder met drie demen:** *ōdar met dri dēmā* Q 111; *ōdar met dri daijmā* Q 98; **driedeemsuier:** *dridēmsijr* Q 99*; *drejdēmsōjar* Q 7; *drejdīmsōr* L 422; **driedeemuier:** *dridēmijār* L 382; **driedemige uier:** *drēdōmāgā ōar* P 48; **een met drie demen:** *ej met dri dēmā* Q 198b; *ejan mēt drēj dōmān* Q 72; **met drie demen:** *met drēj dōmā* Q 179; **bet drie demen:** *be drē dōmā* P 46; **maar drie demen:** *mer drē dōmā* Q 158; **driespeen:** *drispēn* L 159a; *drišpēn* L 332; *drispīān* L 289, 321; *drejšpēn* K 361, L 289*; *drēspēn* K 358; *drēspēān* P 44; *drējšpēn* L 372; *drēspin* Q 95; **driespener:** *drišpēnār* L 383; *driājšpēnār* L 322a; *drispīānār* L 322; *drejšpejnār* P 50; **driespeender:** *drejšpēndār* P 58; **driespenig (bijvgl. nmw.):** *drišpēnex*

L 325; **driespenige**: *drēiſpēnexā* L 372; **dries-trekel**: *drēiſtrekal* L 265; **driesteek**: *drēiſtēk* L 268; *drēiſtēk* L 268; **drietomp**: *drēiſtōmp* L 269b; **drieslag**: *drēiſlāx* Q 117a; **driepit**: *drēiſpet* L 271; **driekantige**: *drēiſkentegā* L 266; *drēiſkentegā* Q 91; **drieling**: *drileſ* L 318b; **drie uier**: *drēi ōjār* Q 193; **maar drie tetten**: *mēr drēiſ tētā* P 222; **scheve uier**: *sxēvān ōjār* Q 72a; *sxēvān ōjār* P 55; *ševā ōjār* Q 3a; *šēivā ōjār* Q 197; *šēivān ōjār* Q 12; *sxēivān ōr* P 107a; *šēvā ōjār* L 420; *šēvān ōjār* Q 96d; **scheve udder**: *šēvā ydār* Q 211; **scheve**: *šēivā* L 422; **lamme uier**: *lamān ōjār* Q 96c; *lōmān ōjār* P 188; **ongelijke uier**: *ōjālīk ōjār* L 270; **slechte uier**: *slēxtān ōjār* P 174; **mismaakte uier**: *mesmōktā ōr* P 176; **steekuier**: *stēkūjār* Q 204a; **kromme**: *kromā* Q 93.

4.25 MELKADERS

(N 3A, 118a)

[De aders langs de buik naar de uier.]

melkaders: *melkādārs* K 361; *melkājārs* Q 94b; *melkōjārs* L 427, Q 94b, 95; *melkōjārs* L 163a, 164, 165; *melkōārs* K 278; *melkōrs* P 50; *melkōjārs* Q 179; *melākōjārs* L 422; *melākōjārs* L 372; *melegājārs* L 420; *melkōjājārs* K 278; *mēlkōjārs* Q 77; *mēlakādārs* P 48; *mēlakōjārs* Q 96c; *melkōjārs* Q 9; *melākōjārs* Q 12; *melākōjārs* Q 158; *mōlakōjārs* Q 11; **melkaderen**: *melkāra* L 314; *melkōrān* L 373; *melkōrā* K 358, L 211, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 288, 289*, 295, 314, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 368b, 369, 373, 383, 416, 0426, 430, 432, 434, P 176, Q 14, 18, 33, 97, 98, 111*, 197, 198b; *melkōjārān* L 282, 286; *melkōjārā* Q 14; *melkōjārā* L 420; *melkōrā* Q 3, 4; *melkhuārā* P 188; *mēalkōrā* L 377; *melākārā* L 316; *mēlakārā* L 317; *melākōrā* L 312, 416, Q 2, 3a, 193, 197, 203a; *mēlekōrā* L 362; *melākōjārā* P 213; *melākōjārā* L 424, Q 178; *melākōjārā* Q 162; *melākōrā* Q 72a; *melākōjārā* P 45, 54; *melākōjārā* P 218; *mēlakōjārā* L 312; *mēlakōjārā* Q 176a; *mēlakōjārā* P 55; *mēlkōrā* L 371; *mēlkūjārā* Q 78; *mēlakār* K 357; *mēlakōrā* K 358, Q 2, 209; *mēlakōrā* Q 156; *mēlakōjārā* Q 78; *mēlakōjārā* Q 156; *mēlakōrā* P 50, 107a, 176; *mēlakōjārā* P 44; *mēlakōjārā* P 174; *mēlakōjārā* L 355; *mēlakūjārā* P 48, 49; *mēlakūjārā* Q 71; *mēlakōjārā* Q 80; *mēlakōjārā* L 423; *melkōrā* L 382, 386, Q 95a, 112a, 117a, 119, 204a; *melākūjārā* Q 180; *melākōjārā* L 290; *mēlkōrā* Q 198b; *mēlkōjārā* Q 7; *mēlekōjārā* Q 2, 99*; *mējlekōjārā* Q 198b; *mōlkūrā* P 177; *mōlkūrā* P 46, 51; *mōlakōjārā* L 360; *mōlakōjārā* K 361a; *mōlakōjārā* P 51; *mōlkōjārā* Q 72; *mōlkōjārā* L 360; de volgende opgaven zijn enkelvoud: *melkōjār* L 159a; *melkōjār* Q 20; *melākōjār* Q 9; *melākōjār* Q 187a; *melākōjār* K 317; *melākōjār* Q 96d; *melākōjār* Q 76; *mēlkōjār* Q 93; *mēlakōjār* Q 77; *melkōjār* L 371a; *melākōjār*

L 372; **melksaderen**: *melāksōjārā* Q 111, 204a; *melksōjārā* Q 35, 207, 211; **aderen**: *ūārā* P 222; **uierspiere**: *ōjārſpīrān* K 353.

4.26 MELKKUIL

(N 3A, 118b)

[Opening waardoor melkaders uit het lichaam van de koe komen.]

melkkuil: *melkkul* Q 20; *mōlkkōlā* (mv.) P 46; **melkkuiltje**: *melkkylkā* L 265, 289*, 332, 373, 430, Q 33, 111*; *melkkōlkan* L 268; *melkkōjlkā* Q 179; *melākōjlkā* L 372; *mēlakōjlkā* Q 71; *melkkylkā* L 382; *mēlakkylkā* L 290, Q 99*; *mējlekkylkā* Q 198b; *melkkylkās* (mv.) L 321; *mēlkkōjlkās* (mv.) Q 198b; **melkskuil**: *melākskul* Q 204a; *melākskūlā* (mv.) Q 111; **melkskuiltje**: *melkskyltjā* Q 207; **kuiltje**: *kyltjā* Q 211; *kōjltjā* (mv.) Q 198b; **melkpot**: *melkpot* P 50; *melākpot* Q 76; *melākpet* Q 72a; *mēlakpot* Q 2; *mōlakpot* K 361, L 360; **melkpotje**: *melākpetākā* P 54; **melkput**: *melkpot* Q 95; **melkputje**: *melkpotjā* L 268; **melkstraal**: *melkštrōl* Q 119; **melkweg**: *melākwx* (mv.) L 424; **melkkraan**: *melkkōrānā* (mv.) L 331; **boterknop**: *bōtārknop* L 325; **kotzuiger**: *kōtzōgār* P 49; *kōtzōkār* P 51; **bloedader**: *blōtōrā* (mv.) L 383; **deemopening**: *dimjōpānēj* L 416; **opening**: *ōpānēj* Q 9; **uitgang**: *yrgāj* L 163a; **vlim**: *vlēm* K 353; **kotje**: *kjītšā* Q 156; *kūtšā* P 55.

4.27 BLOEDADERS

(N 3A, 118c)

[Aders zichtbaar op de uier.]

bloedaderen: *blūtārā* L 317; *blūtōrā* Q 3, 3a; *blūtōjārā* P 174, 218; *blūtōjārā* P 55; *blūtōjārā* P 48; *blūtōjārā* Q 71; *blūtōjārā* Q 78; *blūtōjārā* L 416, Q 2; *blūtōjārā* L 316; *blūtōjārā* L 321; *blūtōjārā* Q 72a; *blūtōjārā* Q 162; *blūtōjārā* L 373; *blūtōjārā* L 266, 269, 270, 271, 289, 295, 320a, 322a, 329, 331, 332, 371a, 382, 0426, Q 33, 97, 98, 111, 111*, 117a, 197, 198b, 203a, 204a, 211; *blūdōjārā* L 423, 424; *blūtōjārā* Q 119; *blūtōjārā* P 54; *blūtōjārā* Q 9; *blūtōjārā* (enk.) Q 35; *blūtōjārā* (enk.) Q 93; **bloedaders**: *blūtōjārā* P 50; *blūtōjārā* L 420, Q 9; *blūtōjārā* Q 11; *blūtōjārā* Q 96c; **melkaderen**: *melkōjārā* L 266, 268, 269b, 289*, 318b, 322, 368b, 373, 430, Q 20, 209; *melkōjārān* L 286; *melkōjārān* L 282; *melākōjārā* L 312, 416, Q 12; *melākōjārā* P 222; *mēlakōjārā* L 312; *mēlakōjārā* Q 156; *mēlakōjārā* Q 78; *mēlakōjārā* P 107a, 176; *mēlakōjārā* P 49; *mēlakōjārā* Q 2; *melkōjārā* Q 95a, 112a; *melākōjārā* L 290; *mēlekōjārā* Q 99*; *mōlkūrā* P 177; *mōlkūrā* P 46; *melākōjārā* (enk.) Q 76; **melkaders**: *melkādārs* P 51; *melkōjārā* Q 179; *melkōjārā* L 163a; *mēlakōjārā* L 372; *melākōjārā* Q 158; **melksaderen**: *melāksōjārā* Q 204a; *melksōjārā* Q 207; **blote aderen**: *blōtān ājārā* Q 180; *blōtān ōjārā* Q 162;

blouittā q̄rā L 369; *bluata q̄rā* Q 2; *blūata q̄rā* K 358; *blūata d̄arā* P 45; *bluuyata q̄rā* K 358; *blōtan q̄jār* (enk.) Q 77; **blote aders:** *blūata ājārs* L 420; *blōta q̄jārs* Q 77; *bluta q̄jārs* L 422; **uieraderen:** *q̄jārqujāra* Q 7; *q̄jārōrā* L 355; *iārq̄jārā* L 360; **uieraders:** *q̄jārōjārs* Q 95; **aders op de uier:** *q̄rān op dān q̄jār* K 353; *ādār op dā q̄jār* (enk.) L 314; **spataderen:** *spatōquajārs* K 278; **spiegela-**
deren: *spēgālōrā* L 326; **dikke aderen:** *dekā d̄rā* Q 72; **aderen:** *q̄rā* L 265, 325, P 176, Q 193; *uārā* P 48; **melkspieren:** *melakspira* P 213.

4.28 MELKSPIEGEL

(N 3A, 118d)

[Plaats achter de uier waar de haren in de ver-
keerde richting liggen.]

melkspiegel: *melkspigal* K 358, 361, L 211, 282, 314, P 50, 51, Q 93, 94b; *melkspīgāl* L 265, 286, Q 162, 179; *melkšpīgāl* Q 197; *melkspēgāl* L 266, 268, 269, 289*, 295, 318b, 320a, 321, 368b, 369, 371, 372, 373, 416, 427, Q 95; *melkšpēgāl* L 270, 325, 326, 329, 332, Q 33, 97, 98, 111*; *melkšpeīgāl* Q 20; *melkšpeīgāl* L 430; *melkspēgāl* L 434; *melakspigal* L 312, 422, P 54, Q 3a, 96d; *melākšpīgāl* Q 187a; *melākspīgāl* L 424, P 222, Q 76, 176a; *melākspīgāl* Q 193; *melākspēgāl* L 316, 317, Q 204a; *melākšpēgāl* Q 111; *melākspēīgāl* Q 72a; *mēlakspēgāl* L 420; *mēlkspīgāl* Q 78; *mēlakspīgāl* K 358, P 44, 48, 49, 50, 107a, Q 71; *mēlakspiegāl* Q 78; *mēlakspīgāl* Q 77, 156; *mēlakspēgāl* Q 96c; *mēlakšpēgāl* Q 209; *mēlakspīgāl* P 55; *mēlkspigal* Q 77; *mēlakspīgāl* Q 2; *melkšpīgāl* Q 207; *melkspigal* L 371a; *melākspēgāl* L 382, 422; *melkšpēgāl* L 322a, 386, Q 119, 204a; *melākšpīgāl* L 290; *melākspēgāl* Q 12; *mēlkspīgāl* P 45, Q 7; *mēlkšpīgāl* Q 198b; *mēlekšpēgāl* Q 99*; *mēlakspeīgāl* Q 2; *mējlekspīgāl* Q 198b; *mōlkspīgāl* P 51; *mōlkspeīgāl* P 46; *mōlakspīgāl* K 361a; *mōlakspixāl* P 218; *mōlakspēgāl* L 360; *mōlkspīgāl* Q 72; *mōlkspēgāl* L 360; **uierspiegel:** *q̄uārspigal* Q 9; *ājārspigal* K 357; **spiegel:** *spigal* Q 95a, 156, 178; *spīgāl* L 312, P 176; *spixāl* Q 9; *spēgāl* L 377; *špēgāl* L 331, Q 112a; *špegāl* Q 211; **melkbaan:** *melakbān* L 290; **melkput:** *melkpōt* L 271; **weerborstel:** *werbōrsāl* L 163a; **weerwas:** *wērwas* L 416; **lap:** *lap* P 177; **schei:** *šej* L 322.

4.29 HOEF VAN DE KOE (kaart 15)

(N 3A, 119a; JG 1a, 1b)

[De hoef van de koe, in zijn geheel.]

hoef: *huf* L 163a, 266, 271, 289, 434, Q 3a; *hūf* L 286, P 107a, Q 77, 162, 179; *hōf* L 269, 269b, 270, 290, 295, 330, 377, 420, 0426, Q 33, 35, 97, 111*, 113a, 119; *hōf* Q 178; *ōf* Q 11; *hōaf* Q 197, 203a; *hōuf* L 430, Q 178; *huf* Q 93; *huvā* (mv.) Q 204a; **klauw:** *klauw* L 159a, 265, 268, 269, 271,

289, 290, 314, 320a, 321, 322, 326, 332, 362, 371a, 372, 386, 420, 422, Q 95, 112a, 117a, 198b; *klau* K 278, L 312, 316, 317, 358, 359, 360, 361, 364, 366, 367, 368, 372, 417, 420, P 45, Q 9, 88, 96c, 97, 99*, 111*; *klāw* K 278; *klā* L 355; *klōuw* L 266, 268, 312, 314, 383, 416, P 51, 213, Q 76, 95a, 197, 203a; *klōu* L 312, 352, 363; *klōuw* L 372, 422; *klōw* L 289*; *klōiw* L 371; *klō* L 354; *klō* K 358, L 413, Q 80; *klauwā* (mv.) L 318b, 360, 369, Q 20, 198b, 207; *klawā* (mv.) L 317, 356, 360, 362, 365, 419, Q 91, 187a; *klau.ə* (mv.) Q 11; *klōuən* (mv.) L 282, 286, 314; *klōuə* (mv.) L 313, 369; *klōuə* (mv.) P 192; *klōə* (mv.) K 358, L 353; *klōwən* (mv.) K 316; *klua* (mv.) K 361; **voet:** *vut* K 353, P 44, 48, 50; *vūjt* Q 171; *vūt* K 353, P 47, Q 180; *vū.t* P 56, 224, Q 2a, 153, 167, 181; *vūyt* Q 74; *vūjt* P 52; *vūj.t* P 120; *vōt* L 290, 415, Q 9, 12; *vōjt* P 46; *vutə* (mv.) P 50; *vūjt* (mv.) P 58; *vōj* (mv.) Q 198b; **koervoet:** *kuijvut* K 318; *kaijvut* P 177; *kojvūt* P 57; *kōvūt* Q 78; *kōvōt* Q 172; *kuijvōjt* P 44; *kuvajūt* Q 14; **poot:** *pōt* L 430, Q 198b; *pōət* L 426; *pōət* L 373; *pōət* Q 98; *pōjt* P 188, Q 78, 166; *pūt* L 266, 269, 318b, 368b, Q 94b, 117a, 193, 197, 203a; *pūat* L 211; *pūajūt* Q 209; *pūjūt* L 423; *put* K 361, 361a, L 373, P 46, 51, 55, 176, Q 3a, 4, 71, 211; *puət* L 282, P 45, 48, 49, 174, Q 2, 7, 12; *pujūt* K 357, 358, P 218; *pajt* Q 98; *pāət* Q 80; *putə* (mv.) P 51; *puatə* (mv.) Q 197; *pūjt* (mv.) L 416; *pyət* (mv.) L 371; **koepoot:** *kūpōt* Q 162; *kojpōt* Q 175; **teen:** *tēn* L 353, Q 77; *tejn* Q 81a, 82; *tej.ən* Q 156; *tī.η* Q 71; *tīən* P 214; *tī.n* K 360; de volgende opgaven zijn meervoud: *tēnə* Q 84, 89, 90, 94, 155, 162, 163, 168, 168a, 169, 170, 174, 177, 179, 182, 240, 241, 242; *tēnə* P 220, 223; *tejnə* Q 9, 13; *tejnə* P 118, 119, 121, 177, 184, 186, 188, 195, 197, Q 72, 73, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 83, 152, 154, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 164, 165; *tejnə* P 187; *tīnən* P 58; *tīnə* L 288a; *tī.nə* Q 3, 5, 188; *tīnə* L 416, 418, P 115, 172, 173, 174, 175, 176, 177a, 178, 182, 218, 219, 224, Q 10; *tī.nə* L 319; *tīnən* Q 1; *tīnə* L 414, P 53, 55, 118a, Q 2, 2a; *tī.nə* Q 87; *tīənən* Q 8; *tīə.nən* L 315; *tīənə* K 314, 317a, L 422, 424, P 48, 113, 117, 179, 180, Q 6; *tīə.nə* K 357, L 313, 316, 370, 421; **schoen:** *sxuən* Q 2; *šun* Q 3; *šu* L 325; *skuən* P 188; *sxūən* L 164, 165, Q 72a; *šūn* Q 77; *šūən* Q 33; *sxōn* L 269; *šōn* L 295, 318b, 322a, 329, 331, 373, 382, 386, 424, 427, 434, Q 18, 99*, 111, 198b, 204a; *šōn* Q 7; *sxyn* P 54; *šyn* Q 72; **slof:** *sluf* P 176, 176a; **schuif:** *šūtə* (mv.) L 331; **zool:** *zōl* P 50; *zōl* L 269, Q 97; *zual* P 177; *zōlə* (mv.) L 318b; **hoorn:** *hōrə* Q 96d; *hōn* Q 156; **klonk:** *klūnk* P 222.

4.30 ACHTERKLAUW

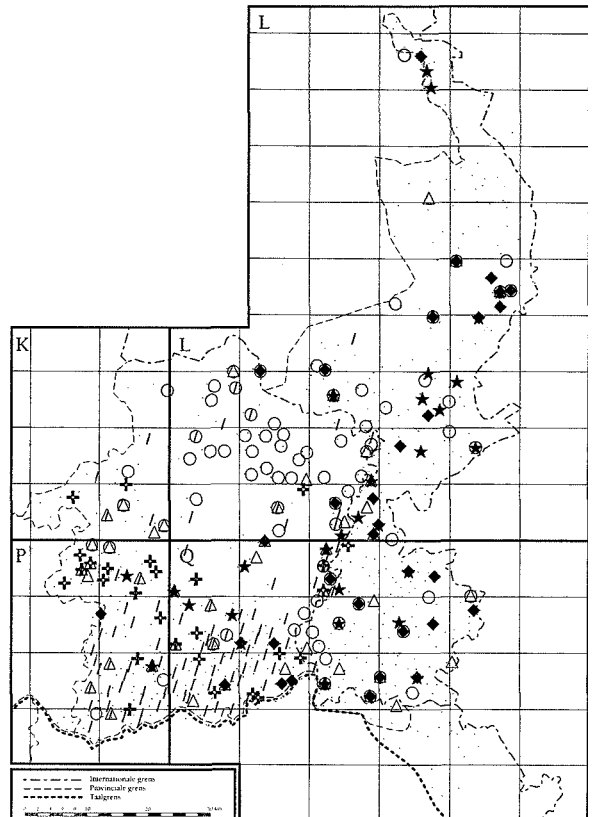
(N 3A, 119c)

[Achterste deel van de hoef.]

vers: *vars* K 361a, L 316, 317, 368b, P 51, Q 3a;

Kaart 15. HOEF VAN DE KOE

- / teen
- klauw
- △ (-)poot
- ◆ hoef
- ★ schoen
- ✦ (-)voet

vērs L 290; *vērš* Q 99*; *vērs* L 286, Q 9; *vērš* Q 204a; *vēars* Q 12; *vas* P 49, 51, 107a, 174, Q 2, 78, 180; *vjas* Q 93, 179; *vās* P 22, Q 77, 158; *vāas* Q 72; *vēs* L 382, 420; *vēš* L 430; *vēs* L 427, P 177, Q 9; *vēš* L 321, Q 20, 33; **achtersvers**: *axtərvērš* L 383; **bijklauw**: *beijklauw* L 271, 326, 371a; *beijklaw* L 270; *beijklouw* L 314; *beijklōw* L 289*; *beijklauw* L 269; *bēklø* Q 72a; *bīklauw* L 369; *bīklōuw* L 422; *bīijklōuw* L 371; *bīklow* L 430; *bīklauw* L 332, 373, 382, Q 112a; *bijklauw* L 322a; *beijklauwə* Q 207; **bijklauwtje**: *beijklauwtjə* Q 95; **achterklauw**: *axtərklauw* L 266, 373, Q 11; *axtərklaw* L 312, 424; *axtərklōuw* L 416; *āxtərklāw* K 278; *ātərklaw* Q 193; *axtərklauwə* (mv.) L 318b; **achterste klauw**: *axtərstə klauw* L 372; **loopklauw**: *lōpklauw* L 0426; **klauwtje**: *klaukə* L 360; **bijhoef**: *bejhōf* L 269; **bijpoot**: *bējpūt* L 269; **hinderpoot**: *hejərpūt* Q 211; **bij schoen**: *bišōn* L 329; **achterschoen**: *axtəršōn* L 318b, 331; **achterste schoen**: *axtərstə šun* Q 3; **schoen**: *šon* (mv.) L 372; **bijzool**: *bēizōl* L 269; **loopzool**: *loupzool* Q 7; **zool**: *zōl* L 270, 360, Q 97; *zōal* L 322; *zūol* Q 178; **hak**: *hak* L 269b, 295, Q 77, 111, 119, 209; **hiel**: *hil* P 44, 48; **voet**: *vut* K 358;

vūt L 163a; **achterteen**: *axtərtiən* K 357; **achterste teen**: *axtərstə tēn* P 176; *āxtərstə tīn* P 55; **teen**: *tēn* L 330, Q 98; **teentje**: *tejkə* Q 162; *tijkə* K 358; **vessem**: *vesəm* P 45, 48; **schenkel**: *sxejkəl* P 48; **hoortje**: *hōjkə* P 218; **spons**: *spōns* L 314; **koot**: *kut* Q 4; **kootje**: *kojtə* L 265; *kōjtə* L 159a; *kytjə* L 268; **duim**: *dōym* P 54; **pink**: *pejk* P 54; **klos**: *klus* K 361.

4.31 VOORKLAUW

(N 3A, 119b)

[Het voorste deel van de hoef.]

voorhoef: *vērhuif* Q 72a; *vōrhōf* L 269; **voorklauw**: *vōrklauw* L 269, 271, 318b, 322a, 326, 369, 371a, 382, 420, Q 20, 95, 112a; *vōrklaw* L 424, Q 97; *vōrklā* Q 162; *vōrklouw* L 312, 314; *vōrklou* L 270; *vōrklōuw* L 371, 422; *vōrklōw* L 289*; *vōrklō* K 358; *vōrklauw* Q 11; *vōrklāw* K 278; *vōrklauw* L 373; *vōrklaw* L 316; *vōrklauw* L 159a, 373; *vōrklaw* L 312; *vōrklouw* L 164, 165; *vūrklauw* L 372; *vūrklaw* L 317; *vyrklauw* L 266; *vīrklōuw* L 416; *verklaw* L 360; **voorvoet**: *vīrvūt* Q 3; **voorpoot**: *vōrpūt* L 269, 318b; *vyrpūt* Q 211; **voerschoen**: *vōršōn* L 295, 318b,

329, 331; *võršõn* Q 7; *võršün* Q 77; **voorzool:** *võrzõl* L 269; **voorteen:** *võrtiøn* K 357; *võrtiøn* Q 158; **teen:** *tøn* L 163a, 332, 382, 383, 0426, P 177, Q 9, 77, 93, 176a, 178, 179; *tëøn* K 278, Q 72, 78; *tëjn* Q 156; *tëjn* P 222; *tën* Q 9; *tin* K 361a, L 268, 269b, 372, P 51, 55, 218, Q 2, 3a, 4, 187a, 193, 198b, 204a; *tïøn* L 270, 290, 314, 321, 322, P 45, 176, Q 99*, 111, 119; *tin* K 358, 361, L 420, P 51, 54, Q 33; *tiøn* K 353, L 265, 360, P 44, 48, 49, 50, 174, Q 2, 12, 78, 197; *tijn* L 368b; *tijøn* Q 209; **grote teen:** *grõtã tÿn* L 427; **nagel:** *nãgøl* P 48; *niãgøl* P 188; **hoef:** *huf* L 211; **klauw:** *klõuw* L 286; *klauw* Q 113a; *klõw* Q 156; **schoen:** *scün* P 107a; *šu* L 325; *šõøn* L 422; **potjje:** *põtšã* Q 180.

4.32 KOEIENMAAG

(N 3A, 120; A 9, 11)

[Bedoeld is hier de koeienmaag in haar geheel.] **maag:** *mãx* K 278, 361a, L 164, 165, 269, 282, 286, 289, 295, 312, 322a, 329, 330, 360, 362, 371a, 372, 386, 422, 423, 426, 0426, 427, 434, P 51, Q 2, 11, 12, 14, 20, 33, 97, 117a, 197, 204a, 209; *mãx* Q 156; *mããx* Q 4; *max* Q 179; *maux* P 174; *mõx* K 317, P 107a, 176, 213, 218, 222, Q 77, 78, 96d, 162, 178, 180, 187a, 198b; *mõãxt* P 176; *mõx* Q 3a; *mõux* Q 158; **koemaag:** *kãmõx* Q 176a; *kõmãx* Q 204a; *kõjmõx* Q 95; **mook:** *mõk* K 353; *mõk* Q 3; *muk* K 358, L 355, P 50, 54, 55; *muãk* P 48; *müãk* P 45; **koemook:** *kujmuk* K 357; *kõjmuk* K 358; **gemook:** *gãmüãk* L 420; *gãmõãk* L 369; *gãmëk* L 420; **mookzak:** *mukzak* Q 72; *mukzak* P 174, 188; **zak:** *zak* Q 77; **fak:** *fak* K 314, L 314; **pens:** *pens* K 361, L 159a, 209, 211, 214a, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 289*, 290, 298, 314, 318b, 321, 322, 325, 326, 327, 330, 331, 332, 373, 377, 382, 383, 385, 386, 416, 430, 432, P 49, 58, 188, Q 1, 7, 9, 14, 17, 35, 94b, 95a, 96a, 97, 98, 99*, 101, 111, 112a, 113a, 118, 197, 203a; *pëns* L 312, 317, 360, 368b, 371, 372, 422, 424, P 44, 46, 51, Q 2, 9, 71, 76, 78, 80, 93, 96c, 156, 162; *pë.ns* L 314; *pëns* L 163a, 316; *pëns* L 244c; *pans* Q 95, 96b, 105, 111, 111*; *panš* Q 119, 201, 207, 211; *pãns* Q 193, 198b; **koepens:** *kupens* L 270, 322, 322a; *kupëns* L 215a; *kupens* L 416; **penseriij:** *pensariij* L 320a.

4.33 PENS

(N 28, 80; A 9, 11a; L 48, 15)

[De eerste afdeling van de maag van de koe waarin het voedsel geweekt wordt.

Een koe heeft vier magen: de pens, de netmaag, de boekpens en de lebmaag. In de "Amsterdamsche" vragenlijst nr. 9 werd via de vragen 11a, 11b, 11c en 11d naar de dialectbenamingen gevraagd voor deze vier magen. Exact werd gevraagd naar de benamingen voor pens,

netmaag, boekpens en lebmaag. In de "Nijmeegse" vragenlijst nr. 28 werd ook gevraagd naar de dialectbenamingen voor de vier magen. Maar hier werden de vragen wat vager gesteld. De pens wordt omschreven (vr. 80) als de "maag waarin het voedsel het eerst komt", de netmaag als de "langwerpige maag" (vr. 81), de boekpens als "de maag die van binnen vol vliezen zit" (vr. 82) en de lebmaag als "de maag met heel grove uitsteeksels aan de binnenkant" (vr. 84). Door deze vage vraagstelling sluip onzekerheid door in de antwoorden van de "Nijmeegse" respondenten: termen worden nogal eens door elkaar gehaald voor de diverse magen. Zo goed mogelijk is in dit lemma en de volgende drie lemmata geprobeerd de juiste benaming bij het juiste begrip onder te brengen. In WBD Afl. 3 (Het rund) blz. 364 wordt het vermoeden geuit dat we hier eerder met een cultuurbegrip te maken hebben dan met een onder de mensen (nog) levende werkelijkheid en dat voornoemde vierdeling ook niet meer echt levend is bij de huisslachter. Dit vermoeden zou ook op de "Limburgse" antwoorden van toepassing kunnen zijn.

pens: *pens* K 278, 316, 353, 357, 358, L 164, 214, 215a, 217, 267, 268, 269, 270, 271, 286, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 293, 295, 317, 318, 320, 324a, 328, 329, 330, 352, 355, 355a, 356, 367, 369, 370, 373, 375, 377, 378, 381, 381a, 381b, 414, 415a, 416, 419, 428, 430, 433, P 45, 107a, 108a, 118a, 119, 176, 177, 185, 186, 188, 195, 210a, 212, 214, Q 2a, 14, 18, 21, 32a, 36, 38, 71, 78, 80, 95, 96b, 103, 113, 162, 179, 222; *pëns* Q 10; *pëns* L 360; *pëns* L 192; *pëns* L 246b, P 186; *pans* Q 32, 99, 102, 117b, 201; *panš* Q 208; *pãns* Q 188, 195; *pãns* Q 208; **penszak:** *penszak* L 360a; *pensak* Q 80; **pensmaag:** *pensmãx* Q 109; **nirgelsmaag:** *nergëlsmãx* Q 113; **bladermaag:** *blãjõrmãx* L 424; *bljõrmujãx* P 197; *bljõrmãx* Q 71; *bljõrmõx* Q 163, 176a, 179; *bluõrmõx* Q 157a; *bluõrmõx* Q 162; *blërmãx* P 177a, 187, Q 166; *blërmuãx* Q 152; *bljõrmõx* P 220; **grote maag:** *grõtã mõx* P 197; **maag:** *mãx* L 289, 430, Q 15, 88; *mõãx* Q 75; *mõux* P 184; **maagzak:** *mõãzak* Q 2; *mõxsak* Q 78; **mook:** *muk* K 357, 359, 360, P 47; *muãk* P 47; *müãk* K 315, 317; *mõk* K 358; **mookzak:** *mukzak* P 118, 177; *mõkzak* Q 74; **zak:** *zak* Q 83; **potenzak:** *paýtãzak* Q 3; **fak:** *fak* L 353; **voor-**
maag: *vürmõx* Q 171; **krikzak:** *krekzak* Q 74.

4.34 NETMAAG

(N 28, 81; A 9, 11b)

[De tweede maag van de koe, de langwerpige maag.]

netmaag: *netmãx* L 214, 215a, 217, 246b, 267, 288, 288a, 288b, 293, 295, 299, 328, 320, 324a, 329, 375, 377, 378, 381a, 381b, Q 18, 32, 32a,

103, 109, 113, 117b, 208; *nētmāx* L 433; **net**: *net* L 269, 381b, Q 201, 222; *net* L 269; *naīt* Q 96b; **nirgelsmaag**: *nergəlsmāx* Q 208; **neringmaag**: *nēreŋmāx* L 289; **bladermaag**: *blājərmāx* L 381; *blārmāx* L 428; **grasmaag**: *grāsmāx* Q 195; **maag**: *māx* L 271, Q 32a; **pens**: *pens* L 270; *pēns* L 192; **muts**: *mōts* L 270, 289a, 328; *mōts* L 328.

4.35 BOEKPENS

(N 28, 82; A 9, 11c)

[De derde maag van de koe, de maag die van binnen vol vliezen zit.]

boekpens: *bukpens* L 214, 215a, 217, 271, 288a, 288b, 289, 295, 318, 324a, 328, 329, 377, 378; *būakpens* L 288, 289; *bōkpens* L 267; *bōakpens* Q 117b; **boekmaag**: *bukmāx* L 246b, 320, 352, 375, 433; *būkmāx* Q 195; **boek**: *bōk* Q 18, 32, 32a, 96b, 113, 201, 222; **nirgelsmaag**: *nergəlsmāx* Q 208; **neringsmaag**: *nēreŋsmāx* L 381a; **bladermaag**: *blājərmāx* L 381a, 426, Q 14; *blōrmāx* L 431, Q 109; **blättermaag**: *bletərmāx* Q 113; **koningskop**: *kōneŋskop* L 269, 289a, Q 103; *kōneŋskop* Q 113; *kōneŋskop* L 381b, Q 36; *kuneŋskop* L 381a; **maag**: *māx* L 428, Q 32a; **pens**: *pens* Q 32a; *pēns* L 192; *pāns* Q 211.

4.36 LEBMAAG

(N 28, 84; A 9, 11d)

[De vierde of eigenlijke maag van de koe, de maag met heel grove uitsteeksels aan de binnenkant. Via de lebmaag gaat het voedsel in de darmen over.]

lebmaag: *leb.māx* L 214, 215a, 217, 246b, 267, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 295, 318, 320, 324a, 328, 329, 375, 377, 381a, 433, Q 32, 32a, 36, 103, 109, 117b, 208, 222; **leb**: *lep* Q 18; **nirgelsmaag**: *nergəlsmāx* Q 208; **watermaag**: *wātərmāx* Q 195; **spangelenhoekje**: *speŋəlahjēkskə* L 293; **maag**: *māx* L 269, 289, 381b, Q 32a, 113; **pens**: *pēns* L 192.

4.37 MAAGVLIEZEN

(N 28, 83)

[De vliezen die binnen in de boekpens zitten.]

blader: *blājər* L 426, Q 9; *blār* L 269, 270, Q 39, 113, 121; *blōr* Q 71; *blō.r* Q 180; *blūr* Q 162; *blōrə* P 50; *blāt* (enk.) L 270; **blätter**: *bletər* Q 121; **maagblader**: *māxblār* Q 33; **liezen**: *līzə* L 413; **vliezen**: *vlīzə* L 366, Q 103; *vlīzən* P 176; *vlēzə* L 289, 330; **maagvliezen**: *māxvlēzə* L 292; *mōgvliēzə* Q 156; **vellen**: *velə* P 108; **harde vellen**: *hardə velən* L 269; **lappen**: *lapə* P 176; *lep* L 312; **lapjes**: *lapkəns* Q 71; **netten**: *netən* Q 36; **boekjes**: *bōkskəs* Q 198; **pezen**: *pēzə* L 265.

4.38 UITSTEEKSELS IN DE MAAG

(N 28, 85)

[De grove uitsteeksels in de lebmaag.]

stekels: *štēkəls* L 290; **haaksels**: *hōksəls* L 413; **schubben**: *šōbə* Q 203; *šōpə* Q 95; **vlimmen**: *vlēmə* P 176; **vliezen**: *vlīzə* P 108; **wafels**: *wōfəl*: L 292; **raten**: *rātən* Q 39; **blader**: *blājər* Q 99*; *blēr* P 57; **netten**: *netən* Q 121; **vel**: *vel* Q 9; **velletjes**: *veləkəs* P 176; **zachte vellen**: L 269; **knor**: *knor* K 358.

4.39 KOL

(N 3A, 135b)

[Witte vlek op het voorhoofd van de koe.]

kol: *kol* L 159a, 163a, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 289, 289*, 290, 295, 314, 318b, 321, 322a, 325, 330, 331, 332, 369, 371, 372, 373, 377, 382, 383, 420, 427, 430, Q 2, 12, 14, 33, 35, 94b, 95a, 97, 99*, 111, 111*, 112a, 193, 197, 198b, 207, 209, 211; *kolə* L 373; **kolletje**: *koləkə* Q 2; **ster**: *stər* L 282, P 45, 176, 177; *stēr* L 420; *stēr* L 286, 312, P 48, 218, 222, Q 96c; *star* Q 7, 9, 180; *štar* Q 111; *stār* L 422, Q 2; **witte ster**: *wetə stēr* P 49, 51; **ster voor de kop**: *stēr vōr də kop* Q 156; **bles**: *bles* L 271, 322, 326, 434, Q 18, 33, 77, 98, 197, 198b, 203a, 204a; *blēs* Q 96d; *bles* Q 198b; *blōs* L 360; **blesje**: *blēskə* Q 179; **stip**: *step* P 107a; **vlek**: *vlēk* Q 72a; **plek**: *plēk* L 422, P 51; **plak**: *plak* L 290; **witte plek**: *wetə plēk* P 46; **hart**: *hart* L 316, 317, 355; *hat* Q 209.

4.40 BLES

(N 3A, 136b; N 3A, 135b)

[Witte streep op het voorhoofd van de koe.]

bles: *bles* K 358, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 289*, 295, 312, 314, 321, 325, 326, 331, 332, 368b, 369, 371a, 373, 382, 383, 420, 423, 0426, 427, 434, P 50, 107a, 176, 218, Q 3, 11, 14, 35, 94b, 95, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 119, 187a, 193, 198b, 207, 211; *blēs* K 358, L 316, 372, 422, Q 2, 9, 12, 72a, 96d, 156, 162, 178, 209; *blēs* P 55; *blēs* Q 72; *blēs* Q 77; *bles* L 265; *blōs* L 317, P 45, 51; **blesje**: *blēskə* Q 179; **witte bles**: *wetə blēs* Q 2; **lange bles**: *lanə blēs* Q 204a; **streep**: *strēp* L 282; *štrēp* L 430; *strīp* L 424; *striəp* P 48; **witte streep**: *wetə strēp* L 286; *wetə strēp* P 222; **kopstreep**: *kopstreip* Q 180; **scheistreep**: *šeistreip* Q 7; **baan**: *bōn* L 312; **blaar**: *blēr* L 329; **bliksem-slinger**: *bleksəmslēŋər* L 416; **snep**: *snep* L 320a; **plek**: *plēk* L 322; **ster**: *stēr* Q 71.

4.41 SNEB

(N 3A, 137)

[Wit vlekje op de snuit van de koe.]

sneb: *snep* L 159a, 164, 165, 211, 265, 266, 268,

269, 269b, 271, 295, 314, 322a, 325, 373, 382, P 45, Q 94b, 95, 198b, 207; *šnep* L 270, 295, 330, 331, 332, 430, Q 97, 98, 111, 112a, 193, 204a; *snep* L 371, 372, 422, Q 72a; *snēp* Q 2; *snep* L 163a, 321, 427, Q 77; *snōp* P 107a, 222; *snaup* Q 7; **snebbetje**: *snēpkā* L 420; **neusvlek**: *nōšvlek* L 282; **nazenvlekje**: *nāsōvleškā* Q 204a; **naaspiegel**: *nasspīgəl* Q 179; *nāsspegəl* L 372; **witte neußspiegel**: *wetā nōssspēīgəl* P 46; **witte vlek**: *wetā vlek* Q 209; **plek**: *plek* L 326; *plēk* Q 78; **plekje**: *plēkskā* L 317, P 51; **wit plekje**: *wet plēkskā* L 316; **plekje op de naas**: *plēkskā opā nās* L 424; **wit puntje**: *wet pōntjā* L 286; **smet**: *šmet* Q 119; **bles**: *bles* L 322; **sik**: *sek* P 176; **witte naas**: *wetā nās* L 290; **witte neus**: *wetā nōus* Q 158; **witte muil**: *wetā mul* Q 9; **witte snuit**: *wetā šnūt* L 290; *wetā snuat* L 312; *wetā snōat* Q 71; **witsnuit**: *wētšnōt* Q 156.

4.42 MILTKUILEN

(N 3A, 146; monogr.)

[Holten in het lijf van een niet fraai gebouwde koe.]

miltkuilen: *meltkōjlan* L 314, Q 112a; *meltkōjla* K 278; *meltkōjula* P 50; *meltkōla* L 265; *meltkōl* (enk.) L 312; *meltkōla* K 317, 358, P 44, 54; *meltkōula* K 361a; *meltkōla* P 46, Q 72a, 78; *meltkōla* L 0426; *meltkōjla* Q 4; *meltkōjla* Q 193; *meltkōjla* L 372, P 51, Q 3a, 72; *meltkōjla* K 353; *meltkōjla* Q 198b; *meltkūlan* L 268, 269b; *meltkūla* L 270, 369, 372, 416, 420, 423, Q 11, 18, 97, 99*, 111*, 119, 204a; *meltkūla* L 289, 289*, 318b, 320a, 321, 322, 329, 330, 332, 371, 373, 374, 383, 427, 430, Q 7, 33; *meltkulan* L 282, 317; *meltkula* L 360, 422, Q 9, 96c, 98, 207; *meltkul* (enk.) L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, Q 93, 197; *meltkul* (enk.) Q 14; *meljtjkulā* L 424; *meltkjla* L 312, 422; *meltkyl* (enk.) L 159a; *meltkajl* (enk.) P 58, Q 76, 77, 156, 162; *mēltkōjla* Q 198b; *mēltkōjlan* Q 198b; *mēltkulā* L 314; *mēltkjla* L 163a; *mēltkyl* (enk.) L 164, 165, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *meltkulā* P 177; *mēltkōjla* Q 71; *miālkōla* P 49; *miltkōla* P 188; *miltjkulā* L 290; *miltkōla* Q 78; **miltkuiler**: *mēltkulār* Q 12; **miltskuilen**: *meltskōjla* L 360; *meltskulā* L 268, 271, 295; *meltskulā* L 325; *melskulā* L 211, 326; *melskulā* L 266, 269, 295; *melškulā* L 322a; *mōlskōjla* K 361; **diepe miltkuilen**: *dēpā meltkulā* Q 111; **kuilen**: *kōla* P 48; *kōjla* Q 187a; *kulā* Q 209; *kājla* Q 80; *kālā* P 174; *kaūla* Q 180; **melkkuilen**: *melkkōjla* Q 2; *melkkūla* L 331; *mēlakkūla* L 377; *melkkōjil* (enk.) Q 179; *melkkōjil* (enk.) Q 156; *melkkējlan* P 45; *melkkūla* L 372; **melkskuilen**: *melkskulā* Q 211; *mēlākskul* (enk.) Q 204a; **hazenleger**: *hōzālēgār* L 164, 165; **holle koe**: *hōl ku* L 295; *hōl kōw* L 290.

4.43 BAARMOEDER VAN DE KOE (kaart 16)

(N 3A, 48; A 48A, 47a)

baarmoeder: *bārmudār* L 159a, 164, 165, 265, 290, 298, 312, 322, 331, 355, 371, Q 3a, 71, 94b, 95a, 96d, 198b; *bārmūjār* P 45; *bārmūjār* L 314; *bārmūjār* K 358; *bārmōdār* L 266, 268, 269, 269b, 270, 289, 291, 292, 295, 318b, 330, 373, 377, 430, Q 96c; *bārmōjār* Q 20; *bōrmōjār* Q 2; *bōrmōjār* Q 179; *būrmūadār* Q 72a; **baarmoer**: *bārmūr* K 361a; *bārmōr* L 268, 320a, 322a, 331, 381, 382, 421, 424, 427, 430, Q 9; *bōrmōr* L 360; **draagmoeder**: *drāxmōjār* L 416; *draxmūjār* Q 2; **draagmoer**: *drāxmūr* L 314; *drāxmōr* L 0247, 269, 270, 290, 291, 295, 321, 326, 329, 330, 332, 360, 368b, 372, 374, 377, 382, 383, 422, Q 6, 12, 33, 111, 198b, 204a, 207; *drāxmōr* L 420, 422; *drāxmōr* L 371a, Q 9, 11; *drāxmōr* L 316, 317, 420, Q 209; *drōxmōr* Q 198b; **draagzak**: *drāgzak* L 373, 416; *drāxzak* L 312; *drāxsak* L 369; *drāxsak* Q 156; *drāgzak* P 55; *drōgzak* Q 3; *drōxzak* Q 162; **draagster**: *drāxstār* K 278; **dracht**: *draxt* K 278, L 211, 282, 286, Q 33; *drax* L 427, Q 97, 98, 99*, 112a, 193, 196, 197; *drāxt* L 288a, 318b; *drāx* L 371, 386, Q 35, 95, 111*, 117a, 204a, 211; *drayt* L 289*; *drox* Q 72, 77; *drōx* Q 113a; **moederbed**: *mudārbet* K 317; *mōjārbet* K 353; **bed**: *bet* P 48, 177, 213, Q 119; *bēt* P 48, 107a; *bēat* Q 80; *bēt* Q 7; **lijfmoeder**: *lēfmōjār* P 222; **lijf**: L 364; *lējif* Q 4; *lēf* Q 76; *lēf* Q 178a; *liāf* L 366; *līāf* L 318b; **kalverzak**: *kalvōzak* L 163a; **zak**: *zak* P 174, 176; **matrice**: *matris* Q 180; *matris* Q 176a; *matres* K 357, P 50, 176, Q 2, 78; *matres* P 218; *mātris* P 58, Q 162; *mātris* Q 176a; *māres* P 44, 49, 51; *mātrōs* P 50; *metris* Q 156; *mētri* K 361; **moer**: *mōr* Q 18.

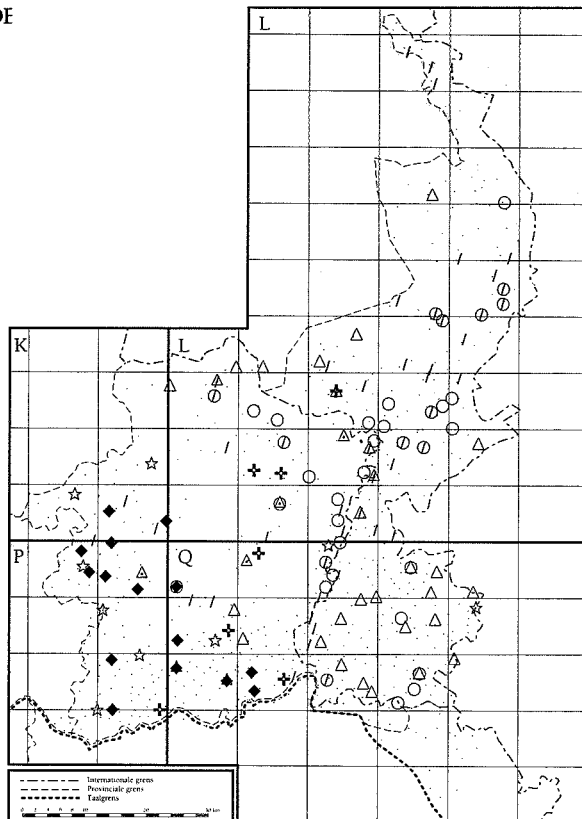
4.44 SPEEN VAN DE KOE (kaart 17)

(N C, 12; JG 1a, 1b; A 30, 6a; L 8, 24b; L 14, 27b; L 49, 6a; monogr.)

deem: *dēm* K 278, 314, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 358, 360, 361, L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 192, 209, 210, 211, 212a, 214, 215a, 216, 216a, 244a, 244c, 245, 245a, 245b, 246, 246b, 246c, 247, 248, 0250, 250, 265, 265c, 267, 268, 269, 269a, 270, 282, 286, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 291, 292, 294, 295, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 318a, 318b, 318d, 318e, 322a, 325, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 352, 353, 354, 355, 360, 366, 369, 376, 377, 379, 380, 382, 383, 386, 387, 414, 417, 418, P 51, 56, Q 7, 9, 11, 20, 21, 30, 32a, 36, 95, 96c, 99, 99*, 101, 101a, 111, 112, 113a, 117a, 193, 196, 198b, 201, 204a, 211, 253, 263, 278; *dēm* K 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 355, Q 8; *dēam* L 417, 422, 423, Q 13, 113, 119, 121, 193, 196, 202; *dējam* K 278, L 429a;

Kaart 16. BAARMOEDER VAN DE KOE

- / baarmoe(de)r
- draagmoe(de)r
- △ dracht
- ◆ matrice
- ☆ (moeder)bed
- △ draagzak
- ✦ lijf(moeder)

dēm L 266, 374, 421, 423, 424, 425, 426, 0426, 429, 432, 433, 434, Q 7, 10, 15, 19, 19*, 20, 21, 22, 32a, 33, 39, 96, 97, 98, 101, 111, 112a, 117, 117a, 121c, 192, 196, 197, 198b, 203, 203a, 208, 247, 248, 253; *dīēm* L 417; *dēm* L 361, 367, 368, 372, 415, 420, 424, 428, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 200, 247, 247a, 249, 284; *dē.m* L 416; *dīēm* L 369; *dīm* L 269, 360, 360a, 368, 371, 372, 415, 416, 420, Q 89; *dīam* L 271, 288, 300, 317, 319, 320a, 320c, 321, 322, 324, 326, 356, 358, 359, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 369, 371, 374, 415, 416, 419, Q 2; *dīam* L 370, 372, 417, 418; *dīām* L 324; *dīam* L 270, 271, 317, 321a, 360, 360a, 367, 368, 370, 421; *dīām* L 292; *dōm* L 381b, P 46, 55, 188, 220, Q 72, 77, 88, 158, 163, 176a, 179, 188; *dōm* P 188; *dōm* L 378*; *dām* Q 222; *dīem* L 369; *dīem* L 420; *dem* P 57, 119, Q 83, 84, 86, 87, 91, 170; *dem* Q 90, 94, 171, 193; *dem* L 312, 366, 413, 417, 422, 423, 429, P 45, 46, 52, 55, 57, 188, Q 2, 2a, 3, 5, 9, 14, 18, 20, 35, 72, 81a, 82, 83, 96a, 99*, 103, 105, 111*, 171, 196, 204a, 262; *deīm* L 266, 326, 419, Q 21, 32, 37, 95a, 102, 192, 202, 204ā; *dīm* Q 89; *dōm* L 413, 414, P 44, 46, 48, 49, 50, 57, 58, 117, 118a, 119, 120, 174, 176a, 177, 183, 184, 186, 188, 196,

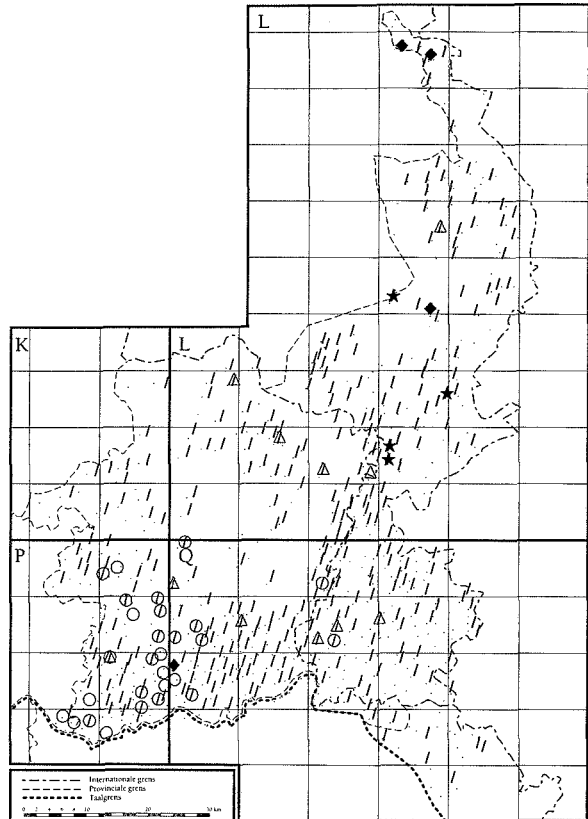
197, 210a, 218, 223, 224, Q 1, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 83, 88, 94b, 96c, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 188, 240, 241, 242, *dōm* L 378*, 381, P 47, 49, 58, 13, 115, 121, 172, 173, 176, 177a, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 219, Q 1, 71, 77, 167, 180; *dum* Q 88; **koedeem** *kudēm* L 163; *kōdōm* (mv.) Q 284; **tepel**: *tēpəl* I 313, 360, 368, 373, P 176, Q 2, 83, 95, 101, 102, *tēpəl* L 245; **speen**: *spēn* L 265; *spēn* L 332; *spīar* L 378*, 381; **strekel**: *strekəl* L 265; **tet**: *tet* P 50, 212, 176, 188, 197, 211, Q 1, 12, 78, 105, 166, 167, 179, 188, 118a, 119, 120, 121, 175, 186, 187, 192, 195, 197, 214, 220, 227, Q 74, 78, 79, 159, 166; **mem**: *mēm* L 159a, 163, 290, Q 156; **metje**: *mēməkə* Q 253; **nokkel**: *nukəl* Q 253.

4.45 SCHEDE VAN DE KOE (kaart 18)

(N C, 13; JG 1a, 1b; A 48A, 47b; monogr.)
 [Uitwendig geslachtsorgaan van de koe.]
schede: L 290, 298; *sxēdā* L 373; *sxēj* L 0247
sxēj L 268, 271, 325, Q 101, 101a, 112a, 121c
 201; *šēj* L 270, 294, 295, 318b, 330, 332, 374

Kaart 17. SPEEN VAN DE KOE

- / deem
- tet
- △ tepel
- ◆ mem
- ★ speen

377, 387, 429, 434, Q 15, 19*, 20, 35, 97, 211; *šēi* L 295, 331, 377, Q 6; *šēi* Q 72; *šēi* Q 72; *sxi* Q 117; **lijf**: *lei*f Q 82; *lei*.f L 420; *lei*f P 46, 47, 49, 53, 55, 57, 113, 115, 117, 173, 175, 176, 176a, 178, 180, 182, 218; *lē*.f P 51, 56, 58, 177a, 192, 197, Q 2, 2a, 71, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 182; *lē*af P 48, 52, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 177, 179, 184, 186, 187, 188, 195, 224, Q 73, 74; *lē*f P 44, 174; *lē*.f Q 2a, 71, 72; *lei*f L 421, Q 82; *lei*.f Q 77, 83, 240; *lē*.f Q 84, 89, 90, 168a, 170, 171, 174, 175, 178, 179; *lij*f L 244a, 266, 269, 290, 291, 322, 331, 381, 383, 386, 425, 432, Q 20, 21, 22, 30, 32a, 33, 94, 95, 101, 111, 111*, 188, 197, 198b, 203a, 204a; *li*.f L 419, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 87, 88, 91, 96c, 172; *li*af Q 113, 204a; *lij*f Q 21, 95a; *lij*f L 265; *lij*af Q 18; *lai*f Q 163, 167, 181, 242; *lai*.f Q 158a, 162, 168, 177; *lai*f L 426; *li*af Q 169; **vazel**: L 364; *vā*zəl K 317a, L 214, 247, 265, 288, 292, 318b, 320a, 320c, 321, 371; *vā*.zəl K 358, L 316, 317, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 416, 417, 418; *vaz*əl L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 319; *vas*əl L

211; *fās*əl L 318b; *vq̄*zəl K 315, 316, 318, L 163, 353; *vq̄*.zəl K 357, 359, 360, 361, L 282, 313, 315, 413, 414, Q 1, 3, 5, 81a; *vq̄*zəl L 286, 314, Q 1; *vq̄*ə.zəl L 312, 352; *vq̄*səl L 163; *fq̄*zəl L 159a; **geschift**: *gas*xefi K 353, P 44; *gas*xift P 45; **klink**: *klen*ç P 50; *klen*ç Q 117a; **slot**: *slq̄*t K 314; **natuur**: *nāt*øuər P 227; **muts**: *muts* P 219, 220, 223; **trut**: *trq̄*t L 382; **pees**: *pē*zə (mv.) Q 96; **pruim**: *prū*m L 266; **vot**: *vq̄*t L 0426, Q 111; **kont**: *kq̄*nijt L 0426; **reet**: *rē*t L 326; **gat**: *gāt* L 289; **lok**: *lō*k Q 192; **uitgang**: L 366.

4.46 PENIS VAN DE STIER (kaart 19)

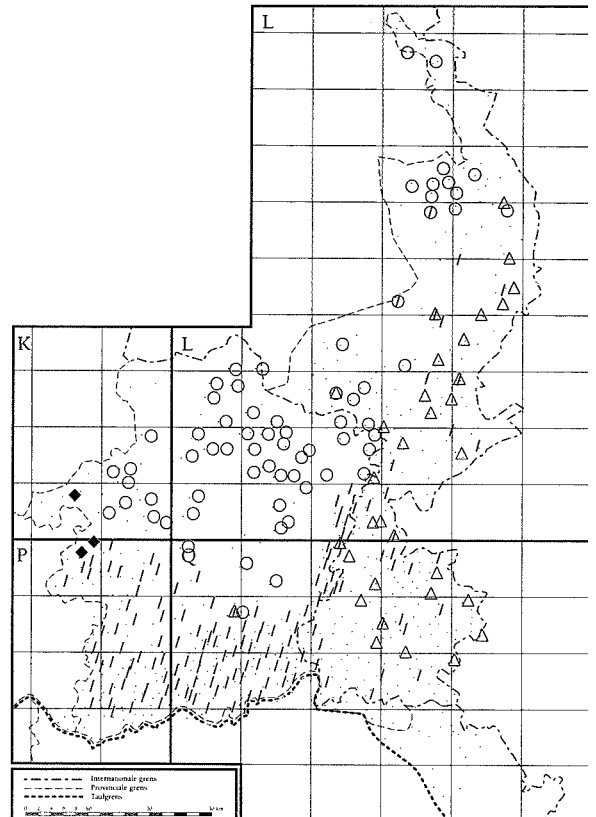
(JG 1a, 1b)

[Mannelijk geslachtsorgaan.]

schacht: *sx*axt K 359, L 313, 314, 315, 354, 355, 356, 414, P 46, 49, 50, 55, 57, 173, 174, 176, 178, Q 1; *sxa*.xt P 58; *sx*ax P 113, 184; *sxā*.xt L 312, P 52, 118; *sxā*.x P 119, 120, 177, 177a, 187, 188, 224, Q 73, 160, 164; *šax*t L 361, 363, 364, 365, 366, 369, 370, 371, 415, 419, 420, 421, 424; *šax* L 372, Q 8, 12, 13, 96c, 153, 158a, 178, 188; *ša*.x Q 188; *šā*.x Q 80, 94, 156, 157a, 161, 162, 163, 166, 168, 174, 175, 177, 182, 240, 241; *šā*.k

Kaart 18. SCHEDE VAN DE KOE

- / lijf
- vazel
- △ schede
- ◆ geschift

Q 171; **durenschacht:** *dōrəðax* Q 11; **pink:** *pe.ɲk* P 192, 195, Q 152, 156, 165; *pi.ɲk* Q 155, 168, 242; **durenpink:** *dūrəpe.ɲk* Q 76, 77, 79, 79a, 153, 154, 157; *dūrəpi.ɲk* Q 89; **varrenpink:** *vērəpe.ɲk* P 118a; **pin:** *pen* L 422, P 47, Q 7, 87; *pen* P 219; **durenpin:** *dūrəpen* L 423; *dūrəpen* Q 6; *dōrəpen* Q 10; **prik:** *prek* P 178, 179, 182, 197; *pārek* P 175; **durenprik:** *dūrəprek* Q 90; **varrenprik:** *vērəprek* P 180; **pik:** *pek* P 218; **pees:** *pēs* L 282, 352; *pēs* L 316, 317, 359, 360, 362, 367; **varrenpees:** *varəpēs* L 368; **pisser:** *pesər* K 317a; **speer:** *spēr* K 358, 360; **lans:** *lans* K 316; **roede:** *ruj* K 278, 353, L 413, P 45; *rī* Q 72; **staaf:** *stāf* L 416, 417; **stang:** *stan* Q 9; **koker:** *kō.kər* L 286; **sleuf:** *slōf* P 48; *sluf* K 318; **lat:** *lat* P 167; **nagel:** *nō.gəl* Q 3; **piemel:** *pī.məl* Q 170.

4.47 SCROTUM (kaart 20)

(JG 1a, 1b)

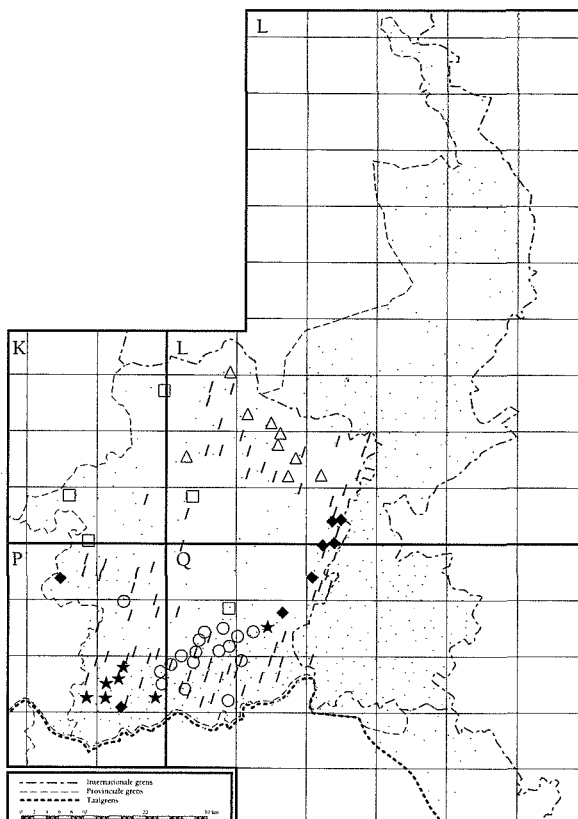
[Teelzak van de stier.]

zak: *zak* K 278, L 286, 313, 314, 315, 316, 317, 353, 354, 356, 360, 363, 365, 370, 416, 417, 419, 420, 421, 423, P 56, Q 2, 3, 5, 155, 168; **buidel:**

bōjəl L 422; *bōməl* L 372, Q 7, 9, 88, 172, 175, 178; *bōməl* Q 96c, 174, 179; *byjəl* L 369, 370, Q 8, 13; *by.ɲəl* L 319, 421; *bū.ɲəl* Q 188; *byməl* L 371, 424, Q 6, 10, 11, 12; *bū.l* L 312; *byl* L 282, 313; *bī.ɲəl* L 360, 368; *bējəl* Q 87, 94, 171; *bējəl* Q 91; **beugel:** *bī.gəl* L 358, 359, 361, 363, 364, 365, 366, 367; *bij.gəl* L 415; *bū.gəl* L 317; **beurs:** *bōs* L 414, P 49, 50, 113, 115, 117, 118, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 219, 227, Q 2a, 71, 72, 81a, 158a, 163, 168, 168a, 181, 182, 242; *bō.s* P 53, 55, 56, 57, 58, Q 2a, 76, 77, 154, 169; *bō.s* Q 161; *bōs* K 314, 353, L 413, P 44, 45, 46, 47, 48; *bō.s* P 184, 186, 197, 223, 224, Q 241; *bōs* P 195; *bō.s* P 52, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 187, 188, 220, Q 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166; *bōrs* K 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 355, P 51; *bojrs* K 316; **kloten:** *klōtə* P 192; *klōtə* Q 155; *klūtə* Q 240; *klutə* P 58; *kluətə* L 370; **durenkloten:** *dūrəklūtə* Q 167; **maal:** *māl* K 317a, L 359, 360, 415; *mā.l* L 418; *mōl* K 315; *mō.l* Q 1; **ballen:** *balə* Q 83; *bōlə* Q 177; *bəl* L 361; *bəl* Q 84; *bē.l* Q 170; *bēal* Q 89, 90.

Kaart 19. PENIS VAN DE STIER

- / (-)schacht
- (-)pink
- △ (-)pees
- ◆ (-)pin
- ★ (-)prik
- roede

4.48 STAART

(A 2, 37; L 29, 27; S 35; monogr.)

staart: *stārt* L 268, 322; *štārt* Q 115; *stārt* L 164, 209, 210, 213, 215a, 216a, 246, 246a, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 373, 415, 425, Q 95; *štārt* L 432, Q 29, 30, 33, 35, 39, 103, 105, 196; *stārt* L 268; *start* L 163, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 217, 246a, 266, 312, 316, 368, 372, 416, 426, 427, 428, 429a, 431, 434, Q 1, 2, 7, 9, 12, 14, 15, 17, 18, 20, 38, 88, 95, 95a, 96a, 101a, 187, 187a, 192; *štart* L 426, 429, 430, 432, 432a, Q 16, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 106, 110, 111, 112a, 117b, 192, 193, 193a, 196, 198; *stert* K 359, L 216, 244b, 269, 269a, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 292, 293, 295, 296, 300, 318, 320, 321, 322, 326, 328, 352, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 381a, 381b, 382, 385, 414, 434a, Q 3, 284; *štert* L 270, 290, 291, 296, 297, 298, 299, 300, 322, 323, 325, 327, 329, 330, 331, 333, 383, 387; *stērt* L 244b; *stērt* L 286; *stērt* L 270, 355, Q 101; *stāt* Q 2, 179, 187a; *stāt* Q 78, 118, 172; *štāt* Q 113a, 121; *stat*

P 50, 54, 58, 115, 117, 119, 121, 172, 176, 177, 183, 186, 188, 192, 211, 219, Q 71, 78, 89, 93, 154, 156, 158, 166, 167, 168, 168a, 173, 175, 179; *štat* Q 112b, 196, 201, 203, 208; *stet* K 278, 316, 318, P 54; *štāts* Q 121c; *štāts* Q 113, 117, 117b, 121b, 211; *stats* Q 121, 121a, 222; *štats* Q 113, 116, 118, 118a, 202; **staartje:** *stertjā* L 313, 414, Q 12; *stetjā* P 121; *stetjā* P 53; *stetjā* Q 93; **koeienstaart:** *kōjstārt* Q 95; *kuwāstārt* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *kōštāt* Q 208; **koestaart:** *kōjwštāts* Q 121; **stots:** *stuts* Q 247; *štuts* Q 196, 196a, 197, 201, 202, 203, 203a, 203b, 204a, 207, 208, 248; *štūts* Q 204a; *stūjts* Q 195; *štōts* Q 193a; **zwans:** *šwāns* Q 113; *zwāns* L 215.

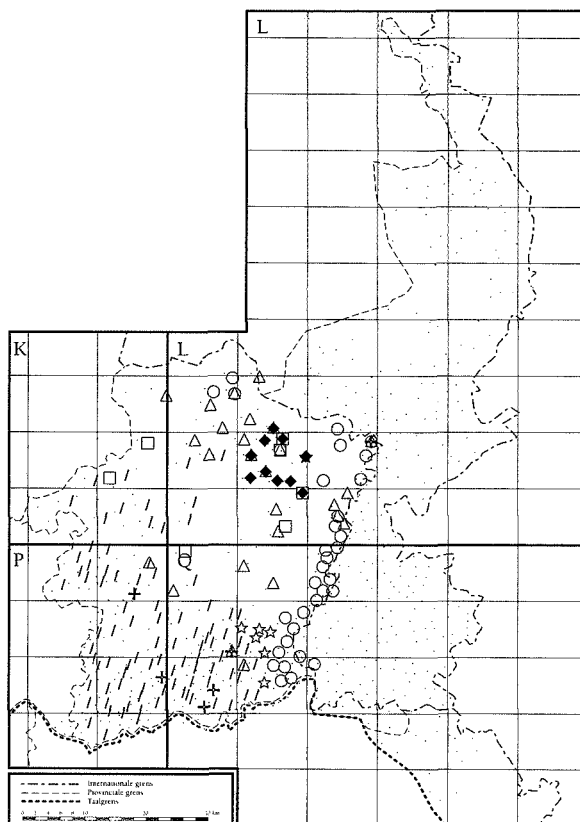
4.49 POOT

(monogr.)

poot: *pūt* Q 95; *pūat* L 317, 319, 358, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 372, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, P 171, Q 2, 253, 284; *put* P 176; *puat* L 419, Q 12, 284; *poūt* Q 5, 156; *pūj* (mv.) L 360; **voet:** *vijt* Q 284.

Kaart 20. SCROTUM

- / beurs
- buidel
- △ zak
- ◆ beugel
- ☆ ballen
- maal
- + (-)kloten

4.50 HUID

(L 29, 44)

huid: *hōit* L 370, Q 161; *hōt* K 318; *hōj* K 314; *hōyt* Q 158; *hōyət* P 188; *hāyət* P 188; *hūt* L 313, Q 247; *hijt* Q 249; *hōjdən* (mv.) K 357; *hōjda* (mv.) K 315; *hōjədə* (mv.) P 177; *hōjdən* (mv.) K 278; *hōyətə* (mv.) P 121, Q 1; *hāyədə* (mv.) P 121; *hāyətə* (mv.) P 188; **koeienhuid:** *kuhōt* Q 90; *kohūt* Q 284; *kuhōjdən* (mv.) K 317; *kuijhōjən* (mv.) K 278; **vel:** *vel* L 286, 289, 312, 313, 316, 355, 360, 362, 366, 367, 372, 414, 415, P 54, 117, 121, 172, 176, 183, 187a, 188, 192, Q 2, 8, 12, 162; *vēl* P 193; *veəl* Q 10; *vēl* L 416, P 50, Q 88; *vēl* Q 172; *vēəl* Q 78; *velən* (mv.) K 314, 318, 357, L 355, 419, P 119, 120, 176, Q 9, 88, 167, 168a, 240; *velə* (mv.) K 316, L 312, 370, 372, 377, P 53, 58, 115, 176, 186, 218, Q 7, 12, 156, 166, 167, 177; *velən* (mv.) K 315; *velə* (mv.) L 286, P 176, Q 9; *veljə* (mv.) Q 168; *velər* (mv.) L 368, 418, Q 3, 89, 93, 168a, 175; *velər* (mv.) L 416, Q 2; *veldər* (mv.) L 420, Q 196; *veldər* (mv.) Q 88, 179; *vēldər* (mv.) Q 179; *vēldər* (mv.) Q 95; *vels* (mv.) L 352; **koeienvel:** *kuijəvel* K 317; *kuvel* L 368, 377; *kōjəvel* P 56; *kāvel* P 172;

kōvəvel Q 78; de volgende opgaven zijn meer-
voud: *kuijəvelən* K 353, L 314; *kōjəvelən* K 358;
kājəvelən P 219; *kivələn* L 368; *kuvelə* L 360;
kuijəvelə K 316; *kōjəvelə* P 58; *kājəvelə* Q 156;
kāvelə P 176; *kuvelər* Q 72, 154, 168a, 173;
kujəvelər L 414; *kōjəvelər* Q 78; *kējəvelər* Q 93;
kājəvəvelər Q 3; *kōjəvəvelər* Q 71; *kōjəvələr* Q 1;
kējəvələr Q 3; *kōvəldər* Q 9, 249; *kōvəldər* Q 9;
kōjəvəldər Q 172; *kōjəvəldər* Q 179; **beestenvel:**
bīəstəvel L 415; *bīstəvelər* (mv.) L 416;
bestəvələr (mv.) Q 1.

5. Eigenschappen

5.1 SOORTIGE KOE

(N 3A, 140)

[Koe die harmonisch van bouw is.]

soortige koe: *sörtega* ku L 316, 318b, 321; *söartega* ku L 373; *sörtega* koym L 290; *sörtega* kō Q 99*; *sörtega* ku L 163a, 268, 271, 373, 382; *sörtega* kuym L 164, 165; *sörtega* koym L 371a, Q 111; *sörtega* kō L 0426, 427, Q 18; *sörtaga* kq̄ Q 2; *sörtex* kō Q 98; *sötega* ku L 159a; *sörtega* kōym P 222; *sörtega* ku L 295; *surtega* ku L 317; *sürtega* kō Q 198b; *syrtaga* kōym L 360; **soortige:** *sörtega* L 314; *sörtega* Q 198b; **goedsoortige koe:** *göisörtega* kōym L 289*; *götsörtega* ku L 322; *gaywsörtega* koym Q 33; **goedsoortige:** *guisörtega* L 286; **goed soort koe:** *guy sört* kuj P 44; **goed soort:** *göt sört* Q 9, 197, 203a; *jet söt* Q 2311; *gut sört* L 314; **goede soort:** *göj söt* P 55; *guy suört* Q 3; **soortkoe:** *sörtka* P 218; **soortbeest:** *sörtbes* P 188; **soort:** *sört* K 361a; *sört* L 424; **soortlingen koe:** *gaslōta* ku L 265, 289; *gaslōta* kō Q 96c, 204a; *gaslōta* kō Q 97; *gaslōta* ku L 268, 269; *gaslōta* ku L 331, 383, 386; *gaslōta* koym Q 111*, 112a; *gaslōta* koym L 430; *gaslōta* kō Q 94b; *gaslōta* kō Q 95; *gaslōwata* kō Q 209; *gaslōwata* kōj Q 72a; *gaslōwata* koym Q 179; *gaslōwata* kō Q 198b; *gaslōwata* ky L 416; **schoongesloten koe:** *šungaslōta* kō Q 197; **gelijnde koe:** *galēinda* ku Q 72; *galēinda* kō L 422; *galinda* ku L 268; *galindja* ku L 330; **gelijnde:** *galēinda* Q 193; *galenta* K 353; **goedgelijnde:** *gōtgalinta* L 332; **schoongelijnde koe:** *šungalejnda* kō Q 197; **schoongelijnde:** *sxuangelenta* Q 2; **modelkoe:** *modelku* K 361, L 269b; *mōdelku* L 282; *mōdalkū* L 416; *mōdelkōj* K 358; *mōdelkōj* Q 96d; **modelskoe:** *modelskō* Q 207; **modelbeest:** *mādelbiäst* P 107a; *mādelbis* Q 71; **goed model:** *gut model* L 369; *gut mādel* Q 3a, 4, 7, 8; *gūt mādel* Q 158; *guy mādel* L 312; *göt mādel* L 422, Q 11; *göt mōdel* Q 9; *gōat mādel* L 420; *gy mādel* P 54; **schoon model:** *šun mādel* L 423; **model:** *mōdel* L 355; **goede koe:** *guy kuym* L 211; *guy kuj* L 312; *gōj* ku L 295; *gōj kō* Q 12; *gōj kōym* L 360; **schone koe:** *sxōn* kuj K 278; *sxōn* kq̄ Q 78; *sxūn* kuj P 46; *sxuən* kō P 174; *šōn* kuym L 372; *šōn* kuym Q 76; *šun* kuym L 420; *šun* kō Q 9; *šayn* koym Q 80; **schoon beest:** *šun bist* L 360; **fijne koe:** *fij* kō Q 197, 203a; **gemaakte koe:** *gāmāk.dā* koym L 290; **goedgemaakte:** *guigāmogda* Q 156; **van goed maaksel:** *van guät maksal* Q 2; **goedgebouwde koe:** *guigəbəwda* kuj P 45; **dikgebouwde koe:** *dek* *gabōdā* kōj P 51; **goedgevormde koe:** *gutgəvōrmdā* kq̄ P 50; **goedgevormde:** *gugəvōrmdā* Q 162; **goedgevulde koe:** *guigəvōrldā* koym P 58; **goedgeschoten koe:** *gōtgašōta* kuym L 322a; **gedraaide:** *gadrēda* P 49; *gadrēda* P 51; **gezette:** *gəzətā* Q 187a; **goedgeblokte:** *gōtgaślōktā* L 266; **prijskoe:**

priskū L 416; **prijksbeest:** *prēšbijäst* K 357; *prēšbiäst* P 48; **klaskoe:** *klasku* L 322; **prachtbeest:** *praxhist* L 360; **rasbeestje:** *ras.biskā* Q 4; **vetbeest:** *vetbiäst* P 48; **staatse koe:** *štātsā* koym Q 119; **charmante koe:** *šarmanā* ku L 368b; **ferme koe:** *fērəm* kōj K 358; **flinke koe:** *flejkā* koym Q 156; **behangen koe:** *bəhaṅā* ku L 269; **typische koe:** *tipisā* ku L 163a; **pronte:** *prōntā* K 278; **madam:** *madam* L 355; **broek:** *bruk* P 176; **kamizool:** *kaməzōl* P 177.

5.2 FORSGEBOUWDE KOE

(N 3A, 141a)

forsgebouwde koe: *fōrsəbəwda* koym L 317a; **forse koe:** *fōrsā* ku L 271, 316, 317, 368b, 382; *fōrsā* kū L 286; *fōrsā* kōw Q 211; *fōrsā* kō Q 197, 204a; *fōrsā* kq̄ Q 2; *fōrsā* kō Q 209; **fors beest:** *fōrsā bēst* L 369; *fōrsā biäst* L 322a; *fōrsā bis* Q 95a; *fōrsā bis* Q 96d; **forse:** *fōrsā* Q 9; *fōrsā* L 312; **forsige:** *fōrsəgā* P 176; **koe met fors postuur:** *kō met fōrs* *pōštūr* Q 97; **zware koe:** *zwōr* kuym L 211, 372; *zwōrā* ku L 163a; *zwōr* ku L 265, 268, 318b, 321, 322, 332, 373, 383, Q 77; *zwōr* ku L 295; *zwōr* kuj L 312; *zwōr* koym Q 111; *zwōr* kōj K 358; *zwōr* kō L 422, 427, Q 18; *zwōr* kō Q 99*; *zwōr* kq̄ Q 2; *šwōr* koym Q 33; *zwōr* ku L 360; *zwōr* kuj P 45; *zwoar* ku Q 72; *zwūr* kō Q 95. 198b; *zūwār* kōw P 222; *zwur* *kōym* P 54; *zwoar* koym Q 3a; *zwoar* kōj P 51; *šwūr* kō Q 207; **zwaar beest:** *zwōr biäst* L 289*; *zwōr* *biäst* L 282; **stukkige koe:** *stōkegā* ku L 268, 269, 295; *štōkegā* ku L 332; *štōkegā* kō Q 198b; *stōkegā* ku L 270, 271, 289; *štōkegā* ku L 331; *štōkegā* koym L 290, Q 111; *štōkegā* koym L 430; **stuk van een koe:** *stōk* *van ən* ku L 269b; *stōk* *van ən* kō L 0426; *stōk* *van ən* koym P 58; *stēk* *van ən* kq̄ Q 72a; **stuk van een beest:** *stōk* *van ən* *bis* Q 71; **koe van een stuk:** *kō* *van* *hij* *stōk* L 424; *kū* *van* *gij* *stōk* Q 162; **groot stuk:** *grūt* *stek* L 355; **grove koe:** *grōvā* kuj K 353; *grōf* kō L 326; *grōf* ku L 330; *grūf* kuym L 420; *grūf* kō Q 198b; **grove:** *grōvā* P 44; **struise koe:** *strōsā* kō P 174; *strōsā* kōj K 358; **goede koe:** *guy* koym P 188; **schone koe:** *sxuən* kuj P 48; *šūn* kō Q 197, 203a; **sterke koe:** *stērka* ku Q 180; *stērka* koym P 188; *stērka* kq̄ P 50; *stērkā* kō P 213; **sterke:** *stērka* L 416; **straffe koe:** *strāfā* koym Q 93; *strāfā* koym Q 3a; **straffe:** *strāfā* Q 80; **ferme koe:** *fēr* ku L 314; *fērəm* kuj K 317; *fēr* kuj K 278, P 46; *fēr* kō P 176; **flinke koe:** *flejkā* ku L 373; **gezette koe:** *gəzətā* kuj K 357; **massale koe:** *masāl* kō Q 197; **staatse koe:** *štātsā* ku L 270; **particuliere koe:** *partākliṛ* kō P 218; **ruime koe:** *rīm* kōw L 290; **gedrongen koe:** *gədrōṅā* kō Q 204a; **geblokte koe:** *gablōktā* kuym L 164, 165; **geblokt beest:** *gablōk.dā* *biäst* P 48; **schone blok van een koe:** *sxōnā* *blōk* *van ən* *kōw* P 55; **vierkantige blok:** *vēr.kənjegā* *blōk* L 422; **felle koe:** *fēl* kq̄ Q 78; **felgebouwde koe:** *fēlgəbōwda*

kū Q 158; **felgemaakte**: *fēlgəmək.də* Q 78; **modelbeest**: *mədəlbīast* P 107a; **goed model**: *gōt mədəl* Q 11; **vierkantige**: *vērkontegə* Q 111*; **schip van een koe**: *šep van ən kōy* Q 4; **brok van een koe**: *brōk fan ən kāy* Q 156; **bonk van een koe**: *bōnk van ən kōy* Q 4; **koe wie een paard**: *kōy wi ən pērt* L 290; *kay waj ə pjaət* Q 156; *kō wi ə pejət* Q 209; **koe van een paard**: *kōy van ə pērt* Q 4; **paardsbeest**: *pejrsbīas* Q 7; **bonk**: *bōnk* Q 172, 193; *bōnkə* L 314; **broek**: *bruk* P 177; **berenvot**: *bērəvot* L 372.

5.3 GOEDE VLEESKOE

(N 3A, 141b)

[Breedgebouwde en goed in het vlees zittende koe.]

klaskoe: *klasku* K 361a, L 268, 269, 282, 289, 321, 373, 386, Q 77, 180; *klaskuy* L 322a, 420; *klaskū* Q 162; *klaskow* L 371a, Q 111, 211; *klaskoy* L 430, Q 179; *klaskoj* K 358; *klaskō* L 312, 422, Q 9, 97, 99*, 198b, 204a; *klāskōy* Q 71; *klaskōj* Q 95a; *klaaskōy* P 55; **klassenkoe**: *klasəku* L 331; *klasəkō* Q 98; **klassige koe**: *klasegə ku* L 318b; *klasegə kuy* L 164, 165; **klasbeest**: *klasbis* L 372; **eersteklas koe**: *jestəklas kū* Q 162; *īstəklas kōy* Q 33; *istəklas kō* Q 72a; **klas**: *klas* L 0426; **vleeskoe**: *vlēškō* Q 209; *vlējsku* L 270, 271, 330, 383; *vlējskō* L 423; *vleskoj* K 361a, P 49, 51; *vlesku* L 265; *vliskō* Q 2; **goede vleeskoe**: *gōj vlējsku* L 332; **vleesbeest**: *vliasbīast* L 314; **goed vleestype**: *gōt vlējistpā* L 332; **goedgevleesde koe**: *gōtgəvlēs.de kō* L 427; *gutgəvlējs.de kō* Q 95; *gutgəvliəzde kuy* P 48; **goedgevleesde**: *gutgəvlizdə* Q 2; **soortkoe**: *sōrtkoy* Q 112a; *sōrtkoy* Q 111; *sōrtkō* Q 2; *sōrtkōy* Q 93; *sōrtkō* Q 78; *sōrtkā* P 50; **goed soort koe**: *gōj sōrt ku* L 295; **soortbeest**: *sōrt.bes* Q 156; **soortige koe**: *sōrtegə ku* L 270; *sōrtegə kō* L 326; *sōrtegə ku* L 269b; **goed soort**: *gut sōrt* L 159a; *gōt sōrt* L 266; **soort**: *sōart* L 424; **vette koe**: *vetə ku* L 314, 322, 373; *vetə kuy* K 317; *vetə kōy* Q 3a; *vetə kō* Q 94b; *vetə ku* L 368b; *vetə kōj* P 51; *vetə kō* Q 12; *vetə ku* Q 72; **goed vette koe**: *guy vetə kuy* L 312; **prijskoe**: *prejškoy* Q 3; *prejškōy* Q 4; *preškuj* P 45; **prijsbeest**: *prešbijāst* K 357; **concouerskoe**: *kōnkūrkā* P 218; **kwaliteitkoe**: *kwalitejtku* L 268; **kweekkoe**: *kwejkkā* P 176; **prima koe**: *prima kō* Q 204a; **modelkoe**: *modelkō* Q 204a; **schoon modelkoe**: *šun modelkō* Q 198b; **goed modellige koe**: *gōj mədelexə kōy* L 289*; **goed model**: *gōt mədəl* Q 11; **dikke koe**: *dekə kō* Q 193; **dikke platte koe**: *dikə platə kōy* L 290; **brede dikke**: *brej dekə* L 317; **stevige koe**: *stēvegə kuy* K 278; **fors beest**: *fōrsə bis* Q 96d; **forse**: *fōrsə* L 416; **struise koe**: *strōusə kā* P 174; **zwaar beest**: *zωōr bīast* P 107a; **goed beest**: *guy bist* P 54; **goedgevoerde koe**: *gut.gəvujərdə kō* P 50;

geblokt beest: *gəblōk.də bīast* P 48; **felgebouwde koe**: *fēlgəbōydə kū* Q 158; **goedgeweld beest**: *gōətgəweldə bīas* Q 7; **baas**: *bās* L 382; **kast van een koe**: *kāst van ən ku* L 163a; **billemann**: *beləmān* L 372; **schilderij**: *šeldarēj* Q 96c; **malse**: *malsə* P 44; **schone koe**: *šun kō* Q 197, 203a; **showkoe**: *šaukuy* Q 76.

5.4 KOE MET LANGE POTEN

(N 3A, 142a)

hoge koe: *hōgə ku* Q 180; *hōx ku* Q 77; *hōx kū* Q 158, 162; *hox kō* Q 11; *hōx kuy* L 211; *hōygə kō* Q 78; *hōyx kuy* Q 76; *hugə kō* P 50; *hux ku* L 360; *hux kōj* P 51; *hūx kōy* Q 211; *huəgə kuy* P 48; *hūəx ku* L 270, 318b; *ūəx kō* L 424; *hyəx kōy* L 360; **hoge**: *hūgə* P 107a; *hugə* P 58, Q 71; *ugə* P 174; **hoogbenige koe**: *hūxbejnəgə kō* Q 95; **hoogpotige koe**: *hūəgpjətəgə ku* L 270; **koe die hoog op de poten staat**: *kōy dēj huax əb.də putə stōt* Q 4; **koe wat hoog op de poten**: *ku wet hūax əp də pjūt* L 269; **hoogbeenkoe**: *hōxbejnkū* L 386; **hoogbeender**: *huybendər* Q 96d; **hoogpoot**: *hugpytər* Q 96c; *hūəgpjətər* L 268; **hoogpoot**: *hōyxpōt* P 222; **hoogbeen**: *hōxbejn* L 0426; **hoge steel**: *hugə stēl* P 44; **ondiepe koe**: *əndipə kōy* Q 93; *əndēpə ku* L 332, 373; *əndēpə kōy* L 371a; *əndēpə kō* Q 97, 198b; *əndēpə kōy* L 289*; *əndēpə ky* L 416; *əndēpə ku* L 268; *əndēpə kō* Q 12; *əndēpə kuy* L 420; *əndēpə kō* L 422; **ondiepe**: *undēpə* Q 33; **langbeender**: *lanjbīndər* P 45; *lanjbēandər* K 278; **lange benen**: *lanj bin* K 361; **langpoot**: *lanjpūt* P 213; *lanjkpūt* L 372; **langpotige**: *lanjputegə* P 50; **die met lang poten**: *di met lanj puwətə* Q 209; **grote koe**: *gruətə kō* Q 72a; **beenduivel**: *bejndōjvəl* L 382; *bejndjvəl* L 383; **beenman**: *bējnman* L 368b; **opgeschoten koe**: *əpəšōtə kōy* L 290; **lichtige koe**: *loxtegə ku* L 163a; **lochte koe**: *loxtə ku* L 322; **springer**: *sprējər* Q 2; *sprējər* Q 2; **springerd**: *sprējərt* L 159a; **rijzige koe**: *rejšə kō* Q 99*; *rejšə kuy* L 420; *rīas ku* L 321; **koe met stelten**: *ku met šteltə* L 270; **steltige**: *steljtəgə* Q 7; **stelt**: *steljtj* L 427; **smalle koe**: *šmāl ku* L 331; **slechte koe**: *slextə kō* Q 9; **melktype**: *meləktep* L 372; **reiger**: *rejgər* L 282; *rēgər* K 317; **giraf**: *giraf* L 314; **geit**: *gejt* L 312; **koe met schaapsbenen**: *ku met šōpsbejn* L 330; **kemel**: *kēməl* Q 2; **kemelrug**: *kēməlruk* L 269; **hertenkoe**: *hertəkōy* L 430; **windkoe**: *wentkū* L 416.

5.5 KOE MET KORTE POTEN

(N 3A, 142b)

diepe koe: *dipə ku* L 159a, 265, 314; *dipə kuy* L 211; *dipə kō* P 50; *dipə kōw* Q 93; *dipə ku* L 163a, Q 180; *dipə kū* Q 162, 176a; *dipə kōy* P 58, Q 179; *dipə kōw* P 222; *dēpə ku* L 266, 268, 269, 270, 271, 289, 295, 318b, 321, 322, 330, 331,

332, 360, 362, 373, 377, 382, 383, 386; *dēpā kuw* L 322a; *dēpā kow* L 371a, Q 111, 211; *dēpā kō* L 326, 422, 424, Q 94b, 96c, 97, 98, 99*, 193, 197, 198b, 204a, 207, 209; *dēpā kōw* L 289*; *dēpā kōw* L 360; *dēpā ky* L 416; *dēpā kō* Q 12; *dēipā kō* Q 72a; *dēipā kuī* K 357; *dēipā kōw* L 430; **diepe:** *dēpā* L 420, Q 33; *dēipā* Q 2; **koe kort in de grond:** *kū kot en dā grōnt* Q 158; **koe kort voor de grond:** *kōy kōrt vīr dā grōnt* Q 4; **koe bet korte poten:** *kā bā kōtā puatā* P 174; **kortpotige koe:** *kōrtpijātegā ku* L 270; **kortpoot:** *kōrtpiūt* L 372; **korte poten:** *kōrtā puā* K 361; **korte pootjes:** *kōrtā pōtjās* L 312; **korte:** *kōtā* Q 78; **lage koe:** *lēix kuw* Q 76; **laag koetje:** *līāx kōkē* Q 7; **laag beest:** *lēīgā biāst* P 107a; **koe die laag aan de grond staat:** *kōj dī līx anā grōnt stōt* K 358; **kleine koe:** *kleīn ku* L 314; *kleīn kōw* L 290; *klēān ku* Q 72; **gezonken koe:** *gəzōŋkə ku* L 316; *gəzōŋkə kōw* L 290; *gəzōŋkən kō* L 427; *gəzōŋkə ku* L 317; **gedrongen koe:** *gədrōŋə kōw* Q 111*; **neerkoe:** *nērēkō* Q 204a; **gestabileerde koe:** *gəstābālērēdā kūī* L 312; **geblokte:** *gəblōkēdā* Q 2; **goede koe:** *gōj kō* Q 9; **goedsoortige koe:** *gōjīsōrtāgā kō* Q 2; **dikke koe:** *dekā kōj* P 51; **dikpotige:** *dekputēgā* P 50; **dubbele:** *dōbəl* Q 71; **vleestype:** *vlējstīp* L 372.

5.6 KOE MET VER UITSPRINGENDE HIELEN

(N 3A, 144b)

hakkenschijter: *hakāšējtār* Q 3, 77; *hakāsxītār* L 163a, 266, 269, 269b, 271, 314; *hakāšītār* L 270, 295, 318b, 331, 360, 369, 372, 382, 416, 422, Q 9, 35, 97, 111, 111*, 112a, 180, 198b; *hakāšītār* L 270; *hakāsxītār* L 282, 316; *hakāšītār* L 317, Q 198b; *hakāsxētār* K 316a; *hākāšājtar* Q 162; **schijthak:** *sxīthak* L 211, 266; *šīthak* L 314, 326, 332, 383, 0426, Q 111; *sxīthakan* (mv.) L 269; *sxīthakā* (mv.) L 164, 165; *šīthakā* (mv.) L 320a; *sxēthakā* (mv.) Q 72a; *šīthakār* (mv.) L 321; **hakkenkoe:** *hakākō* Q 204a; **hakkerige koe:** *hakāregā kō* Q 193; **hak-kige koe:** *hakegā ku* L 268; **pijphak:** *pīphak* L 332; **sabelhak:** *sābəlhak* L 420; **koe met sabelbenen:** *kōy met sābəlben* Q 179; **sabelbenige:** *sābəlbenegā* Q 207; **sabel:** *sēbəl* Q 72; **koe met sabelvessemen:** *kūj met sābəlvesēmā* P 48; **vessemenschijter:** *vesēmānsxētār* P 45; **schijtvas:** *sxejīvasā* (mv.) Q 2; **volvoetige:** *vōlvjyātegā* Q 78; **koe met geitenbenen:** *kō met gējtābējīn* Q 9; **kromme heks:** *krōm jīks* L 420; **vlaamse:** *vlāmsā* Q 71; **franse:** *frānsā* Q 71.

5.7 KOE MET HELLEND KRUIS

(N 3A, 145a; monogr.)

hangkont: *hanjkont* K 278, 358, 361, 361a, L 159a, 265, 266, 269, 270, 282, 295, 314, 360, 362, 0426, P 44, 46, 48, 50, 51, 54, 58, 177, 188,

218, Q 2, 3, 4, 9, 71, 72, 72a, 76, 77, 78, 93, 94b, 95, 176a, 180; *hanjkontjī* L 322a, 373, 377, 427; *hanjkont* P 222; *hanjkont* L 268, 372, Q 179; *hanjkont* L 164, 165, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 268, 286, 289*, Q 7, 162, 179; *hānjkont* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; *hanjkont* Q 12; *hanjkont* L 312, 314, 422; *hanjkont* L 416; *hanjkont* L 416; *hānjkont* Q 3a; *hanjkont* P 49; *anjkont* L 422, 424, Q 11; *hānjkont* P 174, Q 80, 156, 162; *hānjkont* P 55; **hangvot:** *hanjvōt* L 270, 329, 330, 331, 332, 382, 383, 386, 420, 430, Q 14, 97, 98, 99*, 111*, 112a, 193, 198b, 204a, 209, 211; *anjvōt* L 420; *hānjvōt* Q 119; **hangende kont:** *hanjādja kont* L 368b; *hanjāndā kont* L 316; *hanjānsā kont* L 317; **afhangende kont:** *afhanjāndā kont* L 265; **afhangskont:** *afhanjkont* P 176; **hangevot:** *hanjvōt* Q 111, 204a, 207; **hangetige vot:** *hanjātegā vōt* Q 197, 198b; **afhangende vot:** *afhanjāndā vōt* L 290, 369, Q 9; *afhanjāndja vōt* L 318b; **hanggat:** *hanjgat* K 353, 357, P 45; **hangkruis:** *hanjkrys* L 321; *hanjkryts* L 271, 326; *hanjkrōts* Q 35; **hangend kruis:** *hanjāntj krys* L 289; *hanjānt krys* L 373; **afhangend kruis:** *afhanjānt krys* L 163a; *afhanjānt krys* L 295; **hangkoe:** *hanjō* Q 78; **hangend staartbeen:** *hanjānt statbin* P 218; **waggelkont:** *wagalkont* P 107a; **doorgezakte:** *dūōrgəzaktā* Q 158; **hoog kruis:** *hūx krjīts* L 269b; **ezelskruis:** *ēzālskrjīs* L 371; *ēzālskrjīs* Q 117a; **varkenskruis:** *verkāskrōts* Q 33; **hanenkont:** *hānəkōnt* Q 156; **schrānk:** *šrāŋk* Q 96d; **kapstok:** *kapsōk* L 360; **juk:** *joak* Q 96c; **sterke koe:** *sterkā ku* L 322; **roggelse:** *rōqālsā* L 290.

5.8 KOE MET SLAPPE, DOORGEZAKTE RUG

(N 3A, 145b)

zadelrug: *zādəlřōk* Q 18, 95; *zōdālřōx* P 51; *zōyālřōx* P 107a; *zōjālřōx* Q 180; *zōjālřōx* Q 77; *zōjālřōx* Q 176a; *zōjālřōx* Q 77; *zōjālřōx* Q 178; **zaalrug:** *zālřōx* K 358, L 265, 268, 360, P 45; *zālřōk* L 266, 372, 382, 386, 0426, Q 9; *zālřōk* L 424, Q 7, 207; *zālřōx* L 420; *zālřōk* L 269, 270, 271, 295, 318b, 321, 330, 331, Q 14, 97, 111; *zālřōq* L 270; *zālřēk* Q 2; *zālřējīx* L 360; *zālřēx* L 416; *zālřōx* L 368b; *zālřōk* Q 2, 72a; *zālřjīx* L 369; *zālřōx* P 49; *zālřōk* Q 156; *zālřōx* Q 4; *zālřōx* L 371; *zālřjīx* P 177; *zālřōx* K 357, 358; *zālřōk* Q 96c; *zālřēk* Q 2; *zālřjīk* P 222; *zālřōx* P 51; *zālřēx* L 416; *zōjālřōx* L 314; *zōjālřōk* Q 198b; *zōjālřēk* Q 96c; *zōjālřjīx* P 48; *zōjālřōx* Q 78; *zōjālřōk* Q 156; *zōjālřōx* Q 76; *zōjālřōx* K 278, P 48, 50; *zōjālřjīk* P 213; *zōjālřōx* P 44, 46, 176; *zōjālřēx* P 54; *zōjālřēx* P 55; *zōjālřōk* Q 162; *zūlřēx* Q 3a; **zalenrug:** *zālārōk* Q 12, 98; *zālārōk* L 422, Q 99*, 204a; *zōlārōx* Q 71; *zōlārōk* Q 187a; *zōlārōk* Q 193, 198b; **zaalsrug:** *zālśrōk* Q 211; **zaalkoe:** *zōlku* Q 72; **zaalbrug:** *zōalbrjīk* P 218; **slappe**

rug: *slapə røx* L 164, 165, 268, 312, 314, 373; *slapə røk* L 326, P 188; *šlapə røk* L 332, Q 112a; *slapə røk* L 289, 318b; *šlapə røk* Q 197; *slapə røk* L 422; **koe met een slappe rug:** *kuj mē nā slapə røx* K 353; **slappe koe:** *slapə kuj* P 48; **slap beest:** *slapə biəst* L 289*; **slappe:** *slapə* Q 78; **doorgezakte rug:** *dörgəzaktə røx* L 316; *dörgəzaktə røk* L 159a; *dörgəzaktən røx* P 174; *dürgəzək-də røx* L 317; *dürgəzaktə røk* L 372; **doorgezakte:** *dörgəzək-də* L 312; *dörgəzək-dja* L 322; **zwakke rug:** *zwakə røx* L 163a; *zwakə røk* L 372; *žwākə røk* L 325, Q 111*; *zwøkə røk* Q 198b; **zwakke rugstrank:** *žwākə røkštranj* L 430; **weke rug:** *wējkə røk* L 373; **slechte rug:** *słextə røk* Q 158; *słextə røk* Q 9; *słextə røk* L 427; **slechte bovenlijn:** *šłextə bōvali.n* L 295; **lage rug:** *līgə røk* L 269b; **diepe rug:** *dipə røk* Q 93; **gebeugelde rug:** *gəbūgəldə røk* L 420; **hangrug:** *haŋrøx* L 164, 165; **kromme:** *kromə* K 316a; **geknikte rug:** *gəknektə røk* Q 119; **rol-rug:** *rølrøx* L 282.

5.9 KOE MET GEBOGEN, OPGEZETTE RUG

(N 3A, 145c)

bochel: *bøxəl* L 420; *bøxəl* L 423, 424; **pokkel:** *pøkəl* Q 9, 187a; *pokəl* L 163a, 164, 165, Q 11, 99*; *pøkəl* L 427; **poekel:** *pukəl* Q 98, 111*, 112a, 197, 209, 211; **kromme pochel:** *krømə poxəl* L 372; **gepokkelde koe:** *gəpøkəldə kō* Q 193; **pokkelkoe:** *pøkəlkō* Q 7; **poekelrug:** *pukəl røk* Q 111; **pokkelsrug:** *pøkəlsrøk* L 430; **poekelsrug:** *pukəlsrøk* Q 207; *pukəlsrøk* Q 204a; **bultenaar:** *bøltəniar* P 48; **bult:** *bølt* K 358, L 362, P 44, 177; *bølt* L 164, 165; *bølt* L 371a; *bult* P 213; *buijt* P 188; **bulrug:** *bøltrøx* L 282; *bøltrøx* L 312; **bultige koe:** *bøltəgə kō* Q 78; **kruif:** *krūf* P 222, Q 80, 96c, 156, 158; *krūf* Q 77, 93, 162, 180; *kruaf* Q 156; *krøf* Q 12, 95, 96d; **kruifrug:** *krūf røk* Q 179; **hoge rug:** *hōgə røk* L 382, 0426; *hōgən røk* L 326; *hōygə røx* Q 78; *hōgə røk* L 373; *hōygə røk* Q 76; *hōigə røk* Q 97; *hūgə røk* L 268; *hūgə røk* L 269b, 270, 318b, Q 198b; *hūgə røx* L 316; *hugə røx* L 314, 317; *hugə røk* Q 33; *hugə røk* Q 198b; *hugə røk* L 422; *hugən røk* P 55; *hugə røk* Q 3a; *huxə røk* P 218; *ūgə røk* Q 2; *hugə røk* P 54; *hux røx* L 360; *ugən røk* P 174; **kromme rug:** *krømə røk* K 358, 361, L 312; *krømə røk* L 295, 372, 386; *krømə røk* L 289, 318b; *krømə røk* L 368b; *krømə røk* L 373, P 51; *kromə røk* L 373; *kromə røk* L 422; *krøymə røk* L 369; *krumə røk* K 353, 357, P 46, 49; *krumə røk* Q 2, 72a; **scheve kromme rug:** *šēivə kromə røk* L 360; **kromme strank:** *krumə stranj* Q 72; **kromme:** *krōmə* Q 71; **sterke rug:** *stərəkə røk* P 176; *stərəkə røk* L 159a; *stərəkə røk* L 372; **zalenrug:** *zālərøx* P 51; **koe met een scherpe rug:** *kōy met nā šērpa røk* Q 4; **ronde rug:** *rōnda røk* L 265; *rønə røk* Q 119; **ongezond beest:** *oŋəsondə biəst* P 107a; **kameelrug:**

kəmēlrøk L 331; *kəmīalrøk* L 270; **kemelrug:** *kēmēlrøk* P 48; *kēmēlrøk* L 269; *kēijnēlrøk* P 50 *kēmēlrøk* Q 178; **kemelsrug:** *kēmēlsrøk* L 314 **kameel:** *kamēl* L 286; **karperrug:** *karparøx* I 268; *karparøk* L 289*, 383; **kattenrug:** *katərøk* P 45; *katərøk* L 332; *katərøk* L 295; **varkensrug:** *verkəs røk* L 266; *verkəs røk* L 330; **hondsrug:** *hōnstrøk* L 321; **heuvelrug:** *hōvalrøk* L 295 **zekelrug:** *zəkəl røk* L 415.

5.10 MAGERE KOE

(N 3A, 147a)

kapstok: *kapstøk* K 278, 357, 361a, L 159a, 265 266, 268, 269, 282, 295, 317, 320a, 360, 368b 372, 373, 422, 424, 427, P 50, 51, 176, 222, Q 2 3, 11, 12, 18, 71, 72a, 77, 94b, 162, 178, 179 180, 198b; *kapstøk* L 329, 430, Q 33, 97, 99* 111, 111*, 198b, 211; *kapstøk* L 312; *kapstøk* C 197, 203a; **kapstek:** *kapstøk* P 48, 55, Q 78 *kapstek* P 49; **schrinkel:** *sxrānkəl* L 416, 422, C 98; *šranjəl* L 318b, 369, 371, 377, 420, 0426, C 14, 35, 94b, 97, 111, 112a, 204a, 207, 209 *šranjəl* L 434, Q 197, 203a; *šrenjəl* L 332, C 193, 198b; *šrōnjəl* L 427, 432; **mager schrankel:** *māgər šranjəl* Q 4; **schränk:** *šranj* L 265 373, Q 7, 18, 77, 96c, 198b; *sxrānj* K 358; *šranj* L 423; *šrōnj* Q 76; *sxrūnj* P 54; **schrakel:** *sxrøkəl* L 326, 374; *šrøkəl* L 321; **scharminkel:** *šarmenjəl* Q 9, 95a, 187a; *šarmenjəl* Q 9, 97 *sxrāmenjəl* K 353, L 268; **schraag:** *sxrāx* L 269 271; *šrāx* L 270; **schrakelheks:** *šrøkəlheks* I 322a; **schrägel:** *šrōgəl* L 331; **schabrak:** *šabrāi* L 295; **schirnakel:** *šernākəl* L 382; **schränke laar:** *šrenjəl røk* L 330; **schraak:** *šrøk* L 330 **schanek:** *šanj* Q 176a; **schroet:** *šrūt* L 322 **schromp:** *šrōmp* L 322a; **krak:** *krak* L 427, C 119, 197, 198b, 204a; *krax* L 416; **magere krak:** *māgər krak* Q 96d; **magere koe:** *māgər ku* I 322; *māgər kū* L 286; *māgər kuj* K 278, P 46 *māgər kō* Q 2; *māgər kōy* Q 33; *māgər kā* I 174; *māgər kū* Q 158; *māgər kuj* K 317; *mugə kōy* Q 3a; **mager beest:** *mōgər bēs* Q 80 *mōgər bēs* Q 156; **magere steel:** *mōgərə stejl* I 213; **magere romp:** *mōgərə rōmp* Q 78; **mager re haring:** *māgərən hērenj* P 107a; **mager hout:** *māgər hot* K 358; **magere:** *mōgərə* P 188; **schrale koe:** *sxrəl ku* L 316; *sxrōl kōy* L 371a; *šrōl kuj* L 372; *sxrōl kō* P 50; **schrale:** *sxrālə* P 45 **geraamte:** *gərāmtə* L 355; *xərāmtə* P 218 **bonestaak:** *bonstøk* Q 93; **flessenvuller:** *fłēsəvøltər* L 314; **scherf:** *šerf* L 386; **kemel:** *kēməl* P 177; **grootmoeder:** *grōtmūt* L 164, 165 **blote:** *bluətə* P 44.

5.11 MAGER KALF

(N 3A, 147b)

mager kalf: *māgər kalj* P 46; *māgər kalj* K 278 L 286, Q 2; *māgər kauf* Q 99*; *māgər kaj*

L 360; *māgar kōf* L 322, Q 211; *maugar kalaf* P 174; *mōgar kalaf* K 317; *mōgar kāf* Q 158, 162; **mager kalfje**: *māgar kaufka* Q 33; *māgar kōjfkā* Q 35; *māgar kōfkā* Q 209; *māgar kōjfkā* L 369; *māgar kelfkā* L 269b, 271, 329, 373; *māgar kelfkā* L 355, P 55; *māgar kēlafkā* L 372; *mōgar kelfkā* Q 78, Q 96d; *mōgar kēfkā* Q 77; *mōgar kēlafkā* P 176; *mōgar kēfkā* Q 179; *mugar kelfkā* Q 3a; **magere mutten**: *māgarā mōtā* P 48; *māgarā mōtā* P 44; **magere spaan**: *māgarā spōan* Q 156; **magere schrankel**: *māgar šraŋkəl* Q 4; **magere kogel**: *māgarān kōgəl* P 58; **magere krak**: *māgar krak*: Q 111; **magere**: *māgarā* L 360; *mōgarā* Q 71; **schraal kalf**: *sxral kalaf* L 316; *šrāl kāuf* L 317; *sxrōl kalf* L 314; *sxrōl kalaf* L 312; *šrōl kauf* L 420; *sxrol kalaf* P 50; *sxroal kalaf* P 218; **schraal kalfje**: *sxrāl kalfkā* K 353; *sxrōl kōfkā* L 289; *sxrōl kelfkā* L 268; **schrale mutten**: *sxrāla mōtā* P 45; **schier kalf**: *sxīr kalf* L 164, 165; *sxēr kōuf* L 416; **schier kalfje**: *sxīr kelfkā* L 159a; *šīr kelfkā* L 270; *šīr kēfkā* L 383; *šīr kēfkā* Q 198b; *sxīr kōfkā* L 422; **slecht kalf**: *slex kauf* L 424; *slex kalaf* P 107a; **slecht kalfje**: *slex kelfkā* L 270; **onnozel kalfje**: *onōzal kēlafkā* Q 80; *onūzal kelfkā* K 358; **zwak kalfje**: *zvak kōfkā* L 326; **slap kalfje**: *slap kēlafkā* P 222; **teer kalfje**: *īar kēfkā* Q 93; **miserabel kalfje**: *misarābəl kējfkā* Q 9; **gier kalfje**: *gīr kēlafkā* L 290; **armoedig kalfje**: *ermōjēx kējfkā* Q 198b; **schamel kalfje**: *sxēməl kelfkā* L 269; **schrimpel kalfje**: *sxrempəl kelfkā* L 266; **schijtig kalfje**: *šītex kōjfkā* Q 204a; **scherfkalf**: *sxērəfkālaf* Q 72a; **armoedje**: *ermōjtā* L 330; **verarmoed ding**: *vērərəmūjt deŋ* L 282; **ellender**: *ēələnjar* L 373; **ellendig schrankeltje**: *əlēndax šraŋkəlā* P 54; **schrale**: *šrōlā* L 332; **fijne spier**: *fīn spīr* L 423; **scharminkel**: *sxarmēŋkəl* P 48, Q 198b; **schrankel**: *šraŋkəl* Q 111*; *šraŋkəl* Q 193; **schrank**: *šraŋk* Q 76; **krak**: *krak* Q 111; **krakje**: *krekskā* Q 98, 204a; **kreupel**: *krōpəl* L 0426, Q 12; *krōpəl* Q 99*; *krypəl* Q 11; **kreupeltje**: *krypəlā* Q 9; **springer**: *spreŋar* Q 7; **springertje**: *spreŋarā* Q 96c; **schijntje**: *šējntjā* L 355; **schijtkalfje**: *sxītkējfkā* Q 95; **darm**: *derəm* Q 119; **scherf**: *šerf* L 321; **kapstok**: *kapstōk* L 289*; **veger**: *vēgar* L 314; **kalfje**: *kelfkā* Q 95a; *kēlafkā* P 213; **hondje**: *hōŋtšā* Q 156; *hūntšā* Q 77; **hazewindhond**: *hāzəwenthūnt* L 416; **haasje**: *hēškā* L 271; **geit**: *gēt* Q 180; **rat**: *rat* Q 97.

5.12 MELKKOE

(N 3A, 148)

[Koe die geschikt is voor melkproductie.]

melkkoe: *melku* L 265, 266, 269, 270, 271, 289, 318b, 321, 325, 329, 331, 369, 373, 383, 386, 432; *melkkuy* L 371, 420; *melkuij* K 278; *melkø* P 50; *melkōy* Q 111*; *melkōy* L 434; *melkōj* K 358; *melkōy* P 188; *melkōy* Q 4; *melkōj* Q 95a; *melkō* Q 14, 98; *melkau* P 177; *melkā* P 176; *melky* L

416; *melaku* L 316, 368b, 377; *melakuij* K 317; *melakū* L 416, Q 176a; *melakūW* L 420; *melakōy* Q 111, 178; *melakōy* Q 156; *melakō* L 424, Q 204a; *melakōj* Q 187a; *melakōā* L 422; *melakō* Q 11; *melakō* Q 2; *mēlakuij* L 312; *mēlakōy* Q 3a; *melku* Q 162; *melkōy* Q 93; *melkō* Q 78; *mēlku* Q 77; *melaku* P 107a, Q 77; *melakuuj* L 372, Q 76; *melakuij* K 357, P 48; *melakōy* L 355; *melakōj* K 358, P 49; *melakōy* L 372; *melakō* Q 12, 96c; *melakōj* Q 96d; *melakō* P 50; *melakā* P 174, 176, 213; *mēlakōy* P 55; *mēlakōy* Q 80; *mēlakuij* K 278; *mēlakō* L 422; *mēlakō* Q 2; *melku* L 373; *melkū* Q 162; *melkōy* L 371a, Q 117a, 119; *melkō* L 322, 427, Q 35, 204a; *mēlkuij* P 45; *mēlkō* Q 7, 198b; *melakū* Q 180; *melakō* L 423; *mēlakō* Q 99*; *mōlkuij* P 46; *mōlkōj* K 361, P 51; *mōlaku* L 317; *mōlakoij* K 361a; *mōlakoij* P 51; **goede melkkoe**: *gūj melku* L 159a; *gūj melakuij* L 312; *gōj melakō* Q 197, 203a; *gō melakō* Q 209; *gūj melakū* Q 158; **echte melkkoe**: *extā melku* L 295; *extā melkōy* L 288a; *extā melakuij* P 44; *extā mōlkōy* L 360; **beste melkkoe**: *bestā melkōy* Q 33; **felle melkkoe**: *fēl mēlakōā* Q 78; **melkkoe**: *melkskōy* Q 211; *melkskō* Q 207; **melktype**: *melktipā* L 163a, 268, 295, 332; *melktip* K 353, L 269, 270, 282, 314, 318b, 321, 330, 430, Q 18, 94b, 97, 111*, 197, 198b; *melktyp* Q 179; *melaktip* L 286, P 222, Q 111, 193; *melaktip* Q 9; *mēlaktip* Q 72a, 156; *mēlaktep* P 218; *mēlakteip* Q 2; *melktipā* L 268, Q 112a; *melktip* L 322a, 382, 386, 427; *melktip* L 314; *melaktip* L 290; *mējlektip* Q 198b; **echt melktype**: *ext melktip* L 164, 165; **melkbeest**: *melkbēast* L 320a; *melkbīs* L 269b; *melkbīst* P 54; *mēlakbīst* P 48; *melkbīst* L 322; *mōlkbeas* Q 72; **best melkbeest**: *bestā melkbēast* L 289*; **goed melksoort**: *gōt melksōrt* L 332; **echt melksoort**: *ex melksōrt* Q 97; **melkpot**: *mēlkpōt* Q 95; **romenkoe**: *rōmakuuj* L 211.

5.13 VLEESKOE

(N 3A, 149)

[Koe die vlezig van bouw is.]

vleeskoe: *vlēsku* K 353, Q 77; *vlēskuy* Q 76; *vlēškōy* Q 119, 211; *vlēškōy* Q 3; *vlēškōw* Q 33; *vlēškōy* Q 4; *vlēškō* Q 94b; *vlēškō* Q 35; *vlējškō* Q 207; *vlēškōy* Q 93; *vlējškōā* Q 78; *vleskōyūw* Q 3a; *vleasku* Q 72; *vlejškuij* K 278; *vlejšku* L 159a, 266, 268, 269, 270, 271, 289, 295, 318b, 330, 369, 373, 377, 382, 383; *vlejšku* L 329, 386; *vlejškuuj* L 164, 165, 211, 320a; *vlejškū* Q 176a; *vlejškōy* L 317a; *vlejškōy* Q 111, 111*; *vlejškōy* L 288a; *vlejškō* L 424, 0426, Q 94, 95, 193, 197, 198b; *vlejškō* Q 97, 98, 99*; *vlejškōj* Q 95a, 187a; *vleskōj* Q 7; *vlejškuuj* K 371; *vlejškūy* L 420; *vlēškō* Q 9; *vleskōy* Q 178; *vlejškō* Q 204a; *vlejšku* L 321, 322, 325, 331, 360, 362, 368b, 373, 432; *vlejškuuj* L 322a, 372; *vlejškū* L 416, Q 162; *vlejškōy* L 430; *vlejškōy* L 372; *vlejškō* L 427; *vlejškōy* P 222; *vlejškō* Q 11; *vlejšky* L 416;

vlējsku L 317; vlējsku L 420; vlējskō L 422, 423, Q 9; vlējškō Q 12; vlējskōā L 422; vlējskōy L 360; vlēskō Q 197, 203a; vlēškō Q 209; vlīsku Q 180; vlīskōy L 355; vlīskōj P 51; vlīskō Q 72a; vlīskā P 50, 176; vlīasku L 314; vlīasku L 312; vlīaskū P 176; vlījasku L 45; vlīskōj K 358, 361a; vlīskōj K 361; vlīskō Q 2; vlīskō P 50, Q 2; vlīskā P 218; vlīasku L 316; vlīasku L 312; vlīasku P 48; vlīaskā P 174a; vlījasku K 357; vlījaskōj K 358; **vleestype:** vlēštīp Q 204a; vlējstīp Q 156; vlējstīp L 163a; vlīstep P 46; vlīastīp L 282; **vleesbeest:** vlējsbēst L 326; vlējsbēst L 289*; vlējsbīs L 269b; vlējsbīs Q 112a; vlējz.bes P 188; vlēsbjēst L 286; vlējsbīs Q 96c; vlīasbīast L 314; vlīsbīs Q 2; **vleessoort:** vlēšōrt Q 179; vlējšōrt L 269, 295; vlējšōrt L 332; vlīšōat P 55; **vetkoe:** vetkōy Q 117a; vetkōj P 49; vetkay P 177; vetkōj P 51; vetkō Q 78; vetkōy Q 80; **vettype:** vetep Q 71; **vetbeest:** vetbīst P 54; vetbēs Q 156; vetbes Q 158; vetbīast (mv.) P 107a; **vetbroek:** vetbruk P 213; **slachtkoe:** slaxkō Q 14; slaxkōy P 222; **slaxkō Q 2;** **maskoe:** maskōj Q 96d; **worstkoe:** wōrškō Q 97; wōskō Q 14; **geblokte koe:** gəblōktə ku L 332.

5.14 VER UITSPRINGENDE HIELEN

(N 3A, 144a; monogr.)

sabelhakken: sābəlhakən L 282, 371a, 416; sābəlhakə L 266, 314, 316, 317, 322a, 371, 383, 420, 422, Q 97, 98, 111; sābəlhek Q 35; zābəlhakə Q 119; sābəlhakə L 386; sābəlhak (enk.) (enk.) L 211; **sabelbenen:** sābəlben L 163a, 164, 165, Q 179; sābəlben Q 72; sābəlbe Q 112a; sābəlbejn L 269, 289*, 321, 330, 382, 0426; sābəlbejn L 372; sābəlbiən L 314; sābəlbiən L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **sabelvesemen:** sābəlvesəman P 45; sābəlvesəmə P 48; **sabelpoten:** sābəlputə Q 211; **schijthakken:** sxīthakə L 271; sīthakə L 270, 325, 331, 427, Q 9; sīthakə L 270; sxējthak (enk.) P 58; sīthak (enk.) L 326, 373; **schijtvassen:** sxējtvasə Q 2; **koehakken:** kuhakə L 322; **kromme hakken:** krom hakə L 318b; krōm hakə L 360; kromən hak (enk.) Q 12; **grote hakken:** grūtə hakə L 312; **lange hakken:** lan hakə Q 96d; **hakpoten:** hakpū.tə Q 204a; **hakkige stand:** hakegə stant L 268; **kromme poten:** krum puqəatə K 357; **krom pijōj Q 9;** **kromme hielen:** krūm hīlə L 416; **platvoeten:** platvyət Q 78; **lange tenen:** lan tīn L 269b; **uitspringende vassen:** ātsprejənda vasə P 218; **knobbels:** knobəls Q 4; **hazenpoten:** āzapjət L 424; **geitenbenen:** gētəbē Q 117a.

5.15 VOORPOTEN MET DIKKE KNIEËN

(N 3A, 143; monogr.)

stalbenen: stalben L 163a, P 58, Q 77; stālbē Q 209, 211; stalbē Q 33; stalbejn L 268, 269, 269b, 289*, 295, 318b, 360; stalbejn L 270, 295, 322, 322a, 332, 371a, 383, 386, 0426, 430, Q 95, 99*,

111, 111*, 198b, 204a; **staalbejn L 420;** **stalbejn L 416;** **stalbejn L 317, 422;** **stalbin L 266;** **stalbin Q 117a;** **stalbin K 361a, Q 72a;** **stalbian L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 316;** **stalknieën:** stalkniēn L 211; **stalkniē L 268, 314;** **stalkniə L 373;** **stalkniə L 332;** **stālkniēn L 290;** **stālkni Q 112a;** **stalknējn L 159a;** **stalknējə L 164, 165;** **stālknējə Q 193, 198b;** **stālknēan L 331;** **stalknēn L 326;** **stālknēn L 270, Q 197;** **stālknē Q 207;** **stāalknēj Q 12;** **stalknējn L 286;** **stalknēə Q 2;** **stalknējə L 265;** **stalknəjə P 45;** **stalpoten:** stalpōt L 164, 165, 382; **stalpōt L 329;** **staalpuətə Q 2;** **stalpuət L 271;** **stalpuət L 330;** **stalknoken:** stalknōk L 295, 320a; **ossenknieën:** osəknījə K 317; **osəknīə L 416, Q 72;** **osəknējə Q 96c;** **osəknījn K 278;** **ossenpoten:** osəpōtə Q 180; **liggers:** legərs L 318b, 321, P 46; **løgərs P 51;** **legər (enk.) L 360, P 49;** **legər (enk.) L 372;** **lēgər (enk.) P 51;** **dikke knieën:** dekə knējə Q 179; **dekə knējə P 128;** **dekə knējə Q 96d;** **zware poten:** zwuər puətə P 48; **zwōr pūj L 420;** **zware koe:** zwor kōy Q 93; **gezwollen knieën:** gəzwōlə knējə P 55; **straffe knoken:** strafə knīk L 372; **spatknieën:** spāatknīə Q 80; **spōutknīn Q 76;** **spatbenen:** spād.bejn L 424; **stelbenen:** steltjbejn Q 7; **paardsknieën:** pērsknējə Q 9; **ligknieën:** legknējə P 50; **knotspoten:** knōtspuwətə K 357.

6. Verrichtingen, gedrag

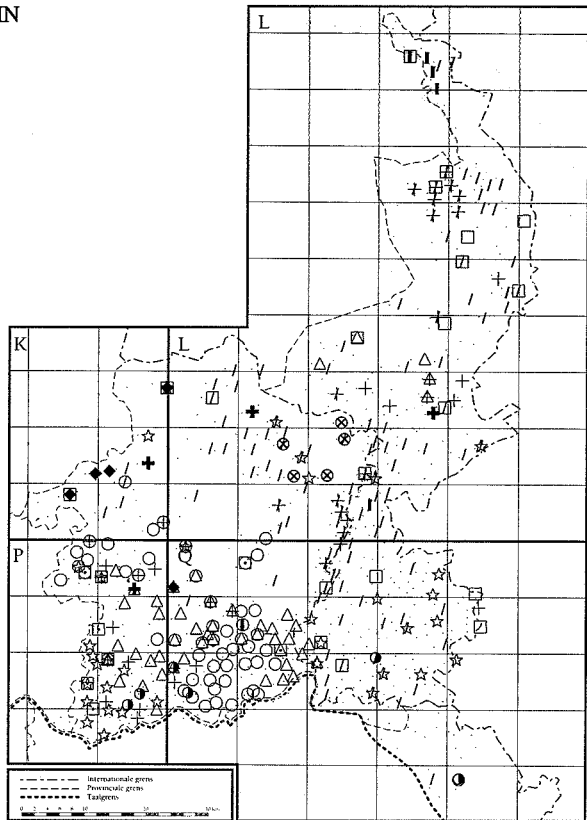
6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN (kaart 21)

(N 3A, 5a; JG 1a, 1b; Gwn V, 8; Wi 57; monogr.)

loeiën: luijən K 278; luijə K 278, 317, L 316, P 58; luijə L 330; **brullen:** brōlən K 278, L 373; brōlə K 317a, L 317, 362, 386, P 50, 115, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 180, 197, 214, 218, 219, 227, Q 1, 35, 96d, 98, 111*, 112a, 113a, 188, 204a; **brōlə P 48;** **brōlə P 48, Q 95, 197, 203a;** **brōlə Q 211;** **brylə P 218;** **brələ L 368b;** **beuken:** bōkən L 286, 371a, 413, 427, Q 14; **bō.kən L 312, 313, 315, 316, 354, 413, 422, Q 8;** **bōkə K 316, 318, 358, L 290, 312, 314, 321, 377, 382, 422, Q 9, 33, 72a, 96c, 97, 99*, 187a;** **bōkə L 424, Q 6, 279;** **bōə.kə L 424;** **bōjka Q 198;** **bōkə L 420, 422, Q 9, 11;** **bōkə Q 192;** **bōjkan L 0426;** **bōkən L 282, 286, 292, 295, 312;** **bōkə L 163, 163a, 163b, 164, 15, 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 245, 245a, 245b, 246a, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 288, 289, 294, 295, 318b, 321, 329, 369, 371, 373, 374, 378, 381, 426, 430, 432, 434, Q 12, 14, 18, 20, 33, 101, 111, 111*;** **bō.kə K 357;** **bōkə L 386;** **bōjəkə Q 209;** **bōkə K 357, L 295;** **būəkə Q 113, 116, 197, 203a;** **buəkə L 387;** **bījka Q 193, 198b, 207;** **būəkən L 419;** **būəkə L 317, 372, Q 198b;**

Kaart 21. LOEIEN VAN DE KOE IN
HET ALGEMEEN

- / beuken
- blaken
- △ kaken, keken
- + toeten
- ☆ brullen
- bulken
- ▣ brallen
- ! belken
- meuken
- ◆ blaten
- ⊗ kuimen
- + loeien

bjā.kā L 421; *bykā* L 317; *byākā* L 420; *bōākan* L 211; *bē.kān* L 355; *bēkā* L 355; *bī.kān* L 356; *bī.kā* L 358, 363; *bīākā* L 359, 360, 361, 362, 364, 365, 366, 415, 416, 417, 418, Q 5; *bikā* L 360; *bākan* L 268; **blaken**: *blākan* P 45; *blākā* K 318, 361, 361a, P 44, 45, 46, 47, 48, 51, 54, 55, 176, Q 2a; *blā.kā* P 44, 49, 51, 56; *blākā* Q 4; *blākā* P 51; *blō.kān* Q 1; *blō.kā* Q 3, 82; *blōkā* Q 242; *blōkā* Q 3, 3a, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 153, 154, 155, 157a, 158, 160, 161, 162, 164, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 180, 181, 182, 240, 241; *blō.kā* Q 71, 81a, 83, 89, 162; *blōkā* Q 77; *blōkā* P 121, Q 284; *blō.kā* Q 174; **blaten**: *blētn* K 315; *blētia* K 278; *blētā* Q 2; *blēʔā* K 353; *blētā* K 314, 353; **toeten**: *tūtān* L 424; *tūtā* K 314, 353, L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 269b, 290, 318b, 320a, 322, 325, 326, 331, 332, P 45, Q 6, 72; *tū.tā* K 361, L 421, P 55, 57, 182, 220, Q 9, 71, 156, 157, 159; *tūātn* Q 1; *tūātā* L 420; *tūītā* P 52, 177a; *tūyātā* P 223; *tūtā* K 361, L 423, P 50, 176; *tūītā* P 117; *tuytān* K 278; *tūjtān* L 416; *tūjtā* Q 119; *toyātā* L 372; *toy.tā* L 420; **kaken**: *kākā* L 288a, 289*, 322, 325; **keken**: *kēkā* P 176, 176a, 179, Q 94b; *kē.kā* P 53; *kē.kā* Q 72, 84, 87, 90, 91, 94, 171, 172,

175, 177, 178, 179, 188; *kējka* Q 89; *kēkā* L 293, Q 77, 94b, 156, 179; *kēkākā* Q 78; *kēkā* Q 93, 178; *kijākā* P 118a, 187, Q 73, 74, 75, 78, 79, 79a, 80; *kīākā* P 58, 188, Q 2, 2a; *kijākā* P 222; *kiākā* P 119, 120, 177, 184, 188, 192, Q 2, 152; *kijākā* Q 71; **bulken**: *bōlkān* L 314; *bōlkā* L 246, 250, 266, P 176, Q 117a, 121; *bōlākā* K 353; *bōlākān* K 278; *bōlkān* L 210; *bōlkā* L 271, 329, 372, Q 19; *bōlākā* L 291, Q 12, 95; *bōlkā* L 159a; *būlkā* L 212a; *bylkā* L 288a; *byalākā* Q 193; **belken**: *belkān* Q 83; *belkā* L 159a, 163a, 426; *belākān* L 164; *belākā* L 164, 165; **balken**: *balkā* P 50; **brallen**: *bralān* Q 3; *bralā* P 49, 50, 113, 174, 213; *brēlā* Q 171; **meuken**: *mōkā* Q 165; *mō.kā* P 186; *mōākā* P 224; *mōkā* Q 192; *mōkā* Q 156; *mōkā* Q 156; *mēkā* Q 284; **kreunen**: *krenā* Q 2; **kuimen**: *kūjmā* L 319; *kymā* L 369; *kīmā* L 368; *kimā* L 360, 367; **zumpen**: *zōmpā* L 332; *zōmpā* L 372; **galderen**: *galdāran* L 289; *galdāra* L 318b; **schreeuwen**: *sxrivā* P 107a; **jouwen**: *jūwā* L 416.

6.2 LOEIEN VAN DE KOE OM HET KALF

(N 3A, 5b)

[In N 3A, 5b is gevraagd naar “Hoe noemt men het loeien van de koe om het kalf?”. De antwoorden van de respondenten komen in grote mate overeen met die op de vraag naar “het loeien van de koe in het algemeen” (zie lemma 6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN). Woordtypen die niet in dat lemma voorkomen maar wel in dit lemma zijn: **blèren** (Q 20), **zeuren** (L 0426, Q 2), **roepen** (L 289*, Q 77, 156), **hunkeren** (P 48), **grommen** (Q 3), **bomen** (Q 9), **geunzen** (L 159a), **greunzen** (L 163a).]

6.3 LOEIEN VAN DE KOE VAN HONGER

(N 3A, 5d)

[In N 3A, 5d is gevraagd naar “Hoe noemt men het loeien van de koe van honger?”. De antwoorden van de respondenten komen in grote mate overeen met die op de vraag naar “het loeien van de koe in het algemeen” (zie lemma 6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN). Woordtypen die niet in dat lemma voorkomen maar wel in dit lemma zijn: **roepen** (Q 77), **grommen** (P 51), **grommelen** (K 361, Q 2, 71, 93), **lamenteren** (Q 7), **geunzen** (K 361a), **razen** (Q 97), **granken** (Q 192), **nirken** (P 45).]

6.4 LOEIEN VAN DE KOE TEGEN MELKENSTIJD

(N 3A, 5c)

[In N 3A, 5c is gevraagd naar “Hoe noemt men het loeien van de koe tegen melkenstijd?”. De antwoorden van de respondenten komen in grote mate overeen met die op de vraag naar “het loeien van de koe in het algemeen” (zie lemma 6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN). Woordtypen die niet in dat lemma voorkomen maar wel in dit lemma zijn: **blèren** (L 332), **geunzen** (L 159a), **jammeren** (Q 162, 178), **roepen** (L 163a, Q 97), **grommelen** (K 361, Q 93), **hummeren** (L 369).]

6.5 LOEIEN VAN DE KOE VAN PIJN

(N 3A, 5e)

brullen: *brøla* L 159a, 321, 322a, 330, 373, 386, 430, 432, 434, P 51, 176, Q 12, 98, 111*, 193, 204a; *brøla* Q 111, 197, 203a; *bryla* P 218, Q 3a; *brøla* Q 198b, 211; **beuken**: *bøkən* L 371a; *bøkə* K 358, L 312, 377, 422; *bøkə* L 423; *bøkən* L 282, 295, 373; *bøkə* L 266, 268, 269, 271, 318b, 325, 383, 426, Q 111; *bøkə* L 295; *bøkən* P 45; *bøkə* Q 33; *bijkə* L 368b; *būəkə* Q 197, 203a; **blaken**: *blākə* P 48; *blākə* Q 4, 156; *bløkə* Q 180; **blaten**: *blēʔə* K 353; **toeten**: *tūtə* L 318b, 322, Q 72; *tuʔə* K 353; **keken**: *kəkə* Q

78; *kəkə* Q 78; *kəkə* Q 179; *kīākə* Q 2; *kījəkə* P 222; **bulken**: *bølkə* L 270; *bølkə* Q 7; **belken**: *belkə* L 426; *beləkə* L 164, 165; **brallen**: *brala* P 213; **schreeuwen**: *sxrīvə* P 55; *sxrīvə* P 107a; **janken**: *jājkən* L 416; **kermen**: *kermə* Q 198b; *kərəmə* Q 2; **jammeren**: *jēmərə* Q 93; *jēmərə* Q 99*; *jāmərə* Q 3, 97; **ruchelen**: *røxələ* P 48; **steunen**: *stōnə* Q 2; *stōnən* L 286; **kreunen**: *krōnə* L 289, 326, 332, Q 35, 72a, 97; *krōnə* P 49, 51; *krōjnə* P 177; *krōjnə* Q 156; *krījənə* L 420, 424; *kryənə* P 188; *krīənə* L 416; *krinə* P 54; de koe *krōjuntš* L 360; **kuimen**: *kōjmə* Q 198b; *kōjuma* L 372; *kōjma* Q 95; *kōjma* L 372; *kōjmə* Q 187a; *kōjuma* Q 77; *kymə* L 163a, 314, Q 9, 11, 207, 209; *kjymə* L 329, 369; de koe *kyamt* Q 197; **zeuren**: *zjyrə* L 0426; **huilen**: de koe *ōjlt* L 420; **zumpen**: *zømpə* L 269b, 270, 320a; **galderen**: *galðarən* L 288a; *galðərə* L 289*, 318b; **kroezen**: *kruzə* K 361, P 49; **geunzen**: *gønzə* K 278; **meuken**: *møkə* Q 198b; **meken**: *məkə* Q 20; **meuren**: *mørə* Q 71.

6.6 BRULLEN

(N 3A, 6; JG 1a, 1b; monogr.)

[Abnormaal geluid dat vooral wild geworden runderen uitstoten.]

brullen: *brølan* K 278, L 282, 286, 373, P 50, Q 1, 77; *brøla* K 278, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, 361a, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 286, 288a, 289, 289*, 290, 295, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318b, 319, 320a, 321, 322a, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 353, 354, 355, 356, 360, 369, 370, 371, 371a, 372, 373, 374, 382, 383, 386, 413, 414, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 426, 427, 430, 432, 434, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 55, 57, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 175, 176, 176a, 178, 179, 187, 188, 195, 197, 214, 218, 220, 224, 227, Q 2, 2a, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 20, 33, 35, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 84, 88, 94b, 95, 95a, 96c, 96d, 97, 111*, 112a, 113a, 117a, 119, 152, 154, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159, 164, 165, 169, 174, 175, 177, 178, 188, 193, 198b, 204a, 207; *brøla* L 420, P 48, Q 2, 3, 209; *brøla* L 271, 295, 322, 377, 0426, P 48, Q 2, 9, 18, 94b, 96c, 99*, 111, 187a, 197, 198b, 203a; *brøla* L 314; *bryla* K 353, L 369, 416, P 174, 180, 182, 184, 186, 188, 192, 222, 223, Q 11, 77, 78, 80, 93, 153, 155, 156, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 168a, 178, 180, 181, 182, 240, 241, 242; *bryla* P 177; *brelən* L 352; *brelə* L 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 415, 416, P 52, 54, 56, Q 2a, 3, 72, 81a, 82, 83, 89; *brøla* L 416, 417, Q 2, 5, 72a, 87, 90, 91, 94, 171; **brallen**: *brala* L 321, P 50, 174, 177, 188, 218, 219; **toeten**: *tūtə* Q 2; *tutə* P 58; **keken**: *kəkə* P 176;

kē.kə Q 172; *kīā.kə* P 58; **beuken:** *bōkə* Q 211; **de banden los hebbēn:** de koe *hēi dā banda lōs* Q 197; **schandaal maken:** *šəndāl mākə* Q 9.

6.7 LOEIEN VAN KALVEREN

(N 3A, 8)

[In N 3A, 8 is gevraagd naar “Hoe noemt men het loeien van kalveren?”. De antwoorden van de respondenten op deze vraag komen in grote mate overeen met die op de vraag naar “het loeien van de koe in het algemeen” (zie lemma 6.1 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGEMEEN). Woordtypen die niet in dat lemma voorkomen maar wel in dit lemma zijn: **zeuren** (L 0426), **blèren** (L 321).]

6.8 MET OPGEHEVEN STAART RONDLOPEN

(N 3A, 9a; JG 1a, 1b; monogr.)

biezen: *bīzən* L 312, 313, 422; *bīzə* K 278, 318, 357, 358, 361, L 268, 269, 270, 271, 289, 295, 314, 321, 323, 325, 326, 329, 330, 377, 382, 386, 413, 420, 0426, P 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 107a, 174, 177, 213, 223, Q 2, 2a, 3a, 12, 13, 21, 33, 35, 71, 72a, 77, 78, 83, 87, 93, 95, 96d, 97, 98, 99, 99*, 101, 111, 111*, 112a, 113a, 155, 162, 163, 170, 182, 197, 203a, 204a, 207, 209, 211; *bīsə* Q 95; *bīzə* P 113, 115, 117, 118, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176a, 178, 180, 182, 184, 186, 192, 195, 197, 218, 220, 224, 227, Q 75, 76, 78, 152, 153, 154, 157a, 159, 160, 161, 164, 165; *bīzən* P 58, Q 77, 95, 168a; *bīzə* L 312, 369, 371a, 383, P 49, 55, 118a, 119, 176, 179, 188, 218, 222, Q 2, 2a, 3, 18, 19, 71, 72, 73, 76, 77, 78, 81a, 82, 84, 89, 90, 94, 95a, 117a, 119, 156, 162, 167, 168, 169, 171, 172, 174, 175, 180, 181, 204a, 241, 242; *bīsə* Q 178; *bīzə* Q 158; *bīzə* P 177, 214, Q 158a; *bezən* K 278, 315, 316, L 282, 315, 352, 355, 413, 421, 422, Q 118; *besən* L 286; *bezə* K 314, 317a, 318, 353, 358, 359, 360, 361, 361a, L 268, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 290, 314, 316, 317, 318a, 318b, 318d, 318e, 319, 320a, 321, 326, 328, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 381, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 423, 424, 425, 427, 430, 432, 434, P 44, 45, 46, 51, Q 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 88, 95, 96c; *besə* L 317, Q 14, 20; *bezn* Q 1; *beizə* P 167, 187, 188, 219, Q 74, 79, 79a, 80, 156, 157, 166; *bēzə* L 270, 295, 316, 414, Q 94b, 176; *bēzə* L 265; *bēizə* Q 80; *bōzə* K 353; *beizə* Q 94b, 187a, 188, 193, 198b; *beizə* Q 2, 156, 193, 198b; *bezən* L 416; de koe *bist* L 269b; **bisten:** *bestə* L 266; *bēstə* L 331; **rondbiezen:** *rəndjībēzən* L 373; **de bies opsteken:** de koeien *stēkə dā bis ɔp* L 164, 165; **biezemen:** *bīzəmə* P 176; **birzen:** *berzə* L 372; **bitsen:** *bitsə* L 159a;

betsə L 163a, 211; **rennen:** *renə* L 332, 386; **hollen:** *hələn* L 282, 286; **jagen:** *jāgə* L 332; **zabben:** *zabə* Q 91, 177, 178, 179; **zapsen:** *zapsə* Q 240.

6.9 BRONSTIG OP ANDERE KOEIEN SPRINGEN

(N 3A, 9b)

rijden: *reijə* L 289*; *rēijə* K 316a; *rijə* L 295, 318b, 332, 0426, Q 198b; *rīijə* L 430, Q 18b; *rīajə* L 430; *rīā* L 268, 290, 427, Q 211; **springen:** *sprejən* L 286; *sprejə* L 360, P 51, Q 72a, 80, 178, 197, 198b, 203a; *šprejə* L 386; **bespringen:** *bəšprejə* L 432; **opspringen:** *ɔpsprejə* Q 4, 187a; **willig springen:** *welax sprejə* P 176; **reddelen:** *redələ* P 50, 177, 188, Q 76; *ređələ* P 54, 174, Q 2, 72, 77, 78, 156; **remmelen:** *remələ* L 322a, 355; *rēmələ* K 358, L 320a, 321, 369, P 44, Q 7, 9; *rēmələ* L 314; *rēijmələ* P 51; **riggelen:** *regələ* L 325, 374; **riffelen:** *refələ* P 50; *rēfələ* P 48; **repen:** *rēpə* Q 12; *rēpə* L 268, 326, Q 12; *reijpə* L 295; **rijpen:** *rīpə* L 268; **reupen:** *rōpə* L 159a, 164, 165, 211; *rōijpə* Q 95; **reupelen:** *rōpələ* L 163a; **roetsen:** *rutšə* L 386; **schurgen:** *sxōrgə* L 382; *šōrgə* L 332; **opeenrazen:** *ɔbērōzə* Q 179; **ripsakken:** *repšakə* Q 2; **jeuken:** *jēəkə* L 331; **ranselen:** *rānšələ* Q 99*; **biezen:** *bīzə* L 290; **dekken:** *dekən* L 373; **spelig overenschravelen:** *špēlex ɔvərəjēnšrāvələ* Q 97; **willig (zijn):** *welax zējən* Q 4; *welax zēn* P 46; *welax zēn* Q 158; *welax sɔn* P 222; *welax sīn* Q 96d; *weljex zēn* L 372; *wēləz zī* Q 93; *welax* L 360, P 48; *welax* Q 156; **willig worden:** *welax wērə* L 416; **willig lopen:** *welax lījən* L 312; **redig (zijn):** *rēx sīə* Q 209; *rex* Q 207; **lopig zijn:** *luəpex sen* K 317; *lyəpex sīn* L 282; **tochtig (zijn):** *tōxtex zīn* L 383; *tōxtax sīn* L 424; *tuxtex zēn* L 420; *tōxtex* L 269, 269b; *tōxtex* L 322; **tochtig doen:** *tōxtex dōn* L 420; **spelig zijn:** *špēlex zēn* Q 33; *špēlex zīə* Q 111*; **springig zijn:** de koe is *sprejex* L 322.

6.10 DE GROND OMWOELEN

(N 3A, 9c)

[Met de hoorns de grond omwoelen, gezegd van de koe.]

moren: *mōrən* L 211, 282, 286, P 45; *mōrə* K 358, L 270, 312, 371, 372, 373, 377, Q 9; *mōarə* K 278, L 0426; *morə* K 353, Q 12; *mōrən* L 373; *mōrə* L 329, 331, 332, 371a, 420, 423, 424, 426, 427, 430, 434, P 218, Q 11, 94b, 179, 198b; *mōarə* L 360; *mōrə* L 360, Q 96c, 197, 198b, 204a; *mōarə* Q 2; *mōurə* Q 7; *mōrə* Q 20; *mōrə* K 317; *mōrə* L 269; *mūarə* P 177; *mūrə* L 314; *mārə* L 317; *māarə* L 420; **ommoren:** *ɔmōrə* L 362; **boren:** *bōrən* L 413; *bōrə* L 159a, 268, 288a, 289*, 290, 312, 318b, 355, 369; *bōarə* L 326; *bōrə* L 163a, 295, 322, 322a, 325, 330,

374, 382, 383; *bora* Q 9; *bōra* L 386; **woelen:** *wula* L 270; *wuila* P 54; *wūla* Q 162; *wyla* L 321; *wōlan* L 373, Q 204a; *wōla* Q 111*; *wōila* L 430; *wōula* Q 156; *wōala* Q 80; *wōlan* L 416; **wroelen:** *vryla* Q 77, 78, 156; *vrōlan* P 58; *vrōla* K 361, Q 158; *vrōila* P 51; *vrōula* P 51; *vrila* Q 2, 93; *wrila* Q 72; *vrila* P 55; **wroeten:** *vrūata* Q 72a; *vrijta* L 265; *vrōta* L 269b; **wroetelen:** *vrytala* P 48; *vrytala* P 213; *vrōtala* L 322, Q 14; *vrōtala* P 46; **omwroetelen:** *ōmvrōtala* Q 211; **stoten:** *stūtan* L 422; **mollen:** *mōla* Q 113a, 198b; *mōla* Q 193; **moerken:** *muraka* K 358; **broeien:** *bruiā* L 382; **beuken:** *būka* L 368b; **brakken:** *brakā* K 361a; **brullen:** *brōla* Q 3a; **de grond omwoelen:** *dā grōnt ommōla* Q 96d; **in de grond boren:** *en dā grōnk būra* Q 4; **in gen aarde stoten:** *en gān ērt stūata* Q 197, 203a; **de kop in gen aarde steken:** *dār kōp egān eijāt štējaka* Q 209; **de kop in gen aarde zetten:** *dā kōp en gān ērt zeta* Q 33; **met de kop in de aarde staan:** *metā kōp ēnt jat stōn* Q 78.

6.11 WISSELEN VAN TANDEN

(N 3A, 108b; N 3A, 16; N 3A, 22)

wisselen: *wesālan* L 286, 314, 316, 422, P 48; *wesala* K 278, 353, L 164, 165, 265, 269b, 295, 312, 314, 316, 318b, 320a, 322, 325, 355, 360, 368b, 369, 373, 374, 424, P 44, 49, 50, 51, 55, 58, 107a, 176, 177, 213, 218, 222, Q 2, 3, 4, 33, 72, 72a, 76, 77, 78, 80, 93, 96d, 97, 117a, 156, 158, 162, 178, 180; *wēsala* L 290, 317; *wisala* Q 3a, 198b; *wisala* Q 156, 176a; *wōsala* P 50, 174; de koe *wesalt* L 322a; **breken:** *brēka* K 358, L 163a, 269b, 290, 318b, 325, 427, 430, P 45, 46, Q 3a, 7, 9, 11, 14, 96c, 97, 99*, 112a, 187a, 198b; *brēka* L 268, 326, P 54, Q 35, 119, 204a; *brēxa* Q 211; *brējxa* Q 211; *brēka* K 357, L 159a, 164, 165, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 289, 289*, 295, 318b, 325, 329, 330, 331, 332, 360, 373, 377, 382, 383, 386, 422, 0426, 434, P 48, Q 9, 12, 18, 20, 33, 95, 111, 111*, 113a, 197, 198b, 203a; *brējka* Q 197, 204a; *brējkan* K 361; *brējaka* Q 209; *brējka* K 361; *brēka* L 372; *brēkan* L 282; *brēka* L 312, 371, P 176, Q 193, 204a; *brēka* L 321, 422, Q 4; *brējka* L 159a; *briak* L 372, 420; *brijka* P 51; *briakā* Q 2, 71, 72a, 207; *briēka* K 361a; *brīakā* L 371a, 420; *brajka* Q 98; de koe is *gabrōka* L 322; **tanden krijgen:** *tan kregā* P 188; **uitvallen:** *ōytvala* Q 3.

6.12 UITWERPSELEN VAN KOEIEN

(kaart 22)

(N M, 8a; A 9, 24a; JG 1a, 1b; N 11A, 40a; monogr.; add. uit N 5A (I))

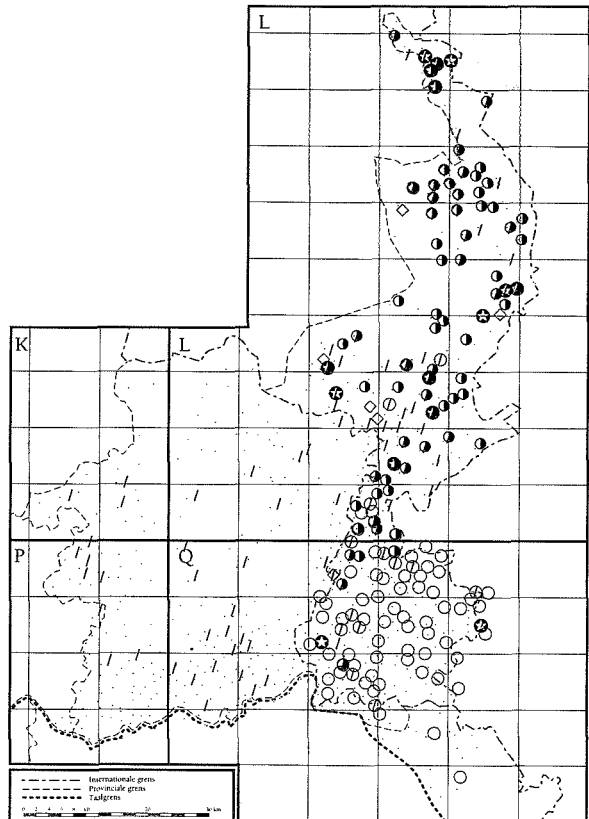
koestront: *kustront* L 209, 210, 211, 214a, 268, 269, 271, 289, 289b, 362, 420, Q 76, 77; *kuštront* L 376; *kustro.nt* L 248, 361, 362, Q 77, 155, 157a, 163, 168a, 177, 240; *kustront* Q 72,

180; *kustrōnt* L 159a, 163, 163a, 192, 192a, 209, 215a, 246, 246b, 269, 269a, 288b, 289; *kustrō.nt* L 115, 192b, Q 79a; *kustronjtj* L 292, 292a, 293, 294, 318b, 322, 322a, 326, 328, 373, 377, 378, 381b, 382, 385; *kūstronjtj* L 375; *kuštronjtj* L 325, 330, 381a; *kustrōnjtj* L 318b, 321, 328, 374; *kuštrōnjtj* L 327; *kustrunjtj* L 381b; *kustronk* L 266; *kustro.ɲt* L 266; *kustroɲntj* L 319; *kōstront* L 318, Q 14, 15, 18, 105; *kōštront* Q 21, 33, 99, 103; *kōštronjtj* L 426, 429; *kōštrōnt* Q 102, 193, 195, 247; *kostrō.nt* Q 1, 2a; *kōštront* Q 9; *kōstront* Q 11; *kujstront* K 353, 358, P 44, 45, 46; *kujstro.nt* L 364; *kojstront* P 49; *kojstront* L 289, 413; *kojstroənt* P 177; *kojstront* Q 3; *kojstro.nt* Q 160; *kojstronjtj* L 288a; *kojštronjtj* L 430, 433; *kojstrons* Q 117a; *kajstront* Q 156; *kojštrunjtj* L 432a; *kjstrunt* L 416; *kujstrunt* K 318; *kōštront* Q 32a; *kāstront* P 176; *kāstront* P 50; *kējstront* P 107a; **koeienstront:** *kojastront* L 372a; **stronhoop:** *stro.nthuop* L 248; **stront:** *stront* L 289a, P 51; *strōnt* L 214; *strōnkt* L 267; **strontplak:** *strontplak* Q 158; **koeflak:** *kojvlaq* L 290; **flak:** *flak* L 295; **koeflat:** *kuflat* L 209, 294, 381, Q 36; *kuvlat* Q 201; *kuflāt* L 322; *kujflat* Q 112a; *kōflat* L 426, 427, 428, 429, 429a, Q 14, 16, 17, 19, 31, 32, 32a, 39, 94b, 96b, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 103, 0112, 191, 192, 194, 195, 197, 197a, 203, 204a, 208, 253; *kōvlat* Q 30, 198b; *koflat* Q 187a; *kōfla.t* Q 200, 247, 247a; *kujflat* Q 30, 32a, 33, 35, 36, 38, 39, 109, 111, 111*, 113, 116, 117, 117a, 118, 119, 121, 121c, 202, 211, 222; *kojflat* Q 27, 121; *kōjflat* Q 34, 35, 113, 201; *kajvflat* Q 117b; *kōflat* Q 193; *kōjflat* Q 94b, 95, 96a; *kōflat* Q 32a; *koflat* Q 284; **koeienflat:** *kōāflat* Q 196, 196a; **flat:** *flat* L 326, 426, Q 20, 21, 22, 28, 35, 36, 39, 95, 96c, 98, 101, 101a, 111, 112a, 187a, 192, 193a, 196, 197, 197a, 198, 201, 203, 204a, 284; *fla.t* Q 253, 284; *vlat* Q 112b; *flatər* (mv.) Q 187a, 193, 198b; *flatar* (mv.) Q 21; **mvflat:** *mestflat* L 292; **koeflater:** *kuflātər* L 192a, 248, 269b, 270, 271, 298, 322, 322a, 324, 325, 329, 330, 332, 373, 377, 381, 381b, 386, 431; *kuflōtar* L 164, 432; *kujflōtar* L 164, 165; *kōflātər* L 0426, 429a, Q 15, 15b, 18; *kōflatar* L 429; *kōwflātər* L 290, 291; *kojflātər* L 290a, 291, 430, Q 20; **koeienflater:** *kujāflātər* L 244c, 250, 0250, 265b, 266; *kuāflātər* L 289; *kūāflātər* L 270; **mestflater:** *mestflātər* L 292; *mēstflātər* L 266; **flater:** *flātər* L 115, 163, 192b, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246, 246a, 265, 269a, 270, 288, 288a, 289, 320a, 329, 330, 331, 331b, 332, 381b, 382, 385, 386, 426, Q 20, 22, 193; **koeivlaai:** *kuvlāj* L 269, 296, 320; *kuflāj* L 321a; *kōvlij* Q 11; **koeienvlaai:** *kuwāflāj* L 209, 210, 211, 212, 216, 216a, 244a, 245a; **vlaai:** *flāj* L 244d; *vlājən* (mv.) L 289a; **mestvlaai:** *mestvlāj* L 292; **koeflats:** *kuflats* L 269, 295, 318b, 322, 330, 381; *kōjflats* Q 95; *kojflats* Q 121; **koeien-**

Kaart 22. UITWERPSELEN VAN
DE KOEIEN

- / (-)stront
- (-)flat
- (-) flater
- ◇ (-)vlaai
- ⊗ (-)flats

flats: *kujəflats* L 271; **flats:** *flats* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 289, 318b, 322; **koeienfledder:** *kujəfledər* L 269; **koefledder:** *kufledər* L 270; **fledder:** *fledər* L 271; **koemest:** *kōjmes* Q 95; **koedrek:** *kudrek* L 320, Q 105; *kōjdre* Q 95; **koeschitten (mv.):** *kusxetən* L 313; **schitten (mv.):** *sxətə* L 312; **koemast:** *kumats* L 270; **vlaaster:** *vləstər* L 374; **pratel:** *prətəl* L 374; **koezegel:** *kuzəgəl* L 293; **knospelen (mv.):** *knospələ* Q 253; **koerozen (mv.):** *kōjruzə* Q 95; **struif:** *struf* P 48; **schuiten (mv.):** *špət* Q 80.

6.13 HERKAUWEN (kaart 23)

(JG 1a, 1b, 1c, 2c; A 4, 13; L 14, 26; L 14, 88; L 20, 13; S 13; monogr.)

[Het eerst niet of nauwelijks gekauwde, in de voormaag gedeeltelijk verteerde voedsel opnieuw verwerken.]

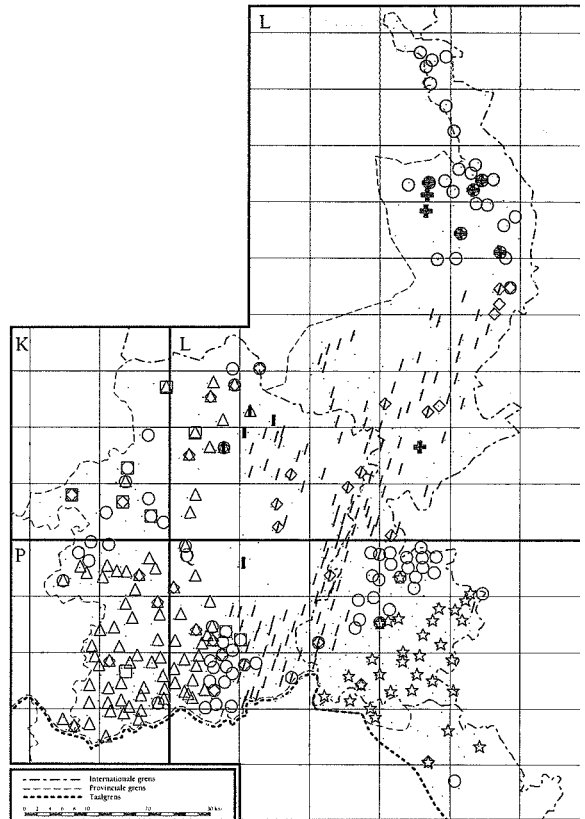
Zie afbeelding 7.]

nirken: *nerkən* K 316, 318, L 192, 214a, 246, P 197, Q 19, 21, 30, 39, 76, 77, 98, 154; *nerkə* L 209, 215a, 248, 249, 268, 286, Q 16, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 32a, 33, 34, 35, 38, 81, 98, 109, 117b, 162; *ne.rkə* Q 154; *nerəkən* K 317a,

357, Q 75, 157a; *nerəkən* K 360, L 271, 282, 286, 313; *nerəkə* L 249, 250, 265b, 266, P 44, 45, 46, Q 101; *nerəkə* P 51; *nerəʔə* K 353; *nerjəkə* Q 284; *nērəkə* L 216a, 246; *nērəkən* P 46; *nērəkən* K 361; *nērəkə* K 361, P 51; *nirkən* L 165, 213, 216, 248; *nirkə* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 209, 210, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, Q 158a, 161, 168; *nī.rkə* Q 155, 169; *nirəkən* Q 1; *nirəkə* L 215, 216, Q 77, 155a, 158; *nī.rəkə* Q 157a; *nirekən* K 359; *nirekə* K 357; *nī.rekə* Q 162, 240; *nijəʔəkən* P 47; *nirkə* L 164, 191, 213, 248, Q 167; *nīrəkə* L 246; *nīrəkən* K 359, L 217, 355, Q 1; *nīrəkən* Q 1; *nīrəkə* L 209, 213, 215, 215a, 246a, Q 1, 242; *nī.rəkə* Q 167, 241; *nīrəkən* L 286; *nerkə* Q 100, 103a; *nerəkə* Q 97, 103; *nerəkə* L 268, Q 32a, 95; *nerəkə* Q 167, 179; **nirkelen:** *nerkələ* Q 103; **nilkeren:** *nelkərə* Q 5; *nēlkərə* Q 5; **irken:** *irkən* L 316, 352, P 50, 54, 58, 118, 119, 183, 218; *erəkə* P 50, 179, 183, 186, 211, Q 78, 166; *erəkən* Q 75; *erəkə* L 353, P 53, 55, 57, 118a, 186, 197, 212, Q 1, 2, 2a, 74, 78, 80, 156, 160; *erəʔən* K 278; *erəkən* L 312, 313, 314, 315, 352, 354, 355, 413, P 121, 223; *erəkə* K 318, P 47, 48, 49, 50, 52, 58, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 172, 173, 175, 176,

Kaart 23. HERKAUWEN

- / neringen
- nirken
- △ irken
- ◇ herkauwen
- ☆ nirgelen
- hirken
- ⊕ (de) nirk knauwen
- I eringen

Afb. 7. Herkauwende koeien

176a, 177a, 179, 182, 186, 187, 197, 218, 219, 220, Q 2a, 73, 74; *ērekā* L 414, P 56; *iraka* Q 79, 79a, 153, 159; *irekā* P 174, 177, 180, 184, 188, 192, 195, 214, 224, 227, Q 78, 152, 156, 157, 160, 164, 164a, 165, 166; *īrkān* P 119; *īrkān* L 355, 413, P 121; *īrakā* P 188, 192; *īrekān* L 315; *īarekā* P 52, Q 1; *erkān* L 312; *erākān* L 313; *erakā* P 48; *ejrakān* L 355; *erkā* P 47, 188; *erakā* P 48, 49, 58, 196; *erekā* Q 166; *ērakā* Q 2; *ørakā* P 174; *ørakā* P 57, Q 71; *øjrekān* Q 71; **hirken:** *herkā* K 358; *he.rka* Q 77; *herekān* L 353; *herekā* K 316, 358, 360, P 178; *hērakān* L 353; *hērkan* L 353; *herakān* K 353; *herakā* K 278; *hiregān* Q 76; **neringen:** *nēreṅān* L 269, 288, 288a, 289, 289a, 291, 292, 297, 298, 299, 317, 324, 330, 355, 356, 360, 362, 366, 368, 370, 371, 381, 385, 415, 416, 418, 419, 420, 422, 424, 425, 426, 427, 428, 429a, 431, 432, Q 7, 8, 11, 14, 15, 88, 91; *nēreṅā* L 269, 288, 288b, 289, 292, 293, 295, 298, 299, 300, 317, 318, 318b, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 330, 331, 332, 333, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 378, 381, 381b, 382, 415, 416, 417, 418, 420, 421, 423, 424, 425, 427, 428, 431, 434a, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 18, 72, 87, 88, 91, 96a, 96c, 99, 175, 187; *nēareṅā* L 422, Q 13; *nēreṅkā* Q 21; *nēreṅxān* L 418; *nērexān* L 415; *nējreṅā* Q 119; *nēraṅā* L 319, Q 10, 12; *nereṅān* Q 83, 168; *nererā* L 267, 290, 291, 381b, 432a, Q 96, 99, 102, 171, 188; *nererā* Q 94, 179; *nererā* Q 172; *nēreṅā* L 372, 419, 420; *nereṅān* Q 102, 172; *nererā* Q 96a, 99, 102, 105; *nererā* Q 96a; *nererā* Q 95, 104a; *nējreṅā* L 429, 430, 434, Q 102; *nējareṅā* L 430; *nēreṅān* L 364, Q 72; *nēreṅā* L 417, Q 7, 20; *nereṅā* Q 12, 188; *nireṅān* L 292, Q 11, 86, 90; *nireṅā* Q 3, 83, 89, 93, 168a, 174, 177, 178, 180, 182, 183; *nī.reṅā* Q 181; *nīrēṅā* Q 163, 173; *nīareṅā* L 326, Q 81a, 82, 83, 84, 90, 170; *nīreṅān* Q 83; *nireṅā* Q 173; *nireṅān* Q 180; *nireṅān* Q 180; *najreṅān* Q 8; de koe heeft *gānereṅt* Q 96; **neringelen:** *nererāla* Q 88; **eringen:** *erēṅā* L 356; *erēṅān* L 316; *ejreṅā* L 317; *īreṅā* Q 3; *īreṅān* L 355; **nirgelen:** *nergālan* Q 201; *nergāla* Q 32, 101, 110, 111, 112b, 113, 113a, 116, 117, 117a, 118, 192, 195, 196, 198, 200, 201, 202, 203, 203a, 204a, 206, 207, 208, 247, 247a, 278; *nererāla* Q 202, 203; *nererāln* Q 204a; *nerjāla* Q 118a, 211, 222, 255; *nērgāla* Q 196, 278; *nergāla* Q 196, 200, 278; *nerjāla* Q 262; **irgelen:** *ergāla* Q 101; **(de) nirk knauwen:** *dā nerik knauwān* L 246; *nerak knawān* L 246; *nerak knawā* L 249; *nērā knuwā* L 382; *dā nirk knauwān* L 217; *nirk knauwā* L 210; *nirk knāuwā* L 211; *nirak knawā* L 215; *nirak knawān* L 244a; **nering knauwen:** *nēreṅ knuwā* L 385; *nēreṅ knuwā* L 381; *nēreṅ knujā* L 386; *nējreṅ knūā* L 379, 380; **nering kauwen:** *nēreṅ kauwā* L 268; **herkauwen:** *herkauwān* L 269, 296, 326, 330, 352, 416, 417, P 119, Q 20,

74, 101; *herkauwā* L 210, 270, 271, 329, 367, Q 196; *herkūwān* L 419; *herkāwān* L 314, 416; *herkawā* L 416, Q 95; *herkāwān* K 353; *herkūwā* Q 278; *harkūwā* Q 168; *herkōwā* P 55, 212; *herkāwā* Q 95; *harkāwān* L 313; *harkāwā* Q 95; *harkān* L 355; *harkōwā* K 358, Q 154; *harkūwā* L 286; *harkō* Q 80; *erkauwā* P 176; *erkāwā* L 372; *erkōwā* P 176; *erkān* P 176; *erkōā* Q 2; *arkāwān* Q 11; *erkā* Q 167; **herknauwen:** *herknāwān* K 315; *harknūā* L 381; **neerkauwen:** *nirkauwā* L 210; **neerknauwen:** *nirknauwā* L 211; **weer kauwen:** *wēr kujā* Q 284; **weder kauwen:** *widarkauwān* Q 253; **opnieuw kauwen:** *opnij kāwān* L 385; *opnijī kauwā* L 374; **hermalen:** *hermōlan* Q 83; **na-eten:** *nōētā* L 271; **kauwen:** *kauwā* Q 158; *kōwā* Q 172; *kōjā* Q 253; *kuyā* Q 121; *kēawā* Q 117b; **knauwen:** *knāwān* K 315; *knāwān* K 315; *knāvā* K 314; *knuijān* L 387; **knabbelen:** *knabalān* Q 79; **knagen:** *knāgā* P 57; **malen:** *mālā* Q 158; **vreten:** *vrētā* L 244c; **sabbelen:** *zabālā* Q 101; **repselen:** *repsālā* P 171.

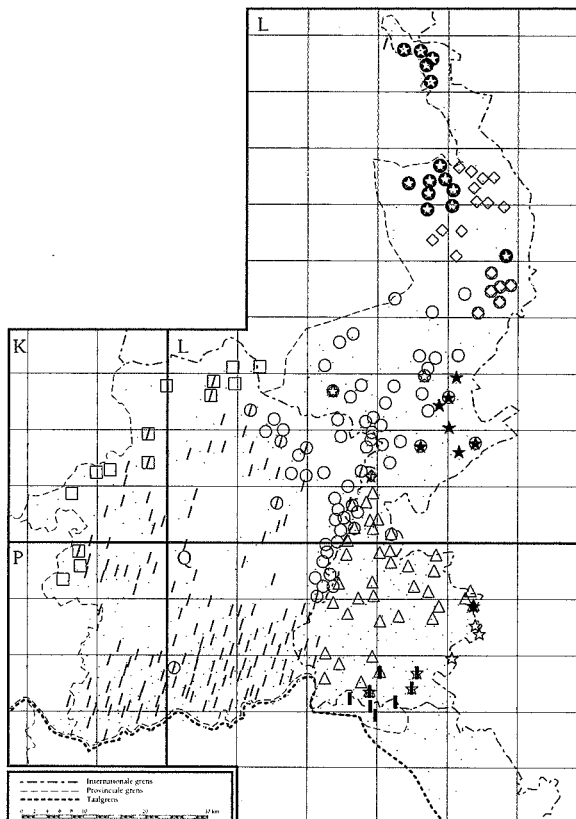
6.14 HIJGEN

(JG 1a, 1b)

kūimen: *kōmān* L 421; *kōmā* P 177, 195; *kō.mā* P 186; *kōymā* L 372, 420, P 119, Q 96c, 158a; *kōmā* P 44, 45, 46, 48, 49, 50, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 178, 179, 180, 182, 184, 187, 192, 218, 219, 227, Q 78, 155, 168a; *kōymā* P 120, 188, Q 74, 77, 79, 79a, 152, 157, 159; *kōmā* L 314; *kōymān* K 359, L 352, 354, Q 1; *kōymā* K 358, 360, 361, L 315, 353, 413, P 51, 56, 197, 223, 224, Q 71, 73, 75, 76, 88, 153, 154, 156, 157a, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 172, 174, 175, 178, 179, 188, 240, 241; *kūymān* Q 8; *kūymā* L 423, Q 7, 9, 10, 11, 12; *kū.mā* L 370, 419; *kūymān* L 312; *kū.mān* L 424; *kūymā* L 313, 316, 317, 319, 369; *kū.mā* L 422, Q 13; *kēmā* P 53, Q 2, 71; *kēmā* Q 2a, 72; *keijmān* L 355; *keijmā* L 414, P 52, 55, 57, Q 2a, 3, 5, 81a, 82, 87, 90, 91, 94; *keijmā* Q 84; *kīmā* L 368; *kīmā* L 356, 358, 359, 360, 361, 362, 365, 366, 367, 415, 416, 417, 418; *kīmā* L 363; *kajmā* Q 80, 83, 89, 162, 163, 168, 170, 177, 181, 182, 242; *kōjīmā* Q 169; **jagen:** *jāgā* K 353, Q 6; *jā.gā* K 357, L 364, 371; *jōgā* K 314, 318, P 184; *jēgā* P 167, 214; **kroezen:** *krūzā* K 360; *krūzā* K 316; *kruzā* P 47; **steunen:** *stōnān* L 282, 286; *stōnā* K 315, 353; **hijgen:** *heijgān* K 278; **kreunen:** *krōynā* P 197; **hoesten:** *hustā* K 317a.

Kaart 24. TOCHTIG

- / willig
- tochtig
- △ spelig
- ◇ rinds
- ☆ stierig
- lopig
- ⊗ varrig
- ┆ redig
- ★ springig

7. VOORTPLANTING

7.1. Geslachtsdrift

7.1.1 TOCHTIG (kaart 24)

(N 3A, 29; N C, 4a; JG 1a, 1b; Gwn V, 3; monogr.; add. uit N 3A, 21; N 3A, 9b)

[Geslachtsdrift vertonend, gezegd van de koe.]

tochtig: *tøxtax* Q 96c; *tøxtex* L 382, 386, Q 9, 11, 156; *tøxtex* L 265, 267, 271, 293, 294, 295, 300, 316, 317, 318b, 321a, 322, 330, 332, 362, 371, 372, 381, 382, 420, 422, 423, 425, 427, Q 20; *tøxtax* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 360, 369, Q 12; *tøixtex* L 288; *tøxtex* L 326, 420, 422, Q 7, 9; *tøxtax* L 424; *tøxtex* L 265, 269, 269a, 269b, 270, 271, 288, 289, 289*, 290, 294, 295, 318b, 319, 320a, 320c, 321, 322, 322a, 324, 325, 326, 369, 370, 371, 371a, 374, 377, 378, 382, 416, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 429a, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; *tøxtax* L 270, 371; *tøxtex* L 318b, 422; *tøixtex* L 288a; *tøxtex* L 358, 359, 360, 361, 362, 367, 368, 377; *textex* L 416; *textax* L 368b; *tex*

tex L 362; *textax* L 368b; **willig:** *welax* K 316, 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 312, 314, 316, 352, 354, 355, 356, 360, 361, 363, 364, 365, 366, 372, 373, 414, 415, 416, 417, 418, P 45, 46, 49, 50, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 171, 177, 179, 197, 214, 223, 224, Q 1, 2, 2a, 3, 5, 71, 72, 73, 78, 81a, 82, 94b, 153, 158, 159, 162; *welax* K 317, 317a, 358, L 312, P 44, 46, 49, 50, 54, 55, 58, 107a, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 180, 182, 183, 187, 188, 213, 218, 219, 220, 222, 227, Q 2, 3, 3a, 71, 72a, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 87, 88, 91, 93, 96c, 96d, 154, 156, 157, 162, 170, 172, 174, 176a, 178, 179, 180, 188; *weljex* L 372, 373; *welix* Q 165; *welix* Q 89; *welax* Q 1, 90, 94, 171, 175; *welax* Q 94b, 95; *wilax* P 184, Q 152, 157a, 162, 163, 164, 167, 168a, 169, 177, 242; *wilax* P 192, 195, Q 155, 158a, 166, 240, 241; *wilix* P 186, Q 160, 161, 168, 181, 182; *wølex* K 361, 361a, L 315, 413, P 51; *wøtax* P 50, 51, 174, Q 72; **spelig:** *spēlex* L 429, 429a, Q 14, 15, 18, 21, 35, 96, 101, 113a, 117, 197; *spēlex* L 426, 0426, 430, Q 18, 19*, 21, 22, 30, 32a, 33, 35, 39, 97, 98, 99*, 101, 111, 111*, 112a, 113a, 192, 197, 203a; *špēalex* Q 196; *spēlex* L 425; *špēlex* L 434; *špēlex* L

434, Q 20; *špīlex* Q 113, 113a, 117a; *špīalex* Q 119; *spōlex* Q 198b; *špōlex* Q 187a, 193, 198b; **speletig:** *spīalalex* Q 119; **redig:** *rējex* Q 197; *rēax* Q 200; *rēx* Q 197, 203a, 204a, 247, 247a; *rex* Q 207, 209; **springig:** *špreñex* Q 119; *spreñex* L 382, 386; *špreñex* L 329, 331, 332, 383, 386, 387; *špreñex* L 329; **rinds:** *rents* L 215a; *rens* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a, 247, 295, 318b; *rensj* L 373; *reñs* L 244c, 245, 246, 266, 268, 269, 269a, 269b, 270, 271; **stierig:** *stīrex* L 268, 318b, 322, 373, Q 95a, 204a; *štīrex* L 332, 386, Q 95a, 119, 121c, 211; *štīarex* Q 119; *stērex* Q 121, 207; *štērex* Q 95, 97, 197, 204a, 211; **stiers:** *stīrs* L 374; **varrig:** *varex* L 159a, 163, 163a, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 268; **lopig:** *lōpax* L 286; *lyapax* K 314, 315, 317a, 353, L 282, P 44, 47, 48; *lyapex* K 353, L 282, 286, 312, 313, 314; *luapax* K 317; *lōjapex* K 278; *lōapax* K 278; *lōpex* L 314; **lopentig:** *lypantex* Q 1; **loops:** *lōpš* Q 113; **bronestig:** *brōnstex* Q 156; **breustig:** *brōstex* Q 121c; *brōstax* L 269, 269a, 269b; *brōustax* Q 156; *brōstax* Q 2; **brul:** *brōl* L 381; **wild:** *wōljtj* L 422; **lustig:** *lōstex* L 265; *lōstex* L 265; **gek:** *gek* L 374; **rijp:** *rēp* Q 2; *rīp* L 270; **dekrīp:** *dekrīp* L 322; **vrolījk:** *vreūlek* L 432; *freūlek* L 432.

7.1.2 WILD

(N 3A, 17)

[Geslachtsdrift vertonend, gezegd van de stier.]

wild: *welt* L 266, 269b, 271, 295, 312, 360, 422, 423, P 46, 213, Q 77, 94b, 111, 178, 204a, 209; *wēlt* P 55; *weltj* L 318b, 322, 331, 371, 383; *wejt* L 422; *welš* L 317; *wēlt* L 316, Q 197, 203a; *wōlt* P 50; **driftig:** *drefteax* L 312, 321, 382, 420, P 177, 218, Q 9, 180; *drefteax* L 424, P 176, 222, Q 72a; *drefteax* L 355; **woest:** *wust* K 358, 361a, Q 3a; **brul:** *brōl* L 372, Q 4, 12, 71; *brōl* Q 11; *bryl* Q 204a; **heet:** *hejt* Q 162; *hiat* P 44, 50; **onrustig:** *ōnrastax* Q 77; **oproerig:** *oprōjarex* L 430; **redig:** *rējex* Q 2; *rōjex* L 371a, Q 35, 111, 193; *rōx* Q 80; **onredig:** *ōnrōjex* L 427, Q 111, 198b; **willig:** *wellex* L 416; *weljex* L 373; *wōlex* P 51, 174; *wōlax* Q 72; **gewillig:** *gawelex* P 49; **rijp:** *rīp* K 357, L 270, Q 197; **dekrīp:** *dekrīp* L 163a, 268, 322a, Q 20; *dekrīap* L 269; *dekrejēp* L 372; *dekrīp* L 290; **springerig:** *špreñarex* L 270; **springs:** *sprēñs* Q 7; **spelig:** *spēlex* Q 14; **lopig:** *lyapex* P 48; **gek:** *gek* L 266; **wijzer:** *wīsdar* L 320a; **scherp:** *šerp* Q 211; **grillig:** *grelex* L 382; **ondeugentig:** *ōndōgāntex* Q 95a; **reppetig:** *repatex* L 420; **bronestig:** *brōnstax* P 107a; **breustig:** *brestax* Q 93.

7.2. Dekking

7.2.1 LEIDEN

(N 3A, 30a; JG 1a, 1b; monogr.)

[De koe laten paren.]

leiden: *lejā* L 164, 165, 266, 269, 269b, 271, 282, 286, 288a, 290, 312, 314, 316, 317, 318b, 319, 320a, 329, 330, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371a, 372, 373, 374, 377, 382, 386, 415, 416, 417, 418, 419, 421, 422, 423, 424, P 118, 118a, 119, 120, 121, 175, 176, 176a, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 218, 220, 223, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 73, 74, 78, 79a, 87, 88, 96c, 152, 156, 157, 157a, 159, 163, 164, 165, 166, 167; *lejān* L 313, 315; *lējā* P 50; *lēan* K 359; *lēa* K 360, L 413, P 46; *lēn* K 357, L 352; *lē.n* L 354; *lē* P 48; *lejā* L 265, 332, 360, 362, 371, 372, 416, 420, 427, Q 78, 91, 160, 174, 178; *lejān* K 278; *lējān* K 358, L 286, 312; *lējā* L 316, 368b, 416, 420, Q 5, 12, 96c; *lēn* K 357, 358, L 355, P 44, 45; *lēā* P 46, 47; *lē* P 48; *lējā* K 361, L 268, 318b, 424, P 55, 177, 180, Q 2, 156, 158; *lējān* P 58; *lējn* Q 76; *lēan* L 413, 414, P 56, Q 1, 76; *lēā* K 361, P 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 113, 115, 117, 178, 214, 219, Q 2, 2a, 71, 72, 77, 79, 80, 81a, 82, 83, 84, 155, 158a, 162, 169, 170, 181, 182, 241, 242; *lē.ā* Q 3; *lēn* L 353, P 51, Q 77; *lē* Q 75, 154, 161; *lē* Q 168a; *lejā* P 54, 107a, 188, Q 18, 153, 168, 240; *lājā* K 316, 318; *lān* K 314, 315, 353; *lājā* K 317a; **laten dekken:** *lōtā deka* L 289*, 295, 374, 383, 432, 434, Q 18, 20, 96d, 97, 99*, 193, 197, 203a; *lōtā deka* L 355; *lōtā deka* L 360; *lōtā deka* L 372; *lōtā deka* Q 198b; **dekkēn:** *deka* L 159a, 163a, 211, 266, 268, 269, 270, 295, 314, 318b, 321, 322, 326, 329, 371, 377, 420, 422, 426, 430, P 45, 107a, Q 2, 3a, 9, 14, 94b, 111*, 117a, 119, 187a, 198b, 204a, 211; *dekan* L 282, 373; *de?ā* K 278; *deka* K 361a, L 372, P 48, 49, 174, Q 71, 95a, 162, 178, 179; *deka* Q 80; *dēka* L 422, 423, Q 113a; *deka* L 386, Q 35; *dē?ā* K 278; **laten winnen:** *lōtā wenā* L 269b, 289*, 325, 330, Q 33, 97, 198b, 204a, 207; *lātān wenān* L 0426; *lōtā wenā* L 372; *lētā wenā* L 332; **winnen:** *wenā* L 269, 295, 318b, 321, 322a, 329, 331, 386, Q 94b, 98, 111, 111*, 112a, 113a, 197, 198b, 203a, 209; *wenān* Q 14; *wenā* L 426; *wōnā* Q 11; **laten springen:** *lōtān spreñān* L 314; *lōtā spreñā* P 44; *lōtā spreñā* Q 156; *lōtā spreñā* Q 72; *lōtā spreñā* Q 78; *lōtā spreñā* P 50, 176; *lōtā spreñā* Q 176a; *lōtā spreñā* P 174; **springen:** *spreñā* Q 93, 162; *špreñā* Q 119; *spreñā* P 213, Q 72a, 77; *spreñā* P 218; **stieren:** *sītrān* K 353; *sīrā* L 268, 289, Q 95; *stērā* L 360, 361; **met de koe naar de stier gaan:** *met dā ku nār dā stīr gān* Q 171, 175, 188; *met dā ku nār dān stīr gān* Q 94; **naar de duur gaan:** *nār dā dūr gān* Q 172, 177, 179; *nār dā dūr gān* Q 89; *no dān dūr gān* Q 90; **duur gaan:**

dýrə gøn P 222; **naar de var gaan:** *nār də var gān* P 174, 179, 182, 195, 224, 227; *no də vēr gøn* P 172; **varre gaan:** *vērə gōən* P 173.

7.2.2 AANSTIEREN

(N 3A, 30b; monogr.)

[Een jonge koe voor het eerst laten paren.]

aanstieren: *ānštīrə* L 266, 268, 269, 269b, 271, 289*, 295, 320a, 355, 373, 382, Q 72a; *ānštīrə* L 270, 290, 295, 322a, 331, 332, 383, 426; *ānštīrə* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a; *āstīrə* Q 2; *ānštērə* L 360; *ānštērə* Q 98, 113a; *anstīrə* K 353, L 159a, 163a, 211, 265, 316, Q 96c; *anstērə* K 278, L 317; *q̄nštīrə* K 317; *q̄nštīrə* L 312; *q̄nštīrə* Q 71; *q̄nštīrən* L 282, 286; *q̄nštīrə* L 314; *ōnštīrə* L 314; *oənštērə* P 218; *enštīrə* L 164, 165; **laten aanstieren:** *l̄tə ānštērə* Q 97; **voor de eerste keer laten stieren:** *v̄r də istə kījə loətə stējərə* K 357; **stieren:** *sīrə* L 321; *stīrə* P 51; *stērə* Q 198b; de koe is *gəštirtj* L 325; **aanleiden:** *ānlējən* K 358; *ānlējə* L 290; *ānlēən* L 413; **voor de eerste keer leiden:** *v̄r dən istə kīr lējə* P 55; *vir dən irstə kir lējə* L 360; **leiden:** *lējə* L 371a; *lējə* Q 78; *lējə* L 368b; *lējən* L 312; *lēə* P 46; *lēn* K 358; *lējə* Q 156; *lējən* K 361; *lējə* Q 2, 158; *lēən* Q 77; *lēə* Q 2; **voor het eerst laten dekken:** *v̄r at ərst l̄tə dekə* Q 197, 203a; **eerste keer dekken:** *ēštə kēr dekə* Q 20; de koe is *istə kir gədəkt* L 420; **laten dekken:** *l̄tə dekə* L 330, 377, 424, Q 99*, 193; **dekken:** *dekə* L 268, 270, 322, 326, 371, 373, 416, 420, 422, 430, P 45, 176, Q 14, 187a, 204a; *dekə* P 48, 49, Q 95a; **voor de eerste keer laten winnen:** *v̄r dən irstə kīr l̄tə wenə* Q 96d; **eerste keer winnen:** *ērstə kēr wenə* Q 112a; **laten winnen:** *lātən wenən* L 0426; *l̄tə wenə* L 427, Q 204a, 207; **winnen:** *wenə* Q 111; *wōnə* Q 11; **voor de eerste keer laten springen:** *v̄r dən istə kīr loətə spreŋə* P 174; *v̄r dən istə ker loətə spreŋə* P 218; **laten springen:** *l̄tə spreŋə* Q 78; *luətə spreŋə* P 177; **springen:** *spreŋə* Q 93; *spreŋə* L 416, P 213; **laten paren:** *luətə p̄rə* P 48; **naar de stier gaan:** *no də stīr gūn* L 372; *n̄q də štīr gōn* L 330; **bij de stier zetten:** *bi dər štīr zetə* Q 209; **de eerste keer naar de duur gaan:** *istə kīr n̄q dən d̄j̄r gōn* Q 33; **varren:** *vērə* P 107a; **proberen:** *probērə* Q 156.

7.2.3 DEKKEN

(JG 1a, 1b)

[Het bevruchten van de koe door de stier.]

springen: *spreŋə* K 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 316, 317, 319, 358, 363, 365, 366, 369, 372, 413, 415, P 44, 45, 46, 47, 48, 51, 56, 167, Q 77, 79, 80, 84, 87, 88, 91, 94, 153, 155, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 175, 177, 179, 181, 182, 240,

241, 242; *spreŋən* L 352, Q 76; *spreŋə* L 314 353, 356, 359, 360, 361, 362, 364, 368, 370, 414 416, 417, 418, 419, 421, 423, 424, P 49, 50, 52 53, 55, 57, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188 192, 195, 197, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227 Q 1, 2, 2a, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 72 73, 74, 75, 78, 79a, 81a, 82, 83, 89, 90, 96c, 152 154, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 165, 174 *spreŋən* L 282, 312, 313, 315, 354, 355; *spreŋ:* L 367, Q 164; **dekken:** *dekən* K 278, 317a, I 286; *dekə* L 358, 371, 420, 422, Q 178, 188.

7.2.4 NIET BEVRUCHT

(N C, 19; N C, 18)

[Niet bevrucht bij dekking, gezegd van de koe.] **gust:** *gōst* L 163, 211, 214, 265, 270, 288, 289 321a, 322, 330, 332, 373, 382, Q 20; *gōst* L 247 266, 295, 318b, 326; *gōst* L 270, 288, 289, 290 294, 318b, 320a, 320c, 322a, 324, 325, 326, 329 374, 377, 383; *gōs* L 268, 295, 386, 387; *gōs* I 271, 331, 331b, 382; *gōst* L 290; *gyst* L 244c **mans:** *mans* L 163, 271, 322, Q 18; *māns* I 159a; *maʏs* Q 15, 20, 22, 33, 35, 39, 94b, 97, 98 101, 112a, 117a; *maʏws* L 0426, 429; *maʏs* I 432; *mas* Q 21; *mās* Q 193, 198b; *mōʏs* L 429a Q 113a; *mōs* Q 117; *mōs* Q 121c, 197, 203a *mens* Q 99*; **leeg:** *lēx* L 288, 318b, 373, Q 21 32a, 98, 99*, 101, 121c, 193, 204a, 211; *lēx* I 322, 326, 382, 425, 426, 0426, 429a, 434, Q 18 19*, 20, 22, 33, 35, 39, 94b, 97, 111, 111*, 117a 197, 203a; *lēax* Q 113; *lex* L 429, Q 14, 192 *lējex* Q 198b; *lējx* Q 21, 95a, 204a; *līx* L 289 **niet vol:** *nēt v̄l* Q 97, 192; *nēt v̄l* Q 198b; *ne v̄l* Q 121c; **brul:** *br̄l* L 321, 377; **bruls:** *bryl:* L 244c; **bandeloos:** *bandəlōs* L 321; **verlopen:** *v̄rlōpə* Q 113a, 203a; *v̄rlaʏpən* Q 197 *v̄rlōʏpə* L 321; **verworpen:** *v̄rwōrpə* L 432 **niet behouden:** *nejt bəhəʏwə* L 434; *ne bəhāldē* L 244c; *net bəhawə* Q 94b; *nēt bəhōjə* L 325 **weer spelig:** *wēr spēlex* L 425; **verschoten:** *v̄rštōtə* Q 97; **overgegaan:** *ōv̄ərgəgəŋə* L 325

7.2.5 BLOEDGANG

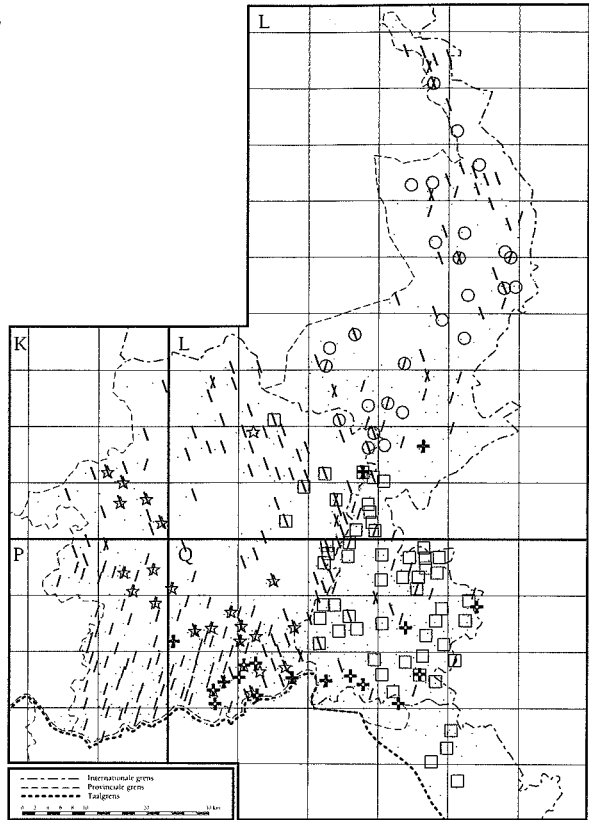
(N 3A, 31)

[Uitscheiding van een niet bevruchte koe.]

bloedgang: *blutgəŋ* P 50; *blutgəŋk* L 269b; *blut.xəŋk* Q 71; *blūt.gəŋk* L 164, 165; *blūt.gəŋk* Q 162; *blūt.xəŋk* Q 179; *blōtgəŋk* L 269, 371a, 383, 416, 420, Q 204a; *blōtgəŋk* Q 193; *blōt.xəŋk* L 424; *bloətgəŋk* Q 80; *blōtgəŋk* K 361; **bloed:** *blut* P 49; *bl̄qət* P 51; *blōt* Q 207; **bloed aan de staart:** *blōt ānə štert* L 330; **bloed af:** *blōt āf* L 288a, 373; **(het) bloeden:** *blōjən* L 422; **slijm:** *slim* L 265; *slīm* Q 117a; *slīəm* L 369; **(het) slijmen:** *slīmə* Q 211; **vuil:** *vul* L 360; *vōʏi* Q 3a; *voal* P 51; **vuiligheid:** *vōlexət* K 357;

Kaart 25. ONVRUCHTBARE KOE

- / kwee
- \ kween
- manse koe
- guste (koe)
- ☆ muntige (koe)
- + stee(n)bok

vūlexhēt L 286; *vaylexhet* P 177; **willige draad:** *welagān drōat* P 107a; *welagān druāt* P 54; *welagān druāt* P 46; **lopige draad:** *lyapegān druāt* P 48; **witte draad:** *wetān droāt* P 218; **lekel:** *lēkəl* Q 112a; **regel:** *rēgəls* (mv.) Q 12; **rode pees:** *ruā pēis* P 48; **knoei:** *knōij* L 331; **(het) knoeien:** *knuijā* L 318b; *knōijā* L 266; **veegsel:** *vēxsəl* Q 77; **(het) vegen:** *vēgə* Q 209; **afwerpsel:** *āfwōrəpsəl* K 353; **willig snoer:** *welax snuār* Q 78; **(het) snoeren:** *snōrā* L 372, 382, 422, Q 7; *snōrā* Q 9, 11; *snyrā* Q 78, 156; *snērā* L 368b; **zever:** *zēivər* L 360; **(het) zeveren:** *šēvārā* Q 2; *zēavārā* Q 93; *zēvārā* P 45, Q 2; *šēvārā* Q 72a; **(het) zuiveren:** *zūivərān* L 373; *zūivārā* L 270, 295, 318b, 322a, 0426, Q 9, 94b, 95, 95a, 97, 111, 111*, 113a, 178, 198b; *šūivārā* L 430; *zyvārā* L 326, 423; *šōvārā* Q 156; *zōvārā* P 176; *zōvārā* P 176; **(het) klaren:** *kliērā* K 361a.

7.2.6 ONVRUCHTBARE KOE (kaart 25)

(N 3A, 102; N 3A, 103; N 3A, 150h; N 3A, 150i; JG 1a, 1b; A 4, 14; L 20, 14; monogr; add. uit N C)

[In dit lemma duiden de benamingen niet alleen op een koe die bij de dekking niet is bevrucht maar ook op een rund dat halfslachtig ter wereld is gekomen dat wil zeggen half stier en half koe is. Ook tweeling-runderen zijn vaker onvruchtbaar.]

kween: *kwēn* K 278, 353, 361a, L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 211, 214, 214a, 215, 216a, 217, 245, 246a, 248, 265, 265b, 266, 269b, 282, 286, 289*, 290, 295, 313, 314, 316, 317, 318b, 319, 360, 362, 368b, 369, 371, 372, 373, 415, 421, 422, 423, 424, Q 3, 9, 10, 11, 12, 87, 91, 94, 95, 96c, 96d, 99, 109, 172, 179, 193; *kwēnj* L 370; *kwēān* K 314, 357, 359, 360, 361, L 362, 413, 420, P 44, Q 12; *kwējn* L 319, 361, 368, 419; *kwējān* P 45; *kwēijnj* Q 6; *kwen* K 357, L 312, 314, 360, Q 3a; *kwejān* P 44; *kwēn* L 314, 353, Q 4; *kwējn* K 361, Q 7, 74; *kwejān* P 46; *kwēn* K 357, 358, L 315, 355, 364, 416; *kwēijn* P 51; *kwēn* L 315, 316, 317, 354, 356, 358, 359, 363, 364, 365, 366; *kwēān* K 315, 316, 318, 353, 358, L 352, 355, P 45, 46, Q 9; *kwējn* L 360, 367; *kwen* L 215a, 314, 355, 356; *kweān* K 317a; *kwejn* Q 158a; *kwjān* Q 1; *kwjān* Q 1; *kwjān* P 51, Q 1; *kwin* L 269; *kwjān* L 282; *kwīn* L 416;

kweŋ L 288a; *kwēm* Q 9; *kwēnt* Q 180; *kwē.nt* Q 171, 177; *kwent* L 293, 322, Q 83, 93, 98, 162; *kwe.nt* L 424, Q 5, 7, 8, 11, 77, 178, 179; *kwēnt* L 372; *kwēnt* Q 174; *kwē.nt* L 416, 418, Q 3; *kwi.nt* Q 170, 175; *kwi.njt* Q 182; **kwee**: *kwē* K 317, L 211, 216, 244a, 250, 268, 270, 292, 312, 320a, 321, 322, 325, 326, 332, 372, 374, 377, 382, 383, 425, 427, 430, P 48, 49, 50, 51, 55, Q 2, 13, 14, 32a, 39, 71, 72, 72a, 77, 84, 89, 90, 98, 111, 112a, 154, 155, 156, 162, 168a, 172, 197, 198b, 207, 242; *kweə* P 50; *kwēə* Q 2; *kwē*. Q 2a, 82; *kwēj* L 164, 165, 211, 331, 332, P 54, 56, 58, 177, Q 33, 78, 158; *kwej* P 48, 49, 50, 52, 57, 188, Q 73, 78, 154; *kwej* P 48, 174, 176, 218, 222, Q 20, 71, 76, 80, 156, 164; *kwēj* P 107a; *kwē* L 420; *kwe* P 114; *kwej* P 47, 53, 55, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 79a, 80, 81a, 83, 152, 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 165, 166; *kwīə* L 289; *kwī* L 422, 430, Q 117a; *kwīə* L 318b; *kwij* L 266, Q 2a, 211; **steenbok**: *stejnboq* L 372, 382, Q 162; **steebok**: *stēboq* Q 78, 168; *stēboq* Q 179; *štēboq* Q 119; *stē.boq* Q 163, 169, 181, 241; *štēboq* Q 196; *štēboq* Q 209; *štejbok* Q 198b, 204a; *štejbok* Q 111*; *štibok* Q 195; *stiəboq* Q 167; **brulkoe**: *brølku* L 362; **brul**: *brøl* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **manse koe**: *maʏs ku* L 317, 368, 373, 415, 431, Q 35; *maʏws ku* L 418, 431; *maʏs kuʏ* L 420; *maʏs kō* L 426, 428, 429, 429a, Q 7, 8, 9, 15, 21, 32, 96, 99, 101, 103, 192; *maʏs kōʏ* Q 113a, 202; *maʏs koʏ* Q 27, 28, 29, 32, 112b; *maʏws koʏ* Q 39; *maʏs koʏw* L 430; *maʏs kuʏ* L 372; *maʏs kō* Q 102; *maʏs kōj* Q 95, 96b; *maʏs ku* Q 96a; *mās ku* Q 284; *mās kuʏ* Q 278; *mās koʏ* Q 259; *mās kō* Q 255; *mās kō* Q 31; *mōʏs koʏw* Q 38; *mōʏs kō* Q 99, 206; *mōs koʏ* Q 211; *mōs kō* Q 203, 203a, 208; *mōʏs kōʏw* Q 34; *mōs koʏ* Q 30, 113, 118a; *mōs kōj* Q 95; *mōs koʏ* Q 116, 117; *mōs kō* Q 204a; *meʏs kō* Q 14; **guste koe**: *gōstə ku* L 165, 192, 209, 210, 213, 268, 271, 370, 371; *gōstə kuʏ* L 246; *gōstə koʏ* L 288a, 289; *gōstə ku* L 267; *gōstə kuʏ* L 266; *gōstə koʏ* L 291; *gōstə ku* L 269, 292, 298; *gōstə koʏ* L 288b; *gustə ku* L 378; **guste**: *gōstə* L 244c, 249, 319, 320; *gōstə* L 371; *gōstə* L 328; *gestə* L 326; **muntige koe**: *mōntegə ku* P 58; *mōntegə kuʏ* K 318; *mōntegə koʏ* Q 2; *mōntegə kaʏw* P 54; *mōjntegə koʏw* Q 74; *mōntegə ku* Q 173; *mōntegə kōj* L 357; *mjntegə kuʏ* K 315; *mjntegə kōj* K 358; *mjntegə koʏw* P 119; *mentegə ku* Q 83, 89; *mentegə kō* Q 5; **muntige**: *mōntegə* K 359, 361, P 57, Q 77, 91, 168; *mōntegə* Q 167, 175, 180; *mōjntegə* Q 75; *mōntəgə* Q 179; *mentegə* Q 72, 83; *mōndegə* Q 2; **lege koe**: *lēx ku* Q 86; *lēx kuʏ* L 285, 286; *līəx*

ku Q 83; **losse koe**: *lōsə kʏ* L 418; **vazelkoe**: *vāzalku* L 381; *vāzalkoʏ* L 434; **schot**: *sxoʏ* L 216; **os**: *oʏ* Q 77; **mastkoe**: *mastkoʏw* Q 222; **melkkoe**: *melku* L 416; **rind**: *renjtj* L 381; **vaars**: *vērš* Q 101; **merk**: *mērk* Q 262; **bil**: *bel* L 420; **paardsbil**: *pērsbel* L 423, 432; **teef**: *tīəʏ* L 422; **twijfeler**: *twiveldər* L 163, 163a; **hamel**: *hōməl* Q 198b; **piet**: *pīt* Q 72; **broek**: *bruk* Q 78; **peelkoe**: *pēlkō* Q 97.

7.3. Tekenen van drachtigheid

7.3.1 BIJ DEKKING BEVRUCHT

(N 3A, 32a)

[De koe is in eerste instantie vermoedelijk bevrucht, als de volgende tochtigheid uitblijft. Na verloop van tijd kan men constateren dat ze drachtig is geworden.]

vol: *vōl* K 278, 317, 357, 358, 361a, L 312, 314, 355, 362, 368b, 371, 372, 416, 422, 423, 430, P 45, 46, 48, 49, 50, 51, 54, 107a, 174, 176, 177, 213, 218, Q 2, 3, 3a, 9, 11, 12, 20, 72a, 76, 77, 78, 80, 93, 97, 111, 156, 158, 176, 179, 187a, 198b; *vōl* Q 162, 180; *vōl* L 360, Q 156; *vōlə* Q 33; *vōl* Q 94b, 193; *vōl* L 416, P 222; *vōl* P 55; **behouden**: *bəhawə* L 314; *bəhoʏwə* Q 112a, 113a; *bəhōwə* Q 95a; *bəhōjə* L 318b, 326, 369; *bəhaʏwə* K 361; *bəhaʏtə* L 373, 432; *bəhaʏwtə* Q 33; *bəhawtə* L 430, Q 111*; *bəhoʏtə* Q 204a; *bəhoʏwə* Q 96c, 204a, 211; *bəhōwə* P 44, Q 98, 197, 203a; *bəhoʏwə* Q 209; *bəhāʏwə* L 420, 434, Q 14, 18, 94b, 96d; *bəhāwə* K 278, L 265, 282, 312, Q 198b; *bəhawə* L 316, 317, 360, Q 14, 95, 97, 99*, 111; *bəʔawə* L 424; *baʏwə* Q 7; *bəhājə* L 270, 329, 330, 331, 332, 382, 383, 413, Q 2, 72, 178; *bəhōjə* L 266, 288a, 289, 289*, 295, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 371a, 374, 377, 0426, Q 35; *bəhōjə* L 290; *bəhejəwə* K 353; *bəhaldə* L 268, 269, 269b, 271; *bəhaldə* L 159a, 163a, 164, 165; **overgegaan**: *ōvərgəgōn* L 295; **overgegangen**: *ōvərgəgəŋə* L 290; *ōvərgəgəŋə* L 332, 382; **overgelopen**: *ʏvərgəloʏpə* L 372; **doorgegaan**: *dōrgəgōn* L 286; **gewonnen**: *gəwōnə* L 386; *gəwōnə* L 424; **over (de) drie weken**: *ōvər də dri wēkə* L 211; *ōvər dri wēkə* L 318b; *ōvər də dri wēkə* Q 97; *ōvər də drēj wēkə* L 268; *ōvərə drēj wiəkə* Q 71; *ēvər drē wiəkə* Q 2; *jəvər də drēj wēkə* Q 77; **drie weken over**: *drij wēkə ʔvər* Q 197, 203a; *drij wiəkə ʏvər* Q 207; **drie weken**: *dri wēkən* L 373; *dreə wiəkə* P 188; **drie weken voorbij**: *dri wēkə vōrbij* L 332; **de drie weken om**: *də dri wēkə ʔm* L 427; **over de weken**: *ʏvər də wēkə* Q 198b; **over tijd**: *ōvər tīt* L 318b; *ōvər tet* L 413; **haar tijd door**: *hərə tīt dōr* L 312.

7.3.2 NIET BEHOUDEN

(N 3A, 32b)

[Niet bevrucht. De koe wordt drie weken na de dekking weer tochtig.]

niet behouden: *nēt bahaṃtā* L 373; *nē bāhāwān* L 286; *nēt bāhāwā* Q 193; *ni bāhāwā* K 317; *net bāhawā* Q 94b; *ni bāhawā* K 278; *nēt bāhōmā* Q 112a; *nit bāhājā* L 413; *nēt bāhōjā* L 289, 318b, 326, 369, 374; *nēt bāhawtā* L 386, 427, Q 111*; *nejt bāhawtā* L 430; *nēt bāhōtā* Q 204a; *nēt bāhaywā* L 360, 362, Q 14, 33, 94b; *net bāhaywā* L 416, Q 117a; *nejt bāhaywā* L 434; *ni bāhaywā* L 314; *nēd. bāyūwā* L 422; *nit bāhāwā* L 282; *nēt bāhāwā* Q 187a, 198b; *ni bāhāwā* K 278, L 312, 314; *nēt bāhawā* L 423. 0426, Q 95, 97, 99*, 111; *ne bāhawā* L 316; *nēt bāhōmā* L 422, Q 204a; *net behōmā* Q 211; *nēt bāhōwā* Q 197, 203a; *nēt bāhōwā* Q 209; *nēt bāhājā* L 270, 332, 382; *ne bāhājā* Q 72; *nēt bāhājā* L 383; *nēt bāhōjā* L 318b, 325, 371a, 377, Q 35; *nēt bāhōjā* L 295; *nēt bāhōjā* L 290; *nēt bāhaldā* L 268, 269; *ne bāhā* P 176; **niet vol:** *nēt vōl* Q 198b; *ni vōl* L 355, P 49, 213; *ne vōl* P 48; **leeg:** *lēx* L 426; **niet vol gegaan:** *ni vōl gəgən* P 222; **herlopen:** *herlōpā* L 416; *herlōpā* Q 76; *herlūpā* P 218; *herlūpā* P 44; *herlupā* P 46, 50, Q 2; *herluapā* K 358, P 48; *herluwapā* K 357, 358; *erlupā* P 174; *herlōpā* P 177, 188; *erlōpā* Q 12; *herlōpā* Q 77; *herlupā* Q 9; *herlōpā* Q 96c; **herlopijg:** *harluapex* K 353; **omgelopen:** *omgālōpā* L 159a, 163a, 164, 165; *omgālōpā* Q 162; *omgālōpā* L 322a, 331, 332; *omgālōpā* L 268, 269, 271; *omgālōpā* L 270; *omgālōpā* L 372; *omgālōpā* L 330; *omgālōpā* L 269b, 295; *omgālōpā* L 290; *omgālōpā* L 266; *omgālōpā* L 265; **verlopen:** *vārlōpā* Q 113a, 198b; *vārlōpā* L 288a, 318b, 320a, Q 98; *vārlōpā* Q 9; *vārlōpā* Q 11; *vārlōpā* L 289*, 317; *fārlōpā* Q 156; *vārlōpā* K 361a; **overgelopen:** *ōvārgālōpā* L 321; *yvārgālōpā* L 372; *ōvārgālōpā* L 371; *ōvārgālōpā* L 322; **teruggekomen:** *tāṛōgākōmā* L 290; *tāṛōgākōmā* L 266; **niet aangeteld:** *nēt āngətelt* L 432; **niet gepakt:** *nejt gəpak* Q 20; **verschoten:** *vārsxōtā* L 312; **weer tuchtig:** *wēr tōxtax* L 360; **weer spelig:** *wēr spēlex* Q 14; *wēr spēlex* Q 33; **willic:** *weljex* L 373; **weer willig:** *wēr welex* Q 158; *wīr wilax* Q 3, 80, 156, 176a; **herlopen (ww.):** *herlōpā* Q 7; *herlupā* P 50; *herluapā* P 45; *helōpā* L 416; *hrlōpā* L 420; *herlōpā* Q 71, 77, 179; *herlōpā* Q 78; *herlōpā* Q 178; *herlōpā* P 222, Q 78, 162; *herlōpā* Q 93; *herlōpā* Q 72; *herlūpā* P 107a; *herlupā* K 361, P 51, 55, Q 2; *erluapā* P 176; de koe *herlōpt* P 58; — *herlēipt* L 368b; — *herlept* P 54; **zich verlopen (ww.):** *zex vārlōpā* Q 207; *zix vārlōpā* Q 198b; *zex vārlōpā* Q 204a; *sax vārlōpā* Q 96d; *zex vārlōpā* Q 197; **overlopen (ww.):** *ōvārlōpā* Q 95a; **teruglopen (ww.):** de koe *lōpt*

tārōx L 211; **weer tekenen (ww.):** de koe heeft *wēr gətējkānt* L 325.

7.3.3 NIET DRACHTIG

(JG 1a, 1b; Gwn V, 4; monogr.)

muntig: *mōntex* K 315, 316, 317a, 318, 353, 359, L 352, 414, P 44, 47, 48, 176, 214, 219, Q 157, 162, 167; *mō.ntex* K 357, 358, 360, 361, L 314, 413, P 119, 175, 224, Q 154, 157a, 158a, 160, 161, 182, 242; *mōntax* K 278, P 45, 46, 49, 50, 113, 115, 117, 172, 173, 176a, 177a, 178, 179, 180, 218, Q 76, 155, 162, 168a, 169, 177; *mō.ntax* P 51, 118a, Q 77, 80, 168, 174, 175, 175, 179, 241; *mō.nšex* P 58; *mō.ñšex* Q 165; *mōnjax* L 314; *mōjntex* P 121, 187, 195, 227, Q 73, 152, 153, 159; *mōj.ntex* Q 74, 78; *mōjntax* P 188, Q 79, 79a; *mōj.ntax* Q 75; *mōjntex* Q 164; *mōjntix* P 223; *mōjntšex* Q 156; *mōjntšex* P 192, 197; *mōj.nšex* P 220; *mōjntšix* P 186; *mōntax* Q 172; *mō.ntax* Q 188; *mō.ntex* P 118, 120; *mōjntex* P 177; *mōntex* Q 1; *mōjntšex* P 184; *mj.ntax* Q 163, 181; *mjntex* Q 71, 240; *mentex* L 417, Q 3, 5, 72, 81a, 82; *me.ntex* P 57, Q 89; *mejntex* Q 2; *mentax* Q 3, 83; *me.ntax* P 55, Q 84, 90, 94, 170; *mejntex* Q 2a, 87; *mē.ntax* Q 91, 171; *mentex* L 416, 418; *mejntax* P 52; *mijntex* Q 2a; **leeg:** *lēx* L 313, 354, 371; *lē.x* L 282, 286, 312, 315, 316, 319, 353, 355; *lēx* L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 367, 368, 369, 370, 372, 415, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c; *lējx* P 174, 182, Q 166; **los:** *los* L 365, 366; *lō.s* P 53; **gust:** *gōst* L 214, 214a, 215, 215a, 217, 245, 245b, 246a, 267, 287, 294; *gōst* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318, 318a, 318d, 318e; *gōs* L 300, 381; **mans:** *mans* Q 101; *majs* L 360; *majs* L 423; *mōs* Q 196.

7.3.4 VERDROGEN

(N 3A, 72a)

[Minder melk gaan geven wegens drachtigheid.] **verdrogen:** *vādrōgān* L 373; *vādrōgā* L 163a, 314, Q 9; *vādrōgā* Q 180; *vādrōgā* P 177; *vādrōjigā* P 188, Q 162; *vādrūgān* L 286; *vādrūgā* L 265, 269, 317, 371a, P 45, 51; *vādrūgā* L 312, 316; *vādrūxā* P 218; *vādrygān* L 282, 312; *vādrygā* K 357, 358, L 423, P 44, 46, 50, 176; *vādrygā* K 353; *vādrīgā* L 355, 416, Q 72a; *vādrīgā* L 360; *vādrūgā* K 317; de koe *vādrōxt* L 314; — *vādrōjixt* K 278; **nalaten:** *nālātā* L 420; *nōlōtā* L 269, 369, 422, 0426, 434, Q 2, 95a, 96d, 111*, 117a, 187a, 198b, 204a; *nōlōtā* Q 7; *nōlōtā* Q 3; *nōlōtā* L 372, Q 3a; *noālōtā* Q 72; *nūālōtā* Q 71; *nūālūtā* Q 80; de koe *lōt nō* Q 179; — *lēt nō* L 331, Q 20, 198b, 209; — *lēt nō* L 426; **nalaten van de melk:** *nōlōsā van dā melax* Q 211; **nalaten in de melk:** de koe *lēt nō en dā melāk* Q 197; **afnemen:** *afnēmā* P 54; *afnemā* P 49, 51;

afnēimā P 50; *afnēimā* P 107a; *āfnēmā* K 361, 361a; *ōfnēmā* Q 78; *ōfnēimā* Q 78; de koe *nemt af* P 58; — *nemd. af* K 358; — *nemp. oaf* Q 156; — *nimp. āf* Q 2; **afnemen in de melk:** *ōfnēimā en dā melk* P 222; **afnemen van de melk:** de koe *nemb. āvānā mēlak* Q 2; **afgaan:** de koe *gejd. āf* Q 162; **verminderen:** *vārmendārā* P 213; **afgeven:** *āfgeva* Q 156; **optrekken:** *optrekā* L 322; **af beginnen te zakken:** de koe *bāgent af te zakā* L 159a; **geavanceerd worden:** de koe wordt *gāvāsejrt* P 176; **droogzetten:** *drjxzetā* L 372; **haar eigen droogzetten:** *hōr ēgā drjxzetā* P 48; **droog worden:** *dryax wēra* L 371; **droog gaan staan:** de koe *gejt drjx stōn* L 318b; **bijkans droogstaan:** *bākāns drjxstōn* P 55; **droog beginnen te staan:** de koe *bāgōnt dryx tā stōān* P 174; **droogstaan:** *drjxstōn* L 416; **verzijen:** *verzēja* L 211, 432, Q 11; *verzeja* L 268, 269b, 288a, 289, 290, 424, Q 9; *vārzeja* L 271; *vārzeija* L 268, 270, 289*, Q 94b, 193, 198b; *vārzeja* Q 3, 96c, 178; *vārzeija* Q 4; *vārzeja* L 266; *vārzeja* Q 93; *vārzejān* Q 14; *vārzeja* L 270, 295, 318b, 321, 322a, 325, 326, 329, 332, 360, 368b, 373, 377, 382, 383, 386, 434, Q 12, 14, 18, 33, 35, 97, 98, 99*, 111, 112a, 113a, 197, 203a, 204a; *vārzejā* L 269; *vārzejā* L 416; de koe *vārzejt* L 164, 165; — *vārzejt* L 420; — *vārzejt* Q 95, 198b, 207; — *vārzejt* L 330; — *vārzejt* L 427; — *vārzejt* L 430; **verzijen:** *vārzejga* Q 76, 77, 94b; *vārzejga* Q 176a; de koe *vārezex* Q 158.

7.3.5 DROOGSTAAN

(N 3A, 72b; JG 1a, 1b)

[Geen melk meer geven.]

droogstaan: *drōaxstōn* L 325; *drōxstōn* Q 7; *drōxstōn* Q 97; *drōxstōn* L 159a, 163a, 268, 289, 322a, 326, 373, 377, 0426, 427, Q 14, 95a; *drōxstōn* L 329, 383, 386, 434; *drōxstō* Q 35; *drōxstō* Q 112a; *drōxstō* Q 33; *drōxstōn* P 50; *drōxstōn* Q 77; *drōxstōn* Q 78, 162; *drōxstōn* Q 162; *drōaxstōn* L 320a, 321, 322; *drōaxstōn* Q 113a; *drōxstōn* P 222; *drōxstān* K 361; *drōxstōn* Q 9; *drōxstōn* Q 178; *drōxstōn* Q 176a; *drōxstōn* Q 77; *drōxstōn* Q 9; *drōxstōn* Q 162; *drōxstōn* Q 158a; *drōaxstōn* K 278; *drōaxstōn* K 278; *drōxstōn* P 184; *drōxstōn* Q 156; *drōxstōn* Q 71, 80; *drōxstōn* L 369, 373; *drōxstōn* Q 78; *drōxstōn* Q 76, 156; *drōxstōn* Q 99*; *drjxstōn* L 266, 268, 269, 269b, 289*, 295, 318b, 371a, 422, Q 94b, 95, 198b; *drjxstōn* L 354; *drjxstōn* L 286, P 213; *drjxstō* L 265; *drjxstōān* K 361, P 113; *drjxstōwā* Q 204a; *drjxstōn* P 214; *drjxstōān* P 167; *drjxstōn* K 357, 358, 360, 361a, P 45, 51; *drjxstōn* Q 71; *drjxstōn* L 372, Q 198b; *drjxstōān* L 414; *drjxstōān* Q 193; *drjxstōān* Q 1; *drjxstōn* Q 111; *drjxstōān* L 286, 312, 316; *drjxstōān* L 290; *drjxstō* Q 119; *drjxstōān* P 180; *drjxstōn* L 422; *drjxstōn* K 359, P 48;

drjxstōān L 420; *drjxstān* L 312; *drjxstōn* I 176, Q 187a; *drjxstōān* P 107a; *drjxstō* Q 117a *drjxstōn* L 372, Q 96c, 96d; *drjxstōn* L 423 *drjxstōn* L 317; *drjxstōn* P 50; *drjxstōān* L 282 *drjxstōn* K 357, 358, P 44, 46, 51; *drjxstōn* P 45 *drjxstōā* Q 209; *drjxstān* K 353; *drjxstōn* K 314, 316, 317a, 353, L 314, 371, Q 12, 98 *drjxstōn* L 270; *drjxstōn* L 315, 352, 353 *drjxstōān* L 282, 312, 314; *drjxstō* Q 111* *drjxstōān* L 316, 424; *drjxstōn* K 318, Q 11 *drjxstōn* P 49; *drjxstōn* K 278; *drjxstōn* I 416, Q 2, 72a; *drjxstōn* L 355; *drjxstōn* Q 2a *drjxstōān* L 355, 356; *drjxstōān* L 416, 417 418, Q 3, 5; *drjxstān* L 362; *drjxstōān* Q 3 *drjxstōn* L 368b, 416; *drjxstōān* L 360 *drjxstōān* Q 4; *drjxstō* Q 93; *drjxstōn* Q 72 *drjxstōān* Q 81a, 82; *drjxstōn* Q 72; *drjxstōn* I 54; *drjxstōn* K 317; de koe *stajt drōx* L 382; — *stōt drōx* L 211; — *stōt drōx* Q 167; — *stōm drōx* Q 163; — *stō. drōx* Q 182; — *stē drōx* Q 168a 169; — *stē. drōx* Q 174, 77, 178, 179; — *stēj drōx* Q 18; — *stējt drōx* L 330, 331, 332, Q 20 — *stēt drōx* L 164, 165; — *stēj drōx* Q 77, 155 — *stējt drōx* L 426; — *stēt drōx* Q 179; — *stē drōx* Q 204a, 207; — *stō drōx* P 187, 192, Q 74 75, 76, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 156, 157a 159, 165; — *stē drōx* P 119, Q 73; — *stō. drōx* P 188; — *stē. drōx* P 118; — *stō drōx* P 197 220, Q 160; — *stō drjx* L 421; — *stējt drjx* I 420; — *stōt drjx* L 314; — *stī drjx* K 358; — *stī drjx* P 58, 176; — *stīt drjx* L 288a; — *st drjx* P 44, 46, 50, 51, 117, 173, 176a, 177a, 179 — *stēt drjx* Q 198b, 211; — *stē. drjx* Q 172 175, 188; — *stēj drjx* L 372, Q 88; — *stj drjx* P 174; — *stō drjx* P 219; — *stō drjx* P 227; — *stōm drjx* L 369, 423; — *stōm drjx* L 370, 419 422, 424, Q 6, 8, 9; — *stī drjx* P 48, 175, 218 — *stēj drjx* L 317, 319, Q 96c; — *stējt drjx* L 430; — *stēt drjx* Q 197, 203a; — *stī drjx* P 58 174; — *stējt drjx* L 295; — *stōm drjx* L 420; — *stēj drjx* P 118a; — *stī drjx* P 49; — *stō. drjx* K 315; — *stō >tryax* P 48; — *stōm drjx* L 371 Q 7, 10, 11, 13; — *stī drjx* P 47; — *stējt drjx* L 271; — *stējt drjx* L 270, Q 197; — *stēj drjx* Q 12; — *stō drjx* P 55; — *stī drjx* P 52, 56, Q 2 2a; — *stēj drjx* L 358, 359, 360, 362, 363, 364 365, 366; — *stē. drjx* Q 87; — *stē drjx* P 57; — *stēj drjx* L 361, 367, 368, 415; — *stī drjx* Q 2 — *stē drjx* Q 91; — *stēt drjx* Q 3a; — *stī drjx* P 55; — *stē drjx* Q 84, 90; — *stē. drjx* Q 89, 94 170, 171; — *stē drjx* Q 83; — *stōjt drjx* L 432 de koeien *stōn drōx* Q 168; — *stōn drjx* P 115 — *stōn drjx* P 172; — *stōn drjx* P 53; **zich droogzetten:** de koe *zōtī sex drjx* L 360; **verzijen:** *vārzē.jā* Q 161; **verzijen:** de koe is *vārzējā* Q 158; **op (de) zolder staan:** *ōp dā zōldar stōj* Q 14; *ōp zōldar stōj* L 322a; de koe *stējt op dē zōldar* L 332; **verdrogen:** de koe is *vārdrōxjt* I 120, Q 78; — *vārdrōxjt* P 121, 177; **droog (bijvgl. nmw.):** *drōx* Q 180, 240, 241, 242

drøax P 177; *drøux* P 186; *drøix* P 188; *drøux* P 195, 223, Q 164, 166; *drjix* P 175, 182, 224.

7.3.6 UIEREN

(N 3A, 35; A 9, 16; monogr.)

[Een zwellende uier krijgen in de draagtijd, gezegd van de koe.]

uieren: *øjaran* K 361; *øjarā* L 289, Q 7, 193; *øjarā* K 317, Q 78; *øarā* P 213; *øarān* L 214a; *ūjarā* L 269a, 293, 318b, 322a, 326, 328, 330, 374, 375, 377, 375, 381, 381b, 386, 431, 433, Q 197, 198b, 203; *uara* L 382; *ūarā* Q 14; *ūrā* L 290, 312, Q 208; *ūran* L 269, 426, 430, Q 17, 99; *qwarā* K 353; *ēarā* Q 2; *ajarā* Q 162; *nōran* L 246b; de koe *øjart* L 420; — *øujart* L 420; — *ørt* P 58, 176; — *øjart* L 163a, 268, 422, 424, Q 12, 94b, 193; — *øuart* Q 77; — *øart* P 50; — *øjart* K 361a, P 44, Q 178; — *øuart* Q 77; — *ørt* Q 76, 156; — *øjart* P 176; — *øuart* Q 96c; — *ørt* P 48; — *ūjart* L 321, 326, 332, 373, 382, 386, 427, 434, Q 197, 198b, 203a; — *ūjartj* L 320a; — *ūrt* L 434; — *ujart* L 314, Q 98; — *ūjart* Q 9; — *ēart* P 54, Q 72a; — *ejart* Q 3a; — *ijart* L 368b; — *ajart* Q 176a; — *ajart* P 45, Q 162; — *nōrt* L 268; **udderen:** *ødara* L 432a, Q 31, 33, 34, 35, 36, 113, 117a, 118, 201; **beginnen te uieren:** de koe begint te *øjarā* L 289*, 372, 423, Q 94b, 187a; — *øjarā* K 278; — *øarā* Q 71; — *øjarā* K 278, L 372; — *øarā* L 159a, P 188; — *øarā* P 222; — *øura* P 174; — *øjarā* L 422, Q 179; — *øura* L 312, P 51; — *øura* K 358; — *øujarā* K 358; — *øarā* P 46; — *øarā* P 48; — *ørā* P 218; — *ujarā* L 269, 270, 314, 316, 317, 330, 371a, 374, 377, Q 11, 97, 209; — *ūjarā* L 269b, 270, 289, 318b, 322a, 325, 329, 373, 383, 386, 0426, 427, Q 18, 35, 95, 98, 197, 198b, 203a, 204a, 207; — *ūjarā* L 290, 295, 369, 382; — *ūrā* L 265, 266, 271, 288a, 295, 430, Q 99*, 204a; — *ūarā* P 177; — *ūjarā* L 362; — *īarā* L 416; — *ūjarā* L 360; — *ējarā* Q 3; — *ējarā* L 355; — *ējarā* L 360; — *ēarā* Q 2; — *ajarā* K 357; — *nūrā* L 192, 214, 214a, 215, 217, 244c, 245b, 246a, 266; — *nūrān* L 211; **beginnen te udderen:** de koe begint te *ødara* Q 20, 111, 111*, 112a, 113a; — *ūdara* Q 211; — *nōdara* Q 33; **uier krijgen:** *īr krīgā* L 164, 165; de koe *krīx ērā* Q 2; **uier maken:** *øar māka* Q 117a; *ūr mākan* L 164; *ūjar mōkā* Q 193; de koe *mākt ējar* P 55; — *mōk aywār* Q 180; **udder maken:** *ødar māka* Q 111; **een schone uier maken:** de koe *mōktj ēj šūān ūjar* L 322; **een goede uier maken:** de koe *māk nā gōjā øjar* Q 96a; **bijuieren:** *būjarā* L 289a; **bijkomen:** *bīkōmān* L 332; *beijkōmā* Q 18; *beijkōmā* P 50; de koe *kōmp bej* Q 72; — *kōmt bī* Q 15; — *kūmp bēā* Q 78; — *kēmp bej* Q 93; — *kōm bē* Q 158; — *kūmp bēā* Q 156; **wassen:** *wasān* L 332; **nemen:** de koe *nemt* L 268; **hard in de uier krijgen:** de koe *krejix hard en dān øjar* Q 96d; **zwellen:** de uier *zwelt* Q 80; **avanceren:** de uier *avasiart* Q 80; **zich tonen:** de uier *tōjnt*

zex Q 97; **bijkomen in de uier:** *beijkōmā en dān øjar* Q 9; **beginnen te komen:** de uier *bāgent tā kōmā* P 177; **bloeien:** de uier *blōtj* L 332; **vol staan:** de uier *štejt fōl* L 430; **aan het werk zijn:** de uier *es ān at werk* L 322; **gespannen staan:** de uier *štejt gāšpanā* L 430; **vol lopen:** de uier *lōipt vōl* Q 15; de volgende woordtypen zijn zelfstandige naamwoorden: **vervleug:** *vārvlōx* L 385, 428, Q 32, 98, 101, 101a, 109; *vārvlōx* L 429a, Q 32a; *vārvlōx* Q 103; *vārvlōjāx* Q 202; *vārvlōž* Q 222; *vārvlōjx* Q 95a; *vārvlōjāx* Q 201; **vervlaag:** *vārvlōx* L 373, 381b; **vleug:** *vlōx* Q 14, 21, 102; *flōk* Q 105; **gevlug:** *gāvlōx* Q 38; **zwol:** *zwōl* L 322; *žwōl* L 331, Q 222; *šwōl* Q 208; *žwōl* Q 196; *zwōl* Q 195; **zwal op de uier:** *šwāl op dā øjar* L 296; **gezwel:** *gāzwel* Q 117b; *gāzwēl* Q 19; **zucht:** *zōxt* L 192a, 210, 282, 288, 288a, 289, 295, 318, 320, 324a; **brand:** *brant* P 49, 51; **knobbel:** *knōbal* (mv.) Q 117b; **scheut:** *sxōt* L 267, 271; *šōat* L 432a; **stijve uier:** *sīvā øjar* L 209; *steif øjar* L 432a; **rijzeling op de uier:** *rēasalej qb: dān ør* P 107a; **schone spiegel:** *šōnā spēgāl* L 374; **roos:** *rōs* L 213; *ruōs* L 217; *ruās* L 215a.

7.3.7 KLAM TREKKEN

(N 3A, 38a)

[*Klam trekken* is een teken van drachtigheid. Ongeveer vier of zes weken na de bevruchting is voor het eerst waar te nemen of een koe drachtig is. Wanneer men dan op de uier drukt, komt er een taai, kleverig vocht uit.]

trekken: *trekān* L 373; *trekā* K 317, 358, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 266, 288a, 289*, 321, 325, 369, 382, 420, 423, 424, 430, 434, P 46, 54, 107a, 222, Q 2, 3, 9, 94b, 98, 111, 162, 179, 197, 203a, 209; *trēkā* K 357, L 265, 372, P 44, 48, 49, 50, 174, 176, Q 11, 12, 77, 78, 93, 156; *trēkā* P 51; *trēkā* L 422; *trekā* Q 180; *trēkā* Q 162; **aantrekken:** *āntrekā* L 268, 269, 269b, 270, 271, 289, 295, 316, 318b, 322, 326, 331, 332, 360, 373, 383, 0426, Q 18, 20, 33, 35, 97, 99*, 111*, 112a; *āntrekā* P 55; *āntrekā* Q 113a; *āntrekā* L 290; *aantrekā* P 177; *āntrekā* P 51; *antrēkā* L 416; *antrōkā* L 317; *ōntrekā* L 314, P 176, Q 95, 187a, 193, 198b; *qāntrekā* L 312; *qntrekā* P 50; *qāntrekān* L 282; *qāntrekā* P 188; *qāntrekān* L 286; *ōntrekā* L 314; *oāwāntrekā* P 218; *ūntrekā* Q 72a; *ātrekā* Q 117a, 119, 204a, 211; **klam trekken:** *klam trekā* L 268, 330, 371a, 420; **voortrekken:** *vōrtrekā* K 361a; **af trekken:** *āftrekā* Q 111; **natuur trekken:** *nātyr trēkā* Q 2; *nātyr trēkā* P 48, Q 71; *nātyr trēkā* Q 2; *nātyr trēkā* Q 72; **proberen:** *probēran* P 45; **de uier visiteren:** *dān øar visāntēarā* Q 156; **voelen of het plakt:** *vōlā of at plekt* Q 204a; **zien of het plakt:** *zījā of at plekt* Q 207; **kijken of ze natuur in de uier heeft:** *kīkān of: sā nātyr en dān øjar hēt* Q 96d; **natuur geven:**

noṭṭṛ gēvā K 361; **plakken:** de koe *plek-dā* Q 197; **duwen:** *dūja* Q 14.

7.3.8 KLAMVAARS

(N 3A, 38b; N C, 10b)

[Een klamvaars is een drachtige koe. De drachtigheid blijkt uit het klam trekken. Bij deze koe komt er een kleverig, taai vocht uit de uier.]

klamvaars: *klamvārs* Q 94b; *klamvērs* L 159a, 163a, 288, 326; *klamvēr̥s* L 268, 318b, 325, 330, 383; *klamvēr̥s* L 312, 371a; *klamveīrs* L 159a; *klamvēs* Q 211; *klamvēš* Q 32a, 35, 211; *klamvēāš* Q 113; *klamvēs* L 321; *klamvēš* Q 111*; *klamvejs* L 420; *klampvēr̥s* L 288; *klampvēš* L 430; **klammaal:** *klammōl* L 164, 165, 211, 269, 295; **klamtrekker:** *klamtrēkār* L 266, 269; *klamtrēkār* L 422; **klam:** *klam* Q 112a; **klamme:** *klamā* Q 20; **trekvaars:** *trekvēr̥s* L 286; *trekvīos* Q 77; **trekmaal:** *trekmōl* L 265; **aantrekker:** *āntrēkār* Q 2; **natuurtrekker:** *nātyrtrēkār* Q 72; **plakker:** *plekār* L 382; *plekār* Q 179; **plakkerd:** *plekār̥t* L 331; **volle vaars:** *vōlā vērs* K 358; *vōlā vēs* K 317; *vōlā vjēs* K 358; *vōlā vejās* K 357; *vōlā vēās* P 45; *vōl vārs* L 282; *vōl vjās* Q 2; *vōl vjās* Q 72a; *vōl vērs* L 316, 360; *vōl vējrs* L 317; *vōl vērs* L 372; *vōl vērs* Q 96d; **vol rind:** *vōl rent* Q 95; *vōl renj* Q 204a; *vōl renj̥t* Q 198b; *vōl rēnt* Q 209; **volle jaarsling:** *vōlā jōslenj* Q 78; **dragende vaars:** *drāgāndā vērs* L 332; *drāgāndjā vērs* L 289*; **dragend rind:** *drāgāntj renj̥t* L 427; **aangemolken vaars:** *āngāmōlkā vērs* L 289; **kalfvaars:** *kāfvēr̥s* L 322; **eersteling:** *istālēj* P 50; *istālēj* P 51; *istlēj* P 49; *islenj* P 51; *iēstālēj* Q 162; **eerste vaars:** *īrstā vērs* Q 3; *īstā vēš* Q 33; **eerste koe:** *īrstā kō* Q 197; **eerste kalf:** *īrstā kalf* Q 3; **jaarsling:** *jōslenj* P 54; **verse jaarsling:** *vjēs jōslenj* Q 158; **vaars:** *vers* L 373; *vjās* P 176; *vjās* P 55; *vēs* L 0426; *vēs* L 420; *vej̥s* P 174; *vēs* L 424; **maal:** *mōl* L 269b; **dragen-de maal die al honingt:** *drāgāndā māl di al honējkt* L 268.

7.4. Drachtigheid

7.4.1 DRACHTIG

(N 3A, 33)

vol: *vōl* K 278, 317, 357, 358, 361, L 266, 312, 314, 317, 318b, 322, 360, 362, 368b, 369, 371, 372, 373, 413, 420, 422, 423, 427, 430, P 44, 45, 48, 49, 50, 54, 107a, 174, 176, 177, 188, 213, 218, Q 2, 3, 3a, 9, 11, 14, 18, 20, 71, 72, 72a, 77, 78, 80, 93, 94b, 95, 95a, 96c, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 113a, 158, 162, 176a, 187a, 197, 198b, 204a; *ʃōl* L 424, P 48, 51, Q 2, 77, 156; *vōl* L 360, Q 12, 156; *vōl* P 55; *vōlā* Q 33; *vōl* Q 180; *vōl* K 278, L 314, Q 7, 94b, 179, 193, 198b, 207; *vōl* L 286, 312, 416, P 222, Q 162, 178, 197, 198b, 203a; *ʃōl* Q 96d, 209; **drachtig:** *draxtex* K 361a, L 282, 355, 372, 422, 426; *draxtāx* P 51; *drāxtex*

K 278; **dragend:** *drāgānt* L 164, 165, 266, 268, 269b, 270, 290, 322a, 331, 332, 371a, 373, 383, 430, Q 14, 33, 35, 97, 117a, 119, 211; *drāgāntj* I 289, 289*, 318b; **houden:** *bāhōjwā* L 416 *bāhōjā* L 325; *bāhaldā* L 271; **aan de tel:** *ān dā tel* L 270.

7.4.2 HOOGDRACHTIG

(N 3A, 34)

[Duidelijk drachtig.]

hoogdrachtig: *hūgdraxtex* Q 197; **hoogdragend:** *hūgdrāgāntj* L 330; **drachtig:** *draxtex* K 278, I 270, 373; **dragend:** *drāgāntj* L 325; **kennelijk dragend:** *kenālek drāgānt* L 268; **wijd dragend:** *wīt drāgānt* Q 119; **vol:** *vōl* K 278, 361, 361a, I 373, 430, P 107a, Q 3, 3a, 71, 80, 111, 162, 204a *vōl* Q 197, 198b, 203a; *vōl* L 0426; **zichtbaar vol:** *zēxbār vōl* Q 96c; *zīgār vōl* Q 2; *zēxbār vōl* I 360; **dik vol:** *dek vōl* P 176; *dōk vōl* P 50; **zeke vol:** *zēkār vōl* P 54; **kennelijk:** *kenālek* L 266 **dik:** *dek* Q 78.

7.4.3 KALFSBEL

(N 3A, 36)

[Droge bel die een koe na drie en meer maander dracht uit de schede laat schieten. Voor de boer is: dit een teken dat de koe drachtig is.]

kalfbel: *kalfbel* L 271, 295, 314; *kalafbel* L 312 *kālfbēl* K 278; *kāufbel* L 373, 382; *kāfbel* L 329 *kāv.bel* q 179; *kōfbel* L 322a; **kalfsbel:** *kalfsbel* C 3; *kalafsbēl* L 316; *kawfsbel* Q 97; *kawfsbēl* L 420 423; *kāv.vsbēl* L 368b; *kāwfsbēl* L 317; *kōfbel* I 321; **bel:** *bel* P 176; *bēl* P 107a, Q 178; *bōl* K 278 **waterblaas:** *wātārlōs* Q 33, 209; *wōtārlās* C 198b; *wōtārlōys* P 51; *wōtārlōs* P 176 *wōtārlōys* Q 77; *wōtārlōys* Q 162; *wētārlōs* P 177; *vētārlōys* Q 71; **kalfblaas:** *kālfblōs* L 270 *kāfblois* Q 180; **luchtblaas:** *luchtblās* P 45; **lochtblaas:** *loxblōs* P 218; **windblaas:** *wenjđjblōs* I 326; **blaas:** *blōs* L 360, 372; *blos* Q 3a; **blaasje:** *blōjaskā* P 46; **kalfblaar:** *kālfblōr* L 269; **draagsel:** *drāxsəl* P 44, 50, Q 2; *drāxsəl* K 358; *droxsə* L 282; **natuur:** *nātyr* P 50; *nātyār* Q 78; *nātyūr* I 286; **vuil:** *vōyl* L 355; *vōl* P 48; **draad:** *drōāt* P 55 *druwat* P 222; **zuiveringsdraad:** *zōvārensdrūwā* P 46; **lekel:** *lēkəl* Q 204a; *lējkal* Q 112a; **kalfslekel:** *kāfslēkəl* Q 198b; **snoer:** *snōr* L 373; *snīr:* (mv.) Q 72a; **snoersel:** *snōrsəl* Q 12; **slijm:** *slīm* L 268; *slēm* P 176; **eigeld:** *eigəlt* Q 95; **kegel:** *kīgəl* Q 211; **koning:** *kōnēj* Q 7; *kēnēj* Q 93 **matte:** *mātā* K 353, 361; **gulp:** *gōlp* L 422; **kalfspees:** *kālfspeis* P 58.

7.4.4 SLIJMBLAAS

(N 3A, 37)

[Gelei-achtige afscheiding uit de schede vóór he kalven.]

slíjm: *slēm* Q 2, 93, 156, 178, 179; *šlējim* L 372; *slējām* L 360; *slejm* L 420; *slejm* L 420; *slem* P 49, Q 11; *slēm* K 358, 361a, P 218, Q 2; *slējijām* P 55; *slējim* K 278, P 50, Q 3a; *slem* K 353; *slēm* P 45, 222, Q 3; *slējim* P 50; *slīm* L 163a, 265, 268, 269, 269b, 286, 288a, 289, 312, 314, 330, 372, 373, 426, 416, 0426, 427, Q 94b, 198b; *šlīm* L 270, 295, 321, 322, 331, 332, 371a, 382, 422, 434, Q 20, 35, 94b, 97, 111, 112a, 113a, 117a, 187a, 193, 197, 203a, 204a, 211; *slīam* L 369; *slim* L 282, Q 18, 162; *šlim* L 329, 386, Q 99*, 111*, 198b, 204a, 209; *slīam* Q 12; *slajm* P 162, 176a, 180; *slōm* Q 80; *slōum* Q 77; *slōum* Q 77; **slíjmblaas:** *slēmbluas* P 48; **slíjmer:** *slēmār* P 51, Q 2; *slēmār* P 54; **slíjmerblaas:** *slēmārbluvs* P 51; *slēmārbluwās* P 46; **knoei:** *knuj* L 271, 314, 318b, 362, Q 3a; *knūj* L 269, 289*, 318b, 368b, 422, 423, Q 95a; *knōj* L 266, 326; **slover:** *slōvār* L 372; *slōfār* L 318b; *slūvār* Q 18; **sloverd:** *slōqvart* Q 7; **lekel:** *lēkal* Q 198b; **snoer:** *snūr* Q 72a; *snīr* Q 72; **draad:** *drōāt* P 44; **waterblaas:** *wātarblōs* L 360; *watarblōs* P 107a; *wētarbluas* Q 78; **afdraagsel:** *afdraxsəl* L 316, 317; **draagsel:** *drēxsəl* L 312; **water:** *wātər* Q 9; **zuivering:** *zōvarej* P 48; **natuur:** *nátijr* P 174; **vuiligheid:** *vōlexət* K 361; **eigeld:** *eigəlt* Q 95.

7.4.5 SLIJMEN

(N 3A, 37)

[Afscheiding geven uit de schede vóór het kalven, gezegd van de koe.]

slíjmen: *slīmā* L 322a; *slīmā* L 424; *šlīmā* Q 98; de koe *šlīmt* L 430; — *šlīmpt* L 383; **slíjm afzetten:** *slīm afzētā* L 164, 165; **knoeien:** *knūjān* L 295; *knōjā* L 322a; de koe *knujt* L 159a; **snoeren:** *snuyārā* Q 78; de koe *snōrt* Q 7, 14; — *snōrt* Q 96c; — *snert* L 416; **draden:** de koe *drōajt* L 211; **vuilen:** de koe *vūltj* L 371; **sluieren:** de koe *šlōjartj* L 325; **slommen:** *slūmārā* P 177; **vemen:** de koe *vēmij* L 320a; **natuur geven:** de koe *geft nātōjār* K 357; **smodderen:** de koe *smōdārt* Q 71; **tekenen:** de koe *tejkantj* L 377; **klaar afgaan:** de koe *gejt klōr āf* L 290; **haar melk laten lopen:** de koe *lōt hār melk lupā* P 58; **zich vaardig maken voor te kalven:** de koe *mōk sax fērdax šfōr tē kauvā* Q 96d.

7.4.6 VERLOPEN (kaart 26)

(N 3A, 39a)

[Na korte tijd van dracht een misgeboorte hebben, gezegd van de koe.]

verlopen: *vārlōpā* Q 3; *vārlōpā* Q 187a; *vārlōpā* Q 193; *vārlaupā* Q 9, 11; *vārlōpā* L 318b, 320a, 372, 382, Q 198b; *vārlupā* L 314; de koe heeft *vārlōpā* Q 94b; — *fārlōpā* L 424, Q 96d; — *vārlōpā* L 288a, Q 97; — *vārlōpā* L 317; de koe is *vārlōpā* Q 94b; — *vārlōpā* L 318b, Q 7; — *fārlōpā* Q 156; — *vārlōpā* L 416; —

vārlaupā L 332; — *fārlāupā* L 420; — *vārlūpā* L 312, P 218; — *vārlupā* P 49; — *vārluwāpā* K 357; **zich verlopen:** de koe heeft *zex vārlōpā* Q 35, 113a, 207; — *zix vārlōpā* Q 198b; — *sex vārlōpā* L 372; — *six vārlōfā* Q 211; — *zex vārlōpā* L 269, 289, 321, 325, 326, 0426, Q 95, 111, 111*, 204a; — *sex vārlōpā* L 430; — *sex fārlōpā* L 422; — *six vārlōpā* L 422; — *zex vārlōpā* Q 197, 203a; — *zex vārlōpā* L 416; — *zex vārlaupā* L 369, 371a, Q 98; — *zax fārlaupā* Q 12; — *zex vārlūpā* L 312; — *zex fārlupā* L 282; **herlopen:** *hērlōpā* Q 77; *hērlōpā* P 222; *hērlōpā* Q 178; *hērlūpā* Q 72a; *hērlūpā* P 45; *hērlupā* K 361, Q 2; *hārlupā* P 50; *ērlupā* P 176; de koe is *hērlōpā* Q 71, 76, 77, 158, 179; — *hērlōpā* Q 72; — *hērlōpā* Q 176a; — *hērlōpā* P 188, Q 78, 162; — *hārlupā* Q 9; — *hērlūpā* P 46, 218; — *hērlupā* P 51, Q 2; — *ērlupā* Q 2; — *hērlupā* P 44; — *hārlupā* P 54; — *hērlōpā* L 360; de koe heeft *ārlōpā* L 420; **omlopen:** de koe is *ōmgālōpā* L 159a, 163a, 164, 165; — *ōmgālōpā* L 322a, 332, 383; — *ōmgālōpā* L 268, 269, 271, 289*, 295; — *ōmgālōpā* L 270; — *ōmgālupā* L 322, 330; — *ōmgālupā* L 269b, 295; — *ōmgālupā* L 290; — *ōmgālūpā* L 266; **teruglopen:** de koe is *tērggālōpān* L 211; **verschieten:** de koe is *vārsxōtā* P 48; — *fārsxōtā* K 358, 361a, L 355; — *fārsxōtā* P 48; — *vārsxōtā* Q 162; — *vārsxōtā* P 213; — *vārsxōtā* P 107a, 176; — *vārsxōtā* P 177; — *vārsxōtā* P 174; — *vārsxōtā* P 55; — *vārsuātā* Q 80; de koe heeft *vārsuātā* Q 3a; — *vārsxōtā* Q 93; **verwerpen:** *vārwērpā* Q 33; de koe *vārwōrptj* L 371; de koe heeft *vārwōrpā* L 295, 372, 423, Q 99*, 197; — *vārwōrpā* K 278; — *vārwōrpā* L 432; — *vārwōrpā* K 317; — *vārwōrpā* L 265; **niet behouden:** de koe heeft *nī bhāuwā* L 314; — *nēt bhāuwā* L 362; — *nēt bhāuwā* L 360; — *nēt bhāōjā* L 325, 374, 377; **niet houden:** de koe heeft *nē ghāwā* L 316; **overgaan:** de koe heeft *ōvārgāgānā* Q 97; **afslaan:** de koe is *āfgāslāgā* Q 20; **verstoten:** *vārstytā* P 51; **opbreken:** de koe heeft *ōpgābrōkā* L 331; **niet vol zijn:** de koe is *nī vōl* K 353; — *nēt vōl* Q 96c; — *nī vōl* Q 156; **leeg zijn:** *lēx zīn* L 286; de koe is *lēx* Q 117a; **niet dragen:** de koe *drōxtj nēt* L 374; **over zijn:** de koe is *īvār* Q 198b; **half dracht zijn:** de koe is *hālf draxt* K 358; **niks in kunnen krijgen:** *neks en kōnā krīgā* L 288a; **toch niet gedekt zijn:** de koe is *tōx nēt gadēkt* L 373.

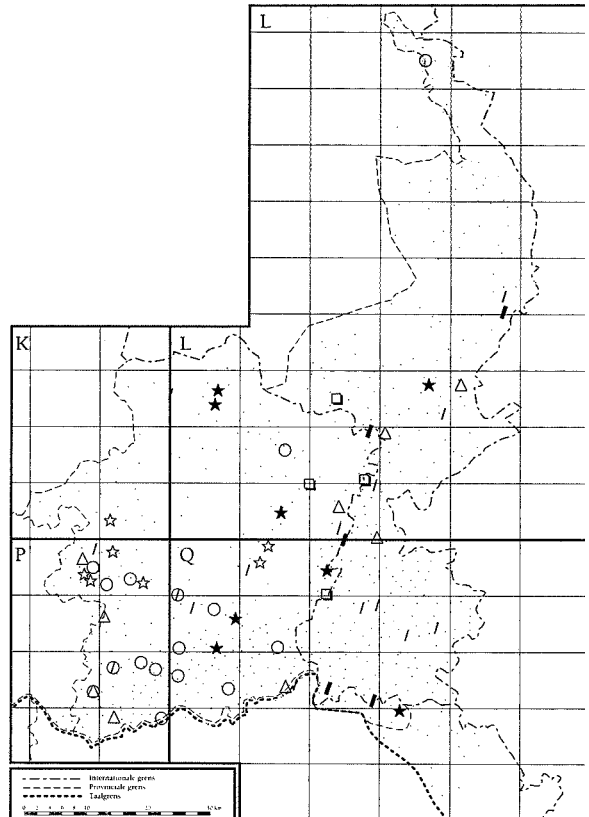
7.4.7 VOORTIJDIG EEN LEVEND KALF TER WERELD BRENGEN

(N 3A, 41b)

voor (haar/de) tijd kalven: *vōr dān tēt kalvā* P 213; *vōr dā tēt kalvā* Q 78; *vōr dār tējt kalvā* P 222; de koe heeft *vōr hōrā tit gākalāft* L 312; — *vōr hōrān tēt gākalāft* P 107a; — *vōr dān tēt xākalāft* P 51; — *vōr tēt gākalāft* Q 2; — *vōr dān*

Kaart 26. VERLOPEN

- / (zich) verlopen
- herlopen
- △ omlopen
- ◆ verschieten
- ☆ verwerpen

tēat gəkalaf Q 78; — *vər dən tēat gəkalaf* Q 156; — *vør dən tīt gəkauf* Q 95; — *vir dən tīt gəkauf* L 360; — *vur dər tīt gəkauf* Q 111; — *vør dā tīt gəkauf* Q 9, 11; *vør dən tīt gəkauf* Q 33; — *vør hōran tīt .xəkauf* Q 96d; — *vōər dən tīt >xəkauf* L 424; — *vīrən tējt gəkauf* L 360; — *vər dən tējt gəkāf* Q 72; — *ʃjōr dā tēt gəkāf* Q 179; — *vər dā tēt gəkāf* Q 158; — *vør dər tīt gəkōaft* Q 204a; **voortijdig kalven:** *vōrtēdax kalvən* P 48; **voor de tijd zijn:** de koe is *vør dā tīt* Q 99*; — *vør dən tīt* Q 96c; — *vør dən tīt* L 159a; — *ver dən tēt* Q 93; **te vroeg kalven:** de koe heeft *tə vrug gəkalft* L 164, 165; — *tə vrux gəkalft* K 317; — *tə vruj gəkalft* L 268; — *tə vrōx gəkalft* L 290, 332; — *tə vreg gəkalft* P 55; — *tə vrix gəkalaf* Q 2; — *tə vrīx gəkalft* L 270, 295; — *tə vrōx gəkauf* Q 9; — *tə vrōx gəkāf* L 331; — *tə vrōx gəkāf* Q 187a; — *tə vrōx gəkōft* Q 197, 203a; — *tə vrōx gəkōftj* L 322, 325; — *tə vrōx gəkōaft* Q 204a; **vroeg kalven:** de koe heeft *vrōx gəkōlft* L 371a; **te vroeg afleggen:** de koe heeft *tə vrōx āfgalax* Q 7; **voor de dracht komen:** *vōur dā drax kōumə* P 218; **verwerpen:** *vərwerpən* L 282; *vərwerpə* L 266, 320a; *vərwerpə* L 371; de koe heeft *vərwerpən* L 211,

373; — *vərwerpə* L 269, 270, 271, 288a, 289 289*, 295, 314, 318b, 321, 326, 329, 355, 362 368b, 369, 372, 373, 382, 383, 416, 420, 422, C 14, 35, 117a, 211; — *ʃərwrəpə* Q 2; — *vərwrəpə* L 312; — *vərwrəpə* L 377; — *vərwrəpə* P 177; — *vərwrəpə* L 163a; — *vərwrəpən* L 286; — *vərwrəpə* L 265 **besmettelijk verwerpen:** *bəsmətələk vərwerpə* P 46; **verschieten:** *vərsxītə* K 278; *vərsxīta* K 353; de koe heeft/is *vərsxōtə* K 357, 358, 361, I 314, P 45; — *ʃərsxōtə* K 358; — *vərsōtə* L 423 Q 94b, 95a, 97, 198b; — *vərsōtə* L 422; — *ʃərsotə* P 48; — *vərswojtə* Q 162; — *vərsxoutə* P 176; — *vərsxōtə* Q 98, 204a, 207; — *vərsōtə* L 427, Q 111*, 178; — *vərsqətə* Q 12; — *ʃərsqətə* Q 156; — *ʃərsqətə* Q 209; — *vərsxoutə* P 50; — *vərswojtə* Q 77; — *vərsqūtə* Q 162; — *vərsqətə* P 188; — *vərsxōtə* Q 198b — *vərsxōtə* Q 72a; — *vərsūatə* Q 193, 198b; — *vərsūtə* Q 3; — *vərsūatə* Q 3a, 80; **besmettelijk verschieten:** *bəsmətələk vərsxītə* P 174; de koe is *bəsmətələk vərsxōtə* P 44; — *bəsmətələk vərsxōtə* P 50; **verstoten:** de koe heeft *vərsītōtə* L 430; **knoeien:** de koe *knūjt* L 416; de volgende woordtypen hebben betrekking op het kalf

voor de tijd komen: het kalf *kōm vōr dān tīt* L 268; **te vroeg geboren zijn:** het kalf is *tā vruj gabōrā* L 269b; *tā vrōx gabōrā* L 322a, 330.

7.4.8 VERDROOGDE KALF

(N 3A, 42)

[Kalf dat na afgestorven te zijn zonder bederf in de baarmoeder blijft zitten.]

verdroomd kalf: *vādrōixt kawf* L 430; *vādrōixtj kōf* L 369; *vādrōixx kawf* L 373, 424; *vādrejxt kāf* Q 72; *vādrōixx kalf* L 271; *vādrōixx kalaf* P 218; **droog kalf:** *drōx kalaf* L 372, P 107a; *drōx kalf* P 46; **droge mutten:** *drōgā mōtā* P 45; *drōgā mōtā* K 353; **versteend kalf:** *vāstīant kalaf* K 278, L 312, P 44; **steenkalf:** *stējnkawf* Q 95; *stējnkāf* L 382; *stējkōf* Q 112a; **stenen kalf:** *stējānā kawf* Q 12; **waterkalf:** *wātarkawf* L 430; *wātarkōf* L 322; **dode vrucht:** *du vrōxt* Q 211; **dood kalf:** *dōt kāf* Q 77; *dut kaaf* Q 96c; **kapot kalf:** *kāpōt kawf* Q 20; *kāpōt kāf* Q 93; **platte mut:** *platā mōt* K 357; **nuchter kalf:** *nuxtār kalaf* Q 156.

7.4.9 OVERDRAGEN

(N 3A, 44)

[Het overschrijven van de draagtijd, gezegd van de koe.]

overdragen: K 353, 357, 358, L 159a, 211, 266, 268, 269, 271, 286, 288a, 289*, 290, 312, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 330, 331, 332, 355, 360, 371, 372, 377, 382, 420, P 45, 46, 50, 51, 54, 55, 58, 177, 188, 222, Q 2, 3, 72a, 76, 156, 162; *ōvādrāgan* L 282; *ōvādrāgā* L 163a; *ōvādrōgā* Q 78; *ōvādrāgā* L 269b; *ōvādrāgā* P 49; *ōjvādrōgā* Q 78; **over tijd dragen:** P 107a; **toedragen:** L 312, 314, 360, 368b; **uitdragen:** L 416; **over tijd gaan:** L 270, 295, 329, 330, 362, 369, 371a, 422, 423, 0426, P 48, 176, Q 9, 12, 35, 77, 4b, 95, 97, 111, 111*, 117a, 156, 176a, 179, 211; **overgaan:** L 373, 422, 430, 432, 434, Q 7, 9, 11, 14, 18, 96c, 96d, 98, 99*, 158, 162, 167, 168b, 207, 209; *jōvārgon* Q 180; **over tijd staan:** K 361; **overstaan:** L 326, 383, 386, P 51; **lang staan:** L 318b; **over tijd lopen:** L 314; **overlopen:** K 278, L 372; **toelopen:** Q 4; **lang lopen:** L 269, 316, 317; **uitgeteld zijn:** de koe is *ōjtgāelt* L 424; **over (de/haar) tijd:** *ōvār tēt* K 317; *ōvār tīt* L 289; *ōvār tīt* L 270, 318b, 331, 426, Q 14, 20, 33, 94b, 95a, 112a, 187a, 197, 203a, 204a; *ōvār tīat* Q 113a; *ōvār tējat* P 48; *ōvār dā tēt* Q 80; *ōmūvār tētj* P 50; *iōvār tēt* Q 178; *ōvār dā tīt* Q 119; *ōvār tētj* Q 3a; *ōvār tēt* K 361a; *ōvār tīt* L 373; *ōvār tētj* Q 71; *ōvār tētj* L 265; *ōvār hōrān tētj* P 174; *ōvār q̄rān tēt* P 213; *ōmūvār arān tēt* P 218; *ōvār hōrān tēt* P 176; *ōvār tīt* L 164, 165; *ēvār tēt* Q 2; *ējvār tētj* Q 72; *tāvār tīt* L 416; *ivār tētj* Q 4; *ūvār tīt* Q 198b; *ūvār tētj* L

420; *ūvār tīt* Q 198b; *yvār tīat* Q 204a; *ūvār tīt* Q 193; *jāvār tētj* Q 77; *jēvār tēt* Q 93.

7.5. Geboorte

7.5.1 UITGETELD ZIJN

(N 3A, 43)

[De koe staat op het punt te gaan kalven.]

uitgeteld zijn: de koe is *ūtgāelt* L 266, 269, 269b, 270, 271, 286, 295, 314, 322a, 362, 371a, 383, 416, 422, 0426, 427, 432, 434, Q 11, 14, 18, 94b, 95, 95a, 111, 111*, 112a, 197, 198b, 204a; — *ūtgāeltj* L 288a, 289, 289*, 318b, 322, 326, 368b, 369, 374, 382, 426; — *ūt.xāelt* L 424; — *ūtgāeltj* L 321; — *ūtgāeltj* L 377; — *ūtgāelt* L 430; — *ūtgāelt* L 312; — *ūtgāelt* L 372; — *ūt.xāelt* Q 12; — *ūtgāelt* Q 113a; — *ūtgāelt* L 268, 290; — *ūtgāelt* Q 7; — *ūtgāelt* Q 9; — *ūt.xāelt* L 422; — *ūtj.xāelt* L 314; — *ūwt.xāelt* L 420; — *ūtgāeltj* L 360; — *ūt.xāeltj* L 317; — *ūtgāelt* L 164, 165; — *ūtgāelt* L 416; — *ōtgāelt* K 278; — *ōtgāelt* K 317; — *ōtgāelt* L 265; — *ōjtgāeltj* L 360; — *ōtgāelt* Q 2; — *ōt.xāelt* K 361a; — *ōjtgāelt* Q 4; — *ōjtgāelt* L 355; — *ōjtgāeltj* Q 71; — *ōjtgāelt* Q 3; — *ōjtgāelt* Q 3a, 72; — *ōjtgāelt* P 51; — *ōjtgāelt* Q 162; — *ōjtgāelt* Q 77; **uitgerekend zijn:** de koe is *ūtgārekānt* L 269; — *ōtgārekānt* P 49; **aan de telling zijn:** de koe is *ān dā tēlē* L 332, 427, 430, Q 97; — *ān dā tēlē* Q 35; **in berekening komen:** de koe *kōm ān bārejkānā* P 50; **uitgedragen zijn:** de koe is *ūtgādrāgā* L 290, 318b, 320a, 322a, 325, 332, 374, 423; — *ōjgādrāgā* L 265; **voldragen zijn:** de koe is *vōldrāgā* L 282; — *vōldrāgā* L 329; **aan (de) tijd zijn:** de koe is *ān dā tīt* L 295; — *ān dā tīt* L 268; — *ān tīt* Q 97, 98; — *ā tīt* Q 111*; — *ān dān tīt* L 159a, 211; — *ān tīt* Q 197, 203a; — *a tīt* Q 211; — *ān tīt* Q 209; — *a tīat* Q 204a; — *ōn dān tīt* Q 198b; — *ōn tīt* Q 187a, 193, 198b, 204a; **om zijn van (de/haar) tijd:** K 357, 358, L 331, P 45, 46, 50, Q 2, 4, 72a, 76, 77, 78, 96c, 99*, 117a, 158, 178; **uit zijn van (de/haar) tijd:** P 54, 58, 107a, 174, 177, 188, 218, Q 2, 96d; **in de tijd zijn:** de koe is *ēn dān tīt* L 163a; — *ēn dān tēt* P 176; — *in de tīt* Q 162; **(haar) tijd zijn:** L 371, P 55, 222, Q 180; **daar zijn van haar tijd:** L 312, P 174; **gereed zijn:** de koe is *gārēt* L 330; — *gārēt* L 372; — *xāt* Q 2; — *gārēt* P 44, 48; **vaardig zijn:** de koe is *vārex* K 361, L 268; **haar vaardig maken:** Q 93; **af zijn:** de koe is *āf* Q 99*; **arbeid krijgen:** de koe *kreg erbejt* L 373; **gaan kalven:** K 278, L 372, P 48, 51, 176, 213, Q 20, 33, 78, 156; **gaan kalveren:** de koe *get kalvārā* L 316; **op kalven staan:** K 353, L 426; **op het kalven staan:** Q 119, 207; **op het kalven zijn:** Q 80, 179; **aan de kalf zijn:** de koe is *ān dā kawf* Q 14; **aan het kalven zijn:** de

koe is *ān at kaupfan* L 373; **moeten kalven:** Q 156, 176a; **gaan afleggen:** de koe *gejt āflēkə* L 386.

7.5.2 PERSEN

(N 3A, 47)

[Het maken van uitdrijvende bewegingen, gezegd van de koe die gaat kalven.]

werken: K 353, 357, 358, 361a, L 268, 270, 271, 312, 321, 360, 372, 373, 386, 0426, 427, 430, P 44, 48, 49, 50, 51, 54, 176, 177, 218, 222, Q 2, 3a, 4, 7, 71, 72, 76, 77, 78, 93, 95a, 96c, 97, 98, 99*, 111, 117a, 156, 162, 176a, 180, 187a, 198b; *werkə* Q 9, 11, 211; *wērəkən* P 58; *wērəkə* Q 193, 204a; *wērəkə* Q 78; *wērəkə* K 361, Q 72a; *werkə* Q 204a; **arbeiden:** K 278, L 159a, 163a, 164, 165, 211, 266, 269, 269b, 288a, 289*, 312, 314, 320a, 326, 371, 371a, 344, 420, 422, Q 162; **arbeid hebben:** L 286, 289, 295, 314, 317, 318b, 360, 362, 368b; **arbeid maken:** L 271, 290, 416; *arbejt mākən* L 282; **arbeid krijgen:** L 268, 295, 416; **persen:** L 265, 268, 269, 269b, 295, 322, 322a, 325, 329, 332, 355, 374, 383, 424, 430, 424, Q 3, 18, 20, 35, 95, 111*, 112a, 197, 203a, 207, 209; *pērsə* Q 12; *pēsə* L 382, 426; *pijāsə* Q 179; *pořsə* L 331; **pressen:** P 55; **apprehensie maken:** L 423, P 45, 51, Q 2, 33; *aprensī mākə* L 369; *aprensə mākə* P 46; *aprensī mākən* Q 197; **pozen hebben:** L 386, 420; **pozen maken:** Q 178; **pozen krijgen:** L 330, 422; *pōzə křigə* L 372; **trippelen:** P 213, Q 156, 158; *tripələ* P 50; **duwen:** K 278, 358, Q 80; **drijven:** Q 96d; **moeite hebben:** L 316; **weeën hebben:** L 332; **pijnen krijgen:** *pējənə křegə* P 107a; **zieken krijgen:** P 174; **trampelen:** *trampələ* Q 113a; **dorsen:** Q 94b; *drējīsə* Q 9; **gaan kalven:** Q 14.

7.5.3 KALVEN

(JG 1a, 1b; N 3A, 46; S 16; L 1a-m; monogr.)

[Een kalf ter wereld brengen, gezegd van de koe.]

kalven: L 164, 165, 374, Q 2, 15, 95, 247, 284; *kalvən* K 278, 315, 357, L 216, 269, 282, 297, 299, 313, 314, 315, 316, 352, 355, 414, P 48, 91, 56, 119, 121, 121a, 172, 176, 187a, Q 1, 3, 71, 178; *kalvə* K 278, 317, 353, 358, 360, L 159a, 163, 163a, 164, 165, 191, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 245, 245a, 245b, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 269b, 270, 271, 288, 288a, 289, 289, 290, 291, 295, 296, 298, 300, 312, 314, 329, 332, 356, 364, 372, 382, 383, 387, P 45, 46, 50, 51, 52, 57, 58, 115, 118a, 119, 121, 171, 174, 176, 177, 179, 188, 192, Q 1, 2, 2a, 3, 4, 71, 75, 78; *kalfə* Q 187a; *kalavən* K 278, 353, L 282, 286, 312, 313, 315, 316, 352, 354, 355, 356, 414, P 121, 219, Q 1, 71; *kaləvə* K 278, 314, 315, 316,

317a, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, 361a, I 217, 290, 314, 316, 353, 355, 363, 364, 413, I 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 58, 107a, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a 178, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 192 195, 197, 213, 218, 219, 220, 223, 224, 227, Q 1 2, 2a, 3, 5, 71, 72a, 73, 74, 78, 79, 79a, 80, 152 153, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166 *ka.ləvə* P 57; *kaəlvə* P 121; *kālvə* K 361, L 265 Q 78; *kāəlvə* K 317; *kāləvən* L 286; *kāləvə* L 312 P 222; *kawvən* Q 17; *kawvə* L 360, 368b, 420 423, 0426, 430, 432, Q 9, 10, 12, 14, 21, 27, 97 98, 99*, 101, 111, 111*, 198b; *kaūvən* L 317 360, 362, 368, 415, 416, 417, 419, 420, Q 9, 11 21, 97, 102; *kaūvə* L 317, 358, 359, 360, 361 362, 365, 366, 367, 368, 371a, 372, 373, 415 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426 427, 429, 430, 431, 432, 434a, 436, Q 6, 7, 8, 9 10, 11, 12, 13, 14, 20, 22, 29, 30, 32a, 33, 35 96a, 96c, 96d, 99, 102, 103, 104a, 105, 111 113a, 196, 198, 207, 284; *kaūfan* L 373; *kaūfvv:* L 426, 427, 434, Q 7, 18, 35, 95, 95a, 198b *kāūvə* L 317, Q 111; *kāūvən* L 416; *kāūvə* Q 16 32, 110; *kāvən* L 385, Q 86, 88, 154, 158, 161 162, 167, 168a, 240; *kāvə* L 330, 331, 333, 381 Q 10, 72, 76, 77, 77a, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91 93, 94, 94b, 95, 155, 158a, 161, 162, 163, 164a 167, 168, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175 176a, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 187, 188 193, 240, 241, 242; *kā.və* Q 72, 81a, 82, 154 *kāivə* Q 241; *kavən* Q 14; *kavə* Q 13, 93, 95 *kaəvə* L 372, Q 96c; *kəūvə* L 416, 422, Q 112a *kəūvən* Q 254; *kəūvə* L 289, 292, 318b, 319, 320 320a, 321, 322a, 323, 325, 327, 328, 366, 369 370, 371, 374, 377, 378, 382, 422, Q 113, 116 117b, 118, 119, 196, 197, 200, 202, 203, 203a 204a, 208, 209, 211, 247, 247a, 253, 278; *kəūfə* I 326; *kəūəvən* L 368; *kəūəvə* L 368, Q 117a; *kəūvə* I 322, Q 204a, 207, 208, 248, 259; *kə.və* L 318b *kəvə* Q 83; **afkalven:** *āfkəūvə* Q 98; *āfkəūvə* C 198b; **kalveren:** *kalvərən* P 171; *kalvərə* P 175 193; *kalvrə* P 211; *kaləvərə* P 167, 214 *kawvərən* Q 7; **werpen:** *werpən* L 216; *werpə* I 318b; **jongen:** *jəŋə* Q 20, 113; **jongelen:** *jəŋələ:* Q 95, 101; **afleggen:** *āflēgə* L 386; **rinderen:** *reŋərə* L 386.

7.5.4 ROLLEN

(N 3A, 50)

[De koe tijdens het kalven op de rug wentelen.]

rollen: L 430; *rələ* K 317, 357, L 159a, 163a 266, 268, 269, 288a, 295, 316, 317, 321, 322 331, 360, 371a, 373, 382, 416, 420, 422, 424, F 48, 50, 176, Q 2, 9, 72, 72a, 78, 95, 97, 99*. 111*, 112a, 113a, 162, 178, 179, 198b, 204a 209, 211; *rələn* K 361, L 373; *rələ* L 434, Q 7: *rələ* K 361a; **zich rollen:** L 420; **omrollen:** *əmrələ* L 355; *əmrələ* L 164, 165, P 218, C

111*, 198b; *ømrqla* L 269b, 270; **trullen:** *trøla* K 278, Q 71; *tryla* Q 77, 80, 156, 162; *trýla* P 177; *trela* L 368b, P 54; *trila* Q 3; **omtrullen:** *ømrqla* Q 207; *ømdrqla* L 423; *ymtryla* P 44; **draaien:** L 430; *dreja* L 270, 289, 330, Q 94b; *dreaja* P 58; *dreja* K 278, L 318b, 369, P 174; *dreija* L 289*, 326, Q 95a; *drēja* L 265; *drējjan* K 358; *dirēja* L 314; *dren* P 176; *dreja* L 416, 422, Q 12; *dreija* L 322; *drēja* L 332, 372, P 222, Q 14; *drēja* L 371; *drēja* P 49, 55, Q 78; *drēn* P 51; *drīana* Q 117a; *drua* P 48; **omdraaien:** *ømdreja* L 268; *ømdreija* Q 96d; *ømdrēn* P 45; *ømdreja* L 312; *ømdrēan* P 46; *ømdrējjan* L 286; *ømdrēja* L 383; *ømdrēn* K 358; *ømdrē* Q 93; *ømdrē* Q 76; *ømdrēja* L 360, 427; *ømdrija* Q 197, 203a; *ømdriā* Q 111; *umdrōwā* K 353; **op de rug draaien:** *op dā røk dreja* Q 96c; *op dā rux dreā* Q 3a; *op dā rex dreja* Q 4; *op dā røk drē* Q 20; **over haar rug draaien:** *ijəvar dā røq drīā* Q 111; **wentelen:** *wentjələ* L 290, 320a; *wensələ* Q 9, 97, 98; *wensələ* L 270; *wenzələ* L 0426; *wēnzələ* Q 77; **omwentelen:** *ømwentjələ* L 322a; **keren:** *kirā* P 51; **op de rug leggen:** *op røk legā* L 386; **omleggen:** *ømlegān* L 282; **op de rug trekken:** *op dā røk trekā* L 318b; **neer-trekken:** *nērtrekān* Q 94b; **op gen rug werpen:** *op gen røk werəpā* Q 204a; **omgooien:** *omgūjā* L 372; **ombruien:** Q 197.

7.5.5 VERKEERD LIGGEN

(N 3A, 49)

[Verkeerd liggen in de baarmoeder door een slag in de baarmoederhals, gezegd van het kalf.]

verkeerd liggen: L 265, 271, 286, 289, 295, 314, 318b, 321, 325, 362, 383, 386, 0426, P 46, 174, 176, Q 3a, 33, 94b, 96d, 99*, 111, 178, 179, 193, 197, 204a, 209; **verkeerd zitten:** K 353, L 159a, 164, 165, 269b, 270, 312, 318b, 322a, 369, 372, 373, 426, 432; **in een wrong liggen:** K 278, 317, 357, 361a, L 282, 326, 331, 360, 371a, 382, 416, 420, 422, 434, P 45, 50, 51, 55, Q 2, 7, 9, 11, 12, 14, 71, 72a, 77, 94b, 95, 97, 98, 111, 111*, 112a, 119, 187a, 198b; **wrong zitten:** L 316; **een wrong in de dracht hebben:** Q 207; **verwongen liggen:** Q 162; **gewrongen liggen:** Q 78; **gedraaid liggen:** L 211, 288a, Q 95a, 211; **gedraaid zitten:** L 270; **verdraaid liggen:** L 360, 424, P 48, Q 9, 96c, 158, 176a; **verdraaid zitten:** L 372; **verdraaid zijn:** L 423, Q 2, 4, 80, 93; **in een draai liggen:** L 269; **mis liggen:** P 55, 174; **het achterste voor liggen:** P 48, 188, 218, Q 2, 156, 197, 203a; **het achterste voor zitten:** Q 4; **het achterste voor kalven:** P 107a; **hinderwaarts liggen:** P 188; **contrarie liggen:** P 50, 177, 213, 222, Q 77; **in een slag liggen:** L 295; **een slag gedraaid liggen:** L 332; **in een kronkel liggen:** Q 14; **een kronkel in de baarmoeder**

hebben: L 430; **niet te goed liggen:** Q 156; **slecht liggen:** Q 180; **niet juist zitten:** P 44; **achter een plank liggen:** L 322; **op de rug liggen:** L 269b; **in de vang liggen:** L 163a.

7.5.6 GOED LIGGEN

(N 3A, 51)

[Het kalf ligt goed in de baarmoeder: de voorpoten zullen het eerst naar buiten komen.]

goed liggen: L 164, 165, 211, 265, 268, 269, 320a, 322, 329, 360, 369, 382, 386, 416, 420, 423, 424, 426, 430, P 46, 48, 55, 174, 222, Q 2, 3a, 14, 33, 72a, 76, 77, 111*, 156, 158, 198b, 204a, 207, 209; *gūt legān* L 286; **goed zitten:** K 358, L 159a, 268, 269, 269b, 270, 271, 288a, 295, 325, 330, 332, 360, 383, P 58, Q 4, 12, 20; **goed komen:** L 290, 322a, 332; **de poten zitten goed:** *dā pojt zeta gōt* L 0426; **ten goede liggen:** P 45, 50, 51, Q 156, 178; **ten goede zitten:** K 353, L 317, 372, Q 78; **juist liggen:** Q 78; **juist zitten:** L 312, P 44; **normaal liggen:** K 278, L 427, P 49, 51, Q 97, 198b; bij de volgende woordtypen kan men de werkwoorden *liggen* of *zitten* aanvullen: **goed:** *gut* K 278, 361, 361a, L 282, 312, 314, 355, P 48, 50, 107a, 176, Q 3, 71, 72; *gūt* L 163a, P 188, 213, Q 162, 179; *xiūt* P 218; *guāt* Q 2; *gūjt* Q 162; *gōt* L 266, 270, 289*, 316, 318b, 326, 331, 362, 368b, 371, 371a, 373, 377, 416, 427, Q 9, 14, 35, 94b, 96a, 96c, 112a, 113a, 117a, 187a, 193, 198b, 204a; *gōāt* L 420, 422, Q 80; *gōwt* Q 111; *gōwt* K 357; *gōūt* L 434; *gōuāt* Q 2; *gōt* Q 9, 11; *jōt* Q 211; *gūt* P 54, Q 93; **gewoon:** *gəwōn* L 331; **voorwaarts:** K 317, L 422, P 177, Q 77, 119, 176a, 180.

7.5.7 WATERBLAAS

(N 3A, 52a)

[De eerste met vocht gevulde blaas die de weg baant voor het kalf.]

waterblaas: *wātarblās* K 361, L 282, 423; *wātarblāwās* K 357; *wātarblōs* L 211, 266, 268, 269, 269b, 270, 272, 289, 289*, 290, 295, 316, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 325, 326, 329, 330, 332, 362, 371, 371a, 373, 374, 377, 382, 383, 386, 416, 424, 426, 427, 430, 432, 434, Q 2, 14, 20, 33, 35, 95, 95a, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 113a, 117a, 187a, 197, 198b, 203a, 204a, 207, 209; *wātarblōās* L 360; *wātarblōs* Q 9; *wātarblōās* L 330, Q 12, 96c; *wātarblōws* Q 7; *wātarblōs* L 288a; *wātarblōs* L 355; *wātarblōās* L 420; *wātarblōs* L 372; *wātarbluās* P 51; *wātarblōs* Q 4; *wātarblōs* L 369, 420, 422, Q 2, 11; *wātarblōs* L 265; *wātarblōwās* K 358; *wātarblōs* P 107a; *wātarblōās* P 44; *wātarblūōs* Q 158; *wātarblās* L 317; *wātarblōs* Q 72a; *wātarbluwās* P 46; *wōtarblōs* L 159a, 163a, 164, 165, 314, Q 94b, 193; *wōtarblōs* Q 198b; *wōtarblōās* K 358, L 312; *wōwātarblōwās* K

278; *wōtarbliuqs* Q 178; *wōtarblōs* Q 96d; *wōtarbloys* P 51; *wōtarblōs* L 312; *wōtarblōs* K 317, L 314; *wōtarbliuqs* Q 77; *wōtarblōs* P 176, Q 3; *wōtarblos* Q 3a; *wōtarbloas* Q 72; *wōtarblois* Q 180; *wōtarbluas* Q 76; *wōtarblōwās* L 286; *wōtarblōas* K 278; *wōitarblōs* Q 93; *wōitarbliuqs* Q 162; *wōitarbliuqs* Q 162; *wōitarbluas* Q 176a; *wōitarblōwās* P 45; *wō?arblōs* K 353; *wētarbluas* P 48; *wētarblōas* P 55, Q 78, 156; *wētarblōas* P 213; *wētarblōas* P 218, Q 156; *wētarbloas* P 174; *wētarblūas* P 49; *wētarbluas* P 54, Q 71, 78; *wētarbluawās* P 222; *wētarblōs* P 50; *wētarbluas* P 177, 188; *wasarblōs* Q 211; **waterblaasje**: *wētarblōska* P 218; **eerste waterblaas**: *ērstā wātarblōs* P 50; *īrstā wātarblōs* L 268, 368b, 372; *īrstā wātarblōs* L 416; *jōstā wātarblōs* Q 179; *jēstā wātarblōs* Q 9; *īrstā wōtarblōs* Q 94b, 198b; *īstā wētarbluas* P 48; **blaas**: *blōs* P 176; **eerste blaas**: *ērstā blōs* L 332; *jōstā bluās* Q 80; **slijmerblaas**: *slējmarblos* P 50; *slēmarbluas* P 49; **vochtblaas**: *vōxblōs* L 331; **water**: *wātər* K 361a, Q 18; **waterzak**: *wātərzak* Q 7.

7.5.8 POOTJESBLAAS

(N 3A, 52b)

[De tweede blaas waarin de voorpoten van het kalf zitten.]

pootjesblaas: *pōtjēsbliqs* L 159a, 268, 289, 383, Q 112a; *pōtjēsbliqs* L 290; *pōtjēsbliuqs* Q 162; *pjōjēsbliwās* K 278; *pūtjēsbliqs* L 269, 289*, Q 117a; *pūtjēsbliqs* Q 197, 203a; *pūtjēsbliqs* Q 95; *pūtjēsbliōs* L 372; *pytjēsbliqs* L 295, 420; *pyatjēsbliqs* L 270; *puatjēsbliqs* K 317; **potenblaas**: *pūatablōs* L 382; *puatēblōs* Q 2; **pootblaas**: *publuās* Q 71; **blaas met de poten**: *blōs met dā pūtā* Q 204a; *blōs met dā pūat* L 0426; *blūqs mē dā pōtā* Q 77; *blūōs met dā pōtā* Q 158; **blaas bet de poten**: *blōas bē dā pōutā* Q 156; **blaas met de pootjes**: *blōas mēt tā pūtjēas* Q 96c; **pootjeszak**: *pōtjēszak* Q 7; **voetjesblaas**: *vutjēsbliqs* L 288a; **voetblaas**: *vutblōs* L 211; *vōtblōs* Q 9; **tweede waterblaas**: *twēdā wātarblōs* L 329, 332, 0426, 427, 430, Q 33; *twēdja wātarblōs* L 326, 382; *twēdā wātarblōs* L 377; *twējda wātarblōs* L 322a; *twējda wātarblōs* L 373, Q 204a; *twjēdā wātarblōs* Q 9; *twīdā wātarblōs* L 268, 295, 368b, 373, 416, Q 187a; *twīdja wātarblōs* L 318b; *twīdā wātarblōs* L 322, 424, Q 14, 97, 111; *twīdā wātarblōs* L 372, Q 198b; *twīdā wātarblōs* L 316; *twījda wātarblōs* L 321; *twīdā wātarblōas* Q 12; *twēdā wātarblōs* Q 179; *twīdā watarblōs* L 369; *twīdā watarblōs* P 107a; *twēdā watarblōs* L 265; *twīdā wātarblōs* L 317; *tswējda wasarblōs* Q 211; *twīdā wōtarblōs* Q 94b, 198b; *twēdā wōtarblōs* L 163a; *twīdā wōtarblōs* Q 198b; *twēdā wōtarblōs* L 314; *twēdā wōitarbliuqs* Q 93; *twēdā wōitarbliuqs* Q 162; *twēdā wōitarblōwās* P 45; *twēdā*

wōtarblōs L 312; *twēdā wōtarblōs* P 176; *twēc wētarblōas* P 55, 213; *twēdā wētarbloas* P 21; *twōdā wētarbloas* P 174; *twēdā wētarbluas* P 5 Q 78; *twīdā wētarbluawās* P 222; *twēc wētarbluas* P 177; **tweede blaas**: *twēdā blōs* 434; *twēdā blōs* L 266, 386, P 176, Q 209; *twējē blōs* Q 2, 98; *twējida blōs* Q 72a; *twēdā blōs* 99*; *twīdā blōs* L 269b, 318b, 325, 422, Q 3, 193; *twīdja blōs* L 330; *twīdā blōs* L 271, 111*; *twīdja blōs* L 320a, 382; *twīdā blōs* L 42; *twīdā blōs* L 416; *twīdja blōs* L 371; *twēc blōas* L 312, Q 78; *twēdā bliuqs* Q 178; *twīc blōas* Q 156; *twīdā blos* Q 3a; *twējda bloas* Q 7; *twēdā blois* Q 180; *twīdā blōs* L 355; *twēdā blu* P 48; *twuadā bluās* Q 80; **waterblaas**: *wātarblō* L 331, 371a, Q 197; *wōtarblōwās* L 286; **slijnblaas**: *slējmbliās* L 282; *slīmblōs* Q 95a; *slīmblō* Q 207; *slējmbliōas* K 278; *slēmbliōas* K 35; *slēmbliōs* K 353; *slēmbliōwās* K 358; *slējmbliōs* 50; *slīmblōs* Q 96d; *slēmbliōas* P 44; *slējmbliōas* 420; *slējambliuas* P 48; **slijmerblaas**: *slējmarblāwās* K 357; *slējmarblōs* K 36; *slējmarblōs* Q 2; *slējmarbliōs* K 361; *slējmarbliuqs* P 51; *slējmarbluas* P 5; *slējmarbluawās* P 46; **klipperblaas**: *klebārblūqs* 77; **vruchtblaas**: *vrōxtblōs* L 330; **net**: *nēt* 360.

7.5.9 HET KALF AFDRAAIEN

(N 3A, 54a)

[Het kalf met mechanische middelen ter werel helpen.]

afdraaien: *afdrējan* K 358; *afdrējā* L 163a, P 50; *afdrējā* L 420, 422, Q 96c; *afdrējīn* P 51; *afdrējā* Q 2; *av.drējā* P 46; *afdrēn* P 51; *av.drēn* K 358; *afdrēj* P 49; *afdrējā* L 164, 165, P 58; *afdrēn* 176; *afdrēn* P 45; *afdrējā* L 159a; *afdrōwā* L 353; *afdrōā* P 44; *afdrūa* P 48; *afdrān* Q 72; *āv.drān* Q 2; *afdrējā* L 329, 368b, Q 198; *āv.drējā* Q 176a; *afdrējā* L 321, 322, 331; *afdrējā* L 371; *afdrējā* L 312; *āv.drējā* L 416, Q 12; *āafdrējā* P 55; *āv.drējā* K 361a; *afdrējā* Q 156; *āv.drēj* Q 179; *afdrējā* L 266, 269b, 271, 289*, 295, 318b, 320a, 326; *afdrējā* P 211, 270, 289; 314, 22a, 325, Q 99*; *āafdrējā* P 177; *afdrējā* 318b; *afdrējā* L 314, 327, Q 35; *afdrēā* Q 112; *afdrē* Q 20; *afdrījā* Q 97; *afdrīā* Q 111; *afdrījan* Q 14; *afdrījā* Q 197; *afdrīnā* Q 204; 211; *afdrīnā* Q 117a; *afdrīnā* Q 204a; *afdrōjā* Q 9; *afdrējā* Q 78; *afdrē* Q 178; *afdrējā* Q 156; *afdrējā* Q 3a; *qv.drēa* P 188; *qv.drēj* P 54; *afdrājā* Q 187a; *afdrējā* P 222, Q 95; *qv.drējā* Q 71; *afdrēā* Q 94b; *qv.drēā* Q 162; *afdrēj* Q 95; *qv.drēj* Q 76; **aftrekken**: *aftrēkən* L 282; *aftrēk* L 316, 37, P 176; *aftrēkā* P 48, 107a; *aftrōkā* 50; *aftrēkan* L 286; *aftrēkā* L 360, 416, P 213, Q 207; *ātrēkā* Q 4; *aftrēkā* L 372; *aftrēkā* Q 158; *aftrēkā* Q 162; *aftrēkā* P 222, Q 193; *aftrēkā* Q 77; *aftrēkā* Q 77; *aftrēkā* Q 198b; **afhalen**

āfhāla K 357, Q 33; *āfhōlā* L 163a; *āfhōlā* L 269, Q 98, 111, 111*, 113a, 197, 203a, 209; *āfhōlā* Q 99*; *āfhāēlā* Q 80; *afwinden: afweŋə* P 218; **afdrijven:** *afdrēvə* K 317; **uitdraaien:** *ūdraiə* L 382; *ūdrejə* L 360; *ūdrejə* L 330; **eruitdraaien:** *erūtdreijə* L 371a; **deruitdraaien:** *druadreijə* L 420; *drūtdreijə* L 332, 383; *dərūtdrē* L 430; *trūtdreijə* Q 9; *trūtdreijə* Q 7; **met het machien draaien:** *met ət məsxīn drējə* L 0426; **met (het) machien halen:** *met məšīn hālā* L 362; *met ət məsxīn hēlən* L 0426; *met ət məšīn hōlā* L 369; **met het machientje halen:** *met ət məšīntšā hōlā* Q 96d; **halen:** *holā* Q 72; **machine gebruiken:** *məšīn gəbrūkə* L 268; **kunstmatig verlossen:** *kōnstmātēx vərloqsə* L 374; **afzagen:** *āfzāxən* L 312; **uitzagen:** *ūtzēgə* Q 14; **afsnijden:** *āfsnijən* L 312.

7.5.10 KALFMACHINE

(N 3A, 54b)

[Instrument waarmee men het kalf geboren doet worden.]

kalfmachine: *kalfmāšīn* L 265, 268, 271, 289, 290, Q 95; *kalfmāšīn* K 358, L 159a, 295, 314, P 45, 176, Q 3a, 4; *kalfmōšīn* K 361; *kalfmāšēn* P 46, 48, 55, Q 78; *kalfmāsxīn* L 266, 268, 269b, 0426; *kalfmāsxīn* L 288a; *kalfmāsxēn* P 50; *kalfmāxīn* P 58; *kalfmāsin* L 164, 165, 211, 282; *kalfmāsen* P 177; *kalāfmāšīn* K 358; *kalāfmāšīn* K 357, L 312, 355, P 44, Q 71, 80; *kalāfmāšēn* P 49, 51, 218, Q 2, 156; *kalāfmāsan* P 174; *kalāfmāšōn* P 50; *kalāfmāsxīn* Q 78; *kauřmāšīnā* Q 14, 20; *kauřmāšīn* L 362, Q 7; *kauřmāšīn* Q 12; *kauřmāšējn* L 372; *kauřmāšēj* L 422; *kauřmāxīn* Q 11; *kauřwfmašējn* L 360; *kawřmāšīn* L 430, Q 111; *kawřmāšīn* Q 111*; *kawv.māšīn* L 368b; *kawřmāsxīn* Q 18; *kafmāšīn* Q 77; *kafmāsin* Q 180; *kařmāšīn* Q 96c; *kāwfmašīn* L 317; *kāfmāšīn* L 332, Q 162, 198b; *kāfmāšījn* Q 76; *kāfmāšēj* Q 179; *kāfmāsxīn* L 382; *kōřmāšīn* L 326, 416; *kōřmāšīnā* L 416; *kōřmāsxīn* L 422; *kōřmāšīn* Q 187a; *kōřmāšīnā* L 320a; *kōřmāšīn* L 318b, 322a, Q 112a, 113a; *kōřmāšīn* L 321, 371; **kalfsmachine:** *kalfsmāšīn* L 270, 295, 314, Q 35; *kalfsmāšīn* K 361a; *kalfsmāšēn* P 51; *kalāřmāšīn* L 286; *kalāřmāšīn* K 317; *kalāřmāšīn* L 316; *kalāřmāšēn* P 54; *kalāřmāšēn* P 48, Q 72a; *kařsmāšīn* L 372; *kauřsmāšīn* Q 9; *kauřsmāšēj* L 424; *kauřsmāxīn* Q 9; *kawřsmāšīn* L 360, 423; *kawřsmāšēj* L 420; *kāřsmāšīn* L 329, 331; *kāřsmāšīn* Q 198b; *kawsmāšīn* L 427; *kōřsmāšīn* L 369; **kalvermachine:** *kalvərmāsen* P 176; *kāləvərmāšīn* P 222; *kaləvərmāšīn* P 213; *kauvərmāšēj* L 420; *kauvwərmāšīn* L 371a; *kawvərmāšīn* Q 97; *kāvərmāšīn* L 383, Q 193; *kāvərmāšīn* Q 176a; *kōřvərmāšīn* Q 207; *kōřvərmāšīj* L 289*, 318b, Q 197, 203a; *kōřvərmāšīj* Q 209; *kōřvərmāsxēj* Q 204a;

kōvərmāšīn L 322; *kōəvərmāšīj* Q 204a; **kalvermachientje:** *kauvərmāšīntšā* Q 96d; *kawvərmāšīnšā* Q 99*; **verlosmachine:** *vərloqsmašīn* Q 197; **machine:** *māšīn* K 353, L 330, 386, Q 117a, 198b; *māšīn* L 434; *māšēn* Q 2; *mēšən* Q 3; *māsin* P 188; *māsxīn* L 163a, Q 98; *māxīn* Q 156; **machientje:** *māšīnkā* L 325; **katrol:** *kətrōl* L 211, Q 72; **hefboom:** *heřbōm* L 164, 165; **boom:** *bōm* L 163a; **koord:** *kūōt* Q 158; **trekkoord:** *trekkūōjt* Q 162; **kruiwagen:** *krōwāgə* K 278; **zaag en beitel:** *zēx řjn bejtəl* Q 14.

7.5.11 KALFSVLIES

(N 3A, 55)

[Het vlies waarin het kalf zit als het geboren wordt.]

bed: *bet* L 430, P 54, 176, 177, 222, Q 14, 76, 94b, 95a, 97, 98, 99*, 111, 112a, 158, 162, 198b, 204a, 207; *bēt* P 46, 48, 49, 50, 107a, 174, 218, Q 12, 77, 78, 96c, 96d, 113a, 156, 178; *bəət* P 51, Q 80; *bet* Q 180, 197; *bēt* Q 2; *bēt* Q 2, 72; *bēt* Q 7, 20; **kalverbed:** *kōəvərbet* Q 204a; **net:** *net* K 361a, L 164, 165, 266, 268, 271, 295, 321, 322a, 331, 355, 362, 369, 416, 420, 422, Q 72a, 193; *net* K 357, 358, L 312, 372; *net* L 265, P 44; *nēt* P 55; *nēt* Q 2; *nōt* L 360; **kalfsnet:** *kalāřsnet* K 317; *kawřsnet* L 423; **vlies:** *vliš* K 353, L 270, 316, P 48, Q 93; *vliš* Q 179; *řlęjs* Q 156; **kalfsvlies:** *kalfsvliš* K 278; **vruchtvlies:** *vřōxtvliš* K 361; *vřōxvliš* L 268; **geboortevlies:** *gabōřtavliš* L 270; **slijmvlies:** *slęmvliš* K 358; **lies:** *lis* Q 35, 211; *lēš* L 288a, 320a, 330, 360, 382, Q 9; *lēz* L 368b; *lēzā* (mv.) L 332; **liest:** *lest* P 51; **rein:** *rejn* L 265, 318b, 326, 373, 0426, Q 9; *rējn* L 317; *rējn* L 416, 427; *rējn* L 372; **blaas:** *blōš* L 424, P 176, Q 95; **tweede blaas:** *twēdā blōš* L 314; **tweede waterblaas:** *twēdā wātərbļōš* Q 33; **vuil:** *vōjl* K 278; *vūl* L 286, 312; *vul* L 282; **bocht:** *bōxt* L 159a, 163a, 211; *box* L 271; **kwaad:** *kōt* Q 3a; *kōt* Q 4; **zak:** *zak* P 213; **kalfzak:** *kalfzak* P 50; **slijm:** *slīm* L 269b; *řlīm* L 432; **nageboorte:** *nōgəbōřtə* Q 94b; *nōgəbōřtā* L 322, 325; *nogəburtā* L 420; **lechter:** *lēxtər* L 290; **ligster:** *lēxstər* L 383; **helm:** *heləm* Q 117a.

7.5.12 SLIJMKOEK (kaart 27)

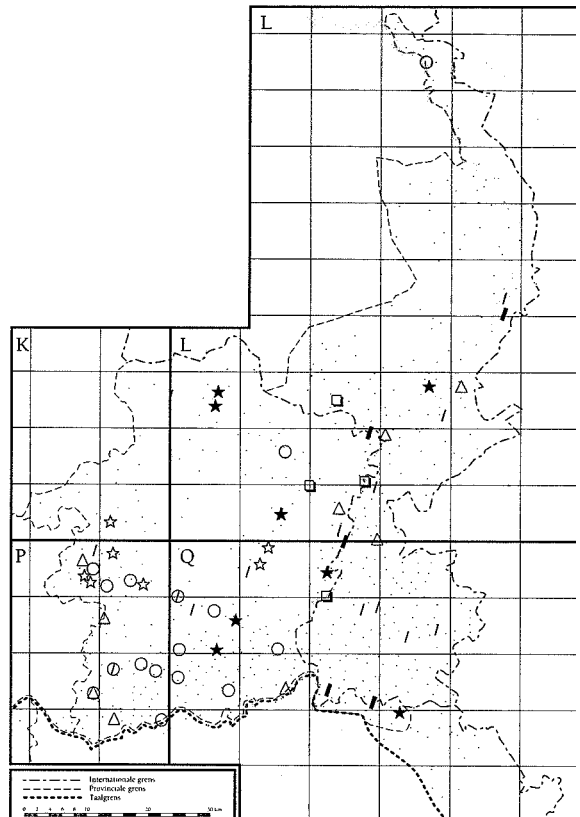
(N 3A, 56)

[Koekje dat het kalf bij de geboorte in de bek heeft.]

leeftong: *lēřtōŋ* L 269, 329, Q 97, 111*, 113a, 179; *lēřtōŋ* L 422; *lēřtōŋ* Q 3; *leřřtōŋ* P 45; *lēřřtōŋ* L 373; *lřřřtōŋ* Q 98; *lřřřtōŋ* Q 72a; **tong:** *tōŋ* K 278; *tōŋ* L 416; *tūŋ* P 176, Q 2; **leeftocht:** *lēřřtōxt* L 321; *lēřřtōx* L 270, 424, Q 197, 198b; **milt:** *melt* L 360, P 46, 176, 222, Q 78, 162; *mełt* P 177; *mēlt* L 163a, P 188; *mēłt* P 54; *mēlt* Q 93; *mejt* Q 156; *mejt* Q 71; *mīłt* Q 2; *mōlt*

Kaart 27. SLIJMKOEK

- / leef(tong)
- milt
- △ (-)koek(je)
- ★ slijm
- ☆ slijmer
- / leeftocht
- slover

P 50, 174; **koek**: *kuk* P 44; **koekje**: *køkskə* L 374; **kalfskoek**: *kaləfskøk* P 107a; *kawfskøk* L 420; **slijmkoe**: *slēmku* P 218; *šlīmčk* L 331; **geboortekoek**: *gəbuortəkuk* Q 178; **moederkoek**: *mujərkuk* P 174; **neringskoekje**: *nejərənskøjkskə* L 430; **broodje**: *brūjtšə* Q 95; *bruøtšə* Q 99*; **kalfsbrood**: *kəfsbrøt* L 332; **kalverblood**: *kəvərbrøt* L 383; **lap**: *lap* L 325, 326; **leeflap**: *lēflap* L 266; *lējfløp* Q 7; **miltlapje**: *meltjiləpkə* L 290; **kussen**: *køsa* K 361a; **zuigkussen**: *zoxkøsa* L 268; **spons**: *spuns* L 0426; **plaatje**: *pletjə* Q 204a; **flapje**: *flepəkə* L 164, 165; **slijm**: *slīm* L 312, 416; *šlīm* L 322, Q 209; *slīəm* L 314; *slim* Q 9; *slējəm* Q 72; *sløm* Q 80; **slijmer**: *slēmər* K 357, P 48, 51; *slējər* P 55; *slēmər* P 51; *slējər* Q 3a; *slēmər* Q 4; *slēmər* P 49; **slover**: *sløvər* L 368b, 372; *sløvər* Q 12; *sløfər* L 318b.

7.5.13 NAGEBOORTE VAN DE KOE

(kaart 28)

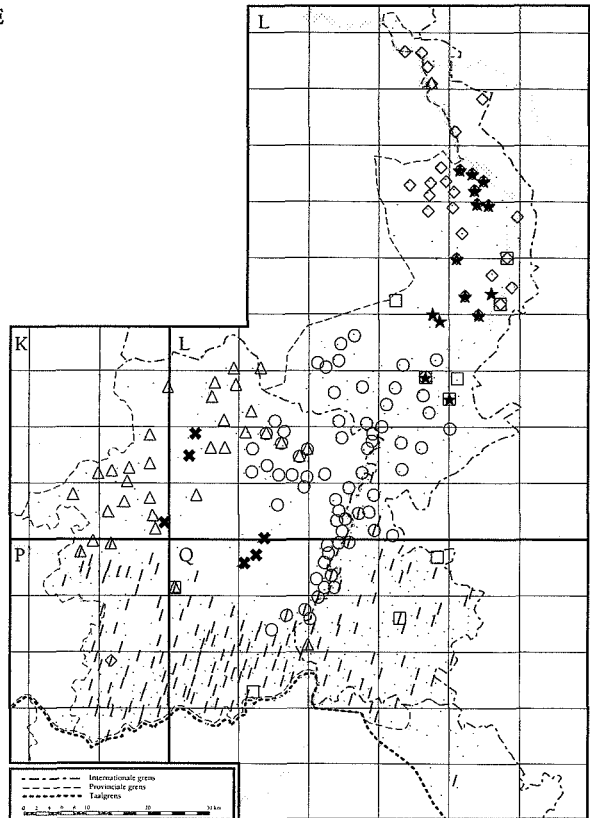
(N 3A, 57a; JG 1a, 1b; A 33, 19b; monogr.)

nageboorte: *nøgebørt* Q 30; *nøgəbørtə* L 269,

270, 322, 331, 332, Q 111; *nøgəbørtə* L 268; *nøgəbørtə* Q 2; *nøgəbørtə* Q 30; *nøgəbørtə* L 265; *noijəbørtə* Q 180; **bed**: *bet* L 373, 427, 430, 434, P 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 107a, 113, 115, 117, 118a, 119, 120, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 178, 179, 180, 184, 186, 187, 188, 192, 197, 213, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 2, 2a, 3, 14, 18, 19, 21, 32, 32a, 33, 35, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 83, 84, 87, 88, 89, 91, 94b, 95, 95a, 96c, 97, 98, 99*, 102, 103, 111, 112, 113, 117, 117a, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 170, 172, 177, 182, 187a, 192, 193, 195, 196, 197, 198b, 203, 203a, 204a, 207, 208, 209, 211, 240, 241, 242; *bēt* Q 112; *bēt* P 44, 44, 48, 49, 51, 55, 174, 176, 218, Q 72a, 78, 93, 94, 96c, 113a, 156, 171, 174, 175, 176a, 178, 179, 200, 247, 247a, 284; *bēt* Q 80; *bēt* Q 2, 72, 77; *bet* P 182, 195, Q 162, 197, 204a; *bøt* Q 11; **koek**: *købet* Q 97, 204a, 209; *køwbet* Q 111^a; *kubet* Q 77; *kuibet* P 46; *køwbet* Q 71; *købet* (L 78; **rein**: *rejn* L 288, 288a, 289, 289b, 289*, 292, 294, 318b, 320a, 321, 322, 324, 325, 326, 360, 362, 369, 371a, 374, 377, 382, 383, 420, 422,

Kaart 28. NAGEBOORTE VAN DE
KOE

- / (koe)bed
- (koe)rein
- △ vuil
- ◇ bocht
- ★ lechter
- nageboorte
- ✱ kwaad

424, 0426, 427, 428, Q 7, 9, 14, 20, 96d; *rejn* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 369, 370, 372, 415, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96c; *rejn* L 381b, 430; *rejnə* L 330; *rejn* L 371, 372, 416; *rējn* L 368b, 371, 372, 416, 420, 422, 423, Q 9; *rējn* Q 12; *rē.n* Q 87, 90; **koerein**: *kuiřejn* L 365; **bocht**: *bqxt* L 159a, 192, 192a, 211, 217, 267, P 176; *boxt* L 163a, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a; *bōxt* L 165, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 266; *box* L 268, 270, 271, 295; *bōx* L 250, 268; *bōax* L 269b; *bōx* L 246, 268; **lechter**: *lxtər* L 266, 269a; *lēxtər* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 267, 290; *lēxtər* L 290, 291, 295, 322, 332; **vuil**: *fəl* K 357; *fəuyl* L 360; *vəl* K 278, 317, L 413, P 45; *fəəl* Q 2; *vəl* K 278, 314, 315, 316, 317a, 318, 358, P 44, 45; *vəl* K 357, 358, 359; *vəul* L 355; *vəl* K 361a; *vəl* K 360, 361, P 51; *vəwəl* K 353; *vəəl* K 353; *vəl* L 315, 354; *voəl* P 51; *vo* L 355; *vul* L 282, 312, 314, 316, 356, 361, 362, Q 94b; *ful* L 314; *vu.l* L 282, 286, 358; *vuəl* L 314; *vūl* L 286, 312; *vū.l* L 313; *vyl* L 165; **klein vuil**: *klē vəl* P 48; **vuilnis**: *vøles* L 265; **kwaad**: *kwāt* K 361; *kət* Q 3, 3a; *kət* L 352; *kot* Q 4; *kōt* L 353; **kwade din-**

gen: *kwōt deŋə* L 386; *kwō deŋə* L 331; **kraam**: *krēm* Q 15; **afval**: *āfval* L 290; **nagerei**: *nāgərej* L 290; **geslons**: *gəsləns* L 269; **slover**: *sləjvər* L 329.

7.5.14 SLIJM BIJ DE NAGEBOORTE

(N 3A, 57b)

[Kleverige slijm bij de nageboorte.]

slijm: *šlej̃m* Q 14; *slēj̃m* P 58; *slēj̃m* Q 77; *slēm* Q 93, 179; *slēm* P 218; *slēj̃m* Q 72; *slēm* Q 2, 178; *šlīām* L 270; *slīm* L 159a, 163a, 164, 165, 211, 265, 268, 269b, 282, 286, 289, 295, 416, Q 95, 198b; *šlīm* L 270, 295, 322, 332, 430, Q 97, 111, 117a, 204a; *slīām* L 269, 314; *xlīm* Q 207; *slim* L 316, Q 11, 94b; *šlim* Q 99*, 197, 203a, 211; *slijm* Q 3a; *slēm* Q 158; *slōj̃m* Q 77; *slēm* P 218, Q 76; *slōj̃m* Q 162; *slaj̃m* Q 180; *sluām* L 314; **slijmer**: *slēmār* P 48, 51, Q 72a; *slēj̃mār* P 55; *slēmār* P 54; *slēmār* P 51; *slēmār* K 361a, P 222; *slēj̃mār* P 50; *slēj̃mār* Q 3; *slemār* P 49; *slēmār* L 416; *slēmār* P 176; *slōj̃mār* P 176; *slaj̃mār* K 357; *slaj̃mār* Q 176a; **slever**: *slēj̃vər* L 271, 326, 369; *šlej̃vər* L 383; *slēj̃vər* L 371; *šlēj̃vər* L 434; *slēj̃vər* L 371a; *šlēj̃vər* Q 35; **slic-**

ver: *slīvār* L 266, Q 198b; **slover:** *slōvār* L 269, 320a, 321, 374, 382, 422, 424, 427; *šlōvār* L 322a, 331, 372, 423; *slōvār* L 360, 362; *slōfār* L 318b; *šlōyvār* L 420; *slōyvār* Q 7; *slōvār* L 372; *šlōvār* Q 20; *slūvār* L 0426, Q 18; *šlūvār* Q 97, 111*, 193, 204a; *sluvār* Q 96c; **slibber:** *slebār* L 312; **slobber:** *slobār* L 373; **vuil:** *vōjl* P 177; *vōl* P 50; *vōl* K 358; *vōl* Q 71; *fōal* Q 156; *vūl* L 368b, P 107a; *vāl* P 174; *vaal* Q 80; **klein vuil:** *klen vōl* P 49; *klē vōl* P 46; *klē vōl* Q 2; *klē vōal* Q 2; *klē vāl* K 361; **vuiligheid:** *vuləxējt* Q 9, 12; **navuil:** *nāvul* L 420; **veegsel:** *vēxsəl* Q 96d; *vēxsəl* Q 198b; *vexsəl* Q 209; **knoei:** *knūj* L 288a, 289; *knuj* Q 98; **zuivering:** *zōvəvəreŋ* K 353; *zēvəreŋ* Q 2; **nazuivering:** *nōzūvəreŋ* Q 198b; **koebed:** *kābet* P 213; **zever:** *zeivər* L 295.

7.5.15 ZUIVEREN

(N 3A, 58)

[Afscheiding blijven geven na het kalven, gezegd van de koe.]

knoeien: L 159a, 163a, 211, 268, 269b, 271, 288a, 289*, 295, 320a, 322, 322a, 331, 332, 368b, 373, 420, 424, 427, Q 2; *knūjə* L 416; *knōijə* L 326; *knōjə* L 265; **naknoeien:** L 290; **zuiveren:** K 358, 361a, L 372, P 44, 45, 176, 222, Q 12, 77, 78, 193; *zūvərə* L 0426, Q 198b; *zōvərən* K 358; *zōvərə* P 50; **zich zuiveren:** L 289, 430, Q 2, 9, 33, 72a, 95, 95a, 99*, 179; **haar zuiveren:** Q 71, 156, 162; *hōr zōvərə* Q 80; *hōr zōyvərə* P 174; **nazuiveren:** L 372; **niet zuiver zijn:** L 270, Q 94b; **vuilen:** L 371, P 50; **navuilen:** Q 7; **vuil verliezen:** L 369, P 48, Q 72, 76; **vuiligheid verliezen:** Q 11; **vuiligheid kwijt worden:** L 372; **vuil afgeven:** Q 9; **klein vuil afgeven:** *kle vōl āf.xēəvə* P 51; **vuil afgaan:** *vul āf gōan* L 360; **nog altijd vuil derafkomen:** Q 158; **nog altijd vuil van haar komen:** P 177; **afkomen van het klein vuil:** P 46; **zich vegen:** Q 98, 187a, 198b, 207; *zəx fēgə* Q 96d, 209; **navegen:** Q 197; **slijmen:** Q 112a, 197, 203a; *šlūmə* Q 97; **slijm geven:** L 316; **slijmeren:** Q 3; **sleveren:** L 266, 270; **sloveren:** L 382, Q 111*; *slōvərən* L 422; **nasloveren:** L 371a; **lekelen:** Q 35; **zeveren:** L 360; *zəvərə* Q 93; *zəivərə* K 357; **verliezen:** L 416, P 55, 188, Q 177, 178; *vərlizə* P 218; **rijzen:** K 361, L 282, 286, 314; *risə* L 317; **afsmijten:** P 176; **vloeien:** L 164, 165, 269; **snoeren:** L 362; *snuərə* Q 3a; **werken:** L 312; **zich schoon maken:** Q 204a; **zich rein maken:** Q 204a; *zəx rēn mākə* Q 117a; **nog niet klaar zijn:** L 290, 325; **uitwerpen:** *ūtwerəpə* Q 111; **afwerpen:** K 353; **het lijf afwerken:** Q 4; **afkalven:** P 58, Q 2.

7.5.16 AANMELKEN

(N 3A, 61)

[Het maken van de eerste melkbewegingen bij

een vaars die pas gekalfd heeft, gezegd van de boer.]

aanmelken: *ānmelkə* L 266, 268, 288a, 289, 289*, 318b, 320a, 321, 326; *ānmeləkə* L 290; *ānmēlakə* Q 2; *ānmōlkə* L 360; *ānmōlakə* K 358; *āəmōlkə* P 177; *anmelkə* L 159a, 163a, 317; *anmeləkə* L 265, 316; *ānmeləkə* Q 72a, 156; *q̄nmeləkə* Q 71; *q̄nmōlakə* P 51; *q̄ānmeləkən* L 286; *q̄ānmeləkə* Q 78; *q̄ānmeləkə* P 54; *q̄ānmelkə* Q 76; *q̄ānmeləkə* P 44, 49; **voormelken:** *vōrmelkə* L 269, 314, 362, 0426, Q 97; *vōrmēlakə* L 312; *vōrmelkə* L 422; *vōrmeləkə* Q 178; *vōrmelkə* K 278; *vōrmelkə* P 45; *vōrmōlkə* K 361; *vōjrmeləkə* P 222; *vōrmelkə* P 50; *vōrmeləkə* K 357; *vōrmeləʔə* K 278; *vōrmelkə* Q 180; *vōrmōlakə* K 361a; *vōrmelkən* L 373; *vōjrmeləkə* P 218; *vūjrmeləkə* L 372; *vūjərmeləkə* Q 111; *vūrmelkə* L 416; *fērmeləkə* Q 2; *vōjrmelkə* L 325; **(de) eerste keer melken:** *īərstə kīr meləkə* Q 12; *dən estə kēr mōlkə* P 46; **melken:** *melkə* Q 96d; *mēlakə* K 358, P 174; **aanspannen:** *ānspanə* L 322a, 372, 377; **aantrekken:** Q 20; *āntrekə* L 269, 269b, 270, 295, 331, 369, 371a, 373, 383, 420, 427, 434, Q 14, 18, 33, 97, 98, 99*, 111, 111*, 112a, 204a; *āntrekə* L 423; *āntrekə* Q 35; *āntrekə* P 55; *āntroəkə* P 51; *antrekə* L 211; *antrekə* Q 11; *antrekə* Q 2; *aantrekə* Q 80; *āntrekə* Q 117a, 119, 204a, 209, 211; *āntrekə* Q 113a; *q̄ntrekə* L 314, F 176, Q 94b, 95, 95a, 187a, 193, 197, 198b; *q̄ntrekə* Q 78; *q̄ntrekə* Q 198b; *q̄āntrekə* P 107a; *q̄āntrekə* P 176; *q̄āntrekən* L 282; *q̄āntrekə* P 188; *q̄ūntrekə* Q 158; *q̄itrekə* Q 162; *ōntrekə* Q 72; *ontrekə* P 50; *ęntrekə* P 48; **aftrekken:** *āftrekə* K 353; **voortrekken:** *vōrtrekə* L 322; **trekken:** *trekə* L 430, Q 3a; *trekə* P 48; **stropen:** *strōjipə* L 271; *strōjipə* L 332; *strōpə* Q 77; *strōjipə* L 318b; *strōjupə* L 420, 422; *strōpə* L 382, Q 77, 179; *strōpə* Q 197, 203a, 207; *strōjupə* L 371; *štrōjupə* Q 9; *strējipə* L 368b; *strēpə* Q 3; *strēpə* Q 93; *struəpə* K 317; **aanstropen:** *q̄jnstrōjupə* Q 162.

7.5.17 KOE DIE PAS GEKALFD HEEFT

(A 4, 16; L 20, 16)

[Voor een aantal varianten van vaars zou men kunnen denken aan een woord vers. Het WNI (XX-1, blz. 2125) vermeldt *vers* in de betekenis van “jonge koe van ongeveer twee jaar die nog geen kalf heeft gehad of voor de eerste maal kalft”. Het onderscheid tussen *vers*- en *vaars*-varianten is niet altijd even duidelijk. Daarom is er gekozen voor één woordtype *vaars*.]

vaars: *vārs* L 298, 313; *vars* L 268; *vjās* P 54, 57, 176, Q 2, 176; *vjas* Q 74, 91, 93, 173; *vjas* Q 79; *vērs* L 285, 286, 314, 317, 386, Q 88, 95, 206; *vērs* Q 96, 101, 102, 103; *vērs* L 322, 367, Q 10, 88, 196; *vērz* L 416; *vērs* Q 101; *vers* K 316, 358, L 269, 271, 289, 289a, 292, 293, 296, 298, 322, 324a, 326, 329, 330, 356, 362, 364,

366, 368, 381b, 416, 418, 425, 426, P 119, Q 5, 32a, 118; *verš* Q 96a, 99, 101; *vears* L 355; *vēs* L 320, 328, 431, Q 11; *vēš* Q 19, 21; *vēāš* Q 113, 118a, 201; *vēs* L 381, 381b, Q 15, 16; *vēš* L 434, Q 30, 33, 259; *vēas* Q 253; *vēāš* Q 262; *vēš* Q 21; *ves* L 371, 374, 378, 381b, 382, 426, 428, P 171; *veš* L 429, Q 31, 34, 38, 284; *veāš* Q 202, 278; *vjes* Q 77; *vēz* L 420; *vīrs* K 361; *vīars* Q 195; *vīarš* Q 192; *vīs* K 316; *vīas* P 119, Q 154, 201; *vīāš* Q 203; *vīas* Q 83, 89; *vījas* Q 175; *vōrs* K 359, L 191, 209, 210, 211, 213, 214a, 215, 215a, 216a, 217, 244a, 244c, 246, 249, 250, 265b, 266, 267, 270, 292, 299, 317, 320, 322, 324a, 326, 352, 354, 355, 413, 414, 415, 418, P 51; *vōrš* L 268; *vjōs* Q 168; *vjōas* Q 77; *vjōs* Q 2, 89; *voīs* K 318; *vjōus* P 119; *vjōs* P 121; *vōs* Q 1; *vōrs* L 246; *vōrš* L 291; *vōrs* L 288a; *vjōs* Q 180; *vōrs* L 248, 288b, 289; *vaarst*: *vōrst* L 298; **vaarse**: *vesā* K 357; *vēsā* L 319; *vēsā* Q 7, 8; *vōrsa* K 357, L 216; **verse koe**: *versā* ku L 370; *vēsā* ku L 431; *vēs* kuw L 371; *vōrsā* ku L 165; *vōrsā* kōy Q 3; *vōrsā* kōy Q 1; *vōršā* kōw L 289; **vers gekalfde koe**: *vers* *gəkalfdā* ku Q 72; *vjes* *gəkalfdā* ku Q 72; *vers* *gəkaafda* kuw L 372; *vērs* *gəkalfdā* kōj Q 95; *vērš* *gəkaufda* kō Q 32; *vērš* *gəkaufda* kōw Q 113; *vērš* *gəkōfdā* kuā Q 196; *vēs* *gəkaufda* kō Q 9; *vēš* *gəkalfdā* kōw Q 39; *vīāš* *gəkaufda* kōw L 432a; *vīāš* *gəkōfdā* kōw Q 117; *vōs* *gəkalfdā* kōy P 50; *vōs* *gəkalfdā* kā P 183; *vjōs* *gəkalfdā* kōw Q 78; **vers gekalfde**: *vias* *gəkalfdā* Q 83; *vōrs* *gəkalfdā* L 360; *vōs* *gəkalfdā* P 58; *vōs* *gəkalfdā* P 52; *vjōs* *gəkalfdā* Q 179; **verskalvige koe**: *vēskeivegā* kō Q 18; *vēškaivegā* kō Q 98; **verskalvige**: *vēskeivegā* Q 102; *viāskevegā* Q 86; *vjōskevegā* Q 86; **frisse koe**: *fresā* ku L 192; **fris gekalfde koe**: *fresš* *gəkaafda* kōw Q 116; **frisse**: *fresā* Q 222; **friskalvige koe**: *freskaivvegā* kōy Q 117a; **gekalfde koe**: *gəkalfdā* ku Q 75; *gəkalfdā* kōw Q 74; **kalkoe**: *kaafkuw* L 372; **eerste vaars**: *ēštā* veš Q 27, 29; *īrstā* vērs L 372; *īrstā* vērs L 356; *īrstā* vejrs Q 102; *īarstā* vērs Q 12; *īštā* verš Q 100; *īštā* veš Q 32; *īāstā* vēras K 315; *īāstā* vēs L 371; *īāstā* veš Q 28; *īstā* vēs L 381; *īāstā* vēs L 371; **eersteling**: *ērstāleņ* Q 71; *īrstāleņ* L 364; *īāstāleņ* P 174; *jōstāleņ* Q 168; *īōstāleņ* P 118; **eenwinter**: *ējwentār* Q 5; **maal**: *mōl* L 299; **koe**: *kaų* L 355; **vaarskoe**: *vēšku* Q 35; **dragende vaars**: *drāgāndā* vērs L 372; **lege vaars**: *lēgā* vērs L 372.

8. Ziekten

8.1 ABORTUS, VERWERPEN

(A 48A, 9)

[Het uitdrijven van de vrucht voordat de normale draagtijd is verstreken en het jonge dier zijn volkomen ontwikkeling heeft bereikt.]

verwerpen: L 269, 364, 371, 421, Q 20;

varwerpā L 0247, 266, 290, 291, 295, 298, 318b, 324, 330, 331, 366, 377, 381, Q 6; **verschieten**: *vōrsxētā* Q 99*; *vōršētā* L 292, Q 196.

8.2 LIJFBIEDEN, PROLAPSUS VAGINAE

(N 3A, 97; N 52, 30a; A 48A, 44a)

[Het uitzakken van de bovenrand van de schede, die dan vooral bij liggende dieren buiten de schaamlippen te voorschijn komt als een roze bal, die meestal gauw min of meer ontstoken raakt. Een prolapsus vaginae ontstaat wanneer er een verslapping optreedt in het weefsel dat de vagina vasthoudt in het bekken.]

lijfbieden: L 289, Q 88; **het lijf laten kijken**: *at līf lītā kikā* L 292; **het lijf uitduwen**: *hāt laiv aūtđōjā* Q 176a; **het lijf uitsmijten**: de koe *šmit at līf ūt* L 291; **(de) koning stoten**: Q 3; *kōņeņ stōātā* P 189; *kōņeņ stutā* P 49, 50; *dā kōņiņ stutā* Q 72a; *dā kōņiņ stytā* P 51; *dā kōjāneņ stōūtā* P 222; *kēniņ stutā* P 55; *kēneņ stuatā* Q 2; *dā kēneņ stuatā* Q 2; *dā kēniņ stowtā* Q 72; *dā kē?āniņ stytā* P 54; de koe *stōt dā kōņeņ* P 46; — *styt dā kōņeņ* Q 77; — *styt dā kōņeņ* Q 78; — *styt dā kō.ņeņ* K 361; — *styt dā kōņeņ* K 358; — *styt dā kōņeņ* P 188; — *styt dā kōņiņ* Q 158; — *styt dā kōjūneņ* Q 156; — *styt dā kōņeņ* Q 71; — *styt tā kōņeņ* P 44; — *stōt dā kō.ņeņ* P 50; — *stōtā kōņeņ* Q 76; — *stōt dā kōņeņ* Q 77; — *stīt dā kēneņ* Q 2; — *stētā kīeņeņ* Q 93; **hare koning stoten**: *hōrā kōņeņ stytā* Q 162; de koe *stōt hōjūrā kōjūniņ* P 48; — *stōt hōrā kōjūneņ* P 176; — *stōt hōrā kōņeņ* P 174; — *styt hōrā kōņeņ* P 177; — *styt hōrā kōņeņ* P 48; — *styt hōrā kōņeņk* P 51; — *styt hōrā kōjūneņk* P 218; **de koning laten zien**: *dā kōņeņ lītā zin* Q 18; *dā kōņeņ lītā zin* Q 95, 193, 198; *dā kōņeņ lōtā zin* Q 179; *dā kōņiņ lūtōtā zin* Q 173; *dā kōņeņ lōtā zin* Q 6; *dā kō.ņiņ lōtā zin* Q 96c; *dā kōņeņ lōtā zēn* Q 14; de koe *lot dā kōņeņ zējņ* P 45; — *lōt dā kōņeņ zēn* L 422; — *lōt dā kōņeņ zin* Q 94b; — *lēt dā kōņeņ zējņ* L 430; — *līt dā kōņeņ zēn* Q 99*; — *lit dār kōņeņ zi* Q 112a; — *liēt dā kōņeņ zē.n* Q 11; — *lit dā kīāneņ zīān* Q 3a; — *lījāt tā kōņeņ zin* L 424; — *ly.āt ā ky.āneņ zē.ān* L 420; **(de) koning, laten kijken**: *dā kōņeņ lītā kikān* L 421; *dā kōņeņ lītā kikā* Q 9; *dā kōņeņ lītān kikān* Q 15; *dā kījņeņk lītā kejkā* L 420; de koe *lit dā kōņeņ kikā* Q 7; — *lēt dā kīneņ kikā* L 416; — *liātā kōņeņ kikā* Q 12; — *lījāt tā kōņeņ kikā* 422; — *lēt dā kījņeņ kikā* L 368b; **de koning zien**: *dā kōņeņ zin* Q 95a; **de koning tonen**: de koe *tōjint dā kōņeņ* Q 18; **de koning afwerken**: de koe *wērāq dā kōņeņ af* K 358; **(de) koningskop laten zien**: *dā kōņeņskop lītā zin* L 322a; *dā kōņeņskop lītā zēn* L 268, 292, 330, 331, 383; *dā kōņeņskop lītā zēn* L 324, 377; *kōņeņskop lītā zēn* L 381; de koe *lōt dā kōņeņskop zēn* L 268; — *lēt dā kōņeņskop zēn* L 0247, 332; — *lējt dā kōņeņskop zēn* L 377; — *līt dā kōņeņskop zēn*

P 369; — *liat dər kyəneŋskop zia* Q 111*; — *liŋ dā kōneŋskop zēn* L 325; — *liətj dā kōneŋskop zēn* L 318b; — *lyt dā kōneŋskop zēn* L 269; — *lyt dā kōneŋskop zēn* L 295; (**de**) **koningskop laten kijken**: *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 266, 291, 330; *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 291, 318b; *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 265; *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 292; *kōneŋskop lōtā kīkā* L 321; de koe *lōt dā kōneŋskop kīkā* L 265; — *lōtj dā kōneŋskop kīkā* L 289, 289*; **de koningskop tonen**: de koe *tōnt dā kōneŋskop* L 373; (**de**) **koningskop zien**: *dā kōneŋskop zēn* L 266; *dā kōneŋskop zēn* L 371; *dā kōneŋskop zēn* L 271, 295, 0426; *kōneŋskop zēn* L 331, 371a; **de koningskop uitdoen**: *dā kōneŋskop ūtdōn* L 318b; **rozen**: K 353, L 364; *rōzə* K 278; *ruzə* P 51; *rūzən* L 286; *rūsə* L 317; *ryzə* L 316; *ry.zən* L 364; de koe *ruast* L 282; — *rūast* K 358, L 312; — *rjst* L 360; **het rood laten zien**: L 271; de koe *lōt ət rōj zīn* L 159a; — *lōt ət rūət zēn* L 268; — *lō.t ət ruət zīn* L 312; — *lyt ət rut zēn* L 269; **de rooi laten zien**: de koe *liət dā ruj zēn* L 318b; — *lēt dā rjə zēn* L 416; — *lōt dā ru.j zīn* L 314; — *lōt dā rōj zīn* L 211; — *lēt dā rōj zīən* L 164, 165; **rooien**: *rōjə* L 269; de koe *rōjt* L 163, 163a; **rozig zijn**: de koe *is rugezə* L 314; **de kan laten zien**: Q 193, 196; *dā kan lōtā zīn* Q 101a; *dā kan lōtā zīn* Q 95, 193, 198, 198b; *dā kan lōtā zēn* Q 99*; de koe *lēt dā kan zīn* Q 95; — *lēt dā kan zīn* Q 198b; — *lēt dā kan zia* Q 197; **de dop laten zien**: de koe *lit dan dop zī* Q 33; **de kop laten zien**: de koe *lit dər kop zī* Q 211; **de bol laten zien**: Q 20, 187a; **alles afwerken**: de koe *wərəkt əlās əf* K 358; de volgende woordtypen zijn woordgroepen: **het lijf af**: *ət lif əf* L 366; **het lijf uit**: *ət lif ūt* L 270; **de koningskop uit**: *dā kōneŋskop ūt* L 270; **koningskop is los**: *kōneŋskop es los* L 382; **zwakke banden**: *žwākə bəŋ* Q 113; **slap in de banden**: L 288a.

8.3 KONINGSKOP (kaart 29)

(N 52, 30b; N 3A, 97; N 52, 30a; N 48A, 44a, 44b, 54a en 54d; monogr.)

[Uitstulping van de schede in de vorm van een vuistgrote, roze bol. Bij een onvolledige prolapsus vaginae komt een klein deel van schede, namelijk meestal de bovenwand, als een vuistgroot, rood gezwel voor de dag (Berns, blz. 76). Bij een volledig prolapsus vaginae komt de gehele schedewand min of meer te voorschijn.] **koningskop**: L 271, 290, 291, 371; *kōneŋskop* L 290; *kōneŋskop* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 265, 0247; *kōneŋskop* L 269, 318b, 381; *kōneŋskop* L 266, 270, 288a, 289, 290, 291, 292, 295, 298, 318b, 320a, 330, 331, 371, 377, 382, 427; *kōneŋskop* K 357, L 423; *kōneŋskop* L 291, 292, 322, 324, 377; *kyneŋskop* L 372; *kyəneŋskop* Q 6; *kīəneŋskop* L 366; **koningsbol**: *kyəneŋsbol* Q 6; **koningenkop**: *kō.neŋəkop* Q

180; **koning**: Q 9; *kōneŋ* Q 20; *kōneŋ* Q 9 *kōəneŋ* Q 6; *kōneŋ* K 361a, L 326, 421, Q 88, 95 99*, 193, 198; *kōəneŋ* L 424; *kōəneŋ* P 189 *kyəneŋ* Q 6; *kinəŋ* Q 4; **koninkje**: *kōneŋskə* C 94b; **roos**: L 364; *ruəs* L 291, 324, 366; *rjəs* I 364; *ry.s* L 364; **het rood**: *ət rōt* L 163; **de rooie** *dā rujə* P 107a; **kroonkop**: *krūnkop* Q 112; **kan kan** Q 95, 99*, 101a, 193, 196, 197, 197a, 198 204a; **dop**: *dop* Q 18; **kalverkrop**: *kalvərkrop* C 19*; **draag**: *drāx* Q 39; *drax* Q 113, 202 **dracht**: *draxt* Q 204a; **kittelaar**: *hetəlar* Q 9.

8.4 UITPERSEN VAN DE BAARMOEDER, PROLAPSUS UTERI

(N 52, 4; A 48A, 8; N 3A, 97; N 52, 30a monogr.)

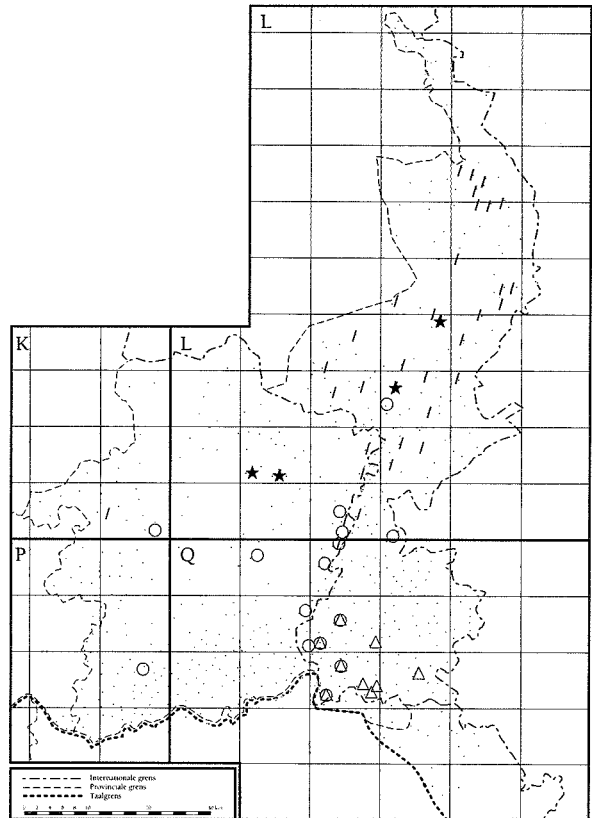
[Het uitzakken van de baarmoeder veroorzaakt door de naweëen of door het gewicht van de vruchtvliezen. In tegenstelling tot een prolapsus vaginae doet zich de prolapsus uteri altijd voor na een baring.]

lijf uitstoten: *lif ūstuətā* L 269; **uitstoten**: *qjststōtən* Q 9; **het lijf uitsmijten**: *ət lif ūtsmītā* L 330, 331; de koe heeft *ət lif ūtxəsmētən* L 429 **uitsmijten**: *ūtsmītā* L 377; **het lijf afwerken**: L 364; (**het**) **lijf uitgooien**: *lif ūtgujə* L 298; *ət lif ūtgōjə* L 381; *ət lif ūtjgōjə* L 265; **alles uitgooien**: *əlās ūtqujən* Q 6; *əlās ūtgōjə* L 382; **het lijf uitdoen**: *ət lif ūtdōn* L 324; *ət lif ūtdōn* L 288a 292, 318b; **het lijf uitduwen**: *ət lif ūtdujə* L 330 *ət lif ūtdowə* L 291; de koe *dōjt ət lif ūt* L 320a de koe heeft *ət lif ūtxədōjt* L 424; **de draag uitduwen**: *dā drax ūtdujə* Q 202; de koe heeft *dā drax ūtgədyt* Q 101a; **zich alles uitduwen**: *zə əlās ūtdōjə* Q 113; de koe heeft *zich əlās ūtəgədyjt* Q 19*; **de draagmoer laten zien**: de koe *lētā drāgmōr zia* Q 209; — *lōt dā draxmuə* *zīn* L 312; **de moer laten zien**: de koe *liət dā mu* *zīə* Q 119; **de draag laten zien**: *dā drāx lōtā zia* Q 39; *dā drax lōtā zijə* Q 112; *dā drax lōtā zia* C 112b, 202; de koe *lōt dā drāx zī* Q 117a; — *liət dā drāx zia* Q 111; — *liət dā drāx zī.ə* Q 204a; — *lēt dā drāx zijə* Q 207; de koe laat *dā drax zēn* C 113a; **eruitkomen van de draagmoer**: L 331; **de koning laten zien**: de koe *lējət dā kōneŋ zēn* L 429; **de koningskop laten kijken**: *dā kōneŋskop lōtā kīkā* L 291; **koningstoten**: *kīneŋstutə* Q 3; **de kan laten zien**: Q 196; **uitbroeien**: *ūtbrjijə* Q 204a; **lijf uitwerpen**: Q 20; **de baarmoeder uitwerpen**: *dā bārmōdə* *ūtwerəpə* Q 99*; **draag uitwerpen**: *drax ūtwerpə* Q 112b; **alles uitwerpen**: *əlās ūtwerpə* Q 99*; de koe heeft *əlās ūtgəwərpə* Q 39; *ə* *ūtəwərpə* Q 112; **het lijf eruitwerken**: L 271; **het lijf uitwerpen**: *ət lif ytwerkə* L 0247; **het lijf uitgaan**: de koe *gējt ət lif ūt* L 291; **het lijf uitleggen**: de koe heeft *ət lif ūtxələxt* L 421; **de koe laten zien**: de koe *lyt dā kay zīn* Q 98; **de kalverkrop laten zien**: *dā kalvərkrop lōtā zēn* C

Kaart 29. KONINGSKOP

- / koningskop
- koning
- △ kan
- ★ roos

19*: **de dracht zien:** *də draxt zin* Q 35; **uitkalven:** de koe heeft *ōtəgəkaləft* P 189; **parsen:** *parsə* L 163; de volgende woordtypen zijn woordgroepen: **het lijf uit:** *ət lijf uət* L 266; *ət lijf üt* L 289, Q 88; **het lijf af:** *ət liəf əf* L 366; **met de baarmoeder uit:** *met də bārmudər üt* Q 95, 193, 198.

8.5 KALFZIEKTE, MELKZIEKTE

(N 3A, 99; N 52, 1; A 48A, 2; monogr.)

[Een stofwisselingsziekte waarvan de aanleiding is het vrij plotseling op gang komen van de melkafscheiding na het kalven. De zieke dieren maken een suffe indruk, herkauwen niet meer en hebben dikwijls een wat trage mestafzetting. Door de boeren wordt de melkziekte vaak verward met de kopziekte. Het zijn allebei deficiëntieziekten: bij melkziekte gaat het om een gebrek aan calcium, bij kopziekte echter om een gebrek aan magnesium. Zie ook het lemma KALFZIEKTE, MELKZIEKTE in WBD I.3, blz. 460.]

kalfziekte: K 353, L 163, 269, 290, 295, 364, 371; *kalfziktə* Q 3a; *kalfzikt* L 0247; *kalfzik* L 268; *kalfzektə* P 50; *kalfzēktə* L 298; *kalfzēkdjə* L

292; *kalfzēkdə* L 291, P 55; *kalfsektə* L 314, Q 4; *kalfzykt* L 266; *kalfzēkdjə* L 288a, P 44, Q 72a; *kaləvziktə* P 213; *kaləvze.kdə* L 364; *kaləfzektə* L 312; *kaləvzēqdə* Q 2; *kaləfsektə* Q 2; *kəfzēkdjə* L 292, 318b, 320a, 322; *kəfzēkdjə* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; *kəfzēk* L 326; *koəfzēkdjə* L 318b, 324; *kəyfzēktə* L 366; *kəyfsēqdə* L 424; *kəyfsēqdə* L 416; *kəyfsēktə* L 424; **kalfsziekte:** L 265, 269b, 270, 290, 330, 331, 413, P 45; *kalfs-zektə* K 361a, P 51; *kaləfsziktə* Q 2; *kəlfzikt* L 265; *kəfzszikdjə* L 377; *kəlfzēkdə* Q 3; *kəfzszēk* L 322a; **kalverziekte:** K 361, P 48; *kalvəziktə* K 278; *kalvəzikt* L 0426; *kalvəzektə* K 361a, P 58, 176; *kalvəzēkdə* P 46, 177, Q 78; *kalvəzēqdə* P 188; *kalvəzəktə* P 50; *kaləvəziktə* P 49, Q 156; *kaləvəsektə* P 107a; *kaləvəzektə* L 316, Q 156; *kaləvəzēqdə* P 51; *ka.ləvəzēkdə* P 222; *kaləvəzēkdə* P 218; *karvalzēktə* L 421; *kāləvəziktə* Q 80; *kāvəziktə* Q 158; *kāvəziqdə* Q 162; *kāvəzēqdə* Q 76; *kāvəzēkdə* Q 72; *kāvərsyqdə* Q 179; *kāvərzyqdə* Q 178; *kəyvəziktə* L 432; *kəyvəzēkdə* L 317; *kəyvəzēqdə* L 368b; *kəyvəzēktə* L 372, 423, Q 12, 95; *kəyvəzēqdə* L 360; *kəy.vərze.əqdə* L

420; *kǫvǫrzēktā* L 422; *kǫvǫrzēkdjā* L 289; **kalfjesziekte**: *kelfkaszikta* L 266, 270, 271; *kelafskaszikta* L 164, 165; *kelfkaszēktā* L 295, 416; *keifkasēktā* L 372; *keifkasze.ktā* Q 11; *keifkaszēk* Q 7; **muttetjesziekte**: *mǫtakasektā* K 357; **kalverkrankte**: *kalvǫrkrenjdā* Q 95a; *kāvǫrkrenkdā* Q 193; *kǫvǫrkrenkdā* Q 211; *kaivǫrkrenktā* Q 96d; *kaivǫrkrenjdā* L 420; *kaivǫrkrenjdā* Q 98; *kaivǫrkrenkdā* Q 97; **kalfskrankte**: *kǫfskrenjdā* L 377, 382; **kalfskrankheid**: *kāfskraṅkhejt* L 331, 332; **kalfjeskrankheid**: *kēfkskraṅkhejt* L 383; **kalverkrankheid**: *kalvǫrkraṅkhejt* L 381; *kalvǫrkraṅkhēt* L 425, 427; **melkkoorts**: Q 3, 20, 99*; *melkkōrts* Q 18, 35; *mēlkkōrst* Q 9; *mēlakkōrts* Q 95, 193, 198; *melkkōrts* Q 112b; *melkkōrs* Q 19*; *mēlakkōrs* L 429; *mēlakkōrs* Q 6; *mēlakkōrs* Q 88; *mēlakkōrs* Q 2; *mēlakkōrs* L 424; *mēlakkōrts* Q 177; *mēlakkotsā* P 189; **melkfieber**: *melkfībār* Q 196; *mēlākfībār* L 429; *melkfībār* Q 112; *melkfīabār* Q 113; *mēlxfīabār* Q 121c; *melkfēbār* Q 197, 197a; *mēlxfēbārān* Q 15; **melksfieber**: *melksfībār* Q 202; *melksfīabār* Q 204a; **bloedziekte**: *bluūtsektā* L 282; **het bloed**: *at blūt* L 163a; *at bluūt* L 269.

8.6 UIERONTSTEKING, MASTITIS

(N 52, 5a; A 48A, 10a; monogr.)

[Door het feit dat de natte spenen (melk) een geschikte voedingsbodem vormen voor bacteriën en door de plaats van de uier (mest en vuil) is de kans op infectie groot. Streptococcen zijn de belangrijkste ziekteverwekkers. Bij een acute ontsteking is de uier gezwollen, pijnlijk en rood. De melk is meestal waterachtig en bevat vlokjes. Bij slepende gevallen vertoont de uier plaatselijk knobbels en verhardingen. De melk ziet er meestal normaal uit (Berns, blz. 118). Zie ook WBD I.3, blz. 461.]

uierontsteking: L 371; *ǫjǫrontstēkeṅ* L 0247; *ǫjǫrontstēkeṅ* L 424; *ǫjǫrontstēkeṅ* Q 112; *yjǫrontstēkeṅ* L 269, 292, 318b, 320a, 381; *yjǫronstēkeṅ* L 330, Q 204a; *yjǫrontstēkeṅ* Q 95, 193, 198; *yjǫrontstēkeṅ* Q 6; *yjǫrōntstēkeṅ* Q 197, 197a; *yǫrontstēkeṅ* L 429; *yǫrontstēkeṅ* L 265, 266, 291; *ūrontstēkeṅ* L 288a; *iǫrontstēkeṅ* L 366; **udderontsteking**: *ǫdǫronstēkeṅ* Q 112b; *ǫdǫronstēkeṅ* Q 113; *ǫdǫrōntstēkeṅ* Q 202; **ontsteking**: L 382; **ontsteking in de uider**: *onstēkeṅ en dā ǫdǫr* Q 39; **melkontsteking**: Q 9; **mastitis**: *mastitās* L 290; **zwerende uier**: *žwēǫrēt yjǫr* L 331; **brand in de uier**: L 413; **wind in de uier**: L 364, Q 3; *went en dān ǫjǫr* L 364; **scheut**: *šǫt* L 324; *šǫt* L 291, 295, Q 101a; *sxǫt* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **scheut op de uier**: *šǫt op dān ǫjǫr* Q 88; *šǫt op tǫn yǫr* L 429; *sxyt opǫ ǫjǫr* L 289; **gescheut in de uier**: *gǫsxǫt en dā yǫr* Q 99*; **vleug in de uier**: *vlǫx en dā yǫr* Q 15; **vervleug**: *vǫrvlǫx* Q 99*.

8.7 BEDORVEN MELK

(N 52, 5b; A 48A, 10b)

[Uierontsteking kan aanleiding zijn voor he sterk veranderen van de melk. Ze kan zelfs ette rig, bloederig of geelwaterig worden. Soms vind men in de melk slechts enkele kleine stolseltjes. **bedorven melk**: *bǫdǫrvǫ mēlǫk* P 189; **rott melk**: *rotā melk* L 292; **slechte romen**: *slext. rǫmā* L 265; **mastitismelk**: *mastitāsmelk* L 290 **verharde melk**: *vǫrhǫrdā melk* L 291; **pap**: *pǫp* Q 99*; **gehottelde melk**: *gǫhotǫldjǫ melk* I 320a; **etter**: *etar* Q 204a; **vuurwater**: Q 113 **melkvuur**: *melkvyr* Q 112; **biestmelk**: Q 15 *bēsmelk* L 331; **biest**: *bēst* L 295; *bēst* Q 9; *bis* I 432; *bēs* L 324, 371, 429; **wei**: *wēj* Q 18, 88 **melk met stoppen**: *melk met stǫp* L 292; *melj met štǫp* L 331; **geschift (volt. deelw.)**: *gǫsxǫft* I 163.

8.8 VLOKKEN IN DE MELK

(N 52, 5b; A 48A, 10b; N 52, 5a, 5c)

[Bij uierontsteking kunnen er kleine stolseltjes in de melk komen.]

vlokken: *vlǫkǫ* Q 95, 193, 198; **stoppen**: L 421 *stopǫ* P 189, Q 196; *stǫp* L 163, 0247, 377, 381 *stǫp* L 265; *štǫb* Q 202; *štǫp* L 291, 330, Q 19 99*; *štǫp* Q 101a; *step* L 364; **stroppen**: *strǫp* I 163, 318b.

8.9 KNOBBELS IN DE UIER

(N 52, 5c; A 48A, 10c)

[Knobbels die in de uier kunnen ontstaan bij uierontsteking.]

knobbelen: *knobǫlā* L 292, Q 99*; *knubǫlā* C 202; **knobbels**: *knobǫls* Q 88; *knōbǫls* L 318b *knubǫls* L 292; **keesknobbels**: *kēsknobǫls* Q 9 **knoppen**: *knyp* L 290; **stoppen**: *stopǫ* P 189 *stǫp* Q 197, 197a; *štǫp* L 330; **knoden**: *knǫ* C 112b, 113; *knō*. (enk.) Q 101a; **scheut**: *šǫt* L 295 382; *šǫt* L 324; **vleug**: *vlǫx* Q 15, 121c; **heilighid**: L 318b.

8.10 WRANG

(N 52, 6a; A 48A, 11a; monogr)

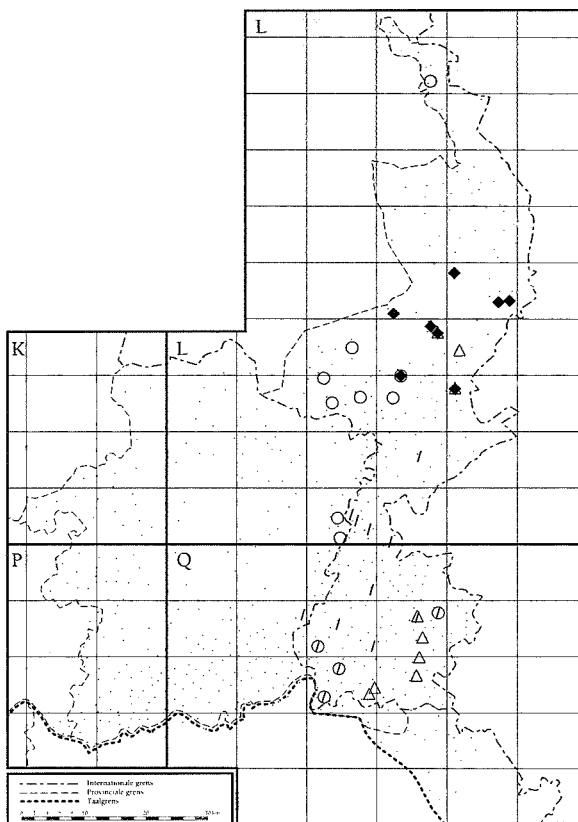
[Wrang is een besmettelijke uierontsteking var droogstaande weidedieren. De ziekte treedt op in de zomermaanden, meestal bij meer dieren tegelijk in een weide. Eén of meer uierkwartierer veretteren. Het zieke kwartier zwelt, voelt harc en warm aan en is zeer pijnlijk. Het uiervocht is dun en vloeibaar van een gele of grauwe kleur, meestal echter dik en bruinachtig. De oorzaak is de gewone etterbacterie.

Niet altijd worden wrang en mastitis scherp van elkaar onderscheiden.]

wrang: L 288a, 289, 290, Q 19*, 20; *vranj* L 163.

Kaart 30. WILDE ZUCHT

- / vervleug
- zucht
- △ (-) zwal (-)
- ◆ scheut

0247, 265, 266, 269, 291, 292, 295, 298, 318b, 320a, 330, 331, 324, 377, 381, 382, 421, 424, 425, 427, 429, Q 6, 15, 88, 95, 101a, 112, 113, 193, 198; **uierontsteking:** *uĳərontstēķeĳ* L 377; **ontsteking:** *ōnštēķeĳ* Q 202; **spring:** *spreĳ* L 364; **sprang:** *spraĳ* L 366; **gescheut:** *gəšōt* Q 99*; **vleugziekte:** Q 9; **gele etter:** *gəələ etər* Q 204a.

8.11 AANGETASTE UIER

(N 52, 6b; A 48A, 10c, 11b; monogr)

[De door ontsteking aangetaste uier of één van de kwartieren die aangetast is.]

zieke uier: *zēķ uĳər* L 318b; **aangestoken kwartier:** *āngəstōķə ķwärtēr* Q 6; **ontstoken kwartier:** *ontstōķə ķwärtēr* Q 101a; *ontštōķə ķwärtēr* Q 112; **vals kwartier:** *vals ķwärtēr* L 382; **hard kwartier:** *hərt ķwärtēr* L 0247; **krank kwartier:** *krəĳķ ķwärtēr* L 330; **wrangkwartier:** *wraĳķwärtēr* Q 113; **wrangstuk:** *wraĳstōķ* L 331; **ontstoken vierdel:** *ontstōķə vĳdəl* Q 197, 197a; **lamme deem:** *lām dēm* L 424; **driedeem:** *driđēm* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 364; *driĳdēm* L 318b; **driedemer:** *dreiđēmər* L 290;

zwerende deem: *zwērəndĳə diəm* L 320a.

8.12 WILDE ZUCHT (kaart 30)

(N 52, 3; A 48A, 7)

[Een zeer sterke zwelling van de uier en omgeving in de laatste tijd van de dracht. Deze wordt veroorzaakt door abnormaal grote hoeveelheden vocht in het onderhuidse bindweefsel van de uier, maar ook van de schaamstreek en soms van de buikstreek tot aan de voorbenen. Zie ook het lemma WILDE ZUCHT in WBD I.3, blz. 463.] **zucht:** L 163, 289, 292, 318b, 320a, 324, 421; *zyĳt* L 288a; *zōx* L 424; *zōx* Q 95, 193, 198; *zōx* Q 113; **vervleug:** *vərvlōx* L 382, 425, 427, 429, Q 19*, 20, 88, 95, 99*, 101a, 112, 113, 193, 198; **vervlaag:** *vərvlōx* L 377, 381; **vleug in de uier:** *vlōx en də ĳr* Q 15; **scheut:** *sxōt* L 266, 269; *sxyt* L 271; *šōt* L 265, 290, 291, 292, 331; **brand:** Q 3; *brəĳtĳ* L 432; **zwal:** *zwal* L 298; *žwalə* L 291; *žwəl* L 331; *šwəl* Q 202, 204a; *žwōl* 331; *šwəl* Q 112; **veel zwal in het udder:** *vōl zwəl en ət øđər* Q 112b; **veel zwal in de uier:** *vōl zwōl en dəŕ uĳər* Q 197, 197a; **grillige uier:** *grēlēgən uĳər* Q 6; **hents:** *hents* L 364;

hens P 189; **streng in de uier:** Q 3; **vooruijer:** *võryjār* L 330; **zwamuijer:** *zwamjār* L 265; **weeruijer:** *wērjār* L 291; **heiligheid:** *helexhējt* L 421; **fleer:** *flēer* Q 95, 193, 198.

8.13 WITTE VLOED

(N 52, 28; A 48A, 42; N 3A, 99)

[Baarmoederontsteking. Een voortdurende uitvloeijing van etter uit de schaam. Zie ook het lemma BAARMOEDERONTSTEKING, WITTE VLOED in WBD I.3, blz. 463.]

witte vloed: L 265, 288a, 295, 330, 331, 371, 377, 381, Q 15, 196; *wetā vlōi* L 366, Q 99*; *wetā vlos* Q 113; **vloed:** *vlut* K 358; *vlūat* L 286; *vlyt* Q 93; **wit vuil:** *wet vūl* L 318b, Q 113; **vuil-dracht:** Q 3; **etterdracht:** *etardrax* Q 88; **het wit:** *at wet* L 318b; **eiwit:** Q 39; **melkwolf:** *melakwōlāf* L 289; **klein vuil:** *klej vq̄al* P 189; **rot:** Q 9; de volgende twee woordtypen duiden op de koe die deze ziekte heeft: **witvuiler:** *wetvūlār* Q 95, 193, 198; **witvloeier:** *wetvlujār* L 298; de volgende woordtypen zijn werkwoorden of werkwoordelijke uitdrukkingen: **knoeien:** L 288a, 290, 291; *knōjā* L 382; de koe *knūjt* L 163; — *knōjt* L 265, 266; — *knōjt* L 330, 331; — *knuatj* L 318b, 324; — *knoatj* L 292; — *knūajt* L 424; **rijzen:** *rīzan* L 364; de koe *rest* L 364; **wit vegen:** *wet vēgā* Q 204a; **zich wit vegen:** de koe *vēx zex wet* Q 101a; **zich niet gezuiverd hebben:** de koe heeft *zex net gəzjvart* Q 202; **met het vuil staan:** de koe *štējt met at vūl* L 291; **het aan de baarmoeder hebben:** de koe heeft het *ān nā bālmōr* L 320a; **niet gans zijn:** de koe is *nēt gans* L 291; **niet zuiver zijn:** de koe is *nēt zjvār* L 292.

8.14 BRULZIEKTE

(N 3A, 101; A 48A, 45a; JG 1a, 1b; L 19B, 4a; monogr.; add. uit N C)

[Een afwijking aan de eierstokken van koeien. De dieren vertonen voortdurend verschijnselen van tochtigheid, tegelijkertijd zijn ze onvruchtbaar. De koeien maken een eigenaardig brullend geluid, ze hebben slappe banden en ze groeien slecht. Zie ook het lemma BRULZIEKTE in WBD I.3, blz. 464-465.]

brulziekte: L 381; **brul:** *brōl* K 318, 353, 361, 361a, L 265, 282, 286, 288a, 292, 314, 316, 318b, 321, 326, 360, 364, 371, 372, 374, 420, 421, 423, 427, 434, P 46, 50, 177, Q 2, 6, 9, 11, 20, 71, 93, 95a, 112a; *brōl* Q 77, 99*; *brōla* L 320a, 324; *brōl* L 377, Q 3, 9, 18, 94b, 187a, 198b, 204a; *brel* L 366, Q 2, 3; *bryl* K 357, P 44, Q 3a, 74, 77, 78, 162, 176a; **de brul hebben:** de koe heeft *dā brōl* L 295, 329, 330; — *dān brōl* L 295; — *dā brōla* L 322a; — *dām brūl* L 270; **brul zijn:** de koe is *brōl* K 278, 357, 358, 361, L 265, 286, 289, 289*, 312, 314, 318b, 355, 362, 364, 377, 422, 424, 0426,

430, P 48, 49, 51, 54, 55, 174, 176, Q 4, 33, 72a, 76, 94b, 97, 111*, 113a, 117a, 119, 158, 207; — *brōl* L 312, 360, Q 198b; — *brōla* L 325, 373, 432; — *brōl* Q 30, 98, 99*, 111, 203a; — *bryl* L 369, P 177, 188, Q 14, 80, 156, 162, 180; — *brjīl* P 222, Q 178; — *brēl* L 416; — *brel* L 368b, 416; **bral zijn:** de koe is *bral* P 218; **bruls zijn:** de koe is *brōls* L 163a, 164, 165, 211, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, 0247, 266, 267, 268, 269, 269b, 290, 332, P 107a, Q 20, 95; — *brōls* L 271; **los in de banden zijn:** de koe is *los en dā benj* L 318b, 374, 422; — *los en dā bēnt* L 265; — *los en dā bej* Q 97; **bandloos zijn:** de koe is L 269; — *banj-los* L 298; — *bayklos* L 295; — *bayklōs* L 291; **door de banden zijn:** de koe is *dōr dā benj* L 290, 318b, 332; **de banden af hebben:** de koe heeft *dā benj āf* L 371a; **af in de banden zijn:** de koe is *āf en dā benj* L 430; **de pezen af hebben:** de koe heeft *dā pēzā āf* Q 33, 198b; **van de pees af zijn:** de koe is *van dā pejās āf* Q 72.

8.15 BRULKOE

(N 3A, 101; A 48A, 45b, 45c; L 19B, 4a)

[Een koe die aan de brulziekte lijdt.]

brulkoe: *brōlku* L 292, 298, 318b, 322, 331, 373, 377, 381, 382, 383, 386, 421, Q 20; *brōlkuj* P 45; *brōlkou* L 291; *brōlkōj* Q 96d; *brōlkō* P 50; *brōlkō* Q 7, 14, 96c, 198b; *brōlko* L 316, 317; *brōlko* L 360; **brul:** *brōl* K 318, 358, L 286, 332, 418, 420, P 51, 118, 176; *brōl* Q 2; *brōla* L 324; *bryl* K 315, 358, L 159a, 312, 317, 354, 362, Q 7, 156; **brulse koe:** *brōlsā ku* L 266, 268, 269, 270, 295, 318b; *brōlsā kō* Q 95; *brōlsā kou* L 290; *brōlsā kō* Q 197; *brōlsā kuw* L 0247; **spelige:** *špēlegā* Q 99*; **kwee:** *kwēj* L 330; **bruit:** *bryt* Q 193; **gels:** *gels* Q 211.

8.16 TROMMELZUCHT

(N 3A, 90; L 23, 1c; A 48A, 6; N C add.; monogr.)

[Een sterke gasophoping in de pens bij koeien vooral veroorzaakt dor het eten van nat of bedauwd gras en klaver. Deze trommelzucht belet, door druk op de longen, de ademhaling en leidt tot hevige benauwdheid die de dieren kan doen stikken (Berns 1983, blz. 129). Zie ook het lemma TROMMELZUCHT, METEORISME in WBD I.3, blz. 468-471.]

oplopen: *oplōxpā* L 268, 269b, 270, 271, 290, 318b, 321, 331, 371a, 377, 381, 382, 383, 422, 427, 430, 432, 434, Q 18, 78, 94b, 95, 95a, 97, 101, 111, 113a, 193; *oplōxpā* L 372, P 188, Q 96c, 156, 162; *oplōxpā* Q 12; *ōplōxpā* Q 7; *oplōxpā* L 422, 423, Q 9; *oplōxpā* Q 176a; *oplāxpā* Q 9; *oplōpā* Q 33, 187a; *oplōpā* P 50, Q 71, 76, 77, 80, 117a, 179; *oplōpā* Q 198b, 203a; *oplōpā* Q 93; *oplofā* Q 211; *oplūpā* K 361a, P 46, 51, Q 2; *oplūpā* P 58, 218; *oplūpā* P 107a, Q

72a; *opluwəpə* K 358; *upluwəpə* K 357; *upluəpə* K 353; *opliuəpə* K 358; *upluəpə* P 44, 49; *oplypə* P 54; *oplypə* P 51; de koe *lōp op* Q 96d; — *līptj op* L 322a; **opgelopen** (volt. deelw.): Q 20; *opgəlōpə* P 177, Q 94, 192, 196, 198b, 204a, 207; *opgəlōpə* P 118, 179, Q 3, 172, 179, 188, 259, 278; *opxəlōpə* Q 4, 89; *opgəlōpən* K 278, P 119, 121, 121, Q 3, 4, 72, 77, 83, 86, 89, 90, 93, 154, 158, 168a, 172, 177; *opgəlō.pə* Q 3; *opgəlōpə* Q 3; *opgəlōpə* Q 173; *opgəloəpə* Q 72; *opxəloəpə* Q 15; *opxəloypə* Q 6; *opxəlōypə* Q 9; *opgəlōypə* L 295; *opgəlōypə* Q 30; *opgəloypə* L 269, 270, 289, 295, 330, 332, 373, 386, Q 20, 98, 99*, 111*, 112a, 204a; *opgəloypə* P 195, Q 12, 72, 74, 78, 88, 111, 156, 162; *opxəloypə* L 424, P 176, 222, Q 9, 10, 156; *opgəloypən* L 362, 424, Q 168; *opgə[?]oypə* Q 156; *opgəloypə* L 370, 423, P 184, Q 74, 167, 196; *opgəloypən* Q 5; *opgəloypə* L 330, Q 11; *opgəlōpə* L 331, Q 197, 198b; *opgəlōpə* Q 88, 180, 183, 209; *opgəlōpə* L 377; *opgəloypə* L 0247; *opgəloypə* K 318, 359, P 50, 51, 57, 58, 176; *opxəloypə* P 50, 213, Q 1; *opgəloypən* L 352, P 48, 54, 171; *opxəloypən* L 355; *opgəloypə* P 55, 174, 219; *opgəloypə* P 46; *upgəloypə* P 48; *upxəloypə* P 48; *opgəloypə* P 45; *opgəloypə* K 357, P 117; *opgəloypən* K 353, L 314; *opgəloypən* K 315, L 312; **opstijven**: L 371; *opsteivə* L 314; *opsteivə* L 372; *opsteivən* L 352; *opstivə* L 265, 288, 292, 318b, 322a, 324; *opstivə* L 312; *opstivə* L 317, 326, 368b, 374; **opstuiven**: *opstivən* L 313; **opgestijfd** (volt. deelw.): L 364; *opgəstijft* L 355; *opgəstijft* L 360, 420; *opgəstijft* K 316, L 282, 286, 356, 360, 362, 364, 366, 367, 368, 372, 416, 418, 419; *opgəstijft* L 372; *opxəstijft* L 319, 369; *opgəstijft* L 416; *opgəstijft* L 360; *opxəstijft* L 368, 416; *opgəstijft* L 288a, 318b; *opgəstijft* L 370, 371; *opgəstijft* L 370; *opgəstijft* L 371; **gestijfd** (volt. deelw.): *gəstijft* L 289; **gestijgd** (volt. deelw.): *gəstijgt* L 289*; **opgesteven** (volt. deelw.): *opgəstivə* L 314; *opgəstivən* L 313, 314; *opxəstivən* L 282; *opgəstivə* L 312; **opstijving**: *opsteivən* K 278; *opsteivən* L 355; *opstivən* L 312; **opjagen**: *opjəgə* L 427; **opgejaagd** (volt. deelw.): L 421; *opgəjəxt* L 372, 420; *opgəjəxt* L 373; *opgəjəxt* L 0426; **opgezwollen** (volt. deelw.): *opxəzwolə* Q 162; **dik zijn**: *dek zin* L 159a; **te dik zijn**: de koe is *tə dek* L 163a, 164, 165; — *tə dik* L 266, 269, 290, 291, 298, 325; **dik staan**: de koe *stōt dek* K 315, 318; — *stīt dik* K 359; **wind inhebben**: de koe heeft *wənt in* Q 198b; **opblazen**: *opblūozə* Q 178; **zich verpakt hebben in het voer**: de koe heeft *zix vərpək en ət vōər* Q 119; **op barsten staan**: de koe *styt op bərstə* L 312; **op het barsten staan**: de koe *stet op ət bōrstən* L 312; **trommelen**: *trumələ* Q 77; **trommelzucht**: L 291; **penspijn**: *pənspīn* L 318b; *pənspajn* Q 180; **koliek**: *kolik* L 322.

8.17 SCHERP INHEBBEN

(N 3A, 93; A 48A, 53)

[Spijsverteringsstoornis die ontstaat doordat de koeien met het voedsel scherpe voorwerpen als stukjes ijzerdraad, spijkers en spelden opnemen. Wanneer deze scherpe voorwerpen in de netmaag terecht komen, kan er een ernstige spijsverteringsstoornis ontstaan. De dieren herkauwen niet meer, nemen geen voedsel meer op en hebben een lichte trommelzucht. Omdat de netmaag slechts door het middenrif van het hart en hartenzakje gescheiden is, kunnen scherpe voorwerpen gemakkelijk daar terecht komen. Ze veroorzaken dan een ernstige etterige ontsteking die kan leiden tot de dood van het dier. Zie ook het lemma SCHERP INHEBBEN (IJZER) in WBD I.3, blz. 471-472.]

(een/het) **ijzer inhebben**: L 326, Q 6; *ən ēzər ēnhəbə* P 54; *ən ējzər enhəbə* P 55; *ējzər enhəbən* L 0426; *izər enhəbə* L 416; *izər inhəbən* L 421, Q 198b; *ējzər enhəbə* Q 3a; *ēzər enhəbə* Q 72a; *izər enhəbə* L 360, 430, Q 112a; *izər enəbə* L 424, Q 9; *ən ēzər enhəbə* P 218; *ē.jzər enhəbə* P 50; *ēzər enhəbə* L 372; *ēzər ējnhəbə* P 222; *ən ējzər ēnhəbə* Q 77; *ən eəzər ējnhəbə* P 188; *ən ēzər ēnhəbə* Q 179; *ajsdər enhəbə* Q 180; *isdər enhəbə* L 322; *ət ējzər enhəbə* L 360; *izər enhəbə* L 371, Q 33, 97, 98, 99*; *izər enhə* Q 204a; *ējzər enhəmə* L 355; *ējzər enhəmə* K 361; *ən ezər enhəmə* P 46; *ēzər enhəmə* P 51; *ian ēzər ēnhəmə* Q 2; *izər enhəmə* K 358; de koe heeft *ən ēzər ēn* Q 2; — *ən ēzər en* Q 2; — *ən ēzər en* P 44; — *ēzər en* Q 76; — *ən ēzər en* P 48, Q 156; — *ēzər en* Q 78; — *ən ēzər en* P 177; — *ət ējzər en* Q 4; — *ən ezər en* Q 158; — *ējzər en* L 420; — *ən ējzər en* P 174, Q 77; — *ēzər en* Q 93; — *ən ēzər en* Q 156; — *izər in* L 163a, 164, 165, Q 198b; — *izər en* L 291, 314, 322a, 330, 331, 368b, 381, 416, 427, Q 11, 20, 113a, 187a, 197, 204a, 207; — *izər en* L 369; — *izər e* Q 119; — *izər en* L 269b; — *isdər en* L 325; — *isər en* Q 96c; — *ət isdər en* L 290; — *əd izər en* Q 12; **een ijzertje inhebben**: de koe heeft *ən ēzərəkə en* P 176; **ijzer hebben**: *ējzər həbə* Q 72; **ijzer in de pens hebben**: *izər en də pens həbə* L 291; *izər en də pens həbə* L 383; *ējzər en də pens həbə* L 372; **ijzer aan het hart hebben**: *izər ən ət hert həbə* L 289*; **ijzer gevreten hebben**: de koe heeft *izər gəvrētə* Q 203a; — *izər vrētə* Q 111*; **ijzer aan het hart**: *izər ən ət hart* L 312; *izər ənt art* L 317; *isər ant hart* L 282; *izər ənt art* L 316; *ən ēzər qnt hat* Q 17; *izər ən ət hert* L 318b; **ijzer in de maag**: *esdər en də mōx* P 107a; *izər enə māx* L 292; **ijzer in de pens**: *ēzər enə pens* K 361a; *izər en də pens* L 318b; **scherp in de maag**: *šerp enə māx* L 292; **ijzer in de zak**: *izər en dər zak* Q 117a; **ijzer**: *izər* Q 193; **(het) scherp inhebben**: *sxerp enhəbə* L 289*; *šerp enhəbə* L 270; *ət šerp enhəbə* L 265; *sxerp enhəbə* L 268, Q 18; *ət šerp enhəbə* L 422; *ət šerəp enhəbə* Q 95; *ət šerp*

enþǫ L 424; *tšǣp enþǫ* Q 162; *at šerp enþǫ* L 329, 434; *sxerp enþǫ* L 269; *at sxerp enþǫ* L 271; *šerp enþǫ* L 321; *at sxerap enþǫ* K 361a; *at sxerp enþǫ* K 353; *tsxǣrǣp enþǫ* P 48; de koe heeft *sxerp en* L 266, 268; — *šerp en* L 295, 332; — *šerp en* Q 7; — *šerp en* L 377; — *at šerap en* L 291; **get scherp** **inhebben**: *gat šerps enþǫ* L 423; **scherp ophebben**: *sxerp upþǫ* P 45; **get scherp** **geveten hebben**: *get šerps frejǣtǣ hǣ* Q 209; de koe heeft *xet šerps xǣvrǣtǣ* Q 96d; **iet scherp** **gegeten hebben**: *it sxerp getǣ heþǫ* P 58; **scherp geslikt hebben**: de koe heeft *sxǣrǣp gaslekt* K 357; **scherp in het lijf hebben**: de koe heeft *šerp en at lif* L 320a; **(het) scherp in**: *sxerp in* L 159a; *šerp e* Q 119; *šerp en* L 382; *šerp en* L 374; *at šerp en* L 373; *at šerp en* L 331; **zich get ingevreten hebben**: de koe heeft *zex get ingǣvrǣtǣ* L 330; **wat ingevreten hebben**: de koe heeft *wat engǣvrǣtǣ* Q 94b; **ingevreten (volt. deelw.)**: *engǣvrǣtǣ* Q 95a; **een scherf inhebben**: *ǣ šerf ehǣn* Q 211; **het zuur**: *at zūr* K 358; **verpakt**: *vǣrpak* Q 99*; **de draad inhebben**: de koe heeft *dǣr drǣt en* Q 196; **niet nirken**: *ni nirǣ* L 0247.

8.18 DIARREE

(N 3A, 91, 99; A 48A, 52; monogr.)

[Buikloop. Te dunne ontlasting, meestal veroorzaakt door een min of meer ernstige ontsteking van de darmen. Zie ook het lemma DIARREE in WBD I.3, blz. 472-474.]

schijt: *sxejt* P 176; *sxejat* K 361; *sxǣjt* P 107a; *sxǣ.t* Q 78; *sxǣ.t* Q 156; *sxǣt* P 44; *sxǣt* K 357, 358, P 218; *skǣjt* P 222; *sxǣt* Q 2; *sxǣt* P 177; *šǣt* Q 76, 93; *šǣjt* Q 9, 72, 77; *šǣat* Q 80; *šǣjt* Q 71; *šǣ.ijt* Q 162; *sxit* L 282; *šit* L 298, 416, Q 9, 187a; *šit* Q 200; **afgang**: *afganþ* P 51; *afganþ* L 374, Q 9; *ǣfganþ* Q 180; *ǣfganþ* Q 156; *ǣfganþ* Q 77; **schijterij**: *sxǣtǣrǣ* Q 2; **braddel**: *brǣdǣl* Q 72; **platte schijt**: *plat sxit* L 314; **slijter**: *slǣtǣr* Q 95; **scheuter**: *šǣtǣr* Q 198b; *šǣ.tǣr* Q 247, 247a; **scheut**: *šuit* L 420; *šyt* L 421; **spel**: *spǣl* L 286; **drijt**: *drǣt* Q 200; **dunne mest**: *dǫnǣ mest* L 427; de volgende woordtypen zijn werkwoorden of werkwoordelijke uitdrukkingen: **schijten**: *sxǣtǣ* Q 156; *šitǣ* Q 96d; **aan de schijt zijn**: L 364, 371; *ǣ dǣ šǣjt sǣjn* Q 4; *ǣn dǣ sxǣjt zǣjn* L 355; *ǣn dǣ šit zǣn* L 376; *ǣnǣ šit zǣn* L 324, 325, 330, 331, 372, 377; *ǣnǣ šit zǣn* L 292; *ǣn dǣ šit zen* Q 97; *ǣn dǣ šit zen* Q 33, 99*; *ǣn dǣ šit zǣn* L 270; *ǣn dǣ šit zǣn* L 383; *ǣn dǣr šit zǣ* Q 111*; *ǣn dǣr šit sijǣ* Q 209; **(de/het) schijt hebben**: *at sxejt heþǫ* P 58; *sxǣjat heþǫ* P 54; *sxǣjt þǫ* P 174; *dǣ skeat hǫþǫ* P 188; *at sxejt hǫþǫ* P 50; *sxǣjt þǫ* P 213; *dǣ šǣjt hǫþǫ* Q 176a; *at sxǣt heþǫ* K 361a; *dǣ sxǣt heþǫ* K 317; *at sxejt heþǫ* K 353; *at sxejat heþǫ* P 46; *at sxǣt heþǫ* P 51; *hǣt sxǣjt heþǫ* K 278; *dǣ šǣjt heþǫ* Q 3; *at sxǣt heþǫ* P 49; *at sxǣat heþǫ* P 45; *xǣt ǣmǣ* P 48; **aan de dunne**

zijn: *ǣn dǣn dǫnǣ zen* Q 33, 97; *ǣn dǣn dǫnǣ zǣn* L 322; **dun schijten**: *dǫn šitǣ* L 332, Q 198b **plat schijten**: de koe *sxǣt plat* K 358; **aan de afgang zijn**: *ǣn dǣn ǣfganþ zen* Q 98; *ǣn dǣn ǣfganþ sǣn* Q 96d; **de afgang hebben**: *dǣn ǣfganþ heþǫ* P 46; **aan de doorgang zijn**: *ǣn dǣn dǫrganþ zen* Q 98; **aan de spel zijn**: *ǣn dǣn spel zen* L 265; **scheuteren**: *šǣjtǣrǣ* Q 7; de koe *šǣtǣrt* Q 198b; — *šǣjtǣrt* L 330, Q 99*; — *šǣjtǣrtj* L 325; **aan de scheut zijn**: *ǣn dǣ šǣjt se.ǣn* L 420; de volgende woordtypen zijn woordgroepen: **aan de/het schijt**: *ǣn dǣ šǣjt* I 372; *ǣn dǣ sxǣ.ijt* P 50; *ǣn dǣ sxǣjat* P 55; *ǣnǣ sxǣ* Q 2; *ǣn at sxǣt* P 48; *ǣnt sxǣjt* K 278; *ǣn dǣ šǣjt* C 77; *ǣn dǣ šǣjt* Q 3a; *ǣn dǣ sxǣt* L 316; *ǣn dǣ sxǣ* Q 72a; *ǣn dǣ šǣt* Q 179; *ǣn dǣ šǣt* Q 178; *ǣnǣ šǣjt* L 360; *ǣn dǣ sxit* L 269; *ǣn dǣ sxit* L 159a, 163a 211, 0247; *ǣn dǣ sxit* L 266, 271, 288a, 289, 381 416; *ǣn dǣr sxit* Q 207; *ǣn dǣ sxit* L 312; *ǣn dǣn sxit* Q 204a; *ǣn dǣ sxit* L 266, 269, 312; *ǣn dǣ sxit* L 268, 269b, 289*, 314; *ǣn dǣ sxit* L 164 165; *ǣn dǣ šit* L 290, 291, 318b, 326, 329, 332 362, 369, 371, 371a, 373, 382, 386, 424, 426 0426, 427, 430, 432, 434, Q 18, 20, 35, 94b, 95a 99*; *ǣn dǣ šit* Q 187a, 193, 198b; *ǣn nǣ šit* L 290 *ǣn dǣ šit* L 270, 295, Q 198b; *ǣn dǣ šit* L 422 *ǣn dǣr šit* Q 119, 196; *ǣn dǣr šit* Q 111, 112a 117a, 197, 204a; *ǣn dǣr šit* Q 211; *ǣn dǣ šit* C 12, 14, 113a; *ǣnǣ šit* L 321; *ǣn dǣr šit* Q 197 203a; *ǣn dǣ šit* L 317, 368b, Q 9; *ǣn dǣ šit* Q 96c; *ǣnǣ šit* L 330, 360; *ǣnǣ šit* L 331; *ǣn dǣ šit* L 422; *ǣn šit* L 366; *ǣn dǣ šit* L 322a, 423; *ǣn dǣ šijt* Q 11; **aan de dunne**: *ǣn dǣ dǫnǣ* L 289*, 295; *ǣn dǣn dǫnǣ* L 268, 269; *ǣn dǣr dǫnǣ* Q 111; *ǣn dǣr dǫnǣ* Q 119; **aan de lochte**: *ǣn dǣ loxtǣ* L 430; **aan de doorgang**: *ǣn dǣ dǫrganþ* Q 204a; **aan de drijt**: *ǣn dǣr drit* L 291; **aan de pratel**: *ǣnǣ prǣtǣl* L 320a; **aan de fledder**: *ǣn dǣ fledar* L 291; **aan de spat**: *ǣn dǣ spǣt* L 377; **aan de scheuter**: *ǣn dǣ šǣjtǣr* Q 99*.

8.19 KOPZIEKTE

(N 3A, 79; A 48A, 3; monogr.)

[Door de overgang van de stal naar de weide treden stoornissen op in het maagdarmkanaal nǣ plotselinge opname van grote hoeveelheden eiwit uit het jonge gras. Kopziekte komt vooral in het voorjaar voor. Bij een acuut verloop is er een potselinge aanval van krampen, waarbij alle ledematen, hals, hoofd, ogen en oren betrokken zijn. De opeenvolgende krampgolven nemen in hevigheid toe, totdat de dood volgt door een hartkramp (Berns 1983, blz. 137).

Door de boeren wordt kopziekte vaak verward met melkziekte. Het zijn allebei zogenaamde deficiëntieziekten: bij kopziekte gaat het dan om een gebrek aan magnesium, bij melkziekte aan calcium. Zie ook het lemma KOPZIEKTE in WBD I.3, blz. 474-475.]

kopziekte: L 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 269, 271, 290, 295, 331, 364, 371, 377, 381, 383, 0426, 427, 432, Q 20, 33, 39, 95, 95a, 98, 101a, 187a, 197, 198b, 207, 211; *kopziktā* L 286, Q 3a, 72a; *kopzīktā* Q 204a; *kopzikt* L 0247; *kopsiktā* L 282, 314; *kopziktā* L 312; *kopzikt* L 159a; *kōpziktā* L 312; *kopzēktā* L 269b, 332, 366, 372, 373, 421, 422, Q 113a; *kopzēktā* L 372, Q 12; *kopsēktā* L 424; *kopze.ktā* Q 9, 11; *kopzēk* L 326; *kopzektā* P 45; *kopzektā* K 278, 316, 353, P 48, 50, 51; Q 9; *kopsektā* K 357, P 176, Q 2; *kopsejiktā* L 430; *kopze.aktā* L 420; *kopzykt* L 266; *kopzīkdā* P 222; *kopzīkdā* Q 158; *kopsīkdā* Q 2; *kopzīkdjā* L 371a; *kopzēkdā* L 317, 360, 416; *kopzēqdā* L 368b; *kopzēkdā* L 291, P 54; *kopzēkdā* K 358, 361, P 46, 55, Q 77, 78; *kopsekdā* K 361a, Q 4, 76, 77, 162; *kopzeqdā* L 290; *kopzēkdā* P 218; *kopsekdā* Q 71; *kopzēkdā* L 355, Q 72; *kopzykdā* Q 180; *kopsykda* Q 179; *kopzōkdā* P 174; *kopzēkdjā* L 297, 318b, 320a, 321, 322, 324, 330, 369; *kopzēkdjā* L 322a; *kopsēkdjā* L 371; *kōpsēqdjā* L 369, 371; *kopzēkdj* L 289; *kopzēkdjā* L 288, 288a, 289*; **kopkrankte:** *kopkrejntā* Q 35, 197, 203a; *kopkrejntā* Q 93; *kopkrejndā* Q 20, 97, 99*; *kopkrejndā* L 426, Q 18, 99*, 112a, 192, 193, 198b, 204a; *kopkrejndā* L 423, Q 96d; *kopkrejndā* Q 196; *kopkrejndā* L 434, Q 99*, 111; *kopkrejndā* L 420, 422, Q 96c; *kopkrejndā* L 270; *kopkrejndā* Q 7; *kopkrejndā* Q 209; *kopkrejndjā* L 382; **kopkrankheid:** *kopkranḡkhejt* L 329, 434; *kopkranḡkhet* Q 117a; **kopkrank:** *kopkranḡ* L 270, Q 119; **krankte:** *krejndā* L 270; **grasziekte:** *grāsiktā* P 44; *grōszīktā* P 49; *grōszōktā* P 50; *grāsektā* K 358; *grāszekdā* Q 2; *grasekdā* P 51; **graskramp:** *grāskramp* L 355; **grashoest:** *grāsōs* Q 6; **graskoorts:** P 48; **melkkoorts:** Q 98; *melkkoitsā* P 177; **melkfieber:** *melkfēbār* Q 20; **melkziekte:** *mēlaksegdā* P 107a; **worm in de kop:** *wōrām en dā kop* Q 156; **de worm:** *dā wōrm* Q 80; **zot zijn:** de koe is *zōt* P 55; **brul zijn:** de koe is *brel* P 55.

8.20 MILTVUUR

(N 3A, 87; A 48A, 22; monogr.)

[Miltvuur is een bodemziekte. De smetstof blijft in de vorm van sporen jarenlang buiten het lichaam in de grond levensvatbaar. Door graven, door verschil in waterstand, misschien ook door mollen en regenwormen komen de sporen naar boven. Als het vee ze opneemt met het voedsel of binnenkrijgt door wonden, groeien ze in het lichaam uit en verspreiden zich met het bloed naar alle organen. Deze dodelijke ziekte heeft een snel verloop. Soms sterven de dieren zonder dat er voorafgaande verschijnselen konden worden opgemerkt ineens onder krampachtige stuipen. Meestal worden ze vrij plotseling hevig ziek met hoge koorts en verschijnselen van pijn en zijn ze binnen 24 uur dood. Bloedige uitvloeiin-

gen uit neus, mond, aars en kling komen veel voor, vooral na de dood. De slijmvliezen zijn hoog roodblauw gekleurd (Berns 1983, blz. 141). Zie ook het lemma MILTVUUR in WBD I.3, blz. 475-476.]

miltvuur: K 353, L 163a, 164, 165, 265, 266, 268, 290, 298, 364, 371, 381, 421, Q 95, 95a, 97, 98, 99, 111, 111*, 112a, 119, 187a, 196, 197, 204a, 207; *meltvūr* K 358, P 218, Q 9, 11, 77; *meltfūr* K 361a, L 282, 423, P 44, 176, 222, Q 76, 96c, 96d, 162, 209; *me.ltfūr* L 314; *mēltvūr* L 312, Q 193, 198b; *meltvūjār* K 278; *mēlftfūr* Q 71, 156; *mēltvūr* L 159a; *me.lftfūr* Q 12; *meltvūr* P 177; *meljtjvūr* L 329, 330, 331, 332, 373, 377, 382, 383, 434, Q 7, 14, 20, 33, 35; *meljtjvūr* L 424, 430; *meljtjvūr* L 422; *meltvūr* Q 197, 203a; *miltfūr* Q 3a; *melakfūr* Q 162; *meltvōr* L 0247, 266, 268, 269, 269b, 270, 271, 295, 316, 422, Q 113a; *meltvōjār* P 45, 51; *melšvōr* L 317; *meljtjvōr* L 289, 290, 291, 292, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 325, 326; *meljtjvōrā* L 374; *meljtjvōr* L 420; *mēlftfōr* L 369; *melftfōjār* L 420; *meltvēr* L 360, 416; *meljtjvēr* L 368b; *meltsvēar* L 360; *mēltvēr* L 416; *meltvējār* Q 72a; *melftfējār* Q 2; **miltvier:** *meltfūr* Q 4; *meltvīar* Q 3; *meltvūr* P 50; *mēltvūr* Q 72; **milt:** *melt* Q 77, 93, 179; **wildvuur:** *welftfūr* P 107a; **vuur:** *vūr* L 286, 330, P 48, 49; *vūjār* L 312; *vōr* L 372; *fōjār* P 51; **vier:** *vīar* P 55; *vīar* P 54; **koudvuur:** *kātvyar* Q 78; **lopend vuur:** *luəpənt fyr* P 48; **koolvuur:** *kōəlvūr* Q 158; **koolvier:** *kōəlvūr* Q 2; *kōlvūjār* Q 2; **koolsvuur:** *koəlsvūr* Q 211; **koolziekte:** *kō.lzekdā* P 46; **klem:** *kļem* P 174; **zuur:** *sūr* K 358; **riet:** *rijt* L 372.

8.21 WORMBULTEN

(N 52, 22; N 3A, 83b; A 48A, 35; monogr.)

[In de zomer leggen runderhorzels hun eitjes aan de haren van het rund. Na enkele dagen kruipen er larven uit de eitjes. Deze dringen het lichaam binnen langs de haren en het haarzakje, doorboren de huid en groeien langzamerhand uit. In de winter komen ze vooral onder de huid van de rug terecht. Iedere plek waar een larve zit, vormt een bultje, de wormbult. Om te kunnen ademen doorboort de larve de huid van het rund. Dit veroorzaakt wondjes die gemakkelijk geïnfecteerd kunnen raken, waardoor zeer uitgebreide verettering kan ontstaan. Zie ook het lemma WORMBULTEN in WBD I.3, blz. 478-479.]

aamsbetels: *āmsbejtāls* L 425, 427; **aambetelen:** *ambējtālā* L 420; *āmbējtālā* L 372; *ōmbējtālā* L 377, 381; *ambējtāl* (enk.) L 421; *ōmbējtāl* (enk.) L 382; **amelsbetels:** *āməlsbējtāls* Q 9; *āməlsbejtāls* Q 6; **aambeien:** *āmbējā* L 330; *ambējā* L 330; **angels:** *aḡəls* L 270, 288a, 318b, 369, 416, Q 3a; *a.ḡəls* Q 3; *aḡəl* (enk.) L 362, 366, 368b, 371, 416, 422, Q 1, 4; **angelen:** *aḡəla*

L 320a, 360, 364, Q 3, 15; **angelsbetelen:** *anālsbētala* L 33; *anālsbejtala* L 430, Q 112a; **angelbetelen:** *anālbējtala* Q 7, 9; *anālbējtāl* (enk.) Q 19*; **angelsbetel:** *anālsbējtāl* L 424; *hanālsbējtāl* Q 14; **angelsbeten:** *anālsbētān* L 164, 165; *anālsbēt* (enk.) L 211; **angelbeten:** *anālbēt* L 314; *anālbīatān* L 282; *anālbītān* L 312; *anālbēt* (enk.) L 312, 314; **angelbouten:** *anālbōat* (enk.) L 321; **angelsbouten:** *anālsbōt* Q 197; *anālsbōjt* L 427; *anālsbūt* Q 112; *anālsbōut* (enk.) L 383, Q 14, 95, 99*, 101, 111; *anāsbōut* (enk.) L 0426; **angelsboutelen:** *anālsbōutala* Q 97; **boutangels:** *bōutanāls* Q 88; **amelsbout:** *āmālsbōut* Q 12; **angelsteek:** *anālstēk* L 326; **angelbutsen:** *anālsbōtsa* Q 204a; *anāsbōtsa* Q 192; **angelsbutsen:** *anālsbōtsa* Q 204a; *anālsbōtsa* Q 207; **angelblutsen:** *anālbōtsa* Q 113a; **angelbulten:** *anālbōltā* Q 204a; *anālbōlt* (enk.) Q 117a; **angelsbulten:** *anālsbōltā* L 265; *anālsbūlt* (enk.) L 159a; **horzelbulten:** *hōrzālbōltā* L 268, 290; *hōrzālbōltā* L 265; *hōrzālbōltā* L 271; *hōrsālbōltja* L 331; *hōrsālbōldja* L 289*; **bulten:** *bōltā* L 269; *bōljtja* L 331; *bōlt* (enk.) L 372; **horzelknobbelen:** *hōrzālnūbāla* Q 101a; **knobbels:** *knūbāl* (enk.) L 163a, 266, 325, P 174, Q 2, 78; *knōbāl* (enk.) L 360; **angelknobbels:** *anālnūbāls* L 316; **angelknobbelen:** *anālnūbāla* L 317; *anālnūbāla* Q 111*; **knobbelen op de rug:** *knōbāla op dā rōk* Q 95, 193, 198; **angelswormen:** *anālswōrm* Q 18; **koewormen:** *kōwōrām* Q 18; **runderwormen:** *rōndārōwōrm* L 0247; **huidwormen:** *hētōwōrm* L 163; **wormen:** *wōrm* L 269; **maaien:** *māwā* P 189; *mōwā* P 222; **maai-knoken:** *māknōkā* P 51; *mōknōk* P 50; *mājknēk* Q 2; *mājknēk* Q 72a; *mōjknōk* P 54; **maai-knobbelen:** *mōjknūbā* Q 177; *mōjknōbā* Q 71; **maai-bouten:** *mājbōtā* K 358; **maai-knotsen:** *mōjknōtsā* P 48; **maai-knopen:** *mōjknōp* Q 93; **knopen:** *knūp* (enk.) Q 77, 158; *knūp* (enk.) Q 72; **stalkknopen:** *stālkna.ūp* (enk.) L 420; **maai-butsen:** *mōwājbōtsā* K 353; **butsen:** *bōtsā* K 358, P 45; **maai-blutsen:** *mōāblōtsā* P 44; **wei-knopen:** *wējknōp* L 291; **knoden:** *knō* Q 211; **knoesels:** *knōzāl* (enk.) Q 35; **warbossen:** *warbōs* Q 196, 196a; *warbōsā* Q 247, 247a; *warbōs* (enk.) Q 196, 200; **zwellen:** *zwōlā* Q 180; *šwēl* (enk.) Q 198b; **gezwel:** *gāzwēl* L 269b, 322; *gāzwēl* L 372, 422, Q 156; *gāzwēl* L 286; *gāzwēl* L 270, Q 193; *gāšwēl* L 373; *gāžwēl* Q 96d, 209; **abces:** *āpsēs* P 48, 176, 218; *āpsēs* P 49; **zwerage:** *zwērōzi* K 357; *zwērōzā* P 46; **zwer-ring:** *zwērēn* L 355.

8.22 SCHURFT (kaart 31)

(N 3A, 89; N 52, 13; A 48A, 26; monogr.)
[Een zeer hardnekkige, heftig jeukende huidaan-doening, die kan leiden tot sterke vermagering en zelfs tot totale uitputting van de aangetaste

dieren. Schurft wordt veroorzaakt door verschillende soorten mijten, voor ieder dier weer verschillend. Zie ook het lemma SCHURFT in WBD I.3, blz. 479-481.]

schurft: L 266, 290, 314, 371, Q 9; *sxōrft* K 353, L 282, 288a, 314, 355, 364, 381; *sxōrf* L 159a, 413, 0426, P 51, Q 15, 78, 112b, 113, 204a; *sxōraf* L 316, P 55, Q 156; *sxōrft* Q 198b; *sxōrfi* L 163, 164, 165; *sxōrf* L 0247, 268, 269; *sxōrafi* L 289; *sxōraf* L 286, P 189; *šōrft* L 292, 295, 331, 364, Q 95; *šōrf* L 295, 317, 322, 330, 371, 377, 386, 424, 429, 432, Q 9, 18, 19*, 20, 101a, 112, 196, 197, 197a, 202; *šōrv* Q 72; *šōraf* Q 12, 71, 93, 96c, 179, 187a; *šōraf* L 424; *šōrft* L 324; *šōrf* Q 7; *šōrft* L 265, 291, 292, 318b, 320a; *šōrf* L 298, 320a, Q 197, 198b; *šōraf* L 422, Q 76, 204a; *šōrf* Q 99*; *šōrx* L 320a; *sxōraf* P 48; *sxōrf* L 269b; *šerft* L 366, Q 3; *sxōraf* Q 2; *sxōrf* L 416; *šerft* L 368b, Q 3a; *šōraf* L 416; *šōrf* Q 4; **huid-schilfers:** *hōtsxelfārs* Q 72a; *hōtsxelfārs* K 357; *hōtsxelfārs* Q 71; *hōtsxelfārs* L 422; *hōtsxelfārs* L 269; *hōtsxelfārs* L 321, 322a, 332, 373, Q 33, 35, 211; *hōtsxelfārs* K 361a; *hōtsxelfārs* P 177; **schilfers:** L 371; *sxelfārs* L 373; *šelfārs* L 372, Q 9; *šelfārs* Q 11; **huid-schilferen:** *hōtsxelfāra* L 326, Q 98; *hōtsxelfāra* Q 97; **schilferen:** *šōlvāra* Q 96d; *šōlvāra* Q 193; **schilfertjes:** *šerfālkaš* L 372; **roos:** *rōās* L 430; *rōās* L 270, Q 111, 111*; **(het) ruig:** *rōux* P 174; *trōux* Q 158; *rōx* P 50; *rōx* P 107a, 189, 218; *trōx* P 44; *rōx* Q 2; *trōx* P 54; *rōx* P 46; *rōx* L 270; **rui:** *rōj* Q 88, 95, 193, 198; *ru* L 331, 429, Q 39; *rui* L 425, 427; *ruj* L 318, Q 6; *rōjā* L 421; **rover** (mv.): *ruvār* K 361; **schilfen:** *sxelān* P 58; *šelā* L 331; *skēlā* P 222; *sxelā* P 213; *šō.lā* Q 162; **schil-letjes:** *šēlkās* Q 177; *šōlkās* L 360; **schulpen:** *sxōlāpā* L 312; *šō.lāpā* L 423; *šōlāpā* Q 11; **schub-ben:** *sxōbā* L 271; **pellēn:** *pēlā* K 317; **zetsel:** *zētsāl* L 420; *zētsāl* L 360; *zōtsāl* L 420; *šōtsāl* L 424; **ring:** *rēn* P 51; **krets:** *kreis* L 270; **krassel:** *krāsāl* Q 162; *kra.sāl* Q 180; **krauw:** *krauw* Q 121c; *krōw* Q 112; **rap:** *rap* K 358; **uitslag:** *ūtslāx* L 289; *ytslāx* L 163a; **huiduitslag:** *hōdōtslāx* P 45; **zonnenbrand:** *zōnābrānt* L 268; **vergiftiging:** *vārgēfāgēn* P 176; **moet:** *mut* L 382; **schimmels:** *šōmāls* L 330.

8.23 STALKLAUWEN

(N 52, 9; A 48A, 13)

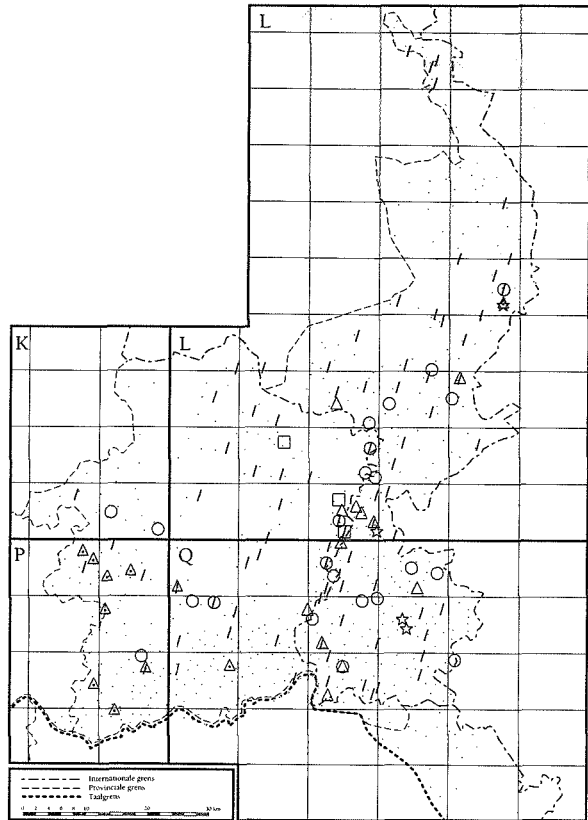
[Als de koeien in de winter op stal staan, hebben ze weinig of geen beweging. Daardoor slijten de klauwen minder af. Ze kunnen aangroeien. Hierdoor ontstaan de "stalklauwen" met snavelvormig omgebogen toongedeelten. Deze hebben een zeer ongunstige invloed op de beenstanden en veroorzaken onnodige vermoeidheid. Zie ook het lemma STALKLAUWEN in WBD I.3, blz. 482.]

stalklauwen: *stālkloūwā* L 381; *štālkloūwā* Q

Kaart 31. SCHURFT

- / schurft
- (-)schilfers, (-)schilferen
- △ rui
- △ (het) ruig
- ☆ roos
- zetsel

113; **stalpoten:** *stalpōt* L 382; *štalpōt* L 331; *štalpōat* L 330; *stalpyat* L 292; *štalpyat* Q 19*; *štalpūj* Q 196; *stalpqwat* (enk.) L 377; *stālpūt* (enk.) Q 95, 193, 198; **stalhoeven:** *štalhōvā* L 331; **stalbenen:** L 163; **lange tenen:** L 413; *lan tianā* L 318b, Q 113, 202; *lan tīn* Q 112; **winter-tenen:** *wentjartianā* L 318b; **lange voeten:** *lan vōt* Q 112; **lange hoeven:** *lān hūf* L 265; **schoenen:** *šōn* Q 112; **lange schoenen:** *lan sxōn* L 266; **volle voeten:** *volvōt* Q 39; **volvoet:** *vōlvut* P 189; *volvōt* L 318b, 429; **volle poten:** *volā paūt* (enk.) Q 101a; **volle hoeven:** *vol hōf* Q 101a; **berenklauwen:** *bēraklōw* (enk.) L 320a; **pantoffelklauwen:** *pantufalklōw* (enk.) L 324; **chinese klauwen:** Q 88; **schaapsvoeten:** *sxōpsvōt* (enk.) Q 15; **kloven:** *klōf* (enk.) Q 9; **zwaluwstaarten:** *zwālywstārt* (enk.) L 366; **merken:** L 371; **volvoetig (bijvgl. nmw.):** L 265, 364; *vōlvōtēx* L 291; *vōlvōtēx* L 291, 318b, 421, 424, Q 99*; *vōlvōtēx* Q 6; *vōlvitēx* Q 3.

8.24 TUSSENKLAUWONTSTEKING

(N 3A, 81; N 52, 10; A 48A, 14)

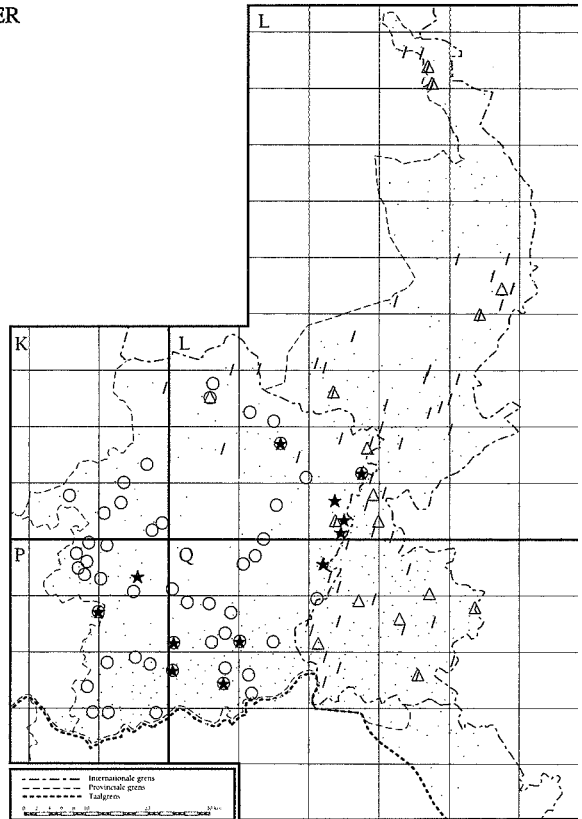
[Door het binnendringen van scherpe voorwer-

pen zoals spijkers, stenen of strohalmen tussen de klauwen van een koe kunnen kleine wondjes ontstaan. Door infectie kan een pijnlijke zwelling ontstaan, waardoor de klauwen van elkaar kunnen worden gewrongen. Tussenklauwontsteking is vaak een naziekte van mond- en klauwzeer. Zie ook het lemma TUSSENKLAUWONTSTEKING in WBD I.3, blz. 482-483.]

slak: *slek* L 269, 289, 292, 318b, 364, 381, 421, 424, Q 6, 15, 20, 35, 76, 88; *bl'k* L 331, 429, Q 19*39, 95, 99*, 101a, 112, 13, 117a, 193, 196, 198, 202, 204a; *slēk* P 189; *slēk* K 361a, L 282, 360, 369, 420, P 107a, 222, Q 77, 80, 93, 96d, 178; *šlēk* 99*, 111; *slēk* L 312; **slakkenpoot:** *slekapaūt* L 298; **slakpoot:** *šlekpqwat* L 377; *slekpōt* L 382; *slekpaūt* L 265; **slakkenpootje:** *slakapōtjā* L 290; *šlekapyōtjā* L 291; **scheurklauw:** L 163a, 269, 269b, 271, 382; *sxōrklāw* K 278, L 316; *sxōrklōw* L 286; *šōrklāw* L 270, 295, 317, 321, 322a, 383, Q 97; *šōrklaw* Q 111*; *sxīrklaw* L 416; **gescheurde klauw:** *gəsxērdā klā* L 355; *gəšīrdā klaw* L 368b; **barst in de klauwen:** *bars en dā klāwā* L 268; **scheurpoot:** *sxōrpaūt* P 45; *šōrpaūt* L 423; *sxiərpaūt* Q 2; **scheurvoet:** *šōrvōt* Q 7; **gescheurde**

Kaart 32. MOND- EN KLAUWZEER

- / mond- en klauwzeer
- pootziekte
- △ (-)blaren(-)
- ★ muilziekte

tenen: *gæxiærdæn tīn* Q 2; **spleetklauw:** *spleitklouw* L 372; **gespleten klauwen:** *gæšplīta klauwæ* Q 112a; *gæšple.tæ klawæn* Q 9; **gespleten tenen:** *gæsplētæ tēn* Q 162; **gespleten voeten:** *gæsplētæ vōt* L 295; **gespleten hoef:** *gæšplīatæn hōf* Q 193; **gebarsten klauw:** *gæbørstæ klouw* L 416; **gekloven hoef:** *gæklo.væ huf* L 314; **gekloven poot:** *gæklouwæ pūt* P 218; *gæklōwæ pūæt* (mv.) L 424; **gekloven schoenen:** *gækloawæ šūn* Q 72; **kliefpoot:** *klēfput* P 49, 51; *klēfput* (mv.) L 360; **kloofpoot:** *klōfpuwæt* K 357; *klōfpuæt* P 44, 48; *klōfpuæt* P 48; *klōfpūæt* K 358; *klūfpūt* L 286; *klūfpuæt* L 282; **klooftenen:** *klōftin* K 358; **gesleten hoef:** *gæslītæ hōf* L 372; **pootziekte:** Q 9; **hoefziekte:** *hōfzēk* L 326; **vlek:** *vlek* P 174; **brand:** *branijt* L 288a; **natte klauwziekte:** *nātæ klōwzēkdjæ* L 320a; **droge klauwen:** *drīx klauwæ* Q 95; **zwering tussen de tenen:** *zwēreŋ tōsæ dæ tīnæ* L 289*; **harenbos:** *hōræbōðš* Q 111; *hōræbōš* L 430; **haarworm:** L 271; *hōrwōrm* L 266; *hōrworm* L 331; *hōrwōrm* L 330; **harenworm:** *hōrwōrm* L 330; **rotstraal:** *rotštrōl* L 330.

8.25 TUBERCULOSE

(N 3A, 85a; N 52, 17a; A 48A, 30a)

[Een besmettelijke ziekte die ontstaat doordat tuberkelbacteriën in het lichaam van het die geraken. De besmetting kan op verschillende wijzen gebeuren: direct, doordat de smetstof met de ingeademde lucht of het opgenomen voedsel van lijders aan tuberculose belandt in het lichaam van gezonde stalgenoten; indirect doordat de smetstof via zuivelfabrieken met de melk van het ene bedrijf op het andere terecht komt. Het is een slepende ziekte. Zie ook het lemma TUBERCULOSE in WBD I.3, blz. 483.]

tuberculose: L 366, 413; *tybarklōsæ* L 372 *tōbærkōlōsæ* P 176; *tybarkylōs* L 269b, 314, I 48, 218, Q 3a, 11, 204a; *tybarklōs* Q 93 *tybarklōs* K 361a; *tybarkyluæs* P 48 *tybærkylōs* L 422, Q 162; *tybærkōlos* Q 77 **t.b.c.:** L 163, 163a, 164, 165, 0247, 265, 266 269, 270, 286, 288a, 292, 295, 318b, 322, 322a 326, 329, 330, 331, 332, 369, 371a, 372, 373 377, 383, 422, 423, 424, Q 20, 33, 77, 95, 99* 112a, 187a, 197, 198b, 203a, 204a, 209, 211 **t.b.:** L 159a, 268, 298, 321, 382, 386, 426, C

95, 95a, 97, 111, 193, 198, 198b; **tering:** L 288a, 290, 291, 318b, 320a, 371, P 45, Q 35, 101a, 112, 113; *tēreŋ* K 317, L 282, 324; *tēareŋ* Q 39; *teareŋ* Q 78; *tereŋ* L 211; *tēreŋ* Q 179; *tēreŋ* L 266, 269, 270, 330, 331, 430, P 213, Q 9, 15, 96d, 111*, 113a, 202, 204a; *tereŋ* P 218; *teireŋ* L 269b; *teiriŋ* Q 162; *tēireŋ* P 107a; *tūreŋ* L 420; *tūreŋ* L 416; *tūareŋ* Q 3; **pokken:** L 364, Q 3; *pøkə* L 360, 420, P 50, 51, 55, 174, 188, 222, Q 2, 9, 71, 72, 72a, 76, 78, 156; *pøkə* Q 173; *pøʔən* K 278; *pøkə* K 358, L 289, 291, 292, 368b, Q 88, 180; *pøkə* L 317; *pukə* K 357, P 46, 49; **pokziekte:** *pukzektə* K 353; **schwindsucht:** *šwentzox* Q 121c.

8.26 LIJDER AAN TUBERCULOSE

(N 52, 17c; N 3A, 85a)

[Koe die tuberculose heeft. Zie ook het lemma LIJDER AAN TUBERCULOSE in WBD I.3, blz. 484.]

t.b.c.-koe: L 318b; **t.b.c.-lijder:** [*t.b.c.-liər* L 373; **t.b.-lijder:** [*t.b.-liər* Q 15; **teringbeest:** *tērenbiast* L 320a; **teringlijder:** Q 9; **longlijder:** *lonlējər* L 289*; **wrak:** Q 39; *wrak* Q 204a; **koe met longrot:** *kō mēt lonŋrōt* Q 7; **getekende:** *gətēkənda* P 189; **reageerder:** L 318b, 382, Q 113; **pokkenkoe:** *pøkəkoŋ* L 289; **koe met de pokken:** *koŋ met tə pøkə* L 291; **in een slecht vel steken:** de koe *stekt en ən slēxt vel* L 265.

8.27 LIJDER AAN OPEN TUBERCULOSE

(N 52, 17b; N 3A, 85b)

[Koe die aan open tuberculose lijdt. Dit is een vorm van tuberculose, waarbij tuberculeuze haarden in het lichaam met de buitenwereld in verbinding staan. Het betreft een zeer besmettelijke vorm. Zie ook het lemma LIJDER AAN OPEN TUBERCULOSE in WBD I.3, blz. 484.]

open lijder: Q 197; *ōpə lejər* Q 95, 112, 193, 198; *ōpən lejər* L 163, 163a, 265, Q 95a; *ūpə lejər* Q 193, 198b; *ōpə lejər* Q 204a; *ōpə lijər* L 321, 373; *ōpə liər* Q 99*, 101a, 112a; *ōpə lijər* L 330, Q 33; *ōpən lijər* L 292; *ōpə lijər* L 430.

8.28 MOND- EN KLAUWZEER (kaart 32)

(N 3A, 80a; monogr.)

[Een zeer besmettelijke ziekte, veroorzaakt door een virus. De eerste verschijnselen zijn stijfheid, vermindering in de melk, hoge koorts, sterke speekselafscheiding. Daarna ontstaan er blaren op het slijmvlies van de mond en de tong, aan de spenen en tussen de klauwen. Ook inwendig kunnen blaren voorkomen. De grootste schade wordt veroorzaakt door allerlei bij- en naziekten zoals verwerpen bij drachtige dieren, zeer ern-

stige uierontstekingen, langdurige kreupelheden, klauwontstekingen en misvormingen van de klauwen, uitgebreide ettering en longaan- doeningen (Berns 1983, blz. 181). Zie ook het lemma MOND- EN KLAUWZEER in WBD I.3, blz. 484-486.

De gegevens van A 48A, 21 zijn verwerkt in de aflevering over het kleinvee (WLD I.12) in het lemma MOND- EN KLAUWZEER (I.1.7).]

mond- en klauwzeer: L 159a, 163a, 164, 165, 266, 270, 271, 288a, 295, 322, 326, 362, 432, Q 95a, 98, 99*, 187a, 198b, 211; *mont en klauwzēr* Q 20, 204a; *mont en klōwzēr* L 268; *mōnt en klōwzēr* L 286; *mōnt en klawzēr* Q 193; *mōnt en klōwzēr* L 282; *mōnt en klōwzēr* L 289*; *mont ən klawzejər* K 278; *mont en klōwzēr* L 265; *mont en klauwziər* L 422; *mont en klawziər* Q 111*; *mont en klauwzēr* L 371a, Q 18; *mōnd ən klawzēr* Q 96d; *mont ən klāzēr* L 355; *mont ən klauwziər* Q 11; *mōnt en klāwzjər* Q 9; *monjtj en klauwzēr* L 322a, 329, 331, 332, 374, 377, 383, 426, 430; *monjtj en klauwzjər* L 373; *monjtj en klauwzēr* Q 14; *monjtj en klauwzēr* Q 33; *monjtj en klōwzēr* L 318b; *monjtj en klauwziər* L 289, 330, 373; *moŋtj ən klauzjər* L 369; *moŋk en klōwzēr* L 269b; *mōŋk en klōwzēr* Q 113a; **poot- en muilziekte:** *pyt en mōəlzekdə* P 54; **pootziekte:** L 314; *putziktə* P 49, 50, Q 3a; *puatziktə* K 317, 318, P 48; *puatsiktə* P 44; *pūatziktə* L 312; *poatziktə* Q 80; *pōtziktə* Q 162; *putziktə* Q 3; *pūtziktə* P 213; *poŋtsiktə* P 188; *poatziktə* Q 158; *puatziktə* Q 2; *puatzektə* P 176; *puwatzektə* K 353, P 45; *pūtzektə* L 316, Q 72a; *puwatzektə* K 357, 358, P 176, Q 2; *putzektə* P 50, 51, 58; *putzektə* L 372, Q 96c; *pōjtzektə* Q 93; *poŋtsektə* Q 156; *pōtsekdə* Q 77; *putzektə* K 361, P 46, Q 4; *putsekdə* K 361a, P 51; *puatzektə* Q 2; *pūatzektə* P 107a; *pūatzektə* K 358; *pōtzektə* Q 77; *pōjtzektə* P 222, Q 78; *pōjtzektə* Q 76; *poŋtzektə* P 177; *putzēkdə* L 317, 360; *pūtzēqdə* L 368b; *pytzēkdə* L 360, 416; *pūatzēkdə* L 416; *poŋtzēkdə* Q 72; *putzēkdə* Q 71; *pūtzēkdə* P 218; *pōtsykdə* Q 176a; *po.tzykdə* Q 180; *puatzōkdə* P 174; **klauwzeer:** *klauwzēr* L 427; *klawziər* L 312; *klauwziər* L 321, Q 7; *klauwzēr* L 325; **klauwziekte:** *klauwzēktjə* L 320a; **kwade poten:** *koj pōtə* Q 178; *koj pø* Q 179; **muilziekte:** *mōəlziktə* Q 156; *maŋlziktə* Q 162; *mōəlzikdə* Q 78; *ma.ŋlziktə* Q 162; *mulzektə* Q 9; *muŋlzēktə* L 420; *mūlzēktə* L 424; *mijlzēktə* L 372; *mōŋlzēkdə* P 55; *maŋlzēkdə* Q 77; *moalsekdə* P 107a; *mūlzē.əkədə* L 420; *mulzēkdə* L 360; *mulzēqdə* L 423; **muilzeer:** *mōlzjər* P 48; **muilkrankte:** *mulkreŋtə* Q 9; *mulkreŋdə* L 427; *mulkreŋdə* Q 12; **tongblaren:** *toŋblōrə* L 269, 0426, 434, Q 112a, 119, 204a; **blarenkrankte:** *blōrəkreŋkdə* Q 97; **blaren:** *blōrə* L 164, 165, 269, 295, 314, 371, 422, Q 95, 111; **blaren in de muil:** *blōrə en də mul* L 318b; **krankte:** *kreŋtə*

Q 197, 203a; *krēṅdā* Q 197, 207; *krēṅdā* Q 209; **bakkesbrand:** *bakasbrant* L 355.

8.29 NIERBEKKENONTSTEKING

(N 3A, 94; N 52, 29; A 48A, 43)

[Een aandoening van de pisbuis, vervolgens van de blaas en van een van de pisleiders en tenslotte van het nierbekken. De kwaal komt bijna uitsluitend bij het vrouwelijk dier voor. De dieren hebben minder eetlust, herkauwen weinig, vermageren, hebben een droge en stugge huid. Ze urineren telkens in kleine hoeveelheden. De oorzaak is een bepaalde smetstof. Zie ook het lemma CHRONISCHE NIER- EN NIERBEKKENONTSTEKING in WBD I.3, blz. 486.]

dresen: *drēsā* K 361a, L 332, 371a, 422, 0426, Q 3, 94b, 179, 198b; *dre.sā* Q 93; *drēsā* Q 18; *drejsā* L 270, 321, 330, 373, 382, 422; *drejzā* Q 156; *drejšā* L 371, 372, 427, 430, 434, Q 7, 97, 99*, 111, 112a; *drējšā* Q 12; *drižā* L 420; *drōzā* Q 156; *druzā* Q 72a; *druazā* Q 2; *drōsā* K 357; *drōzā* P 177; *drō.sā* Q 77; **dreselen:** *drejsalā* L 326; **dretsen:** *drētsā* Q 178; **tretsen:** *tretsā* L 360; **streetsen:** *strejstā* L 420; **zeiken:** *zejkā* Q 78; **aan de zeik zijn:** de koe is *ān dā zejīk* L 270; **aan de nieren hebben:** *ān dā nērā hebā* L 289*; *ān dā nērā hōbā* L 269; *ān dā nērā hā* Q 204a; de koe heeft het *ān dā nērā* L 268; — *an dā nērā* L 159a; — *ān dā nērā* L 270, 318b, Q 33, 95, 99*; — *ānā nērā* L 331; — *qn dā nērā* Q 96d; — *ān dā nejārā* Q 20; **op het water hebben:** *op at wātār hōbā* L 322a, 377; de koe heeft het *op at wātār* L 269b, Q 207; — *op at wātār* L 265; — *opt wōwātār* K 278; **het op haar blaas hebben:** de koe heeft het *op hōr blos* P 51; **verschieten:** *varšētān* Q 39; **kleuteren:** *klōtārā* L 320a; **zijpelen:** *zibalā* L 163a; **koude:** *kā* Q 78; **kou op de nieren:** *kāy op dā nērā* L 312; *kāy op dā nejārā* P 45; *kōw op dā nērā* Q 209; *kā op dā nērā* P 55; **kel op de nieren:** *kel qbā nērā* Q 2; **kou op de blaas:** *kāy opa blōs* L 424, Q 6; *kā op dā bluās* P 189; **nierziekte:** P 48; *nērzeptā* L 316; *nēržēkdā* L 317, 360; *niržēkdā* Q 71; **nierkrankte:** *nērkrēṅdā* Q 197; *nērkrēṅkdā* Q 193; *nērkrēṅdā* Q 88; **nierkrankheid:** *nērkrāṅkhejt* Q 33; **nierbrand:** *nirbrant* P 50; **drees:** *drejs* L 372; **triets:** *trits* K 361; **blaasontsteking:** *blōsonštēkenj* Q 204a; **blaasentzündung:** *blāsentyndunj* Q 121c; **het water:** *at wātār* L 371; **verlamming van de blaas:** *vārlāmenj van dā blōs* L 292; **zeiks** (bijvgl. nmw.): *sēks* L 163.

8.30 HONDSOLHEID

(N 52, 12b; A 48A, 25)

[Een bij honden, wolven, vossen en andere dieren voorkomende infectieziekte die door een beet kan worden overgebracht, ook op koeien. Zie ook het lemma HONDSOLHEID in WBD I.3, blz. 486.]

hondsdolheid: L 364, Q 39, 88; *honjtisdolhej* L 292, 318b; **dolle hond:** *dolān honj* L 291 *dolā honj* Q 121c; **razende hond:** L 413 *rāzandā honjtj* L 381; *rōzandā honjtj* L 288a 331; *rōzandjā hōnjtj* L 318b, Q 19*; **razig hond:** *rōzegā hunt* Q 204a; **razetige hond** *rōzategā hont* Q 112; **woeste hond:** *wustā honj* Q 121c; **razernij:** L 413, Q 88; *rōzarnij* L 320a *rōzarnēj* L 424; *rūzarnēj* P 189; **dol zijn:** *do zen* L 265; de koe is *dōl* Q 113; **razend zijn:** I 371; de koe is *rōzant* L 331, 366, 429; — *rōzandj* L 289; — *rōzant* Q 6; **razetig zijn** *rōzätex zīn* Q 95, 193, 198; de koe is *rōzantex* (197, 197a; — *rōzätex* Q 196; — *rōzantex* Q 3 — *rō.zantex* L 421; **razeltig zijn:** de koe is *rysaltex* Q 101a; **gek in de kop zijn:** de koe is *gek enā kop* L 330.

9. BEHANDELING, VERZORGING

9.1. Weiden

9.1.1 GRAZEN (kaart 33)

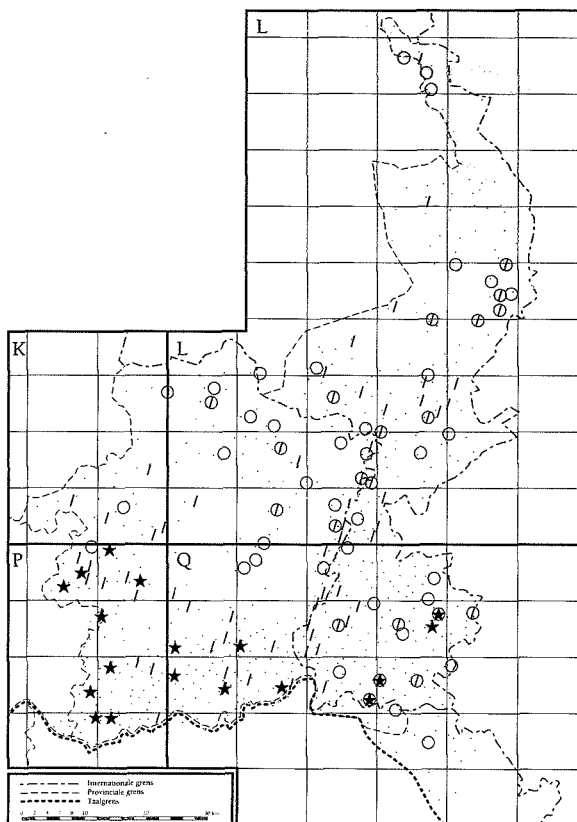
(N 3A, 10; monogr.)

[Zie afbeelding 8.]

grazen: *grāzā* P 51, Q 113, 113a, 197, 203a *grāzā* Q 156; *grōzā* P 176, Q 77, 156, 162; *grōzā:* P 47, 213; *grōjūsā* P 55; *xrōzā* P 218; *grōzā* (178; *grōzā* P 48, 107a, Q 78; *grōjūzā* P 174 **weiden:** *weijān* L 295, 422; *weijā* L 164, 165 266, 268, 269, 269b, 289*, 312, 318b, 330, 369 374, 383, 420, Q 99*, 111, 111*, 112a, 197, 203a 211; *weijān* L 268, 314, 373; *wejā* K 278, L 159a 270, 271, 382, Q 98, 253; *wejān* Q 204a; *weja* I 290, Q 113, 193, 209; *wēān* P 45; *weijā* L 321 322a, 360, 372; *wejān* L 416, 427, Q 14; *wejā* I 316, 318b; *wejā* L 312; *wēijān* L 286; *wēijā* I 368b; *wējā* K 278, L 317, 371, 420, Q 9; *wēn* K 358, L 355; *wējā* Q 3a, 4; *wēā* Q 3; *wejā* Q 35 *wijā* Q 119; **lopen:** *lōpān* K 317, 353, Q 76, 77 94b; *lōpā* L 163a, Q 80, 94b, 95a, 119, 158, 179 198b, 204a; *lōpā* P 177; *lōjūpā* Q 162; *lōjūpān* I 270, 288a, 362, 423, 432; *lōjūpā* L 269, 289, 318b 320a, 325, 329, 331, 332, 373, 374, 424, 430 434, P 188, 222, Q 7, 12, 18, 96c, 96d, 97, 99 99*, 176a; *lōjūpā* L 372, 422; *lōpā* L 326, Q 95 197, 198b, 203a; *lōpā* Q 72, 93; *lōjūpā* L 268, 290 295, 322, 330, 371a, Q 111; *lōjūpān* L 295; *lūpā* I 314, P 46, Q 72a; *lūpān* L 413; *lūpā* L 211, 265 P 44; *lupān* P 58, Q 2; *lupā* K 361, 361a, P 49, 50 51, 107a, 218, Q 2; *luwāpā* K 357; *lupā* P 48 176; *lūpā* P 54; *lōjūpā* L 416; *lōjūpā* L 360; **ui zijn:** de koeien zijn *ōwat* Q 71; **gaan:** de koeier *gont* Q 111; — *gont* Q 207; **uitgaan:** de koeier *gōn* Q 358; **vreten:** *vrētā* Q 20; *vrētā* L 0426 Q 99*; **zitten:** *zetā* Q 187a; **afhoeden:** *āfhōjā* (113; **grazelen:** *grāzālā* Q 95.

Kaart 33. GRAZEN

- / lopen
- weiden
- ★ grazen

9.1.2 OMWEIDEN (kaart 34)

(N 3A, 11; monogr.)

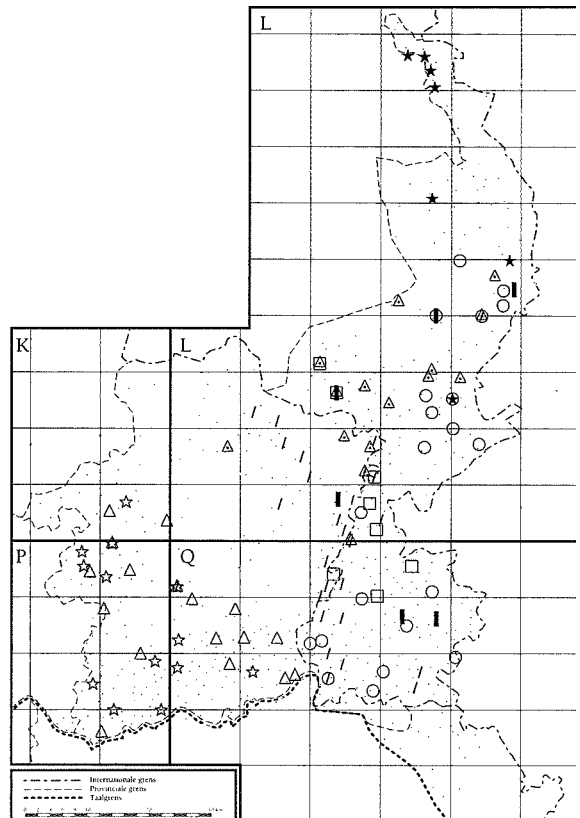
[Het geregeld verplaatsen van vee.]

omweiden: *omweijə* L 330, 332, 382, 386, Q 97, 112a; *omweijə* L 383; *omweijə* L 325, 427; *omweijə* L 266, 269, 295, Q 94b, 111*197, 203a, 211; *omweijən* Q 95; *omweijə* Q 94b; *omweijə* Q 198b; *omweijə* L 270; *omweijə* L 290; **omzetten:** *omzetə* L 317, 368b, 422, Q 9, 14, 18; *omzetən* L 362, 371a, 373; *omzetə* L 434; *omzetə* L 372, Q 96a; *omzetə* L 424; *omzətə* L 360; *omzətə* L 360; *omzetə* L 316, 420, Q 99*, 187a, 204a; *omzetə* Q 12; *omzetə* Q 193, 198b, 207; *omzətə* Q 198b; *omzetə* L 295; *omzətə* Q 96c; *omzetə* Q 2; *umzetə* L 416; **omjagen:** *omjəgə* L 320a, 322, 322a, 331, 355, 371, 372, Q 14; *omjəgən* L 326; *omjəgə* L 369; *omjəgə* L 318b; *omjəgə* L 289*; *omjəgə* L 265; *omjəgə* L 269b, 295; **omdoen:** *omdōn* L 318b, 426, 430, Q 98; *omdōn* L 373; *omdōn* L 289*; *umdōn* Q 11; de koeien worden *umgədē* Q 33; **omscharen:** *omšārə* L 332; *omšəxārən* L 211; *omšəxārə* L 159a, 163a, 164, 165, 268; **omdrijven:** *omdrīvə* Q 111; *omdrīvə* L 271, 318b; *omdrīvə* L 290, Q

113a; *umdrējvə* L 420; **omleggen:** *omlegə* L 312; *omlegə* L 314; **omspannen:** *omšpanə* Q 117a, 119; **omleiden:** *omleijə* L 290; **ombrennen:** *ombrenə* Q 111; **omlaten:** *omlātə* Q 204a; **herjagen:** *herjəgən* K 361; *herjəgə* P 49, 177; *herjəgə* Q 77; *herjəgə* K 357, P 51, Q 72a, 93; *herjəgə* P 107a, 215, Q 77, 80, 178, 179; *herjəgə* Q 72, 158; *herjəgə* P 54; *erjəgə* Q 2; **herzetten:** *herzətə* P 50; *herzətə* P 188; *herzətə* K 358, P 218, Q 176a; *herzətə* P 44, 48, 50, 51, 222, Q 156; *herzətə* Q 2; *herzətə* Q 78; *erzətə* P 174; **herweiden:** *herwēən* Q 76; *herwējə* Q 78; **hertuieren:** *hertajərə* Q 162; *hertajərə* Q 162; *herjəqərə* P 222; **herleiden:** *herlējə* Q 71; *hərlān* K 353; **verplaatsen:** *vərlətsə* L 422; *vərlətsən* L 282; *vərlətsə* K 278; **verweiden:** *vərwēijə* Q 95a; *vərwēijə* L 270, 325; *vərwēijə* L 423; **verzetten:** *vərzətən* L 282, 286; *vərzətə* P 48; *vərzətə* Q 9; **verleggen:** *vərlējə* L 312; *vərlējən* L 288a; **verscharen:** *vərsxārə* L 268; **vertuieren:** *vərtijərə* L 321; **voortzetten:** *vōrzətə* K 361a; *vōrtzətə* Q 7; **voortdrijven:** *vōrdrēvə* K 361a; **inscharen:** *enšqərə* Q 97; **tuieren:** *tqərə* P 176; *tqurə* K 358; *tjərə* Q 20; **veranderen (van weide):** *vərandərə* P 176;

Kaart 34. OMWEIDEN

- / omzetten
- omweiden
- △ herjagen
- △ omjagen
- ☆ herzetten
- omdoen
- ★ omschoren
- I omdrijven

värānərə van wē Q 3; *sfərəndərə* Q 209; **in een andere weide doen:** *en ən āndər wē doyn* P 46; **doorlaten naar een andere weide:** *dōrlōtə nō ən andər wēj* Q 98; **in een andere weide jagen:** *en ən ānər wē jōgə* Q 3a; **(op een) andere weide zetten:** *andər wē zētə* P 45; *op ən ānər wēj zētə* P 55; **naar de andere weide brengen:** *nō dā ānər wē brēnə* Q 4; **nieuwe tuier geven:** *nōən tōr giəvə* Q 2.

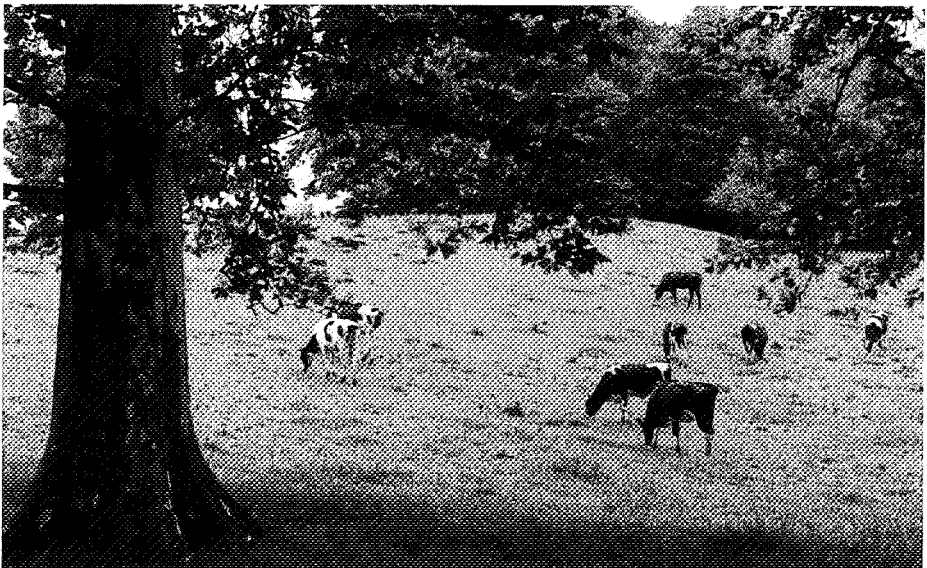
9.1.3 HOEDEN VAN KOEIEN

(N 3A, 12a; N M, 2; JG 1a, 1b; A 48, 18c; L 1a-m; L 27, 5; S 14; Wi 39; R; monogr.)
hoeden: *hujə* K 353, Q 202, 203; *hujən* L 312; *huan* P 51a; *hunə* Q 204a, 207; *hojən* P 176; *hōjə* Q 12; *hōjə* K 278, 357, L 163, 163a, 163b, 164, 165, 209, 210, 211, 216, 289, 331a, P 45, 197, Q 7, 9, 35, 36, 38, 39, 95, 98, 99, 111, 111*, 113, 116, 117a, 117b, 118, 119, 156, 178, 179, 201, 202, 208, 211; *hōjən* L 319, 422, P 121, Q 8; *hōjn* P 172; *hōwə* P 44, 45, 51, Q 157a, 160, 164, 174, 175, 178, 179, 241; *hōwən* Q 240; *hōə* L 420, 428, 430, Q 22, 35, 88; *hōən* Q 2, 71; *hōn* P 176; *ōjə* Q 11; *ōə* Q 9; *hōjə* K

318, L 159a, 164, 165, 191, 192, 213, 215; 246c, 266, 267, 269, 269b, 270, 288, 288a, 289; 290, 290a, 291, 292, 293, 294, 295, 298, 299; 312, 317, 318, 318b, 319, 320, 320a, 321, 321; 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329; 330, 331, 356, 371, 371a, 372, 372a, 373, 374; 378, 381, 382, 419, 420, 421, 423, 425, 426; 0426, 427, 431, 432, 432a, 434a, Q 7, 9, 10, 11; 14, 15, 16, 18, 19, 22, 30, 33, 36, 36a, 38, 39; 88, 94, 94b, 95, 95a, 96, 96a, 96b, 96c, 96d, 97; 98, 99*, 100, 101, 102, 103, 104a, 105, 112; 112b, 118, 179, 187a, 191, 192, 193, 196, 197; 197a, 198, 198b, 201, 203, 203a, 278; *hōjən* L 278, 357, L 317, 371a, Q 88; *hōə* L 291, 429; 432, P 48, Q 21, 37, 95, 101; *hōən* L 414, 421; *hōmə* L 319, 369, 370, 371, 419, Q 10, 188; *hōy.ə* L 317; *hōwən* Q 21; *hōnə* Q 204a, 207; 208, 209, 248; *hō* Q 192; *ōjə* L 377, 422, 424; Q 11, 16; *ōjən* L 420; *ōjən* Q 6; *ōmə* L 372, 422; 424, Q 6, 7, 9, 11, 12; *hōjə* K 37, L 267, 270; 289*, 329, 330, 331, 332, 377, 382, 383, 421; 430, 434, Q 20, 29, 30, 33, 35, 94b, 111, 112; 116, 121, 121c, 156; *hōjən* P 119, Q 202; *hōməj* P 51; *ōjə* L 420; *ōmə* L 420; *hōnə* Q 253; *hō?* P 51; *hōjə* L 192a, 246, 266, 292, 294, 295, 321

330, 331, 375, 376, 377, 378*, 379, 380, 381, 383, 384, 385, 386, 426, 429, 430, 433, Q 20, 27, 28, 32, 32a, 95, 96c, 0112, 112a, 117a, 117b, 118, 222; *hōjan* K 353, L 266, 322a; *hōja* L 373; *hōan* K 359; *hōa* P 107a; *hōna* Q 204a, 208, 253; *hō* Q 203; *hydn* Q 1; *hujā* K 278, 316, 317, L 164, 216, 0247, 296, 297, 314, 316, P 48, 49, 121, 172, 177, 186, 187, 188, 192, 223, Q 1, 9, 74, 78, 156, 164a, 181; *hujan* K 353, L 282, 286, Q 1, 78; *huj.an* L 315, 316; *huan* K 278, 314, 315, 316, 353, 357, 358, 360, L 312, P 121, 21a, 176, Q 75, 154, 158, 180; *hujā* K 317a, L 249, 358, P 46, 47, 48, 50, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 164, 171, 173, 176, 176a, 177, 179, 183, 184, 186, 188, 211, 220, Q 73, 77, 78, 79, 80, 155, 165, 166, 240; *hy.wa* Q 162; *hy.a* P 222, Q 162, 180; *hy.an* L 354; *hyn* K 358, 361, Q 77; *hyana* Q 207; *hy* Q 177; *ya* P 172; *yja* K 317, Q 11; *ywa* Q 7; *hūjā* K 361a, L 209, 210, 214, 215, 217, 244b, 246a, 0247, 248, 249, 250, 265, 267, 269, 269b, 270, 271, 295, 296, 297, 299, 300, 312, 383, 387, 414, P 44, 58, 107a, 121, 218, Q 1, 13, 35, 71, 78, 98, 110, 113a, 162, 166, 172, 176a, 182, 202; *hūjan* K 278, 315, L 314, 315, 352, 414, P 121, 188, Q 1, 167; *hūā* K 358, 359, 360, L 352, P 46, 48, 49, 50, 119, 174, 175, 177, 177a, 178, 180, 182, 195, 197, 213, 214, 218, 219, 220, 224, 227, Q 71, 75, 76, 79a, 152, 153, 156, 157, 158, 158a, 159, 163, 167, 168, 169, 242; *hū.a* L 414, Q 1; *hūan* K 315, 358, 361, L 192, 286, P 115, Q 71, 77, 164a; *hū.an* L 313, 413; *hūn* L 352, 353, 413, P 176, Q 76, 77, 168a, 176; *hū.n* L 312, 314, 352; *hūwa* Q 77, 77a, 241; *hūjwa* Q 284; *hūna* Q 204a, 253; *hū* P

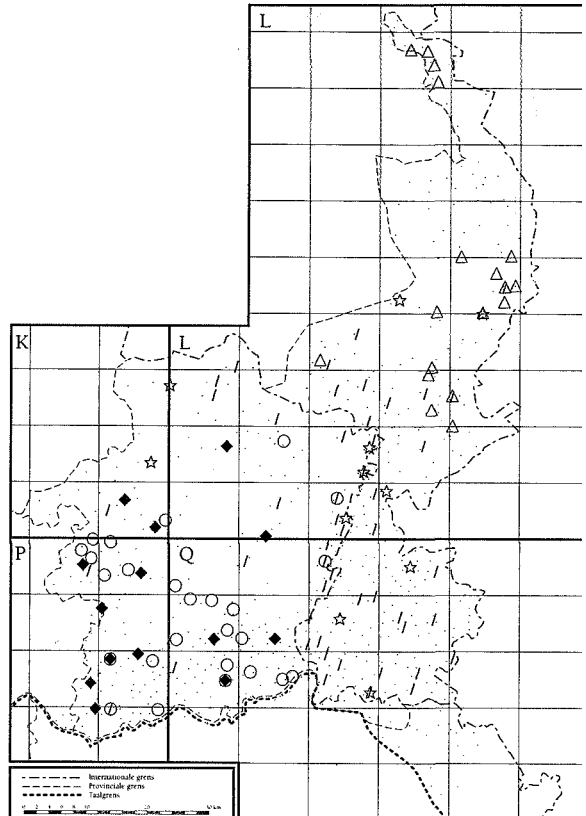
175, Q 80, 154, 161, 168a, 177; *ūjā* Q 13; *ūn* P 176; *ūā* P 167, 174, 210a; *ūan* P 176; *hējā* L 359, 360, 364, 367, 368b, 369, 416, 417, 418, Q 72a, 94; *hējan* L 360, 362, 366, 368, 416, 417, 418, Q 94; *hē.jā* L 358, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *hēan* L 360a, 416; *ējā* L 369; *he.jā* Q 87, 91; *hejan* L 360, Q 93; *hejā* Q 2, 93, 94, 171; *hejā* L 366; *heā* L 360a, Q 2; *hejā* P 179, Q 2, 5, 93; *hejan* L 360; *he.jan* L 356; *hijā* Q 72; *hiā* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 3, 72, 84, 90, 170; *hiān* Q 89; *hi.a* Q 2a, 3, 72, 81a, 82, 83; *iā* Q 83; *hijā* L 355, P 55, Q 4; *hiā* P 54, 56, 57, Q 2a, 3, 3a, 83; *hiān* L 355, P 54, Q 3, 3a, 72, 86; *hin* L 355, Q 2; *hi.n* L 355; *iān* Q 83; **gaan hoeden:** L 316; **los hoeden:** *los hōjā* L 433; **weiden:** L 212; *wēijā* L 159, 164, 184, 210, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 250, 266, 269, 271, 288, 295, 299, 318, 321, 326, 329, 360, 387, 413, 423, Q 12, 19, 20, 33, 95, 101, 116, 187a, 198, 199, 207, 209, 210, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 279, 282, 283, 284; *wēijā* L 291, 378, Q 20, 101; *wēijan* K 278, L 286, 312, 314, 417, Q 254; *wējn* L 355; *wējā* Q 113; *wēn* Q 2; *wēan* Q 3; *wiā* Q 22; *wāan* K 315, 353; **laten weiden:** *lōtā wēijā* L 331; **leiden:** L 420; *lējjā* L 269, 289, 289b, 292, 318b, 320a, 322, 324, 325, 330, 374, 432, Q 20; *lējjan* L 362; *lējan* Q 117; **langs de weg leiden:** *lans dā wēx lejjā* L 324; **grazen:** *grāzā* Q 20; *grāzan* Q 39; **laten grazen:** *lōtā grāzā* Q 20; **tuieren:** *tūrā* L 430; *tōrā* P 49; *tōrā* Q 156; **met de koeien uitgaan:** *met dā ky ūtgōn* L 386; *met dā kōj ūtgōn* L

Afb. 8. Grazende koeien

Kaart 35. KOEHERDER

- / (koe)herd
- (koe)herder
- △ vatsji
- ◇ koejongen
- ✦ zweitser
- ★ koeter

433; **de koeien spannen:** *də kō spanə* Q 197, 197a; **langs de weg spannen:** *lanš də wēx spanə* Q 99*; **omspannen:** *ømspanə* Q 197, 197a; **langs de berg gaan:** *lanš dər bər x joa* Q 121; **trennen:** *trenən* Q 204a.

9.1.4 KOEHERDER (kaart 35)

(N 3A, 12b; JG 1a, 1b; monogr.)

[Zie ook het lemma KOEWACHTER, VEEKNECHT (1.3.14) in WLD I.6, blz. 23-25.]

koehoeder: *kuhujər* K 318, L 314; *kuujər* L 420; *kuhujər* L 0426, P 107a; *kōuhujər* L 286; *kuijhjər* P 46; *kōuhjər* L 353; *kuuhjər* P 177; *kuhjä.r* L 313; *kōihjər* K 360; *kuhj.r* L 314; *kōuhj.r* L 352; *kōuhj.r* K 361; *kōuj.r* L 315; *kuhujər* L 282, P 44; *kuijhujər* K 278, 317a; *kōwhujər* Q 35; *kōwhujər* P 118a; *kuihyər* K 315, P 46; *kuihyər* K 278, 314, 353, 358, P 44, 47; *kōijhyər* P 49; *kōuhyər* P 186; *kōihyər* K 358; *kēhyər* P 176; *kōjhyr* K 358; *kūhyər* Q 162; *kuwhyər* Q 75; *kōhijndər* Q 204a; *kuhōjər* L 322; *kuw.hōjər* L 164, 165; *kuihōjər* K 318; *kuijhōjər* P 48; *kōhōjər* L 426, Q 9; *kōuhōjər* L 372; *kōjihōjər* Q 187a; *kuihōjər* L 312; *kuihōjər* K 357;

kōwhōjər Q 111*, 119; *kāuwhōjər* Q 156; *kuihōjər* K 278; *kōwhōijər* L 289*; *kōōjər* Q 11; *kuihōjər* K 359, P 45, 51; *kuihōjər* K 357; *kōjhōjər* P 51; *keijhər* Q 3; *kōuhjər* Q 3; *kōuhjər* L 355, Q 4; *kuəhiər* Q 3a; *kuihōjər* P 45; *kuhējər* Q 5; *kōhēər* Q 72a; *kōijhōjər* P 51; **hoe der:** *hujər* K 317, L 312; *hijər* P 213; *hujər* P 48; *hyər* P 50; *hōjər* L 318b, 371a, 373, Q 78, 198b; *hōndər* Q 204a; *hōjər* Q 20; *hiər* Q 72; *hējər* L 368b; *hēər* L 416; **koejongen:** *kuijōj* L 270; *kuw.jōj* L 322a, 420; *kūjōj* Q 77; *kuijōj* L 369; *kōjōj* Q 12, 14, 96c, 96d, 97, 193, 197, 198b; *kōujōj* L 430, Q 20; *kuijōj* L 270, 319, 326, 370, 381, 419, Q 158a; *kuijōj* L 361; *kōjōj* L 371, C 88, 188; *kōjōj* L 372; *kojōj* P 49; **vatsji:** *vatsi* F 50, 57, 113, 115, 117, 119, 172, 174, 179, 184, 186, 195, 218, 220, Q 73, 74, 78, 76, 80, 83, 87, 94, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158, 158a, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 180, 181, 240, 241, 242; *va.tši* Q 159; *vatsji* P 187, Q 76; *vadži* Q 170; *vatsji* P 197; *vatsēj* C 79a; *vatsēj* Q 80; *vatsi* P 222; *vatsjər* P 218; **zweitser:** *šwejtər* L 332, 383, Q 95, 211; *šwejtər* C 197; *šwejtər* L 267; *žwejtər* Q 97; *zwejtər* L

321; *zweitsar* L 250, 0250, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 218d, 318e, 328; *šwajtsar* Q 121; **koeter:** *kutār* P 50, 113, 117, 174, 176, 218; *kuwtār* P 48, 175, 177, 177a, 218, 227; *kuwtār* P 180; *kuijtār* P 172, 179; *kūtār* P 214, 224; *kūwtār* P 223; *kū.wtār* P 220; *kojtār* P 219; **koelier:** *kujār* K 316; *koijār* P 119; **koelherd:** *kuhert* L 269b, 271, 373, 432; *kōhert* L 427; *kojhert* L 430; *kōhært* Q 9; *kuijhert* L 360; *kuijwhert* L 365; *kōhert* Q 11; *kōhert* Q 7; *kuwert* L 316, 317, 356, 372; *kuw.ert* L 416, 417, 418; *kuijwert* L 359, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 415; *kōwert* L 422, 424, Q 8, 10, 12, 13; *kojwert* L 354; *kowert* L 421; *kōwert* L 423; *kuijwert* L 358; *kōert* L 423, Q 6, 7, 9, 96c; *kojert* L 413; *kōert* Q 84; *kujert* L 269, 295; *kōjwhert* L 360; *kuwjert* L 317; *kojwert* L 420; *kuert* L 374; *kuhert* L 286, 329, 360, 382, 386; *kōhert* L 423, Q 99*; *kojwhert* L 413; *kojwhert* L 290; *kuert* L 312; *kuhert* L 265, 270; *kojhert* L 355; *kojwert* L 414, Q 1; *kujert* K 361; *kūert* L 422; *kojert* K 361a; *kuhart* L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 268; *kuwhart* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a; *kuher* L 282; *kuhert* Q 72, 81a, 82; *kihert* Q 72; *kōjat* Q 87, 91; *kojjet* P 51; *kōjaet* Q 78; *kojwjet* P 54; *kājat* P 50; *kojjet* P 55; *kōjjet* P 57; *kūjjet* Q 2; *kōjjet* P 53; *kōjjet* P 52; *kōjjet*.t Q 2; *kōjjet* P 55; *kojjet* P 223; *kujot* Q 168, 170, 182; *kujjet* Q 171; *kūjjet* Q 176a; *kō.jot* Q 2a; *kojjet* Q 71; *kōjjet* Q 2a; *kōjjet* P 120; *kōjjet* P 121; *kōjjet* P 176a; *kojjet* P 188; *kujjet*.t Q 80; *kujjet*.t Q 74; *kūjjet* Q 241; *kojjet* Q 73; *kujjet*.t Q 79a; *kojjet*.t P 58, Q 71; *kōjjet*.t Q 152; *kojjet*.t Q 153; *kujot* Q 240; *kōjjet* P 184; *kojjet*.t P 192; *kojjet*.t Q 160, 165; *kojjet*.t Q 157; *kojjet*.t P 177; *kewjot*.t P 192; *kōjjet* Q 78; *kōjjet* P 118; *kujot* Q 169, 174, 177; *kojjet* Q 175, 178; *kowjot* Q 178; *kojjet* Q 179; *kujjet* Q 181; *kujjet* Q 162; *kujjet* Q 154; *kojjet* Q 79; *kūjjet*.t Q 90; *kāhjet* P 178; *kōhjet* P 172; *kujjet* Q 89; *kūjjet* Q 77; *kujjet* Q 77, 83, 168a; *kojjet* Q 179; *kōjjet* Q 94b; *kōjjet* Q 172; *kāhjet* P 115; *kojjet* Q 93; *kuhjet* Q 76; **herd:** *hert* L 427; *hert* L 377, 382; *hirta* Q 179; **koelherder:** *kujjet* L 316; **koeknecht:** *kōjjet* Q 95; **koeschep:** *kujjet* L 295; *kujjet* L 322; **schep:** *šepar* Q 117a; **koepik:** *kōpek* Q 94b; **koepits:** *kōpets* Q 97.

9.1.5 ZWEEP VAN DE KOEHERDER (kaart 36)

(N 18, 146)

[Zweep om bijvoorbeeld de koeien naar de stal te brengen.]

smik: *smek* L 271, 318b, 321, 371, 372, 374, 377, 382, 420, 422, 423, Q 9, 12, 93, 178, 179, 197, 197a; *šmek* L 291, 322, 322a, 324, 325,

329, 330, 332, 384, 386, 426, 0426, 427. Q 22, 39, 99*, 111, 113a, 119, 193, 197, 204a, 209, 211, 247; *smek* L 369; *šmik* Q 101; **koesmik:** *kūšmek* L 331, 331b; **smak:** *smak* K 318, 357, 358, 361a, L 282, P 48, 51, Q 2b, 3a, 4; **smet:** *smet* P 51, 55, 107a, 177, 213, 222, Q 2, 2b, 71, 78, 156, 176a; *smet* P 186, 197, Q 162; *smet* Q 78; **zweep:** *zwēip* Q 79a; *zwiap* P 44; *zwiap* P 176; *zwip* L 289, P 55; **gesel:** *gejsal* L 318b, 324, 360; *gejsal* L 317, 360, 368, 368b, 372, 416; **peits:** *pejts* L 268; **wis:** *wes* L 355, 420; *weš* L 422; **koewitsje:** *kuwetska* L 299; **klets:** *klēts* L 360, P 55; *klēts* P 48; **geerd:** *gert* L 163, 163a; **tjakke:** *tjakə* Q 9; **klak:** *klak* Q 77; **klap:** *klap* K 278; **wats:** *waš* L 326; **bliets:** *blets* K 314; **snade:** *snāj* L 368, 368b.

9.1.6 VETWEIDEN

(N 3A, 77b)

[Het laten grazen van slachtvee in een speciaal daarvoor bestemde weide.]

vetweiden: *vetweija* L 268, 270, 288a, 289*, 320a, 426, Q 9, 11; *vetwejan* L 265, 373, Q 95; *vetweijan* L 318b; *vetweja* K 278, L 270, 329, 377, 382, Q 18, 94b; *vetweja* L 163a; *vetweija* L 368b; *vetweja* L 317; *vetweja* Q 3, 3a; *vetweija* L 372; *vetweja* Q 96c; *vetweja* K 361; **laten vetweiden:** *lōta vetweija* Q 98; *lōta vetweija* L 332; **op de vetweide zetten:** *opə vetwej zeta* L 424; *op sta vetweij zeta* L 422; *oba vetwej zeta* Q 176a; *op da vetwe zeta* Q 77; **op de vetweide doen:** *op da vetweij doun* P 46; **op de vetweide laten lopen:** *op da vetweij lōta lajpa* Q 111; *op da vetwe lōta lupə* P 46; **op de vetweide laten gaan:** *op da vetweij lōta gōn* L 434; **op de vetweide staan:** *ob da vetweij stōn* P 188; **laten vetgrazen:** *lōta vētxrəzə* Q 77; **voor vet laten lopen:** *vijr vet lōta lajpa* Q 198b; **op de weide jagen:** *oba wē jāgə* P 51; *up da we jāgə* P 49; **de weide op doen:** *da wēj op dua* Q 33; **grazen:** *>xrəzə* P 218.

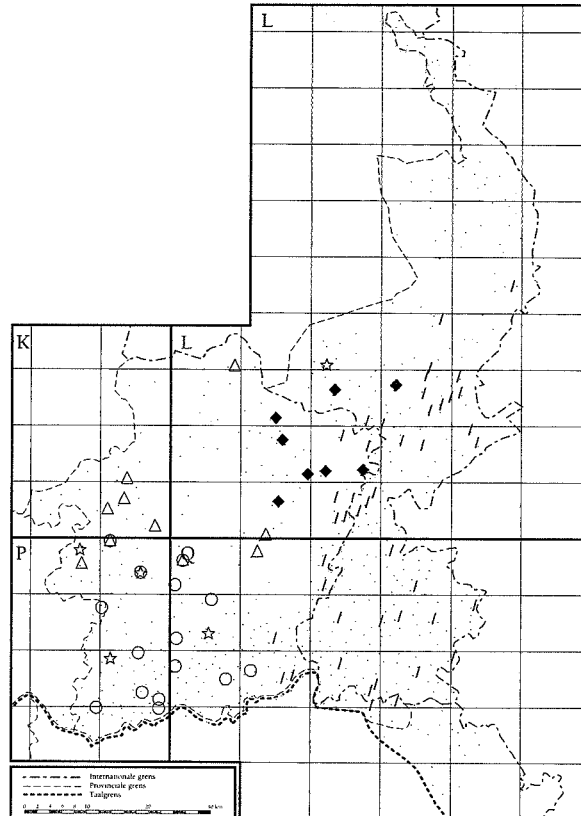
9.1.6 HOUDER VAN SLACHTVEE

(N 3A, 77d)

vetweider: *vetwejar* L 159a, 164, 165, 265, 268, 269, 269b, 270, 271, 289*, 295, 325, 331, 332, 369, 373, 377, 382, 427, P 176, Q 18, 94b, 95, 111, 187a, 207; *vetwejar* L 268, 288a, 295, 318b, 322a, 330, 422, 0426, Q 97, 98, 99*, 111*, 197, 204a, 211; *vetwejar* L 163a, 211, 314, 30, Q 193; *vetwejar* K 278; *vetwejar* L 321; *vetwejar* P 45; *vetwejar* K 358, L 286, 420; *vetwejar* Q 35; *vetwajar* K 353; *vetwejar* L 312; *vetwēar* Q 77; *vetwējar* P 55; *vetwejar* L 383; *vetwejar* Q 113a; *vetwejar* L 386; *vetwejar* Q 198b; *vetwejar* Q 162; *vōtwējar* L 360; *vetwejar* L 420; **vetmester:** *vetmestar* L 282, 322, Q 112a, 117a; *vetmestar* L 269b;

Kaart 36. ZWEEP VAN DE
KOEHERDER

- / (koe)smik
- smet
- △ smak
- ◆ gesel
- ☆ zweep

vetmestər K 358; *veətməstər* P 51; *vetmestər* Q 180; **vetmaster:** *vetmastər* Q 14; **vetter:** *vetər* P 50, 54, 222, Q 162; *veṭər* P 44, 48, 50, 176, Q 71, 78, 156; *veṭər* Q 2; *vētər* Q 2; **vetmaker:** *vetmēkər* Q 204a; *vetmejakər* Q 209; *vetmekər* Q 198b; **vetboer:** *ved.būr* Q 76; *vetbuər* P 177; *vetbōr* L 416; *veṭbūr* P 218, Q 96c; *veṭbōr* Q 9; *vetbur* Q 3; **vetman:** *vētman* Q 2; **beestenvetter:** *bēstəvetər* Q 93; **boer met vetweiden:** *bur met vetwēə* Q 3a; **weidenboer:** *wejbūr* L 269, 295, 314, 326, 329, P 188, Q 95a; *wejbōr* L 266, 320a; *wejbūr* L 424; *wejbōr* L 316, 416; *wējbūr* L 371; *wējjbūr* L 422; *wējbōr* L 317; *wēbqwar* K 357; *wēbqur* P 46; *wejbūr* Q 72; *wēbur* K 361a; *wēbūr* Q 72a; *wēbqur* Q 2; **weidenman:** *wejmān* Q 9; *wejmān* Q 12; **weidenmaster:** *wejjəmastər* Q 7; **mastboer:** *maz.būr* Q 179; **kalvermaster:** *kawvərmastər* L 423; **beestenmaster:** *bīstəmastər* L 423; **boer:** *būr* P 213; **veekoopman:** *vēkoṽpman* Q 20; *viəkōpman* L 312; *vīkoṽpmān* L 372; **beestenkoopman:** *biəstəkuəpman* K 317; *biəstəkōpman* K 278; **kalverkoopman:** *kaləvərkūpman* P 107a; **vetbeestenkoopman:** *vetbesəkōpman* Q 158; **koopman:** *koṽpman* Q 156; *koṽpmān* Q 96d.

9.2. Roepwoorden

9.2.1 ROEPWOORD VOOR DE STIER

(N 3A, 13)

mannetje: *menəkə* L 288a, 312, P 45, 176, (99*; *mənəkə* P 218, Q 162; *məkə* Q 93; **menes** *menəs* L 382, Q 95, 197, 203a, 204a, 207; *mena* L 386; **menes, menes:** *mənəs mənəs* Q 209 **menne:** *menə* L 420, Q 12, 18, 94b, 97, 111, 193 198b, 211; *mənə* Q 72a, 96c, 96d, 178, 179 *mənə* P 50; **menne, menne:** *menə menə* P 177 *mənə mənə* P 222; **stiertje:** *štirkə* L 332; **bles** *bles* L 368b; **bul:** *bul* L 163a; **bulles:** *bōlas* Q 97 **loebes:** *lubəs* Q 198b; **hans:** *hans* L 163a; **man netje kom:** *menəkə kōm* Q 7; *mənəkə kōm* Q 2 **kom mannetje:** *kōm mənəkə* L 422; **kom man netje kom:** *kōm mənəkə kōm* P 48, Q 71; **kon jong:** *kōm jōŋ* Q 80, 156; *kōm jōŋ* L 270; *kōn juŋ* Q 2; **kom jong, kom jong:** *kōm jōŋ kōm jōŋ* Q 77; **kom maar jong:** *kōm mē jōŋ* L 355; **alle jong kom:** *alē jōŋ kōm* K 358; **max kom:** *mak kōm* L 369; **max, max kom:** *maks maks kōm* (204a; **kom max:** *kōm maks* Q 197; **kom ma kom:** *kōm maks kōm* Q 176a; **mè kom:** *mē kōn*

P 213; **die menne die die:** *di menə di di* Q 198b; **kom:** *kəm* Q 72; **kom kom:** *kəm kəm* P 107a; **kom kom kom:** *kəm kəm kəm* P 48; **kom die:** *kom de* L 372, 373; *kun dē* L 420; **kom je kom je:** *kəm də kəm də* L 430, Q 4; *kəm dē kəm dē* L 360; **die kom:** *dē kəm* Q 197; *de kōm* Q 113a; **kom maar:** *kəm má* L 268; **kom gauw:** *kəm gəuw* P 54.

9.2.2 ROEP- EN LOKWOORD VOOR DE KOE

(N C, 16; VC 14, 2a (r); monogr.)

[Men roept de koe naast de algemene benamingen **koe**, **muk** enzovoorts ook met het noemen van de kleur, b.v. **zwarte** en met een eigennaam als **Lies** en **Berta**.]

koe: *ku* L 215a, 267, 268, 269, 269a, 295, 298, 318b, 322, 377, 382, 386, 431; *kuw* L 245b; *kō* L 426, 429, Q 15, 203, 208; *kōj* Q 95; *koy* L 288a, 289, 433, Q 32a, 36, 111*, 119, 201, 202, 222; **koetje:** *kukə* L 292; *koukə* L 291; *kōjkə* Q 121; **kom koetje:** *kəm kōjkə* L 426; **mut:** *mut* Q 94b; **mut, mut:** *mut mut* Q 95; **muttetje:** *mutəkə* Q 96a, 101; **muttetje kom:** *mutəkə kom* Q 195; **mutsje:** *mōtskə* Q 193; **moets:** *muts* Q 36; *mutš* Q 31, 101, 103, 111*, 201; *mōiš* Q 21; **moetsje:** *mutškə* Q 102; *mytskə* Q 197, 203a; **moetsje dè:** *mutškə de* Q 101; **moetsje dè dè:** *mutškə dē dē* P 111, Q 101; *moiškə dē dē* Q 101; **dè moetsje dè:** *de mutškə de* Q 198b; **moetsje dè kom:** *mutškə de kəm* Q 111; *mōiškə de kum* Q 33; **miets:** *mitš* Q 222; **mietsje:** *mitškə* Q 112a, 113; **kuus:** *kys* L 214a; *kūs* L 294; **poetje:** *putjə* L 293, 328; **muk:** *møk* L 192a, 248; *møk* L 295; *muk* L 326; *møk* L 295; **mukje:** *møkškə* L 268; **muk, muk:** *møk møk* L 163, 163a, 250; **muk, muk, muk:** *møk møk møk* L 214; **mukke:** *møkə* L 295; **mukke, mukke:** *møkə møkə* L 290; **kom muk:** *kəm møk* L 250; **bonte:** L 269, 289, 377; *bonjtjə* L 330, 378; **rode:** *rōjə* L 269, 377; *rōj* L 330; *rūaj* L 378; **zwarte:** L 269, 289, 377, Q 103; *šwartə* L 330; **witte:** L 330, 378; **witkop:** L 330; **vos:** *vos* Q 34; **lies:** *lis* L 288a, 318b, Q 99*, 103, 192; **marie:** *mari* L 269; **bet:** *bet* Q 192; **betje:** L 320; **bella:** L 271, 381, 381b; **truida:** L 381, 381b; **greta:** L 434; **berta:** *berta* L 434; **ida:** L 434a; **els:** Q 103; **hier:** *hej* L 324; **hier moer:** *hej mōr* L 328; **hier moer, hier moer:** *hej mōr hej mōr* L 374; **hier maal, hier maal:** *hej mql hej mql* L 322a; **moer hiem:** *mur hejm* L 321; **hier moe hier moe ho:** *hej mō hej mō hō* L 331, 331b; **kom:** *kəm* L 266; *kəmə* L 288; **kom maar:** L 244c; *kəm mar* L 211; *kəm mer* L 289; **kom hier:** *kum hi* Q 33; **kom gauw:** *kəm gəuw* L 318b; **hallo kom:** *halō kəm* L 332; **kom hier dan:** *hom hi danə* Q 38; **kom met:** *kəm met* L 288; *kəmət* K 353; **kom hier dè:** *kəm hi de* L 434, Q 22, 98; *kəm hi dē* Q 19*, 197; *kəm ī dē* Q 32a; *komidē* L 360; *komidə* L 428; *kum hi dē* Q 33; **kom hier dè**

dè: *kəm hi de de* Q 193; **kom dè:** *kəm de* L 288, 316a, 331, 420, 425, 429a, Q 101; *kəm dē* Q 20, 121c; *kōm de* L 373, Q 119; *kum de* L 429; **kom dè, kom dè:** *kəm de kəm de* L 374, 0426; **kom dè dè dè:** *kəm de de de* Q 204a; **dè kom:** *dē kəm* L 288, Q 30, 121, 192, 211; *dē kōm* Q 113, 113a; *dē kəm* Q 113; **dè dè kom:** *dē dē kəm* Q 18; **dè kom dè:** *dē kum dē* Q 33, 39, 111*; **dè kom dè dè:** *dē kōm dē dē* Q 204a; **dè kom hier dè:** *dē kəm hi dē* Q 15; **kom hier da:** *kōm hej dá* Q 117a; **da kom da:** *dá kōm dá* Q 117; **dè:** *dē* Q 101a; **dè, dè:** *dē dē* Q 99, 197; **dè, dè, dè:** *dē dē dē* Q 96, 99*, 198b, 203a; *tē tē tē* Q 20; **dè kom:** *dē kəm* Q 99; *dē kōm* Q 117a; **mup kom:** *mup kumə* L 429; **klein dè kom:** *klejn de kōm* L 319; **mè dè:** *mē də* Q 5; **mie dè:** *mi dē* L 316a; **moe dè:** *mu dē* Q 21, 95a; **hela:** *hēlá* L 318b; **allee:** *alej* L 387; **allee, allee:** *alej alej* L 383; **alla:** *alá* L 324; **ju hut:** *jy hōt* Q 117a.

9.2.3 ROEP- EN LOKWOORD VOOR HET KALF

(N C, 17; VC 14, 2b (r))

[Met kan een kalf roepen met de algemene benamingen **kalf**, **kalfje**, **muk** enzovoorts, met eigenamen als **Liesje**, met klanknabootsingen of eventueel met het rammelen van melkammers.] **kalf:** L 266, 267, 268, 269, 269a, 289, 295, 298; *kāf* Q 31, 36, 95; *kōf* L 289, 322, 377, Q 202, 203, 208, 222; *koyf* L 288a, Q 119; *kayf* L 386, 426, 431, 433, 434, Q 32a, 111*, 201; *kāyf* Q 15; **kalfje:** *kalfkə* L 382; *kelfkə* L 291; *kefkə* L 332, Q 102; *kōfkə* L 289; *kōfkə* L 318b, 378; *kōfkə* Q 121; **muk:** *møk* L 214a, 248, 269, 290, 291, 298; *møk* L 159a, 215a, 245b, 265, 290, 295, 296; **muk, muk:** *møk møk* L 214, 268; *møk møk* L 163, 244c, 250, 271; *møkə møkə* L 291; **muk, muk, muk:** *møk møk møk* L 247; **mukke:** *møkə* L 295; **mukke, mukke:** *møkə møkə* L 290; **mukke, mukke, mukke:** *møkə møkə møkə* L 331; **mukje:** *møkškə* L 192a, 214; *møkškə* L 250; **muttetje:** *mōtəkə* K 353; *mōtəkən* L 353; *mutəkə* Q 94b, 99, 197; **muttetje kom:** *mutəkə kom* Q 195; **moets:** *mutš* Q 99*, 111, 192, 196, 284; **moets, moets:** *mūtš mūtš* Q 32a; **moetsje:** *mutškə* Q 34, 117a; *mutzkə* L 382; *mutškə* Q 96a, 99*, 103, 117a, 196, 197, 200, 201, 247, 247a; *mytskə* Q 197, 203a; *myiškə* Q 111*, 192; *mōiškə* Q 21; **mutsje:** *mōtskə* Q 193; **mietsje:** *mitškə* Q 35, 113, 222; *mitšə* Q 121; **kuus:** *kys* L 294; **poetje:** *putjə* L 289, 322, 328, 330, Q 20; **poetje, poetje:** *putjə putjə* L 325; **mup:** *mōp* L 428; *mōp* L 269, 270; **mup, mup:** *mōp mōp* L 425; **kiebe:** *kibə* L 373; **liesje:** *liskə* L 288a; **ida:** L 434a; **kom hier dè:** *kəm hi de* Q 22; *kumī de* Q 101; *kum hi dē* Q 33; **kom hier dè dè:** *kəm hi de de* Q 193; **kom kalfje:** *kəm kēfkə* L 426; **kom muttetje:** *mōm mutəkə* Q 21, 95a; *kəm mōtəkə* Q 98; **kom maar jong:** *kəm mer jōh* L 387; **kom**

hier sjè sjè: *kòm hī šē šē* L 434; **niepje:** *nipkə* L 382; **niepsje:** *nipskə* Q 30; **kniebes:** *knibas* L 320c; **moer heem:** *mūr hejm* L 321; **byjou:** *bizu* Q 200, 247, 247a; **kalfje dè:** *kəffkə də* Q 97; **dè kalfje dè:** *də kəffkə də* Q 198b; **moetsje kom:** *mutškə kòm* Q 192; **mietsje kom:** *mitškə kōm* Q 117; **mitsje kom hier:** *møtškə kòm hī* Q 19*; **kom hier moetsje:** *kōm hījə mutškə* Q 204a; **kom muk:** *kōmə muk* L 244c; **moetsje dè kom:** *mutškə də kòm* Q 111; **moetsje dè kom dè:** *mutškə də kòm də* Q 39; **moetsje kom dè dè dè:** *mutškə kòm də də də* Q 204a; **dè moetsje dè kom:** *də mutškə də kōm* Q 113; **moetsje dè:** *mutškə də* Q 101, 111*; **mutškə də** Q 97; **mitsje dè:** *møtškə də* Q 18; **moetsje dè dè:** *mutškə də də* Q 111; **mietsje dè kom:** *mitškə də kòm* Q 211; **niepje dè dè:** *nepkə də də* L 0426; **mupje kom:** *mupkə kumə* L 429; **kom mietzel:** *mōm mitzəl* Q 121c; **poetje kom:** *putjə kòm* L 332; **kom:** *kòm* L 266; *kòm* Q 96; **kom maar:** *kōm mər* L 373; **kom dè:** *kòm də* L 289, 316a, 420, 429a; *kòm də* Q 20; **dè kom dè:** *də kòm də* Q 97; **dè, dè:** *də də* L 326; **dè, dè, dè:** *də də də* Q 96, 198b; **mie dè:** *mi də* L 316a; **mī tē** Q 5; **die:** *dī* Q 203a; **allee, allee:** *aləj aləj* L 383; **alla:** *alá* L 324; **hier:** *hej* L 324;.

9.3. Tuig

9.3.1 KOPTOUW

(N 3A, 14a)

[Touw aan de horens van een koe.]

zeel: *zəl* L 316, 322, P 177, Q 2, 3, 3a, 33, 35, 76, 94b, 113a, 117a, 178, 180, 197, 198b, 203a, 204a, 207, 209, 211; *zəl* K 278, P 54, Q 78, 204a; *zəjl* Q 111, 156; *zəl* Q 80; *zəl* L 269, 422, Q 93, 95a, 119, 197; *zəəl* Q 12; *zəjl* L 317, 360, 371, 372, 420, 422, 423, Q 9, 96c; *zəjl* L 416, Q 162; *zəjəl* L 420; *zəjl* L 269, 289, 318b, 320a, 325, 330, 362, 373, 377, 432, 434, P 188, Q 7, 11, 20, 96d, 98, 112a, 176a, 187a, 193; *zəjl* L 290; *zıl* L 413, P 51, 176, Q 2; *zəl* L 286, 312, P 48, 176, Q 2; *zil* L 358, 361, 361a, P 50; *zjal* K 353, L 312, P 44, 48, 49, 50, 51, 55, 213; *zial* L 314, P 107a; *zjəl* K 357, L 314, P 45; *zəjlə* (mv.) L 374; **kopzeel:** *koppzəl* L 265, 269b, Q 95, 197, 198b, 203a; *kop-səl* Q 77; *kop-seəl* L 282; *koppzəl* Q 119; *koppzəjl* L 368b; *koppzəjl* L 372, Q 78; *kopp-sejl* L 430; *koppzəjl* L 318, 321, 322a, 326, 329, 331, 332, 360, 371a, 373, 382, 383, 0426, Q 9, 14, 18, 97, 111*; *koppzil* Q 72a; *koppzial* P 174; *koppzəjlə* (mv.) L 374; **koezeel:** *kūzəl* Q 77; *kōwzəl* L 288a; *kōwzəl* Q 71; *kōuzəl* Q 4; *kōzəl* Q 94b; *kōuzəl* Q 179; *kōzəjl* L 424; *kōzəjl* P 222; *kāwuzəjl* Q 156; *kuzejl* L 369; *kūzəjl* Q 162; *kōzəjl* Q 14, 99*; *kōwzəjl* L 289*; *kuzeəl* Q 72; *kujzial* K 317; *kōuzil* L 350; *kāzıl* P 218; **koezeeltje:** *kuzelkə* L 386; **touw:** *təw* L 266; **kop-**

touw: *koptəw* L 159a, 268, 332, 426; **koetouw:** *kutəw* L 211, 270; *kutəw* L 163a; **koord:** *kōə* Q 2; **kopkoord:** *kəpkəət* P 58; **capuchor:** *kapəsun* L 0426, 427; **loen:** *lūən* Q 158; **strik:** *štrek* L 270; **strop:** *štrop* L 332, 430; **strank:** *straŋk* L 271; **koestrank:** *kustraŋk* L 268; **kreng:** *krəŋ* K 357, 358; *krəŋ* Q 2; *krəŋ* P 46; **kopstuk:** *kəpstək* L 295; **tuiet:** *təjər* K 278.

9.3.2 HALSTER (kaart 37)

(N 3A, 14b; monogr.)

[Tuig aan de kop van een os of een stier.]

halster: *halstər* K 317, 353, 357, 358, L 268, 270, 314, 321, P 49, 51, 176, Q 9, 35, 72, 76, 77, 93, 95a, 96c, 111, 113a, 162, 179, 180, 187a, 197, 203a, 204a; *halstər* Q 119; *haljstər* Q 19; *hālstər* L 163a, Q 97, 99*, 178; *helstər* K 358, 361, L 286, 316, 317, 360, 368b, 416, 422, 423; P 46, 48, 50, 55, 213, 222, Q 2, 156; *elstər* L 422; Q 72a; *helstər* L 159a, 164, 165, 211, 269, 282, 289, 295, 312, 314, 318b, 355, 362, 383, 413, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 188, Q 3, 7, 9; *helstər* P 48; *hēlstər* L 322; *hōlstər* Q 198b; *hōlštər* Q 198b; *hōlštər* Q 192; *hōlstər* P 51; **halfster:** *helfstər* L 214, 214a, 214b, 217, 245b, 246a; **halfter:** *helftər* L 266, 268, 288a; *helstər* L 318b, 332, P 45; **halter:** *haltər* Q 204a, 207, 209, 211; *haljtjər* L 430; *hāltjər* Q 18, 20; **capuchon:** *kapəsūn* L 265, 269, 269b, 270, 290, 291, 295, 318b, 322, 322a, 331, 332, 371, 371a, 373, 374, 377, 386, 424, 430, Q 11, 94b, 96d, 111, 117a, 193, 197, 203a; *kapəzūn* L 326; Q 372; *kapəsūn* L 12; *kapəsūn* L 325; *kapəsun* L 295, 321, 328, 330, 373, 382, 420, 426, 0426, 434, Q 14, 18, 97, 98, 111*, 112a, 113a, 187a; *kapəsən* L 413; *kapəson* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *kapəšən* Q 95; *kapəşən* Q 2; *kapəšən* Q 4; *kapəşən* Q 3; *kapəşən* L 372; *kap-sun* L 271, Q 198b; *kapsul* L 289*; *kabəsən* L 360; **kopstuk:** *kəpstək* L 268, P 50, 174, 175, 222, Q 71, 78, 80, 158; *kəpstək* L 270; **kopstel:** *kəpštəl* L 426; **hoofdseel:** *hōtšəl* L 318b, 320a; *hōtšəl* L 329; *hytsəl* L 318b; *hotsəl* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **ketting:** *ketjən* K 278, Q 3a; **ketten:** *ketə* Q 33; **toom:** *təəm* P 44, 176; **lijn:** *lajən* Q 156; *ləjən* P 107a; **muntel:** *møntəl* L 163, 163a, 163b, 164, 165; **zeel:** *zəl* Q 33; *zəjl* L 369.

9.3.3 KNEBAND VOOR EEN STIER OF KALF

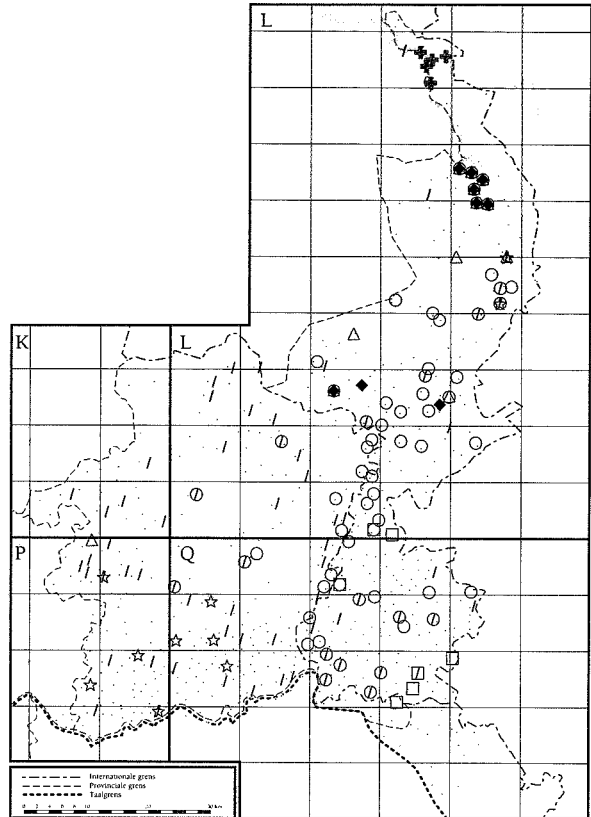
(N 3A, 14c; monogr.)

[Ijzeren, soms houten beugel of ring aangebracht ter hoogte van de knie, meestal met een touw om de horens. Deze knieband wordt bevestigd om de koeien los te kunnen laten lopen en tevens ze in bedwang te kunnen houden.]

knieband: *knibant* K 317, 353, L 368b, 369

Kaart 37. HALSTER

- / halster
- capuchon
- △ half(s)ter
- ◆ hoofdsel
- ☆ kopstuk
- halter
- ♣ muntel

372, 413, 416, P 48; *knibanjtj* L 321, 373, 432; *knibanj* L 382; *kniban* Q 156; *knijbant* L 371a, 420, Q 111; *knibānt* Q 77; *knibānt* K 278; *knibān* P 44; *knijbānt* Q 76; *knūbant* L 314, Q 176a, 180; *knībānt* Q 77, 158, 162; *knēbant* L 422, 424, Q 97, 98, 99*, 193, 197, 203a; *knēbanjtj* L 426, Q 14; *knējbant* L 360, 423, Q 7, 9, 11, 96c, 112a; *knējbanjtj* L 427, Q 33; *knējbanj* Q 113a; *knējbānt* L 164, 165, Q 12, 94b; *knejbant* L 420, Q 78; *knejbanj* L 422; *knejbanj* Q 117a; *knējbant* K 358, L 286; *knējbān* P 51; *knējibant* Q 4; *knēbant* Q 2, 72a; *knēbānt* P 213; *knēbānt* P 218; *knējbant* P 50, 54, 174; *knējbānt* Q 93, 179; *knējbān* Q 3; *knejbānt* Q 71; *knēbant* P 46; *knējbant* P 50; *knējbant* L 282, P 188; *knējbanjtj* Q 20; *knējbanj* Q 211; *knējbānt* L 312, 314, Q 80, 96d; *knējibant* L 372; *knēbānt* P 176; *knajbant* P 45; *knibeŋ* (mv.) L 0426; *knēbeŋ* (mv.) Q 204a; *knējbān* (mv.) K 358; *knejbenjtj* (mv.) L 430; *knahban* (mv.) P 51; **kniebandje**: *knēbentjə* Q 198b; *knējbentšə* Q 198b; **knieēnband**: *knēnbanjtj* L 329; *knēnbanj* L 270, 295; *knēabant* Q 78; *knējābant* P 55; *knējābaant* P 107a; **kniezeel**: *knizeil* L 318b, 321, 325, 326, 330; *knejbzeil* L 289*; **knielap**: *knilap* L 316,

317, 360; *knejlāp* K 361; *knājlap* Q 156; **knieriem**: *knirēm* L 331; **kniehak**: *knihak* L 268, 271; *knihax* L 269, 269b; **knieēnhak**: *knēnhaka* L 270; **kniepoot**: *knipōt* L 159a; **kniehalchter**: *knejhelextər* L 290; **band**: *banjtj* L 373; **zeel**: *zēl* Q 3a; *ziəl* Q 2; **halster**: *halstər* K 361a; **ring**: *reŋk* L 374; **scheer**: *šīər* L 374; **hacht**: *haxt* L 211, 268; de volgende woordtypen zijn werkwoorden: **kniebanden**: *knējbanə* L 355; *knejbana* L 360; *knējbānə* Q 3; *knē.bān* Q 2; de koe is *gəknēbant* Q 95; **kniezeelen**: *knejzēlə* L 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; **kniepotten**: de koe is *gəknijpōt* L 163a.

9.3.4 NEUSKLEM

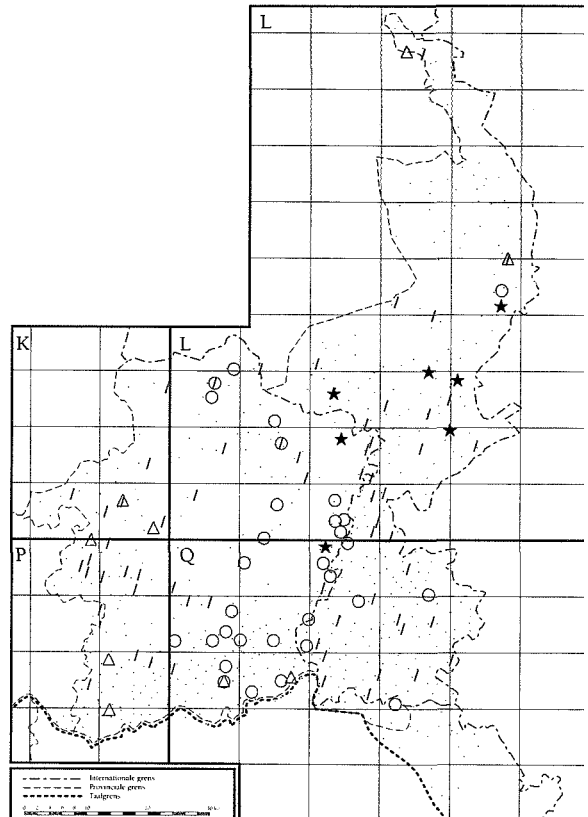
(N 3A, 14d)

[Klem in de neus van een stier.]

ring: *reŋ* L 159a, 164, 165, 211, 288a, Q 180; *reŋk* K 278, 353, 357, 358, 361a, L 265, 266, 268, 269, 269b, 270, 282, 289, 295, 312, 314, 317, 318b, 321, 322, 322a, 325, 329, 330, 332, 360, 362, 371, 372, 373, 377, 383, 386, 413, 422, 424, 427, P 44, 45, 48, 51, 55, Q 2, 3, 11, 12, 33,

Kaart 38. MUILKORF VOOR
KALVEREN

- / muilkorf(je)
- muntel(tje)
- △ kalverkorf(je)
- ★ (kalver)mandje

35, 97, 98, 111, 112a, 113a, 117a, 119, 162, 176a, 187a, 198b, 204a, 207, 211; *rēŋk* L 163a, 286, 316, Q 77, 178, 193, 197, 203a, 209; *reŋk* K 361, L 360, P 173, 213, Q 71, 72, 72a, 77, 80; *reŋk* P 222, Q 78; *rēŋk* L 423; *reŋ* L 369; *reŋk* L 355, 368b, 426, 432, P 46, 174, Q 2, 4, 14; *reŋk* P 176; *rēŋk* Q 3a; *rīŋk* Q 179; **neusring:** *nōsreŋ* K 278; *nōsreŋ* K 317; *nōwāsrēŋk* P 107a; **naasring:** *nāsreŋk* L 290, 320a, Q 9, 18; **nazenring:** *nāzāreŋk* Q 119; **snuitring:** *snōtēreŋk* K 358; *snōātreŋk* Q 156; **stierenring:** *štērēreŋk* Q 197; **scheer:** *sxīr* L 268, 326, Q 198b; *sxīar* L 289*; *sxīr* L 416; *šīr* L 318b, 360, 368b, 371a, 372, Q 94b, 96d, 198b; *šīr* L 317; *šīar* L 270, 321, 369, 420, 422, 424, Q 33, 97, 99*, 111; *šīr* L 420; *sxēr* L 382; *šēr* L 331, 332, 386, 427, 434, Q 7, 9, 20, 95, 111*, 112a; *šējr* L 430; *šer* Q 9; **naas-scheer:** *nāssxēr* L 0426; **praam:** *prām* L 271, Q 12; *prām* L 314; *prāum* Q 156; *praum* Q 76, 162; *pram* Q 96c; *prōm* P 218, Q 95a, 176a; *prōum* Q 77; *prōum* P 174, Q 158; *prōm* L 312, P 222; *prōam* L 286, P 188; *prom* Q 93; *prōm* Q 78; *pruam* Q 78; **prang:** *praŋ* P 48, 49, 50, 51, 54, Q 2; *preŋ* Q 2; **tang:** *taŋ* Q 111; **stierentang:** *štērātaŋ* Q 197.

9.3.5 MUILKORF VOOR KALVEREN
(kaart 38)

(N 3A, 14e)

[De muilkorf voor kalveren die geen hoo- mogen vreten.]

muilkorf: *mulkōrf* L 318b, 330, 332, 382, Q 95 113a; *mulkōraf* L 290; *mulkōrf* L 163a, 265 321, 326, 373, 0426, 432, 434, Q 20, 33, 98 111*, 198b, 204a; *mulkōraf* Q 187a, 204a *mulkōrf* Q 99*; *mulkōraf* Q 198b; *mulkōrf* I 386, Q 211; *mulkōraf* P 107a; *mulkōraf* L 312; *mulkerf* L 362; *mūlkōrf* L 289*; *mūlkōrf* L 371. Q 111, 197, 203a; *mūlkōraf* L 286; *mūlkōrf* L 430; *mūlkerf* L 368b; *mūalkōraf* Q 12; *mōlkōrj* P 177; *mōlkōrf* P 50; *mōujlkerf* L 360; *mōlkōrj* L 265; *mōulkōrf* P 51; *mōwālkōrf* P 54; *mōlkōrj* K 278, P 46; *mōlkōraf* K 357, P 48, 50; *mōlkeraj* Q 72a; *mōlkerf* Q 2; *mōlkerf* K 358; *mōlkeraj* F 49; *mōuālkērf* P 55; *mōulkarf* P 51; *mōwālkōraj* K 353; *mōalkōraf* P 188; *mōulkeraj* L 355; *mōlkōrf* L 413; *mōālkōrf* Q 71; *mōulkōrf* P 58; *mōālkōraf* Q 156; *mālkōrf* P 174; *mālkōraf* K 317; *mēlkōrf* L 371a; **muilkorfje:** *mulkōrfkə* Q 198b; *mūlkōrfkə* L 268; *mōulkōrfkə* L 372;

mälkørjkæ K 361; **kalverkorf:** *kalvørkøræf* K 358; *kävørkøræf* Q 179; *kalvørkøræf* K 361a; *kalvørkøræf* P 218; *kävørkøræf* Q 162; *kalvørkøræf* P 45; **kalverkorfje:** *kalvørkørjkæ* L 159a, 268; *kalvørkøræfjkæ* P 176; **koekorf:** *køjkøræf* Q 156; *køkøræf* P 222; **muttenskorf:** *møtæskøræf* P 48; **mondkorf:** *monkøræf* L 372; **korf:** *køræf* L 316, P 213; *køræf* P 176; *keræf* Q 2; **kalvermandje:** *kalvørmentjæ* L 270; *kävørmentjæ* L 331, 383; *køvørmentjæ* L 318b, 322a; *køvørmentjæ* L 369; **mandje:** *møntjæn* Q 7; **mulband:** *mulbant* Q 96c; *mülbant* L 422; *mølbant* Q 78; **muntel:** *møntæl* L 282, 312, Q 9, 77, 80, 162, 178, 180; *møntjæl* L 423, Q 9, 11, 14, 112a; *møntæl* Q 94b, 96d, 209; *møntæl* Q 76; *muntæl* L 420; *myntæl* Q 158; *mēntæl* Q 72, 93; *mintæl* Q 3, 3a; *møntšæl* L 420; *mōntšæl* L 424; *mønšæl* L 422; *mōndæl* L 314; *menjdjæl* L 416; *mønjkæl* L 269, 317; *mønæl* Q 78; **munteltje:** *møntalkæ* Q 97; *mynjalkæ* L 360; **koemuntel:** *køymøntæl* Q 4.

9.3.6 KALVERJUK

(N 3A, 14f)

[Driehoekig raam om de nek van een kalf.]

juk: *jøk* K 317, L 266, 269, 289, 295, 312, 316, 317, 373, 374, 377, 383, 426, 0426, 432, P 51, Q 80, 187a, 211; *jøk* L 382; *jøk* L 329, Q 97, 111*; *jök* K 353, 357, 358, 361a, L 282, 286, 314, 320a, 355, 369, 371, 413, Q 7, 14, 96c; *jōæk* L 422, 424; *jok* K 278, L 312; *jøk* K 278, L 270, 322a, 374, 430, 434, Q 9; *jøk* L 423, P 45, Q 9, 95; *jōæk* Q 12; *jūk* L 360; *juk* L 420; *juæk* Q 3, 3a; *jÿk* L 360, 416; **jukje:** *jökskæ* K 361; **kalfsjuk:** *kalfsjuæk* Q 4; **jukraam:** *jøkrām* Q 112a; **haam:** *hām* L 159a, 163a, 164, 165, 211, 265, 268, 288a, 289*, 290, 295, 318b, 326, 330, 322, 368b, 371a, 372, 373, 386, 427, Q 20, 111, 113a, 117a, 197, 203a, 204a, 207; *hām* Q 156; *āəm* L 420; *hām* L 422; *hōm* Q 162, 178, 198b; *høəm* Q 156; **haampje:** *hōmkæ* Q 198b; *hōmkæ* P 213; *hōmkæ* Q 198b; **kalverhaam:** *køvørhām* Q 119; **raam:** *rām* L 269b, 270, 331, 372, Q 99*; *røm* Q 95a, 179; *røm* P 176; **houten raampje:** *hømtæ rēmckæ* Q 97; **kennef:** *kenæf* P 50, 188; *kenæf* P 46, 48, 50, 55, 107a, Q 2, 72, 78; *kønæf* Q 72a; *kønæf* Q 76, 77, 158; *kōwønæf* P 222; *kōønæf* P 58; *knef* P 51; *knef* P 49; **gareel:** *græl* P 174; **halster:** *hølstær* Q 193; **halter:** *haltær* Q 209; **driehoek:** *drihøk* Q 98; *drejħuk* Q 95; **driebok:** *dribok* L 321; **scheer:** *sxīr* L 271; **kruis:** *krÿs* P 218.

9.3.7 STAARTKOORD

(N 3A, 14g)

[Koord waarmee men op stal de staart van de koe vastbindt.]

staartkoord: *štärtkørt* Q 33; *štärtkørt* Q 97; *statkøæt* Q 156; *statkwøt* Q 77; **staartkoordje:**

štærkørtjæ L 330; **staartenkoord:** *stærtækørt* L 322a; **koord voor de staart:** *køt vør dær štats* Q 211; **koekoord:** *køwkwøt* Q 93; **strooikoord:** *struikøt* P 176; *struikjuæt* Q 78; **koord:** *kørt* L 282; *kørt* L 316, 329, Q 197, 203a; *kørt* Q 72a; *kør* K 358; *kor* P 51; *køt* P 48, 49, 213; *koÿt* P 48; *køæt* Q 204a; *køæt* Q 72; *køwæt* P 222; *køt* P 174; *kyøt* Q 15; *kyøt* Q 179; **koordje:** *kidšæ* P 55; **staarttouw:** *stæærtøÿ* L 268; *starttøÿ* L 159a, 211, 268, 371a, 427, Q 96d; *štærtøÿ* Q 20; *starttøÿ* L 420; *starttøÿ* L 163a; *starttøÿ* L 373; *sterttøÿ* L 269, 269b, 318b, 383; *štærtøÿ* L 290, 331, 332; *stærtøÿ* L 295; **bindtouw:** *benttøÿ* Q 112a; **touw voor de staart op te binden:** *tøÿv vør dæ štart op tæ beÿæ* Q 98; **touw:** *tøÿ* L 312, 317, 372, 377; *tøÿ* Q 9; *tøÿ* Q 197, 203a; *tøÿ* L 360; *tāÿ* L 420; **staartbinder:** *stærtbendær* Q 204a; *startbendær* Q 198b; *startbenjær* L 373, Q 7; *štartbenjær* Q 198b; *stertbenjær* L 322; *štærbenjær* Q 113a; **staartenbinder:** *startæbendær* Q 95a; *stertæbendær* L 289*; **stotsbinder:** *štütz.bendær* Q 197; **staartlijn:** *startleÿn* L 265; *stertlīn* L 382; *startleÿnæn* (mv.) L 314; **staartenlijn:** *štertælīn* L 295; *stetælīn* P 51; **staartzeel:** *stærtæšÿl* L 423; *stetzæl* P 45; **zeel:** *zæl* Q 35; *zÿl* L 432; *zÿl* L 422; **staarthouder:** *sterthøÿjær* L 326; **staartophouder:** *startophøÿwær* Q 95; **staartkleem:** *startkleem* L 314; **staartleer:** *startlēr* Q 4; **staartband:** *stærtbant* Q 112a; **riem:** *rēm* Q 198b; **teugel:** *tøgæl* K 353; **bindel:** *bÿnæl* Q 2; **kreng:** *kreÿ* P 46.

9.4. Melken

9.4.1 MELKEN

(L 38, 44; JG 1a, 1b; Wi 26; Vld.; monogr.)

[Melk uit de uiers van de koe drukken.

Zie afbeelding 9.]

melken: *melkæ* K 278, 361, L 210, 212, 246, 266, 293, 312, 314, 321, 326, 364, 366, 367, 416, 417, 418, 420, P 50, 119, 120, 121, 169, 171, 176, 192, 193, 195, 214, 219, Q 2a, 3, 5, 7, 19, 32b, 33, 71, 72, 77, 81a, 82, 88, 113, 116, 156, 159, 168a, 177, 178, 208, 222, 243, 284; *melkæn* K 278, 286, 314, 318, 353, 359, 360, 361, L 164, 184, 282, 286, 291, 312, 313, 316, 317, 319, 355, 358, 368, 413, 415, P 46, 52, Q 2, 3, 9, 19, 78, 96c, 170; *mælakæ* K 318, 353, L 250, 271, 289, 316, 355, 372, 413, P 44, 45, 47, 48, 49, 50, 117, 164, 175, 188, 195, 197, 211, 214, 218, 219, Q 1, 2, 2a, 12, 73, 74, 78, 116, 119, 121, 156, 162, 167, 179, 199, 207, 211, 219, 227, 249; *mælækæn* K 315, 316, 357, L 286, 312, 352, 355, P 172, Q 1, 71; *melkn* K 278; *mæ.lkæ* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 415, 419, 424, Q 6, 7, 9, 10, 76, 77, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 94, 153, 154, 155, 158a, 163, 168a,

Afb. 9. Melkcursus in Posterholt

169, 170, 171, 174, 175, 181, 242; *me.lakə* K 359, 360, L 372, 423, P 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 117, 118, 119, 120, 121, 174, 177, 177a, 180, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 220, 223, 224, Q 2, 11, 12, 13, 75, 79, 79a, 80, 88, 96c, 152, 156, 157, 157a, 159, 160, 164, 165, 166, 172, 175, 179, 182, 240; *me.lakən* L 282, 286, 314, 315, 352, 353, 354, 355, 356; *me.lkən* L 421, 422, Q 8; *melaʔən* K 315, 317a; *mēlkə* L 372; *mēlkən* P 51; *mēlakə* Q 188; *mē.lkə* Q 177; *mēlkə* K 318, L 329, 378, P 46, 57, 171, 176, Q 5, 7, 19, 20, 97, 111, 165, 199, 201; *mēlkən* K 361, L 360, 420, P 56, Q 71, 83; *mēlakə* P 113, 115, 172, 173, 176, 176a, 178, Q 2, 9, 95, 284; *mēlakən* K 353, 357, 358, L 282, 286, 317; *mē.lakə* P 118a; *mē.lakən* L 312, 313; *mēlaʔə* K 314; *mēlkə* K 358, L 270, 317, 372, Q 19, 156; *mēlkən* L 417; *mē.lkən* Q 83; *mēlakə* Q 95, 279; *mē.lakə* Q 222, 253; *melkə* L 299, Q 101, 113, 198, 208, 178; *melkən* L 372; *melakə* Q 10; *me.lkə* Q 161, 168, 241; *me.lakə* Q 162; *mēlkə* L 159a, 382, Q 20; *mē.lkə* L 387; *mē.lkə* L 387; *mējlkə* L 422; *mējlkən* P 119; *mōlkə* L 360, Q 88; *mōlkən* L 360; *mōlakə* L 414, P 176, Q 1; *mō.lakə* K 360, 361; *mōlaʔən* K 278; *mōlkə* L 360; *mōlkən* K 360, Q 86; *mōlkən* K 315; *mō.lakən* L 413; *mōjlkən* Q 171; **zijpen:** *sipə* Q 111.

9.4.2 MELKSTOELTJE

(A 9, 13; A 42, 18a; JG 1d; monogr.)

[Houten krukje met drie of vier poten waarop

men zit bij het melken van de koeien.

Zie afbeelding 10.]

melkstoel: K 278, L 214a, 266, 290, 369, 375, J 177, Q 36; *melkstul* L 209, 215a, 265, Q 166 *melakstul* K 318; *melkstul* Q 197; *melakstul* I 330; *melkstual* L 217; *mēlkstul* P 176; *mēlakstū* Q 76; *melkstōl* L 246, 267, 268, 269, 269a, 271 288, 288a, 289, 318, 318b, 320, 320a, 322a 324a, 326, 328, 332, 370, 373, 374, 375, 377 381, 381b, 382, 385, 429a, Q 15, 17, 18, 31, 99 100, 201, 204a; *mēlkstōl* L 270, 290, 299, 377 428, Q 21, 32, 32a, 33, 36, 98, 99, 101, 117a 118, 208; *mēlakstōl* L 381a; *mēlakstōl* L 266 322, 364, 378; *mēlakstōl* L 244c, Q 2, 102 *mēlakstōl* Q 113; *mēlkstōl* L 269a, 295; *mēlkstō* Q 38; *mēlkstōul* L 430, 433; *mēlkstōul* L 434 *mēlkstōl* L 292, 381, 381b, 423, 431, Q 14, 96b *mēlkstōl* L 291, 324, 327, 331, Q 19, 21, 32a, 34 98, 101a, 102, 103, 109, 111*, 192, 201 *mēlakstōl* L 424; *mēlkstōal* Q 203; *mēlakstōl* C 97, 101, 193, 222; *mēlakstōual* Q 2; *mēlkstōul* I 433; *mōlkstōl* L 360; *melkstōl* L 293, Q 15 *melkstōl* L 386, 426, Q 113, 202, 208; *mēlakstō* L 376; *mēlakstōl* L 432a, Q 195, 210; *melkstoa* Q 117b; *melkstōal* Q 196; *melkstōul* Q 118 *melixstōl* Q 211; *mējlkstōal* Q 36; **melkstoeltje** L 271; *melkstōlkə* L 246, 0247, 266, P 118, 210a 220, Q 75; *mēlkstōlkə* L 270, Q 196; *mēlkstōlkə* L 246b, 268, 269, 270, 288, 288b, 289, 289a 295, 318, 318b, 326, 375, Q 105, 203; *mēlkstōlkə* L 298, 300, 429, Q 32a, 111; *mēlakstōlkə* L 378 Q 95, 188; *mēlkstōlkə* L 245; *melkstōlkə* L 296

melkstøltjå L 159a; *meļkstølkā* L 330, 421, Q 17; *meļkstølkā* Q 32, 99*, 103; *meļkštøļzā* Q 222; *meļakštølkā* Q 95, 96a; *meļakštølkā* Q 99; *melkštølkā* Q 117a; *meļkštølkā* L 377; *melkstylkå* L 192, 210, 213, 214, 265; *melkstyltjå* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 192a; *meļakstēlkā* L 364, 366; *melkstēlkā* L 367, 376; **melkkruk:** *meļakkrøk* Q 162; *meļkkrøk* L 246; **melkkrukje:** *meļkkrøkskā* L 269; *meļkkrøkskā* L 271, 326; **kruk:** *krøk* L 329; **krukje:** *krøkskā* Q 103; **melkbok:** *melkbøk* Q 35; **bokstoel:** *bokstu.ūl* Q 74; **driepoot:** *dripōt* Q 101; **driepootje:** *drēiputšā* Q 95; **melkblok:** K 353; **koestoel:** *kōstuaļ* P 184.

9.4.3 DROOGREK

(A 15, 25; monogr.)

[Het houten rek buitenshuis waarop men vaten, melkbussen en emmers te drogen legt.]

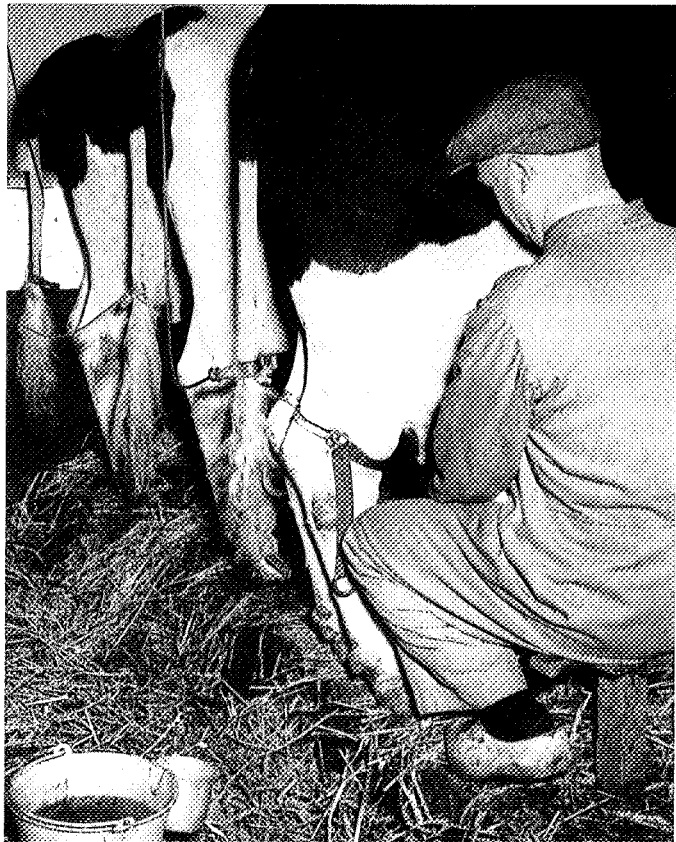
tuitenrek: L 164, 214a, 248, 288a, 293, 318; *tøjtārek* L 210, 214, 244c, 269, 292, 318b, 320, 325, 328, 373, 374, 381a, 381b, 382, Q 20, 102; *tøjtānrek* L 267, 291, 377; *tøjtānrēk* Q 109;

tøjtārek L 210; *tøjtārek* L 211; *tøjtārek* Q 222; **droogrek:** *drøxxrek* L 330, 429; *dryaxrek* L 211, 246b, 248, 328, Q 112a; *dryxrek* L 269, 271; *dryaxrek* L 375; **vaatrek:** *vātrek* L 269; **tobbenrek:** *tøbārek* Q 101, 117a, 193; **melkrek:** *melkrek* L 325; **kruikenrek:** *krūkarek* Q 96a; *krūkarek* Q 101; **rek:** *rek* L 298, 381, Q 101; *rēk* Q 203; **kruikenbank:** *krūkābāņk* Q 103, 201, 202; *krūkābāņk* Q 36, 101a; *krūkābāņk* L 377; **droogbank:** *drøxbāņk* L 269a; **tuitenbank:** *tøjtābāņk* L 215a, Q 102; *tøjtābāņk* L 430; **emmerbank:** *emārbāņk* Q 118; **tobbenbank:** *tøbābāņk* Q 192; **stortbank:** *štortbāņk* L 327; **bankje:** *bēņskā* Q 15; **tuitenhuisje:** *tøjtāhyskā* L 267; *tøjtānhyskā* L 291; **tuitending:** *tøjtādenk* L 289a, 289*; **tuitenstand:** *tøjtāstanj* L 381, 381b; **droogt:** *drøxt* L 192a; **vaatstaander:** L 269; **kruikenbak:** *krūkābak* L 382; **tuin:** *tūn* L 328.

9.4.4 MEER MELK GAAN GEVEN

(N 3A, 68)

meer melk geven: *mīr meļak ʒevā* P 213; *mī meļak gēvā* L 422; de koe *gēft mēr melk* P 48; —

Afb. 10. Melken zittend op een melkkruk

gōf miar melæk P 174; **meer geven:** *mār gevā* Q 180; *mē gēvā* Q 93; *mīr gēivā* L 317; *miar gēvā* L 316; **bijkomen:** *beijkōmā* L 289*; *beijkōmā* Q 77, 158; *beijkomā* Q 96d; *beijkomā* Q 96c; *bēijkōmā* Q 77; *bēijkūmā* Q 4; *bēijkōmā* Q 113a; *beijkomā* L 268; *bēikōmā* P 222; *beijkōmā* L 422; *beijkomā* L 424; *bekomā* L 361a; *bīkōmā* Q 187a; *bīkōimā* L 369; *bīkūmā* Q 198b; *bīkūamā* Q 193; *bīkumā* Q 198b; *bīkōmā* L 321; *bīkōmā* L 331, 368b, 371a, 377, Q 33, 97, 98, 111*, 112a; *bījkōmā* L 325; *bīkōmā* L 373; *bīkūimā* L 416; *bīkumā* L 326; *bykōmā* Q 211; de koe *kōmt bī* L 0426; — *kōmt beī* L 159a; — *kōmt bēj* L 372; — *kōmt biī* L 332; — *kōmt bi* Q 95, 198b; — *kōmtj beī* L 322a; — *kōmtj bī* L 322, 330; — *kōmp beī* Q 94b; — *kōmp bej* L 271; — *kōmp bej* Q 178; — *kōmp bēj* Q 11; — *kōmp bi* L 382, 383, 430, Q 20, 99*, 197; — *kōmp bī* Q 197, 203a; — *kōmt bēij* L 372; — *kōmpjt bīā* L 318b; — *kōmp beī* Q 204a; — *kōmp bēj* Q 179; — *kāmp bēj* Q 156; — *kym bēj* P 218; — *kennt bī* L 416; — *kōm bēj* Q 12; **aankomen:** *ānkōmā* L 289*, 290, 295; *ānkōmā* L 270; *ānkōmā* L 268; de koe *kōmp ān* L 295; — *kōmp ān* L 269b; **bijnemen:** *beijnēmān* K 361; de koe *nemt bē* P 46; **aannemen:** *ānnēmā* P 58; *ānnēmā* P 177; *ānnēmā* Q 72a; *qnnēmā* P 51; *qnnēimā* P 50; *qnnēimā* Q 78; *ennēmā* P 49; de koe *nemt qwan* P 54; — *nemb. ān* Q 2; — *nemt qn* Q 71; — *nemt qn* P 48; — *nimp ān* Q 2; **toenemen:** *tōwnēmā* P 51; **aantrekken:** *ōntrēkā* Q 72; **aangeven:** *āngēvā* L 290; *āngēvā* Q 35; *āngēvā* L 163a; *engēvā* L 164, 165; **aangaan:** *aāngōn* Q 80; *qāngōn* P 176; *qāngōn* Q 78; *qjngōjn* Q 162; de koe *get qn* Q 156; — *get qan* Q 76; **vermelken:** *vārmelkān* L 282; *vōrmelkā* L 288a, 314, 320a, 420; *vārmelkā* L 265; *vōrmelkā* K 353; *vārmelkā* L 312; *vārmelkā* P 44; *vārmelkān* L 286; *vārmelkān* P 45; *vārmōlkā* L 360; de koe *vārmōlkt* L 420; de koe is *vārmōlkān* L 312; **zich vermelken:** de koe *vārmōlkt zex* L 427; **hermelken:** *hērmelkā* Q 3a; *hārmōlkā* Q 204a; **zich hermelken:** de koe *hārmelkt zex* Q 207; de koe heeft *zex hermōlkā* Q 111; **verzijen:** *vārzējān* L 288a; *vāzējā* Q 7; **herzijen:** *hērzējā* Q 9; **vonken:** *vōnkā* L 266, 269; de koe *venk* L 331; de koe is *gāvōnjkt* L 211; **bijvenemen:** de koe *vennt bē* K 358; **bijwinnen:** *bēwēnā* K 358; **weer melk gaan geven:** de koe *gēit wjēr melk gēvā* Q 9; **goed geven:** de koe *geft gut* P 55; — *geft gōwt* K 357; **de melk laten schieten:** de koe *lētā melæk šijātā* Q 209; **zich aan het zetten zijn:** de koe *es zex qn at zētā* Q 204a.

9.4.5 DE MELK INHOUDEN

(N 3A, 69; monogr.)

[Tijdens het melken plotseling geen melk meer geven, gezegd van de koe.]

ophouden: *ophōuwān* L 326; *ophōuwā* L 416, Q 112a, 211; *ophōuān* L 314; *ophōuwā* L 372; *ophōwā* Q 197, 203a; *ophōwā* Q 204a; *ophaywā* L

362, 434, Q 18, 33, 35, 94b, 98, 187a; *ōphaywā* 7; *ōpawā* Q 11; *ōbawā* L 420, 422; *ōphāwān* 286; *ōphāwā* L 265, Q 198b; *ōphāwā* L 31; *ōphawā* L 316, 317, 360, 368b, Q 9, 94b, 97, 99 204a; *ōphaūā* Q 9, 78; *ōbawā* L 423; *ōphōujā* 289*, Q 162; *ōphōjān* L 288a; *ōphōjā* L 266, 29 318b, 321, 322a, 371, 374; *ōphōā* L 290; *ōphājā* 331, Q 3a, 4, 77, 78; *ōphājā* P 55; *ōphājā* L 38; *ōpājā* Q 2; *ōphān* L 355; *ōphā* P 177; *ōphōūtā* 373; *ōphōtā* Q 113a; *ōphaūtā* L 372; *ōphawtān* 373; *ōphawtā* L 386, 427, Q 111, 111*; *ōphādā* 179; *ōphatā* Q 93; *ōphaldā* L 211, 268, 269; de koe *hōlt op* K 358, Q 117a; — *hōlt op* Q 207; — *hōltš op* L 360; — *helt op* L 270, 383, 416, P 22 Q 12, 119; — *heljtj op* L 332, 430, Q 20; — *elt c* L 424, Q 2; — *helj op* L 288a; — *hēlt op* L 163 — *helt op* L 269b, 271, P 218, Q 197, 198b; — *heljtj op* L 330; — *eld. op* Q 96d; — *helt op* Q 9 209; — *hiljtj op* L 369; **optrekken:** *optrekān* 282; *optrekā* K 361, L 270, 314, 422, P 50, 5 176, Q 95, 95a, 176a; *optrejkā* L 377; *optrekā* 358, 361a, P 50, 51, Q 77; *optrejkā* Q 80; *optreī* Q 2; *optreʔā* K 278; *optrekā* Q 180; *uptrekā* 317, P 45; *uptrekā* P 44, 48, 49; de koe *trekt up* 353; — *trekt op* K 358, Q 71; — *trekt op* P 46; — *trekt up* K 357; **in de hoorns trekken:** en *c* *hōrās trekā* L 269; *enā hōrās trekā* P 54; en *c* *hōr trekā* L 318b; en *da hōrn trekā* L 159a; en *c* *hōrās treʔān* K 278; de koe *trektj enā hōr* L 28; — *trektj enā hōr* L 322; de koe heeft in *da hē getrōkā* L 164, 165; **in de hoorns slaan:** de koe heeft en *da hōrās gāšlāgā* L 270; **niet aflaten:** *āflōtā* Q 72a; de koe *lōt na af* P 174; — *lōt ni af* 48; — *lēt ne āf* Q 156; **niet laten schieten:** de koe *lēt nejt šejtā* L 430; — *lejt ne sxejtā* Q 2; **inhouden:** *enhān* P 176; **uitscheiden:** *uwtsējā* L 420; **de pens trekken:** de koe *trekt en da pens* L 41; **vasthouden:** de koe *helt vas* L 0426; **niet doo geven:** de koe *gōft nūt dōr* L 290; **verzijen:** *vārzī* L 320a; *vārzējā* L 267; **verzigen:** *vārzējā* Q 7; **droogmaken:** *driūx mōkā* Q 193; **opkomen:** *ōpkōmān* L 371a.

9.4.6 DE MELK LATEN LOPEN

(N 3A, 70)

[De melk uit de spenen laten vloeien.]

(de melk) laten lopen: *lāwā lōpā* Q 76; *lōtā lōj* L 159a, 163a, 164, 165, Q 94b, 113a, 187a, 19 203a; *lōwātā lōpā* K 278; *lōtā lōpā* L 372, Q 1; *lūōtā lōpā* Q 158; *lōtā lōpā* Q 3, 3a, 117a, 17; *lōtā lōpā* K 278; *lūātā lōpā* Q 80; *lōtā lōpā* Q 7; *lōtā lōpā* Q 35; *lōtā lōpā* L 372; *lōtā lōpā* Q 1; *lūātā lōpā* P 177; *lōtā lōpā* Q 78, 162; *lātā lōpā* L 314; *lōtā lōpān* L 0426, Q 14; *lōtā lōpā* 353, L 268, 269, 270, 271, 289, 295, 318b, 32 322a, 325, 326, 329, 331, 332, 368b, 373, 37 382, 383, 427, 430, 434, Q 14, 18, 33, 95, 97, 9 99*, 112a, 193, 198b, 204a; *lōtā lōpā* Q 1; *lūōtā lōpā* Q 162; *lōtā lōpā* Q 96c; *lōtā lōpā*

176a; *luatā lūpā* P 188, Q 78; *lātā lūpā* Q 9; *lātā lūpā* L 317; *lātā lūpā* L 371, 422, 423; *lātā lūpā* L 420; *lātā lūpā* L 289*; *lwōtā lūpā* Q 178; *lōtā lūpā* Q 93; *lōtā lūpā* Q 72; *lātā lūpā* L 420; *lātā lūpā* L 290, 322, 369, 373, Q 9, 11, 111; *lōjtā lūpā* Q 9; *lōtān lūpā* L 286; *lātā lūpā* L 266, Q 2, 72a; *lōtā lūpā* P 107a; *loatā lūpā* P 218; *lātā lūpā* P 45; *lōtā lūpā* K 358, L 312; *lātā lūpā* K 361, 361a; *lātā lūpā* P 58, 176; *lōtā lūpā* P 46; *luatā lūpā* P 49, 51; *lōtā lūpā* P 50; *lōjtā lūpā* P 51; *lotā lūpā* P 50; *loatā lūpā* P 174; *lōtā lūpā* P 55; *lātā luapān* L 312; *lōtā luapān* L 282; *lātā luapā* P 44; *lātā luapā* L 316; *luatā luapā* P 48; *lōtā luwāpā* K 357, 358; *lātā lūpā* L 416; *lōtā lūpā* L 360; *lōtā lūpā* L 360; *luatā lūpā* P 54; de koe *lōt lōpā* Q 71, 207; — *lōt lōpā* L 211; — *lōj lūpā* Q 96d; — *lōt luapā* P 176; — *lōjt lūpā* L 330; — *lōt lūpā* L 265; — *lēt lōpā* Q 198b, 204a; — *lēt lūpā* Q 20; — *lēt lōpā* Q 197; — *lēt lūpā* L 416; — *lēt lūpā* L 432; — *lēt lōpā* Q 209; — *lēt lōpā* Q 119; — *lēt lūpā* L 320a; — *lēt lōpā* Q 180; — *lēt lūpā* Q 156; — *lēt lūpā* L 424; — *lōt luapā* P 48; **goed laten lopen:** *gōt lātā lūpā* L 371a; **lopen:** *lūpā* L 288a, 362; *lōpā* Q 198b; **laten schieten:** *lōtā sxitā* L 314; *lōtā sētā* Q 111*; **schieten:** de melk *šōt* Q 95a; **(melk) verliezen:** *vārlizā* P 213; *vīzā* P 222; **gemakkelijik geven:** de koe *gōf gāmekalāk* Q 111; **(de melk) goed laten komen:** de koe *lūt gōt kōmā* L 295; **verloren laten lopen:** *vārlōrā lātā lūpā* Q 2; **(de melk) laten gaan:** de koe *lēt gōn* L 426; **los geven:** *lōs gevā* L 355; **deruitlopen:** de melk *lōp dārūat* L 269b.

9.4.7 ZICH MOEILJK LATEN MELKEN

(N 3A, 71)

[Het slechts met moeite gemolken kunnen worden, gezegd van de koe. Er komen in dit lemma verschillende grammaticale categorieën voor.]

taai melken: *tej melkōn* Q 95; *tej melkā* L 268; *tej melkōn* L 282; *tej melākān* L 286; de koe *mōlkt tej* L 360; — *mōlakt tē* K 361; **teeg melken:** *teax melkā* Q 78; *teax mōlākā* P 51; de koe *melkt tēx* P 50; — *melk tiāx* P 188; — *mēlāk tiāx* Q 2; — *mēlāk tiix* Q 71; **zich taai melken:** de koe *melkt zex tej* L 268, 329, 332; — *melkjtj zex tej* L 289, 325; — *mēlkt zex tej* L 416; — *mōlkt zex tej* L 270; — *mōlakt zex tej* L 290; — *mōlkt zex tej* L 269; — *melkt zex teij* L 266, 295, 371a; — *melktj zex teij* L 289*; — *melk zex teij* L 269b, 295; — *melāk sax tej* Q 12; — *melk zex tēj* L 383; — *melktj zex tēj* L 322; — *melkt zex tēj* K 278; **zich teeg melken:** de koe *melk sēx tēx* L 430; — *melāk sēx tēx* P 218; — *melk zex tiēx* Q 14; — *melāk zex tiāx* Q 72a; **zich teeg laten melken:** de koe *lōt sēx tēx melkā* P 50; **taai geven:** de koe *gōft tej* L 318b; *geft tej* L 265; **teeg melken zijn:** de koe *es tēx melākā* Q 156; **wreed melken:** *vrejt mēlākā* Q 80; **vree melken:** *vrē melkā* Q 20; *vrī melākā* Q 211; **zich vree melken:** de koe *melkt zex vrē* L 386, 434; —

melk zex vrē Q 94b; — *mōlkt zex vrē* L 427; — *melk zex vrēj* Q 98; — *melk zex vrēj* L 0426; — *melkt zex vrī* Q 33; — *melāk sēx vrīā* L 422; — *melk zex vrīā* Q 97; — *melkt zex vrīā* Q 35, 207; — *mēlkt zix vrīj* Q 198b; — *melāk zex vrījā* Q 197, 203a; — *mēlāk zex vrīā* Q 99*; — *mōlkt zex vrījā* Q 204a; **hard melken:** *hat mēlākā* P 54; *het mēlākā* P 49; *het mōlākā* P 46; de koe *mēlakt het* P 48; **zich hard laten melken:** de koe *līt zax hāt mēlākā* P 55; **zich strang melken:** de koe *mēlkt zex strāj* Q 9; *mōlāk sēx strāj* L 424; **strang geven:** de koe *gēft strāj* L 316; — *gēft strāj* L 314, 362; — *geft strāj* Q 4; — *gōft strāj* L 317; — *gōf strāj* Q 11; — *gōft strāj* L 369; **zich lastig melken:** de koe *melakt sēx lēstex* L 416; **zich lastig laten melken:** de koe *lit zex lēstex mēlākā* Q 7; **lastig te melken zijn:** de koe *es lēstex tō mōlākā* L 360; **lastig melken zijn:** de koe *es lēstex mēlākā* Q 3a; **haar moeilijk laten melken:** de koe *lōt ōr mūjālāk mēlākā* P 213; **zich slecht laten melken:** de koe *lēt zex slēx mēlākā* L 426; **de melk slecht laten komen:** de koe *lita mēlāk slēx kōmā* L 423; **zich lelijk melken:** de koe *melakt zex lēlāk* L 312; **zich niet goed melken:** de koe *melkt zex nēt gōt* L 373; **zich zwaar melken:** de koe *melkt zex zwōr* L 268; **laag melken:** de koe *melk liāx* P 177; **zich wrang laten melken:** de koe *lōyt sax jfāj mēlākā* Q 96d; **straf zijn:** de koe *es straf* Q 179; **de melk ophouden:** de koe *helt dā melk op* L 420; — *heljt dā melk op* Q 14; **haar melk los geven:** de koe *geft ōr mēlāk lōs* L 355; **de melk niet laten schieten:** de koe *lēt dā mēlkt nēt šōtā* Q 198b; **haar niet laten melken:** de koe *lōt ōr ni mēlākā* Q 158; de volgende woordtypen zijn zelfstandige naamwoorden of zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden die duiden op een koe die slechts met moeite gemolken kan worden: **taai melker:** *tāj mōlākār* P 51; **taai koe:** *tej ku* L 330; *teij kuw* L 320a; *tej kuw* L 372; *tē koj* K 358; **tege koe:** *tex ku* Q 77; **taai:** *teijā* L 271; *teij* L 420; *tēj* L 322; *tē* K 357; *tēā* P 45; *ti* K 358; *tuj* P 176; **tege:** *tēgā* P 174; *tex* Q 178; *tiāx* P 222; **wrede koe:** *vrē ku* L 331; *vrīā kōw* Q 111*, 119; **wreed beest:** *vrē bēs* L 386; **wrede udder:** *vrīā ōdār* Q 119; **wrede:** *vrīā* Q 18, 111; *vrīj* Q 209; *vrījā* Q 197; **een harde voor te melken:** *ān hōtā vōr tō mēlākā* P 107a; **lastige koe:** *lēstegā kuw* L 372; **moeilijike koe voor te melken:** *mūjālākā kuj vōr tō mēlākā* K 353; **kwade koe voor te melken:** *kōj ku vōr tō mēlākān* L 312; **kwade koe:** *kwōj kuj* K 317; **stijf krenq:** *stējf krenj* Q 95a; **krenq:** *krenj* L 322; de volgende woordtypen zijn bijvoeglijk naamwoord: **taai melks:** *teij melks* L 326; **taai:** *tej* L 163a, 164, 165, 211, 270, 288a, 312, 322a, 382, Q 9, 94b; *teij* L 289*, 318b, 321, 377; *tēj* L 368b, Q 96c; *tēj* K 361, L 159a; *tej* L 372, 422; **teeg:** *tejx* Q 76; *tēx* Q 77, 93, 162, 186; *tēax* Q 78; *tex* Q 162; *tīax* Q 2; *tījāx* Q 2; **wreed:** *vrī* Q 117a, 193, 198b; *vrīā* L 373, Q 3, 198b; *vrī* Q 95, 112a, 187a; *vrīj* Q 113a, 204a; **hard:** *het* P 44; **kwaad:** *kōwāt* K 278.

9.4.8 VERSE KOE

(N 3A, 60)

[Koe die pas gekalfd heeft en aan een nieuwe melkperiode begint.]

verse koe: *versə ku* L 268, 270, 271, 321, 329, 330, 373, 383; *vərsə ku* L 382; *vərsə ku* L 386; *vərsə kō* Q 95; *vesə kuj* K 353; *vesə kuj* K 317; *vesə kuj* P 44; *vesə kujj* P 48; *vesə kuj* K 357; *vesə koj* P 49; *vesə kō* P 50; *vesə kujj* P 46; *vəsə ku* L 374, 432; *vəsə kō* L 427; *vəšə kō* L 434; *vərsə ku* L 163a, 269, 269b, 270, 282, 295, 316, 317, 318b, 322, 325, 377; *vərsə kuw* L 164, 165; *vərsə kū* L 265; *vərsə kōw* Q 3a; *vərsə kōw* Q 3; *vərsə koj* K 358; *vərsə koj* K 361a; *vərsə kōw* L 289*; *vərsə kuw* L 322a; *vərsə kōw* L 290; *vərsə kuj* K 278; *vərsə kō* Q 2; *vərsə kō* P 50; *vərsə kuj* K 278; *vərsə kōw* P 54; *vərsə kōw* L 288a; *vərsə ku* L 289; *vərsə ku* Q 180; *vərsə kuw* L 420; *vərsə kōw* Q 33; *vərsə kōw* Q 111*; **verse vaars:** *vərsə vėrs* L 318b; *vərsə vėrs* L 322a; *vərsə vės* L 320a; *vərsə vjās* P 176; **verse maal:** *versə mōl* L 271; *vərsə mōl* L 159a, 265; **versgekaljde koe:** *vərsəgəkəfdə kō* Q 197, 203a; *vərsəxəkəwvdə kō* L 422; *vərsəgəkəwvdə kō* Q 9; *vərsəxəkəwvdə kō* L 424; *vərsəgəkəwvdə kōw* L 360; *vərsəgəkəwvdə ku* L 360; *vərsəxəkəwvdə kō* P 176; *vərsəgəkəfdə kū* Q 77; *vərsəgəkəfdə kōw* P 188; *vərsəgəkəwvdə kəw* Q 156; *vərsəgəkəwvdə kōw* P 179; *vərsəgəkəfdə kō* Q 204a; *vərsəgəkəwvdə kō* Q 198b; *vərsəxəkəwvdə kō* P 218; **versgekaljde:** *vərsəgəkəwvdə* Q 72; *vərsəxəkəwvdə* Q 77; *vərsəgəkəwvdə* Q 209; *vərsəgəkəwvdə* Q 11; *vərsəgəkəwvdə* L 430; *vərsəgəkəwvdə* L 416; *vərsəgəkəwvdə* P 107a; *vərsəxəkəwvdə* Q 93; *vərsəgəkəwvdə* P 222; *vərsəgəkəwvdə* Q 178; *vərsəgəkəwvdə* Q 198b; *vərsəxəkəwvdə* Q 76; **versgekalverde koe:** *vərsəxəkəwvdə kō* P 213; **verskalvige koe:** *vərsəkejvəgə kō* Q 9; *vərsəkejvəgə kō* Q 94b; *vərsəkejvəgə kōw* Q 111*; **verskalvige:** *vərsəkejvəgə* Q 12; *vərsəkejvəgə* Q 187a; *vərsəkejvəgə* Q 99*; *vərsəkejvəgə* Q 35; *vərsəkejvəgə* Q 111; **vers kalfje:** *vərsə kejvəgə* Q 20; **verse:** *versə* L 331; *vesə* P 45; *vəsə* L 369, 371, 371a, Q 18; *vjəsə* Q 162; *vərsə* K 358, 361, L 211, 268, 355, Q 4; *vərsə* L 312, 314; *vərsə* L 314; *vərsə* Q 2; *vjəsə* Q 71, 78; **vaars:** *vərs* Q 94b; **vaarsje:** *vjəsə* Q 2; **frisse koe:** *frəsə ku* L 373; *frəsə kōw* Q 119; **frisse vaars:** *frəsə vėrs* L 326; *frəsə vės* L 0426; **frisgekaljde koe:** *frəsəgəkəfdə kō* Q 204a; **fris-melkende koe:** *frəsəmelkənt kōw* Q 119; **gekaljde koe:** *gəkəwvdə kō* P 177; *gəkəwvdə kō* Q 95a; **gekaljde vaars:** *gəkəwvdə vėrs* L 368b; **kalkoe:** *kəwvdə* Q 14; *kəwvdə* Q 197; **kalkskoe:** *kəwvdəskō* Q 7; **melkkoe:** *meləkəwvdə* Q 72a; **melkgevende koe:** *meləkəwvdə kō* L 422; **eersteling:** *īsəlej* P 55; *isəlej* P 51; *jəsəlej* P 55; *jəsəlej* Q 158; **eerste maal:** *qstə mōl* L 163a; **eerste:** *īstə* Q 113a.

9.4.9 DRIESPEEN

(N 3A, 66)

Koeuier die slechts uit drie kwartieren melk geeft. Het is niet altijd goed aan te geven of de benamingen duiden op de koeuier met de afwijking of op de koe met een dergelijke koeuier.]

driespeen: *drispən* Q 18; *drišpən* L 332, Q 2 112a; *drispən* L 321; *drišpən* K 361; *drēspən* K 358; *drēspən* L 268; *drēspən* P 44; **driespener:** *drišpənər* L 322a, 383; *drispənər* L 32 *drišpənər* P 50; **driedeem:** *dridēm* L 159 382, 430; *dridēm* L 326; *dridēm* Q 20 *dridēm* K 278, L 211; *drijdēm* Q 204a; *drēdēm* Q 2; *drijdēm* L 372; *drijdēm* K 353, L 31 *drijdēm* Q 211; *drijdēm* L 312; *drijdēm* 312; *drējdēm* K 358; *drējdēm* P 48; *drējdēm* 218; *drējdēm* K 361a; **driedemer:** *dridēmər* 163a, 164, 165, 282, 318b, 329, 330, 042 *dridēmər* L 373, 427, Q 97, 98, 111, 111 *dridēmər* K 278; *dridēmər* L 317; *drijdēmər* 371; *dridēmər* L 371a; *dridēmər* L 36 *drijdēmər* L 420; *drijdēmər* L 416; *drēdēmər* 295; *drēdēmər* P 45; *drijdēmər* L 36 *drējdēmər* Q 71; *drijdēmər* L 422; *drijdēmər* 424; *drijdēmər* K 357, L 269, 288a, 289*, Q 9 *drijdēmər* L 266; *drijdēmər* Q 93; *drijdēmər* 290; *drējdēmər* P 50; *drijdēmər* Q 198 *drijdēmər* P 54; *drijdēmər* Q 77; *drēdēmər* 317; *drēdēmər* Q 2; *drēdēmər* P 46; *drēdēmər* 78; *drēdēmər* Q 80; **drie demen:** *dri dēmə* 373; *dri dēmə* L 316; *dri dēmə* L 422; *dri dēmə* Q 95a; *drē dēmə* Q 179; *drē dēmə* Q 72a; **dri deemse:** *drijdēməsə* L 295; *drijdēməsə* L 29 **driedemige:** *drijdēməgə* Q 187a; **koe met drie demen:** *kō met dri dēmə* Q 99*; *kō met dri dēmə* Q 197; *kō met dri dēmə* Q 197, 203a; *kōw n drē dēmə* Q 4; **koe bet drie demen:** *kōw be dr dēmə* P 188; *ku be drē dēmə* P 107a; **dri deemse koe:** *drijdēməsə kōw* L 355; **met de drie demen:** *met də dri dēmə* Q 209; **driestreke:** *drištrəkəl* L 265; **drieling:** *drišlən* L 318 **driesteek:** *drēstək* L 268; **drietoom:** *drijtōm* 269b; **drietop:** *drijtōp* L 416; **drietop:** *drijtōp* 269b; **driesslag:** *drišlōx* Q 117a; **één valk deem:** *ij vālsə dēm* P 55; **scheve uier:** *šēj ūjər* L 377; **demer:** *dēmər* Q 98.

9.4.10 TWEESPEEN

(N 3A, 66)

[Koe die slechts uit twee spenen melk geeft.] **tweespeen:** *twēspən* K 361; *twēspən* L 332, 112a; *twīspən* L 268, Q 18; *twīspən* L 32 *twīspən* P 44; **tweespener:** *twēspənər* L 38 *twēspənər* L 322a; *twīspənər* P 50; **tweedeem:** *twēdēm* L 159a, 314, 382, 430; *twēdēm* L 320; *twīdēm* K 361a; *twīdēm* L 420; *twīdēm* L 321

twijadēm K 353; *twidēm* K 358, L 314; *twidēm* L 372; *twiadām* L 312; *twiadōm* P 48; *twejdēm* Q 2; *twejdēm* Q 207; *tswejdēm* Q 211; *twēdōm* P 218; **tweetemer:** *twēdēmār* L 163a, 164, 165, 282, 318b, 329, 0426; *twēdēmār* L 373; *twēdēmār* Q 93; *twēdemār* Q 198b; *twēdīmār* L 371a; *twēdōmār* Q 77; *twejadēmār* K 278; *twe-dimar* L 317; *twidēmār* L 269, 286; *twidīmār* L 416; *twīdiamār* Q 2; *twīadēmār* L 289*, 330; *twīadēmār* Q 111; *twīademār* P 45; *twīadīamār* L 369; *twidēmār* L 295, 318b, P 51, Q 95; *twidējamar* P 51; *twidemār* P 49; *twidēmār* Q 193; *twidimar* L 420; *twidōmār* P 46, Q 71; *twiadēmār* K 317; *twiadēmār* Q 111*; *twīadīamār* L 360, 371; *twījadēmār* K 357; *twejdēmār* Q 98; *twejdōmār* Q 80; *twjēdēmār* Q 9; **twee demen:** *twē dōmā* Q 179; *twī dīmā* L 422; *twī dōmā* P 176; *twīā dēmā* L 316; **twee-deemse:** *twidēmsā* L 295; *twēdēmsā* L 386, Q 35; *twīadēmsā* L 270, 271; *twīadēmsā* Q 119; *twīadēmsā* L 289; **tweedemige:** *twīdemegā* Q 187a; *twēdēmegā* L 331; *twīdemegā* Q 3; *twīadīamegā* L 270; **koe met twee demen:** *kō met twē dēmā* Q 99*; *kō met twījā dēmā* Q 197, 203a; **tweestrekkel:** *twīastrekāl* L 265; **tweeling:** *twīlēj* L 318b; **tweetoom:** *twītōm* L 269b; **tweetop:** *twītōp* L 269b; **tweeslag:** *twēšlāx* Q 117a; **twee goede tetten:** *twī gūj tētā* P 222; **twee valse demen:** *twī valsā dēmā* P 55; **demer:** *dēmār* Q 98; **geit:** *gejt* Q 156; *gejt* L 290; *gēat* P 177.

9.4.11 VERSTOPTE SPEEN

(N 3A, 67a)

Speen waaruit wegens verstopping geen melk komt.]

verstopte speen: *vərštōptā špēn* L 383; **verstop-te deem:** *vərštōptā dēm* L 314; *vərštōptā dēm* Q 9, 197, 203; *vərštōptā dīm* L 422; *vərštōptā dīm* L 360; *vərštōptā dīam* L 312; *vərštōptā dōm* P 48, Q 80; *vərštōptā dēm* Q 204a; *vərštōptā dīam* L 270; *vərštōptjā dīam* L 369; *vərštōptān dīam* L 420; *vərštōp-dā dēm* L 269; *vərštōp-dā dīam* L 321; *vərštōp-dā dēm* L 270, 290, 295, 331; *vərštōp-dā dēm* Q 119; *vərštōb-dān dēm* Q 2; *vərštōptān dēm* K 278; **stop:** *stōp* L 326, 0426; *štōp* Q 111; *step* P 54; *stōpān* (mv.) L 282; *stōp* (mv.) L 269b, 322a, Q 9; **stopdeem:** *štōpdēmā* (mv.) Q 193; **lamme deem:** *lamā dem* P 49; *lam dēm* Q 96c; *lam dōm* P 46; *laēm dōm* P 58; *lām dem* P 51; *lām dēm* L 422; *lām dēm* L 424; *lām dīm* L 420; *lāēm dēm* Q 12; *lāēm dēm* P 55; *lāēm dem* P 177; *laēm dōm* P 174; *lōēm dōm* P 188; *lōm dōm* Q 71, 78; *lōāmā dōm* P 176; *loēm dōm* P 218; *lōm dēm* Q 96d; **lamme tet:** *lōm tēt* Q 78; **kapotte deem:** *kāpōtā dēm* K 358, P 51; *kāpōtā dēm* L 416; *kāpōtā dēm* L 372; *kāpōtā dem* P 45; *kāpōtā dīm* L 372; *kāpōtā dōm* P 48; *kāpōtā dīam* L 312; **kwade deem:** *koj dōm* Q 77; *koj dōm* Q 77; *kōj*

dōm Q 179; *koj dōm* Q 158; **dode speen:** *dōjā špēn* Q 112a; **dode deem:** *dōjān dēm* Q 7; **dode tet:** *dōj tēt* P 222; **dood kwartier:** *duət kærtijār* Q 2; **dove deem:** *dōuf dōm* Q 94b; **slappe deem:** *šlapān dēm* L 432; **ontstoken deem:** *ōntstōkā dēm* L 355; *ōntstōkā dēm* Q 11; *ōntstōkā dīam* L 322; **toeē deem:** *tu dēm* L 316, 318b; *tu dīm* L 317; **vuile deem:** *vul dēm* Q 99*; *vōul dōm* Q 72; **slechte deem:** *słextā dēm* L 288a; *słextā dōm* Q 180; **verloren deem:** *vərlojūrā dōm* P 107a; **verdroogde deem:** *vərdrujəgdā dēm* K 353; **verspeelde deem:** *vəršpeldā dēm* Q 211; **wrang:** *vraŋ* K 361a, L 271, 360, Q 93; **uierontsteking:** *ujərōntštēkeŋ* Q 204a; *ujərōntštēkeŋ* L 270; *ōjərōntštēkeŋ* L 368b; **ontsteking:** *ōntštēkeŋ* Q 20; *ōntstiakeŋ* Q 72a; **rijzing:** *rēizeŋ* P 50; **knop in een deem:** *knup en ən dēm* Q 98.

9.4.12 DROGE KOE

(N 3A, 73)

[Koe die geen melk meer geeft maar toch niet drachtig is.]

droge koe: *drōgā ku* L 163a; *drōx kō* L 0426; *drīj kō* L 422, Q 95, 198b; *drījāx kuw* L 420; *dryx kō* Q 209; *drīx kō* Q 2; **droogstaande koe:** *drījxstōndā kōw* L 371a; **droge manse koe:** *drījāx mōs kō* Q 197, 203a; **droge:** *drygā* P 44; **muntige koe:** *mōntegā kuj* K 278; *mōntegā kujj* P 48; *mōntegā kōjj* P 51; *mōntegā ku* P 49; *mōntegā kuj* K 317; *mōntegā kū* Q 176a; *mōntegā kōj* K 358, P 51; *mōntegā kōw* Q 178; *mōntaxā kā* P 218; *mōntegā kōjū* Q 179; *mentegā kō* Q 72a; *mentegā kōjū* Q 4; *mūntegā kō* Q 78; *mījāntegā kaj* P 177; *mēntegā ku* Q 72; **muntige:** *mōntegā* P 50, Q 158; *mōntegā* P 107a, 174, 176, Q 71; *mōjūntšegā* Q 156; *mēntegā* P 54; *mīntegā* Q 2; **guste koe:** *gōstā ku* L 265, 268, 269, 369, 386; *gōstā kuw* L 372; *gōstā ku* L 295; *gōstā ku* L 269b, 271, 289, 321, 383; *gījstā ku* L 270; *gōstā ku* L 330; **guste:** *gōstā* L 331, 372; **droge, guste koe:** *drījāx gōstā kōw* L 290; **droogstaande, guste koe:** *drījxstōndjā gōstā kōw* L 289*; **guste, droge:** *gōstā drūāx* L 320a; **manse koe:** *maws ku* L 368b; *maws kōw* Q 111, 111*; *maws kō* L 423, Q 9, 14; *majs kōjūw* Q 33; *majs kōjū* Q 20; *majs kō* Q 94b; *majs kō* Q 11; *mājūs kō* Q 12; *mās kō* Q 193; *mās kōjū* Q 96d; *mōs kō* Q 204a; **lege koe:** *lēx kōjū* L 430; *lēx kō* Q 98; **lege melkkoe:** *lēx mēlākkuj* L 312; **leeg beest:** *lēx bīst* P 55; **mest-koe:** *mestku* L 377; **slachtkoe:** *slāxkō* L 424; *šlāxkōw* Q 211; **een voor het mes:** *ej vōr ət mets* Q 207; **weidenkoe:** *wajkuj* K 353; **afgemolken koe:** *āfgəmolkā kōw* Q 7; **woekerdier:** *wukərđūr* L 314; **os:** *ōs* L 382.

B. MELK EN BOTER

10. Melk en melkbehandeling

10.1 MELK (kaart 39)

(A3, 3; A 11, 1c; A 17, 17; A 7, 14; RND 40; RND 127; S 23; JG 1a, 1b, 2c; L 1a-m; L 4, 3; L 29, 5; NE 3, V 6n; Vld.; Gwn 10, 1; monogr.)
[De hoofdzakelijk uit water, eiwit, vet en melksuiker bestaande witte vloeistof die door het vrouwelijk rund wordt afgescheiden.

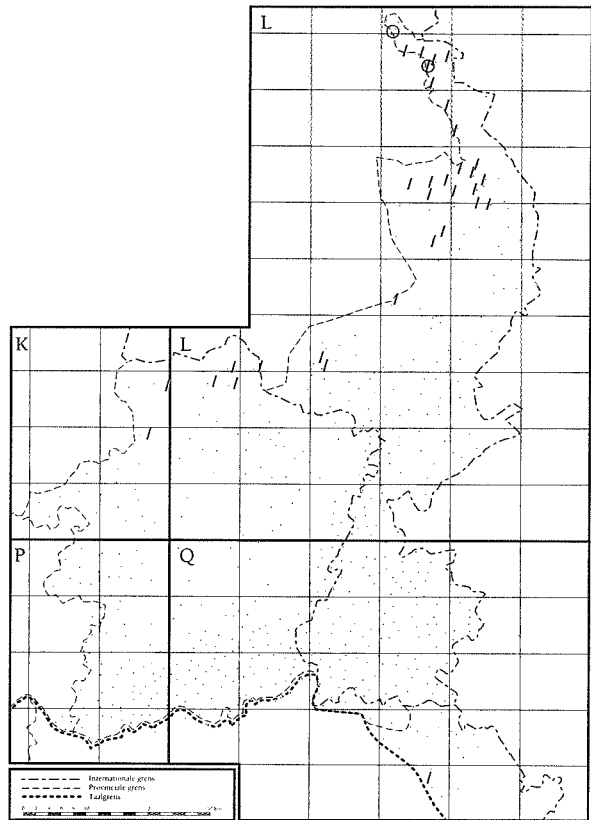
Op de kaart is het woordtype **melk** niet opgenomen.]

melk: *melk* K 278, 314, 315, 316, 317, 353, 357, 358, 360, L 164, 165, 192, 209, 210, 211, 213, 214, 215a, 245b, 246, 246b, 247, 248, 249, 266, 267, 268, 269, 269a, 271, 288a, 289, 289a, 290, 291, 294, 295, 296, 300, 312, 313, 314, 316, 318, 318b, 319, 324a, 328, 329, 332, 333, 355, 360, 362, 366, 368, 370, 371, 372, 374, 385, 387, 414, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 426, 428, 429, 429a, 433, P 47, 54, 56, 58, 119, 162a, 164, 171, 172, 174, 176, 179, 180, 182, 186, 187a, 188, 192, 193, 211, 211a, 218, 219, Q 1, 2a, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 20, 21, 31, 32, 32a, 33, 36, 71, 72, 81a, 82, 83, 89, 90, 95, 95a, 100, 101, 102, 103, 106, 117, 158, 161, 162, 167, 168a, 178, 192, 201, 203, 203b, 247, 247a; *melak* K 278, 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, L 213, 214a, 250, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 288, 288a, 289, 289a, 289*, 298, 312, 313, 318, 322, 324a, 325, 328, 329, 378, 381b, 382, 416, 417, 418, 431, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 58, 113, 115, 117, 121, 172, 174, 176, 177, 178, 179, 182, 183, 188, 192, 195, 214, 218, 219, 227, Q 1, 2, 2a, 3, 5, 9, 12, 14, 18, 19, 21, 38, 71, 72, 77, 81a, 82, 83, 96a, 99, 100, 102, 111, 156, 166, 167, 203, 242, 247, 284; *me.lak* K 359, 360, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 319, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 419, 420, 421, 422, 424, 424, P 51, 53, 55, 56, 57, 58, 118, 119, 120, 121, 174, 177, 177a, 180, 184, 186, 187, 188, 192, 220, 223, 224, Q 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 79a, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 96c, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 163, 165, 168a, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 178, 179, 181, 182, 240; *mēlk* L 244a, 248, 250, 269a, 368, Q 12, 95, 284; *mēlak* L 244c, 246a, Q 113, 198; *mē.lak* L 372, 382; *m.ēlk* L 245, 246, 250, P 121, Q 97; *mēlek* Q 203a; *meĭlk* L 191, 192, 192a, 213, 246b, 249, 268, 269, 271, 286, 292, 292a, 296, 298, 299, 300, 312, 313, 318, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 352, 360, 367, 368, 370, 373, 374, 375, 377, 378, 378*, 379, 380, 381, 381b, 382, 386, 414, 415, 418, 420, 422, 425, 426, 428, 429,

429a, 430, 431, 433, 434, P 44, 45, 46, 50, Q 2, 3, 7, 8, 9, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 31, 34, 71, 74, 78, 86, 88, 89, 93, 95, 96a, 96b, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 111, 111*, 154, 162, 167, 168, 177, 196, 201, 203, 240, 284; *meĭlak* F 278a, 314, 315, 316, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, 361, L 115, 159a, 163, 192, 192a, 210, 214, 214a, 215, 216, 217, 244c, 245, 246, 246a, 246c, 247, 248, 249, 250, 265c, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 282, 286, 290, 291, 292, 294, 295, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 316, 317, 319, 320, 322, 322a, 324, 324a, 325, 328, 329, 330, 331, 352, 353, 355, 356, 360, 364, 368, 369, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 381, 381a, 382, 386, 387, 414, 415, 416, 417, 420, 421, 423, 425, 427, 428, 432, 434, P 44, 45, 48, 47, 48, 50, 55, 107a, 113, 115, 117, 118a, 172, 175, 176, 176a, 177, 178, 183, 184, 186, 188, 195, 197, 211, 212, 214, Q 2, 3, 5, 6, 7, 9, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 30, 32, 32a, 33, 35, 36, 38, 39, 78, 79, 80, 83, 89, 95, 96a, 96b, 98, 99, 99*, 101, 101a, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 112, 113, 117, 117a, 118, 119, 156, 161, 162, 163, 172, 180, 181, 183, 187, 192, 193, 193a, 195, 196, 201, 203, 204, 205, 206, 240, 241, 248; *me.lak* Q 2, 162; *me.əlak* I 192; *mealk* Q 34; *meĭlaq* Q 10; *meĭk* L 293, 323, *meĭlk* L 248, 288b, 289, 298, 329, 368, Q 9, 14, 17, 80, 160; *mēlak* L 217, 246, 246b, 298, 323, C 88, 95, 102, 198; *mē.lk* L 314, Q 168a; *mē.lak* C 71, 172, 247; *melk* L 191, 293, 297, 298, 327, 329, 331, 376, 377, 386, 419, 426, 432a, P 53, C 15, 19, 21, 29, 30, 32, 32a, 32b, 33, 35, 39, 98, 100, 101, 111, 112b, 113, 113a, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121, 195, 196, 202, 203, 204a, 205, 206, 207, 208; *melak* K 314, 318, L 290, 291, 299, 317, 322, 432a, P 57, 117, 176, 182, 218, 219, 227, Q 86, 88, 91, 93, 95, 113, 113a, 117a, 117b, 118, 171, 172, 179, 197, 200, 202, 203, 204a, 208, 210, 251, 253, 259; *me.lak* K 314, C 161, 162, 164, 168, 241; *meĭx* Q 116, 121, 121b, 121c, 211, 222; *meĭax* Q 116, 121, 211, 222, *meĭaš* Q 222; *mēlk* L 381, Q 32; *mēlak* L 291, C 278; *mē.lak* P 52, 55, 57, 58, 120, 188, 222, 223, Q 71, 72, 74, 75, 77, 78, 82, 154, 166, 168a, 177, 188, 195, 199, 200, 249, 251, 260, 279, 284, *mē.lk* Q 278; *mē.laš* Q 263; *mēlaš* Q 222; *mēla* Q 222, 262; *meĭlk* L 216, 329, 353, 383, 434, C 20, 30; *meĭlak* L 248, Q 102; *meĭlk* P 121; *mōli* L 360, 372, 381a, P 120, Q 3, 21, 72, 179; *mōlaj* P 57, Q 1, 93, 158, 167; *mō.lak* Q 1; *mōlek* L 354, *mō.lak* P 119, Q 1; *mōlak* K 360, 361, L 355, C 1; *mōlk* L 414, Q 2; *mō.lak* L 413; *mōlak* Q 93, *mylk* Q 2; *milak* Q 253, 284; *mī.lak* Q 253, 254, 255, 259, 278, 279; *milāš* Q 222; *milāž* Q 222, *molk* P 51; *malak* L 286; **romen:** *rōmā* K 278, 317a, L 163, 163a, 163b, 164, 165, 209, 210, 213, 214, 214a, 215, 216a, 245b, 265; *rōmān* F 278; *rō.āmā* L 192, 213, 245; *rōmā* L 209; *rō.mi* L 209; *rōmā* L 159a, 210, 214, 215, 216a; *rōm:* L 214a; *rōmā* L 210, 265, 281, 281*; *rūmān* I

Kaart 39. MELK

- / romen
 ○ room

244c; *rūamə* L 214, 216, 284, 285, 286; *rūamən* L 313; *ruamə* L 191, 192, 209, 210, 211, 213, 214, 214a, 215, 216, 217, 245b, 246a; *ruamən* L 313; *ruəmən* L 282, 312; *rumə* L 279; **room**: *rōm* L 115, 164; *rōam* L 115.

10.2 BIESTMELK

(L 32, 100; JG 1a, 1b; S 3; A 7, 18; monogr.)

[De eerste melk van de koe, nadat ze gekalfd heeft.]

biestmelk: *bistmelək* P 50; *bistmē.lək* P 52, 55; *bistmø.lək* K 361; *bestmelk* K 358, L 368, P 116; *bestmelək* K 318; *bēstmēlk* Q 17; *bismēlk* L 191, 248, 250, 329, P 164, Q 9, 158, 247; *bismēlk* L 268, 282, Q 101a; *bismēlk* P 178; *bismē.lək* P 118a, Q 91; *bismēlk* Q 252; *bismēlək* Q 156; *bismējlk* P 119; *bismē.lək* P 53, 57, 119, 120, Q 73, 76, 79a, 80, 87, 88, 90, 152, 153, 154, 158a, 160, 163, 172, 181; *bismēlək* L 315, P 46, 47, 113, 117, 172, 174, 175, 180, 195; *bīsmēlk* P 50, Q 168, 179; *bīsmēlək* P 48; *bī.smēlk* Q 2a; *bīsmē.lək* P 177, Q 83, 84, 94, 155, 171, 175, 177, 179, 182; *bī.smē.lək* Q 74, 77; *bīsmēlk* L 269a; *bīsmēlək* Q 172; *bīsmē.lək* Q 168; *bīsmē.lək* Q 161, 162; *bijsmēlək* P 219, 227;

bijsmēlək P 218; *bijsmē.lək* P 121, 184, 187, 197, 220, Q 157a, 164; *besmelk* K 358, L 245, 246, 248, 358, P 175, 176; *besmelək* L 266, P 44, Q 259; *besmē.lək* K 360; *besmēlək* L 244c; *besmēlk* L 268, Q 8; *besmēlək* L 429; *besmējk* L 246; *besmēlək* L 244c; *besmølk* K 359; *besmø.lək* L 413; *bēsmēlk* L 269, 298, 377, 389, 416; *bēsmēlək* L 418; *bēsmēlk* L 300; *bēsmēlək* L 267, Q 96a; *bēsmē.lək* L 366; *bēsmēlk* L 297; *bēsmēlək* Q 117a; *bēsmølk* L 413; *bēsmēlk* Q 284; *bēsmēlək* Q 253; *bēsmē.lək* P 51; *bējsmē.lək* Q 75, 79; *bējsmē.lək* Q 157; **biestromen**: *bistrōma* L 210; *bisruamə* L 210; **biezenmelk**: *bizəmēlk* Q 156; **biest**: *bist* K 278, 315, 317a, 318, L 164, 165, 192, 210, 211, 213, 214a, 215a, 216, 217, 246a, 271, 282, 286, 295, 312, 313, 314, 315, 316, 385, 431, Q 3, 71; *bīst* P 49, Q 113; *bī.st* Q 72; *biəst* K 317; *best* K 278, 314, 316, 318, 353, 357, 361, L 286, 316, P 45, Q 2; *bəst* K 315; *bēst* L 270, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 292, 292a, 317, 318, 318a, 318b, 318d, 318e, 319, 320, 321, 322a, 324a, 326, 328, 330, 367, 368, 434a; *bēst* L 290; *bis* K 357, 358, L 165, 191, 192a, 214, 215, 245b, 248, 249, 250, 282, 313, 352, 353,

354, 355, 381a, 426, P 45, Q 7, 15, 31, 33, 36, 38, 96b, 96c, 97, 99, 101, 102, 104a, 105, 112b, 116, 117b, 118, 187, 192, 196, 201, 208, 222; *bis* L 424, Q 6, 9, 15, 22, 89, 178, 192; *bīas* L 417, Q 113; *bijis* P 177a; *bēs* L 267, 291, 292, 293, 295, 296, 299, 320, 322, 323, 325, 327, 328, 330, 331, 333, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 378, 381, 381b, 382, 386, 414, 415, 416, 419, 420, 421, 422, 423, 425, 426, 428, 429a, 431, 432a, Q 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 21, 30, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 88, 98, 99*, 101, 102, 103, 111, 113, 117, 117b, 196, 198; *bēs* L 364, 416, 418; *bēš* L 382, 387; *bes* K 353, 357, 359, L 352, 356, 366, P 46, Q 32, 203, 208; *beis* L 429, 430, 433, Q 27, 29, 102; *beas* L 290; *bejas* L 381b; *bes* Q 3, 5; **eerste melk:** *istā melk* P 171; *īstā melk* L 414; *istā melāk* P 172, 173; *īstā melāk* Q 1, 81a, 82; *istā mē.lāk* P 56, Q 2, 2a; *īstā mēlāk* P 176a; *istā mēlāk* P 219; *īstā mē.lāk* Q 188; *jostā mē.lāk* P 58, 118, 186, 187, 188, 192, 223, Q 75, 78, 156, 159, 169, 241; *jostā mē.lāk* P 52, Q 165; *jostā melk* Q 71; *jostā mēlāk* Q 173; *jōsā mē.lāk* Q 76; *jōstā mē.lāk* Q 242; **verse melk:** *versā melāk* L 376; *vjōsā mē.lāk* Q 159; *vjōsā mē.lāk* Q 174; **moedermelk:** *mudārmelāk* P 179; **bedmelk:** P 119, Q 71; *betmelk* P 56; *betmelāk* P 115; *betmēlāk* Q 1; *betmōlk* Q 2; **beddenmelk:** *bēdāmējālāk* P 177; **slechte melk:** *slēxtā mēlāk* P 176; **vuile melk:** *vōl mēlāk* P 214; *vōyl mē.lāk* Q 167, 240; *vōl mē.lāk* Q 168a; **vette melk:** P 219; *vetā melk* P 171; **kalvermelk:** *kalvārmelk* P 176; **kalversmelk:** *kāvārmelāk* Q 179; **kalfsmelk:** *kalfsmēlāk* Q 2; **kalfjesmelk:** *kelfkasmēlāk* Q 2; **nuttefjesmelk:** *mōtākasmēlāk* P 176; **melk van een kalfkoe:** *mōlk vān ān kalfkō* Q 2; **zoete melk:** *zjētā melk* L 312; **melk:** *melk* K 278; **zog:** *zox* Q 2; **zeverpap:** *zivārpap* L 316; **mee:** *mē* P 183.

10.3 DUNNE MELK

(N 3A, 74)

[Dunne melk met een laag vetgehalte.]

blauwe melk: *blāywā melk* L 163a, 265, 269, 269b, 371a; *blāyw melk* L 322a, 329, 331, 332, 373, 0426, Q 95, 95a, 198b; *blāyw melāk* Q 193; *blāyw melk* Q 35; *blāyw mējlāk* Q 198b; *blaw melk* L 270, Q 97; *blaw melāk* Q 9, 111; *blaw mēlāk* Q 9; *blaw melk* L 427; *blaw mēlk* L 416; *blaw mōlāk* L 317; *blōywā melk* P 50; *blōyw mēlāk* L 312; *blōyw melāk* P 218; *blōw melāk* Q 71; *blōw melāk* Q 211; *blōyw melāk* L 422; *blōyw melk* L 371; *blō melāk* Q 3; *blō melāk* K 357, 358; *blō mōlk* P 51; *blō mōlāk* K 358, 361a; **blauwe romen:** *blōywā rōmā* L 164, 165; **melk van een blauwe koe:** *melk vān ān blāywā ku* L 314; *melk vān ā blāyw kū* L 320a; *mēlāk vān ān blō kō* Q 2; **dunne melk:** *dōnā melāk* K 353; *dōnā melāk* P 44, 48; *dōnā melāk* P 49; *dōn melk*

K 361, L 314, 318b, 320a, 321, 332, Q 4, 111* *dōn melāk* K 317, L 316, 372, 424, Q 76, 156 187a; *dōn melāk* Q 77, 96d, 156, 162; *dōn mēlāk* Q 77; *dūōn melāk* Q 158; *dōn mēlāk* P 45; *dō mōlk* P 46; *dōn mōlāk* P 51; *den mēlāk* L 416, C 72a; *den mēlāk* P 54; *den mōlāk* L 360; *dūn mēlāk* P 177; *dūn mēlāk* Q 78; *dēn mōlāk* Q 72; *dīn mēlāk* P 55; **dun (bijvgl. nmw.):** *dōn* Q 197, 203a; **magere melk:** *māgērā melk* L 268 269, 270, 271, 326; *māgēr mēlk* L 295, 318b 374; *māgēr melāk* L 423, Q 197; *māgēr melāk* F 278; *māgēr melk* Q 112a; *mōgēr melāk* P 213 *mōxār melāk* P 218; **magere (bijvgl. nmw.) mōgērā** Q 93; **mager (bijvgl. nmw.):** *māgēr* I 159a; **slappe melk:** *slapā melāk* L 420; *slap: mēlāk* P 107, 176; *šlapā melk* Q 98; *šlapā mēlāk* Q 99*; **arme melk:** *ērām mēlāk* P 222; *ern mēlāk* Q 178; *ērām mēlāk* P 48; *ērām melāk* C 180; **zwakke melk:** *zwākā melāk* L 422; *zwak: mēlāk* Q 96c; *zwākā melāk* Q 12; **slechte melk** *slēxtā melk* L 289*, 318b; *šlēxtā melk* L 386 **schiere melk:** *sxīrā melk* L 163a; **geen dikke melk:** *gējn dekā melk* L 368b; **watermelk** *wātārmēlk* L 382; *wātārmēlāk* Q 2; **flauwe melk** *flā mēlk* Q 179; **lichte melk:** *lēxtā melk* L 420 **fluitjesmelk:** *flōjtjasmēlk* P 176; *flētšasmēlāk* C 2; **fluit:** *flōjt* Q 7; **melk met weinig graden** *mēlāk mēt wējnex grōdā* L 372; **melk zonder graden:** *mēlāk zōndār grōdā* L 355; **melk met min graden:** *mēlk mēt mēn grōtā* L 372; **weinig graden:** *wējnex grōdā* L 312; **een met nee vet:** *ēj mēt nēr vet* Q 207; **klater:** *klātār* L 266 332; **vazelmelk:** *vāzālmēlk* Q 97; de volgende woordtypen zijn werkwoordelijke uitdrukkingen: **geen graden geven:** *de koe gēft gējn grōdā* L 360; **niet veel graden hebben:** *de koe hūt nī fel grōdā* Q 3a; **melk geven wie een lei:** *de koe gīft mēlk wī ān lej* Q 198b; de volgende woordtypen zijn woordgroepen: **slecht in de graden:** *slēxt en dā grōdā* L 282; **met weinig vetgehalte:** *mēt wēnāx šlētšāhālā* Q 209; **laag in het vet:** *lēx en āt vet* L 430, Q 20; *līāx ēnt ve* L 369; **te weinig vet:** *tā wēnāx vet* Q 204a; **geer vet:** *gējn vet* L 373.

10.4 KARNEMELK (kaart 40)

(L 1u, 103; L 27, 30; JG 1a, 1b; R 3, 49 en 71; S 17; S 23 add.; A 7, 16; RND 100; Gwn 10, 3 Vld.; monogr.)

[De voeistof die van de room overblijft als de boter gemaakt is.

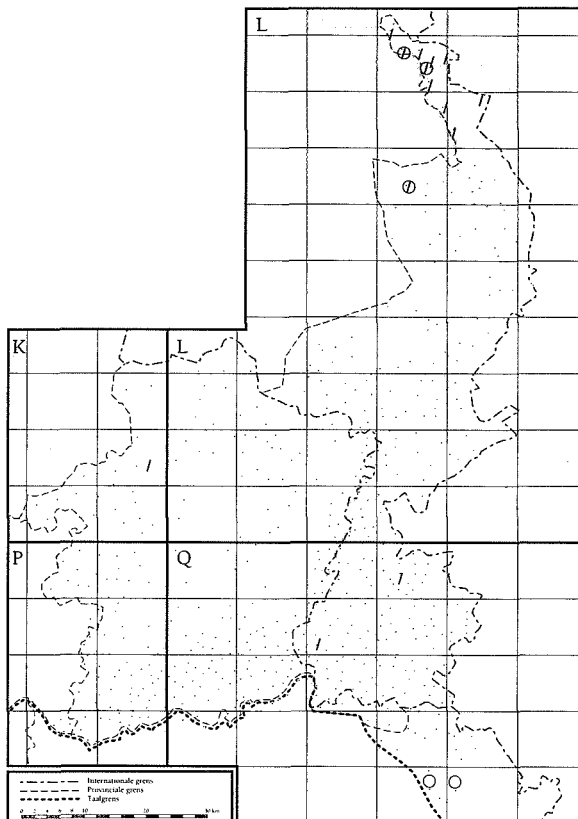
Op de kaart is het woordtype **botermelk** niet opgenomen.]

botermelk: K 315, 316, 353, 357, 358, 359, 360 L 213, 214, 245, 246, 248, 288, 289, 295, 298 314, 318, 318b, 324, 354, 371, 374, 385, 414 428, 433, 434a, P 52, 56, 57, 121, 171, 172, 176 188, 192, 219, Q 1, 7, 15, 22, 33, 36, 96a, 97, 98 99, 115, 164a, 253; *bōtārmēlk* L 266, 288a, 319

Kaart 40. KARNEMELK

- / karnemelk
 ○ melk

429a, P 47, Q 15, 21, 27, 74, 100; *bōtarmelak* K 357, L 286, 293, 314, 318c, 326, 352, 353, 355, 356, 414, 429a, P 44, 45, 48, Q 1, 18, 19; *bōtarmēlk* L 269a, P 51; *bōtarmēlak* L 244c, 289, Q 99; *bōtarmelāq* L 288, 288a, 318; *bōtarmēlk* K 315, L 270, 292, 298, 320, 330, 352, 355, 376, 378, 427, 428, 430, P 48, 176, Q 7, 14, 17, 20, 21, 31, 88, 96a, 96b, 98, 100, 101, 101a, 102, 103, 105; *bōtarmelak* K 278a, 315, 316, 317, 317a, 318, 359, 361, L 381a, 429, P 45, 43, 48, 176, 214, Q 7, 9, 21, 95, 99, 99*, 101, 161, 162, 183; *bōtarmēlak* K 358, Q 9; *bōtarmēlk* L 433; *bōtarmēlak* L 244c, Q 88, 95, 188; *bōtarmelāq* K 357, L 314, 319, 352, 353, 369, 371, 421, 425, 428, 434, Q 9, 15, 19, 20, 32, 33, 98, 99, 101, 103; *bōtarmēlaq* Q 21; *bōtarmēilk* Q 167; *bōtarmēilk* K 358, Q 102; *bōtarmōlk* K 360, Q 32a, 101; *bōtarmōlak* K 360, L 414; *bōtarmōlaq* Q 1; *bōtarmōlak* L 413; *bōtarmōlak* K 278; *bōtarmelk* L 323, 426, Q 32, 100, 101; *bōtarmēlak* Q 260; *bōtarmilk* Q 259; *bōtarmīlak* Q 253; *bō.tarmelak* K 278; *bō.tarmelak* L 417; *bō.tarmēlk* Q 1, 11; *bō.tarmēlak* K 357, 359, 360, L 319, 355, 369, 370, 371, 420, 422, P 44, 46, 51, Q 7, 8, 10, 11, 12, 13, 88, 96c;

bō.tarmēlak Q 95; *bō.tarmelāq* P 57, Q 88; *bō.tarmē.lak* Q 249; *bō.tarmē.laq* Q 188, 247a, 251; *bō.tarmō.lak* K 360; *bō.tarmō.lak* K 361; *bō.tarmōlk* L 414, P 51; *bō.tarmī.lak* Q 279; *bō.tarmī.laq* Q 255, 259, 278; *bō?armelak* K 314, 353; *bōtjarmē.lak* P 55; *boātarmelk* K 278, P 177, 187a; *boātarmelak* Q 1, 72; *bōātarmelak* L 289; *boātarmēlk* L 315, Q 78; *bōātarmē.lak* L 313, 423, 424, Q 6; *boā.tarmē.lak* L 354; *bōā.tarmē.lak* L 372; *bōā.tarmē.lak* Q 178; *bōātarmelāq* Q 38; *boātarmēilk* Q 36; *boātarmelak* Q 32, 192; *boātarmōlak* K 278; *bōātarmōlk* Q 34; *botarmēlk* K 317, L 192, 192a, 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a, 247, 249, 267, 269, 271, 289a, 293, 294, 295, 300, 320, 321, 324a, 326, 328, 329, 374, 377, 379, 380, 381, 382, 384, 385, 387, 431, 432, P 54, 58, 118a, 119, 121, 121a, 176, 177, 183, Q 83, 154, 166, 168a, 240, 278; *botarmelak* L 209, 266, 298, 312, 322, 375, 378, 381b, P 178, 188, Q 32, 38, 156, 196; *botarmēlk* L 246, 248, 250, 295, 316, 327; *botarmēlk* L 115, 210, 213, 215a, 266, 268, 270, 286, 290, 292, 299, 300, 329, 331, 373, 377, 381, 381b, 382, Q 2a, 9, 34, 71, 72, 91a, 82, 97, 111, 111*, 113,

278; *botarmelæk* L 192, 213, 214a, 215, 244c, 247, 250, 267, 268, 270, 271, 291, 292, 322a, 324, 330, 383, P 48, 20, 174, 180, 184, 197, 218, 219, 227, Q 1, 77a, 156, 160, 201, 203, 248; *botarmę.læk* L 314, 421, P 58, 118, 120, 121, 223, Q 2a, 83, 163, 165; *botarmęlq* L 214, 249; *botarmę.lq* L 246; *botarmęlaq* L 209, 214a, 216, 217, 245, 246a, 246b, 246c, 265c, 269, 413, Q 83, 111, 112, 113, 118, 121, 192, 201, 204, 205, 206; *botarmęlaq* Q 193; *botarmęliš* Q 222; *botarmelk* L 270, 293, 318, 327, 386, 432a, Q 35, 112b, 113, 117, 118, 119, 121, 177, 196, 208, 278; *botarmelæk* L 376, P 183, Q 117a, 121; *botarmelēx* Q 211; *botarmēlk* P 186; *botarmēlæk* Q 158; *botarmē.laq* Q 82; *botarmēlāž* Q 222; *botarmølk* L 265, 297, 378; *botarmølæk* L 381; *botarmølæk* L 265; *botarmī.læk* Q 254; *bo.tarmę.læk* L 316, P 56, Q 155, 181, 242; *bo.tarmę.læk* Q 162; *bojtarmęlæk* P 49, 175, 179, 182, 186, 195, 220; *bojtarmę.læk* L 282, 286, 312, 315, 352, 353, P 118a, 119, 177, 177a, Q 73, 74, 78, 161, 164, 166, 240; *bojtarmęlæk* P 117, 172; *bo.tjarmę.læk* P 187, 188, 192, Q 75, 76, 77, 79, 79a, 80, 89, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 163, 168a; *bojtarmę.læk* Q 241; *bo.tjarmę.læk* Q 168; *bojtarmelk* Q 158; *bojtarmę.læk* P 52, Q 170, 182; *boj.tarmę.læk* P 53, 57, Q 167; *boj.tjarmę.læk* Q 169; *bojtarmęlæk* P 47; *bojtarmęilk* Q 241; *bojtarmelæk* P 117, 182; *bojtarmē.læk* P 58, 120, 188, 222, 223, Q 74; *bojtarmē.ælæk* Q 72; *bojtarmęlaq* P 218, 219; *bojtarmę.laq* P 52, 57, 195, Q 71, 75, 77, 78, 154, 168a, 177; *bōj.tarmē.lāš* Q 263; *bojtarmølaq* P 119; *boj.tarmī.læk* Q 284; *bojtarmelæk* P 174, 175; *bojtarmęlæk* P 50, 113, Q 163; *bojtarmelk* Q 71; *bojtarmęlaq* P 107a; *buōjtarmęlæk* Q 172; *bojtarmelk* P 119, Q 83, 201; *bojtarmelæk* L 332; *bojtarmelk* L 294, 313, P 186, 193, 197, Q 71; *bojtarmelæk* L 313, 329, P 177, 178, 184, Q 180, 196; *bo.tarmę.læk* P 224; *bojtarmę.lk* P 50; *bojtrmęlk* Q 168; *bojtarmęlaq* L 282, 291, 297, 312, 387, Q 35, 39, 117, 117a, 119; *bojtarmęilk* P 121; *bojtarmelk* Q 35; *bojtarmelēx* Q 116; *bōtarmęlæk* Q 12; *bōtarmęlk* L 214; *bōtarmęlaq* L 316, Q 14; *bōtarmęlk* L 296; *bōyātarmelk* K 278; *bojtarmęlæk* P 115, 167, 172, 173; *bojtarmelk* P 176; *bojtarmelæk* P 113, 176a; *bojtarmilęq* P 227; *bojātarmelæk* K 278; *bojtarmęlæk* P 211; *bajtarmelk* P 176; *bajtarmęlæk* P 115; *bōjtarmęlæk* P 115; *bōjtarmęlaq* P 47, 172, 212, 214; *bōtarmelk* L 292a, 431; *bōtarmelæk* L 324a; *bōtarmęlk* Q 80; *bōtarmę.læk* Q 171, 175; *bō.tarmę.læk* Q 2, 84; *bōtarmelk* Q 117, 117b; *bōjtarmē.laq* Q 166; *buō.tarmę.læk* Q 174, 179; *buōtarmęlk* Q 93; *buōtarmølk* Q 86; *bōtarmęlk* Q 2; *bō.tarmę.læk* Q 2; *buō.tarmē.laq* Q 171; *buō.tarmilęq* Q 86; *bōtarmęlk* L 299, 381b; *buōtarmelæk* Q 179; *buōtarmelæk* Q 179; *buōtarmęlk* Q 172; *buō.ītarmęlaq* Q 179; *buō.ītarmē.laq* Q 172; *butarmelk* L 317, 360a, P

175, Q 3; *butarmelæk* Q 36, 240; *butarmęlæk* (241; *butarmęlaq* L 286, 292, 293, 294, 298, 300, 320, 325, 331, 374, 375, 376, 377, 386, 432, 1 55; *bu.tarmę.læk* Q 177; *buā.tarmę.læk* Q 90, 91 172; *butarmelk* Q 30, 39; *buātarmelk* Q 3 *buātarmelæk* L 287, 288a, 288b, 288c, 289, 289* 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, Q 3; *buātarmęlk* L 415, 420; *buātarmęlaq* Q 198; *buātarmelk* L 329 *buātarmølk* Q 33; *bujtarmę.læk* L 364, 365, 415 *buj.tarmę.læk* Q 94; *buja.tarmę.læk* L 356, 360 367; *būjtarmę.læk* L 363; *būja.tarmę.læk* L 358 359, 361, 362, 366, 368; *būtarmelk* L 420 *būtarmęlk* L 368; *būtarmęlk* L 420; *būtarmęlaq* L 415; *bū.tarmę.læk* L 419; *bū.tarmęlaq* L 420 *būātarmelk* L 372; *būātarmęlk* Q 198 *būātarmęlæk* L 317, 372; *būātarmę.læk* Q 87 *būā.tarmęlk* Q 3, 5; *būā.tarmę.læk* L 317 *būātarmęlk* L 416, 417, 418, Q 3; *būātarmęlaq* L 289, 368, Q 30, 36, 105; *bū.ātarmē.laq* Q 199 200; *bytarmę.laq* Q 5; *byjtarmelk* L 364, 416 *byjtarmęlk* L 367, 416; *byjtarmęlæk* L 418 *by.tarmęlaq* L 364; *byjtarmęlaq* L 416 *byātarmelk* L 416; *byētarmelæk* Q 94 *byē.tarmęlaq* Q 91; *bētarmęlaq* L 355 *bē.tarmęlaq* L 356; *bēātarmęlæk* L 360; **karnemelk**: K 317; *karnamęlk* Q 95; *karnamęlæk* L 285; *karnamęlk* Q 32; *kęrnamęlæk* L 115 *kęnmelk* L 191, 192, 209; *kęnmelk* L 165 *kęnmęlæk* L 159a, 164; *kęnāmęlk* L 164; *kęmęl* L 163; *kęnāmęlæk* L 163, 163a, 163b, 164, 165 192a; **melk**: *męlk* L 164, 209; *męlæk* L 159a *melæk* L 164; *mølæk* L 279, 281, 284; **melken pap**: *męlakępap* L 159a; **gestoten melk** *gęstjōtę melk* L 416; **hooggedraaide melk** *hōgadrēdę melk* Q 77.

10.5 GERONNEN MELK

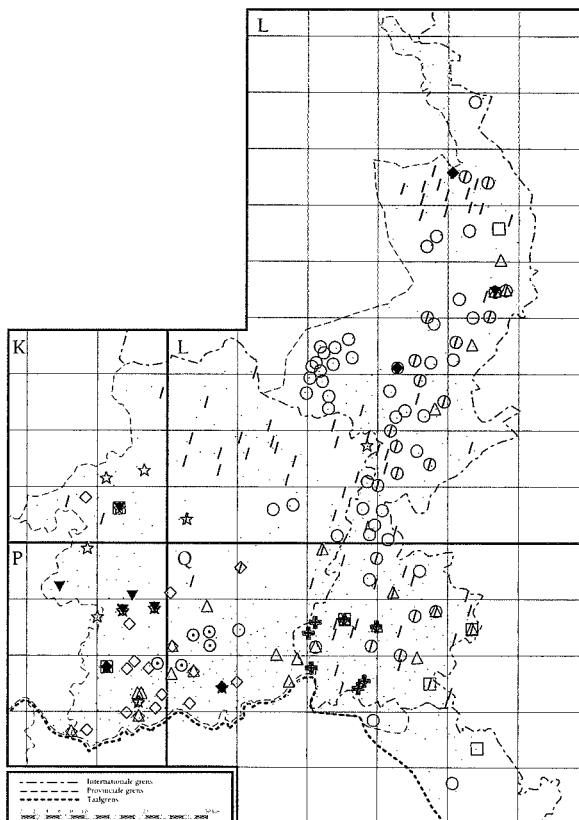
(L 2, 7; A 7, 15; monogr.)

[Melk die door het lange staan dik en zuur is geworden.]

zure melk: L 248, 295, 385, Q 15; *zjŗę melk* (156; *zjŗ melk* L 282; *zur melk* P 176, Q 7, 247a 278; *zur melk* L 355, 378; *zur męlæk* L 381b, (19, 38, 99, 99*, 102; *zur męlk* Q 36; *zur melk* I 293, 327, 329, 386, Q 35, 100, 101, 112b, 117 119, 203, 208; *zur męlk* Q 32; *zur melæk* L 376 Q 117a, 253; *zuar melk* L 356; *zuar melæk* P 188 *zuar męlk* L 326; *zuar męlæk* L 270, Q 201; *zua melk* Q 113, 117b, 202; *zūrę melk* L 217, P 169 Q 22; *zūrę męlk* Q 101; *zūrę melk* Q 121; *zūę melk* L 432a; *zūr melk* L 191, 209, 298, 313, 319 322, 328, 352, 353, 377, 429a, 431, P 48, Q 15 21, 27, 31, 34, 36, 89, 99; *zūr melæk* Q 83; *zū męlk* L 292a, 373, 381b, 382, Q 14, 103, 111* *zūr męlæk* L 330, P 55, Q 32, 95; *zūr męjilæk* (102; *zūr melæk* K 353, Q 93, 192; *zūr męlāž* (222; *zor melk* L 420, Q 96b; *zor męlæk* Q 96a; *zo melæk* Q 192; *zoær melk* L 419; *zoær męlæk* Q 2 *zōrę męlk* L 269a; *zōrę męlæk* L 244c; *zōrę męlęi*

Kaart 41. MELKZEEF

- / (melk)zij(tje)
- zijschotel
- △ (melk)zeef(je)
- ◇ zijg
- ☆ (melk)filter
- (zij)trechter
- ♣ zijbaar
- ▼ (melk)zift
- ⊙ zijgschotel
- ◆ teems

L 267; *zōr melk* L 246, 271, 288a, 289, 318b, 320, 324a, 374, 417; *zōr melāk* L 266; *zōr melk* L 292, 422, Q 102; *zōr melāk* L 291, 292, 324a; *zōr mēlk* Q 198; *zōr mēlāk* L 244c; *zure romen: zūra rōma* L 164, 165; *zūr rūama* L 214; **verzuurde melk:** *vərzūrdə melk* Q 89; **dikke, zure melk:** *dekə zur melk* L 426; **dikke melk:** L 269, 282, Q 18, 33, 201, 247; *dekə melk* L 433; *dekə melāk* Q 171; *dekə melk* L 381b, 428, 430, Q 17, 178; *dekə mēlāk* Q 12, 96a, 99*; *dekə melāk* Q 10, 93; *dekə mēlāk* L 354; *dikə mēlk* L 269a; *dikə mēlāk* L 381a; **geronnen melk:** L 371, P 171, 211, 212; *gəronə melk* K 358, P 50, 118, 162a, 165, 167, 169, 171, 174, 176, 189, Q 157; *gəronə melāk* P 192; *gəronə mēlāk* P 47, 48, 49; *gəronə mēlāk* Q 160; *gəronə melāk* P 183, Q 78; *gəronə mēlk* Q 80; *gəronə melk* K 315, 352; **doorgeroomde melk:** *dōrgəroōmdə melāk* Q 158; **geklonterde melk:** *gəklontərdə melk* Q 160; **gedraaide melk:** Q 200; *gədraīdə mēlk* Q 105; *gədrīdə melk* Q 279; **gekeerde melk:** *gəkīrdə mēlk* Q 200; *gəkīadə melk* Q 253; *gəkēīdə mēlāk* Q 102; **gehotselde melk:** *gəhotsəldə melk* L 192a, 286; **gedrezen melk:** *gədrēzə melk* P 171; **gedreesde melk:** *gədrēsəldə mēlk* P 211a; **omgegangen melk:**

ōmgəgəngə melāk Q 95; *ōmgəgəngə melāk* Q 253; *ōmgəgəngə melk* Q 121; *ōmgəgəngə melk* Q 200; *ōmgəgəngə melk* Q 208; *ōmgəgəngə melk* Q 210; **overeengegangen melk:** *ōvəreīngəgəngə melk* Q 17; *ōvəreīngəgəngə melk* L 368; *ōvəreīngəgəngə melk* Q 98; **overeengegane melk:** Q 15; **ineengelopen melk:** *enēngəlōpə melk* L 192a; **overeengelopen melk:** *īvəreīngəlōpə melk* Q 3; *īvəreīngəlōpə melk* Q 168; **bijeengeschoten melk:** L 289a; *bingəsxōtə mēlk* L 315; *bīngəsxōtə mēlk* L 313; *bīngəsxōtə melāk* L 355; **geschoten melk:** *gəsxōtə mēlk* L 248; **overeengeschoten melk:** *ōvəreīngəsxōtə mēlk* L 368; **gemattelde melk:** *gəmatəldə melāk* L 355; **mat:** Q 78; **bedorven melk:** *bəđōrvə mēlk* Q 7.

10.6 MELK ZEVEN

(S 46; Wi 30; monogr.; add. uit N 12, L 324)

[De melk door een doek, zeef of filter laten vloeien om de melk te zuiveren van onbruikbare of verontreinigende stoffen of bestanddelen.]

zijgen: *zēīgə* P 50, 176, Q 178; *zēīgə* K 315, L 250, Q 3, 71; *zēīgə* K 353, P 171; *sēīgə* Q 222;

zēgə K 358, L 244b; zēgən Q 2; sēəgə Q 116; zēigə L 210; zēəgə L 212; zaəgə Q 156; zāigən Q 83; zigən L 417; ziəgə L 289; zīgə Q 101; **zijen:** zējə L 215, 215a, 288, 289, 290, 291, 296, 297, 372, Q 12, 96a, 104a, 105, 118, 198, 284; zējan K 278, L 165, 286, 355; zējan L 286; zējə L 164, 191, 209, 210, 213, 245, 246a, 248, 266, 267, 268, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, Q 117b, 187; seə Q 284; zējə L 159a, 211, 217, 249, 250, Q 113, 116, 202, 204a, 208, 279; zējan L 184, 216; zē.īə L 246, Q 207; zījə L 288, 295, 298, 299, 300, 318, 320, 325, 327, 328, 330, 331, 333, 374, 378, 379, 380, 381, 382, 387, 425, 426, 427, 429, 431, 432, 434a, Q 19, 22, 27, 30, 32, 32a, 33, 35, 97, 99, 969*, 101, 102, 103, 110, 111, 196, 196a; zijan L 385, Q 14; zīə L 387, Q 16, 29, 98; zian L 326, 360; zīə L 321, 323, 324, Q 20, 198; zijan L 269, Q 21; ziajə L 271; zīə Q 19; zūə Q 199; **doorzijen:** dōrzian Q 203; **doorgieten:** L 314; **zeven:** zēvə Q 203; **zijpen:** zīpə L 378.

10.7 MELKZEEF (kaart 41)

(A 18, 11a; L 48, 35.Ia; Lu 2, 35.Ia; Gwn 8, 6; JG 1d; monogr.)

[Voorwerp waarmee men melk zeeft. Het is een soort vergiet met als bodem een doek. De melk wordt uit de melkemma via deze melkzeef in de melkbus gegoten. Hierdoor blijven grove verontreinigingen achter.

Zie afbeelding 11.]

zij: zēj K 278, 353, L 250, 286, 290, 352, 353, 355a, 370, 414, 421, P 186, Q 3, 10, 102, 121,

193, 0195; zē.ī K 278, L 314, 355; zēj K 278; zē L 215a, 245b, 250, Q 10, 117a, 119, 208, 222; zē L 360, 372; zēj L 214, 214a, 296, Q 113, 208; zē K 357; zāi Q 121b; zī L 292, 298, 317, 320, 332, 356, 362, 363, 367, 369, 375, 378, 378*, 381, 386, 429, 431, Q 21, 31, 33, 36, 38, 99, 99*, 100, 101, 101a, 103, 111*; zī L 319, 369; zī L 381b, Q 95, 112; zīj L 269a, 271, 293, 322, 325, 360a, 377, 381a, 381b, 419, 421, Q 7, 15, 196, 196a, 201, 203; zia L 434a; zī.ī L 372; ziaī L 421; **zijtje:** zējk Q 2a; **melkzij:** melkzēj L 355; melkzēj L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; melkzēj L 352 melkzēj.ī L 314; melaxzēj Q 222*; melakzēj L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 269; melk zī L 269, Q 15, 99; melkzīj L 325; melakzī Q 99 melakzī Q 101; melkzi Q 103; **zijg:** zējx K 353c, 118, 118a, 119, 176, 177, 186, 188, 197, 212, 214, 220, Q 78, 157, 166; zējgə Q 2; zēx P 176, 177a zē.x P 176; zējax P 224; zējx Q 3; zējx P 195; zāj Q 162; zāix Q 163; **zijger:** zēgər Q 2; **zijschotel** zējxsətəl L 245, 291; zējšətəl L 290; zējxsətəl I 289a, 289*; zējšətəl L 300; sējšətəl Q 284 zējxsətəl L 215a, 244c, 271; zējšətəl Q 247a zējxsətəl L 288; zējšōətəl L 424; zējxsuətəl L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e; zēxsətəl L 269; zēxsətəl L 245 zējxsətəl L 267; zējšətəl L 291, Q 113; zējxsətəl I 192a, 246b, 291, 296; zējxsətəl L 214; zējxsətəl I 267; za.ījšətəl Q 83; zisxsətəl L 288, 292, 382 zisətəl L 294, 330, 373, 377, 381a, 431, Q 20, 34, 201; zisətəl L 375; zisətəl L 295, 298, 318, 318b, 327, 328, 332, 426, 430, 433, 434, Q 21, 95, 101a zisətəl Q 19, 112; zisətəl L 293, 295; zisətəl I 381b; zisətəl L 415a, 416; zisətəl L 292, 293

Afb. 11. Melk in de kruiken gieten

322, Q 201; **zījšotal** L 324; *zi.āšytal* L 416; *zīāšytal* L 416; **zījšotal** L 292; **zījgshotel:** *zejxšxotal* P 187; *zejxšxotal* Q 152; *zejxšxasol* Q 75; *zēxšōjtāl* Q 74; *zēxšōjtāl* Q 80; **zījbaar:** *zejbār* Q 96a; *zejbq.r* Q 188; *zibār* Q 99; *zībār* Q 95a; *zibq̄r* Q 101; *zībq̄r* Q 196, 196a; **zījgpot:** *zejxpot* P 197; **zījtrechter:** *zejtrectar* L 248; **trechter:** K 358, P 176; *trextar* Q 99; *trejtār* Q 262; *tritār* Q 208; *tritā* Q 121; **melkfilter:** K 315, P 119; **filter:** *feltar* K 317, 358, L 371a, 414, P 45, 107a, 108a, 176, 186, Q 162; **zeef:** Q 95; *zēf* L 269, 271, 299, Q 179; *zē.af* Q 156; *zeaf* Q 71; *zīaf* Q 157; *zef* P 184, 220; *zēf* P 212; *žef* Q 171, 172; **zeefje:** *zēfkā* Q 7; **melkzeef:** L 268, 329, Q 36; *melkzēf* Q 113, 202; *mēlākzēf* Q 99; *melxzēf* Q 121; *mēlākzēf* P 185; *melkzef* Q 78; **melkzeefje:** *mēlākzēfkā* Q 101; **zift:** *zēft* K 358, L 269, Q 108a; *zēft* P 47, 119; **melkzift:** P 58; **zeefshotel:** *ze.āfšōtal* Q 71; **afromer:** K 357; *āfrq̄.ymār* L 360; **teems:** *tēms* L 292; *tēms* L 214a; *tēms* P 176; *tēms* Q 162; *tīms* Q 162; **teemse:** *tejmzā* L 115.

10.8 FILTER IN DE MELKZEEF

(L 48, 35.Ia, Ib en Ic; Lu 2, 35.Ib en Ic; A 18, 11b en 11c; BN 2, 4; monogr.)

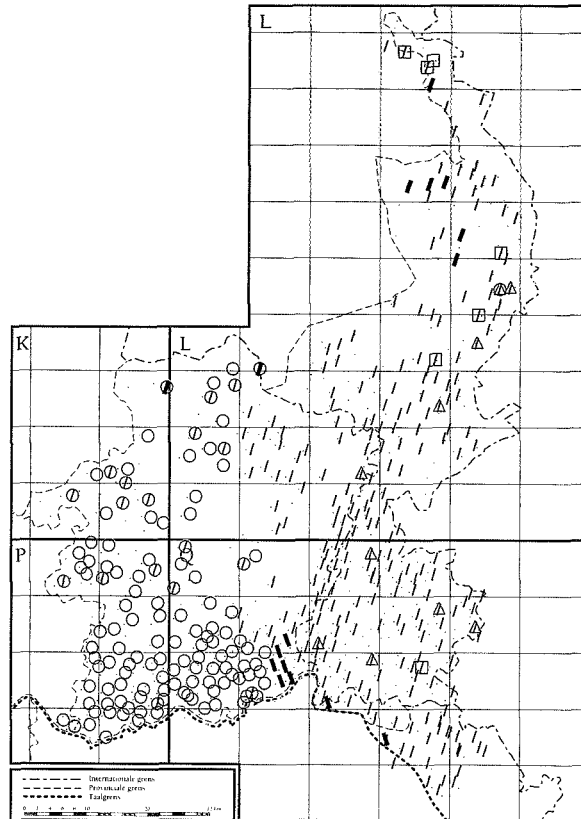
[In het algemeen is de filter een linnen of katoenen lap waardoor de melk gezuiverd wordt van verontreiniging. In plaats van deze lap gebruikt men ook wel een vel filtreerpapier of een schijf watten. Ouderwets is de met paardenhaar vervaardigde melkzeef.]

zijdoek: K 360; *zejduk* K 278, 315, 317, 353, 357, L 352, Q 102; *zejdok* L 414; *zejdōk* L 289a, 289*, 290, Q 3, 193; *zejdox* Q 222*; *zejdōx* Q 262; *zejdōk* L 250; *sedōyk* Q 284; *zejduk* L 286; *zejduk* L 192a; *zejdōk* L 244c, 424, Q 95a; *zejdōk* L 246b, 269a, 360, Q 208; *zidōk* L 298, 317, 332, 356, 363, Q 96, 201; *zidōk* L 381b, Q 99; *zidoyk* L 369, 430, 433; *zijdōk* L 360a, 381b, 419, Q 196, 201, 202, 203, 247a; *ziājōk* L 421; **zijdoekje:** *zejdōkškā* Q 102; *zejdōkškā* L 286, 291, 353; *zejdōkškā* Q 119; *zejdykškā* L 314; *zejdekskā* L 355a; *zejdykškā* L 215a; *zejdōkškā* L 250, 271; *zejdykškā* L 214, 214a; *zejdekskā* L 360; *zidōkškā* L 330, 375, 378, 421, Q 33, 99*, 100, 101, 101a; *zidōkškā* L 381b; *zijdōkškā* L 322, 325, Q 7; **zijdoek:** *zejx.duk* K 318, 353c, P 58, 197, Q 102, 166; *zejxduk* P 224; *zejxdoyk* Q 2a; *zēgdok* Q 2; *zejxdox* Q 3; *zāixduk* Q 83; *zīx.dōk* L 417; **zijdoekje:** *zēx.dōkškā* Q 74; *zīkdōkškā* Q 21; **zijlap:** *zejlap* L 265, 288a; *zejlap* L 250; *zilap* L 293, Q 31; *zilop* L 381a; *zīlap* L 319, 369; *zīlap* L 372; **zijlapje:** *zejlepka* L 286; *zejlepka* L 288; *zilepka* L 215a, 269, 298, 429; **zijlapje:** *zejxlepka* Q 171; **lap:** *lap* L 367; **lapje:** *lepka* Q 113; **watlapje:** *watlepja* Q 121b; **gaaslapje:** *jāslepja* Q 121b; **zeeflap:** *zēflap* P 212; **zaanlapje:** *zūuānlepka* Q 162; **lapje van de zijger:** *lepka van dā zējgar* Q 88; **zij:** *zej* L 245b, 381; *zē* K 353; *zē* L 269; *zej* L

291; *zēj* L 192a, 296; *zij* L 322, 328, 381b; *zi* L 321; *ziā* L 434a; **zijtje:** *zejka* L 215a, 248; *zējka* L 291; *zīka* L 292, 330, Q 21; *zīka* L 318b, 434; **zijg:** *zejx* P 186; *zēax* P 176; *zējgā* L 115; **melkzij:** *melkzēj* L 288; **boterzij:** *bōtarzi* L 433; **fijne zij:** *fin zi* Q 100; **zaandoek:** *zōanduk* Q 80; *zōnduk* Q 74; *zōanduk* Q 78; *zōanduk* P 187, Q 78, 80; *zojanduk* P 220; *zōjnduk* Q 163; *zōnduk* P 195; *zōandok* Q 3, 71; *zūanduk* Q 162; *zūanduk* Q 77; *zunduk* P 188; *zuanduk* P 184, Q 157, 162; *zūanduk* P 185, 186; *zūanduk* Q 156; **roomdoek:** *rumdōk* Q 188; *roumdōk* Q 99; *rōymdōk* Q 95; **zeef:** *zēf* L 115, Q 15, 21, 208; *zief* Q 111*; **zeefje:** *zēfkā* L 329, Q 15; **zeefdoek:** *zijduk* Q 157; *žefdōk* Q 172; **zeefdoekje:** *zēfdōkškā* K 358; *žefdōkškā* Q 172; **zeeflap:** *zēflap* P 212; **zift:** *zēft* K 278, Q 208; **ziftetje:** *zēftakā* K 358; **romenzift:** *rōmazēft* L 209a; **melkzeef:** *melkzēf* L 291, Q 117; **boterzeefje:** *bōtarzēfkā* L 382; **doek:** *dōk* L 434; **doekje:** *dōkškā* L 327, 431, Q 103, 195; **doekje katoen:** *dekskā katun* L 355; **doek van de zij:** *dōk van dā zi* Q 111*; **boterdoek:** Q 102; **melkdoekje:** *melkdōkškā* L 370, 431; *melkdōkškā* L 289; *melakdekskā* Q 3; *mejākōdōkškā* Q 102; **zeemdoek:** *zēmduk* K 360; **raamdoek:** *rāmduk* Q 179; **cementdoek:** P 119; **neteldoek:** L 355; *netalduk* Q 78; **neteldoekje:** *nūtaldōkškā* L 317; *nītaldōkškā* Q 95; **zuiver doekje:** *zūvār dōkškā* Q 7; **stramiendoek:** *stramejnduk* P 176; **stramien:** *stramin* L 372; **sermijndoek:** P 177, 177a; *sermejnduk* P 108a, 118a, 119, 214; *sermejndok* Q 2; *žermēnduk* P 176; **zijschoteldoek:** *zīxšōtalduk* L 415a; *zišōtaldōk* L 373; **zijschoteldoekje:** *zišōtaldōkškā* L 377; *zišōtaldōkškā* L 318; *zīxšōtaldōkškā* L 382; *zišōtaldōkškā* Q 112; *zījšōtaldōkškā* L 292; *zīāšytaldēkskā* L 416; **zijgshotelvod:** *zejxšxasolot* Q 75; **zijgshotel:** *zejxšxotal* L 271; *zējxšxotal* L 216a, 246, 267; *zēxšxotal* L 266; *zišōtal* Q 34; *zišōtal* L 426; *zišotal* L 327; **zijslet:** *zejšlet* L 248; *zejšlet* L 245b; *zēslēt* L 245; *zējšlet* K 278, L 267, 291; **zijgslat:** *zejxšlat* K 358; **flanellen lapje:** L 291; *flanelā lepkan* K 278; *flanēlā lepka* K 278; **lijnen lapje:** *līnān lepka* L 377; *līnā lepza* Q 222; **filter:** L 370, P 176; *feltar* L 386, P 176; *veltār* L 268; **filtertje:** *feltarkā* P 176; **filtererpapier:** L 355, 414; **filterpapier:** P 197; *feltarpapēr* L 371a; **filtervodje:** *feltarvōišā* P 176; **watten (mv.):** L 370, P 45, 107a, Q 112; *watā* L 214, 375, 378*, 424a, P 186, Q 117a; **wattetje:** *watākā* L 355; **watje:** L 372, Q 179; *wetjā* L 292, 314; *wētšā* Q 10; *wētšā* Q 0195; **schijf wat:** P 186; **zeefwatten (mv.):** *zēfwatā* Q 95; **zijwatten (mv.):** *zejwatān* L 271; *zēwatā* L 245; *ziwatā* Q 103; *zējwat* (enk.) L 267; *ziwat* (enk.) L 381b; **zijwatje:** *zēwetjā* L 245; *zejwetjā* L 244c; *ziwetjā* L 332; **melkzijwatten (mv.):** *melkzējwatā* L 291; **paardsharen zij:** *pertshq̄rā zī* Q 99; **haarzij:** *hōrzej* Q 222.

Kaart 42. ROOM

- / room
- zaan
- △ vel
- \ raam
- / romen
- vet

11. Room en roombehandeling

11.1 ROOM (kaart 42)

(N 6, 15a; N 16, 17; L 6, 15; L 14, 22; JG 1a, 1b, 2c; A 7, 15; A 39, 7a; Wi 53; Gwn 10, 1; monogr.)

[Het vette deel van de ongekoekte melk dat boven komt drijven, als men de melk rustig laat staan.]

room: *rōm* L 159, 164, 192, 192a, 213, 246, 268, 270, 286, Q 30, 33, 35, 38, 39, 89, 90, 95, 112a, 112b, 113, 116, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121, 121c, 196, 197, 202, 203, 203a, 204, 204a, 205, 207, 208, 211, 222, 247, 247a, 248, 249, 249a, 250, 251, 252, 252a, 253, 253a, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 278a, 279, 282, 283, 284, 284a; *rō.m* Q 81a, 83; *rōəm* L 294, Q 36, 279; *rom* P 197, Q 94b, 95, 95a, 96b, 104, 187a, 195, 199, 200, 203; *roəm* L 211, 214, 266, 269b, 320a, 376, Q 1, 36, 113, 113c, 118, 118, 121, 204a, 207; *rōm* L 191, 420, Q 11, 95, 96c, 105, 180, 187a, 197; *rōm* L 249, 268, 269, 270, 288, 326, 372, Q 15, 16*, 35, 39, 88, 96c, 111, 112a, 0112, 113, 118, 187, 187a, 196,

198b, 248; *rōum* L 215, 216, 249, 265c, 267, 269, 269a, 270, 271, 288, 288a, 288b, 289, 289t, 290, 291, 293, 294, 295, 296, 297, 299, 300, 317, 318, 318b, 320a, 321, 321a, 322, 322a, 323, 324, 324a, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331e, 331b, 332, 360, 368, 369, 370, 371, 372, 372e, 374, 375, 376, 377, 378, 381, 381b, 382, 382e, 384, 385, 386, 387, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 423, 424, 425, 426, 0426, 427, 428, 429, 429e, 432, 433, 434, 434a, Q 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 12e, 14, 15, 15a, 16, 17, 19, 19a, 20, 21, 22, 31, 32, 32a, 33, 34, 36, 88, 94b, 95, 96, 97, 98, 99, 99*, 101, 102, 103, 111, 111*, 112, 112a, 180, 187, 188, 192, 193, 198, 198b, 284; *rōu.m* L 421, 422, Q 8, 284; *rōum* L 292, 317, 370, 377, 383, Q 9, 10, 12, 94b, 96a, 101; *roym* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, Q 87, 88, 91, 96c, 172, 188, *rōüm* Q 90; *roüm* L 356; *rōum* Q 30, 118, 222, 254, 284; *rōum* L 214; *rōwəm* L 159a; *rejm* C 179; *rüm* K 359, L 213, 214a, 215a, 217, 244c, 245, 246, 280, 266, 355; *rūəm* K 315, 318, 358, L 192, 210, 244c, 246, 247, 266, 353; *rūim* I 319; *rum* L 214, 245b, 250, 266, 366, P 57; *ruən* K 315, 353, L 216, 247, 250, 260, 313, 314, 316

P 47, 50; *rū.m* Q 2; *rījəm* L 210, 214; *rym* L 247; *rōm* L 265, 353, 416, Q 83; *rōm* Q 3; *rōm* L 210, 212; *rōjīm* L 360; *rōjūm* L 416; *rem* Q 93; **romen:** *rōmā* L 165, 210; *rōmān* K 278; *rōāmā* L 246; *romā* L 184; *rumān* L 312; *rūmā* L 216a; *ruāmā* L 266; *rūāmā* L 209; *rēāmān* L 286; **raam:** *rām* Q 94, 171, 174, 175, 178, 179, 249; *ram* Q 199; **zaan:** *zān* K 317a, L 314, 355, 414, P 211, Q 2; *zāan* P 119; *zān* K 353; *zōn* K 314, 315, 316, 361, L 269, 286, 353, 354, P 50, Q 2, 2b, 3; *zō.n* L 314; *zōən* K 353, 358, L 286, 312, 313, P 45, 47, 176a, Q 1, 78; *zōn* L 355; *zōān* K 278, L 282, 313, 314, 355, 413; *zōūān* K 358, Q 157a, 158; *zōājn* Q 156; *zōqn* Q 77; *zōyn* K 278, Q 72; *zōn* K 316, 318, L 352, 353, P 52, 113, 171, 186, Q 2, 4; *zō.n* Q 1, 3; *zōən* K 357, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 314, 315, 353, P 44, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 115, 117, 167, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 179, 180, 183, 186, 214, Q 2a, 72, 78, 160; *zōā.n* Q 2a; *zōūān* L 353, P 218, Q 71; *zōūn* P 58, Q 74; *zōjīn* L 413, P 212; *zōjān* L 355; *zōān* K 360, L 286, 354, P 118, 121, 164, 176, 177a, 178, 182, 213, 218, 219, 224, Q 1, 71, 78, 80; *zōon* Q 182; *zōyn* Q 157a; *zōūyn* Q 166; *zōājn* Q 177; *zōūān* K 357; *zōūm* P 197; *zūn* Q 170; *zū.n* Q 186; *zūān* P 48, 51, 196, 222, Q 158a, 167; *zū.ān* L 414; *zūān* L 414, P 47, 49, 118a, 119, 120, 121, 177, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 227, Q 73, 75, 77, 78, 79, 79a, 80, 152, 154, 156, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 240, 241; *zūyn* Q 181; *zūen* Q 77; *zūen* Q 76, 153, 155, 157a, 168a; *zūqn* Q 176a; *zūājn* Q 173; *zūājn* Q 180; *zūin* Q 166a; *zūājn* Q 162; *zōn* L 355, Q 2; *zōn* L 355a; *zūōn* Q 169; *zūōn* Q 74, 156, 157, 162; **zane:** *zānā* Q 121; **vet:** *vet* L 159a, 163, 164, 249, 294, 295, Q 205; **vel:** *vel* L 269, 271, 299, 329, Q 16, 95, 113, 121, 192; *fel* L 372; **crème:** *krēm* P 186, Q 253; *krējn* K 353; **boter:** *botər* Q 117a; **lies:** *līs* L 313; **boks:** *boks* L 271; *botz* Q 284; **boks van moeder:** *boks van mōdār* L 329; **hemd van pastoor:** *hōmā van pāstōr* Q 96.

11.2 ROOMSCHOTEL

(N 12, 60; JG 1c, 2c; add. uit N 5A (I), L 372; monogr.)

[Aarden schotel waarin men de versgemolken melk enige tijd laat staan, totdat de room bovendrijft. Vergelijk ook het lemma AARDEN POT in WLD II.8, blz. 25-26.]

melkteil: *mēlktēl* L 413; *mēlktēl* Q 4; *mēlakteil* L 353; *mēlkteil* L 314; *mēlakteil* L 282; **zaanteil:** *zūntēl* P 48; *zūntēl* Q 77; **roomteil:** *rōmtel* K 278; **boterteil:** *botərtēl* L 292a, 324a; *botərtēl* P 176; *botərtēl* L 286; **teil:** *tēil* K 318, L 295, 314, 369, 372, 417, 418, P 176a, Q 9; *tēil* K 359, L 317, 366, 370, P 107a, 222, Q 71; *tēilā* Q 2a, 156; *tējlān* Q 71; *tējl* Q 5; *tējāl* Q 72; *tēl* L 355, P 44; *tēāl* P 175; *tēl* L 286, P 214; *tēlā* Q 173; *tēl* K 278; *tējl* P 188; *tējl* Q 78; *tēl* L 354, 414, Q 2, 2b,

4, 82; *tēlā* L 414; *tēlān* Q 1; *tēāl* Q 72; *tāl* K 314; **melkschotel:** *mēlksōtāl* L 329; *mēlksōtāl* Q 32a; **boterschotel:** *botərsōtāl* K 358; *bytərsytāl* L 360; **roomschotel:** *romsōtāl* Q 198; *rōumšōtāl* L 322a; *ruāmsxōtāl* L 209; **romenschotel:** *rōmāsxōtāl* L 159a; **zijschotel:** *zīsōytāl* Q 192; **schotel:** *šōtāl* Q 162; **boterbaar:** *botərbōrā* Q 187; **roombaar:** *rōumbār* L 0426; **melkbaar:** *mēlkbār* Q 16; *mēlaqbār* L 422; *mēlkbōr* Q 95; **baar:** *bār* L 294, 321, 328, 429a, 434, Q 9, 14, 15a, 18, 19a, 19*, 97, 99*; *bārā* L 374; *bōr* Q 94b; *bōrā* Q 86, 178; *bōrān* Q 85; *bōr* Q 93; **roompot:** *rōmpōt* L 299; *rōāmpōt* L 286; **romenpot:** *rōmāpōt* L 163, 163a; **zaanpot:** *zōānpōt* L 286; **vangspot:** *vanšpōt* L 163, 163a; *vānšpōt* L 163; **stenen pot:** *štējnā pōt* L 290; **roombak:** *rōymbak* L 416; **roompateel:** *rōympātēl* Q 97, 111; **pateel:** *patēl* Q 0112; *pātēl* Q 101, 197, 197a; *pātijāl* Q 100, 101; *pātāl* Q 111; *pātālā* Q 204a; *pātīl* Q 193, 198b; *pātīl* Q 198b; *pātēl* Q 101; **roomplateel:** *rōmplātīl* Q 204a; **plateel:** Q 98, 112a; *platēl* Q 101; *plātīl* Q 113, 121; *plātāl* Q 39, 121c; *plātīl* Q 211; **melkkom:** *mēlkkōmā* L 288; *mēlakkōmp* L 423; *mēlakkōmp* Q 9; *mēlkkump* Q 33; **melkromer:** *mēlkrōmār* L 289a; **afromer:** *afrōūmār* L 420; **aarden telder:** *ērdān tēldār* L 269; **botertelder:** *butərtējār* L 372; **stand:** *stān* Q 2a; **uiles:** *ulās* L 290, 291, 295; *ūlās* L 331, 386; **uilespot:** *ūlāšpōt* L 322; **duppen:** *dōpā* L 383; **kubus:** *kūjbās* L 371, 371a; **kroes:** *krūs* K 314; **krøeg:** *krux* K 357; **zaankruik:** *zōānkruk* Q 2a; **vlootje:** *vlōtjā* Q 20; *vlyōtjā* L 425; **crameu:** *kramø* Q 200; *kramā* Q 284; *kramē* Q 247, 247a; **cuve:** *kūjvā* Q 113; **hugel:** *hūjgāl* L 268.

11.3 ROOMPOT

(N 12, 59; A 7, 15; JG 1d, 2c; monogr.)

[Stenen pot waarin men de room bewaart.]

roompot: Q 113; *rōmpōt* L 268, 288, 288a, 289, 289a, 289b, 291, 292, 292a, 294, 295, 299, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 324a, 325, 328, 330, 331, 369, 371, 373, 374, 377, 383, 426, 0426, 429a, 432, 434, Q 9, 14, 19a, 19*, 94b, 97, 193, 198b; *rōmpōt* L 420, 422, Q 88, 96d; *rōympōt* L 287, 318, 371a; *rōmpōt* Q 187; *rōājmpōt* L 317, 370, 372, 423, Q 9; *rōmpōt* L 268, Q 198b; *rompōt* L 265, 266, Q 198; *rūmpōt* P 176; *rūāmpōt* L 209; *rōūmpōt* L 366; *rōūmpōt* L 360; *rōmpōt* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *raāmpōt* L 282; **zaanpot:** L 286; *zōānpōt* L 282, 413; *zōājnpōt* Q 156; *zōūānpōt* K 278; *zūōnpōt* Q 77; *zūōjnpōt* Q 173; *zōnpōt* L 286, 314; *zōānpōt* L 312, 314; *zōānpōt* P 213, Q 3, 4, 72; *zūnpōt* L 414; *zūjnpōt* L 352; *zūānpōt* P 222; *zōnpōt* L 355, 355a; *zōnpōt* L 355; **stenen roompot:** *stēnā rōmpōt* K 278; **stenen pot:** *štējnā pōt* L 290; *stēnā pōt* K 278; **boterpōt:** Q 15a; *botərpōt* L 329; **bewaarpōt:** *bwōānpōt* Q 178;

vangspot: *vanſpot* L 159a; **uilespot:** *ȳlespot:* L 318b, 332; **uiles:** *ȳlas* L 292a, 324a, 332; **keulse pot:** Q 19; *kølsæ pot* L 269; *kølsæ pot* L 215; *kølsæ pot* Q 18; **kronenpot:** *krōanapōt* Q 14; **driekroonse pot:** *drēikrūanæsæ pot* L 290; **driekronen:** *drikruanən* L 292; **kroeg:** *krux* K 316, 357, 358, 359, P 176a, 188, Q 2, 2b, 78, 81, 162, 180; *krūx* P 175; *krox* L 413; **zaankroeg:** *zōānkrōx* Q 1; *zōānkrux* P 175; *zōyānkrux* Q 71; *zōānkrux* P 107a; *zuynkrux* P 48; **baar:** *bār* L 369, 425, 426, 429, Q 16, 20, 32a, 33, 98, 101, 117a, 197, 197a, 204a; *bōræ* Q 94b; **roombaar:** Q 35, 0112, 203a, 204a; *rōmbār* Q 121c; *roymbār* Q 100; *roymbār* P 111, Q 111, 192; **boterteil:** *būtātērtēil* L 416; **teil:** *tēil* L 295; *tēil* P 44; **roomduppen:** *rōmdōppæ* Q 39; *roymdōppæ* L 331, 331b, 387; **duppen:** *dōppæ* L 386, Q 112a; **roomkroes:** *rūānkrōs* K 318; **kroes:** *krūs* K 314; **melktob:** *melktōp* L 163, 163a; **roomvaatje:** *rōmvēšæ* Q 211; **vat:** *vāt* L 329.

11.4 VEL OP GEKOOKTE MELK

(N 6, 16; L 6, 16; L 14, 23; A 39, 7b)

[Het vlies dat ontstaat bij afkoeling van gekookte melk.]

vel: *vel* L 159a, 165, 192, 192a, 265, 265c, 266, 267, 268, 269, 269a, 269b, 271, 288b, 290, 295, 299, 300, 317, 318, 318b, 320a, 322, 328, 331a, 360, 360a, 362, 366, 371, 373, 376, 381b, 414, 416, 434, Q 6, 7, 11, 20, 31, 32, 36, 38, 39, 72, 95, 96c, 99, 101, 102, 103, 117a, 118, 188, 192, 203, 204a; *fel* Q 172; *vēl* L 245, 246, Q 10, 99*, 197, 253; *ve.l* L 295; *vel* L 415, 420, P 176, Q 20, 33, 88, 89, 95, 111, 205; *ve.l* L 270; *vēl* L 250, 266, Q 83; *vel* Q 203; *velæ* L 291, 322, 377, Q 21; *velæ* L 319, Q 33; **velletje:** *velkæ* L 288a, 330, Q 30, 196; *velakæ* L 418, P 57; *felakæ* Q 166, 188; *velkæn* L 424; *vēlakæn* Q 1; *valakæ* P 57; **lies:** *līs* K 278, L 286, 313, 353, P 119, Q 3, 77, 0112, 154, 158, 166, 166a, 167, 179, 196, 202; *līz* L 355; *līzæ* Q 98; *lis* L 314, 352, 353, 354, P 197, Q 97, 157a, 178, 197, 253; *les* Q 9, 78; *lēs* L 316, 366, 416, 417, Q 12; **liesje:** *līskæ* Q 89, 180; *līskæ* Q 179; *leskæ* L 355, Q 11, 157a, 167; *lēskæ* L 422, Q 102; *lēaskæ* Q 88; **roomlies:** *rōmlīs* Q 208; **lijs:** *lēijs* P 183, 186, 196, Q 160; *lēijs* P 188; *lēijs* P 186; **lijsje:** *lēijskæ* L 417; **liest:** *lest* L 286; **room:** *rōm* Q 83, 203, 222, 278; *rōm* Q 197; *rōm* P 47; *roym* L 368, 371, 418, 422, Q 9, 193; *ruam* L 312; *rōm* Q 88; **roomvelletje:** *rōmvēlšæ* Q 253; **melkvelletje:** *melkveltjæ* Q 278; **zaan:** *zōn* Q 2; *zōyn* Q 72; *zōan* P 57, 174; *zōyan* P 218; *zōan* P 57, 176; **vlies:** *vliis* Q 102; *vlēis* L 377; *vlijs* L 269; **slip:** *slep* P 58, Q 74, 78, 167; *slep* P 52, 55; *slōp* P 50; **broek:** *brōk* K 353, 360, P 46, 47, 48, 49, 171; *brōk* P 171, Q 2; **onderbroek:** *ōndārbrōk* Q 196; **pastoor zijn broek:** *pastuār zæn bruk* P 174; **boks:** *boks* L 270, 271; **boks van pastoor:** *boks van pæstuār* L 300; **boer zijn hemd:** *būr*

zin hōmæ Q 95; **rok:** *rōk* P 164; **het dik:** *æt de* P 176; **crème:** *krēm* L 420; **schaal:** *šōl* Q 102 **schil:** *sxel* P 211; **melkschil:** *melkšēl* Q 83; **pel** *pēl* K 353; **melkkorst:** *melkkōst* P 171 **schuim:** *sxāym* Q 1; **slek:** *slek* P 183.

11.5 AFROMEN (kaart 43)

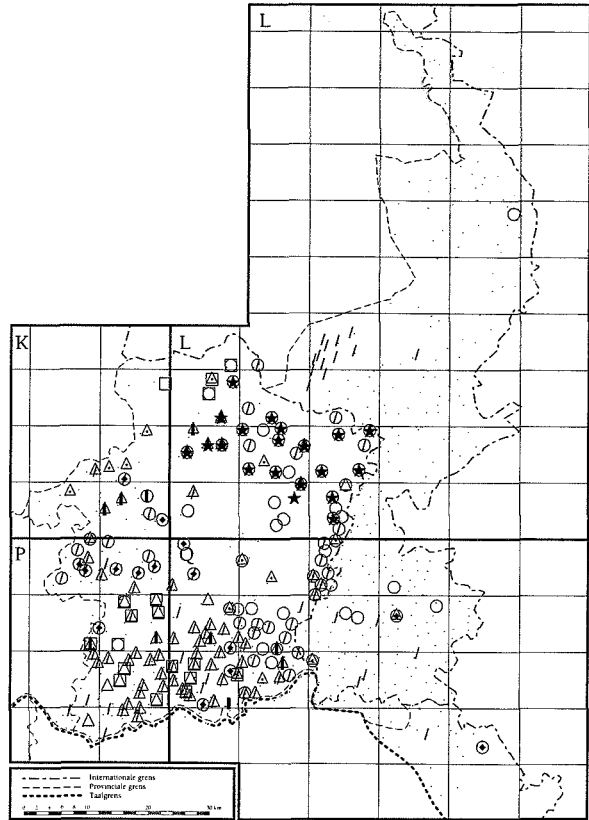
(A 23, 3; Lu 1, 3; JG 1a, 1b, 1d; Vld.; monogr. [De room van de melk scheppen. Men kon d room van de melk scheiden door met een hou ten latje de room tegen te houden, terwijl d ontroomde melk door de tuit van de in schuin stand gehouden roomschotel wegvloei de. Een andere methode was de melk overgieten of afla ten in een andere kruik of emmer, terwijl men de aan de oppervlakte gevormde room tegen hield door blazen. Een modernere manier van scheiden van room en melk gebeurde met d melkmachine of centrifuge.]

afromen: L 368; *ō.frōmæ* Q 182; *ō.frō.mæ* Q 3 *ā.fromæ* L 314; *ā.froumæ* L 319, 356, 358, 360 361, 362, 363, 367, 368, 372, 415, 416, 417 418; *ō.froumæ* Q 72; *ā.froumæ* L 366; *ā.frouym.* L 359, 364; *āfrōumæ* L 371, Q 6, 9, 12; *āvrōum.* L 424; *afrōimæ* Q 100; *āfrōimæ* Q 36, 99 *ā.froumæ* L 369, 370, 420, 421, 422, 423, Q 8 13; *āfrōumæ* L 419, Q 7, 10, 11; *āfrōmæ* Q 113 *ō.frōmæ* Q 169; *ā.froumæ* L 317, Q 96c; *ōfrōum.* Q 172, 188; *ōfrēmæ* Q 83, 84, 89, 170; *ō.frē.m.* Q 81a, 82; *ōfrēimæ* Q 90, 91, 179; *ōfrēimæn* C 87; *ōfrēmæ* Q 94, 171; *ōfrēmæ* Q 174; *āfrumæ* I 51, 56, Q 2a; *ā.frumæ* K 359, 360; *ōfrumæ* Q 1 *afruamæ* K 318, P 176a; *āfruamæ* L 282 *ā.fruamæn* L 286, 313, 316; *ō.frū.mæ* Q 1 *ā.frū.mæ* L 414; *ā.fruamæn* L 355; *afrymæn* I 118a; *īfrymæn* L 250; *afryamæ* P 44, 45, 47 **romen:** *rōmæ* Q 155, 240; *romæn* L 352; *rōym.* Q 158a; *rōimæ* Q 111; *rōmæ* Q 263; *rumæ* K 361 P 55, 57, Q 1, 2a; *ruamæ* K 318; *ruimæ* P 53 *rūamæ* P 48, 49, 113; **afromeren:** P 52; **rome ren:** P 52; *romaræ* Q 71; **ontromen:** *ontroym.* Q 88; **zanen:** *zōnæ* P 176a; *zōanæ* P 115; *zōpæi* P 118; *zōnæ* P 178; *zyanæ* Q 156, 157, 163 *zyōnæ* Q 160; **afzanen:** *afzōanæn* K 278 *āfzōanæn* L 314; *āfsōanæn* L 312; *ā.fsoanæn* I 282; *afzōnæ* P 179; *āfsōanæ* P 178; *ōfzyanæ* I 118a; *ōfzyanæ* P 119; *ōfzyanæ* Q 157; **ontzanen** *ontsoynæ* P 197; **uitzanen:** *ōijæ.tsyænæ* P 120 *ōa.tsyænæ* Q 165; **aflaten:** L 293, 370, Q 164a *āflōtæ* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289* 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 371, Q 9, 10, 11 12, 99*, 101, 196, 196a; *ā.flōtæ* Q 2, 88, 96c *ā.flō.tæ* L 315; *āvlōtæ* L 424; *āflōtæ* K 314, C 253; *āflōtæ* P 45, 52; *ōflōtæ* Q 91, 172; *āflōtæi* P 210a; *ā.flōtæ* L 316; *ā.flōtætan* L 286 *ā.flōtætan* L 354; *ō.flōtæ* Q 83; *āfloetæ* P 219 *ōfloetæ* Q 202; *ō.floetæ* P 118, Q 164; *ō.floetæn* I 186; *ā.floetæ* P 224; *ōfloetæ* Q 171; *ōflotæ* Q 94 *āflōtæ* K 318, P 57, 172, 173, 176; *āflōtæ* Q 7

Kaart 43. AFROMEN

- / aflaten
- afromen
- △ doordraaien
- △ afdraaien
- ★ afblazen
- (-)zanen
- ⊙ romen
- l afscheppen

ā.flōtā L 362; *ā.flō.tā* L 319; *q̄.flōtā* Q 90, 178, 179; *aflōtā* P 44, 47, 48, 49, 50, 113, 175, 177, 218; *āflōtā* P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2a; *ā.flōdātā* P 177a; *q̄.flōdātā* Q 84, 157, 163; *ō.flōdātā* Q 159; *q̄.flōdātā* P 192, Q 156; *ā.vlōtā* L 363; *q̄.vlōdātā* P 58; *ā.flōtā* K 360; *aflōtā* P 46; *āflōtā* Q 2a; *q̄.flōtā* Q 77, 168a, 240; *q̄.flōtā* Q 169, 181; *q̄.fluōtā* Q 162; *q̄.fluātā* P 177, 184, 187, 195, Q 73, 75, 76, 80, 153, 155, 161, 168, 241; *q̄.fluātā* P 188, 220, 223, Q 74, 78, 79, 79a, 152, 154, 157a, 165, 166; *ā.flūātā* P 51; *afluwātā* P 227; *q̄.fluōtā* Q 182; *ā.flōitā* L 413; *q̄.fletā* Q 89; **uitlaten:** *q̄.tlōtā* Q 174; **afblazen:** L 370, 415a; *ā.vblō.zā* L 368, 369, 370; *ā.vblō.zā* L 315; *ā.vblō.zān* L 354; *ā.vblō.zān* L 313; *ā.vblō.zā* L 420, 422; *ā.vblō.zā* L 356, 360, 361, 366, 415; *ā.vblō.zān* L 352; *ā.vblōj.zān* L 355; *ā.vblū.zā* L 317; *ā.vblū.zā* L 372; *ā.vblūj.zā* L 364; *ā.vblūj.zā* L 359; **de room van blazen:** *dā roujīm va.n blūzā* L 365; **schuimen:** *xyxmā* Q 195; **afschuimen:** *afsxjxmā* P 174; **doordraaien:** Q 75; *dōrdrēā* Q 79; *douā.rdrēā* P 187, 188; *dojīārdrēā* P 121; *dōjā.rdrēā* Q 74; *dōrdrēā* Q 75, 79a, 80; *dō.rdrēā* Q 153; *dō.rdrēn* Q 76, 77; *dōrdrē* Q 154; *dōrdrēā* P 46, Q 166; *dō.rdrēā* Q 159, 160,

164, 165; *dōrdrēā* P 214; *dojrdrēā* P 115, 173, 177, 178, 179, 180, 195, 219; *doj.rdrēā* P 177a, 192, Q 156; *dojārdrēā* P 220; *dojā.rdrēā* P 184; *dojīārdrēā* P 120, 172, 176; *dōjīārdrēā* P 50; *dōj.rdrēā* P 224; *dojīārdrēā* P 118; *dōjīwārdrēā* Q 78; *dōjrdrēā* P 197; *dōrdrēā* Q 157a, 168, 181, 182, 241; *dō.rdrēā* Q 162; *dū.rdrēā* P 186; *dō.rdrējā* Q 96c; *dō.rdrējān* L 315; *dōwardrējā* P 223; *dūārdrējā* L 419; *dōj.rdrējā* P 119; *dō.rdrē.jā* Q 71; *dōj.rdrējā* P 58; *dōjā.rdrējān* P 118a; *dō.rdrējā* Q 2; *dō.rdrēā* Q 157; **afdraaien:** L 415; *q̄.vdrāā* Q 168a; *ā.vdrējā* Q 6; *ā.vdrējā* L 361, Q 10, 12; *ā.vdrējā* L 365; *ā.fdrē.jā* Q 5; *q̄.vdrējā* Q 188; *ā.fdrējān* L 312; *ā.vdrējān* L 315; *q̄.vdrējā* Q 171, 178; *q̄.vdrējā* Q 163; *q̄.fdrējā* Q 3; *ō.fdrē.jā* Q 72; *q̄.vdrējā* Q 175, 177; *ā.vdrējān* L 413; *ā.vdrējān* L 353, 354, 355; *avdrējān* K 357, 358, P 45; *ā.fdrējān* L 352; *avdrējān* K 314, 315; *avdrējā* K 353; *afdrōjā* K 317a; *avdrōjān* K 316; *aufdrīā* Q 111; **draaien:** *drēā* Q 73; *drā* Q 167; **vlieten:** P 119; **afgieten:** *afxjītā* P 182; *q̄fxītā* Q 167; *q̄.fxī.tā* P 118; *q̄fgītān* P 220; *q̄fxējītā* Q 79; **door-**
doen: P 218; *dojrdun* P 174, 175, 182, 218, 227; *dōjārdun* P 167; **room afdoen:** *roujīm ā.vdōn* L 367; **afscheppen:** *q̄fšepā* Q 171, 242;

afsxǫpǫ K 357, 358; *āfsxǫpǫ* K 359; *ā.fsxǫpǫ* L 353; *afsxǫpǫ* P 115; *ǫfsxǫpǫ* P 121; *ǫfsǫpǫ* Q 80, 175; **aflopen:** *ǫflǫ.pǫ* Q 177; **laten aflopen:** *lotǫn afluǫpǫn* K 315; **teilen:** *tejlǫ* Q 80.

11.6 MELKAFROMER (kaart 44)

(N 12, 57 en 58; JG 1a, 1b; A 23, 3; monogr.)
[De afromer scheidt de roomlaag van de melk. Dit scheiden kan gebeuren door een grote schuimspaan of een houten lepel te gebruiken. Met een houten latje kan men room tegenhouden, terwijl de ontroomde melk door de tuit van de in schuine stand gehouden plateel of teil vloeit. Men kan de room eenvoudig met een vinger wegdoen of men kan die wegblazen. Moderner is de scheiding van room en melk met een melkmachine of centrifuge.]

afromer: *ā.frǫmǫr* L 312; *ā.fromǫr* L 286, 314; *āfromǫr* L 352, 353; *āfrǫmǫr* K 278; *afromǫr* K 278; *ǫ.frǫmǫr* Q 3, 163, 168a, 177, 242; *ǫfrǫmǫr* Q 181; *ǫ.frǫmǫr* Q 3; *ā.froumǫr* L 358, 362, 416, 417, 418; *ā.frouǫimǫr* L 356, 359, 360, 363, 367; *ā.frouǫimǫr* L 364, 365, 366; *ǫfroumǫr* Q 72; *ǫ.froumǫr* Q 75; *āfrǫmǫr* L 317; *afrumǫr* K 359, L 355, 355a; *āfrumǫr* L 282, 413, Q 2, 2a, 2b; *afrumǫr* K 357, 358, P 175, 176; *āfrūmǫr* K 359, L 286; *ā.fruǫmǫr* L 354, 355, 416; *afruǫmǫr* K 315, 318, 353, 358; *āfrūǫmǫr* L 286; *afruǫmǫr* K 318, 357; *afrūǫmǫr* K 316, 318; *āfrūǫmǫr* L 282, 312, 313; *ā.fruǫmǫr* L 315, 316; *āfrūǫmǫr* L 314; *ā.frumǫr* L 282, P 51, 55, Q 2; *āfruǫmǫr* L 314; *ǫ.frumǫr* P 58; *ǫ.frumǫr* Q 1; *āfrūmǫr* P 46, 48; *afryǫmǫr* P 44, 47, 107a, 180; *ā.fruǫimǫr* P 52, 53; *afryǫmǫr* P 45, 48; *āfrǫimǫr* L 289, 294, 374, Q 9; *āfrǫimǫr* L 360; *āfrǫimǫr* L 366, 372, 416, 420; *āfrǫimǫr* L 371a, Q 11, 12; *ā.frǫimǫr* L 319, 369; *ā.vrǫimǫr* L 424; *ā.frǫimǫr* L 317, 370, 371, 372, 419, 420, 421, 422, 423, Q 6, 7, 8, 9, 10, 13, 88, 96c; *afrǫimǫr* L 371; *ǫfrǫmǫr* Q 77; *ǫ.frǫmǫr* Q 169; *ǫ.frǫimǫr* Q 172; *ǫfrǫimǫr* Q 188; *ǫfrāmǫr* Q 171, 175; *ā.freǫimǫr* L 361, 368, 415; *ǫfreǫimǫr* Q 87; *ǫ.freǫimǫr* Q 91; *ǫfrēmǫr* Q 94, 174, 178; *ǫfreǫimǫr* Q 179; *ǫ.freǫimǫr* Q 90; *ǫfreǫimǫr* Q 72; *ǫfrēmǫr* Q 89; *ǫ.frēmǫr* Q 82; *ǫ.frēmǫr* Q 83, 84, 170; **melkafromer:** *melkāfrǫmǫr* Q 4; *melkāfrǫimǫr* L 423; *melākāfroumǫr* L 373; *melkāfrǫmǫr* Q 33; *melākāfroumǫr* Q 9; *melākāfroumǫr* L 422; *melākāfrǫmǫr* L 369; *melkafrǫmǫr* P 176a; *melkafrǫimǫr* P 44; **melkromer:** *melkrǫmǫr* Q 162; *mē.lākrumǫr* P 57; *melakrǫmǫr* P 117; *melākruǫmǫr* Q 2; **romer:** *rǫmǫr* Q 71, 240, 242; *romǫr* Q 71; *roumǫr* Q 182; *rumǫr* K 360, 361, L 414, P 76, Q 1, 2, 2a; *rūmǫr* L 414; *rǫmǫr* Q 101; *rǫmǫr* Q 113; *rǫmǫr* L 329, Q 211; *rǫimǫr* L 429, 434, Q 101; *ryǫmǫr* P 49; *rūǫmǫr* L 209; **ontromer:** *ontrǫmǫr* Q 77, 168; *ontrǫimǫr* L 318b; *ontrǫmǫr* Q 154; *ontrumǫr* Q 1;

ontrǫimǫr L 318b, 429a; *ontrēmǫr* Q 81a **melkafschepper:** *mēlkkāfsǫpǫr* L 387; **afschep per:** *afsxǫpǫr* L 163, 163a; **roombaar:** *roumbā* L 0426; **baar:** *bār* Q 14; **houten teil:** *houǫtǫn tejl* L 292a; **melkbarer:** *melkbār* L 429a; **plets plets** Q 36; **pletsje:** *pletskǫ* Q 14; **houten plets** *houǫtǫ plets* Q 33; **foetsj:** *fuitš* Q 113; **roomblazer:** *rǫmblǫzǫr* L 163, 164, 165; **vetafdraaier** *vetafdreǫimǫr* L 159a; **melkafdraaier** *mēlkkāfdreǫimǫr* L 282; **melkdraaier:** *melkdrēǫ* Q 78; **doordraaier:** *doǫrdreǫimǫr* P 188; **lepel** *lēpǫl* Q 94b, 193; *lēpǫl* Q 14; **houten lepel** *houǫtǫn lēpǫl* Q 197, 197a; **roomlepel** *roumlēpǫl* L 290; **schuimspaan:** *šymspǫn* I 265; **schuimlepel:** *šymlēpǫl* L 331; **schuimer** *šǫmǫr* Q 211; **roomveer:** Q 98, 121; *rǫmvēr* C 204a; *roumvēr* Q 111; **veer:** *vēr* Q 113; **melkmachine:** *melkmāšim* Q 32a, 77; *mēlāk māšim* I 176a; *mēlkmāšim* Q 162; *mēlāk māšim* P 178 *mē.lākmsen* P 118a; *mē.lāk māšim* Q 164 *mēlāk māšim* K 353; *mē.lāk māšim* P 184, 186 192, 195, 224, Q 74, 75, 76, 78, 80, 152, 153 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 177; *mēlāk māšim* Q 155; *mēlāk māšim* P 223; *mē.lāk māšim* P 177, C 166; *mēlāk māšim* K 317a; *mēlāk māšim* P 174 *mēlāk māšim* P 50, 175, 179, 188, 218 *mēlāk māšim* P 173; *mē.lāk māšim* P 119, 120, 172 177a, 197, Q 2, 73, 79, 79a; *mēlāk māšim* P 182 *mē.lāk māšim* P 118, 121; *mē.lāk māšim* P 187 *mē.lāk māšim* Q 247, 247a; *mēlāk māšim* P 115 *mē.lāk māšim* P 52, 220, Q 165; *melkmāšim* F 188; *mēlāk māšim* K 314; *mē.lāk māšim* Q 162 167, 241; *mēlāk māšim* P 176; *mēlāk māšim* K 314; *mē.lāk māšim* Q 161; *mēlāk māšim* P 175; *melkmāšim* P 222; *mēlāk māšim* Q 156; **centrifuge:** Q 94b, 101, 121c, 198b; *sentrifūžǫ* C 198b; *sentrifūš* Q 200; *sentarfūš* Q 88; *sentarfūžǫ* Q 198; *sentarfūš* Q 96d; *sentarfūš* L 328; *sentarfūš* P 35; *sentrifūš* Q 99*; *sentrafūš* Q 100; *sentrafūš* P 204a; *sentrifūš* Q 39; *sentarfūš* L 331, 331b, 425; *sentarfūš* Q 32a; **écrémeuse:** *ēkrēmǫš* P 113, 173, 179, 224; *ēkrēmǫš* P 213; *ēkrēmǫš* P 175, P 180; *ēkrēmǫš* P 219, 227; *krēmǫš* P 176a; *krēmǫš* P 174, 197, 214; *krēmǫš* P 167; **draaiwat:** *drē.vǫ.t* Q 72; *drē.ǫvǫ.t* Q 5.

11.7 AFGEROOMDE MELK

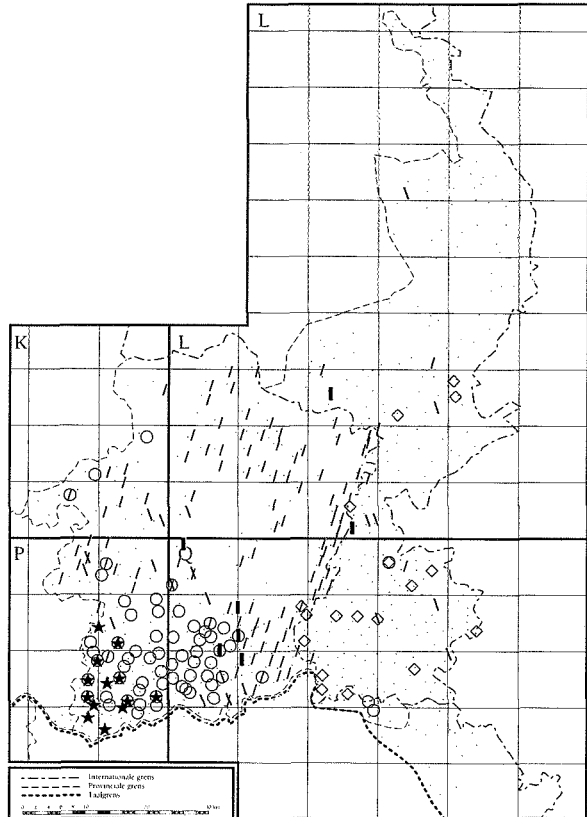
(A 7, 15 en 17; A 23, 4a; L 27, 29; JG 1a, 1b; L 1u, 103; Lu 1, 3 en 4a; monogr.)

[De vloeistof die overblijft als de melk ontroomd is.]

afgeroomde melk: Q 75; *afxǫrǫmdǫ mēlāk* Q 9; *afxǫrǫmdǫ mēlk* Q 254; *afxǫrǫimǫdjǫ mēlk* L 371; *afxǫrǫimǫdjǫ mēlk* P 118a, Q 7, 99; *afxǫrǫimǫdjǫ mēlk* Q 7, 14, 36; *afxǫrǫmdǫ mēlk* P 188; *afxǫrǫmdǫ mēlāk* K 353; *afxǫrumǫdjǫ mēlk* P 54; *afxǫrumǫdjǫ mē.lāk* K 357; *afxǫrumǫdjǫ mēlāk* P 46; *afxǫruimǫdjǫ mēlk* Q 9; *afxǫryumǫdjǫ mēlk* P 47; *afxǫryumǫdjǫ mēlāk* P 44; *afxǫryumǫdjǫ mēlāk* P 176;

Kaart 44. MELKAFROMER

- / (melk)afromer
- melkmachine
- \ (melk)romer
- ◇ centrifuge
- ★ écrémeuse
- I ontromer

afxarømda melk P 52; *afxarømda melæk* P 47; *āfxarøumdja melk* L 322; *āfxarøumdā melk* L 317, 368, 414, Q 96a; *āfxarøumdā me.læk* Q 7, 11, 12, 13; *āfxarøjmda melk* Q 101; *āfxarøjmda mēlæk* Q 88; *āfxarūmda melæk* P 51; *āfxarāmda me.læk* Q 171, 175; *āfxarōmda melk* Q 118; *āfxarumda melk* Q 1; *āfxarumda melæk* L 414, Q 1; *āfxarumda melk* Q 11; *āfxaruijmda me.læk* P 53; *āfxaruijmda melæk* Q 12; *āfxarømda melk* Q 88; *āfxarømda mēlæk* P 51; *āfxarøjmda mēlæk* Q 9; *ā.fxarøjmda me.læk* L 364; *ā.fxarumda me.læk* P 55; *ā.fxarumda melk* Q 2a; *ā.fxarøjmda me.læk* Q 10, 88; *āfxarumda melæk* Q 1; *āfxarumda melæk* Q 1; *āvgørjmda mēlæk* Q 1; *oūfxarējmda melæk* Q 179; *ō.fxarē.mdā mēlæk* Q 82; *ōfxaromda mēlæk* Q 3; *ōfxarøjmda melk* Q 172; *ōfxarøjmda mēlæk* Q 95; *ōfxarējmda mōlæk* Q 86; *ōfxarēmda me.læk* Q 94, 174; *ōfxaromda melk* Q 71; *ōfxarōmda melk* Q 3; *ōfxarōmda me.læk* Q 182, 242; *ōfxarumda me.læk* Q 73; *ōfxarēmda me.læk* Q 89; *ō.fxarējmda me.læk* Q 91; *ō.fxarōmda mē.læk* Q 177; *ō.fxarømda me.læk* Q 169; **geroomde melk:** *gærømda me.læk* Q 158a; *gærømda mēlæk* Q 158; *gærumda melk* P 56; *gærumda mōlæk* L 414;

gærømda mōlæk K 361; *gærøjmda mēlæk* Q 27; *gærømda me.læk* Q 79a; **ontroomde melk:** Q 1; *ontrumda mēlæk* Q 1; **uitgeroomde melk:** *oūtxærøjmda melk* Q 241; **romersmelk:** *rumærsmē.læk* P 56; **romermelk:** *romarmēlæk* Q 71; **roommelk:** *rumme.læk* K 360; *rumme.læk* P 57; **romer:** *rōmār* Q 240; **afroom:** *ō.fxrøm* Q 169; **afgelaten melk:** P 119, 164; *afxalotā melæk* P 176; *afxaløutā melk* P 171; *afxalātā melk* L 293, P 121; *afxalāatā melk* P 176; *afxalotā mēlæk* P 167; *afxalōtā melk* P 171, Q 253; *afxalōtā melæk* P 176a; *afxalōtā mēlæk* P 176; *afxaloatā melk* P 118, 212; *afxaloatā melæk* P 178; *afxaloatā melæk* P 175, 176, 182, 214, 219; *afxalōatā melk* P 183; *afxalōatā melæk* P 48, 58, 176; *afxalōatā mēlæk* P 113, 115, 173, 174, 179, 180, 218; *afxalutān melk* P 121a; *afxaluatā melæk* P 176; *afxalōtā melk* P 172, 210a, Q 78, 166; *afxalōtā melæk* P 115, 183; *afxalōtā mēlæk* K 318; *afxalōtān melk* P 176, Q 164a; *auyfxalōtān melk* Q 164a; *āfxaluōtā mēlæk* Q 1; *āfxalōtān melæk* L 355; *āfxalōtā mēlæk* Q 88; *āfxalōtān melk* Q 158; *āfxalatā melk* L 315; *āfxalātā mēlæk* Q 160; *āfxalātā mōlæk* Q 172; *āfxalotā mēlæk* Q 248; *āfxalōtā melk* Q 9; *āfxalōtā melæk* L 292a; *āfxalōtā mēlæk* L 269a; *āfxalōatā*

mē.lak Q 2a; *āfxaluata melk* P 193; *āfxaluata melk* P 177, Q 168; *āfxaluata melak* P 121; *āfxalēta melk* L 328; *āfxalōta melk* L 322, 326, 374, Q 2, 166; *āfxalōta melak* Q 38; *āfxalōta mēlk* L 381b, Q 9; *āfxalōta melak* L 371, Q 7, 12; *āfxalōta mēlak* P 177; *āfxalōta mēlak* Q 102; *āfxalōta mēlk* Q 9, 101; *āfxalōta mēlk* Q 101; *āfxalōtan melk* L 371, P 119, Q 15; *āfxalōta mē.lak* K 360; *āfxalōata mē.lak* P 177a, 224; *āfxalōta mē.lak* Q 9, 96c; *āfxalōta mē.lak* Q 10; *o.afxaluata mōlk* Q 78; *āfxalōta mē.lak* Q 158a; *āfxalōta mēlk* Q 71; *ō.fgəlōta mēlk* Q 72; *ō.fxaloata mē.lak* P 186; *ō.fxaluata mē.lak* Q 161; *ōfxalōata mēlk* Q 80; *ōfxalōta mēlk* Q 71; *ōfxalēta melak* Q 72; *ōfxalēta mēlk* Q 71; *ōfxalātan mēilk* P 121; *ōfxalūta melak* Q 156; *ōfxalūda mē.lak* Q 178; *ōfxalōta mē.lak* P 195; *ōfxalōta mē.lak* Q 179; *ōfxaluata mē.lak* P 197; *ōfxaluata mē.lak* P 119, 187, Q 182, 240; *ōfxalyta mēlk* Q 71; *ōfxalōta mēlk* P 220; *ōfxalōta mē.lak* Q 87; *ōfxalōta mēlk* Q 198; *ō.fxalōta mē.lak* Q 83, 152, 155; *ō.fxalōta mē.lak* Q 157; *ō.fxalōta mē.lak* P 192, Q 156, 159; *ō.fxaloata mē.lak* P 118; *ō.fxalōata mē.lak* Q 163; *ō.fxaluata mē.lak* P 220, 223, Q 75, 76, 79, 80, 154, 166, 167, 241; *ō.fxalōta mē.lak* Q 165; *ō.fxalōta mē.lak* Q 91; **afllaat:** K 316, 357, 358; *afllāt* K 317a, 353; *afllāt* K 315; *afllaet* K 317; *afllōt* K 318, P 176; *afllōt* K 314, 315, 316, 318, L 353; *afllōt* K 357; *afllāt* L 315; *afllāt* L 317; *afllōt* L 289, 314, 360; *ā.flō.t* L 319, 417, 418; *ā.flōt* L 359; *ā.flōt* L 369, Q 2, 9; *ōflōat* Q 94; *ōflōat* Q 81a; *ōflōut* Q 77a; *ō.flot* Q 3; *ō.flōat* Q 82; *ō.flūat* Q 170; *ō.flōt* Q 90; *ō.flōat* Q 84; *ō.fluet* Q 168a; *ōflot* Q 3; *ōflōt* Q 3; *ōflut* Q 83; *ōflūot* Q 77; **laat:** *lōt* Q 13; **uitgelaten melk:** *ouitxelūta mēilk* Q 167; **uitlaat:** *ouitlōt* Q 168a; **overgelaten melk:** *iavargalōtan melk* P 57; **fluitjesmelk:** L 317, 370, 419, 421, 424, P 49, Q 7, 32, 75; *flōtjāsmelk* L 371, Q 10; *flōjtšāsmelak* Q 156; *flōtjāsmelak* Q 156; *flō.ūtšāsmelak* P 176; *flōtšāsmelak* Q 162; *flōkāsmelk* P 163, 166, 168; *flōtākāsmelk* K 316; *flōjtjāsmelk* P 176; *flōtjāsmelk* P 55, 57, 117, 118, 118a, Q 157a, 163; *flōtšāsmelk* Q 179; *flōājtjāsmelk* K 317; *flētjāsmelk* P 52, Q 2, 3; *flētšāsmelk* Q 90; *flētšāsmelak* Q 2, 3; *flētjāsmelk* L 360a; *flētjāsmōlk* Q 3; *flētšāsmelk* Q 83; *flētjāsmelk* Q 2; **fluitmelk:** L 214; *flōtmelk* Q 195; **fluitenmelk:** *flōjtāsmelk* L 291, 382; **fluitermelk:** *flōjtāsmelk* L 269; **vlottenmelk:** *vlōtāsmelk* L 271, Q 32; **fluitjesbier:** *flōtjāsbīr* P 55; **feestjesmelk:** *fētjāsmelk* P 120; **ondermelk:** L 192, 192a, 209, 245b, 271, 289, 295, 324a, 385, Q 99, 100; *ondārmelk* L 269, Q 36; *ondārmelak* L 355, Q 19; *ondārmelak* Q 99*; *ondārmēlk* L 268, Q 17, 102; *o.ndārmē.lak* L 282, 313, 314, 316, 317; *ondārmē.lak* Q 172; *ondārmēlak* Q 102; *ondārmelk* Q 32; *ōndārmelk* L 269; *ōndārmēlk* Q 96b, 191*; *ōndārmēlāž* Q 222; *onārmē.lak* Q 178; *oņārmelk* L 289, 320, 324a, 328, 329, 428, 429a, Q 21, 22; *oņārmelak*

L 289, 381b; *oņārmēlk* L 292, 381, 381b, 430; *oņārmelak* L 330, 429, Q 21; *o.ņārmē.lak* L 37; *oņārmelak* L 376; *oņārmelk* L 426, Q 100, 119, 121; *ōņārmēlk* Q 113; *ōņārmelak* L 270; *ōndārmelk* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246; *ōņārmēlk* L 433; *ōņārmēlk* L 381b; **botermelk** K 353, L 316, Q 77; *bōtārmelak* L 352; *bōtārmelak* Q 10; *butārmelk* L 360a, Q 161; *butārmelk* Q 195; *byetārmēlk* Q 85; *byōtārmelk* P 118; *byōtārmelk* Q 179; **onderromen ondārrōmā** L 164; **kleine melk:** *klēn melk* P 47, 48; *klēn melk* P 52, 171, Q 83; *klēn melk* P 50; *klēn melak* P 50, 174; *klēn mē.lak* P 58, Q 181; *klēn melak* Q 248; *klejñ melk* P 49; *klejñ melk* L 218; *klejñ mē.lak* P 197, Q 160, 168; *klej melk* Q 278; **magere melk:** *māgar melk* Q 278; *māgā melk* Q 208, 259; **dunne melk:** *dōn mē.lak* L 118a, 120, Q 73, 77; *dōn melk* L 432a; **blauw melk:** *blō mēlk* Q 154; *blojū mēlak* P 172; *blo mē.lak* Q 157a; **taptemelk:** L 271; *taptāmelk* L 386; **getapte melk:** *gatapta melk* Q 117b; **doorgejaagde melk:** *dōrgəjəoxdā mēlak* Q 160; **stijv melk:** *štīaf mēlak* L 381a; **namelk:** *nōmēlk* L 201; **gefietste melk:** *gəviitsdā mēlk* Q 101a; **gefietste:** *gəvidsdā* Q 111; **gezijde melk:** *gəzijd melk* Q 203; **terugmelk:** *tərokmēlk* Q 32a; **zoet melk:** *zytā mēlk* Q 71; *zytā melk* P 188; **zure zōrā** L 286; **gedoopte melk:** *gədōpdā melk* L 203; **spoeling:** *spōlēj* L 378; *spylēj* L 210; **spoelsel:** *spōlsəl* L 381b; **afloper:** *ō.flō.pər* L 177; **leut:** *lōt* K 314, 316, 318, 357, 359, P 45; *lō.t* K 357, 358, 359; *līt* K 353; **leuter:** *lītār* L 353; *lūtār* P 45; **knijp:** *knejp* L 419; **foeks:** *fuk* L 266; **foek:** *fjk* L 244c; **joks:** *joks* Q 6; **getsj getš** Q 88; **doorgedane melk:** *dōurgədūnā mēlā* P 227; *dōurgədūnā melk* P 218; *doərgədēnā mēl* P 175; **getrokken melk:** *gatrokā mē.lak* P 184; **pijpjesmelk:** *pipkāsmelk* L 210, 213; **foetsj:** *fut* L 419, Q 31; *foiš* L 424, Q 6, 7, 8; *foiš* L 370, 371, 372, 419; *fytš* L 372; **foetsjmelk:** *futšmel* Q 21, 32; *futšmēlak* L 381a; *futšmōlk* Q 320; *fotšmelk* Q 15; **foetsmelk:** *fotsmelk* Q 15; **zwiers:** *zwirs*: L 282, 286, 314, 315; *zwers* L 312, 314, 315; *zwis* K 278; *swis* K 278; *zwes* L 278; *swes* K 318; **zwier:** *zwira* L 286, 313; **girs gers** L 317, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 366, 367, 368, 415, 417, 418, 420, 421, 422, 423, Q 7, 7ers L 424, Q 6, 7; *gers* L 416; *girs* L 415; **gie remelk:** *girāmōlk* L 360a; **fiets:** *fīs* L 165, 191, 192, 210, 214, 214a; **trits:** *trets* L 317, 360a; **klits:** *klets* K 314, L 315, 316, 317, 352, 354, 355, 356, 358, 363, 364, 365, 366, 413; *klēts* L 316, 353, 355; **klitsmelk:** *kletsmelk* L 360a; **doorgedraaide klits:** *dōrgədṛējdā kleets* P 118a; **wei:** *wēj* P 171, 176, Q 9, 10; *wēj* L 416, Q 95; *wēj* Q 35; *wē* P 171; **doorgedraaide melk:** *dōrgədṛējdā melk* P 192, Q 98; *dōrgədṛējdā mel* P 177; *dōrgədrujdā mēlak* Q 12; *dōrgədṛēd. mē.lak* Q 74, 157, 159, 164; *dōrxədridā melk* L 101; *dō.rgədṛēdā mē.lak* Q 160; *dō.īrgədṛēd.*

mē.lək P 52; *dōargadrēida mēilk* P 121; *dōargadrēada melk* Q 34; *dōi.rgadrēda mē.lək* P 118a; *dōi.rgadrēida mē.lək* P 119; *dōiurgadrēda mē.lək* Q 78; *doṽ.rgadrēda melək* P 197; *doṽ.rgadrēda mēlək* P 188; *doṽ.rgadrēda mē.lək* P 173, 177, 177a, 187, 192, Q 156; *doṽiurgadrēda mēlək* P 113, 117, 120; *doṽargadrēida melək* P 188; *dōrgadrēda mē.lək* Q 75, 79a; *dōrxgadrinjda melək* Q 117a; *dō.rgadrēda mē.lək* Q 162; *dōrgadrēda mōlk* Q 32a; *dōrgadrēida melk* P 118a, 119, Q 96a; *dürgadrēida melk* P 186; **afgedraaide melk:** *afxadrāida melk* Q 36; *afxadriada melk* Q 100; *afxadrīda melək* Q 112; *afxadrēida melək* Q 196; *afxadrēida mēlk* Q 102; *afxadrēda melk* Q 177; *afxadrēida melək* Q 18, 32; *afxadrēida mēlək* Q 102; *afxadraiḍa mēlk* Q 105; *afxadreda melk* Q 203; *afxadrīnda mēlk* Q 113; *afxadriēda mēlək* Q 101, 111*; *afxadriada melk* Q 101; *afxadriada mēlək* Q 201; *afxadriada melk* L 329, Q 117; *afxadriānda melk* Q 112b, 202; *afxadriḍa melk* Q 196; *afxadriḍnda melk* Q 121; *afxadriḍda mēlək* Q 12; *afxadrēda mēlk* Q 32, 33; *ā.fxadrēda mē.lək* L 354; *ō.fxadrē.īda mēlk* Q 5; *ōfxadrēda mēlək* Q 179; *ōfxadrēida mē.lək* Q 188; *ōfxadrēida mēilk* Q 93; *ōfxadriāida melk* Q 198; *ōfxadrēida melk* P 187a; *ōfxadrēda melək* Q 94; *ō.fxadrēda mē.lək* Q 153, 163; *ō.fxadrēda mē.lək* Q 181; **uitgedraaide melk:** *ōṽaxadrēada mēlk* P 186; **centrifuge:** *sentārfy* L 373; **centrifugemelk:** *sentārfymelk* L 431; *sentārfysmelk* L 250; **fugemelk:** *fjysmelk* L 214, 246, 248, 250, 268, 270, 292a, 295, 298, 324a; *fysmelək* L 324a; *fjysmēlk* L 248; *fjysmēlk* L 292; *fjysmelək* L 267; *fymelk* L 191, Q 22; *fymelk* L 293; **fuge:** *fjys* L 209, 210, 214, 214a, 215, 217, 245b, 246, 246a, 267, 290, 322a, 324a, 326, 327; *fys* L 245b, 328; *fjy* L 290, 291; **cremeusemelk:** *krāmōzamelk* P 164; *krāmōsmēlək* P 168; *krāmōsmēlək* P 167; **machiensmelk:** *mēšinsmelk* L 318, 318b, 364, P 172; *māšinsmelk* L 319; *māšinsmelk* L 416; *māšinsmē.lək* L 319, Q 10; *māšinsmelk* Q 101; *māšinsmelk* Q 208; **machienmelk:** *māšinmelk* L 288a; *māšinmelk* Q 74; *māšenmēlək* P 49; **machinemelk:** *māšenjamēlk* Q 259; **machiensmelk:** *māšinsamēlək* L 418; **gemachiende melk:** *gamašinda mēlk* Q 78; **fabrieksmelk:** *fābriksmēlək* L 244c; **fabrieksromen:** *fābriksrōma* L 210.

11.8 WEI

(L 27, 30 en 31; JG 1a, 1b, 1c, 2c; A 7, 15, 27 en 28; L 2, 7; A 9, 15a en 15b; S 15; Ge 22, 65 en 128; monogr.)

[Dunne, zoete vloeistof die, na de afscheiding van de kaasstof, van de melk overblijft.]

wei: *wēi* K 353, L 191, 210, 215a, 217, 245b, 248, 250, 266, 267, 269, 271, 282, 286, 288, 288a, 289, 289a, 290, 291, 292, 293, 295, 298,

299, 312, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 322a, 324a, 325, 328, 330, 333, 352, 356, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 374, 376, 377, 379, 380, 381, 381a, 381b, 382, 385, 386, 387, 413, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 428, 429, 429a, 430, 431, 432, 433, P 46, 53, 113, 115, 117, 118a, 121, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 188, 213, 214, 218, 219, 227, Q 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 27, 29, 31, 32a, 33, 35, 36, 38, 72, 78, 81, 87, 88, 91, 93, 94, 95, 96a, 96b, 96c, 98, 99, 99*, 100, 101, 101a, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 111*, 112b, 113, 117, 117a, 117b, 118, 119, 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e, 156, 162, 163, 166, 167, 168, 171, 172, 174, 175, 178, 179, 187, 188, 193, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 208, 211, 222, 248, 278, 284; *wēiḍa* L 320, 327, 371, 375, 377, 378, 381, 381b, 385, 428, 431, P 118, 119, 120, 121, 176, 177, 184, 187, 188, 223, Q 14, 16, 21, 22, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 78, 98; *wē.ī* L 417, Q 12; *wēim* Q 10; *wēi* L 355, Q 78, 154, 177; *wē* K 357, P 176, Q 1, 38; *wēi* L 282, 372, 373, 415, 420, Q 9, 96b, 99, 101, 103, 113, 179, 201, 208; *wēiḍa* L 431, Q 78; *wē.ī* Q 32; *wē* L 354, Q 86, 170; *wēi* L 416; *wēi* L 213, Q 32, 118, 201, 222; *wēiḍa* Q 240; *wēiḍa* P 52, 53, 57, 58, 120, 121, 186, 188, 192, 195, 197, 220, Q 2, 2a, 34, 79, 152, 157, 159, 160; *wēi* L 244c, 246a, 249, 292, 329, 331, 373, 374, 416, 429, P 115, 183, 186, 187a, Q 1, 30, 32, 32a, 77a, 94, 95, 97, 99, 101, 103, 105, 111, 113, 116, 156, 168a, 196, 202, 241, 254; *wēa* P 197, Q 74; *wē.* Q 71, 72, 82; *wē* K 361, L 353, P 51a, 53, 55, 57a, 58, 118, 119, 121a, 172, 175, 177, 183, 192, 219, Q 1, 2, 2a, 3, 71, 75, 76, 77, 79a, 80, 83, 84, 89, 90, 153, 154, 155, 157a, 158, 161, 163, 164, 164a, 166, 168, 168a, 169, 170, 177, 181, 182, 241; *wēi* L 286, P 55, Q 12, 284; *wēi.* Q 5; *wēiḍa* Q 200, 201, 247, 247a; *wāi* K 316; *wā.ī* P 193; *wīiḍa* Q 240; **oude wei:** *oṽda wēi* Q 117b; **dikke wei:** L 376, 431, Q 15, 16, 105; *dekā wēi* Q 101, 102; *dekā wēi* L 329; **kaaswei:** *kāswē* P 54; *kēsweī* L 318, 324a; *kēs-wāi* K 315; *kēs-wē* K 357; *kēs-wēiḍa* P 56; *kēs-wai* K 318; *kēs-wē* K 358; *kēs-wēi* K 359; *kēs-wai* K 316; *kēs-wōai* K 317; *kēs-wē* P 45; *kēs-wē.* L 414; *kēs-wēi* L 355; *kēs-wēiḍa* L 330; *kēs-wēi* L 292a; *kēs-wē* L 414; *kīs-wēi* Q 195; *kīs-wēi* L 381a; *kīi-wēi* L 300, 328; *kīi-wēi* K 360, P 56; *kīi-wēi* P 46; *kīi-wēi* P 51; *kīi-wēi* P 46, 47, 48; *kīs-wēi* Q 102; *kīs-wēi* K 360, L 289; *kīs-wēi* L 328; *kīs-wē* L 414; *kīi-wēi* L 359, 360, 363, 365, 366, 372; **kazenwei:** *kēs-wāi* K 353; *kēs-wai* K 314; *kēs-wēi* P 49, 50; *kēs-wēi* P 44; *kōi-wōa* K 353; **kaasweik:** *kēs-wēi* K 359; *kīi-wēi* L 364; **kaasweek:** *kēs-wai* K 315; **kazenweek:** *kēs-wai* K 353; **kaasweit:** *kēs-wēi* K 353; **weg:** *wēi* L 318b; **kaasnat:** *kīs-nāt* L 356; **kaaswater:** *kēs-wātər* L 329;

kēsww̄tar K 315; *keḡsw̄tar* L 292a; *k̄āsww̄tar* L 326; **water:** *w̄tar* K 317a, L 192, 288, 288a; *watar* L 210, 211; *w̄otar* K 278; **drupwater:** L 364; **drupsel:** L 364; **zuur water:** *zūr w̄tar* Q 102; **het water van de bottermelk:** *at w̄tar van dā botarmēlak* L 318; **witte kaas:** *weta k̄ās* Q 113; **kaas:** *k̄ās* Q 118, 201; *k̄.s* Q 102; **kaas-melk:** *kēsmeḡk* L 329; **afgelaten melk:** *afx̄alōtān meḡk* P 176; **bottermelk:** P 176; *botarmēlak* L 214; *boḡarmēlak* Q 15; *botarmēlak* L 267, Q 32; **onder-melk:** *ōndarmēlak* Q 95; *oḡarmēlak* L 296; *ōḡarmēlak* L 329; *oḡarmēlak* L 430; **onderromen:** *ōndarroamā* L 210; **dikke melk:** *dikā meḡk* Q 101, 196; **hui:** *h̄q̄i* L 289a, Q 105; *hy* L 326; **spoelsel:** *sp̄ōlsal* L 269; **het dun:** *at d̄on* L 352; **zijning:** *z̄āneḡ* L 432a; **matte (d.):** *matā* Q 284.

11.9 BOTERKUIP

(JG 1c, 2c)

[Houten kuipje waarin de boeren de boter was-sen.]

boterkuip: K 359, P 45, 49, 52, 53, 55, 57, 58; *botark̄p* K 358; *bōtark̄ip* L 422, 423; *botarkaḡp* Q 180; *boḡarkaḡp* Q 162; *botark̄p* P 56; *bōtark̄p* P 51; *bōtark̄p* Q 1; *boḡark̄p* Q 81, 158, 158a; *boḡark̄p* Q 155a; *botark̄p* Q 2a; *botark̄p* K 361; *botark̄p* P 50; **boterkuipje:** L 421, P 47, Q 172; *boḡarkypkā* Q 182; *boḡ.tarkypkā* Q 183; **boterteil:** K 316, 357, L 317, 319, 352, 354, 358, 359, 361, 366, 367, 415; *bōtarteḡl* L 314, 356; *bōtarteḡl* L 282, 313; *bōtarteḡl* L 355; *bō.tarteḡl* L 286; *bōtarteḡl* K 278; *bōtarteḡl* L 369; *botarteḡl* L 353; *butarteḡl* L 372; *būḡa.tarteḡl* L 417, 418; *buḡtarteḡl* L 315; *bḡtarteḡl* L 364; *bōtarteḡl* L 363, 365; **teil:** K 278a, L 312, 360, 362, 368, 413, P 44; *teḡl* L 416; *teḡl* L 316; *gāḡl* K 353; **tijn:** *t̄j̄n* Q 7; **boterkom:** *bō.tarko.mp* Q 1; **boterlamp:** Q 12; **boterscho-tel:** K 315, 318, 360; *bō.tārsxōtāl* Q 1; *bō.tārsxō.tāl* L 414; *bō.ārsxō.āl* K 314; *būā.tārsūā.tāl* Q 3; *būḡa.tārsūḡātāl* L 416; **boter-loop:** Q 92; *botarloyḡ* Q 82; *botarlayḡ* Q 83; *bō.tarlōḡ* Q 84; **loop:** *lōḡ* Q 169; *lūḡ* Q 72; *lup* Q 91; **loopje:** *lōḡpkā* Q 13, 174; *lūḡpkā* Q 8; **boter-vat:** *boatārvāt* Q 170; **vat:** *vāt* P 214; **stand:** *stānā* P 46.

12. Boterbereiding

Door karnen kan van melk of room boter worden gemaakt. De vetbolletjes in de melk of room worden door heftige klutsbewegingen tot grotere korrels verenigd. In een karnvat gebeurt dat handmatig; er wordt met een karnstaf gestoten. Met hulpmiddelen zoals een boog en een wip was dit werk minder zwaar. In een karmolen werd er gekarnd door ronddraaiende bewegingen. De ton draait dan om zijn as. Er kan ook een

constructie gemaakt worden die door een paa wordt voortbewogen. Bij het karnen in een dra-ende karnton draait de ton in zijn geheel in al richtingen.

Als de grote korrels gevormd zijn, wordt de ka-nemelk ervan afgescheiden. De korrels worden in een bak tot een gelijkmatige massa gekneet. Dit gebeurde soms met behulp van een boter-pel. Daarna werd de overgebleven karneme-weggewassen en kan er zout worden toegevoe-g voor conservering. Ten slotte wordt de boter-eenheden verdeeld.

Om kaas te maken wordt aan het afgeflowe-icht vocht een zuur toegevoegd om het te laten stre-nen.

12.1 KARNEN (kaart 45)

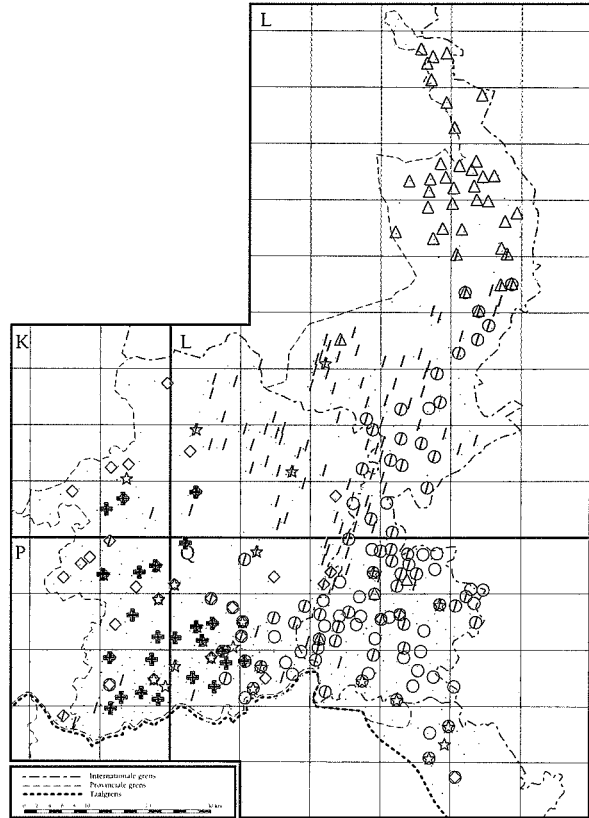
(S 17; L 1a-m; L 1u, 114; L 6, 7; L 22, 8; L 2 68; A 7, 23; A 28, 7; Ge 22, 8; Vld.; monog add. uit N 12; A 16; S)

[Het op en neer bewegen van de vetdeeltjes in c melk of room, zodat deze zich aan elkaar hecl ten en op die manier boter vormen. Boter make Zie voor de fonetische documentatie van [bote en [boter] het lemma BOTER (12.14) in de aflevering.]

stoten: L 288a, 289a, 295, 366, Q 15; *stōtā* 382, Q 89, 173 (in een pot); *štōtā* L 292a, 29; 322, 322a, 328, 385, 387, 430, Q 32, 33, 3; *st'ōtā* L 292a; *št'ōtā* L 292, 292a; *stotan* L 35; *stōtān* L 417, 419; *stōtā* L 289, 417; *stoatā* 381b; *štōtā* L 426; *stoatān* L 371, Q 11; *stoa* L 320a, 376, 377, 381, 427; *štōatā* L 300, 43; *stōtān* L 373; *stōtā* L 374; *štōtā* L 293; *stōatā* 377; *stūtān* L 368, 418, Q 7; *stūtā* L 372, P 5; 186, Q 3, 95, 102 (in stenen pot); *štūtā* L 29; 296; *stutān* L 415, P 212, Q 88; *stutā* L 312, 36; Q 188 (in pot); *stūōtān* L 267, 286, 353, 35; *stūōtā* L 269a, 288, 289, 328, 422, P 179; *stūā* L 270, 291; *stūōtān* L 286, 313, 370, 415; *stūā* L 269, 318b, 326, P 211, Q 1, 12; *stūōtā* L 30; 370, Q 111, 113; *stūōtā* L 320, 321; *stūōtā* L 32; 371; *stūōtā* Q 9; *štūōtā* L 290; *stūḡtā* L 317, 35; 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 36; 367, 368, 415, 416, 417; *stūtā* P 51, Q 88; *stūḡtā* L 416; *stūōtān* Q 15; *stūōtā* Q 166 (in de kroeg *stūōtā* L 431; *stūōtā* Q 99, 101; **boter stoter** [boter] *stōtā* Q 102; ~ *štōtā* L 385, 430 (oude wetse manier), Q 20, 21, 27; ~ *štōōtā* Q 27; *štōōtā* Q 22, 31, 32a; ~ *štōtā* Q 21; ~ *stūtān* 105; ~ *stūtā* Q 95, 96a (in een vat), 187; ~ *stūū* Q 102, 105, 198; ~ *stutān* L 317; ~ *stutā* Q 88; *stūōtā* L 286, 319; ~ *stūōtā* L 318b, 424; ~ *stūā* Q 22; ~ *štūōtā* L 429; ~ *stūōtān* Q 14; ~ *stūā* L 429a; ~ *štūōtā* Q 101; **botter stoten:** [botte] *stōtān* L 312, 356, 417, Q 77, 86; ~ *stōtā* L 26; 379, 380, Q 162, 178; ~ *štōtā* L 322, 329, 386, 33, 38 (in stenen pot); ~ *stōtā* Q 162; ~ *štōtā* 299; ~ *stōōtān* L 314; ~ *stōōtā* L 297; ~ *štōōtā*

Kaart 45. KARNEN

- / (-)stoten
- (-)draaijen
- △ (-)karnen
- ◇ boteren
- ☆ (-)maken
- ✱ (-)rollen

297, 323, 327; ~ *stoatən* L 315, 354, Q 7, 8, 12, 91; ~ *stoatə* L 289 (op de boerderij), P 176; ~ *stoatən* L 326, Q 13, 17, 154 (in een pot); ~ *stoatə* L 326; ~ *štoatə* L 325, Q 32, 36, 111*; ~ *stōtən* L 371; ~ *stōtə* L 382; ~ *štōtə* L 381, 381b; ~ *štōtə* L 432a; ~ *stqatə* L 378; ~ *stoytə* Q 156; ~ *stoyatə* L 381b; ~ *stōtən* L 372; ~ *stūtən* K 360, L 355; ~ *stūtə* L 271, P 50 (vroeger), Q 3 (vroeger), 88 (in een vat dat vast staat); ~ *štūtə* L 297, Q 192; ~ *stutən* L 364, 368, 413, 414, 419, P 218, Q 3, 4, 71 (in een stenen kruik); ~ *štutən* Q 39, 111; ~ *stutə* L 372, Q 3, 88, 94b; ~ *štutə* Q 193, 198; ~ *stūatə* L 271, 324, Q 3; ~ *štūatə* L 270, 295, 381a; ~ *stuatə* L 266, 267, 268, 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289 (boerderij), 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 362, P 213; ~ *štuatə* L 328, 330, Q 113, 117 (vroeger), 118, 121, 201; ~ *stūatə* L 381b; ~ *stuatən* L 312; ~ *stūqatə* L 378; ~ *štuytə* Q 118; ~ *stytə* L 364; ~ *styatən* L 416; ~ *štūātə* Q 19; ~ *styatən* Q 13; ~ *styatə* L 428, 431, Q 17; **draaijen**: Q 104a; *drejə* L 267, 295, 300, 321, 328, 330, 377, 382, Q 19, 36, 96a (met de machine), 99, 102, 111; *drējən* Q 86, 91, 105; *drējə* L 377; *drējən* L 429; *drējə* L 429, 433, Q 35, 36, 100, 198; *drējə* Q 32a, 95;

drēj Q 32a; *drējənə* Q 207; *drjə* L 329, 432a, Q 93, 101, 113, 196, 196a; *drījə* L 425, Q 101; *drjənən* Q 202; *drjənə* Q 112b, 113, 117b, 121 (met moderne machine), 201, 202, 278; *drīnə* Q 253; *drjən* Q 83 (met een machine); **boter draaijen**: [boter] *drejən* Q 72; ~ *drejə* Q 14, 96b, 99, 99*, 102, 105, 187, 198; ~ *drējə* Q 196; ~ *drējə* Q 18, 20, 21, 27, 29, 33; ~ *drēj* Q 110; ~ *drējən* Q 98; ~ *drējə* Q 38; ~ *drjə* Q 22, 27, 30, 32, 101, 101a, 103, 198; ~ *drījən* Q 98; ~ *drījə* Q 16, 97, 100; ~ *drjənə* Q 222; ~ *drjējə* Q 103; **botter draaijen**: Q 188 (in een pot); [botter] *drejən* Q 3, 71, 77, 83, 154, 180; ~ *drjə* L 271, 297, 299, 323, 370, 372 (met een draaivat), 381, 381a, 381b, P 180, Q 3, 32, 88 (vat dat zelf draait), 91, 162, 168, 172, 173, 183; ~ *drējən* Q 71; ~ *drējə* Q 33; ~ *drējə* Q 83; ~ *drē* Q 175, 179; ~ *drjə* Q 35, 111*, 117 (nu), 117a (nu), 118, 192, 196, 203, 284; ~ *drījə* Q 203; ~ *drjənən* Q 209; ~ *drjənə* Q 113, 119, 201, 208, 222, 253, 255; ~ *drjənə* Q 204a, 208; **afdraaijen**: *af drejə* Q 102; **doordraaijen**: *dōrdrejə* Q 102; **karnen**: L 269, 271, 288, 295, Q 95; *kenə* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192, 192a, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a,

244c, 245, 245a, 245b, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 267, 268; *kerna* L 244b; *kurnan* Q 37; **botter karnen:** Q 98; [*botter*] *kena* L 268; **boteren:** *bōtarən* K 315; *bōtarə* P 46, 47, 48, 176, Q 101; *botarən* K 278, 315, L 352, 413, P 180, Q 71, 75, 77, 83, 155a; *botərə* K 316, P 50, 51, 57, Q 284; *b'ōtarə* K 358, Q 11; *boatərə* P 50 (nu), 57; *boatarən* P 117; *boatərə* P 58; *bōtarə* P 119, Q 12; *bojtərən* Q 2; *bōjtərə* Q 177; *bo'arən* K 353; *bōutarə* P 176, 211; *bōatarə* Q 2; *butarən* L 420; *butərə* Q 111; *buatarə* Q 5; *būatarə* P 119, 193, Q 72; **(de) boter maken:** [*boter*] *mākə* Q 1; *də* ~ *mōkə* Q 4; **botter maken:** [*botter*] *mākən* L 353, P 57, Q 19, 209; ~ *mākə* L 289 (in de fabriek), 367, P 193, Q 2, 113, 196, 255, 259, 278; ~ *maəkən* P 119; ~ *maəkə* P 195; ~ *maṽkə* P 193, Q 156; ~ *mōkən* Q 83, 155, 173, 180; ~ *mōkə* P 50, Q 74, 155a; ~ *moakə* Q 180; ~ *mōkən* Q 79; **afmaken:** K 318; **de boter opmaken:** *də* [*boter*] *opmōkə* Q 4; **rollen:** *rōlən* K 358, P 121, Q 1, 75, 167; *rōlə* K 358, P 55, 57, 186, 188, Q 74, 78, 158, 160, 168; **botter rollen:** [*botter*] *rōlən* K 357 (in een rolvat), L 413, P 118, 121, 218, Q 154; ~ *rōlə* P 50, 118, 176, 183, 197, Q 74, 78, 167; ~ *rōlə* Q 79; **botter slaan:** [*botter*] *slən* P 52; ~ *slōṽ* P 57; **botter werken:** [*botter*] *wərəkən* K 318; **botter standen:** [*botter*] *stanən* L 419; **afromen:** *afrūamə* P 176.

12.2 KARNVAT (kaart 46)

(A 7, 19, 19a en 23; A 16, 8a; L 1a-m; L 22, 8 add.; L 27, 67 en 68; JG 1a, 1b, 1c, 2c; S 17; Ge 22, 11, 15 en 16; monogr.; add. uit N 5A (I); N12, 51; N 12)

[Botervat waarbij de karnstaf (zie het lemma KARNSTAF (12.3) in deze aflevering) met de daaraan bevestigde schijf in een op- en neergaande beweging wordt gebracht. Dit vat, waarin de melk tot boter gekarnd wordt, kan van verschillende materialen gemaakt worden. Vaak was het van hout (**kersenhout:** *kērs* in L 329) of steen en soms van metaal, bijvoorbeeld van een omgebouwde melkbus (**melkbus:** *mēl'kbōs* in L 322a, **melktuit:** *mēl'ktōit* in L 163, 164 en 165, **tuit:** *tōit* in L 373).

Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

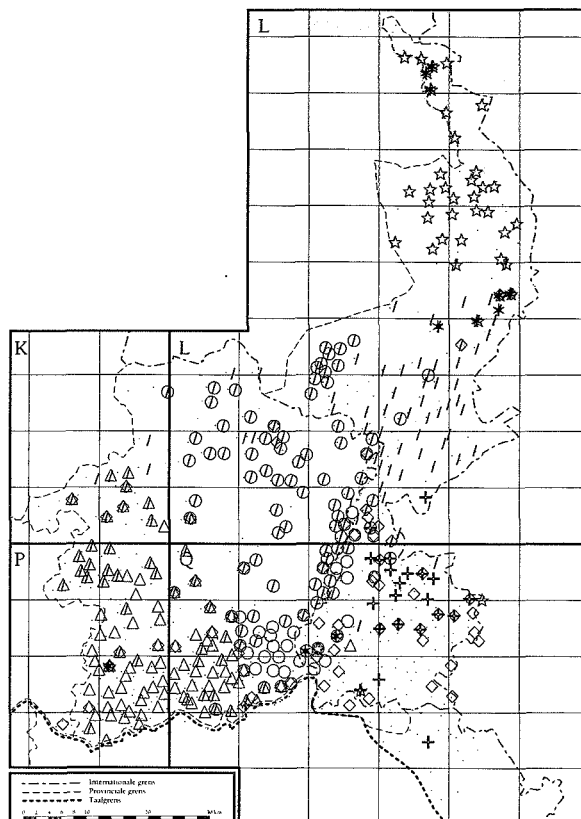
stand: *stānt* L 282; *stant* Q 101 (van hout); *standj* L 318b; *stanj* L 289; *stanj* L 266, 268, 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 374; *stanj* L 290, 291, 300, 333, 381b; *stanj* L 318, 318b, 320, 321, 322, 324, 326, 328, 369, 370, 372, 374, 377, 379, 380, 381, 381b, 382, 431, 434a; *stanj* L 292, 292a, 294, 298, 322a, 325, 330, 331, 331b, 332, 376, 385, 386, 387, 426, 431; *stān* K 278 (van hout), 316, 317a (van hout), 318, 359, 360, L 282 (van hout), 286, 312, 313, 314, 315, 316 (van hout), 352

(van hout), 353 (van hout), 355, 357, 358, 359, 360, 361, 413 (van hout), 414, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 56, 57, 214 (van hout), Q 1 2a, 3 (van hout), 71, 89, 165 (van hout), 167, 177, 182, 241, 242 (van hout); *stan* K 314, 315, 353, L 269a, 282, 289, 289a, 317, 355, 356, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368 (van steen), 415, 416, 417, 418 (van hout), 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 56, 176a, 177, Q 1 (van hout), 5, 7, 11, 12, 76, 77, 79, 82 (van hout), 83, 87, 88, 153, 154; *stān* F 278, 357, Q 1; *staən* K 357, P 118a; *stajnj* L 319, 369, 370, 371, 372; *stajnj* L 432 (van hout); *sta* L 319; *staj* K 359 (van hout); *stoən* K 358 (van hout); *stōn* L 282, 286; *stōən* K 358, L 286 (van hout), 312; *stōn* L 355; *stēnj* (mv.) Q 14 (van steen); *stejən* (mv.) Q 1; **botterstand:** [*botter*] *staj* L 266, 287, 288, 288a, Q 2, 6, 10, 12; ~ *staj* C 20; ~ *stanj* L 318b; ~ *stān* K 318, L 355, 286 (van hout); ~ *stan* L 356, 418, 419, 422, 424, Q 8, 9, 10, 12, 13, 96c; ~ *stajnj* L 372; ~ *stēnj* (mv.) L 356 **botterstand:** [*botter*] *stānt* L 265; ~ *staj* L 267, 268, 271, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 295, 318a, 318d, 318e, Q101; ~ *staj* L 270, 290, 291, 295, 296, 297, 381b, 383, 385, 0426, Q 30, 100, 111; ~ *stānj* L 327; ~ *stanj* L 292a, 322, 372, 378, 381; ~ *stānj* L 292, 293, 299, 322, 322a, 323, 324, 325, 327, 329, 330, 331, 381a, 426, 431 ~ *stān* K 278, 316, L 312, 314, P 52, Q 3, 164a ~ *stan* K 278, 315, L 314, 317, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 420, P 50, Q 4, 9, 12, 71, 88 ~ *stān* L 386; ~ *stāən* L 354 (van hout); ~ *staən* F 317, L 315; ~ *stoən* L 355; ~ *stōn* K 357; ~ *stēnj* (mv.) L 427, Q 14; ~ *stēnə* (mv.) L 316; ~ *stēj* (mv.) L 316 (van hout); **stompstand:** *stompstaj* K 314; *stumpstan* K 315, 353; **karnstand** *kəranstaj* L 270; **vat:** *vās* Q 211 (van hout) **botervat:** [*boter*] *vāt* L 423; ~ *vāt* L 371, 429a, C 19a, 34, 39 (van hout), 95, 99*, 101, 168, 187 ~ *vās* Q 222; ~ *vōt* Q 88; **bottervat:** [*botter*] *vāt* I 211, Q 102, 113; ~ *vāt* Q 9 (van steen); ~ *vāt* I 298, 426, 428, 430, 434, Q 19, 20, 21, 31, 96a, 99*, 101, 102, 105, 111, 0112, 113, 117a, 119, 180, 197, 200; ~ *vās* Q 121, 121c (van hout) ~ *vāət* L 269, 271, Q 112b, 118, 121, 208; ~ *vōt* C 77a, 102; ~ *vōt* P 176, Q 2a, 71, 72, 88 (van hout) 178, 183, 193; ~ *voat* Q 179; **bottervaatje:** [*botter*] *vətjə* L 432a; **stootvat:** *stutvōt* Q 3; **rolvat** *rōlvat* K 318, 353, 357, Q 78; *rōlvāt* L 317, 360a Q 2; *rōlvāət* P 175; *rōlvōt* L 414, P121, Q 2a, 77 *rōlvōət* P 176a, Q 72, 78; *rōlvōat* Q 75, 168 **karnrolvat:** *kəranrōlvat* K 358; **karnvat:** *karva* Q 198b (van hout); **zwaardervat:** *zwardərvāt* Q 9 **croeg:** *krux* K 318, 353, 357, 359, P 44, 45, 46, 48, 49, 58, 113, 117, 118a, 120, 172, 175, 176, 176a, 177a, 178, 179, 180, 182, 184, 188, 192, 195, 197, 214, 220, 223, 224, 227, Q 2, 2a (van steen), 71 (van steen), 72 (van steen), 74, 75, 76, 80, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 157a, 159, 162

Kaart 46. KARNVAT

- / (-)stand
- (-)pot
- △ (-)kroeg
- ◇ (-)vat
- ☆ (-)karn
- + (-)baar
- * (-)ton

164, 165, 168, 177, 181, 182, 240, 241, 242; *kruax* P 121, 177 (van steen); *krøx* K 315, 316, 358, 360, 361 (van steen), P 51, 52, 56, 57, 58, 118; *krøx* L 414, Q 1; **boterkroeg**: [*boter*]kru $\ddot{x}$ P 47, Q 241; **botterkroeg**: [*botter*]kru $\ddot{x}$ P 115, 119, 172, 174, 175, 176, 177, 183, 186, 213, 219, 227, Q 2, 71, 78, 152, 154, 156, 158a, 162, 163, 164a, 166, 167, 178, 182 (van steen); $\sim$ *krüx* P 192, 193; $\sim$ *krøx* P 107a; $\sim$ *krøx* Q 156; **botterkroegje**: [*botter*]krø $\ddot{x}$ skə P 118 (van steen); **stootkroeg**: *stōatkru $\ddot{x}$* P 223 (van steen); *stōutkru $\ddot{x}$* P 179, 184, 188, Q 79, 79a, 106, 156, 160, 161 (van steen); *stō $\ddot{u}$ atkru $\ddot{x}$* P 119 (van steen); *stütkru $\ddot{x}$* P 50, 115 (van steen); *stü $\ddot{a}$ tkru $\ddot{x}$* P 176, 183; *st $\ddot{u}$ atkru $\ddot{x}$* P 173, 177a; *st $\ddot{u}$ atkru $\ddot{x}$* P 118a (van steen); *st $\ddot{u}$ tkru $\ddot{x}$* P 54, 55; *st $\ddot{u}$ atkru $\ddot{x}$* P 53; **roomkroeg**: *rō $\ddot{u}$ amkru $\ddot{x}$* Q 71; **zaankroeg**: *zō $\ddot{a}$ nkru $\ddot{x}$* P 50, 113, 115, 173, 174, 177a, 178, 179, 182, 195, 218 (van steen); *zō $\ddot{a}$ nkru $\ddot{x}$* P 186; *zū $\ddot{a}$ nkru $\ddot{x}$* P 119, 177 (van steen); *z $\ddot{u}$ ankru $\ddot{x}$* P 184, 187, 188, 192, 197, 220, 223, 227, Q 76, 79, 79a, 152, 153, 155, 156, 157a, 160, 161, 165, 166, 167, 240, 241 (van steen); *z $\ddot{y}$ ankru $\ddot{x}$* Q 78; **kroeg voor boter te stoten**: *kru $\ddot{x}$: vō $\ddot{r}$* [*boter*] tə stōtə Q 158; **stenen kroeg**: *st $\ddot{e}$ j $\ddot{n}$ ə kru $\ddot{x}$* Q 242; **kroes**:

kru $\ddot{x}$ K 315; *krüs* K 314; **roomkruik**: *rō $\ddot{m}$ krø $\ddot{k}$* Q 2a; **pot**: *pø $\ddot{t}$* Q 89; **boterpot**: [*boter*]pø $\ddot{t}$ L 424, Q 2, 19a (van steen), 95, 178, 188; **botterpot**: [*botter*]pø $\ddot{t}$ L 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 316, 318a, 318d, 318e, Q 3, 4, 11, 15, 15a, 77, 83, 93, 94, 94b, 95, 99, 102, 168, 168a, 169, 170, 172, 174, 175, 177, 179 (van steen), 187a; **stootpot**: *stō $\ddot{t}$ pø $\ddot{t}$* Q 72, 77, 86, 89, 90, 94; *stō $\ddot{a}$ t $\ddot{p}$ pø $\ddot{t}$* L 0426 (van steen); *stō $\ddot{u}$ t $\ddot{p}$ pø $\ddot{t}$* Q 72, 83 (van steen); *stō $\ddot{t}$ pø $\ddot{t}$* Q 171 (van steen); *stü $\ddot{t}$ pø $\ddot{t}$* Q 3; *st $\ddot{u}$ t $\ddot{p}$ pø $\ddot{t}$* Q 3, 91 (van steen); *stü $\ddot{a}$ t $\ddot{p}$ pø $\ddot{t}$* L 417, 418; *st $\ddot{y}$ t $\ddot{p}$ pø $\ddot{t}$* L 416; *st $\ddot{y}$ at $\ddot{p}$ pø $\ddot{t}$* Q 14; **roompot**: *rō $\ddot{m}$ pø $\ddot{t}$* Q 82, 83, 84, 89 (van steen); *rō $\ddot{y}$ mpø $\ddot{t}$* Q 81a (van steen); *rō $\ddot{m}$ pø $\ddot{t}$* L 425 (van aardewerk); *rō $\ddot{y}$ mpø $\ddot{t}$* L 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 317, 318a, 318d, 318e, 319, 322a, 328, 358, 362, 368, 369, 370, 371, 372, 416 (van steen), 419, 420, 421, 422, 423, 424, 429, 429a, 430, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 22, 87, 88, 90, 91, 96c, 172, 188 (van steen); *rō $\ddot{y}$ ampø $\ddot{t}$* L 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415 (van steen); *rø $\ddot{a}$ mpø $\ddot{t}$* L 416 (van steen); *r $\ddot{a}$ mpø $\ddot{t}$* Q 5 (van steen); *rā $\ddot{m}$ pø $\ddot{t}$* Q 94, 171, 174, 175, 178, 179 (van steen); *rō $\ddot{y}$ mpø $\ddot{t}$* (mv.) L 372; **zaanpot**: *zō $\ddot{a}$ npø $\ddot{t}$* L

414; *zōnpōt* K 278 (van steen); *zōnpōt* L 352, 353 (van steen); *zōānpōt* L 312, 313, 314, 315, 354, 355, 413 (van steen); *zūānpōt* Q 77, 168a, 170, 241 (van steen); **driekronenpot:** *drīkrōnanpōt* Q 14 (van steen); *drīkrōānanpōt* Q 15a (van steen); **keulse pot:** *kōlsə pōt* Q 14 (van steen); **keulse stenen pot:** *kōlsə stēnən pōt* Q 17; **stenen pot:** *stēnə pōt* Q 84; **rozenpot:** *rōzəpōt* Q 170; **karn:** *karən* L 269, 271, 295, Q 95, 196; *kan* L 210; *kērən* L 244b; *kēn* L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192, 192a, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 244c, 245, 245a, 245b, 246, 246a, 248, 249, 250, 266, 268, 269; *kēr* L 214; **botterkarn:** *[botter]kēn* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 248; *~karən* P 176; *~kar* Q 117b; **baar:** *bār* Q 16, 21, 32a, 98, 112a, 117a, 196, 203a, 253; **boterbaar:** *[botter]bār* Q 22, 33 (van steen); **botterbaar:** *[botter]bār* L 429, Q 32, 32a, 36, 101, 111, 0112, 113, 118; **stootbaar:** *štōtbār* Q 33; *štōāt̄bār* Q 34; *štōat̄bār* L 432a; *štōat̄bār* Q 32; *štutbār* Q 35 (van steen); *štūat̄bār* L 432a; **ton:** *tōn* Q 94b (van hout); **botterton:** *[botter]tōn* L 270, 271, 291, P 176, Q 102; **stootton:** *štōttōn* L 295; **karnton:** *karəntōn* L 269; *kərəntōn* L 164, 270; *kəntōn* L 163, 164, 165; **bottertijn:** *[botter]tīn* Q 111; **rol:** *rōl* P 175, 188, 192; **botterrol:** *[botter]rōl* P 222 (van hout), Q 162; **stoot:** *štōt* L 292; *štut* L 382; **botterstoot:** *[botter]štūt* L 296; **stootlob:** *stōattōp* L 368; **botterkit:** *[botter]kēt* K 358; **botterstoker:** *[botter]štōkər* Q 278; **botterduppen:** *[botter]jdōpə* Q 21.

12.3 KARNSTAF

(A 7, 19, 20, 21 en 23; A 16, 8, 8a, 8b en 8c; L 22, 8; L 27, 67 en 68; JG 1a, 1b, 1c; Ge 22, 18, 19 en 20; monogr.; add. uit: N 5A (I); N 12, 51, 52, 54 en 61)

[Boterstoter bestaande uit een stok met een aan de onderzijde bevestigde plank die van gaatjes is voorzien.

Zie voor de fonetische documentatie van *[botter]* en *[botter]* het lemma *BOTER* (12.14) in deze aflevering.]

stoter: *stōtər* L 269, 270, 313, P 177, Q 15, 156, 162; *štōtər* L 328, 385, 387; *stōātər* L 289, 295, 320, 378, P 176, Q 94; *štōātər* Q 31; *štōtər* L 293; *štōatər* L 292; *stōītər* Q 101a; *stōitər* Q 14; *stōtər* L 270, 289, 289b, 317, 320, 322, 324, 328, 331, 373, 374, 376, 377, 378, 431, P 121, 192, Q 9, 14, 18, 77, 155, 158a, 161, 167, 168a, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 240, 242; *štōtər* L 292, 292a, 293, 294, 322, 327, 329, 330, 331, 332, 382, 383, 386, 426, 0426, 428, 430, 433, 434, 434a, Q 19a, 20, 21, 27, 32, 32a, 33, 35, 36, 99, 101, 111*, 201, 203; *stōātər* L 312, 381b; *štōātər* L 325, Q 21, 34, 100, 201; *stōātər* P 223; *štōtər* L 327; *štōsər* Q 211; *stōūtər* L 373, 381, 381b; *štōūtər*

L 429; *štōātər* L 428; *stōītər* L 318; *štōītər* Q 9, 99*; *stōītər* P 188, 197, Q 9, 78, 156; *stōītər* 58, 120, 177, 184, 187, 188, 192, 195, 197, Q 1: 75, 78, 79, 79a, 80, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166; *stōūtər* 119, 177, 222, Q 83; *stōūtər* P 220; *stāūtər* 121; *stūtər* L 269a, P 46, 176, Q 198b; *štūtər* 329, Q 0112, 192, 193, 196, 198; *stutər* K 359, 360, L 314, 315, 316, 317, 352, 355, 378, 414, 423, P 56, 58, 118a, 186, 219, Q 2, 3, 7, 71, 96; 161, 187a; *štutər* Q 102, 105, 117a, 121, 203; 208; *stūātər* K 318, L 271, 286, 289, 314, 317, 328, 328a, 375, 381b, P 174, 218; *stūātər* L 292, 292a, Q 22, 101, 117; *stūātər* L 267, 271, 287, 296, 320, 326, 375, 378, 425, P 52, 53, 115, 172, 176, 176a, 183, Q 96b, 101; *štūātər* L 291, 431, Q 32, 99, 101, 101a, 111, 119, 121, 197, 197a; *stūātər* Q 14; *štūūtər* L 298; *stūūtər* P 186; *štūūtər* Q 118, 196; *stūūtər* L 431; *stūūtər* L 358; *stūūtər* P 118a; *stūūtər* K 316, L 359, 381; *stūūtər* L 318b, P 176, 179, 182, Q 172, 188; *štūūtər* L 322; *stūtər* K 359, 360, L 286, 289; 295, 364, 413, 416, 420, 422, P 50, 51, 172, Q 1: 9, 71, 83, 88, 94b, 172, 198; *štūtər* L 290, Q 32; 102; *stūūtər* L 319, 369, P 175, 177a, L 180, 219, 224, 227; *stūūtər* K 316, 317, 318, 358, 360, 312, 317, 318b, 319, 321, 369, 370, 371, 416, 421, 422, 423, 424, P 44, 45, 47, 48, 49, 50, 107a, 113, 115, 173, Q 1, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 71; *štūūtər* L 295, 432a, Q 202; *štūūtər* Q 121; *stūūtər* K 315; *stūūtər* L 355, 360a, 367, 368, 416, Q 3; *stūtər* P 57, Q 2a, 91; *stūūtər* Q 96d; *stūūtər* L 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415; *stētər* Q 84, 86, 89, 90, 93, 94, 171; *stūūtər* L 381, Q 9; *štūūtər* Q 99*, 103; *stūūtər* Q 18; *štūūtər* Q 15; *stūūtər* Q 99; *stūūtər* Q 103; **stoktertje:** *štōtərəkə* L 428; *stūtərəkə* L 420; **boterstoter:** *[botter]stōtər* Q 241; *~stūtər* L 413; *~stūātər* Q 2; *~stūātər* Q 6; *~stūātər* Q 11; *~stūtər* Q 2; *~stūātər* L 416; **boterstoter:** *[botter]stōtər* 313, P 121, Q 162; *~stōātər* L 271, P 188, Q 17; *~stōtər* P 193; *~stōūtər* L 292a, P 119; *~štōīt̄t̄jə* Q 101a; *~stōīt̄t̄jə* Q 15a, 77a, 78, 98, 154, 158, 163, 168, 169, 178, 179, 241; *~štōtər* Q 19, 20, 21, 33, 34, 35, 36, 38, 98, 111, 112a; *~stōāt̄t̄jə* 429a; *~štōāt̄t̄jə* Q 101, 204a; *~štōūt̄t̄jə* L 425; *~stōūt̄t̄jə* Q 76; *~stūtər* L 269a, 270, P 176; *~stūātər* Q 117a, 204a; *~stūātər* L 316, 372, P 54, 183, 212; Q 4, 71, 172, 198b; *~štūtər* Q 102; *~stūātər* 381a, Q 112b, 113, 202; *~stūātər* L 295, Q 2; *~stūātər* L 291, Q 101, 101a, 111*, 113, 115, 202, 208; *~stūūt̄t̄jə* Q 101a; *~stūūt̄t̄jə* Q 208; *~stūūt̄t̄jə* P 176; *~stūūt̄t̄jə* L 381a; *~stūūt̄t̄jə* K 315, 366, 418, Q1, 88; *~štūtər* L 429, Q 192, 196; *~stūūt̄t̄jə* Q 39; *~stūūt̄t̄jə* L 291; *~stūtər* L 359; 368; *~stētər* Q 72; *~stēūt̄t̄jə* Q 74; *~stēūt̄t̄jə* L 432; *~stūūt̄t̄jə* L 429a; *~stūūt̄t̄jə* Q 18; *~stūūt̄t̄jə* (mv. L 313); **boterstotertje:** *[botter]štōūt̄t̄jə* Q 100; **stokstoter:** *stōkstūātər* P 176a; **kroegstoter:** *kruksstōūt̄t̄jə* P 177; **staf:** *staf* L 164; *stāf* L 246

248, 268, 269a, 288a, 289a, 320a; *štāf* L 329; **botterstaf**: [*botter*]staf K 278, L 265; *~stāf* L 266, 268, 288, 289a, 290, 295; *~štāf* L 290, Q 101; **karnstaf**: *kērānstaf* L 192a; *kēnstaf* L 159a, 163, 163a, 164, 165, 215a; *kēnāstaf* L 163, 164, 165, 192, 210; *kēnstāf* L 191; *kēnāstāf* L 211, 248; **stok**: *stōk* L 295; **stek**: *stēk* L 269, 292a, Q 162; *štēk* L 270, 292, 298, Q 38, 103, 121, 208; *štēk* Q 101a; **botterstok**: [*botter*]stok K 278, 357, 358; **botterstek**: [*botter*]stēk L 372, 423, P 48, Q 9, 72; *~štēk* Q 101, 102; *~štēk* Q 102; *~štēak* Q 111; **karnstok**: *kēnstok* L 213, 266; **karnstek**: *karnstēk* L 271; **stootstek**: *stōtstēk* Q 77; *stautstēk* Q 166; *štōatstēk* Q 16; **stootstekje**: *stōtstēkska* P 184; **stoterstek**: *stūatārstēk* L 318b; *stutārstēk* P 56; *štōtārstēk* L 433; **stek van de stoter**: *štēk van dā štōatar* L 428; **polsstok**: *pōlssstok* L 214a; **steel**: *stēl* L 192a, 246b, 267, 289a, 292a, 377, 431, Q 15; *štēl* L 327, 382, 434, Q 20, 21, 33, 99, 101, 101a, 202, 203; *štēlā* Q 117a; *stējl* P 176; *stīl* L 314, 368; *stījāl* L 289; *štījāl* Q 193; **stotel**: *stējtāl* L 368b; **stamper**: *stampār* K 359, L 163, 164, 165, 269, 282, 355a, P 176, Q 2b; *stāmpār* Q 102, 187; *stempār* L 192, 210, 245b, 287, 288, 288a, 288b, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 356, 360, 371a; *štēmpār* L 292; **stomper**: *stōmpār* K 278, P 55; *stumpār* K 353, 357, 358, P 121a, 173, 175, Q 2; **boterstamper**: [*boter*]stempār L 318b; **boterstomper**: [*boter*]stumpār K 316; **botterstamper**: [*botter*]stampār K 318, Q 95; *~stāmpār* L 329; *~stēmpār* L 291; **botterstomper**: [*botter*]stumpār P 176; **stand**: *stāj* L 267, 271; *stānj* L 378, 381, 381b; *štānj* L 292, 322a; **botterstand**: [*botter*]stānj L 269, 271; *~štānj* L 331, Q 20; *~štānj* L 332; **stander**: *stēnjār* L 292a; *štēnjār* L 293, 298, 331, 331b, 332; **botterstander**: [*botter*]štēnjār L 324; **pols**: *pōls* L 214a, 248; *pōls* L 209, 210, 211, 212a, 214a, 215, 216, 216a, 244a, 244c, 245a, 246, 246b, 268, 269a; **karnpols**: *kēnpōls* L 209; *kēnpōls* L 214; *kēnāpōls* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 244c, 245a, 245b, 246a, 248, 268; *kēnāpōls* L 209; **haspel**: *haspāl* Q 94b, 98, 101, 117a, 201, 222; **knuppel**: *knōppāl* L 295; **karnknuppel**: *kēnknōppāl* L 209; **stamhout**: *stāmhāt* K 315; **karnar**: *kēnār* L 210; **stoker**: *štōkār* Q 248; *štūkār* Q 222; **botterkuil**: [*botter*]kyl Q 113; **vleugel**: *vlōægāl* Q 203.

12.4 KARNSCHIJF

(A 16, 8c; N 12, 52; N 12 add.)
[Van gaatjes voorziene plank die aan de onderzijde van de karnstaf is bevestigd.]
schijf: *šējif* Q 187a, 193; *šif* L 433, Q 15, 34, 103, 117a, 119; **botterschijf**: *botāršif* Q 21, 38; **stampersschijf**: *stampālšif* L 292; **karnschijf**: *kēnssxif* L 163, 164, 165; **polsschijf**: *pōlssxif* L 214a; **plank**: *plānk* L 434; *plānk* Q 102; **plankje**:

plēnkskā L 298, Q 99; **stamperplank**: *stēmpārplānk* L 289a; **stoterplank**: *štōatarplānk* L 428; **stotersplank**: *stūtārplānk* L 318b; **pols**: *pōls* L 248; **karnpols**: *kēnpōls* L 215a; **bret**: *bret* Q 121; **stoterbret**: *štūtārbret* Q 208; **pulf**: *pōlaf* L 266, 292a; **spatter**: *špetār* L 382; **plets**: *pletš* Q 33; **tredel**: *trējāl* K 314; **holteren wiken met gaatjes**: *hōltārā wīkā met.gētjās* L 163, 164, 165.

12.5 DEKSEL VAN DE KARNTON

(A 7, 21; JG 1a, 1b; Ge 22, 38; N 12, add.)
[Deksel met een opening voor de karnstaf.]
deksel: *dēksāl* L 165, 192, 245b, 248, 267, 269, 270, 271, 292, 295, 320, 328, 329, 330, 373, 376, 381b, 385, Q 17, 27, 35, 36, 96a, 98, 99*, 100, 102, 103, 105, 111, 117a, 118; *dēksāl* L 432a, Q 112b, 208; *dōksāl* Q 34; **karndeksel**: *kēndēksāl* L 191; **roldeksel**: *rōldēksāl* P 176; **standendeksel**: *stānjāndēksāl* L 266; **deksel van de botterbaar**: *dēksāl vān dā botārbār* Q 202; **dek**: *dēk* L 192, 209, 210, 244c, 288a, 289, 289a, 292, 292a, 293; **karndek**: *kēndēk* L 209; **standendek**: *stānjāndēk* L 293; **standsdek**: *stānjāndēk* L 318b; **dek van de stand**: *dēk vān dā stānj* L 318; **dekel**: *dēkāl* Q 121, 222; **holteren dekkel**: *hōltārā dēkāl* L 163, 164, 165; **schijf**: *šif* L 429, 430; 431, 433, Q 13, 15, 18, 21, 22, 32, 32a, 33, 101; *šējif* Q 88, 102; *šējif* Q 98; **botersschijf**: *botāršif* Q 36; **roomschijf**: *rōjmsšif* Q 99; **standschijf**: *stānjšif* Q 106; *stānjšif* L 289; **standenschijf**: *štānjšif* Q 106; **stopsel**: *stōpsāl* L 377, 381b; *štōpsāl* L 327, 381a; **stop**: *stōp* Q 102; *stōp* Q 201, 203; **plank**: *plānk* Q 201; *plānk* L 192a; **plankje**: *plēnkskā* L 428, Q 100; **stoterplank**: *stūtārplānk* L 326; **bret**: *bret* L 164; *bret* L 246; **plaatje van de roompot**: *plējtjā vān dā rōjmpōt* Q 14; **scheel**: *šēl* L 421, Q 6; *šēl* L 317; *šēāl* Q 155; *šyl* Q 9; *šēlār* (mv.) Q 90; **schildertje**: *šōldārkā* L 429a.

12.6 KARNMOLEN

(N 12, 53 en 55; L 1a-m; JG 1a, 1b, 1d; monogr.)
[De molen waarmee men karnt. De karnmolen staat rechtop en de verticale as draait met horizontale bewegingen. Een variant hierop is een liggende ton met een horizontale as met verticale ronddraaiende bewegingen.
Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

molen: *mōlā* L 426, P 175; **botermolen**: [*boter*]mōlān K 360, L 282, 413; *~mōlā* L 286, 289b, 312, 414, Q 14, 101; *~mōln* K 359; *~mōlā* K 358; *~mōjā* Q 187; *~mōjālā* L 317; *~mēlā* Q 2; **botermolen**: [*botter*]mōlān K 278; *~mōlā* K 278, 318, 357, 358, L 163, 164, 165, 246, 288, 289a, 295, 314, 321, 329, 330, 423, 0426, P 44, Q 9, 97, 101, 102, 175, 204a; *~mōlān* Q 71;

~møln K 314; ~mylā L 317; ~mȳalā Q 39; ~myalā Q 111, 113; ~mōjīlā P 176; ~mēlā L 355a; ~mīlā L 366; ~miōjīlā Q 162; **karnmolen:** *kēnmōlā* L 163, 163a, 211; *kēnmōlā* L 266; **draaiwat:** *drejvat* L 370, 422; *drejvāt* L 291, 322a, 324, 331, 423, Q 13, 15a; *drejvāt* L 429a; *drevāt* L 429; *drījvāt* Q 33, 111, 0112, 203a; *drījvāt* Q 18; *drīvāt* Q 198b; *drejvāt* Q 9; *drījvōt* Q 198b; **botervat:** [*botter*]vāt L 429a; **bottervat:** [*botter*]vat L 372, 420, P 48, 176a; ~vāt L 325, 426, Q 98, 100, 0112, 197, 197a, 204a; ~vās Q 211; ~vōt L 371a, Q 96d, 198b; **rolvat:** *rōlvat* Q 2b; *rōlvāt* Q 2b; *rōlvōt* Q 71; **rad:** *rat* L 215; **boterrad:** [*botter*]rāt L 318b; **botterrad:** [*botter*]rāt L 288, 290, 295, 320a, 324, 328, 329, 331, 331b, Q 20; ~rāt L 332; ~ra L 265; **karnrad:** *karnrāt* Q 101; *kēnrāt* L 209, 210, 211, 212a, 214, 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b, 246a; *kēnrāt* L 268; **stand:** *stan* Q 4; **botterstand:** [*botter*]stān L 295; ~stān K 316; **rolstand:** *rōlstan* L 282; **rol:** *rōl* Q 156; **botterrol:** [*botter*]rōl P 222; **botterton:** [*botter*]tōn Q 197; **centrifuge:** *sēntarvūj* L 432; *sēntarvūj* L 373.

12.7 DRAAIENDE KARNTON

(N 12, 51, 56 en 58; L 1a-m; L 27, 30 en 69; JG 1a, 1b, 1d, 2c; Ge 22, 10, 26, 29, 34 en 37; A 7, 19; S 17; monogr.)

[De karnton wordt met een zwengel of een wiel zelf rondgedraaid. Deze ton, waarin de boter door draaien wordt gemaakt, draait zelf mee.

Zie voor de fonetische documentatie van [*botter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

rolvat: *rōlvat* K 278, 314, 315, 316, 318, 353, 357, 358, 359, 360, L 317, 355a, 366, 413, 414, P 44, 45, 46, 48, 175, 176, Q 1, 2, 2b, 78, 168; *rālvat* P 44; *rōlvāt* L 315, 316, 317, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 363, 364, 365, 367, 369, 414, 416, 420, P 56, 176, Q 2; *rōlvaat* L 352, P 51, 118a, 175, 177, Q 1; *rōlvāt* Q 1; *rōlvāt* L 312, 352, 354, P 57; *rōlvōt* Q 3; *rōlvōt* L 353, P 121, Q 74; *rōlvōt* K 318, 359, 360, 361, L 413, 414, P 51, 56, 119, 121, 176, Q 1, 2a, 71, 77, 168, 242; *rōlvōt* P 119; *rōlvōt* P 188; *rōlvōt* L 282, 286, 312, 313, 314, 315, P 49, 50, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 73, 74, 78, 107a, 113, 115, 117, 118a, 119, 120, 172, 173, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 187, 188, 214, Q 1, 2a, 71, 72, 76, 77, 79, 154, 155, 163, 182, 240, 241; *rōlvōt* P 118, 121; *rōlvōt* P 177; *rōlvōt* L 312, P 57, 115, 121, 172, 187, Q 78; *rōlvōt* P 121a, Q 158, 168a; *rōlvōt* Q 154; *rōlvōt* (mv.) Q 71; **draaiwat:** *drāivāt* L 385, Q 94, 172; *drejvat* L 370 (van hout), 420, 423, Q 7, 9, 88, 172; *drējvāt* Q 201; *drījvāt* Q 113; *drājvāt* L 366; *drejvāt* L 268, 271, 292a, 295, 299, 300, 319, 321, 322, 322a, 323, 324, 328, 329, 330, 331, 331b, 332,

360, 361, 366, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 381, 381a, 381b, 382, 383, 386, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 429a, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15a, 19, 21, 32, 32a, 88, 96a, 96b, 99, 100, 101, 102, 104a, 105, 110, 187; *drejvāt* L 319, 368, Q 3 (van hout), 111; *drevāt* L 426, 433, Q 9, 35, 36, 98; *drējvāt* L 429a, Q 98; *drēvāt* L 426, 429, 430, 434 (van hout), Q 18, 20, 27, 29, 33, 35, 36, 38; *drījvāt* Q 113, 196, 204a; *drījvāt* L 325, 425, 427, Q 16, 22, 27, 30, 32, 33, 97, 98, 100, 101, 101a, 103, 111, 111*, 0112, 113, 117, 192, 196, 200, 201, 202, 203, 204a, 208, 247, 247; 248; *drīvāt* Q 111, 117b, 192, 193; *drjevāt* (mv.) Q 103; *drejvaat* Q 177; *drejvāt* L 267, 372, 373, 96c; *drīvās* Q 117; *drejvat* Q 9; *drājvōt* Q 72; *drejvōt* Q 87, 88, 91, 96d, 172, 178, 188; *drevōt* Q 3, 71, 72, 82, 83, 84, 90, 94, 169, 170, 171, 177, 178, 182, 242; *drēvōt* Q 162, 163; *drījvōt* (mv.) Q 198, 198b (van hout); *drījvōt* Q 83; *drīvōt* (mv.) Q 193, 198b; *drāvōt* Q 168a; *drevōt* Q 3, 5, 89, 174; *drevōt* Q 171, 179; *drēvōt* Q 240; *drejvōt* Q 172; *drevōt* Q 93; *drevōt* Q 83; *drīvās* (mv.) Q 116; **draaivaatje:** *drīvetjā* Q 35; *druvvetjā* L 432a; **botervat:** [*botter*]vat K 278, 372, 47, Q 10; ~vāt L 362, 419, 420, Q 10, 19a, 20, 99*, 101; ~vaat Q 1; ~vōt L 418; **bottervat:** [*botter*]vat K 278, L 372, Q 11, 179, 248, 250, 278; ~vāt L 292a, 294, 324, 325, 329, 387, 432, 433; Q 16, 32a, 39, 98, 0112, 117a, 197, 197a, 198, 204a, 248; ~vās Q 121c, 211; ~vōt Q 179; ~vōt Q 71, 86, 89, 96d, 174, 182, 198b, 242; ~vōt L 317; ~vōt P 227; ~vōt Q 77; ~vōt L 314; ~vōt (mv.) Q 71; **tuimelvat:** *tōmēlvōt* K 361; **rolbottervat:** *rōlbatōrvāt* Q 83; **balvat:** *balvat* K 357; **rol:** *rōl* L 314, 352, P 174, 176, 178, 182, 184, 188, 192, 195, 197, 219, 220, 224, Q 3, 72, 79a, 152, 156, 157, 157a, 159, 161, 164, 166, 166; *rōl* P 176; **botterrol:** [*botter*]rōl P 176, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 188, 192, 197, 213, 218, 219, 222, 223, 224, Q 75, 80, 152, 160, 161, 162, 164a, 166, 167, 179, 181, 240; **rol bet een zwong:** *rōl bē ā zwōng* P 175; **stand stan** L 289a; *stanj* L 318b; *stan* K 315, 353, 317, 356, 364; *stān* K 316, 359, L 314; **botterstand:** [*botter*]stān K 314, Q 4; ~stān K 278; ~stēn (mv.) K 278; **draai-stand:** *drājstān* K 278; *drejstān* L 289; *drōjstān* K 317a; **rolstand rōlstān** K 278; *rōlstān* L 282; **tuimelstand tūmēlstān** L 290, 291; **ton:** *tōn* Q 94b; **boterton** [*botter*]tōn Q 88, 95; **botterton:** [*botter*]tōn L 316, 368, P 176, 213, Q 3, 197, 197a; **tijn:** *tīn* L 360; **bottermolen:** [*botter*]mōlā Q 187; **botter molen:** [*botter*]mōlā L 163, 164, 165; **botter pot:** [*botter*]pōt Q 94b; **karntrommel kēntrōmēl** L 163, 164, 165; **de zwong:** *dā zwu*. P 176a; **zwengelaar:** *zweingēlēr* P 176; **winde weij** Q 78; **centrifuge:** *sēntarvōj* Q 112a; **botterton:** *botōrtōqurān* K 278; **koteleboot kotalbōt** Q 78.

12.8 BOOG

(N 12, 54)

[Om het karnen te vergemakkelijken werd er een boog tegen de zolder genageld, die met een pees de karnstok op en neer liet gaan.]

boog: *bōx* K 314, 358, L 355a, 420, P 44; *boax* L 329, Q 98; *bōx* L 269, 322a, 374; *boax* P 176, 176a; *bōx* Q 2b; *buōix* Q 162; **karnboog:** *karənboax* L 295; **boogpees:** *bōxpēs* K 359; **spanstek:** *spanstēk* L 416.

12.9 WIP

(N 12, 52, 53 en 54; A 7, 20)

[Veerkragtige lat tegen de zolder die met de karnstok verbonden is. De wip dient om het karnen te vergemakkelijken.]

wip: *wep* K 278, 314, 318, 357, 358, 359, L 215, 246, 268, 269, 282, 290, 291, 295, 312, 314, 317, 322, 322a, 329, 331, 360, 416, P 44, 176a, Q 2b, 39, 162; *wōp* L 288, 318b, 369, 374, 420, 422; **botterwip:** *botərwep* K 357, L 355a, Q 4; **karnwip:** *kenəwep* L 209, 268; **wipper:** *wepər* Q 98; **wipperd:** *wepər* L 324; **wiplat:** *wōplat* L 413; **wipstok:** *wepstōk* K 358; **veer:** *vēr* L 318b, 371a, Q 39; **veerstek:** *vērstēk* L 322; **stoter:** *stōtər* L 386; *štjətər* Q 113; **haspel:** *haspəl* Q 101; **scholder:** *špōldər* L 429a; **botterstand:** *botərštaj* L 329.

12.10 KONING

(N 12, 56)

[De koning is een verticale as met bovenop een kroonwiel. Via die constructie zet een rondlopend paard de karmolen in beweging. Zie ook WLD II.3 v.a. blz. 163.]

koning: *kōneŋ* L 321; *kōneŋ* K 357, L 322a, 325, 329, 330, 331, Q 101; *kūaneŋ* Q 39; *kyneŋ* L 289a; **as:** *as* L 282, P 222; **koningsas:** *kōneŋsas* L 318b; **hoofdass:** *huvdas* P 176a; **haspel:** *aspəl* L 420; **kroon:** *krūn* L 355a; **botermolen:** *bōtərmpōlā* L 369; **werk:** *wērək* L 332; **drijfwerk:** *drīfwērək* L 294; **hoepelman:** *hupəlman* L 331, 331b; de volgende woordtypen betreffen het kroonwiel: **kroonrad:** *krōnrat* K 358; *krunrat* Q 211; **botterrad:** *botərrāt* L 295, 387; *botərrat* L 372; **kamrad:** *kampraət* P 175; **zwenkrad:** *zweŋkrāt* L 371a; het volgende woordtype omvat de gehele constructie, inclusief de dissel: **manege:** *manēžā* Q 198b; *manēžā* K 359, P 175, Q 96d.

12.11 KNEDEN

(A 28, 7; L 1a-m; L 1u, 114; L 6, 7; L 22, 8; Ge 22, 8 en 69; R 3, 76 en 77; monogr.)

[De boter kneden om de melk, die zich nog tussen de boterdeeltjes bevindt, eruit te drukken. In

sommige gebieden werd de boter tegelijkertijd gewassen.

Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

kneden: *knēdən* K 317, L 369; *knēdā* Q 32a; *knēadā* Q 222; *knējan* K 318, L 165, 245b, 419, P 55, 118a, Q 7, 18, 21; *knējā* L 245, 291, 298, 374, 375, 376, 0426, Q 16*, 112; *knēn* P 176; *knē* Q 204a; *knējan* L 248, 250; *knējā* Q 95, 102; *knēj* Q 32; *knēj* Q 179; *knējan* L 246, 269, 370, 429, Q 203; *knējā* L 164, 211, 266, 292a, 293, 295, 300, 318a, 320b, 324, 326, 326*, 328, 377, 378, Q 95, 99, 99*, 106, 113, 121, 188, 196, 208; *knējā* L 424; *knēn* L 354; *knē* L 434, Q 36, 111, 112; *knēā* L 360; *knajən* L 318 (vroeger); *knajā* L 329, 381b, 430; *knajən* L 269, Q 15; *knajā* L 271, 289, 289*, 289a, 292, Q 21, 34, 36, 113; *knījan* L 421; *knījā* L 289, 289b, 420, P 119; *knījā* L 372; **boter kneden:** [*boter*] *knējā* Q 3; **botter kneden:** [*botter*] *knējan* L 210 (met een houten spaantje en een vlootje); ~ *knējā* L 269a, 330, Q 21, 163 (met de vuist), 171, 176a; ~ *knējan* L 245, Q 96a; ~ *knējā* L 215a, 250, 329, 381a; ~ *knējan* L 214, 360a; ~ *knējā* L 210, 248, 371, 377, 381, Q 31, 36, 98, 103, 117a, 169, 193, 201, 202; ~ *knē* Q 192; ~ *knajā* L 327, 433, Q 35; ~ *knajā* L 378*, 386, Q 16; ~ *knījan* P 118, 177; **wassen:** *wasən* L 328; *wasā* Q 95; *wāsā* Q 2; *wājsā* Q 263; **botter wassen:** [*botter*] *wasən* P 188; ~ *wasā* L 360, P 57, 177, 220, Q 166; ~ *wāsən* Q 75; **klatsen:** *kletšā* Q 97; **botter klatsen:** [*botter*] *klatsən* Q 180; ~ *klatsā* Q 101; ~ *klatsən* L 246b, Q 83; ~ *kletšā* Q 101, 112b; **bewerken:** *bawērəkən* K 317; **botter bewerken:** [*botter*] *bawērəkən* P 220; **botter uitwerken:** [*botter*] *ytwērəkā* L 416; **botter maken:** [*botter*] *mōkā* P 177; **opwaken:** *opweəkən* L 314; **knijpen:** *knipən* L 164; **slaan:** *slōn* P 176; **botter drogen:** [*botter*] *drōgən* Q 83; **zuurmelk steken:** *zūrmēlək štēkā* Q 201; **drabben:** *drabən* L 269; **botter wegen:** [*botter*] *wēgā* L 371 (in een teil); **regeren:** *rəgērā* Q 112 (kneden en in ponden verdelen); **tezen:** *teəsərā* L 364; **alpen:** *alpā* Q 166 (in een machine); **rollen:** *rōlā* P 176.

12.12 BAK OM BOTER IN TE KNEDEN (kaart 47)

(N 12, 51, 59 en 61; JG 1a, 1b; A 7, 22; Ge 22, 15, 72 en 73; L 27, 67 en 68; monogr.; N 5A (I), add.)

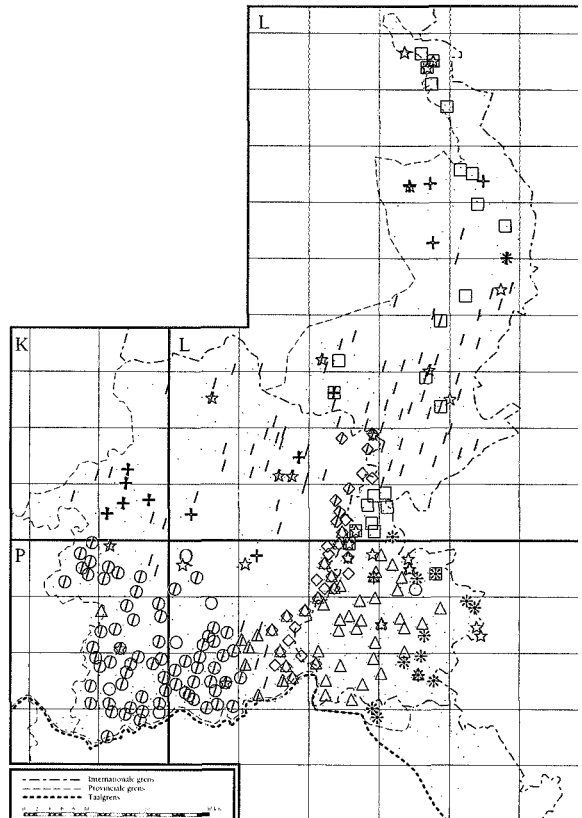
[Kneedbak die schuin werd geplaatst om de melk uit de geknede boter te laten vloeien.

Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

teil: *tejl* L 266, 268, 271, 292a, 298, 299, 317, 318, 318b, 319, 322a, 324, 325, 326, 327, 329, 355, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366,

Kaart 47. BAK OM BOTER IN TE
KNEDEDEN

- / (-)teil
- (-)kuip(je)
- △ (-)loop(je)
- ◇ (-)baar
- ☆ (-)kom
- (-)vloot(je)
- + (-)schotel
- * (-)tijn(tje)

367, 368, 369, 370, 374, 381a, 382, 385, 415, 419, 420, 421, 422, 431, P 50, 53, 55, 58, 113, 115, 117, 118, 119, 121, 172, 173, 174, 175, 176a, 177, 177a, 178, 179, 182, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 218, 219, 223, 224, 227, Q 75, 76, 79a, 80, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 159, 160, 161, 164, 165, 166, 167, 168, 240, 242; *tejal* L 292a, P 220; *tejlā* P 49, 50, 52, 120, 179, Q 240; *tejl* P 118a; *tejl* P 176; *tēl* K 358, P 44, 45, 46, 47, 48; *tēlā* P 45, 46; *tēl* K 318, 357, 359, 360, 361, L 413, P 51, 56, 57, Q 2, 2a, 77, 79, 83, 84, 89, 155, 162, 163, 168a, 169, 170, 177, 178, 181, 241, 242; *tēlā* Q 155; *tēl* L 378; *tēl* L 294; *tāl* K 314, 315, 353; **boterteil**: [*boter*]*tejl* L 312, 314, 317, 358, 359, 360, 361, 363, 365, 366, 369, 371, 381b, 415, 416; *~tejal* L 413; *~tel* L 282, 286; **botterteil**: [*botter*]*tejl* L 246, 265, 269a, 271, 282, 288, 288a, 289, 289a, 290, 291, 292a, 293, 295, 314, 317, 320, 321, 322, 322a, 324, 326, 328, 330, 331, 331b, 355a, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 368b, 370, 374, 377, 381, 381b, 382, 383, 387, 415, 416, 417, 431; *~tejlj* L 292, 292a; *~tejal* L 270; *~tēl* P 176; *~tel* K 278 (van hout); *~tēl* P 56; *~tēl* L 330; *~tāl* K 314; *~tjl* L 386; **melkteil**:

melaktejl L 363, 364; *melaktēl* K 316; **loop**: *lō*, Q 33, 77, 90 (vroeger), 102, 168a, 171, 179; *lōā*, Q 96b; *lōyp* Q 89; *lōap* Q 18; *loap* Q 21, 100 111*; *lōip* Q 97, 101; *lōp* Q 198b; *lup* Q 87; *lūā*, Q 96c; *luap* L 424, Q 6; *luap* Q 100; *luop* Q 168 *laup* Q 32; *lāup* Q 21; **loopje**: *lōpkā* Q 178; *lōpk* Q 181; *lupkā* Q 113; *lypkā* Q 187; **botterloop** [*botter*]*lup* Q 88; *~lūap* Q 96c; *~luap* Q 9, 11, 20 (15 centimeter hoog); *~luap* Q 19a; **botterloop** [*botter*]*lōp* Q 36, 90, 175, 242; *~loop* Q 32; 111, 201, 204a; *~lōp* Q 13; *~lōp* Q 188; *~lōap* C 96b, 198; *~loap* Q 203a; *~lōap* Q 32a; *~loap* C 32, 36, 100, 101a, 111*; *~lōip* Q 99*, 101; *~lōj* Q 178; *~lōp* Q 102, 193; *~lup* Q 102, 193, 198 198b; *~luap* Q 111, 0112, 192, 196, 201; *~luap* C 98, 103; *~liōp* Q 99; *~liēp* P 107a; **botterloopje** [*botter*]*lōpkā* Q 19; *~lōpkā* Q 181; *~lōypkā* Q 32 **botterloper**: [*botter*]*luapər* Q 111; **botterloper tje**: [*botter*]*lōparkā* Q 101; **look**: *lōk* Q 170 **botterlook**: [*botter*]*lōk* Q 101; **botterloot**: [*botter*]*lōt* Q 177; **kuip**: *kuyp* Q 242; *kōp* Q 71 (aan de zijkant zit een gaatje dat met een kurk af te sluiten is; dit is om het water te vervensen) **botterkuip**: [*botter*]*kyp* Q 39; *~kōp* P 45, 46, 47 Q 2; *~kōp* Q 2a; **botterkuip**: [*botter*]*kōip* P 52

~kōp P 44, 48, 49, 50, 53, 55, 58, 118, 118a, 177, 177a, Q 2; ~kaup Q 162, 163, 240, 241; ~kāup P 175; ~kāp P 115, 172, 173, 174, 176, 176a, 178, 182, 218, 219, 224; ~kōp P 195, 197, Q 152; ~kōip P 120; ~koap P 188; ~koyp P 119, 220, Q 155, 167; ~koyp P 179; ~kōp P 121, 180, 186, 187, 188, 192, 223, Q 75, 76, 79, 79a, 80, 153, 154, 156, 157, 157a, 160, 161, 164, 165, 166; ~kōap P 52, Q 78; ~kōip P 174; ~kuap P 222; ~kēp P 113, 117; **botterkuipje**: [botter]kōpkə P 175, Q 159; ~kōpkə P 227; ~kēpkə P 175; **kom**: kōm L 367; kōmp L 370, 429a, Q 14; **boterkom**: [botter]kōm P 51; ~kōmp Q 162; ~kump Q 2b; **botterkom**: [botter]kōm L 209, 366; ~kum P 176a; ~kōmp L 269, Q 3, 16, 57, 121; ~kōmp L 322a; ~kump Q 33 (van beukenhout); **kneedkom**: knējkōm L 159a, 289a; knajkōmp L 332; **botterkneedkom**: [botter]knējkōm L 163, 164 (van hout); **houten kom**: L 314; hōta kōmp Q 101; **holteren kom**: hōtsərə kōmp Q 121c; **porceleinen kom**: Q 15; **vloot**: vlōt L 214a; vlōat L 248, 322; **vlootje**: vluatjə Q 35; **bottervloot**: [botter]vlōt L 163, 163a, 191, 245b, 289b; ~vlōat L 248; ~vloat L 429; ~vlūat L 318b; ~vluat L 291; ~vlūat L 214; **bottervlootje**: [botter]vlōtjə L 426, 0426, 430, 433; ~vlōtjə Q 14; ~vluatjə L 432; ~vluatjə L 267, 429a; **romenvloot**: rōmavlōt L 163, 164, 165 (van hout); **kneedvloot**: knajvlōt L 329; **ton**: tōn L 192a, 295; **bottertonnetje**: [botter]tōnkə Q 9; **tijn**: tējn L 268; **bottertijn**: [botter]tīn Q 19, 35; ~tīj Q 117, 202, 203, 204a, 208; ~tejn Q 204a, 247, 247a; **bottertijntje**: [botter]tīntjə Q 112b; ~tīnkə Q 20, 38, 119; **botterschotel**: [botter]šūatəl L 362; **botter-schotel**: [botter]sxōtəl K 316, 318, 357, 358, 359, L 209, 210, 414; ~sxōtəl L 215, 244c, 268; ~šūatəl Q 4 (van hout); **kneedschotel**: knējšōtəl L 318b; **botterschaal**: [botter]šāl Q 9; ~šāl L 423; **scholler**: šōlar Q 83; **kneeder**: knējər Q 113; knējər Q 172; **botterkneder**: [botter]knējər L 424; **botterkneder**: [botter]knajər Q 105; ~knūjər L 372; **pateel**: pətīəl Q 197, 197a; pətīəl Q 101; pətīlə Q 193 (van steen); **botterplateel**: [botter]platīəl Q 208; **botterplets**: [botter]pletš L 378; **botterplank**: [botter]planjk K 358; **kneedbak**: knējbak Q 96a; knēbak L 329; knējbok L 371a; **botterbak**: [botter]bak Q 88; **botterbak**: [botter]bak L 165, 192, Q 27, 96d; **baar**: bār L 369, 370, 372, 373, 419, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15 (platte aarden schotel), 17, 88; bār Q 96c; bārə L 371; bōr Q 87, 90, 91, 94, 172, 174, 175, 179, 188; bōr Q 171; **botterbaar**: [botter]bār Q 7; **buut**: byt Q 117a (van email); **botterbuut**: [botter]byt Q 121; **karnbuut**: kēnbōt L 209; **bottervat**: [botter]vāt Q 94b; ~vōt Q 83; ~vōrt Q 72; **botter-vaatje**: [botter]vūtšə Q 198; **houten bottervat**: hōtən [botter]vāt Q 93; **nap**: nap L 288; **vormpje**: vērəmkə Q 94; **trog**: troax L 271; **botter-trog**: [botter]trōx Q 156; **zaanspot**: zānspōt L

164; **kneedbret**: knējbret Q 14; **botterstand**: [botter]štān Q 222.

12.13 BOTERLEPEL

(A 7, 20; N 12, 61; N 12, 61 add.; Ge 22, 4; monogr.)

[Lepel om de boter mee te kneden. Er bestaan platte lepels en lepels met ribbels. Deze laatste worden spaan genoemd. De lepels zijn van hout gemaakt.

Zie voor de fonetische documentatie van [boter] en [botter] het lemma BOTER (12.14) in deze aflevering.]

botterlepel: botarlēpəl L 322, 331; botarlāapəl L 322a; **kneedlepel**: knēlēpəl L 270; **holteren lepel**: hōtərə lepəl L 265; **botterkneedlepel**: botarknēlēpəl L 163, 164, 165; **botterschelepel**: botarsxōplēpəl L 163, 164, 165; **spaan**: špān L 331; spōn P 176; **botterspaan**: botaršpān L 331; botarspōn L 163, 164, 165; **plets**: pletš L 331, Q 100; **bottersteek**: botarstēk Q 95.

12.14 BOTER

(N 12, 51, 52, 55, 58 en 61; JG 1a, 1b; L 1a-m; L 1u, 114; L 20, 26b; L 22, 8; L 27, 67 en 69; S 4 en 17; A 4, 26a en 26b; A 7, 19, 21, 22 en 23; A 9, 15b; A 16, 8a; A 28, 7; N 5A (I); R 3, 76 en 77; Vld.; monogr.)

[Het bovengedreven vet op de melk. Dit is het eindproduct van het karnen.]

boter: bōtar K 315, 316, 317a, 318, 353, 357, 358, 358b, 359, 360, 361, L 244b, 266, 282, 286, 287, 288, 288a, 289b, 312, 314, 315, 318b, 318c, 319, 352, 355, 356, 369, 370, 371, 385, 413, 414, 420, 422, 423, 425, 429, 429a, 430, P 44, 45, 46, 47, 51, 55, 214, Q 1, 2, 2a, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 19a, 20, 21, 22, 27, 29, 31, 32, 32a, 33, 36, 38, 88, 95, 96, 96a, 96b, 96c, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 101a, 102, 103, 105, 110, 187, 196, 198, 222; bōtar Q 22; bōtar Q 222; bōatar L 282, 286, 289, 312, 313, 314, 372, 422, 424, P 45, 46, 47, 176, Q 1, 6, 27, 32, 34, 96c, 116, 167, 178, 188, 241; bōatar Q 30; bōtar K 314, 353, Q 178; bōtar L 214, 294, 332, P 119, Q 12, 168; bōatar K 278; bōatar L 287, 288, 288a, P 48; bōatar Q 1; bōtar L 381b, Q 2, 2b, 89; bōatar Q 2; bōtar L 317, 367, 418, 420, Q 3, 4, 33; bōatar L 289, 317, 356, 362, 368, 372, 416, 417, 418, 419, Q 3, 5, 33, 39, 87, 195, 198, 200; bōtar L 326; bōatar L 419; bōtar L 363; bōtar L 358, 359, 360, 361, 365, 366, 367, 368, 415; bōtar L 416; bōtar Q 72; bōtar Q 93; bōtar L 419, Q 162; **botter**: bōtar L 432, P 50, 174, 183, 186, 188, 192, Q 35, 71, 72, 74, 75, 77, 82, 83, 168, 180, 208, 284; bōtar K 278, 315, 316, 317, 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 115, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 192a, 209, 210, 211, 212a, 213, 214, 214a, 215, 215a, 216, 216a, 217, 244a, 244c,

245, 245a, 245b, 246, 246a, 246b, 247, 248, 249, 250, 0250, 265, 265b, 266, 267, 268, 269, 269a, 270, 271, 282, 285, 288, 288a, 288b, 289, 289a, 289b, 290, 291, 292, 292a, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 312, 313, 314, 315, 316, 318, 320, 320a, 321, 322, 322a, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 333, 352, 353, 354, 355, 355a, 356, 370, 371, 371a, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 378*, 379, 380, 381, 381a, 381b, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 413, 414, 417, 420, 423, 425, 426, 0426, 427, 428, 429, 429a, 430, 431, 432a, 433, 434, 434a, P 44, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 74, 78, 107a, 113, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 171, 172, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 192, 193, 195, 197, 213, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 227, Q 1, 2a, 3, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 15a, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 32a, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 77a, 79, 79a, 80, 81a, 82, 83, 88, 89, 91, 93, 94b, 95, 96a, 96b, 96d, 97, 98, 99, 99*, 100, 101, 101a, 102, 103, 104a, 105, 109, 110, 111, 111*, 112a, 112b, 0112, 113, 115, 116, 117, 117a, 117b, 118, 118a, 119, 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e, 152, 153, 154, 155, 155a, 156, 157, 157a, 158, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 164a, 165, 166, 167, 168, 168a, 169, 173, 171, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 187, 187a, 192, 193, 196, 197, 197a, 198, 200, 201, 202, 203, 203a, 204a, 206, 207, 208, 209, 211, 222, 240, 241, 242, 247, 247a, 248, 253, 255, 259, 262, 278, 284; *botor* Q 222; *boatar* K 278, L 269, 289, 289a, 296, 318, 354, 356, 360, 366, 372, 378, 415, 417, 419, P 50, 52, 53, 57, 119, 175, 176, Q 1, 3, 29, 32, 71, 72, 78, 79, 86, 89, 154, 158a, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 169, 170, 182, 193, 198, 198b; *boatar* L 216, 326, P 115, 121, Q 13, 17, 36, 78, 192, 196; *boitar* Q 156; *bo'ar* K 314, 353; *boitar* P 176; *boatar* P 193; *boitar* P 48, 113, 115, 172, 173, 176, 211, Q 78, 192; *bouatar* K 278, P 179; *botar* L 248, 293, 316, 431, P 54, 58, Q 2, 84, 117a, 117b, 154, 197, 201; *bøatar* L 367; *bøitar* Q 158; *bøtar* Q 71, 77, 173; *butar* L 317, 330, 360, 360a, 364, 368, 368b, 372, 415, 416, 418, 419, 420, 431, 432, P 180, Q 3, 4, 30, 33, 39, 80, 88, 95, 117, 162, 177, 179, 198, 198b; *buatar* L 287, 288, 288a, 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d, 318e, 362, 368, 372, Q 3, 5, 33, 39, 90, 91, 94, 172, 178, 188, 193; *buotar* L 420, 421; *buitar* L 364, 415; *bytar* L 317, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418; *bjatar* L 416, 418; *batar* Q 83, 248; *buotar* Q 172, 174, 178, 179; *buoatar* Q 178; *būōtar* Q 86, 93, 171, 175, 179; *būōitar* Q 91; *būōtar* Q 93, 175, 179; *būētar* Q 179; *buatar* P 119, Q 72, 74, 111, 162, 166, 172, 179, 192.

12.15 BOTER INLEGGEN

(R 3, 76 en 77; Ge 22, 118; monogr.)

[Techniek om de boter zo lang mogelijk te kunnen bewaren. Hierbij werd er zo min mogelijk gekneed.]

Zie voor de fonetische documentatie van [*boter*] en [*botter*] het lemma BOTER (12.14) in dez aflevering.]

opsteken: *opstēka* P 176; **botter opsteken:** [*botter*] *opstēka* L 373, 375, 378, 379, 380, 381
insteken: *enstēka* L 429a, 431; *enštēka* L 29^c, 385, 432, 433, 434a, Q 36, 38, 97, 98, 100, 101
eštēka Q 118; *eštēxa* Q 121, 121a, 121b, 121c, 121d, 121e; **boter insteken:** [*boter*] *enstēka* L 318c; ~ *enštaijka* L 294, 332; **botter insteken** [*botter*] *enstēka* Q 96a; ~ *enštēkan* L 327; ~ *enštēka* L 331, Q 99; ~ *enštēkan* L 165, 271; ~ *enštēkan* L 323, 428; ~ *enstēka* L 250, 269, 297, 320, 326, 374, 378; ~ *enštēka* L 292, 298, 300, 324, 329, 376, 383, 386, Q 115, 293, 296; ~ *enštēka* Q 117; ~ *enštēka* L 427, Q 32; ~ *enštaijka* L 322; ~ *instēka* L 247; ~ *eštēka* Q 30, 33, 117; ~ *eštēka* Q 35, 39; ~ *eštēka* Q 121; **botter inleggen:** [*botter*] *enlegan* L 249; ~ *enlegā* L 266; ~ *inlegan* L 115; ~ *enlegā* L 288; ~ *enlegā* L 330; **boter innaken:** [*boter*] *enmāka* L 214
botter innaken: [*botter*] *enmākan* L 384; ~ *enmāka* L 267; ~ *innāka* L 209; **zouten:** *zōtā* L 265; **botter zouten:** [*botter*] *zōtā* L 289, 318; ~ *zoatā* L 387; ~ *zāltan* L 210; **botter inzouten** [*botter*] *enzoatān* L 377; ~ *enzātā* L 382; ~ *enzāltān* L 214.

12.16 KLOMP BOTER

(Ge 22, 87; N 12, 62 add.; monogr.)

[Bepaalde hoeveelheid die gehanteerd werd om boter te verkopen.]

wek: *wēk* Q 78 (iets minder dan een half pond) *wējk* L 360 (5 kilo boter waarmee men naar d markt ging); *wēx* L 326; **pond:** *pōntā* P 176; *pō* P 176; **een stukje botter:** *an stōkska botar* Q 94 (een half pond); **klonter:** *klōjntar* Q 284.

12.17 BOTER OPMAKEN

(N 12, 62; Ge 22, 78)

[De boter gereedmaken voor de verkoop.]

botter opmaken: *botar opmāka* L 163, 163a, C 0112; **in vorm slaan:** *en vōram slōn* P 176.

12.18 BOTERSOORTEN

(Ge 22, 104; Ge 22, 106; Ge 22, 109; Ge 22, 112 Ge 22, 113; monogr.)

roombotter: *roymbotar* Q 95; **grashbotter:** *grās botar* Q 95; **nagrasbotter:** *nōgrāšbotar* P 17 (boter van koeien die in het nagras (na het hooien) grazen); **weibotter:** *wējbotar* Q 95; **eifelbot**

ter: *venbotar* Q 284; **rapenbotter:** *rōpabotar* P 176 (boter van koeien die veel rapen eten); **winterbotter:** *wentarbotar* P 176 (boter van koeien terwijl ze in de winter op stal staan); **melkerijbotter:** *mēlakarēbotar* P 176; **boerenbotter:** *būrabotar* P 176.

12.19 STREMSEL

(A 7, 26; N 3E (II), 39; Ge 22, 127; Vld.; monogr.)

[Het zuur dat bij de melk wordt gevoegd om het te laten stollen.]

stremsel: *stremsal* L 191, 192, 210, 267, 269, 286, 289, 291, 295, 318b, 326, 328, 374, 381b, 382, Q 1, 15, 18, 95; *štremsal* L 292, 292a, 322a, 327, 329, 385, 386, 429, 433, Q 20, 31, 33, 34, 36, 98, 99, 99*, 100, 101, 102, 112b; *stremsal* L

163; *stramsal* Q 2; *strømsal* L 373, 381b, 431; *štrōjmsal* Q 36; *strempsäl* L 244c; *štrempsäl* Q 32; **kaasstremsel:** *kāsstremsäl* L 214; *kāsštremsäl* Q 113; *kijšštremsäl* Q 101; **melk-stremsel:** *mēlakstremsäl* L 374; **vangsel:** *veņsäl* Q 36, 192, 196, 196a, 198, 203, 253; *feņsäl* Q 284; *veņsäl* Q 101, 102, 103, 111*, 201, 208; *feņsäl* Q 202; *veņksäl* Q 32; **bottervangsel:** *botarveņsäl* Q 101a; *botarveņsäl* Q 101a; **bevangsel:** *baveņsäl* Q 208; **rinsel:** *rensäl* Q 78, 96b, 100; *reņsäl* Q 162, 163, 193; *rentsäl* Q 101; **zuursel:** *zjrsäl* Q 15; *sürsäl* Q 17; *zōrsäl* L 320; **zure room:** *zurā rōm* Q 38; **kaaspoeder:** *kēspūjār* P 176; **matte (d.):** *mat* Q 196, 196a (korreltjes); **leb:** *lep* Q 105; **botterkleursel:** *botarklōrsäl* Q 32; **bottermelk:** *botarmēlak* L 244c; **lauw water:** *lau wātār* L 329; **stijf:** *šīf* Q 121.

C. VEETEELT ALGEMEEN

13. Algemene benamingen

13.1 LONGEN

(N 28, 88b)

[De longen of de long van het grootvee in het algemeen.]

longen: P 107a; *loŋa* L 211, 269b, 270, 289, 290, 291, 292, 293, 312, 320a, 321, 325, 330, 331, 413, 416, 420, 426, 432, P 176, ! 11a, 12, 20, 36, 39, 71, 80, 95, 93c, 99*, 103, 118a, 121, 121c, 158, 162, 180, 187a, 198, 202, 203; *loŋa* L 362, 366, P 50, 51, 57, Q 74; *lōŋa* L 318b, Q 91, 113, 117a, 197; *loŋŋa* P 211; *luŋa* P 117, 120; *loŋ* (enk.) K 358, L 269, Q 121, 204a; *luŋ* (enk.) Q 33; **loos** (enk.): *lōs* L 163, 316, 372; *lōs* L 312; *lōyas* K 278; *lōrs* L 265; *lus* Q 9; *luas* L 265; **licht** (enk.): *lext* K 358, L 377, P 46, 108, 176; *lex* Q 71, 81a, 83; *lixt* K 278; *lix* P 177, Q 180; *līx* Q 72, 156.

13.2 BLAAS

[In vragenlijst N 28, vraag 73 werd gevraagd naar benamingen voor de “blaas van het varken”. Voor dialectvarianten van “blaas” en eventuele heteroniemen ervan zie het lemma **BLAAS VAN EEN GESLACHT VARKEN** in WLD II.1, blz. 41-42.]

13.3 PEZEN

[In vragenlijst N 28, vraag 63 werd gevraagd naar de dialectbenamingen voor “pezen” van zowel het rund als het varken. De antwoorden op deze vraag zijn opgenomen in het lemma **PEZEN** in WLD II.1, blz. 34.]

13.4 INGEWANDEN

[In vragenlijst N 28, vraag 58 werd gevraagd naar de dialectbenamingen voor “ingewanden”. De antwoorden zijn opgenomen in het lemma **INGEWANDEN VAN GESLACHT VEE** in WLD II.1, blz. 39.]

13.5 NIEREN

(N 28, 88d)

[Boonvormig orgaan dat dient tot afscheiding van de urine. De opgaven zijn alle meervoud.]

nieren: P 107a, Q 71; *nīrā* L 290, 312, 413<p50, 57, 108, 117, 120, 176, 177, Q 72, 74, 81a, 83, 156, 158, 162, 180; *nīrān* L 312; *nīrā* K 358, L 413, P 51; *nījārā* K 278, P 46; *nīrā* L 265; *nērā* L 269b, 270, 289, 291, 292, 293, 318b, 321, 325, 330, 362, 366, 372, 416, 420, 432, Q 9, 12, 33,

36, 39, 80, 91, 95, 96c, 99*, 103, 113, 118a, 121, 121c, 187a, 197, 198, 202, 203, 20
nērā P 211; *nēārān* L 316; *nejārā* Q 20; **nī
tjes:** *nirkās* L 211, 265; *nirākās* L 163; *nērka:*
269, 270, 289, 293, 318b, 320a, 331, 377, 4
bonen: *būnā* Q 78; **boontjes:** *bōnākās* Q 71.

13.6 LEVER

(N 28, 88c)

[Grote klier waarin onder andere gal wordt afscheiden.]

lever: K 358, P 50, 107a; *lēvār* P 57, 117, 117, 211, Q 9, 91, 95, 96c, 99*, 103, 117a, 180, 181, 197; *lēvār* L 316, P 108, Q 118a; *lējivār* P 51, 111a, 204a; *leavār* Q 36, 80; *lejāvār* P 46; *lejī* L 312, P 120, Q 39; *lēvār* K 278, L 163, 211, 212, 269, 269b, 270, 289, 290, 291, 292, 293, 318b, 320a, 321, 325, 330, 331, 362, 366, 372, 416, 420, 426, 432, Q 12, 20, 33, 39, 72, 81a, 121, 158, 162, 175, 180, 202, 203; *lēavār* Q 113, *lējivār* Q 113, 121, 121c, 156; *lejivār* L 413; *līvār* L 372; *liāvār* Q 74; *liāvār* P 177, Q 71.

13.7 HART

(N 28, 88a)

[Holle spier in de borst die door pulseren bewegingen de bloedsomloop gaande houdt.]

hart: *hart* L 163, 211, 265, 312, 316, 362, 372, 416, 416, 420, 426, 432, Q 11a, 12, 20, 36, 39, 95, 96c, 99*, 103, 197, 198, 203; *hāt* 46, 50, 57, 107a, 108, 117, 120, 177, 211, Q 74, 78, 80, 81a, 83, 91, 113, 156, 158, 162, 181, *hāt* Q 72, 204a; *at* P 176; *hats* Q 117a, 117, 121, 121c, 202; *hert* K 278, L 269, 269b, 270, 289, 290, 291, 292, 293, 312, 318b, 320a, 321, 325, 330, 331, 377, Q 9, 187a; *ert* Q 9; *het* 358, P 51; *het* Q 2.

13.8 SLOKDARM

[In vragenlijst N 28, vraag 86 werd gevraagd naar de dialectbenamingen voor “slokdarm”. De antwoorden op deze vraag zijn opgenomen in het lemma **SLOKDARM** in WLD II.1, blz. 44.]

13.9 DARMEN

[In vragenlijst N 28, vraag 78 werd gevraagd naar de dialectbenamingen voor “verschillen darmen” bij rund en varken. De antwoord zijn opgenomen in het lemma **DARMEN** in WI II.1, blz. 40-41.]

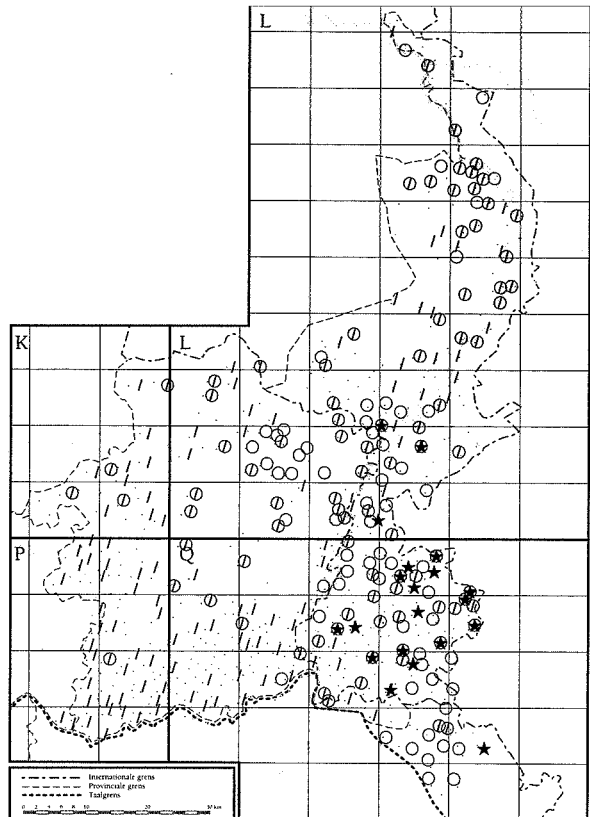
13.10 HOEF

(S 14; L 1a-m)

hoef: *huf* K 278, 315, 353, 357, 358, L 16

Kaart 48. VEE

- / beesten
- vee
- ★ dieren

210, 215, 216, 279, P 48, 54, 56, 57, 58, 118a, 119, 121, 121a, 172, 175, 176, 177, 183, 186, 193, 197, Q 1, 3, 71, 77, 83, 86, 162, 166, 167, 177, 196, 204a, 207, 240, 248, 259; *hūf* K 315, L 165, 191, 209, 211, 213, 215a, 217, 245, 246, 246a, 248, 266, 286, 432, Q 89, 154, 168; *uf* P 176; *uaf* K 317; *ūf* Q 83; *hōf* L 267, 268, 269, 271, 288, 289, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 316, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 330, 331, 333, 356, 360, 364, 366, 368, 374, 377, 378, 381, 385, 387, 415, 422, 425, 426, 434a, Q 7, 9, 10, 14, 21, 22, 30, 32a, 33, 35, 88, 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 104a, 111, 113, 116, 117b, 118, 172, 187, 196, 198, 203, 208; *hōv* L 367, 416, 418; *hof* Q 95; *hoaf* L 290; *ōf* L 416, Q 9, 12, 16; *ōaf* L 372; *houf* L 379, 380, 382, 429, 430, Q 27, 29, 32, 179; *houf* P 51; *hauf* Q 20, 93; *houf* Q 179; *ouf* Q 2; **voet:** *vut* P 50, 115, 172, 177, 219, Q 158; *vuat* K 357, P 119, 121, Q 78; *vūt* Q 74; *vōt* Q 103, 110; *voat* P 176, 187a; *vīt* Q 94; **poot:** *pōt* Q 77a; *put* P 164, 171; **hoorn:** *hōrn* K 359, Q 105; *hōrə* L 425, 427; *hōr* L 319; **klomp:** *klomp* Q 164a; **klonk:** *klun̄k* P 192; **blok:** *blok* Q 154; **schoen:** *šōn* Q 202.

13.11 VEE (kaart 48)

(A 11, 4; JG 1a; RND 4, 31; RND 7, 31; RND 8, 31; RND 10, 31; Wi 52; N C, add.; Vld.; monogr.)

[Alle huisdieren samen: paarden, runderen en kleinvee. Vergelijk het lemma VEESTAPEL (13.12) in deze aflevering.]

vee: *vē* L 164, 192a, 210, 214a, 326, 329, 387, 433, Q 15, 19, 203a, 36, 38, 71, 113; *veə* L 192, 381b, Q 34, 36; *veĕ* L 293, Q 101; *vej* Q 32, 83; *vejə* L 159a, 381b; *vēə* K 278, L 184, 213, 428, P 171, Q 12, 15, 21, 178; *vēĭ* L 210, 213, Q 1, 101; *fē* L 159a, 192a; *fēə* Q 21; *vē* Q 15, 31; *veə* L 330, 381b, 426, Q 98; *vej* Q 32a; *vejə* L 429; *viĕ* Q 17; *vē* L 376, Q 18; *vēə* L 378, Q 21; *vē* L 374; *viĕ* Q 99; *vi* L 210, 268, 270, 288a, 360, 413, Q 3, 95, 96a, 102, 112a, 113, 118, 198, 199, 201, 208, 279, 284; *fi* Q 172; *viə* K 353, L 209, 214, 214a, 215, 216, 217, 245b, 246, 246a, 250, 266, 267, 271, 289, 289a, 291, 298, 299, 312, 314, 318, 321, 326, 328, 381, 382, 431, 432a, Q 12, 15, 16*, 30, 36, 101, 111, 111*, 113, 116, 117, 119, 121, 192, 196, 202, 207, 208, 211, 222, 249, 252, 253, 284; *fiə* L 214, 215a, Q 192; *viĕ* L 289a,

320, 417, P 176, Q 14, 18, 99, 101; *viĵa* L 210; *viĵ* L 271, 360; *vī* L 214, 246b, 355, 381b, 414, Q 2, 95, 113, 113a, 199; *vīa* K 315, 358, L 212, 269, 270, 286, 291, 319, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 416, 417, 418, 420, 421, 422, 423, Q 19, 111, 203; *fiā* Q 117a, 121, 205, 211, 249, 251, 253, 254, 255, 259, 260, 278, 279, 284; **beesten:** *bēstā* L 115, 164, 279, 329, 331, 332, P 184, 197, Q 20, 161, 163, 171, 179, 183; *bēstān* Q 86; *bēstn* Q 168a; *bēastā* K 317, 317a, L 214a, 329, Q 19, 20, 98; *bēastān* Q 14; *bēĵstā* Q 82, 83; *bēĵstān* Q 92; *bēestā* L 428; *bestā* P 119, 177, 188, 195, 222, 223, Q 74, 78, 95, 14, 156, 166, 177, 206, 240, 241; *bestān* L 352, 353; *besn* Q 75, 77; *beastān* L 281, Q 9; *beastn* L 284; *beĵstā* Q 255; *bēstā* L 192; *bēstā* K 353, L 216, 265, 285, 312, 313, 387, P 120; *bēstn* K 314; *beĵstā* Q 81a, 82; *biĵstn* K 278, 318; *biĵstā* K 316; *biĵstān* K 315; *bīstā* P 46, 50, 113, 115, 174, 175, 176, 178, 212, 214, Q 2, 2a, 3, 71, 188, 192, 196, 199; *bī.stā* L 316; *bī.stān* Q 1; *bīstā* Q 198; *bīastā* K 278a, 357, 358, L 209, 214a, 216, 245, 246b, 246c, 265c, 288, 288a, 289, 290, 291, 292, 294, 297, 298, 300, 314, 319, 324, 325, 329, 355, 360, 364, 369, 371, 372, 375, 376, 377, 381, 415, 416, 420, 421, 423, 432, P 44, 45, 47, 48, 107a, 117, 172, 182, 183, 211, 218, 219, 227, Q 7, 36, 38, 99, 101, 111, 113, 118, 119, 200, 203, 247a; *bīastān* L 356; *biĵstā* L 293, 317, 374, 425; *bīestā* L 286; *bīestān* L 282; *bistā* L 318, P 51, 52, 55, 57, Q 3, 78, 88, 91, 95, 105, 172, 193; *bistn* K 359, 360, 361, L 413, 414, Q 3; *bi.stn* Q 1; *biastā* L 210, 213, 214, 215, 217, 244c, 246, 246a, 247, 249, 250, 267, 268, 269, 270, 271, 289, 299, 325, 382, Q 101, 192, 252; *biastn* L 417; *biĵstā* P 58, Q 71; **beester:** *bēstār* Q 20; *bestār* L 386; *bīastār* Q 222; *biastār* L 291; **dieren:** *dēra* L 374, 382, 434, Q 30, 32, 33, 35, 39, 102, 103, 112, 117, 121, 192, 201, 204, 206, 263; *dēarā* Q 116, 117a.

13.12 VEESTAPEL

(JG 1a, 1b)

[Al het vee dat op een boerenbedrijf aanwezig is. Vergelijk het lemma VEE (13.11) in deze aflevering.]

veestapel: *viastā.pāl* K 357, L 314, 363, 365, 366, 372, 421, 422, Q 12; *viasta.pāl* Q 96c; *vištā.pāl* L 413; *viastōpāl* K 318; *vištō.pāl* Q 5; *veĵstō.pāl* P 197, Q 78, 157; *veĵstōpāl* Q 72; **vee:** *vē* P 51, Q 90; *vi* K 360, Q 87, 91; *vī* K 361; *viā* L 282, 313, 353, 370, 371, 419, 424, Q 10; *viē* Q 13; *viē* Q 9, 11; *vīā* L 319, 358, 360, 361, 362, 364, 369, 415; *vej* P 53; **beesten:** *bēstā* Q 84, 90, 94, 171, 174, 175, 178; *bestā* P 119, 121, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, Q 73, 74, 89, 152, 156, 157a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 177, 181, 241, 242; *bestān* L 312; *bēstā* K 314, L 313, P 120, 177, 220, 223; *beĵstā*

P 118, Q 83; *bistā* K 359, P 52, 55, 56, 57, : 118a, Q 2, 2a; *bīstā* P 46, 219, Q 188; *biastā* 353, L 370, 371, 420, 423, P 47, 48, 49, 113, 117, 176a, 179, 180, 224, Q 6, 7; *biastān* L 316; *biĵstā* Q 8; *biĵstān* K 278; *biĵstān* L 214; *biĵstān* K 315; *bīastā* L 317, 356, 359, 362, 367, 368, P 45, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 182, 218, 227; *besā* Q 76, 77, 79, 79a, : 153, 154, 157, 166; *besān* Q 76, 77; *be.sān* Q 76; **stal beesten:** *stal biastā* P 50; *stal bīastā* P 50; **stalbeesten:** *sta.lbiastā* L 354; **kudde beeste** *kōd biastā* P 50; **kudde vee:** *kōt vi* Q 88; **st** *stal* K 317a; *stal* Q 96c; *stā.l* Q 172; *stēl* Q 172; **boerderij:** *burdārēĵ* Q 164; *būrdārē* P 164; **winning:** *wenēĵ* P 192; **hof:** *hōf* K 316; **ger** *garēĵ* L 356; *gari* L 413; *garĵ* K 358; *garia* 354; *garī.ā* L 352; *garĵ*, L 355; **gedoën:** *gād* Q 154; **op het geleg:** *op at xālēx* Q 174.

13.13 VEE HOUDEN

(N Q, 10a)

[Het houden van vee in het algemeen. De objecten “vee”, “beesten”, “koeien” e.a. worden in lemma niet gedocumenteerd.]

houden: *hōmā* L 366, 420, Q 113, 196, 197a, 198b, 201, 202; *hōmān* Q 112b, 187; *hōē* 290, 291; *hōān* L 316; *hōĵā* L 266, 289b, 292, 295, 318b, 320a, 321, 321a, 322, 322a, 377, 378; *hōĵān* L 318, 329; *hōtā* Q 117a, 118; *hōūtā* L 426, 427, Q 28; *hōūtā* L 431, Q 28; *hōūtān* Q 35; *hōmā* Q 13, 30, 33, 100, 117a, 191, 204a, 222; *hōn* P 51; *hōān* K 358; *hōmā* Q 3; *hoĵā* L 289; *hotā* Q 203; *haytā* L 373, 387, 432, Q 20, 22, 33, 98, 111; *haytān* Q 16; *hayā* 94b, 95, 96c, 97, 99*, 192, 204a; *hāmā* K 278, 265, Q 96a, 96b, 121, 121b, 121c, 193, 198, 198a; *haymān* Q 14, 15; *hāĵā* L 270, 299, 331, 332, 382, Q 80; *hāgā* P 56, Q 72, 81a, 158, 175; *hāgān* Q 71; *haldā* L 210, 269, 269b, 270, 271; *hāldā* L 159a, 163; *haldān* L 210, 269, 270; *hān* K 318, P 176b; *hāā* L 294, P 176; *hā* P 50, 117, 188, 211, Q 156; *ān* P 176; **beest hebben:** *hebā* Q 180; *ebā* P 176; **een schone s vee hebben:** *ānā šōnā stal viā hēbā* L 265; **aa houden:** *ānhōūtā* L 429; **boeren:** *būrā* K 318; *bōrā* L 416; **koeien vetten:** *vetā* Q 253; **vee melken:** *mēstā* Q 253; **voor de melk houden:** Q 253.

13.14 VEE FOKKEN

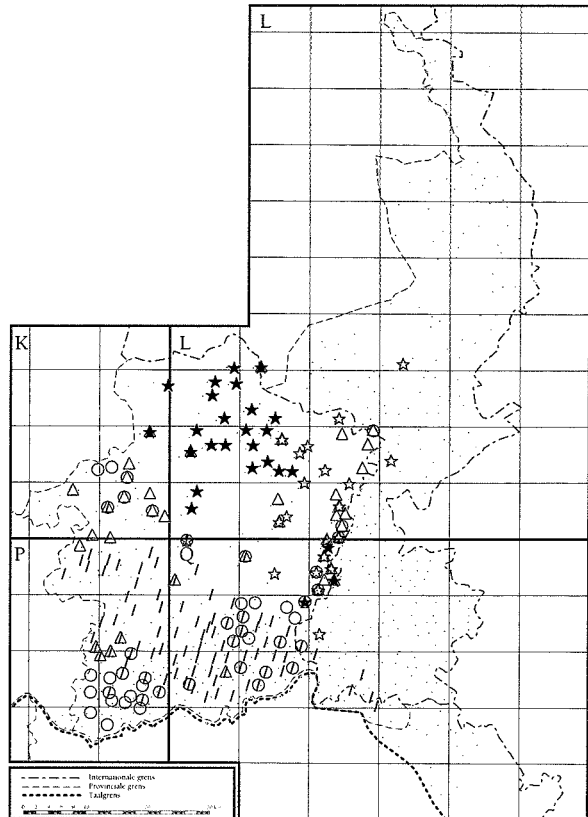
(N Q, 10b; monogr.)

[Het houden van vee met als doel de vermenigvuldiging van de dieren. Objecten als “vee” “koeien” zijn in dit lemma niet gedocumenteerd.]

fokken: *fōkā* L 159a, 163, 164, 210, 265, 269a, 269b, 270, 271, 289, 289b, 290, 291, 292, 294, 295, 318, 318b, 321, 321a, 322, 325, 331, 373, 374, 426, 429, 432, P 176, Q 15, 1

Kaart 49. VEEARTS

- / artist
- (-)meester
- △ veterinair
- ★ veear
- ☆ veear

20, 22, 28, 30, 33, 35, 94b, 95, 96b, 98, 113, 121, 187, 193, 203; *fokə* L 318b, Q 20; *fokən* L 316; *opfokken*: L 329; *opfokə* L 299, 322, 322a, 432; *kweken*: L 420, Q 71; *kwəkə* L 366, Q 96c, 180; *kwəkə* P 50, 51, 176, 177, 188, 211, Q 80, 156; *kwəkən* Q 71; *kwəʔə* K 278; *trekken*: L 427, Q 14; *trekə* Q 97, 202; *trekə* L 377, 382, 430, 431, Q 13, 15, 35, 36, 39, 91, 100, 111, 0112, 117a, 121, 121c, 196, 197, 197a, 198b, 204a; *trəkə* Q 175; *trekə* Q 198, 198b, 203; *optrekken*: *optrekə* L 330; *optrekə* P 56; *optrekə* L 430, Q 96a; *aantrekken*: *āntrekə* L 322a, 330, 332, 374, 387, Q 18, 33, 98, 99*, 101, 111, 112b, 193a; *āntrekə* Q 96b; *antrekə* Q 187; *āntrekə* Q 192; *qntrekən* Q 198a; *ātrekə* Q 35, 201, 204a; *atrekə* Q 222; *ātrekə* Q 113, 121b; *uitbreiden*: *ūitbrēiə* L 164; *vetmesten*: *vetmestə* K 318, Q 83; *vetmestə* P 51, 117; *vetten*: *vetə* Q 81a; *aanvetten*: *q̄nvetə* Q 83; *masten*: *mastə* Q 91; *aandrinken*: *āndreykə* L 320a; *opzetten*: L 288a; *houden*: *hōiə* L 289, 320a; *aanhouden*: *ānhōiə* L 266, 292; *ophouden*: *ophōan* K 358; *bijhouden*: *bēhaga* Q 158; *boeren*: *būrə* K 357; *zuchten*: *zəxtə* Q 121.

13.15 VEEARTS (kaart 49)

(JG 1a, 1b; Vld.; monogr.)

veear: *vēarts* Q 10; *vēarts* Q 11; *vēars* L 319, 419; *vēars* L 361, 362, Q 6, 7, 9; *vējars* L 418; *vē.orts* Q 1; *vīarts* Q 96c; *viarts* Q 95; *viājerts* L 292; *viars* L 417; *vīars* Q 5; *viārs* L 381; *viārs* L 368, 415, 421; *vijārs* L 360; **veear**: *vēart* K 278, L 352, 353, 354, Q 13, 88; *vēart* L 312, 313, 413; *vēart* L 282, Q 8; *viart* L 286, 314; *vijart* L 358; *viā.rt* L 356; *viart* L 317, 389, 363, 365, 366; *vijart* L 315, 316, 367; *viā.rt* L 355; *viā.rt* L 364; *vīer* L 355; *vē.art* L 414; *vēat* K 317a; **paardsmeester**: *pijətsmē.stər* Q 76; *pijətsmē.stər* Q 77, 168a; *pijətsmē.stər* Q 81a; *pijətsmē.stər* Q 172; *pijətsmē.stər* Q 87, 91, 171, 177; *pejətsmēstər* P 179; *pijətsmēstər* Q 181; *pijətsmēstər* P 220, 223; *pijətsmē.stər* Q 163; *pijətsmēstər* P 184, 186, 197, Q 165; *pejətsmēstər* P 218; *pejətsmēstər* P 219; *pejətsmēstər* P 227; *pejətsmēstər* P 175; *pejətsmēstər* P 167, 214; *pejətsmēstər* P 174, 182; *pijətsmēstər* P 180, 224; *pijətsmē.stər* Q 155; **paardenmeester**: *pēramēstər* K 314; *pēramijəstər* K 315; *pijəramijəstə* K 358; **meeter**:

mē.star Q 3, 82, 83, 179; *mēi.star* L 424, Q 6, 10, 88, 96c; *mīstar* K 357, 360; *mīstar* P 177a, Q 1; **veemeester:** *viāmēt.star* L 370; **koemeester:** *kujmjēstar* K 318; **artist:** *artest* K 357, P 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 113, 115, 117, 118, 118a, 172, 173, 176, Q 1, 2a, 3, 72; *ártest* P 176a; *ártes* P 177, 177a, Q 73, 79, 153; *artes* P 119, 120, 178, 179, 184, 197, 220, Q 2, 71, 84, 90, 172; *arte.s* Q 166; *artist* Q 158, 200, 247, 247a; *artis* P 195, Q 77, 83, 89, 94, 155, 157a, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 188, 196, 200, 241, 242, 247, 247a; *ártis* P 121, 187, 188, 182, Q 74, 75, 76, 78, 79a, 152, 154, 156, 157, 159; *arti.s* Q 240; *árti.s* Q 80; **paardsdokter:** *pērtsdōktār* L 292; *pertsdōktār* Q 284; **paarden-dokter:** *pērdāndōktār* Q 95; **beestendokter:** *bistāndōktār* Q 95; **veedokter:** *viādōktār* Q 113a; *vidōktār* Q 95; **veedoktertje:** *vedōktārka* Q 19; **veterinair:** *vetarnēr* K 317a, L 360, 369, 370, 371, 372, 420, 421, 422, 423, 424, P 44, 172, 173, 176, Q 6, 7, 9, 11, 12, 13; *vetārānēr* K 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, L 352, 422, P 176a, Q 2, 96c; *vetārānēr.r* L 417; *vetrānēr* Q 3; *vētārānēr* K 316; *vētārānēr.r* Q 3; *vētarnēr* P 51; *vētārānēr.r* L 416; *vētārīnēr* Q 162; *vitarnēr* P 45; *vitārānēr* L 286; *vitranēr* K 318; **expert:** *ekspēr̄x* K 314, 353.

13.16 SCHIJTEN

(JG 1a, 1b; monogr.)

[Vaste ontlasting hebben, gezegd van vee.]

schijten: *sxētā* K 314, 353, P 44, 113, 115, 167, 173, 174, 176a, 178, 218; *sxētā* K 318, 357, 358, 359, 360, 361, L 413, 414, P 45, 46, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 179, 180, 184, 192, 224, Q 1, 2, 2a, 156, 159, 160, 165; *sxētā* P 48, 172; *sxētā* P 52, 53, 117, 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 186, 187, 188, 195, 197, Q 73, 74, 78; *sxētān* L 352; *sxētā* K 317a; *sxētān* L 354, 355; *sxētān* K 278; *sxētā* Q 152; *sxētā* K 315, 316; *sxītā* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; *sxītān* L 312, 313, 314, 353; *sxi.ītān* L 282, 286; *sxi.tān* L 315, 316, 356; *skētā* P 175, 176b, 182, 214; *skētā* P 223, Q 164; *skētān* P 223; *skētā* P 220; *skētā* P 219; *skētā* P 227; *šē.tā* Q 81, 89, 90, 168a, 170, 171, 174, 175, 178, 179; *šētā* P 47, Q 161; *šētā* Q 71, 72, 79, 79a, 80, 153, 154, 157, 157a, 166; *šētān* Q 75, 76; *šētā* Q 3, 81a, 82, 83; *šētā* Q 158a; *šētā* Q 77, 155, 167, 240, 241; *šāi.tā* Q 162, 163, 168, 169, 177, 181, 182, 242; *šītā* L 382, 418, Q 5; *šītā* L 319, 361, 362, 366, 370, 372, 423, Q 87, 91, 94, 188; *šītān* Q 8; *šītā* L 317, 358, 359, 360, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 371, 415, 422, 424, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 88, 96a, 172; *šītā* L 416, 417; *šō.tā* L 420; *šyū.tān* L 419; *šyī.tā* L 421; **kakken:** *kakā* L 317, 319, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 382, 414, 415, 416, 417,

418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 184, Q 2a, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 71, 72, 81a, 8, 84, 88, 90, 91, 94, 96c, 158a, 161, 170, 171, 17, 174, 177, 178, 179, 242; *kakān* L 286, 313, 31, 352, 353, 356, Q 8; *kākā* K 316, 318, 357, 35, 359, 360, 361, L 413, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 5, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 113, 115, 117, 11, 118a, 120, 121, 167, 172, 173, 174, 175, 176, 176b, 177a, 178, 179, 180, 182, 186, 187, 17, 189, 195, 197, 214, 218, 219, 220, 223, 224, 22, Q 2, 73, 74, 77, 78, 79, 79a, 83, 87, 152, 15, 155, 156, 157, 159, 160, 163, 164, 165, 166, 16, 169, 175, 181, 182, 241; *kā.kā* P 177a, Q 75, 7, 80, 89, 153, 157a, 162, 168a; *kākān* K 315, 312, 315, 316, 354, 355; *ka.kān* L 282; *kākā* 119, Q 240; *kā.kā* Q 167; *kā?ā* K 314, 317a, 35, *ka?ān* K 278.

13.17 URINE

(N 38, 18d; JG 1a, 1b; monogr.)

[Vloeibare ontlasting van vee.]

zeik: *zējk* K 317a, L 159a, 163, 216, 217, 26, 269b, 270, 271, 288a, 289, 289b, 291, 292, 29, 295, 314, 318b, 320a, 321, 322a, 330, 331, 36, 371, 374, 377, 382, 386, 387, 427, 429, 432, 176, 218, Q 13, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 88, 95, 9, 98, 99*, 111, 112a, 0112, 198; *zēj.k* L 382; *zējk* 115, 269, 299, 432; *zējk* L 422, Q 9, 204a; *zē.* L 416, 417, 418; *zējk* Q 284; *zējk* L 290, 364, 219, Q 39, 111; *zē.jk* L 353; *zē.jk* Q 5; *zājk* L 33, Q 35; *zājk* K 314; *zēk* L 413, Q 247; *zēk* K 27, *zēk* L 414, Q 1, 35, 38, 39, 77, 86, 112b, 11, 117a, 118, 121c, 192, 197, 198, 198a, 202, 20, 204a, 222; *zē.k* L 353, 414, Q 1, 2a, 3, 71, 7, 81a, 82; *zījk* Q 198a; **pis:** *pes* L 295, 382, Q 8, 95, 98, 198, 284; *pēs* P 218; *pis* L 271; **urine:** 295.

13.18 URINEREN

(N 38, 18b; JG 1a, 1b; monogr.)

[Vloeibare ontlasting hebben, gezegd van vee.]

zeiken: *zējkā* K 317a, L 159a, 163, 216, 217, 26, 269b, 270, 271, 288a, 289, 289b, 291, 292, 29, 295, 299, 318b, 320a, 321, 322a, 330, 331, 35, 374, 377, 382, 386, 387, 427, 429, 432, P 11, 176, 218, Q 13, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 88, 95, 9, 98, 99*, 111, 112a, 0112, 198, 203; *zējkā* L 31, *zējkā* L 115, 269, 432; *zējkān* L 371; *zē.jkā* L 41, 417, 418; *zējkā* L 422, Q 9, 111, 204a; *zējkā* 364; *zējkā* L 290, Q 39; *zējkān* L 353, P 21, *zē.jkā* Q 5; *zājkā* L 333, Q 35; *zāi?ā* K 314; *zīj* Q 198a; *zēkā* L 414, Q 1, 35, 38, 39, 77, 86, 112, 113, 117a, 118, 121c, 192, 197, 198, 202, 204, 222; *zē.kā* L 414, Q 1, 2a, 3, 30, 71, 72, 81a, 8; *zēkā* L 413, Q 198a, 247; *zēkān* Q 117; *zē?ān* 278; **pissen:** L 271, 374; *pēsā* L 377, 382, Q 8, 95, 98, 198; *pēsā* P 218; *pisā* L 271; **urineren:** 295; **vloeien:** *flojā* Q 117; **gorzen:** *gorzā* L 360

13.19 VASTE UITWERPSELEN

(JG 1a, 1b; A 9, 24e; A 9, 28c; monogr.)

[Vaste uitwerpselen van vee.]

stront: *stront* K 314, 315, 316, 317a, 353, 357, L 209, 209a, 210, 288, 295, P 45, 47, 48, 49, 50, 113, 115, 117, 167, 172, 173, 174, 175, 176a, 176b, 178, 179, 180, 182, 214, 218, 219, 224, 227, Q 14, 15, 38, 95, 96a, 101; *stro.nt* K 318, 358, 359, 360, 361, L 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 352, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 363, 365, 366, 367, 368, 371, 372, 413, 415, 419, 420, 421, 422, 423, 424, P 46, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 118, 118a, 119, 120, 121, 177, 177a, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, Q 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 79a, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 96c, 152, 153, 154, 156, 157, 157a, 158a, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 178, 179, 181, 182, 188, 241, 242, 253; *stront* K 278; *strō.nt* L 414, 416, 417, 418, Q 1, 2a, 3, 5, 71, 72, 81a, 82; *strōnt* L 164, 192, 192a, 213, 214, 244c, 246, 246b, 269a, 288b, 289, Q 95; *straunt* Q 284; *strontj* L 288a, 293, 298, 318b, 322, 326, 328, 373, 381b, 382, Q 35; *stronjtj* L 324a, 378; *stro.njtj* L 382; *stro.njtjš* L 369; *stru.ijnjtjš* L 370; *stronk* L 266; *strōnkt* L 267; *štront* L 270, Q 21, 32, 32a, 33, 98, 101, 101a, 111*, 192; *štrōnt* L 386, Q 99, 102, 193, 195, 196; *štrōntj* Q 284; *štrontj* L 330, 429, 432a, 433; *štronjtj* L 329; *štruntj* Q 33; *štronk* Q 113, 118; *strō.nk* Q 113; *štrons* Q 202; *štrōns* Q 208; *strunz* Q 284; **keutels:** *kōtals* K 317a, 318, L 413, 414, P 44, 45, 47, 49, Q 1; *kō.tals* K 357, 359, L 352, P 46, 58, Q 71, 157; *kōy.tals* P 118a, 177; *kō?als* K 278, 314, 315, 353; *kōtals* P 118, 119, 121, 184, 186, 187, 188, 192, 195, 197, 220, 223, 224, Q 73, 159, 165; *kō.tals* L 315, 316, P 120; *kōutals* P 48, 115, 117, 173, 174, 175, 176a, 176b, 177a, 179, 180, 218, 219; *kōutals* P 113, 172; *ke.tals* P 57; *kē.tals* Q 2; *kī.tals* Q 2a; *kīā.tals* P 52, Q 81a, 82; **keutelen:** *kōtələ* K 317a, L 266, 288b, 289, 328, 378, 382, 428, Q 9, 36, 101; *kōtələn* Q 14, 17; *kō.tələ* K 358, 360, L 286, 314, 319, 354, 369, 371, 423, Q 7, 10, 11, 12, 79, 79a, 88, 96c, 152, 154, 155, 157, 157a, 161, 162, 163, 168, 169, 181, 241, 242; *kō.tələn* L 282, 312, 313, 352, Q 8, 75; *kōtələ* L 353, Q 164, 193, 202, 203, 211; *kōā.tələ* Q 13; *kōtələ* L 381b, Q 247; *kjōtələ* Q 168a; *kjō.tələ* Q 175, 178, 179; *kōūtələ* Q 6; *kōjtələ* Q 158a; *kyā.tələ* L 422, 424; *kjūtələ* L 289, 419; *kjū.tələ* L 317, 372; *kyō.tələ* L 421, Q 174, 188; *kyū.tələ* L 420; *kē.tələ* L 355; *kīā.tələ* L 359, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, 418, Q 3, 5; *kī.tələ* L 364; *kī.ətələ* Q 91, 170; *kjē.tələ* Q 89; *kī.ətələ* Q 83, 84, 94; **keutel (enk.):** *kōtal* K 316, L 244c, 318b, 382, 429, Q 34, 95, 167, 284; *kōatal* Q 284; *kōtal* Q 247; **keuteltjes:** *kō.təlkəs* L 370, P 51, Q 182, 240; *kō.ūtəlkəs* P 182; *kōtəlkəs* P 192; *kō.təlkəs* Q

166; *kī.ətəlkəs* L 358, 362, P 53; *kī.ətəlkəs* Q 87; *kīā.təlkəs* L 356; *kē.təlkəs* P 55, 56; **schijjt:** *šū* L 429; *sxit* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a; **schitten:** *sxetən* K 278, L 312; **krenten:** *krentə* P 214; *kre.ntə* Q 72; **pitten:** *pītə* Q 163, 169; **drekk:** *drek* K 358, 361, L 293, 322, Q 95, 253, 284; **kladders:** *kladərs* P 227; **poep:** *pup* L 382; **kak:** *kak* L 244c, Q 253; **ene noster:** *nə nostar* Q 179; **huisje:** *hōskə* Q 77; **bout:** *boyt* L 270; **koot:** *kōt* Q 20.

13.20 DE STAL UITMESTEN

(N 11, 14; N 5A (II), 50a; A 9, 26; JG 1a, 1b, 1c, 1d, 2c; monogr.)

[De stal of mestgoot van mest ontdoen. Objecten “stal”, “mestgoot” en “mest” zijn niet gedocumenteerd.]

uutmesten: *ūtmestə* L 328, 332, 426, Q 101, 113, 118; *ūtmestən* L 295, Q 101; *ōtmestə* K 318; *ūtmestə* L 289, 322, 322a, 327, 373, 376, 381, 416, 417, 430, Q 5, 15, 19a, 31, 32a, 96a; *utməstə* L 371, 419, Q 9, 10, 12; *ū.tməstə* L 319, 370, 372, 420, 421, 422, 423, 424, Q 6, 8, 11, 13, 87, 91, 96c; *ūjtmestə* L 365; *ū.tmə.stən* L 282, 286; *ōtmestə* Q 170; *ō.tməstə* Q 84, 90, 170; *q̄.tməstə* P 56, Q 2, 158a; *ōy.tməstə* Q 83; *ōytmestə* Q 3, 72, 82, 83; *ōtmestə* K 357; *ōtmestə* K 314, 353; *q̄tmestə* P 49, 50; *ūtmestə* Q 34; *utməstən* L 267; *ōā.tməj.stə* Q 74; *ūsmejstə* Q 222; *ō.tməsə* Q 168a; *q̄.tməsə* Q 76; *ōyā.tməsə* Q 77; *ōyā.tməsən* Q 77; *q̄.tməj.sə* Q 152, 153, 157a; *q̄ā.tməj.sə* Q 79a, 80; *ūtmestə* L 268, 270, 296; *ytmestə* L 164, 192a, 209, 217; *ytmestən* L 209a, 210; *ytmestə* L 215a; *q̄.tməsə* Q 154; **mesten:** *mestə* Q 32a, 35, 98, 100, 111, 113; *mestən* L 429a, Q 117a; *mestə* L 428, P 46, 47, 48, 49, 52, 53, 55, 56, 57, 113, 115, 117, 176a, Q 2, 13, 31, 32a, 88, 99, 155, 163, 187, 201, 242; *mestən* Q 19; *mēā.stə* P 177a; *mestə* L 432a, Q 33, 192; *mestən* L 214a; *mēstə* Q 208; *mēj.stə* P 118a, 119, 120, Q 73; *mējā.stə* P 118; *mēj.sə* Q 79; *mēj.sən* Q 75; **masten:** *majstə* Q 96b; **afmesten:** *afmestə* K 353; **uitdoen:** Q 71; *ūtdōn* L 386; *q̄.dū.n* K 361, L 413; *ō.dū.n* L 414; *q̄.dun* K 360; *q̄.dū.* L 413; *ō.ədūn* Q 1; *ū.dūn* L 313; *ūjđō.n* L 363, 364; *ō.dūn* Q 1; *ay.dy.n* Q 169; *ū.tu.n* L 313; *ōtun* K 318, 359; *ōtūn* K 316; *ōtu* K 314; *ōtūj* K 358; *ōtoyn* P 46; *ō.tū.n* L 352; *ōy.tun* L 355; *ō.tuyun* P 45; **afdoen:** *ā.f.dun* L 354; *āvđū.n* L 353; *ā.vdū.n* L 282, 312, 314, 315; *ā.vdūj.n* L 366; *afdyn* K 278a; *ā.vđō.n* L 316, 317, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 367, 368; *āf.dōn* L 292a; **uitvaren:** *ūtvārə* Q 192; *ū.tfā.rə* Q 7; *ūjtfārən* L 360; *ōtvq̄rə* K 318; *ūtfq̄rən* L 313; *ōtfōrə* K 317a; *ō.tfō.rə* Q 2, 71; *aytvq̄rə* Q 180; *q̄ytvq̄rə* Q 4; *q̄.tvq̄ā.rə* P 56; *q̄j.tvq̄ā.rə* Q 2; *āfyjūrə* P 173; **afvaren:** *āfvārə* L 288, 288a, 289b, 318b; *āfārə* L 244c; *āfā.rə* L 369; *ā.fā.rə* L 354; *ā.fq̄ārən* L 352; **leegvaren:** *lēx.vārə* L 248; **uittrekken:** *ūttrekə* Q 192;

ü.ttrekə Q 91; *üttrəkə* L 430; *ü.ttrekə* Q 172, 175, 179, 188; *ü.ttrekə* Q 94; *ay.ttrekə* Q 162, 168, 181, 240; *ay.ttrekə* Q 177; *ayə.ttrekə* Q 241; *ättrekə* P 173, 175, 218; *əə.ttrekə* P 184, Q 80; *ö.ttrekə* Q 84, 171; *öättrekə* P 121; *öä.ttrekə* Q 164; **trekken:** *trekə* P 113, 174, 175, 176, 179, 180, 184, 186, 197, 214, 219, 220, 223, Q 178, 181; **schoonmaken:** L 385; *sxonmäkä* L 214; *sxonmqkä* P 174; *sxonmq.kä* P 220; *sxoymmq.kä* P 120, 121, 177, 187, 188, 195, 197, Q 157, 159, 165; *sxoymmq.kä* P 192; *šonmäkä* Q 203; *šönmqkä* Q 161, 182; *šönmq.kä* Q 89, 155, 174, 175, 241; *šönmö.kä* Q 167, 242; *šonmäkä* L 381b; *šoymmqkä* Q 157; *šoymmq.kä* Q 75, 79a, 166; *sxunmäkä* P 47; *sxunmä.kä* Q 2; *sxünmäkä* L 269a; *sxunmqkä* P 117, 172, 178, 180, 182, 219, 224; *sxunmqkan* L 289a; *šunmäkan* Q 196; *šunmq.kä* Q 91; *šünmäkä* Q 103; **uitschieten:** *øtsxitä* K 278; *øtsxitän* L 355; *øtsxitän* K 278; *ütsxētä* L 266; *ütsētä* L 290, 326, 374, 378; **vegen:** *vægə* Q 36; *viegə* Q 160; **uitslepen:** *ütslēpə* Q 192; **uitkruien:** *øtkrømən* K 315; *øtkraja* K 357; *q.tkraja* P 51; *q.tkraə* P 51; **afschurgen:** *ä.fšerəgə* L 365; **uithalen:** *üthoälə* Q 113; *üthölən* L 271; **leegmaken:** *leigmäkä* Q 102; **leeghalen:** *leaxhoälə* Q 117b; **leegkruien:** *lëxkryjä* L 210; **uitsmijten:** *äə.tsmjē.tä* P 192; **uitkeren:** *ütkerä* L 318; *ütkërä* L 382; **klaarmaken:** *klärmäkä* L 266; **droogleggen:** *dryxlegən* L 354; **uitschrabben:** *ütsrabə* Q 36; **verzuiveren:** *vərzjivərə* Q 103; **stronten:** *strontən* K 315; **afslagen:** *afslägə* K 353; **uitscheppen:** *ütsšəpə* L 433.

13.21 STERVEN

(N 38, 17b)

[Doodgaan, gezegd van een dier.]

kapotgaan: *kapot.gq̄n* L 115, 159a, 353, 360, 386, 387, 427, 429, Q 9, 13, 15, 16, 18, 20, 38, 88, 197; *kapot.gq̄* Q 111, 0112, 113, 203; *kapot.gq̄ə* Q 202; *kapot.gon* P 176; *kapot.gōn* Q 99*; *kapot.goən* Q 1; *kapot.gq̄ən* P 218; *kapot.gəə* Q 117, 117a; *kapot.gouən* Q 192; *kapot.gauən* P 219; *kapot.gō* Q 118; *kapot.gou* Q 112a; *kapot.guə* Q 247; *kapot.guṁə* Q 204a; *kapotjoa* Q 222; *kapotjuə* Q 121c; *kapotxan* K 314; *kapotxən* L 413; *kapot.gq̄n* L 163, 217, 269, 269b, 270, 271, 289, 289b, 290, 291, 292, 294, 295, 299, 318b, 320a, 321, 322a, 330, 333, 371, 374, 377, 432, Q 21, 95, 98, 111, 198; *kapot.gq̄n* Q 77; *kapot.gōn* Q 97; *kapot.gq̄* L 265, Q 39; *kapot.gōn* Q 95; *kapot.guan* L 414, Q 13, 86; *kapot.gun* Q 198a; *kapotxuq̄n* L 422; *kapotxy.n* L 364; **doodgaan:** *dq̄ət.gōə* Q 118; **sterven:** *štervə* L 330; **creperen:** *krəpərə* Q 95, 112a, 198; *krəpəjərə* Q 20; **creveren:** P 219; **peigeren:** *peigərə* L 333; **verrekken:** *vərekə* Q 113.

13.22 KADAVER

(N 38, 20)

[Dood beest.]

kapot beest: L 288a, 318b, 333; *kapot bešt* 265; *kapot best* L 322a; *kapot bēs* Q 20; *kap biast* L 216, 291, 295; *kapot bias* Q 97, 11 *kapot bis* Q 95; **kapotte beest:** *kapotə bīast* 176; *kapotə biast* L 321; *kapotə bias* Q 99 *kapotə bijs* Q 192; *kapotə bis* Q 88; **kapot die** *kapot dir* Q 222; *kapot dēr* Q 13, 15, 39, 117 118, 197, 204a; **kreng:** *kreŋ* L 217, 270, 27 299, 360, 364, 427, Q 77, 247; *kreŋ* L 217, 28 413, 414, Q 95, 198; **kadaver:** L 269b, 270, 27 290, 295, 374, 377, 382, 429, Q 21, 30, 39, 9 98, 112a, 113; *kədāvər* L 291, 294, 320a, 33 371, 387, 413, Q 22, 35, 97, 111; **prij:** *prij* 111, 197; **kapotte prij:** *kapotə prij* Q 111, 204 **aas:** *q̄s* Q 20; **lijk:** *lik* L 269b; *lik* L 115, 271; **lij** *lēf* P 218; **pens:** *pəns* L 292, Q 86; **geraamt** *gərəmdjə* L 374; **geraamsel:** *gərəmsəl* Q **geraams:** *gərəəms* Q 0112; **rabbekast:** *rabəkə* K 314.

13.23 JONG VAN EEN DIER

(R 12, 38; S 16; L 1a-m; L 27, 47a; monogr.)
jong: *joŋ* K 353, 359, L 115, 159a, 163, 16 192a, 209, 210, 211, 216, 245b, 247, 250, 26 316, 414, Q 3, 10, 22, 30, 32a, 33, 86, 96a, 9 103, 110, 111, 116, 117, 168, 211; *juŋ* Q 2, 3 *juəŋ* K 317; *jōn* Q 172; *joym* Q 3; *jōŋ* Q 166; *jo* Q 15, 27, 117b, 118, 119, 197, 198, 204a, 20 222; *joŋkt* Q 17, 113, 117a, 203, 208, 248, 25 *jōŋkt* Q 196; *joŋk* K 278, 315, 357, 360, L 19 192, 213, 215, 216, 217, 248, 249, 265, 265 266, 267, 268, 269, 288, 289, 290, 291, 29 296, 297, 298, 299, 300, 313, 315, 316, 31 320, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 33 332, 333, 352, 355, 360, 360a, 366, 368, 37 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 384, 38 414, 415, 425, 426, 428, 432, 433, 434a, P 5 54, 56, 57, 118a, Q 1, 7, 8, 9, 12, 16, 19, 20, 2 32, 38, 39, 72, 77, 88, 89, 93, 94, 95, 96, 9 100, 101, 102, 104a, 154, 158, 161, 162, 164 168a177, 179, 196, 206, 240; *jo.ŋk* L 382, Q *joŋk* K 358, L 367, 416, Q 12; *jōŋk* L 429; *jōəi* Q 7; *joəŋk* P 51, 172, Q 2; *joə.ŋk* Q 156; *joŋk* 278, L 165, 209, 215a, 245, 246, 246a, 248, 25 266, 286, 312, 314, 368, 374, 386, 418, P 55, 1, 11, 18, 88, 93, 95, 105, 112, 167, 168, 17 179, 187, 241; *juŋk* K 315, 316, L 319, 372, 37 380, 416, 420, 422, 433, P 58, 115, 119, 12 121a, 164, 175, 176, 177, 187a, 188, Q 2, 28, 7 74, 77a, 78, 83; *ju.ŋk* Q 2; *juəŋk* Q 83; *joəŋk* 383, Q 254; *jōəŋk* L 419; *juŋk* P 50, 176, Q 7; *juəŋk* Q 78; *jōŋk* K 353, L 288, 318, 330, 364, 121, 171, 172, 175, 176, 188, 192, 211, Q 3, 20, 102; *jōŋk* L 292, 293, 320; *jō.ŋk* P 179; *jōi* P 183, 192, 197, 219, Q 168, 179; *jō.ŋk* P 19:

jønkt Q 259; *jønjk* P 186; **jongen** (mv.): *jonan* L 429a; *ōjŋə* Q 9; **jongetje**: *jønjskə* P 48; *juŋskə* K 353; **kleine**: *kleŋə* Q 278; **klein**: *klejŋ* K 358; *kleŋt* Q 28; **jong dier**: *jonk dēr* L 420; *jonk dīr* L 352; **jong beest**: *joŋŋ bijəst* P 176; *jonə bēst* P 176; *juŋ biəst* P 176.

13.24 VETMESTEN

(N 38, 26; N 3A, 75a, 75b, 75c, 76 en 77a; monogr.)

[Vee vetmesten, in het bijzonder gezegd van stiertjes, kalveren en vaarzen.]

vet maken: L 427; *vet māka* L 288a, 292, 295, 321, 369, 372, 374, 382, 420, 429, P 45, 47, Q 21, 98, 111, 112b, 192; *vət mākən* P 51; *vet maka* Q 179; *vət maka* L 414; **vetten**: *vetə* L 413, P 218, Q 77, 86; *vetə* K 278, L 414, 416, P 46, 48, 176, 213, 218, 222, Q 78, 156, 162; *vetə* Q 158; *veʔə* K 314; *vētə* Q 2; **vetweiden**: *vetwejə* L 164, 165, 416, Q 192; **weiden**: *wejə* Q 192; **vetmesten**: *vetmestə* L 289, 292, 322a, 355, Q 117a, 121c; *vetmēstə* Q 3a, 222; *vetmēstən* L 286; *vetmestā* L 316; *vetmēstən* L 429; *vetmestā* L 269b; *vetmestə* Q 192; *vetmēstā* L 159a; *vetmōstə* K 361, L 414; *vētmeəstə* P 55; **vetmasten**: *vetmastā* L 322a, 333; *vətmastə* L 360; **mesten**: *mestā* L 289, 299, 318b, 320a, 364, Q 39, 113, 203; *mestən* Q 13; *mēstə* K 314, L 295, 330, 429, Q 88, 95, 111; *mēstā* L 294; *mestā* L 163, 216, 269, 269b, 271, 386; *mēstā* L 217, 265, 371, Q 20, 97; *mējstə* Q 204a; *mōstə* P 219; **masten**: *mastā* L 270, 288a, 289b, 318b, 321, 326, 329, 331, 360, 371, 374, 377, 387, 422, 423, 427, 432, Q 9, 12, 13, 15, 18, 20, 21, 30, 35, 38, 95, 98, 99*, 101, 111, 112a, 112b, 0112, 113, 117a, 118, 202, 203; *māstā* L 265, 290, Q 197, 247; *māstən* Q 204a; *maštə* Q 198; *mōstə* L 291; **vet voeren**: *fet vūrən* L 115; **dik voeren**: *dik vōrə* Q 113; **vet drinken**: L 295; *vet drenkə* L 288, 289, 0426; *vet drenkə* L 289, 317, 372; *vet drenkə* Q 179; *vēt drenkə* L 369; *vet drenkə* L 420; *vet drēŋkə* Q 9; *vet drenkə* L 386; *vet trenkə* K 357; **doen drinken**: *dy.n drenkə* P 54; **laten drinken**: *lūqitə drenkə* Q 162; **aandrinken**: *āndrenkən* L 269; **drinken**: *drenkə* L 288a; **zuipen**: *zjəpə* L 416; **opzetten**: *opzətə* L 372, Q 96c; *opzətə* L 164, 165; *ōpzətə* Q 179; **schikken**: *sxekə* Q 101; **weteren**: *wētərə* L 164, 165; **doen**: *dōn* L 288.

13.25 SCHEUKEN

(S 31)

[Het zich wegens jeuk wrijven, gezegd van dieren.]

schuren: *sxūrə* L 165, 191, 215; *sxōrə* L 289; *šūrə* L 297, 300, 323, 325, 327, 328, 381, 385, 425, 427, 429, 431, 432, 434a, Q 16, 22, 30, 32a, 98, 101, 103, 110, 111, 113, 116, 117b, 196, 202,

204a, 208; *šōrə* L 374, Q 96a, 99, 102, 104a, 187, 198; **schobben**: *sxobə* L 164, 210, 216, 246a, 266, 267; *sxōbə* L 217, 246; *sxubə* L 271; *šubə* L 291; **zich schobben**: *zex sxobə* L 248; **kratsen**: *kratsə* L 300; **zich kretsen**: *zex kretsə* Q 99; **jeuken**: *jōkə* L 269, 320, 381, 387, Q 14; **juksen**: *jōksə* L 250; **scheuken**: *šōkə* L 385; **wrijven**: *vrīvə* L 288, Q 22, 96a, 97; **schrompen**: *šrompə* Q 35, 101.

13.26 SCHEUKPAAL (kaart 50)

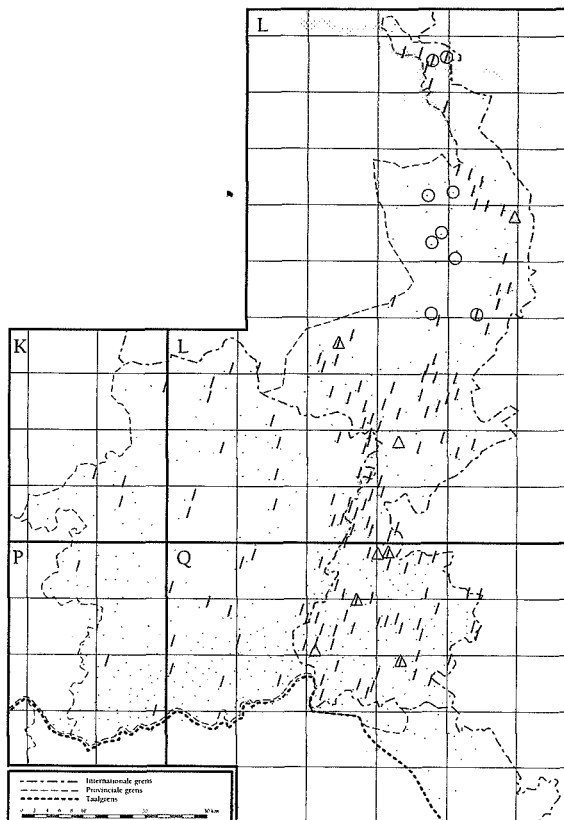
(N 14, 69; S 31; monogr.)

[Een paal in de weide waaraan het vee zich kan schuren.]

schuurpaal: *sxjrpəl* K 314; *sxjrpāl* L 163, 164, 165; *sxjrpəl* K 318, L 159a, 163, 163a, 163b, 164, 165, 191, 214, 215, 217, 246a, 322a, 382, 425, Q 2, 18, 113; *sxjrpəəl* L 312; *sxūərpəəl* L 314; *sxūərpəəl* L 286; *sxjrpəəl* K 358; *sxūərpəəl* L 286; *sxjrpəəl* L 413, Q 156; *sxūərpūəl* L 414, P 222; *sxjrpūl* P 48; *sxjrpəl* L 355; *sxurpəl* P 176; *sxu.rpəəl* L 314; *sxurpəəl* L 282; *sxuarpəəl* L 282; *sxuərpəəl* L 214, 214a, 215, 217, 245b, 246a, Q 78; *sxōrpəl* K 278; *šjrpəl* L 265, 270, 295, 297, 323, 325, 328, 329, 330, 331, 331b, 332, 373, 385, 386, 387, 426, 0426, 427, 429, 429a, 430, 431, 432, 434a, Q 14, 16, 18a, 20, 29, 30, 32a, 33, 96a, 97, 98, 101, 103, 110, 111, 111*, 0112, 112a, 112b, 113, 117a, 117b, 121c, 196, 202, 203, 204a, 208, 211; *šjrpəl* Q 3, 4; *šū.rpəl* L 331; *šjrpəəl* Q 178; *šjrpəəl* Q 121; *šūərpəəl* Q 71; *šjrpəəl* Q 162; *šjrpəl* Q 22; *šjrpəəl* Q 77; *šūərpəəl* Q 72; *sxōrpəl* L 247, 268, 269, 271, 288, 288a, 289, 289a, 289b, 326, Q 94b; *sxōrpəl* L 289; *sxouərpəl* Q 2; *šōrpəl* L 291, 294, 317, 318b, 320, 320a, 320c, 321, 321a, 322, 324, 370, 371a, 374, 416, 422, 423, Q 9, 88, 95, 96d, 99, 102, 104a, 105, 193, 197, 197a, 198, 198b, 203a; *šōrpəəl* Q 9; *šōrpəəl* L 423; *šōrpəl* L 371; *šōrpəl* L 420; *šouərpəl* L 369; *šōrpəl* L 372; *šōrpəl* L 366; *šōrpəəl* L 360; **schuurstaak**: *sxūrstāk* K 358; *sxurstāk* P 44; *sxūrstāk* K 318; *sxōrstāk* K 357; **schuursteel**: *sxūrstēl* P 175; *sxūərstēl* Q 2; *sxūərstēl* Q 2b; **schuurhout**: *sxūrhōət* P 213; *sxūrhōt* P 107a; **schuurpalot**: *sxūərpəlōt* P 175; **schobpaal**: *sxob.pəl* L 163, 163b, 211, 216; *sxoppəl* L 245; *sxoppəl* L 244c; *sxōppəl* L 295; *šub.pəl* L 290; *sxōb.pəl* L 266; **wrijfpaal**: *wrijfəl* L 250, 288, 377, Q 21, 22, 97, 187, 203; **schamppaal**: *sxampəəl* L 247; *šampəəl* Q 20; **schamper**: *šampər* L 265; **schimper**: *šimər* L 374; **schromppaal**: *šromppəl* L 265, Q 101; *sxromppəl* L 288; **schrompstijl**: *sxrompstil* L 288; **jeukpaal**: *jōkpəl* L 269, 381; **jeukhout**: *jōkhōt* K 359; **tui-erpaal**: *tujərpəl* L 320; **schurgpaal**: *šōrxpəl* L 244b; **schurk**: *šork* Q 30; **weipaal**: *weipəl* Q 100.

Kaart 50. SCHEUKPAAL

- / schuurpaal
- schobpaal
- △ wrijfpaal

13.27 STROOIEIEN

(S 36; L 7, 61b; R(s), 64-69; monogr.)

[Hooi of stro onder het vee spreiden.]

strooien: *strōiā* L 269, 271, 286, 292, 295, 313, 318c, 320, 321, 325, 328, 373, 374, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 385, 420, 422, 425, 427, Q 12, 14, 18, 34, 36, 88, 96a, 98, 99a, 102, 109, 115, 117, 118, 187, 253; *strōiān* Q 7; *strōān* L 355a; *strōiā* L 326; *strōiā* L 319, 382; *štrōiā* Q 193; *strōiā* Q 10; *strōn* Q 2; *strō.n* Q 2; *strō* Q 80; *štrōiā* L 297, 298, 299, 300, 323, 327, 328, 329, 331, 332, 333, 375, 387, 426, 429, 430, 432, Q 16, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 32a, 34, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117b, 118, 192, 193, 196, 198, 201, 203, 204a, 207, 208, 284; *štrōiā* L 330, 331, 383, 434a, Q 33, 284; *štrōiā* Q 35, 202; *strūiā* L 373; *stryān* K 353; *stryāiā* L 425, Q 39; *strūān* K 315, L 416; *stroiā* L 191, 210, Q 156, 167; *stroiā* Q 158; *strōā* Q 78; *strōn* Q 1; *struiā* P 171, Q 12; *struiān* Q 1; *štruiā* L 376; *streiā* L 417; *strēā* Q 89; *strēān* Q 83; *strēivā* Q 93; *streivā* Q 178; **strouwen:** *strōuā* L 164, 165, 191, 209, 210, 211, 215, 248, 249, 250, 265, 266, 267, 268, 289, 296, 318,

368, Q 160; *strōuān* L 317; *stroūān* L 286, 317; *strōuā* L 213, 215a, 216, 217, 246, 246a, 186, 188; *štrōuā* L 290, 291; *strōn* L 354; *strōn* 171; *strōā* P 174; *stroā* P 183; *strōān* K 36 *stroān* L 414; *stron* P 176; *stroūā* P 55; *stroūn* 176; *struwan* L 353; *strā* P 211; *strāā* P 16 *štrōuā* Q 200; *strōuā* Q 278; *štrōu.ā* Q 284.

13.28 STROOISEL

(N 6, 10; L 7, 61b; JG 1a, 1b, 2b-1 add.; N 18, 4 add.; monogr.)

[Dat wat in de stal onder het vee wordt gestrooi Dat kan vers stro zijn maar ook gehakt stro of afval na het wassen van gedorst graan. Verdu gebruikte men bladeren uit hagen, eiken- en berkenbos en loof van struiken eveneens als strooisel.]

strooisel: *strōisāl* Q 162; *strō.isāl* Q 101; *strois* L 192, 210, 213, 215a, 246, 266, Q 30, 77, 9, 154, 155; *štroisāl* Q 98, 121c; *stroūisāl* L 356, 121; *strōisāl* L 163; *strosāl* K 357, 358, 359, 36 361, L 354, P 51, 176, Q 167; *stroisāl* L 35 *strōsāl* P 46; *strūisāl* L 288, 289; *strū.isāl* L 24 249, 266, 269, 271; *struisāl* P 171, 174, Q 1:

štrūasəl Q 248; *štrūjsəl* L 246; *štryjsəl* Q 105; *strījsəl* L 416; *strysəl* P 44; *stryasəl* P 47; *strōjsəl* L 192, 210, 214, 214a, 215, 216, 269, 271, 293, 296, 318b, 323, 324a, 353, 372, 373, 375, 378, 381, 381b, 382, 385, 420, 425, 426, P 183, Q 7, 14, 15, 15a, 16*, 20, 36, 94b, 95, 95a, 96b, 99, 104, 111, 187, 187a, 199, 207; *strōasəl* Q 253; *strōjsəl* Q 102; *strōjšəl* Q 1; *štrōjsəl* L 270, 294, 295, 296, 297, 299, 327, 329, 330, 331, 332, 383, 384, 387, 0426, 427, 428, 429a, 432, 433, 434a, Q 14, 16, 17, 20, 32, 32a, 33a, 34, 35, 38, 39, 96, 96a, 97, 99, 101, 112, 112a, 112b, 0112, 113, 113c, 117, 117a, 117b, 118, 121, 193, 195, 198, 198b, 203, 204a, 211, 222; *štrōjšəl* Q 111; *strōjsəl* Q 10, 12, 76, 80, 88, 96c, 168; *strōjšəl* L 424a; *štrōjšəl* Q 200; *strōjsəl* L 370, 371, 419, 422, 423, Q 11, 13, 284; *strōjšəl* L 191; *štrōjšəl* Q 196, 254; *strōjšəl* L 269; *štrōjšəl* Q 247; *strōjsəl* K 278, 314, 315, 317a, 353, L 352, 353, P 45, Q 80; *štrōjsəl* Q 253; *strōjsəl* L 355, Q 251; *strōjšəl* Q 255; *štrōjšəl* Q 117, 253; *štrōjšəl* Q 252; *strōjsəl* K 316, 318; *strōjsəl* L 355; *strōjšəl* Q 93; *strōjšəl* Q 83; *strōjšəl* Q 83, 89; *strōjšəl* Q 91; *strōjšəl* L 414, Q 72, 178; *strōjšəl* Q 82; *strōjšəl* P 52, 53; *štrōjšəl* Q 121b; *strōjsəl* P 55, 56, Q 1; *strōjšəl* L 414, Q 3; *strōjsəl* L 289; *strōjšəl* P 164, 211; *strōjšəl* Q 89; *strōjšəl* Q 178; *strōjšəl* L 271, 293, 294, 318, 318b, 320a, 321, 322, 322a, 324, 324a, 326, 374, 377, 382, 422, Q 14, 20, 207; *štrōjšəl* L 292, 324, 325, 328, 331, 332, 376, 382, 386, 387, 429, 434, Q 19, 20, 21, 30, 35, 39, 96, 99, 99*, 101, 111, 119; *strōjšəl* Q 278; *štrōjšəl* Q 253; *štrōjšəl* Q 252; *strōjšəl* L 319, Q 2; *strōjšəl* L 421, Q 2; *štrōjšəl* L 292; *strōjšəl* Q 6, 7; *strōjšəl* L 372, 420, Q 8, 9; **strouwsel:** *strōjsəl* L 159a, 163, 164, 209, 211, 214, 216a, 244c, 247, 265, 266, 267, 268, 269b, 286, 289, P 224; *strōjsəl* L 210, 214, 246, 247, 266, 267, 268, 270; *strōjsəl* L 210, 250, 269, 288; *strōjsəl* L 290, 291; *strōjsəl* L 288; *strōjsəl* L 217, 245b, 246, 282, 286, 312, 313, 314, 315, 316, 416, P 49, 50, 58, 113, 115, 121, 209, Q 165; *strōjsəl* Q 160; *strōjsəl* L 289, 289b, Q 78; *strōjsəl* L 288; *strōjsəl* L 289, 318; *strōjsəl* L 288; *strōjsəl* L 417, 418, Q 5; **haksel:** *haksəl* L 290; *haksəl* L 331; **strouwstro:** *štrōjštrū* L 290; *štrōjštrū* Q 97; **strooistruu:** *štrōjštry* Q 192; *štrōjštry* Q 203a; **haverstruu:** *hāvərštrō* L 387; **bosselenstruu:** *bōsələstry* Q 198b; **weitenstruu:** *wēitəštrō* L 387; **ruggenstruu:** *rōkəštrō* L 387; **rug:** *rōkə* (mv.) L 387; **stro:** L 414; *strō* L 413, P 56, 57, Q 1, 2; *strō* P 223, Q 158a; *strū* P 167; *štrū* Q 101; **strooi:** *strōj* K 358, P 55; *strōj* Q 2, 71; *strōj* L 163; **struu:** *štrōj* Q 101, 113; *strōj* P 175, 179, 180, 182, 184, 214, 218, 219, 224, 227; *štrōj* Q 101; *strōj* P 186, 195, 197, 220, Q 165, 198b; *strōj* P 174; *strōj* Q 95; *štrōj* Q 39; **kaf:** *kāf* Q 39; **mest:** *mes* L 381b; **loof:** *lōjf* L 372.

13.29 STROOISEL SPREIDEN

(JG 1a, 1b; RND 10, 51)

[Het verspreiden van het strooisel onder het vee.]
strooien: *strōjə* P 50, 52, 53, Q 158a, 162; *strōjə* Q 77, 79a, 154, 155, 157a, 161, 167, 240, 241; *strōjə* L 356, 361, 364, 365, 366, 368, P 118, 118a, 121, 177, 177a, Q 73, 78; *strōə* K 360, L 414, P 46, 49, 56, 57, 174, 175, 182, 214, 218, 219, 224, Q 1; *strōə* Q 2, 71; *strōan* K 358, L 353, Q 2; *strōn* K 357, 359, 361, L 352, 413; *strōjə* Q 3; *strōjə* K 353, P 44, 47, 48; *strōjə* K 314, 315, 353; *strōn* K 316, 318, L 355; *strōə* P 167; *strōjə* P 120; *strōjə* Q 84; *strōjə* Q 83, 89; *strōə* Q 72, 83; *strōn* Q 170; *strōjə* Q 87, 90, 91, 94, 171, 174, 175, 178, 179; *strōjə* Q 82; *strōjə* K 317a, Q 181; *strōjə* P 186; *strōjə* K 278; *strōj* Q 168a; *strōjə* Q 2, 75, 76, 80, 163, 168, 169; *strōjə* L 424, P 45, Q 6, 7, 9, 10, 11, 12, 88, 96c, 182, 188, 242; *strōjə* L 370, 372, 419, 420, 421, 422, 423, Q 8, 11, 13; *strōjə* Q 172; *strōjə* Q 177; **strouwen:** *strōjə* L 115; *strōjə* L 312; *strōjə* P 117, 118a, 121, 172, 179, 220, Q 73, 78; *strōjə* P 179, 220; *strōjə* Q 160, 164, 166; *strōjə* L 286, 314, 316, 317, 319, 358, 359, 362, 363, 369, 371, 415, 416, 417, 418, P 58, 115, 176a, 177, 177a, 184, 187, 188, 192, 195, 197, Q 5, 152, 153, 156, 157, 159; *strōjə* L 282, 315; *strōjə* P 176b; *strōjə* P 113, 119, 223, Q 165; *strōjə* L 313; *strōjə* P 51; *strōjə* P 173, 178; *strōjə* P 227, Q 74, 79; **opstrouwen:** *opstrōjə* L 354; **droogleggen:** *drōjə* Q 3.

13.30 STROOISEL IN DE POTSTAL

(N 11, 13a; N 11, 13b; N 11, 13c; JG 1a, 1b, 1c, 2c; monogr.)

[Een potstal is een ouderwetse stal met als belangrijkste functie het winnen van mest (zie ook het lemma POTSTAL in WLD I.6 blz. 31-32). Over de mest heen werd strooisel gespreid, zodat de koeien steeds hoger kwamen te staan en de stal vol mest raakte. Als strooisel werd van alles gebruikt: in de zon gedroogde graszoden, dennenaalden, stro, gedroogde bladeren, heiplagen, turf(molm), zaagmeel.]

strooisel: K 360, L 364, 421, P 55, Q 13, 76; *strōjsəl* P 51, Q 71; *strōjsəl* K 359, L 313, P 51; *strōjsəl* K 360, Q 3; *strōjsəl* L 417, 418; *strōjsəl* Q 3, 77; *strōjsəl* L 360; *strōjsəl* K 278, L 271, 289b, 364, Q 9, 88, 117a; *strōjsəl* P 176; *strōjsəl* L 270, 331, 331b, 0426, Q 117a; *strōjsəl* L 318b, 320a, 321, 330, 377, 416, 420, 426; *strōjsəl* L 324, 328; *strōjsəl* L 360, Q 88, 96d; *strōjsəl* L 360, Q 88; *strōjsəl* K 278, 353, L 355, 369; *strōjsəl* K 278, 353, L 354, P 45; *strōjsəl* L 369; *strōjsəl* L 355a, 369; *strōjsəl* L 159a; *strōjsəl* Q 72, 86; *strōjsəl* Q 82, 83; **strouwsel:** *strōjsəl* L 163, 163a, 282, 286, 313, 314, 317, 356; *strōjsəl* L 270; *strōjsəl* L 282, 286; *strōjsəl* L 265, 356;

stōysal L 159a; *strouysal* L 359, 366, 368; *strasal* K 318, L 352; **strouwding**: *straudeŋ* L 369; **heg-strooisel**: *hexstroysal* K 278; *hexstroisæl* L 282; *hekstrouisæl* L 364; *hekstrouisæl* L 366; *heixstrōisæls* (mv.) L 364; **hegstrouwsel**: *hexstrōysæl* L 315; *heg.strausæl* L 286, 314; *hexstrōysæl* L 282; *hexstrōysæl* L 314; **heggen-strooisel**: *hegastroiysæl* L 365; **heggenstrouw-sel**: *hegastroiysæl* L 316; *heganstrōiysæl* L 368; **haagstrooisel**: *hāxstrūisæl* K 357; *hāxstrosæl* K 357, 359; *hāxstrōsæl* K 359; *hāxstrōsæl* K 353; *hōxstrōsæl* K 353; *hōxstrōsæl* K 314; *hāxstrōsæl* P 44; **haagstrouwsel**: *hōxstrasæl* K 318; **bos-strooisel**: Q 87; *bosstrōsæl* K 353; *bosstrōiysæl* L 332; *bōsstrōiysæl* L 422; *bosstrōsæl* P 44; **bos-strouwsel**: *bosstrōysæl* L 315; **dennenstrooisel**: *denastroisæl* K 357; *denastroiysæl* L 271; *denastroiysæl* L 294; *denastroisæl* K 314; **den-nenstrouwsel**: *denastroiysæl* L 282; *denastroiysæl* L 316; *denastroiysæl* L 368; *denastroisæl* K 318; *denastroiysæl* Q 91; **naaldenstrouw-sel**: *nōlstrōiysæl* L 282; **speldenstrooisel**: *spelastroisæl* K 314; **boomstrooisel**: *boymstroisæl* Q 79; **eikenstrouw-sel**: *ei.kastroiysæl* L 415; **blader-strooisel**: *blorstrōiysæl* Q 1a; *blō.rstrosæl* K 359; *blōrstrōsæl* P 46; *blōrstrōsæl* K 315, P 45; *blōuarstrōsæl* K 314; *blōuarstrōsæl* K 278; **bla-derstrouw-sel**: *blāi.ərstrōiysæl* L 363; *blāi.ərstrōiysæl* L 368; *blōi.ərstrasæl* K 318; *blōuarstrasæl* K 316; *blōuarstrasæl* K 318; **lover-strooisel**: *lovi.vərstrōiysæl* L 360; **heistrouw-sel**: *hejstrōiysæl* L 288a; *hājstrasæl* K 316; *hājstrasæl* K 318; **vlagstrooisel**: *flaxstrōsæl* K 314; **grachtstrooisel**: L 352; *graxtstrōsæl* L 353; *graxtstrōsæl* L 353; **kantstrooisel**: *kāntstrōsæl* K 278a; **meststrooisel**: *messtrōiysæl* Q 35; **schil-lenstrouw-sel**: *šelastroisæl* K 318; **potstrooisel**: *potstrōiysæl* Q 88; **stro/strouw**: L 368, 412, 413, Q 1a, 13, 80a, 90, 162; *strō* K 361, L 414, Q 1, 3, 71, 86, 153a, 170; *strō*. Q 1, 82; *strōa* P 57, Q 2; *strō* Q 3; *strau* Q 5; *stroij* L 361, 416, 417, 418; **struu**: *strūij* L 364; *strōij* L 286, 416; *strōij* L 387; *strōij* L 282; **strooi**: *strōij* K 278, 360, L 352, 414, 414a, P 51, Q 5; *stroij* P 51, Q 117; *stroij* L 417; *strūij* L 282, 314, 356, 366, 368, Q 2, 5; *strūi* K 356; *strūi* Q 2; *strūij* L 416; **bosstro**: L 413; *bosstrō* Q 3; **bosstrooi**: *bosstroij* L 414; **haagstro**: *hāxstrō*. L 413; *hāxstro* L 413; **haag-strooi**: *hāxstrōij* L 414; *hāxstroij* L 414, 414a; **bladerstro**: *blārstrō* L 414; *blārstroij* L 414; **eikenstrooi**: *ei.kastroij* L 416; **hei**: K 360, L 314, 316, 359, 362, 364, 368, 370, 412, 413, 414, 416, P 56, 57, Q 86; *heij* L 282, 316, 317, 319, 359, 361, 362, 363, 365, 367, 368, 370, 371, 416, P 57, Q 72; *hēij* P 56; *hēi*.j K 278; *hē* K 359, L 413, P 48; *hēa* L 355a; *ei* L 372, Q 7, 12; *hē* L 353, 414, 414a, P 50, 51, Q 2, 3, 83, 84; *hāij* K 315, P 44; *hāij* K 353; **strooihei**: *strōijheij* L 331, 331b; *strōijheij* Q 9, 10; **heilappen**: L 359, 372; *heilap* L 358, Q 14; *eilap* L 422, Q 6; *eilap* L 424;

heijlep Q 11, 88, 96d; *eillep* Q 7, 8, 11, 12; **gra-lappen**: *grā.slep* Q 8; **lappen**: L 268, 416, 417, 421; *lap* L 316, 317, 321, 328, 359, 360, 363, 362, 363, 365, 368, 369, 370, 372, 415, 419, 42 P 51; *lap* L 419, 420; *lep* L 319, 364, 366, 368, 371, 416, 417, 418, P 52, 53, 55, 56, 57, 5 Q 1, 2, 2a, 3, 5, 8, 9, 10, 13, 72, 88, 96c; *lep* L 12; *lap* (enk.) L 414, Q 1, 2, 3, 5; **lapjes**: *lep*.k L 364; **heivlaggen**: L 282, 286; *hēiflag* L 355 *hēiflag* L 413; **vlaggen**: *vlag* K 278, L 21 282, 286, 313, 316; *vlag* L 270, 314, 356; *vla* L 290, 291; *flag* K 314, 317a, 318, 353, 35 358, 359, 360, 361, L 244c, 268, 316, 413, 41 P 44, 45, 46, 51; *flag* K 278, 315, 316, 35 360, 361, L 312, 314, 315, 352, 353, 354, 35 412, 413, 414, P 46, 49, 51; *vla* (enk.) L 31; **heiplaggen**: *heijplag* L 288c; **plaggen**: L 41; *plag* K 357, L 268; *plag* L 289b, 290; *plak* 295; **vlikken**: *vlek* L 360, 374; *vlek* L 370 *flek* L 332, 322, 322a, 324; **vlinken**: *vlenk* 331, 332; *flenk* L 383; **graszoden**: L 414; **ri-sen**: *res* L 288, 289, 289a, 317, 322, 331, 331 *reš* L 426, 434, Q 118; *reš* L 422, 424, Q 1 *res* P 175; *res* (enk.) L 318b, 330, 364; *ri* (enk.) L 369; *rejs* (enk.) Q 71; *rē.š* (enk.) L 42; **russen**: *rōs* K 353; *rōs* (enk.) L 352, 360; *r* (enk.) L 163, 164, 268, 270; *rōš* L 387, 43; **gras**: *grō.s* P 176a; *grōs* L 414; **bosgras**: L 42 *bosgrās* P 51; *bosxrōs* Q 83; *bosxrōs* P 5; **broeksgras**: *brōksxrā.s* L 317; **dennennaalder** L 316, 359, 412, 413, 414, 416, 419, Q 12, 1; *denānāldan* L 368; *denānāljān* L 368; *denānōl* L 163, 164; *denānōljā* L 329, 419, 042; *denānōljā* L 415; *denāōljā* L 422; *denānōij.lā* 358; *denānōljārd* L 429a; *denānōlā* L 355a, 36; *denānō.lān* L 316; *denānōlā* P 113; *denānōlān* 12; *denānō.lān* L 416; *denānōlā* P 17; *denānōldā* Q 204a; *denānōlā* Q 79, 155, 16 161; *denānōlān* L 286, 314; *denānō.lān* L 31; *denānōlā* L 286; *denānōl* L 282; **dennaalder** *dennōljān* L 413; *dennō.lā* L 356, 363; *dennō.lā* 354; *dennōljā* L 317; *dennō.aldā* L 41; *dennōijljā* L 360; *dennūij.lā* L 364; *dennōlān* 364; **naalden**: *naldān* L 414, 414a; *nōldā* Q 11 *nōldā* P 49; *nōlā* L 416; *nō.lān* L 416; *nō.lā* 366, 416, 417, 418; *noalā* P 214; *nōalā* P 18; *nōljān* L 355; *nō.ljā* L 359, Q 7; *nōljā* L 41; *nō.ijljā* L 367; *nōijljā* L 368; *nōā.ljā* Q 6; *nōljā* 423, Q 9; *nōljān* Q 18; *nōijljā* L 361, 362; *nuljā* L 421; *nūāljān* L 421, 424; *nō.lā* L 314, 352, 35; *nō.lān* L 312, 315; *nōlā* L 312, P 167, Q 158; *nōlān* L 282; *nō.lān* L 286; *nō.lān* L 413; **der-nenspellen**: *denāspelā* L 288, 289, 289a, 289c, 50, 52, 53, 55, 56, 57, 118a, 119, 120, 173, 177; 184, Q 1, 2, 73, 78, 79a; *denāspelān* K 353, 282, P 118a, Q 71, 75; *denāspe.lā* Q 76, 80 *denāspe.ljān* L 282; *denāspelā* L 316; **dennerspelden**: *denāspeldā* K 356; **bosspeller** *bōsspelā* P 51; *bōsspelān* K 359; **spellen**: *spelā* 278, 318, 353, 357, 358, 359, 360, 361, P 44, 4;

47, 48, 49, 51, 58, 118, 121, 188, Q 79a; *spelān* K 316, 360, L 282, 318b, 414, P 44, 46, 55; *spe.la* P 45, 117; *speln* K 278, 359; *spēla* K 317a; *spelā* K 315; **dennenspangen:** *denāspana* L 319, 320b, 369, 374, Q 72, 82, 83, 84, 90; *de.nāspana* Q 77, 89, 177; *dēnāspana* Q 171; *dēnāspāna* Q 188; **spangen:** *spana* L 318b, 321, 322, 324, 370, 419, Q 10, 12, 13, 91, 168a; *spa.ŋa* L 371, 372, 420, Q 11, 87, 88, 94, 96c; *spāŋa* Q 170; *špana* L 331, 432, Q 35; **spangelen:** *spanala* L 324; *spēnala* L 320a, 322, 322a, 324; *špēnala* L 290; **doornen:** *dīa.n* Q 3, 5; *dīan* Q 1a; *dīo.na* P 220; **blader:** *blā.ŋar* L 359, 365, 367, 417; *blā.ŋar* L 416; *blāer* L 289; *blār* L 244c, 268, 270, 289a, 312, P 56, Q 2; *blōr* K 360, 361, L 312, 314, 414, P 49, 51, 56, 58, 118a, Q 2, 2a, 5, 71; *blōar* P 52, 53; *blōa.r* Q 80; *blōr* K 278; *blōr* L 286; *blōr* Q 75, 79a, 154; *blēr* L 270, P 46, 49, Q 72, 83; *blēar* Q 82; *blēar* P 55; *bliar* P 178; *blīer* Q 79a; *blier* P 121; *blyr* Q 84; **blaren:** P 46; *blārān* Q 71; *blōrā* P 44, 47, 48; *blārā* P 51; **bladeren:** P 56; *blōarā* P 57; **droge bladeren:** P 44; **droge blader:** *drōx blā.ŋar* L 329; *drōga blōr* L 163, 164; *drux blār* Q 2; *drig blār* Q 2; **eikenblader:** *ē.kablōr* Q 3; **lover:** *lōvar* Q 33, 35, 117, 117a, 118, 121c, 204a; *lōvar* Q 9, 111, 0112; *loūvar* L 318b, 321, 383, 0426; *loūvar* L 422, 423, 424, 428, 432, Q 111*; *loū.vār* L 319, 369, 371, 424, Q 6, 7, 8, 9, 10; *lauvar* L 320a, 324, 422, Q 101; *loūivār* L 362, 368; *loūj.vār* L 358; **bladerlover:** *blā.ŋarlauvar* L 374; **loveren:** L 370; *loū.vārā* L 370, 372; **loof:** *loūf* L 295, 322, 330; *lef* L 368; **aardappelloof:** *ērapallōf* L 286; *japallō.f* Q 172; **biezen:** *bēsān* L 362; **biesschaarsel:** *bisšersāl* K 361; **opschaarsel:** *opšarsāl* L 369; **schrapsel:** *sxrapsāl* Q 1; **turf:** L 370, P 51, 53, 118a; *tōrf* Q 74; *tōrv* P 53; *tōraf* P 177, 219, Q 12; *tōraf* Q 13; *tēraf* Q 2, 170; **pitsers:** *petsārs* L 211, 244c, 290, 291, 295; *pitsārs* L 268; **pitsen:** *petsā* L 268; **spitsers:** *spetsārs* L 265, 295; *špetsārs* L 270, 290; **dennensporen:** *denāspuorā* Q 163; **zaagmeel:** Q 76, 77, 155, 161, 168, 181, 241; *ziāxmiel* P 188, 220, Q 79a, 152, 157; *ziāxmiel* Q 75, 80; *ziēxmiel* Q 153; *ziāgmīel* Q 156; *zēxmē.l* Q 83; **zagenmeel:** Q 80a; *zēgamēal* Q 164; *zēgamēl* P 173; **mos:** *mos* P 56, 57, Q 5, 9, 13, 91; *moš* L 370; **puimen:** *pōjma* L 429, Q 19a, 97, 111, 111*, 117, 187; *pōma* Q 117, 117a, 121c, 211; *pō.mā* Q 204a; *pōma* Q 0112; **puinen:** *pōjnan* L 429a; **pessemen:** *pesāmā* K 357; **kapsel:** *kapsāl* L 286; *kepsāl* L 414; **kaf:** *kaf* P 51, 53; *kāf* P 90; *kāv* P 53; **aardmest:** *ertmēst* L 266; **blademest:** Q 80; **beemd:** *bēmtj* L 289a; **vuil ding:** *vūldenjk* L 372; **varens:** *vā.ən* P 52; **lissen:** *lēsa* P 113; **schepsel:** *sxōpsāl* L 163, 163a; **tuig:** *tījx* L 268; **petattenkruid:** *pātātākkrāt* P 173; **wazen:** *wāzā* Q 197, 197a; *wōzā* Q 198b; **gedroogde wazen:** *gadrūgdā wōzā* Q 198b; **mokken:** *mokā* Q 72; **groezen:** *grūzā* Q 72, 82, 83; **hooi:** *hoj* P 222; **strooiwei:** *struwej* P 45;

strooischillen: *strōu.šēlā* L 423; **stoppels:** P 44; **weigras:** *wejgrajā.s* P 57; **grasvlokken:** *grasflokān* P 56; **toffen:** *tofā* P 57; **zaadsel:** *zātsāl* P 56; **papzand:** L 316.

13.31 STROOISEL KEREN

(JG 1a, 1b, 2c)

[Strooisel in de potstal keren.]

onderschieten: *onārsxītā* K 316, P 57, Q 2; *onārsxī.tā* Q 1; *onārsxītā* K 358; *onārsxij.tā* P 51; *ondārsxētān* L 419; *o.ndārsētā* Q 96c; *oŋārsētā* Q 7, 9, 10; *oŋārsētān* Q 8; *oŋārsē.tān* L 420; **verschieten:** *vārsxītā* L 286, 413; *vārsxītā* K 278, L 282, 314, 353, 354; *vārsxītān* L 312, 313, 315, 352, 355; *vārsxī.tā* L 414; *vārsxētā* L 316, 356; *vārsē.tā* L 363, 365; **herschieten:** *hērsxītā* K 361; **de beesten onderschieten:** *dā biāstān oŋārsētā* Q 12; **de stal goed schieten:** *dā stal guj xītā* K 318; **stronten dooreenschieten:** *strontā dārānsxījtā* P 44; **de stal gelijk schieten:** *dā stal gālēksxītā* K 314; **strouwen:** *strōuā* L 417; *strōā* K 360; **de stal opstrouwen:** *dā sta.l opstrōā* P 56; **te goed strouwen:** *tā goj strōā* K 360; **strooien:** *stryān* K 315; **verlijken:** *vārlikā* L 319, Q 5; *vārli.kā* L 370, 371; *vārlikān* L 365; *vārli.kā* L 317, 358, 359, 361, 362, 363, 366, 367, 368, 415; *vārli.kā* L 364, 369; *vārlijka* L 372; *vārlij.kā* L 360; *vārlejkā* Q 3; **verleggen:** *vārlegān* L 365; **strooi derondergooien:** *strūj dārondargujā* K 317a; **de stal ondertrekken:** *dā sta.l oŋārtreka* Q 7; **spreiden:** *sprejā* Q 8; **de stronten uiteendoen:** *dā stro.ntān oti.du.n* K 359; *dā stro.ntān otiāndun* K 357; **de stal arrangeren:** *dā sta.l aran žerā* L 422; **rangeren:** *ranžerān* P 45.

14. Voeder, voederketels en toebehoren

14.1 VOER

(N 5A (II), 64a en 64b; RND 97; S 41; L 28, 45; JG 1d; monogr.)

[Veevoer. De samenstelling van dit voer is gevarieerd. Afval van hooi en stro, wortels van gras en graan, soorten zaad, zemelen en meel kunnen ingrediënten zijn.]

voer: *vōr* L 245, 248, 249, 250, 266, 267, 268, 269, 270, 288, 289, 291, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 317, 320, 321, 323, 325, 327, 328, 329, 330, 333, 372, 374, 377, 378, 79, 380, 381, 382, 385, 387, 418, 425, 426, 427, 429, 431, 432, 434a, Q 9, 12, 14, 16, 21, 22, 30, 32a, 33, 35, 95, 96a, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104a, 105, 110, 111, 113, 116, 117b, 118, 187, 192, 196, 198, 202, 203, 204a, 207, 208, 248, 253, 284; *vor* L 271, Q 8; *voar* L 290, Q 7; *fōr* L 288, 288a, 289, 291, 292, 294, 297, 298, 300, 316, 318, 320, 325, 331, 356, 360, 368, 369, 371, 372, 374, 376, 377, 381, 386, 387, 415, 416, 420, 421, 423, 425, 428, 432, 434, Q 5, 14, 19, 21, 32, 33, 35, 38, 39, 91, 98, 101,

102, 103, 113, 117, 172, 188, 192, 193, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 206, 247a, 249, 251, 255, 278; *fō.r* L 247, 293, 319, 364, 375; *fōar* Q 36, 105, 112, 116, 117a, 119, 196, 205, 211, 284; *fo.ar* L 265c; *fo.r* L 215a, 246c, 249, 250, 266, 269, 270, 271; *fō.r* Q 7; *fōx* Q 121; *vūr* L 164, 165, 210, 216, 244b, 286, 312, Q 253; *fūr* L 163, 164, 209, 210, 214, 215, 216, 246a, 282, 312, 353, 417, Q 168a, 177, 254, 259, 260, 263, 279; *fū.r* L 214a, 284, 286, 313, 317, 382, 414, Q 9, 95; *vuər* P 188; *vuər* Q 284; *vūr* L 163, 164, 165, 286; *fuər* L 324; *fūr* L 285, 329; *fūr* L 314; *voür* L 382, 429, Q 20, 27, 32; *vōuər* Q 20; *fōuər* Q 20; *voür* Q 20; **voeder:** *vuijər* K 315, 317, P 45, 121, 164, 176, 177, 188, Q 1, 72, 78, 83, 156, 167; *fuijər* K 278, 278a, 315, 317, 317a, 318, 353, 357, 358, 359, L 115, 159a, 355, P 44, 46, 47, 48, 50, 58, 107a, 113, 115, 117, 119, 120, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 181, 182, 184, 211, 212, 214, 218, 219, 222, 223, 227, Q 1, 2, 3, 72, 74, 78, 77, 78, 83, 154, 156, 161, 162, 166, 188, 179, 195; *fuijər* L 281, 352, P 55, Q 163; *voijər* K 278, 357, Q 72; *foijər* K 360, 361, L 413, P 51, 52, 57, Q 71, 86; *fōijər* K 314, 316; *vōijər* Q 2; *fōijər* L 353, Q 171; *vōijər* Q 93; **veevoeder:** *viävūr* L 265; *fēvuijər* L 279; *fiäfūr* Q 222; *fiäfūr* L 213; *feävūr* L 192; *fiävör* L 245, 268; *fiävör* L 244c, Q 30; *viävōar* L 267; *fiävōar* Q 111; *fēäfōar* Q 15; *fiävör* L 246b; *veävōar* L 246; **koevoer:** *kuvūr* L 192a; *kuvur* L 217; *küvūr* Q 82; **eten:** *ētā* Q 163, 168a, 177, 180, 181; *ētā* Q 240, 241; *ē.tā* Q 82; *etān* Q 183; *dēatā* P 227; *jētā* P 197; **beestengoed:** *biastagōt* Q 111; **krok:** *krōk* L 312; **krokkoek:** *krōkkuk* L 312; **hel voer:** *hel vōr* Q 32a; **fouage:** *vorāzi* L 318; *vōrāš* Q 101; *vorōža* Q 163; *voijərāsi* K 360; *vuijərōžā* Q 1; **kleien:** *klīā* Q 192; **kunsel:** *kōnsəl* Q 1; **mastvoer:** *masvōr* Q 32a; **mest:** *meišt* Q 284; **mascherang:** *mažərāŋ* Q 196, 196a; **puimen:** *pōmā* Q 113; **draf:** *drāf* Q 95, 113; **aardgallen:** *ē.rt.gallē* L 326.

14.2 VOEDEREN

(Wi 36; Wi 39; L A2, 370; RND 8, 97; S 20; Vld.; monogr.)

[Het geven van voer aan het vee.]

voeren: *vūrā* K 359, L 210, Q 199, 209, 210, 247, 247a, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 278, 279, 282, 283; *vūrān* Q 83; *vūrān* L 286; *vūrā* Q 83; *vuərā* Q 284; *vōrā* L 246, 271, 288, 329, 372, 382, 417, Q 12, 95, 101, 111, 111*, 113, 116, 192, 207, 208, 253, 284; *vōrān* L 360; *vōuərā* Q 33; *vō.rā* Q 19, 83; *voərā* L 387, Q 199, 279; *voərān* L 353; *voüərā* Q 20; *vōrā* Q 72, 118; *vō.rā* Q 162; *vōrā* P 50; *vōrā* Q 162; *vūrā* P 47, Q 163, 253; *vūrā* P 176; *vōrā* L 422; *vōrān* Q 121; *verā* L 415, 416; *vērā* L 360; **voederen:** *vuijərā* K 357, P 44, 45, 46, 47, 50, 51, 171, 176, 197; *vuijərān* L 312, P 50, Q 2, 3; *vu.ijərā* Q 3; *vuijərā* P 188, Q

156; *voijərā* K 358, P 176; *voijərān* K 278; *vōijərā* L 413; *vōijərā* L 360; *vōijərān* Q 71; *vuijərān* I 315; *vōijərā* Q 2, 178; *vō.ijərān* K 353; **voeden** *vuijā* L 159, 326; *vuijān* L 164, 184, 210, 212; *vōijā* L 250, 266, 289, 319, 358, 359, 360, 360a, 361, 362, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 415, 417, 418, 419, 420, 421, 423, Q 95; *vō.ijā* Q 95; *vōijāi* L 317, 360, 363, 364, 365, 416, 422; *voijā* L 378 *vōā* L 291; *vōijā* L 289, 321.

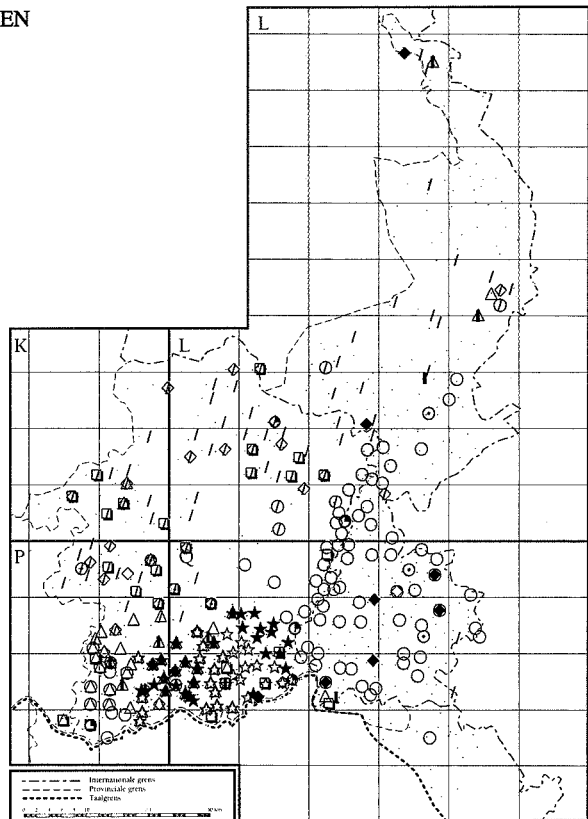
14.3 RESTEN VAN HET ETEN VAN DIEREN

(L 34, 77b)

overschot: K 278, 314, 316, 358, L 282, 313, 316, P 116, 174, 176; *ōvərsxōt* K 317, 357 *ōvərsxōt* K 353, L 313, 314, 317, 352; *oəvərsxō* P 195; *ōvərsxōt* K 318, 357, 358; *ōvərsxōt* L 316 P 45, 120, 171, 181, 188, 197, 219, Q 9; *ōvərsxō* K 318; *ōvərsxōt* P 212; *ōvərsxōt* L 352, 353, 414 P 58, Q 78; *ōvərsxōt* Q 9, 88; *ōvərsxōāt* P 192, C 1; *ōvərsxōt* P 50, 176, 197; *ōvərsxōt* Q 2 *ōvərsxōt* P 169, 183, 214; *ōvərsxōt* K 318 *ōijvərsxōt* P 177, 218; *ōijvərsxōāt* P 119 *ōijvərsxōt* P 171; *ōvərsxōt* Q 71; *ōvərsxōāt* P 121 *ijvərsxōt* L 372; *ijvərsxōāt* L 317; *ēvərsxōt* P 54 *ēvərsxōt* Q 2; *ēvərsxōāt* Q 2; *ēvərsxōt* L 371, I 57; *ivərsxōt* L 355; *ivərsxōāt* L 415; *iəvərsxōāt* I 368; *ivərsxōt* L 360; *ivərsxōt* Q 3; *ivərsxōt* L 364 *ivərsxōt* L 419; *ivərsxōt* L 356; *nēvərsxōt* P 56 **afval:** *afval* K 278, 314, 357, 360, P 176; *āf.vā* L 282, 286, 317, 362, 364, 368, Q 2, 12; *āf.vāl* I 312, Q 88; *afal* K 357, L 415, P 214; *āf.vāal* I 314; *āval* L 422; *āfal* L 367; *ōfal* Q 156; *ōfal* C 3; *ōfal* P 199; *ōfal* P 119; **orten (mv.):** *ortā* I 175, 183, 214; *ōrtān* Q 168, 178; *ortān* P 218 *ōrtā* P 186; *ōrtān* Q 71; *ōrtān* P 192; *ōrtā* Q 156a 179; *ōrtā* Q 9, 10, 72, 91; *urtā* Q 168; *ērtān* Q 86 *ijrtā* Q 89; **brokken:** Q 71; *brōkā* P 177, 193 *brōk* P 188; *brēk* P 120; **brokkelen:** L 286, 313 **gruimelen:** *grōmālā* Q 1; *grōmālān* L 312; **gruimels:** *grōmāls* K 360; *griāmāls* L 360; **kruimeltjes:** *krijmālkaš* L 317; *krijamālkaš* Q 2; **klatsen** *klatsā* P 120; *klats* (enk.) Q 9; **klatsjes:** *kleiškā* Q 2; **braddel:** *brādəl* P 164, 176, Q 78; *brādəl* I 171, 174; **rest:** *rest* L 313, 316, P 171; **overblijfselen:** *ōvərblijfsēlā* P 176; **knauwelen:** *knouāk* L 366, 368, 415; **knauwels:** *knauāls* K 278 *knouāls* L 362; **knauweles:** *knouāls* L 316 **stront:** *stront* K 278, L 286, 312, 352, 358, 371 413, P 52; *strōunt* Q 78; **kak:** *kāk* L 371, P 52, C 78; **keutel:** *kōtəl* L 286, 312; *kūtəl* Q 78; *kō?əl* K 278; **schijf:** *šūt* L 371; **zeik:** *zējk* L 312; **pis:** *pe:* L 312; **breuzelingen:** *brōzələŋān* P 171; **kemmel:** *keməl* K 357; **knirwels:** *knerwāls* L 359.

Kaart 51. VEEVOER VERZAMELEN

- / plukken
- kruiden
- △ (-)trekken
- ◇ (-)snijden
- ☆ roppen
- ★ repen
- (-)maaien
- ! steken
- (-)halen
- ◆ zoeken
- (-)sikkelen

14.4 VEEVOER VERZAMELEN (kaart 51)

(N Q, 11c; JG 1a, 1b, 1c, 2c; L 36, 65; monogr.)
 [Het plukken, trekken, steken of snijden van veevoer. Veevoer kan bestaan uit groenvoer, rapen, gras of gewassen als lupinen en serradella. Het verzamelen van veevoer kan dus bestaan uit verschillende handelingen. Object als "groenvoer", "konijnenvoer", "gras" e.a. zijn niet gedocumenteerd. Zie ook het lemma KNOLLEN UITTREKKEN (2.2.6) in aflevering WLD I.5.]

kruiden: P 219; *krōjān* L 372; *krōā* P 115, 172, 173, 174, 175, 178, 180, 182, 214, 218, 219, 227; *kruyā* Q 97, 99*, 100, 111, 0112, 113, 121, 121c, 196, 197, 197a, 201, 203, 204a, 253; *kruā* L 270, 429, Q 18, 20, 22, 28, 30, 33, 35, 121, 203; *kruān* Q 3; *kruāyā* Q 202; *krūyā* Q 117a, 204a; *krūyān* Q 16; *krūāyā* Q 39; *krūā* Q 88; *krujā* L 289, 330, 331, 332, 378, 381, 382, 417, 426, 427, 431, Q 5, 7, 13, 14, 15, 88, 91, 94b, 96c, 187, 188; *krujān* L 373, 420, Q 8; *kruj.ā* L 372, 419, 421, 422, Q 7, 87, 88, 91; *kruj.ān* Q 6; *krūjā* L 371, 416, 417, 423, Q 9, 10, 13, 96a, 96b; *krūj.ā* L 371, Q 10, 11, 12, 96c, 172; *krūjān* L 424, Q 6, 9; *krujijā* Q 88; *krōn* P 176, 176b; *krōjā* L 420, Q 3, 5; *krōjān*

L 372; *krojā* Q 187; *krōjān* L 372; *kroyā* Q 36, 193; *kruyā* Q 193a, 198b; **plukken:** K 314, L 163, 163a, 413, P 114; *plōka* K 318, 357, 358, 359, 360, L 164, 210, 265, 266, 317, 319, 321a, 369, 420, P 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 58, 117, 118a, 119, 120, Q 1, 73, 78, 121b, 222; *plōkān* K 316, L 286, 312, 313, 314, 315, 316, 352, 353, 354, 413, Q 71; *plō.kān* L 282; *plō?ā* K 278, 317a, 353; *plō?ān* K 278, 314, 315; *plōkā* K 361, L 269, 270, 271, 288a, 289, 289b, 290, 291, 316, 318b, 319, 320a, 322a, 370, 414, 432, Q 1; *plōkā* L 269b; *plēkā* L 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 415, 416, 417, P 52, 53, 55, 56, 57, Q 2, 2a, 71; *plēkān* L 355, 358, 415; *plēkān* L 356; *plēkā* L 366; **trekken:** K 358, P 120, Q 74, 80; *trekā* K 318, L 163, P 114, 120, 177, 197, Q 72, 79a; *trekān* P 116, 121, 211; *trekā* L 269a, 295, P 56, 113, 115, 117, 118, 121, 172, 173, 174, 175, 176, 176a, 177, 177a, 178, 179, 180, 182, 186, 187, 188, 192, 195, 220, 223, 224, Q 72, 74, 79, 79a, 80, 152, 153, 156, 157, 157a, 160, 161, 164, 165, 167, 240, 241, 242; *trekān* Q 75; *trē.kā* Q 75, 78, 154; *trekā* Q 156, 158, 198; **af trekken:** *āftrēkā* L 330, 332, 374, 431; *āftrēkān* Q 198a; **uittrekken:** *ūftrēkā* L 432,

Q 20, 95, 113; *ātrekə* P 176; *ātrekən* P 116; *ġ.treġə* Q 71; **repen:** Q 80, 86; *rēpə* P 185, Q 81a, 83, 170; *rēpən* P 192, 83, 90; *rē.pə* Q 81a, 82, 83, 84, 89, 90, 94, 165, 171; *rēpə* Q 175, 180; *rejpə* P 184, 187, 188, 192, 195, Q 78, 152, 156, 157, 159, 160, 164, 166; *rejpə* P 195; *rejpən* Q 159; *re.jpə* Q 72; *rājpə* P 193; **roppen:** *rōpə* Q 158a, 178, 179; *rō.pə* Q 76, 77, 154, 155, 157a, 161, 168, 168a, 169, 174, 175, 177, 179, 181, 182, 241, 242; *rōpə* Q 180; *rōpən* Q 177; *rōypə* Q 153; *rōypə* P 177, 186, Q 74, 79; *rōy.pə* Q 163, 167; *rōyapə* P 223; *rōyapə* P 220; *rōjə* Q 162; *rōjən* Q 152; *ryapə* Q 240; **snijden:** P 56, 116; *sneja* K 278, L 352, P 54, 56, 117, Q 178; *snejan* K 278, 353, 358, L 282, 286, 355, Q 71; *sneja* K 318; *sneən* P 46, 51, 119, 176; *sneən* P 176, Q 71; *snēə* P 50; *sneja* P 184; *snejan* L 286; *sneja* P 197, Q 1; *snēən* K 353; *sneja* P 188; *snaja* Q 156; *sniġə* L 269, 360; *sniə* L 360; *sniġən* L 317, 415; *snia* L 432, Q 36; *snian* L 368; **afsnijden:** *afsnēja* K 353; *afsnēja* K 278, 318; *afsnēja* Q 74; *afsnijən* L 317; *afsnijə* L 363; **krommen:** *krōmə* L 330; **sikkelen:** *zikələ* P 214; *zikələn* L 317; *sikələ* Q 179; *zikələ* Q 91; **sichelen:** *sixalan* Q 3; **afsikkelen:** *afzikələ* L 423; **steken:** *stēkə* L 163, 322, Q 162; *stē.kə* Q 181; *stēkə* L 295; *stēkə* P 176, 179; *stēkən* Q 79a; *steakə* Q 80; *stējəkən* P 121; *stikən* Q 198a; *stikə* P 188; **maaien:** *māə* Q 243; *mējə* Q 162; *mējən* L 364, P 57, Q 71; *mējən* P 119; *mējn* K 357, 358; *mēə* P 52, 172; *mēn* Q 1, 158; *mējən* L 286; *mējə* L 362, 367; *mējə* P 214; *mēə* Q 177; *mējən* L 286; *mān* Q 2; *mējən* L 368, Q 8; *mē.jən* K 353; *mēn* K 361; *mijə* Q 199; *mōmijə* P 211; **afmaaien:** *afmajən* K 361; *afmējə* L 363; *afmējən* Q 171; *afmējən* K 314; *afmēə* P 58; *afmēn* Q 171; **bijeenhalen:** *biejnhqələ* L 330; **uithalen:** *əa.thqələ* Q 159; **halen:** *hələ* P 56; *ā.lə* Q 2; *hqələ* Q 33; *hōqələn* Q 71; *qlə* P 48; *hōlə* Q 112b; *hoələ* Q 162; **bijendoen:** *biəndōn* L 416; *biejndōn* L 318b; *biəndōn* L 316; **zoeken:** *zōkə* L 321, Q 98, 113, 192, 198b; *zōkən* Q 35; *zūkə* L 159a; *zykə* Q 181; **afrijten:** *āfrūtə* L 325, 430; **afdoen:** *afdū* L 265; *āfdōn* L 269; *āvdqən* P 51; **bijeenscharren:** *biejnsərə* L 292; **roffen:** *rufə* L 325, 382; **afroffen:** *āfrufə* L 294, 325; **strepən:** P 188; **zomen:** *zoəmə* L 366; *zymən* L 415; **hooien:** *hōjən* Q 162.

14.5 AARDAPPELMOLEN

(N 18, 134; monogr.)

[De aardappelmolen is het werktuig waarmee men de gekookte aardappelen tot puree maalt.]

aardappelmolen: *erpəlmōlə* L 211, 288c, 289, 289b, 320a, Q 197, 197a; *ġerpəlmōlə* L 288c, 422; *ġərapəlmōlən* L 286; *ġ.rpəlmō.lə* L 331, 331b; *jəpəlmōqələ* Q 78, 156; *jəpəlmōlə* Q 78; *jāpəlmōqələ* Q 156; *jəpəlmōjələ* P 186, 197; *jəpəlmōjn* Q 71; *ġərapəlmilə* Q 4; *ġərapəlmilə* Q

3a; *ġerpəlmijlə* L 368, 368b; **aardappelmolen:** *ġərapəlmōlə* Q 96; *ġəpəlmōlə* Q 204a; **aardappelenmolen:** *erpəlmōlə* L 244c, 321, 37; *ġəpəlmōlə* L 329; *ġ.rpəlmō.lə* L 331, 331b; *ġəpəlmōlə* L 317; *ġəpəlmōjələ* L 37; *ġəpəlmilə* L 360; **aardappelmolentje:** *erpəlmōlkə* L 318b; *ġəpəlmōlkə* L 318b; **aardappelenmolentje:** *ġəpəlmōlkə* L 290; **patatenmolen:** *pətatəmōlə* K 318, L 244c, 266, 29; 299; *pətatəmōlə* K 278; *pətatəmōlə* P 107; *pətatəmōlən* K 278; *pətatəmōlə* K 36; *pətatəmōlə* P 51; *pətatəmōqələ* P 170; *pətatəmōlə* K 278; *pətatəmōlən* L 28; *pəte'emōlə* K 314; *pətatəmōlə* K 357, P 44, 48; *pətatəmōlə* Q 2; *pəteimōlə* P 55; **varkensmolen:** *verkəsmōlə* L 214, 247, 268, 270, 271, 28; 322, 384; *verkəsmōqələ* Q 77; **varkensmolentje:** *verkəsmōlkə* L 270; *verkəsmōlkə* L 291; *vėrkəsmōlkə* L 265; **brijselmolen:** *brisəlmōlə* 0426; *brisəlmōlə* L 326, 332, 382; *brisəlmōlə* L 331, 331b; *brisəlmōlə* L 322, 32; *brējsəlmōlə* Q 77, 179; *brējsəlmōlə* Q 93; **brijselmolen:** *brisəlsmōlə* Q 39; **brijselmolentje:** *brizəlmōlkə* L 322a; **brijselmolen:** *brizəlmōlkə* L 294; *brisəlmōlə* L 292a; **voermolen:** *vōrmōlə* L 268; **voermolentje:** *vōrmōləkə* Q 2; *vōrmōlkə* L 270; **drankmolen:** *drāŋkmōlə* L 159a, 163, 163a, 164, 165; *drāŋkmōqələ* P 107; **brokkelmolen:** *brəkəlmōlə* L 416; **kwetsmolen:** *kwetšmōlə* L 331; *kwetšmōlə* Q 211; *kwetšmōlə* L 268; **kwetsmolentje:** *kwetšmōlkə* L 330; **knutselmolentje:** *knōtsəlmōlkə* L 318; **braddelmolen:** *bradəlmōlə* Q 77; **bratselmolen:** *bradzəlmōlə* L 371; **brijselmachine:** *brisəlmāšin* L 423, Q 19a, 20, 33; *brisəlmāšin* L 426, 427, 429, Q 14; *brisəlmāšin* Q 18; *brīsəlmāšin* L 383; *brījsəlmāšin* Q 203; *brējsəlmāšin* Q 96c, 96d; *brējsəlmāšin* Q 198; *brējsəlmāšəj* L 420; *brējsəlmāšəj* L 422; **brijselmachine:** *brīsəlmāšin* L 377, Q 98, 99; 101, 111; *brīsəlmāšin* L 0426; *brīzəlmāšin* L 434; *brītsəlmāšin* Q 32a; *brītzəlmāšin* Q 204; *brītsəlmāšin* Q 111; *brētsəlmāšin* L 369; *brētsəlmāšin* Q 197; *brējtsəlmāšin* Q 119, 204; *brējtsəlmāšin* Q 9, 95a; *brējtsəlmāšəj* L 420; *brējtsəlmāšxin* Q 9; **varkensmachine:** *verkəsmāšin* L 289, 360, Q 94b; *verkəsmāšin* L 369; **varkensmachientje:** *verkəsmāšinka* L 288a; **aardappelmachine:** *ġərapəlmāšin* Q 4; *jətapəlmāšin* Q 162; *jərpəlmāšin* Q 178; *jəlpərmāšin* P 222; **aardappelmachientje:** *ġəpəlmāšinka* L 318b; **crompïremachine:** *krōmpïjəramāšin* Q 209, 247; **patattenmachientje:** *pətatəmāšənəkə* Q 2b; **kwetsmachientje:** *kwetšmāšin* Q 197; *kwetšmāšin* L 386; **brokkelmachine:** *brəkəlmāšin* L 416; **brijsmachientje:** *brējəlmāšinka* Q 39; **brijsel:** *brēsəl* (79a); **brijselskuis:** *brizəlskūs* L 432; **brijselkuil:** *brizəlkyl* Q 113a; **koekbreker:** *kukbrēkə* Q 2b; **aardappelpletter:** *jəpəlpłətər* P 51.

14.6 KOEKENBREKER

(N 18, 135; N J, 7)

[Werktuig waarmee men lijnkoeken en dergelijke tot brokjes maalt.]

koekenbreker: *kukabrēkar* L 211; *kukabrēkar* Q 162; *kukanbrēkar* L 163, 163a, 265; *kūkanbrēkar* L 163, 163a; *kukabrēkar* L 159a; *kōkabrēkar* Q 20, 97, 99*; *kōkabreakar* Q 39; *kōkabreakar* Q 98; *kōkabrēkar* L 266, 268, 271, 289b, 292a, 294, 295, 318b, 320a, 321, 321a, 325, 330, 332, 371, 427, 729, Q 18, 28, 33, 39, 94b, 98, 111, 111*, 113, 113a, 197, 198, 198b, 203a; *kōkanbrēkar* L 271, 290, 291; *kōkabrēkar* L 331, 331b; *kōkabrēkar* Q 204a; *kōkabrēkar* Q 198b; *kōkabrēkar* Q 209; *kōkabrēkar* Q 247; *kōkabrēkar* L 371a; *koxabrēkar* Q 211; *kō.kabri.kar* Q 32a; *koḡkabrēkar* L 384, 430; **koekbreker:** *kukbrēkar* P 107a; *kukbrēkar* K 357, 358; *kuḡbrēkar* Q 162; *kukbrēkar* L 282; *kukbrēkar* Q 79a; *kukbrīakar* Q 2; *kukbrīakar* Q 2b; *kōkabrēkar* L 0426; *kōkbrēkar* L 270, 317, 360, 427, Q 18, 111, 117a, 197, 197a, 198b, 203a, 204a; *kōkbrēkar* L 268; *koḡbrēkar* P 51; *kokbrēkar* K 361; *koxbreaxar* Q 121c; **breemolen:** *brēkmōla* L 163, 164, 165, 331, 377, Q 14; *brēkmōla* Q 96; *brēkmiala* Q 3; **breker:** *brēkar* K 353; *brēkar* Q 39; *brēkar* L 382, P 45; *brēkar* Q 11; *breakar* P 48; **brekerd:** *brēkart* Q 9; **koekenmolen:** *kōkamōla* L 270, 326, 331, Q 9; *kōkamylā* Q 111*, 198; *kōkamylā* Q 111; **koekmolen:** *kōkmōla* Q 197, 197a; *kokmōla* Q 71; *kōkmylā* L 317; *koḡmēla* P 55; **koekensmolen:** *kōkasmōla* Q 22; *kōkasmōla* L 322; **koeksnijmolen:** *kōksnīmōla* L 422; *kuksnējmōla* Q 179; **snijmolen:** *šnejmōla* Q 193; **krotmolen:** *krotmōla* L 289; *krotmōla* Q 93; **bietmolen:** *bejtmōla* Q 80; **molen:** *mōla* P 176; *mō.lā* K 278; *mōla* L 387; *mōyla* Q 78, 156; *mylā* L 420; **mengelmolen:** *miḡalmōyla* P 48; **pletmolen:** *pletmōla* K 318; *plētmōla* P 46; *pletmōlan* K 361; *pletmōlā* Q 12; *pletmōyla* P 48; **plettermolen:** *pletarmōla* Q 80; *pletarmōlan* K 358; **pletteraar:** *pletariar* P 222; *pledārēr* P 218; **platmolen:** *platmōla* L 312; **lijnkoekmolen:** *lənkukmēla* P 54; *ljenkoqmēla* P 55; **sleddermolen:** *sledarmōyla* P 107a; **koekenmachine:** *kōkamašij* Q 209, 247, 247a; **koekmachine:** *kokmašij* Q 247; **pletmachine:** *pletmašijn* Q 76; **plettermachine:** *pletarmāšin* Q 80, 156; *pletarmāšin* Q 158; *pledarmāšin* P 50; **kwetsmachine:** *kwetšmašij* Q 247; **hokselmachine:** *heksalmāšin* Q 39; **brijtselmachine:** *bretšalmāšij* Q 196; **breemmachine:** *brēkmāšin* Q 72; **presser:** *presar* Q 180; **verdeler:** *vardēlar* Q 247; **egger:** *egar* P 51.

14.7 HAVERKORFJE

(N 18, 112)

[Korfje uit stro en twijgen gevlochten waarmee men haver voor het paard in afmeet. De inhoud is ongeveer 3 kg. Men bindt het ook wel aan de muil van het paard om te beletten dat het ergens aan vreet, bijvoorbeeld bij het maaien.]

haverkorf: L 0426; *hōvarkorſ* P 213; *hōvarkorſ* Q 78; **korfje:** *korſka* P 176; **kaar:** *kār* L 292a; **havermaat:** K 361; *hāvarmōt* L 427; *hōvarmōt* Q 2; **havermaatje:** *hōvarmōtja* Q 179; **korenmaat:** K 361; **paardsmaat:** *pērs mōt* Q 4; **maat:** *mōt* K 278; *muot* Q 77; **maatje:** *mōtja* L 270; *mōtja* L 163, 163a; *myatja* P 222; **muintje:** *mōyntja* P 222; **haverzak:** *havarzak* K 278; *hōvarzak* Q 78; **haverpot:** *hāvarpot* L 265; **voederkorf:** *vuijarkorſ* Q 78; **paardsmandje:** *pērs mantja* L 289; *pērsmentja* L 368b; *pērsmentja* L 318b, 368; *pērsmentšā* L 416, Q 3a; *pērsmentšā* L 416; *pērsmentjā* L 369; **paardsmand:** *pērsmanj* L 321; *pērsmanj* L 369; **mandje:** *mentja* L 326; **havermandje:** *hāvarmenja* L 282, 317; *āvarmenja* L 420; *hōvarmanāʔa* K 314; **havermand:** *hāvarmān* K 358; **hakselmant:** *heksalmant* L 244c; **voermantel:** *vōrmanjal* Q 9; **spint:** *spint* L 266, 268, P 44, 48, 51; *špent* Q 39; *spint* L 247; *špenj* P 55; *špenj* Q 211; **spintje:** *špentja* L 383, Q 33, 117a, 204a; *spentsā* P 54; *špensā* L 384; *špēnsā* L 386; **haverspint:** *hāvarspejnt* Q 156; **haverspintje:** *hāvarspentsā* Q 2b; **splint:** *splent* K 358, P 107a; **kop:** *kop* K 278, L 265, 270, 289, 291, 377, 426, Q 18, 19a, 101, 111; *kop* L 372, 422, Q 9, 96c, 96d; **kopje:** *kōpka* L 0426; **kopzak:** *koḡsak* L 371; **kophaver:** *koḡpāvar* L 372; *koḡbāvar* L 372; **haverenkop:** *hāvārakop* L 423; **mondbuil:** *mōḡkbyl* Q 113a; **bindel:** *beḡal* Q 204a; **bezet:** *bəzēt* K 357; **want:** *wānt* Q 209, 247; **mengeltje:** *meḡalka* Q 204a; **zeef:** *zīf* L 317; **zift:** *zēft* L 163, 164, 165; **schepel:** *šē.pəl* L 331; **voederbak:** *vuijārbak* Q 79a; **bakje:** L 374.

14.8 SPRUITPOT

(N 18, 129)

[Pot waarin men koren kookt, zodat het gaat zwellen. Vervolgens voert men dit aan beesten met name aan het paard.]

spruitpot: *šprūtpot* L 331; *špruatpot* L 270; **spruitketel:** *špruatkētal* L 270; **spuitpot:** *spōtpot* K 361, P 51; *spōtpōt* K 361a; *spōtpōt* Q 77; *spōtjpot* Q 77; *spētpōt* Q 2b; *spētpōt* Q 2; *spetpōt* Q 9; **spuitspot:** *spōtspot* P 107a; **spuitketel:** *spōtkētal* K 358, L 282, P 51; *spytkeḡtal* Q 179; *špotkētal* L 322; *spētkētal* Q 2, 9; *spejtkiatal* Q 3a; *spetkiatal* L 317; **spuitsketel:** *spōtskētal* P 177; **spuitelpot:** *spējātalpot* P 54; **spuitsbak:** *spetbak* L 317; **spuitskom:** *spōtskump* P 176; **korenspuiter:** *kōrāspōtar* K 357; **korenspuut:**

kojaraspøjt K 278; **spikpot:** *spekpot* L 321, 368b, 416; *spekpot* L 360, 368b, 423; **spikke-
tel:** *spekkiatal* L 317; **zuipketel:** *zøipkētal* L
0426; *zuypkētal* Q 96c; **kwelpot:** *kwelpot* Q 18,
22, 98; **kwelketel:** *kwelkētal* Q 19a, 98, 111;
kwelkētal Q 18; *kwelkiatal* Q 39; **kwelemmer:**
kwōlomar L 382; **broeipot:** *brøipot* L 268;
broeiketel: *brōkējatal* Q 209; **brutspot:**
brōtspot L 163, 164, 165; **kookpot:** *koukpot* P
48; **voerkuij:** *vōrkūp* Q 96d; **voerketel:**
vūrketal L 265; *vōrkētal* Q 193; *vouarkētal* L
384; **koeketel:** *koukētal* L 355; *koukiatal* Q 3a;
hakselketel: *heksalkētal* L 416; **machienske-
tel:** *mešinskētal* Q 96; *mešinskētal* L 384;
ossenketel: *osakētal* L 416; **varkensketel:**
verkaskētal L 427; *verkaskētal* Q 32a; **douche:**
dus L 355; **marmiet:** *marmit* P 222; *mērmit* Q
79a; *mēmēt* Q 4; **marmietje:** *marmitaka* P 44;
paardsmarmiet: *piāatsmarmēt* P 55; **gespuit-
marmiet:** *gaspøitmarmēt* Q 71; **pot:** *pot* L 163,
163a; **ketel:** *kētal* Q 101; *kētal* Q 33; *ketal* L
265; *kijetal* Q 93; *kejtal* Q 204a; *kijētal* Q 197.

14.9 VOEDERMIK

(N 18, 31; monogr.)

[Een korte, houten gaffel waarmee men het vee-
voer in de koe- of varkensketel roert.]

roergaffel: *rørgafal* L 331, Q 113; *røjærgafal* K
357; *rūrgafal* Q 156; *ryjrgafal* K 278;
ryjærgafal Q 2; **roerder:** *rørdær* L 289; **roer-
holt:** *rūrhølt* L 163, 163a; **roerstek:** *rjrstek* P
44, Q 179; **roerriek:** *rjrræk* K 361a; **schudgaf-
fel:** *sxøtxafal* L 282, P 48; **gaffel:** *gafal* P 176;
gaffeltje: *gefalka* Q 101; **voedermik:** *vojærmek*
K 278; **voermik:** *vōrmek* Q 9; **mik:** *mek* K 318;
voederriek: *vujærrek* Q 4; **voerriek:** *vōrræk* L
420; **drankriek:** L 159a; **varkensriek:**
verkæsræk L 324; **brijtselknoest:** *briæsknōus* L
423; **brijtselkuil:** *brisalskyl* Q 33; **brijtselkuil:**
britsalkøl Q 204a; **brijtselkuis:** *brisalskys* L
326; **stok:** *støk* L 324; **stamper:** *stampær* K
358; **knuppel:** *knøpæl* L 270; **vork:** *vøræk* Q
111.

14.10 VOERSCHEP

(N 18, 9a en 132; JG 1a, 1b)

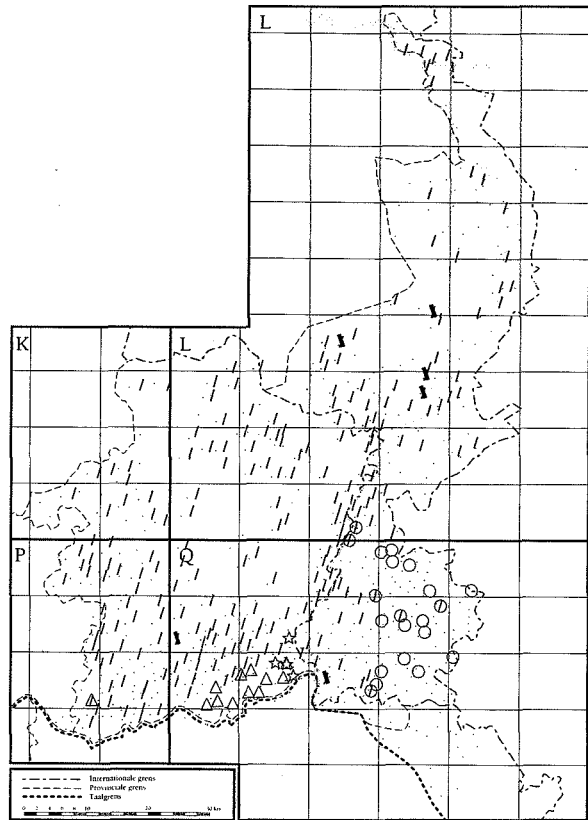
[Schep zonder steel om voer uit de koe- of var-
kensketel te scheppen.]

voerschotel: *vūršotal* L 265; *vūrsxō.tal* L 282;
vōrsxotal L 266, 268; *vōrsxōtal* L 269, 271;
vōrsxøtal L 244c; *vōršotal* L 270, 290, 291, 295,
299, 322, 325, 330, 331, 331b, 332, 377, 383;
vōršotal L 382; *vōršøtal* L 322; *vouæršotal* L
384, 386; *vōršøtal* L 294; *vōršøtal* L 295, 322a;
vōršūtal L 368, 368b; *vōršūatal* L 418;
vōršūjatal L 368; *vōršūjatal* L 416; **koeschotel:**
kuijxouatal K 278; *køsxøtal* Q 2b; *kušūatal* L
317; *kušūja.tal* L 368; **koeschep:** *kuijxøp* K

357; *kōšøp* L 422; *køjxøp* K 361a; *køjxøp* I
361; **drinkschep:** *dreykxøp* P 51; **ketelschep**
kētalsøp L 331; **voerschep:** *vōršøp* L 420, Q 14
schep van de koeketel: *søp van a kōukiatal* L
360; **voerschepper:** *vōršøpær* L 270; **drank-
schepper:** *drånkxøpær* L 163, 163a, 164, 165
drankenschepper: *drånkæšøpær* P 48; **schep-
per:** *sxøpær* K 278, L 282, 286, 289, P 48
sxøpær K 358; *šøpær* L 265; *šøpær* L 294, 330
420; *šepær* L 368, 368b; **koeschoep:** *kušup* (C
77); **scheppan:** *sxøppan* P 48, 107a, 117, 118
120, 121, 175, 176a, 177, 178, 187, 188, 195
213, 223, 224, Q 9, 78, 156, 165, 198b; *sxøppa*
P 44, 113, 115, 172, 173, 176, 177a, 179, 180
182, 218, 219, Q 94b; *sxøppan* Q 9; *šøppan* (C
71, 77, 79a, 93, 95a, 96c, 157, 162, 168, 176a
177, 178, 179, 181, 182, 193; *šø.ppan* Q 77
169; *šøppan* Q 13, 94b, 176a; *skøppan* P 177
197, 222; *sxeppan* P 51, 54, 55, Q 2, 2b
sxēppan P 55, Q 2; *šøppan* Q 90, 93, 94; *šēppan*
Q 3a, 4; *šøppan* Q 171; **voerpan:** *vuærpan* Q 3a
vōrpan Q 20, 39, 98, 105; **voederpan:** *vujærpa*
Q 3a, 4; **varkenspan:** *verkæspan* L 429, 434, I
174, Q 18, 19a, 33, 39, 96, 98, 99*, 101, 111
113, 113a, 197, 203a, 204a, 209, 211
verkæspan Q 119; *verækæspan* Q 204a
ve.rækæspan P 220, Q 240; *ve.rkæspan* P 192
verkæspan P 176, Q 14, 19a, 32a, 156
verækæspan Q 247; *ve.rækæspan* P 220; **brijtsel-
pan:** *brejtsalpan* Q 204a; **meelpan:** *mēlpan* (C
171); **pan:** *pan* P 222, Q 156; **voerlepel**
vøarlēpæl L 422; *vōrlēa.pæl* Q 6; *vōrlē.pæl* Q 7
vōrlēpæl L 0426; *vōrlipal* L 372, 420
vøarli.pæl L 420, 422; **koелеpel:** *kūliapæl* I
317; **varkenslepel:** L 0426; *verkæslēpæl* K 318
L 282, 426; *verkæslēpæl* L 427; *verkæslēpæl* I
423; *verkæslipæl* L 372; *verkæslipæl* L 360; **var-
kenspotlepel:** *veræšpøtlēpæl* K 278; **potlepel**
P 51; *pøtlēpæl* K 361a, L 282, Q 2b; *potlīpæl* I
317; *pøtliapæl* L 317; **pollepel:** *pøllēpæl* K 278
358; **scheplepel:** *sxøplēpæl* K 357; *šøplēpæl* (C
22; *sø.pliæpæl* L 360; *šēpliæpæl* Q 3a; **douchele-
pel:** *dustlēpæl* L 355; **zeiklepel:** *zejklēpæl* Q 9
lepel: *lēpæl* Q 197, 197a; *lēpæl* Q 197, 197a
schepel: *šiapæl* L 270; **voerteil:** *vōrtejl* L 288
289b, 292a, 318b, 320a, 321, 322, 324, 326
371, 382; *vōrtel* L 288a; *vōjrtējl* L 369; **teil:** *tejl*
L 289b; *tel* L 289; *tīl* L 294; **teiltje:** *telʔja* F
314; **nap:** *nap* L 268; **houteren bakje:** *hujtær-
bekska* L 360; **houten patee:** *høltæ patijæl* (C
209); **veespint:** *vejspin* Q 240; **schraper:** *šræpæ*
Q 22; **hozer:** *øzær* L 325; **plet:** *plet* P 107a
voernoest: *vūrnust* L 214; **dranknoest**
drånknus L 159a; **varkensnoest:** *verkæsnus* (C
9; **noest:** *nust* L 211, 247; **varkenskop**
verkæskøp P 177; **schephang:** *šøphan* Q 96d
varkensspan: *verækæspan* P 186, 197
schepspan: *skøppspan* P 186, 197.

Kaart 52. TUIEREN

- / tuieren
- spannen
- △ paggen
- ∨ op de/een tuier zetten
- ☆ palen

15. Tuieren

15.1 TUIEREN (kaart 52)

(N 3A, 14h; N 14, 71; L 27, 5; A 17, 20; JG 1c, 2c; Vld.; monogr.)

[Een koe of geit laten grazen aan een touw dat met een paal in de grond bevestigd is. Men doet dit om het af te grazen stuk grasland te beperken.]

tuieren: K 278a, 361, L 354, 358, P 53, 113, 114, 115, 119, 173, 184, 214, Q 9, 10, 11, 12, 13, 73, 88, 89, 155; *tōiara* K 360, L 163, 163a, 288, 289, 289b, 320, 320a, 320c, 386, 419, 420, 422, 423, 432, P 186, Q 9, 193; *tōiārən* L 365, 420, 423, 424, Q 6, 8; *tōiārən* K 314; *tōiārən* Q 160; *tōiāra* Q 88, 96d; *tōiārən* L 315; *tōiara* Q 188; *tōiārən* K 278; *tōiara* K 358, L 372; *tōārən* P 46, 58, 118a, 220, 223; *tōra* L 244c, 247, 268, 312, P 120, 222, Q 79a, 95, 165; *tōrən* P 49, 117, 192, Q 2a, 78, 80, 152, 156, 168a; *tōiara* L 163, 163a, 163b, 164, 165, 289a, 319, 324, 325, 330, 373, 377, 382, P 177, Q 94b, 95, 111; *tōiārən* L 352, 421, P 52, 118, 176a, 177, 179, 219, Q 96c, 172; *tōiārən* L 413; *tōiara* Q 156; *tōiārən* P 47, 121, 172,

180, Q 153, 157; *tōura* P 176a; *tōiārən* P 50; *tōara* P 213; *tōra* Q 1; *tōra* L 159a, 414, P 48, 107a, 175, Q 71, 78, 79, 156, 157a; *tōrən* K 314, L 414, P 44, 176, Q 74, 75, 154, 158a, 159; *tōrən* Q 71; *tōura* K 278, 316, 318, 358, P 44; *tōiārən* L 413; *tōura* Q 77; *tōiārən* K 359; *tōiara* L 318, 318b, 321, 321a, 326, 331, 331b, 369, 370, 371, 371a; *tōiārən* L 326, 369; *tōara* L 270, 318b, 327; *tōiārən* K 315, L 370, 371, P 182, Q 76; *tōrən* L 286; *tōra* L 163, 164, 165; *tōrən* L 353; *tōiara* L 322, 322a, 374, 387; *tōara* L 294, 295, 317, 326, 329, 331, 332, 369, Q 100, 198b; *tōiārən* L 282, 312, 314; *tōiārən* L 316; *tōra* L 211, 214, 215, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 287, 288, 288a, 291, 295, 290, 314, 425, 426, 0426, 427, 429, 429a, Q 14, 18, 18a, 20, 97, 98, 99*, 113, 196, 196a, 197; *tōiārən* L 282, 286, 313, 314; *tōiara* Q 3; *tōiārən* L 355, Q 77, 87, 171; *tōiara* Q 5, 82; *tōiara* Q 83; *tōiārən* P 55, 57; *tōiara* L 355, 355a, Q 4, 72; *tōiārən* Q 72; *tōra* Q 2, 2b; *tōiārən* P 56; *tōiara* L 366, 416; *tōiārən* L 356, 364; *tōiara* L 416, 417, 418; *tōiārən* L 317, 359, 360, 360a, 361, 362, 363, 366, 367, 368; *tōra* L 364; *tōrən* Q 90; *tōiara* K 357, Q 162, 163, 168; *tōiārən* K 357, P 45; *tōiara* Q 169; *tōiara* L 360; *tōra* Q 84; *tōrən* Q

170; *tujərə* Q 196, 196a; *tūjərə* L 382; *tōjərə* P 51, Q 169; *toərə* K 353; **vasttuien:** K 318, Q 7; **op de/een tuier zetten:** *opə tōər zətə* Q 78; *opən tujər zətə* L 325; *op dən tujər zətə* Q 198b; *op an tujər zətə* L 288, 290; *opə tujər zətə* L 288; *opə tūjər zətə* L 322; **op de tuier binden:** *op dən tujər bindən* L 163, 163b; **op de tuier staan:** *op dən tujər stōn* L 267; **vastbinden:** Q 94; *vazbejnə* Q 79a; *vesbenjə* Q 121c; **spannen:** *spanə* L 429a, Q 14, 98, 197, 197a, 203a; *španə* Q 21, 22, 32a, 33, 101, 111, 111*, 0112, 112b, 112a, 113, 117a, 203, 204a, 211; **afspannen:** *afšpanə* Q 113; **aan het spanhout spannen:** *ān et španhqyt španə* Q 101; **palen:** Q 94; *pōlə* Q 175; *pōlən* Q 179; *pōlən* Q 174; **paggen:** Q 167; *pagə* P 175, Q 163, 175, 177, 178, 181, 182, 240, 241; *pagən* Q 176b, 242; **spazelen:** *špāzələ* Q 196, 196a.

15.2 VERTUIEREN

(L 40, 21b; monogr.)

[Het verplaatsen van het vee, telkens wanneer een stuk wei is afgegraasd.]

vertuieren: *vərtujrən* L 282, 286, 312, 314, 316; *vərtōjərən* K 358; **hertuieren:** P 117; *hertōjərən* K 359, 361, L 352, P 119, 172, 188, Q 96c; *hertōjərən* P 50, Q 3, 73, 77; *hertōjə* P 219, Q 74; *hertōrən* Q 71; *hertōrə* P 50, 120, 193; *ertōrə* P 171; *hertōrə* P 176, Q 78, 156; *hertōrə* P 188, 195; *hertujrən* L 352; *hertūjərə* Q 162; *hertajərə* Q 177; *hertajərən* K 357; *hertejərə* P 55, Q 3, 5; *hertejərə* Q 5; *hertejərən* P 56; *ertejərən* Q 3; *hertūrən* L 415, Q 86; **voortuieren:** *vorttōjərən* K 278; *vurtōjərən* L 421; *vōrttōjərən* K 360, Q 9; *vōrttōjərən* Q 8; *vūrttujrən* L 317; *vurttūjərə* L 417; *vūrttūrə* L 416; *vōrttūjərə* L 366; *vuərttūrə* L 362; *vuərttūjərən* L 368; *vūrttūjərə* L 360; **voortstuiere:** *vuustōjərən* K 353; **omtuieren:** *umtōjərən* L 372; *omtūjərən* L 358; **ene nieuwe tuier geven:** *nən nōjən tejr gēvə* Q 5; **een tuier geven:** *ən tojər gēvə* K 353; **tuieren:** Q 88; *tōjərə* K 359, P 119, Q 88; *tōjərən* K 314, 358, P 119; *tōjərə* K 314; *tōjərə* L 422, Q 7, 12; *tōjərən* L 372; *tōjərən* Q 79a; *tōrə* P 119, 176; *tōrə* Q 88; *tōjərən* L 421; *tōrə* P 121; *tōrən* P 117, 174, 181; *tōrən* P 184; *tōjərə* K 353; *tōjərən* K 353; *tōrə* Q 2; *tōrən* P 57; *terə* Q 2; *tejrə* Q 83; *tejərən* L 355; *tārən* L 368; *tijərən* L 362, 415; *tijərə* L 360, Q 3; *tejərə* Q 5; *tejərən* Q 72; **vooraantuieren:** *vōrāntōjərə* Q 7; **vooraanpalen:** *vōrānpōlə* Q 7; **andere paal geven:** *ajərə pōl gēvə* Q 7; **herpalen:** *herpōlə* Q 179; **palen:** *pə.lə* Q 172; **herpaggen:** *herpagə* P 171, Q 177; **herpiketten:** *herpiketən* P 212; **voortzetten:** *vōtzetə* K 317a, 353; *vōtzetn* K 353; *vūrtzetə* L 367; **omzetten:** *ōmzetə* P 211; *ōmzetən* L 355; **herzetten:** Q 152; *herzetə* Q 78; **verzetten:** L 282; *vərzetə* L 423; **verplaatsen:** L 282; *vərpōltsə* P 176; **van plaats veranderen:** L 313; **veranderen:** L 368; **verstouwen:** *vərstōjən* L 314; **van de ene na de**

andere reep doen: *van dən iənə na dən andər. riəp dūn* L 312; **verpachten:** *vərpaxtə* P 171 214; **verbeuren:** *vərbōrən* K 359; **hippen:** *hep. Q 2*; **wegspannen:** *wexšpanə* Q 113; **voorthouwen:** *vōrthōwə* Q 10; **omhouwen:** *omhōwə* I 364; *omhōjwə* L 416; *ōmhōjwən* L 360; **omdoen:** *ōmdōn* L 358; **omjagen:** *ōmjāgən* L 355; **hoe den:** *hujən* K 314; *hū* L 316; *hujən* L 316; *hijn* I 352.

15.3 TUIERPLAATS

(N 14, 72; monogr.)

[Cirkelvormig stuk weiland dat een getuierd koe of geit kan afgrazen.]

tuier: *tōjər* K 278, L 289a, P 176a, Q 94b, 95 *tōjər* P 213; *tōjər* K 359, Q 156; *tōjər* K 316, 318 358, P 44; *tōjər* L 159a, P 107a, Q 71; *tōjər* L 414, C 156; *tōjər* K 314, 358, L 268, 287, 288, 288a 288b, 288c, 289, 289*, 289a, 289b, 318a, 318d 318e, 320c, 372, 420, Q 9, 193; *tōjər* Q 88, 96d *tōjər* L 244c, 247, 268, P 222; *tōjər* Q 77; *tujər* I 163, 163b, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 214 214a, 215, 216, 216a, 217, 244a, 245a, 245b 246a, 265, 266, 268, 270, 271, 282, 287, 290 295, 314, 321, 425, 0426, 427, 429, 429a, Q 14 18, 18a, 20, 21, 97, 98, 99*, 113; *tujər* L 291, 295 317, 318b, 331, 332, Q 198b; *tyr* L 288; *tujər* I 270, 317a, 318b, 320, 320a, 321a, 322a, 324 326, 329, 330, 331, 331b, 332, 371, 374, 387 426, 432, Q 196, 196a; *tujər* L 369; *tūr* L 269, C 203; *tajər* Q 162; *tējər* L 355, Q 72; *tējər* Q 2, 2b *tējər* L 360; *tejər* Q 3; *tijər* L 366, 416; **halv tuier:** *halvə tōjər* Q 156; **tuierplaats:** *tujərplāts* I 382; **tuierstek:** *tējərstek* L 355a; **tuierplek:** *tōjərplek* Q 9; **tuierplak:** *tōjərplak* Q 78; **tuierhoek:** *tōjərhuq* P 48; *tajərhuq* K 357; **hoek:** *huk* I 312; **spansel:** *spensəl* Q 197, 197a, 203a *špensəl* Q 18a, 20, 22, 32a, 33, 97, 100, 111 0112, 112b, 211; *špensəl* Q 117a; **gespan gašpan** Q 204a; **streep:** *strēp* L 63, 163a; **wei plaats:** L 322.

15.4 TUIERTUIG

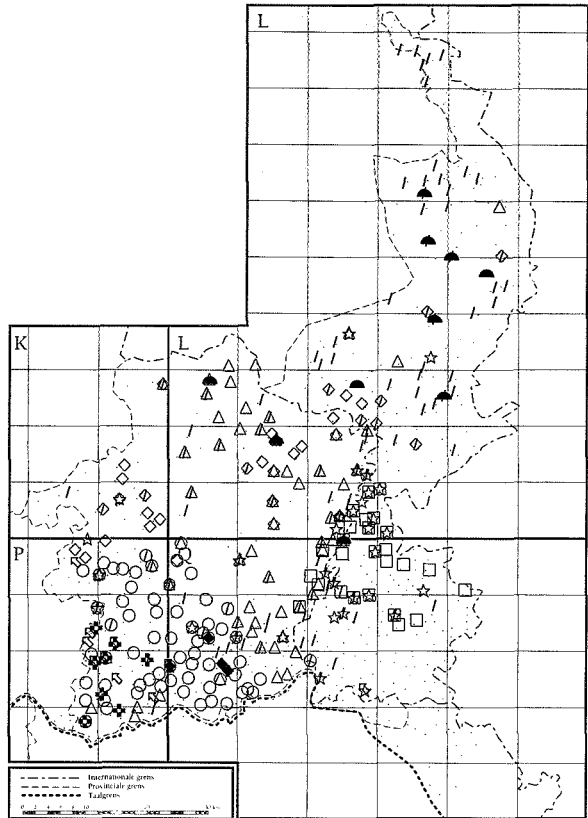
(N 3A, 14h)

[Het tuiergereedschap in het algemeen.]

tuiertuig: *tujərtujx* L 382; **tuiergetuig:** *tōjərgətē:* P 188; **tuierstel:** *tujrstel* L 426; **tuier:** *tōjər* K 317; *tōjər* K 358; *tōjər* L 312, Q 96c; *tōjər* I 317, Q 93; *tōjər* P 213, 218, 222; *tōjər* P 48; *tōjər* K 278, L 268, 289*, 422, 423, 424, Q 7, 9, 12, 94b 96d, 179; *tōjər* L 372, 420; *tōjər* P 50; *tōjər* I 420, Q 95a; *tōjər* L 372; *tōjər* L 268, 413, Q 80 156; *tōjər* Q 156; *tujər* L 159a, 211, 266, 268, 270 271, 282, 286, 295, 312, 314; *tujər* L 269b, 295 P 50; *tujər* L 269, 314, 320a, 325, 326, 371, 377 386, Q 9; *tijər* L 317, 318b, 321, 322, 322, 330 374, Q 198b; *tajər* Q 162; *tājər* Q 176; *tejər* C

Kaart 53. TUIERPAAL

- / tuierspaal(tje)
- (tuiers)paal
- △ tuiers
- ◇ (tuiers)staak
- ☆ (tuiers)hout
- stap
- (tuiers)pin
- ⋈ tuiersijzer
- ⊕ (tuiers)pilot
- ◆ (tuiers)pik

3a; *tējar* L 355; *tējar* L 360; *tijar* L 360, 362, 368b, 416.

15.5 TUIERPAAL (kaart 53)

(N 14, 72 en 73a; N 3A, 14h; JG 1c, 2c; L 40, 21a; L B2, 286; A 17, 20; monogr. add. uit N 14, 71)

[De tuierspaal is een houten of ijzeren paal die men met de tuiershamer in de grond slaat en waaraan de koe of geit wordt vastgebonden.]

tuierspaal: L 352, 358, Q 11; *tōjarpāl* L 289a, Q 111; *tōjarpāl* Q 94b; *tōjarpāl* Q 9, 96c; *tōjarpāl* K 278; *tōjarpāl* Q 13; *tōjarpāl* Q 77; *tōjarpāl* Q 155; *tōjarpāl* Q 77; *tōjarpāl* L 159a; *tōjarpāl* L 414; *tōjarpāl* Q 158a; *tōjarpāl* L 414; *tōjarpāl* Q 77; *tōjarpāl* L 163, 163a, 289, 289b, 420, 422, 423, Q 7, 9, 111, 193; *tōjarpāl* L 244c; *tōjarpāl* L 422; *tōjarpāl* Q 88, 96d; *tōjarpāl* L 372; *tōjarpāl* L 372, Q 198b; *tōjarpāl* Q 7; *tōjarpāl* L 372; *tōjarpāl* P 117, Q 168a; *tōjarpāl* L 413; *tōjarpāl* P 107a; *tōjarpāl* Q 95; *tōjarpāl* Q 79a; *tōjarpāl* Q 156; *tōjarpāl* P 222; *tōjarpāl* P 188; *tōjarpāl* K 359; *tōjarpāl* K 357; *tōjarpāl* K 353; *tōjarpāl* K 353; *tōjarpāl* Q 77; *tōjarpāl* L 316a; *tōjarpāl* L

318b; *tōjarpāl* L 370, 371; *tōjarpāl* L 211; *tōjarpāl* L 318b, 324, 325, 326, 329, 330, 331, 331b, 371a, 373, 374, 377, Q 9; *tōjarpāl* L 371; *tōjarpāl* L 270, 318b, 321, 322, 322a, 329, 331, 371a, 374, 377, 382, 387, Q 198b; *tōjarpāl* L 163, 163b, 164, 165, 209, 210, 211, 212a, 214, 215, 216, 216a, 244a, 245a, 265, 266, 268, 269, 270, 271, 288, 290, 291, 295, 425, Q 14, 18, 18a, 97, 99, 113; *tōjarpāl* L 353; *tōjarpāl* L 318b, 332, Q 100, 198b; *tōjarpāl* L 314; *tōjarpāl* L 317; *tōjarpāl* P 57; *tōjarpāl* P 56, Q 3; *tōjarpāl* Q 83; *tōjarpāl* L 355; *tōjarpāl* L 355; *tōjarpāl* Q 2; *tōjarpāl* Q 72a; *tōjarpāl* Q 5; *tōjarpāl* Q 72; *tōjarpāl* L 360; *tōjarpāl* Q 170; *tōjarpāl* Q 90; *tōjarpāl* L 368, Q 3; *tōjarpāl* L 360; *tōjarpāl* L 364, 416, Q 86; **tuierspaaltje:** *tōjarpāl* Q 154; *tōjarpāl* Q 188; **weipaal:** *wejarpāl* L 314, 316; *wejarpāl* P 57; **klinkpaal:** *klejarpāl* Q 2; **spanpaal:** *spanpāl* Q 197, 197a, 203a; *spanpāl* Q 204a; *spanpāl* Q 112b; **spanselpaal:** *špenzelpāl* Q 117a; **koepaal:** *kojarpāl* Q 179; **schuurpaal:** *šjarpāl* L 314; *šjarpāl* L 414; **melkpaal:** *melkarpāl* L 286; **paal:** *pāl* K 353, L 269, 270, 271, 363, Q 3a, 14, 91, 112a, 174, 211; *pāl* Q 222; *pāl* Q 96c; *pāl* Q 84; *pāl* P 176, Q 3, 175, 179; **paaltje:** *pāl* L

373; **tuiersaak:** K 361; *tøjærstāk* K 359, 361, 361a, L 319, 365, P 51; *tøjærstōk* K 359; *tørstāk* P 46; *tøjærstāk* K 358, P 44; *tøjærstāk* K 359; *tøjærstōk* K 316, 318; *tøjærstāk* K 361; *tøjærstāk* L 320c, 423; *tøjærsta.k* K 360; *tøjærstāk* K 358; *tøjærstāk* K 278; *tøjærstāk* P 46; *tøjærstāk* K 358, L 268; *tøjærstōk* K 358; *tøjærstāk* K 357; *tøjærstāk* L 318b, 320, 321, 369; *tøjærstāk* L 290; *tøjærstāk* L 326, 382; *tøjærstāk* L 369, 374; *tøjærstāk* L 290; *tøjærstāk* L 360, 361, 362, 364, 416; *tøjærsta.k* L 417; *tøjærstāk* L 360, 360a, 366; *tøjærstōk* L 362; *tøjærstāk* Q 2, 2b; **koestaak:** *kujstāk* K 353; *køjstāk* K 360; *kujstō.k* K 314; *kujstōk* K 314, 353; **weistaak:** *wājstauk* K 353; **staak:** *stāk* K 316, L 359, 362, 366, 367, 368b, 369, 420, 421, P 44, 45, 51; *stā.k* K 278, L 414, 416, 418; *stāk* K 358, P 51; *stāk* K 353; *stōk* K 278a, 314, 315, 318, 358, 359; *stō.k* Q 5; *stōk* K 318; **tuierstok:** *tøjærstōk* K 357; **tuiersstek:** *tøjærstēk* P 44; *tøjærstēk* L 355; *tøjærstēk* P 172; **tuiers:** *tøjær* K 278, L 352, 372, 413, 419, 423, Q 7, 88, 89, 96c, 172, 178, 179; *tøjær* L 282; *tøjær* L 282, P 57; *tøjær* P 50, Q 1; *tøjær* P 176; *tøjær* Q 88; *tøjær* Q 88; *tøjær* L 413; *tøjær* L 422, 423, Q 172; *tøjær* P 196; *tøjær* P 220, 223; *tøjær* L 372, 422, Q 12; *tøjær* P 213; *tøjær* L 315; *tøjær* L 247, 312, P 171; *tøjær* L 292, 312, 314, 316a, 369, 370, Q 6, 8, 12; *tøjær* L 316a; *tøjær* L 282, 314; *tøjær* L 282, 286, 288a, 312, 313, 314, 317; *tøjær* L 286; *tøjær* L 282; *tøjær* L 316; *dyær* L 352; *tøjær* Q 162; *tøjær* L 355, Q 5, 87, 171; *tøjær* Q 83; *tøjær* Q 3; *tøjær* L 360, Q 4, 94; *tøjær* Q 82; *tøjær* Q 2; *tøjær* Q 2; *tøjær* Q 170; *tøjær* Q 84; *tøjær* L 356, 366, 368, 415, 417; *tøjær* L 317, 368; *tøjær* L 358, 416; *tøjær* L 367, 415; **tuierspag:** *tøjærpax* P 50, 52, 117, 118, 119, 172, 184; *tøjærpax* P 119; *tøjærpax* Q 78; *tøjærpax* P 50, 121, 176, Q 73, 157; *tøjærpax* Q 2, 71, 74, 75, 76, 157a; *tøjærpax* Q 159; *tøjærpax* P 180, Q 153, 156, 160; *tøjærpax* Q 156; *tøjærpax* Q 79; *tøjærpax* P 49, 182, Q 2a, 71, 76, 78, 79a; *tøjærpax* Q 71; *tøjærpax* Q 78; *tøjærpag* Q 1, 156; *tøjærpax* Q 80; *tøjærpax* P 174; *tøjærpax* P 182, 192, 193, Q 165; *tøjærpax* P 184; *tøjærpax* P 186; *tøjærpax* P 54, Q 77; *tøjærpax* P 55; *tøjærpax* Q 2, 72; *tøjærpax* P 56; *tøjærpax* Q 72; *tøjærpax* P 55; *tøjærpax* Q 2; *tøjærpax* P 55; *tøjærpax* Q 162; **pag:** *pax* P 50, 53, 57, 58, 107a, 117, 118a, 119, 120, 121, 171, 175, 177, 214, Q 71, 72, 73, 78, 162, 163, 167, 168, 177, 180, 181, 182, 188, 240, 241, 242; *pax* P 120, Q 162; *pax* Q 152; *pax* P 195, 218, Q 2, 2b, 156; **paghout:** *paxhouæt* P 214; **schaapstuiers:** *sxāpstøjær* L 354; **tuiershout:** *tøjærhōt* P 107a; *tøjærhōt* P 50; *tøjærhōt* Q 77; *tøjærhōt* Q 94; *tøjærhōt* Q 198b; *tøjærhouæt* L 0426; *tøjærhouæt* L 423, 424; *tøjærhouæt* L 112a; *tøjærhōt* Q 74; *tøjærhōt* K 358; *tøjærhouæt* L 372; *tøjærhōt* Q 156; *tøjærhouæt* L 373, 432; *tøjærhōt* Q 198b; *tøjærhouæt* Q 11; *tøjærhōt* L 294; *tøjærhouæt* L 426, 427, 430, 434, Q 14, 18, 20, 21, 97, 98, 99, 99*,

111; *tøjærhōt* Q 197; *tøjærhōt* P 45; *tøjærhōt* K 358 **klophout:** *klophōt* L 288a; *klophōt* L 360 **hout:** *houæt* Q 14; *hōt* Q 3; **kluppel:** *klōpal* Q 3a **tuiershaak:** *tøjærhōk* L 270; **kreng:** *kreng* K 358, L 46; **tuierspeel:** *tøjærpīl* Q 162; **peel:** *pīl* Q 162 *pīl* Q 162; **tuierspegel:** *tøjærpīgæl* Q 77; **pegel** *pīgæl* Q 163, 169; *pīgæl* Q 168; **stap:** *stap* I 427, 429a, 432, Q 10, 12, 14, 15, 88; *stap* I 0426, 429, 430, 432, 434, Q 14, 18a, 20, 21, 22 32a, 35, 97, 98, 111, 111*, 0112, 117a; *stap* I 427, Q 8, 33; **tuierspilot:** *tøjærplōt* P 188 *tøjærplōt* P 176a; **pilot:** *pilōt* P 214; *pēlōt* P 219 *plōt* P 176; *plōt* P 181; *plōt* P 171; *plōt* I 113, 171, 173; **piket:** *piket* P 211; *pekēt* P 212 de volgende woordtypen duiden op een ijzeren paal of pin: **tuiersijzer:** P 114, 115, 173, 179 *tøjærzær* Q 156; *tøjærzær* P 176; *tøjærzær* P 197 *tøjærzær* P 48; *tøjærzær* P 176a; *tøjærzær* Q 197 **tuiersijzerpilot:** *tøjærzærplōt* P 197; **tuierspik** *tøjærpek* Q 156; *tøjærpek* Q 80; *tøjærpik* Q 158; **pik** *pek* Q 158, 158a; **tuierspin:** *tøjærpen* L 244c *tøjærpen* L 320a; *tøjærpen* L 332; *tøjærpen* L 211 *tøjærpen* L 360; **pin:** *pen* L 266, 312, 332, Q 14 *pējn* L 269b; *penā* L 291; *pen* L 312.

15.6 SLEEPHOUT

(N 3A, 14h; N 14, 73b; JG 1c, 2c; monogr.)
[Hout waaraan het tuiertouw of de tuierketting is bevestigd. Door dit slepend stuk hout voor komt men dat koe of geit verstrikt raken in he touw of de ketting of dat zij bij de tuierspaas komen.]
sleephout: L 426, P 52, 180; *sleephouæt* L 289a 295, 318b, 322a, 373, Q 94b, 95, 98; *sleephouæt* I 295, 329, 332, 432, Q 18a, 20, 97; *sleephōt* I 107a; *sleephōt* L 312, 370; *sleephōt* L 282 *sleephōt* Q 156; *sleephouæt* P 222; *sleephouæt* C 193; *sleephouæt* P 186; *sleephouæt* L 215, 269, 271 *sleephouæt* L 244c; *sleephouæt* L 163, 164, 165 *sleephouæt* L 270; *sleephouæt* L 366; *sleephouæt* K 316 *sleephouæt* K 357, P 44; *sleephouæt* K 358; *sleephouæt* I 46; *sleephouæt* P 48; *sleephouæt* K 278; *sleephouæt* C 72; *sleephouæt* Q 78; *sleephouæt* P 49, 51, Q 71; *sleephouæt* Q 204a; *sleephouæt* Q 2a, 71; *sleephouæt* Q 7a *sleephouæt* Q 82; *sleephouæt* Q 2; *sleephouæt* Q 2; *sleephouæt* K 314; *sleephouæt* P 51; *sleephouæt* L 159a; *sleephouæt* P 55; *sleephouæt* Q 211; *sleephouæt* Q 2, 2b; *sleephouæt* I 121; *sleephouæt* Q 72; *sleephouæt* P 177; *sleephouæt* C 77; *sleephouæt* Q 178; *sleephouæt* Q 162; **sleepstek:** *sleepstēk* P 176a; *sleepstēk* P 176; *sleepstēk* L 332; **sleepstok:** *sleepstōk* L 286; **sleepstaak:** *sleepstāk* P 49; **sleeppaal:** *sleeppāl* L 355; *sleeppāl* L 330; **sleep:** *sleep* Q 9; *sleep* L 331; **spanhout:** *spanhouæt* Q 35, 95; *spanhouæt* Q 33, 101, 111 111*, 112a, 204a; *spanhōt* Q 207; *spanhōt* C 197, 203a, 207; *spanhōt* Q 0112, 112b, 113 117a, 204a; *spanhōts* Q 211; **spanstek:** *spanstēk* Q 207; **houtsplan:** *houætspan* Q 204a; **tuiershout:** *tøjærhouæt* L 320a; *tøjærhouæt* Q 9; *tøjærhouæt* Q 156;

tǫmārhat K 318; *tǫjārǫut* L 422, 423; *tǫjārǫilt* L 163, 163a; *tǫrhǫut* L 425; *tǫjārǫut* Q 193; *tǫjārǫut* L 318b, 321; *tǫjārǫt* Q 198b; *tǫjārǫut* Q 100; *tǫjārǫt* Q 198b; *tǫjārǫut* L 425, 0426, 427, 429, 429a, Q 14, 15, 18, 20, 21, 22, 32a, 33, 94b, 98; *tǫrhǫt* Q 97; *tǫrhǫt* L 268; *tǫrhǫt* Q 203; **tuierstek:** *tǫjārstek* L 372; **tuierstaak:** *tǫjārstāk* L 326; *tǫjārstāk* L 374; *tǫjārstāk* L 270; *tǫjārstāk* L 211, 288; *tǫjārstāk* L 290; **tuierpaal:** *tǫjārǫl* Q 100; **tuiersleep:** *tǫjārslēp* P 175; **tuierboom:** *tǫjārǫm* L 314; **tuier:** *tǫjār* L 319, 358; *tǫjār* Q 88, 96d; *tǫjār* L 289, 320, 320c; *tǫjār* L 371, 371a; *tǫjār* L 322, 387; *tǫjār* L 370; *tǫjār* L 369; *tǫjār* L 265; *tǫjār* L 359, 364, 367, 368, 416; *tǫjār* L 416, 417, 418; **stek:** *stek* L 321.

15.7 TUIERTOUW, TUIERKETING

(A 17, 20; N 3a, 14h; JG 1c, 2c; monogr.; add. uit N 14, 73b)

[Het touw of de ketting waarmee men de koe of de geit aan de tuierpaal vastmaakt.]

tuiertouw: L 115; *tǫjārtoū* L 289, Q 193; *tǫjārtoū* L 289, 327, 377; *tǫjārtoū* L 381, 381b, 383; *tǫjārtoū* L 329; *tǫjārtoū* L 215a, 291, 295; **spantouw:** *špantōū* L 429, 433, Q 103; **touw:** *toū* L 211, 271, 296, 381a, 381b, Q 95, 99; **tuier:** *tǫjār* L 288a; *tǫjār* L 244c, 246b, 248, 250, 268; *tǫjār* K 314; *toār* L 269; *tǫjār* L 269a, 293, 298, 318, 322, 325, 328, 373, 377, 378, 382, 434; *tǫjār* L 330, 375; *tǫjār* L 271, 320; *tǫjār* L 269, 291, 292; *tǫjār* L 192a, 210, 214, 214a, 245b, 267, 381a, Q 15; **tuierzeel:** *tǫjārzejl* Q 195; *tǫjārzejl* L 332, 377; *tǫjārzejl* Q 31; **spanzeel:** *španzēl* Q 33; *španzēl* Q 203; *španzēl* Q 197, 203a; **zeel:** *zēl* Q 3a, 202; *zēl* P 54, 177; *zēl* L 289a, 289*; *zēl* K 358, Q 178; *zejl* L 290, 292, 328, 377, 381a, 386, 428, Q 21, 96a, 101, 111*; *zijl* K 353, 357; *ziāl* P 107a; **zeeltje:** *zejlkā* L 289; **spankoord:** *špankoāt* Q 117a, 119; *špankoāt* Q 201; **koord:** *koāt* Q 121, 222; *kōāt* Q 222; *kōt* Q 208; **spansnoer:** *špansnōr* Q 38; **halsband:** *halsbantj* L 332; **tuierlijnd:** *tǫjārlijnt* L 214a; **lijn:** *līn* L 269, 271; *lajīn* P 177; **loenje:** *lujīn* Q 78, 162; *lujānt* P 222; de volgende woordtypen duiden op een tuierketting: **tuierketting:** *tǫjārketēj* L 423; *tǫjārketēj* L 163a, 423; *tǫjārketēj* P 50; *tǫjārketēj* L 413; *tǫjārketēj* L 325; *tǫjārketēj* L 322a, 329, 331; *tǫjārketēj* L 270; *tǫjārketēj* L 2109, 210, 211, 212a, 215a, 216, 216a, 244a, 245a, Q 14; *tǫjārketēj* L 265, 290; *tǫjārketēj* P 55; **ketting:** *ketēj* L 269, 269b, 270, 271, 282, 373, P 50, Q 14, 72a, 197, 203a; *ketēj* K 361, L 372, P 51, Q 72a, 96c; **tuierkettel:** *tǫjārketāl* P 188; *tǫjārketāl* Q 193; *tǫjārketāl* Q 76; *tǫjārketāl* Q 156; *tǫjārketāl* Q 77; **kettel:** *ketāl* P 176; *ketāl* Q 99, 162, 176a; *kētāl* Q 2; *ketāl* q 158; **leiketetting:** *lejketēj* Q 9; **spanketting:** *španketēj* Q 113a; **schachtel:** *šaxāl* Q 196, 196a.

15.8 TUIERHAMER

(N 14, 73b en 74; N 3A, 14h; A 17, 20; monogr.; add. uit N 14, 71; S 15)

[De zware, houten hamer waarmee men de tuierpaal in de grond drijft.]

tuierhamer: L 369, Q 94b, 95; *tǫjārǫmār* K 316; *tǫmārǫmār* K 358; *tǫmārǫmār* K 318; *tǫmārǫmār* K 278; *tǫjārǫmār* P 48; *tǫjārǫmār* Q 78; *tǫjārǫmār* Q 156; *tǫjārǫmār* L 163, 163a, 423, Q 9; *tǫjārǫmār* L 422, 423; *tǫjārǫmār* Q 193; *tǫjārǫmār* L 420; *tǫjārǫmār* L 372; *tǫjārǫmār* L 159a, 244c, 246, 247, 250, 0250, 268; *tǫjārǫmār* L 209, 210, 211, 212a, 216, 216a, 244a, 245a, 269; *tǫjārǫmār* L 289b, 320, 320a, 320c, 321a, 322, 326, 370, 371a, 373, 377, 379, 380; *tǫjārǫmār* Q 193; *tǫjārǫmār* L 371; *tǫjārǫmār* L 432; *tǫjārǫmār* L 317, 432; *tǫjārǫmār* L 318b, 321, 322, 322a, 374, 377, 382; *tǫjārǫmār* Q 198b; *tǫjārǫmār* L 294, 318b, 374, 382; *tǫjārǫmār* Q 198b; *tǫjārǫmār* L 163, 163b, 164, 165, 211, 214, 215, 266, 268, 270, 271, 290, 291, 295, 322a, 425, 426, 0426, 427, 429, 429a, 430, 434, Q 14, 18, 18a, 20, 21, 22, 32a, 97, 99*, 113; *tǫjārǫmār* L 265; *tǫjārǫmār* Q 162; *tǫjārǫmār* L 355, 355a; *tǫjārǫmār* Q 4; *tǫjārǫmār* Q 3; *tǫjārǫmār* L 360; **tuierhamel:** *tǫjārǫmāl* Q 156; *tǫmārǫmāl* P 44; *tǫjārǫmāl* K 359; *tǫjārǫmāl* Q 77; *tǫjārǫmāl* P 176a; *tǫjārǫmāl* P 213; *tǫjārǫmāl* L 414; *tǫjārǫmāl* P 175; *tǫjārǫmāl* P 107a, Q 71; *tǫjārǫmāl* Q 76; *tǫjārǫmāl* K 358; *tǫjārǫmāl* P 188; *tǫjārǫmāl* Q 88, 96d; *tǫjārǫmāl* P 222; *tǫjārǫmāl* P 222; *tǫjārǫmāl* L 324, 325, 330; *tǫjārǫmāl* L 292, 329, 331, 331b, 325, 387; *tǫjārǫmāl* L 270, 331, 332; *tǫjārǫmāl* L 326; *tǫjārǫmāl* K 357, P 45; *tǫjārǫmāl* Q 2, 2b; *tǫjārǫmāl* Q 2; *tǫjārǫmāl* P 55; *tǫjārǫmāl* Q 72; **klophamer:** Q 112a, 113; *klophāmār* K 278, L 282, 286, 314, Q 35; *klophāmār* L 355, Q 117a; *klophāmār* Q 211; *klophāmār* P 176; **spanhamer:** Q 98; *španhāmār* Q 0112, 117a; **koehamer:** *kūjhāmār* K 314; *kūjhāmār* Q 33; *kūjhāmār* Q 111, 112b; **paghamer:** *paxhāmār* Q 178; **paghamel:** *paxhāmāl* P 175; **riethamer:** *rīthāmār* Q 97, 111, 204a; **voorhamer:** *vōrhāmār* L 312; **vuisthamer:** *vūshāmār* Q 121c; **puisthamer:** *pūshāmār* L 295; **houten hamer:** *hōūtā hāmār* Q 100, 111*; *hōūtā hāmār* Q 101; *hōūtā hāmār* Q 197, 197a, 203a; **houteren hamer:** *hōūtārān hāmār* L 314; *hōūtārān hāmār* L 413; **hamer:** *hāmār* L 369; **tuierhout:** *tǫjārǫūt* P 175; *tǫjārǫūt* L 295; **klophout:** *klophōūt* L 317, 368b; *klophōūt* L 288, 288a, 289, 318b, Q 14; *klophōūt* L 416; *klophōūt* L 366; *klophōūt* L 360; **slaghout:** *šloaxhōt* Q 117a; **paaldrijver:** *pōldrīvār* L 289a.

ALFABETISCH REGISTER
van woordtypen en lemmatitels
(in hoofdletters)

A

- aambeien 95
aambetelen 95
aamsbetels 95
aandrinken 149, 153
aandrinker 15
aangaan 114
aangehouden koe 32
aangemolken vaars 76
aangestoken kwartier 91
AANGETASTE UIER 91
aangeteld, niet ~ 73
aangeven 114
aanhouden 148, 149
aankomen 114
aankomende vaars 25, 28
aanleiden 70
AANMELKEN 86
aanmelken 86
aannemen 114
aanspannen 86
AANSTIEREN 70
aanstieren 70
aanstieren, laten ~ 70
aanstropen 86
aantrekken 75, 86, 114, 149
aantrekker 76
aanvetten 149
aanwas 35
aardappelenmolen 160
aardappelenmolentje 160
aardappelloof 157
aardappelmachientje 160
aardappelmachine 160
AARDAPPELMOLEN 160
aardappelmolen 160
aardappelmolentje 160
aardappelpletter 160
aardappelsmolen 160
aarde, de kop in gen ~ steken 64
aarde, de kop in gen ~ zetten 64
aarde, in gen ~ stoten 64
aarde, met de kop in de ~ staan 64
aarden telder 127
aardgallen 158
aardmest 157
aas 152
abces 96
ABORTUS, VERWERPEN 87
achter aan de hand 42
achter bij de hand 43
achter, bij de hand ~ 42
achter, kwartier links ~ 42
achter, kwartier rechts ~ 43
achter, linkerkwartier ~ 42
achter links 42
achter, links ~ 42, 42
achter, links kwartier ~ 42
achter, links vierdel van ~ 42
achter, linkse deem ~ 42
achter, linkse kant ~ 42
achter, linkse kwartier ~ 42
achter, linkse vierdel ~ 42
achter mik links 43
achter rechterkwartier 43
achter, rechterkwartier ~ 43
achter rechts 43
achter, rechts ~ 43
achter, rechts kwartier ~ 43
achter, rechts ~ uier 43
achter, rechts vierdel van ~ 43
achter, rechtse deem ~ 43
achter, rechtse vierdel ~ 43
achter, speen links ~ 42
achter, speen rechts ~ 43
achter, uier aan de linkerkant van ~ 42
achter, uier aan de rechterkant van ~ 43
achter van de hand 42, 43
achter, van de hand ~ 43
ACHTERKLAUW 45
achterklauw 46
achterkwartier, links ~ 42
achterkwartier, linkse ~ 42
achterkwartier, rechts ~ 43
achterkwartier, rechtse ~ 43
achterschoen 46
achterste 39
achterste, bij de hands ~ kwartier 43
achterste deem 42, 42, 43
achterste deem links 42
achterste deem rechts 43
achterste, het ~ voor kalven 81
achterste, het ~ voor liggen 81
achterste, het ~ voor zitten 81
achterste klauw 46
achterste kwartier 42, 43
achterste kwartier links 42
achterste kwartier rechts 43
achterste linkerkwartier 42
achterste links 42
achterste, links ~ 42
achterste links kwartier 42
achterste linkse kwartier 42
achterste linkse schuif 42
achterste rechts 43
achterste, rechts ~ 43
achterste rechts kwartier 43
achterste rechtse deem 43
achterste rechtse kwartier 43
achterste rechtse schuif 43
achterste schoen 46
achterste schuif rechts 42
achterste teen 46
achterste van de hand 42, 43
achterste, van de hands ~ kwartier 42
achterste vierdel links 42
achterste vierdel rechts 43
achterteen 46
achterruier, links ~ 42
achtervers 46
achterwerk 39
aderen 44, 45
aderen, blote ~ 44
aderen, dikke ~ 45
aders, blote ~ 45
aders op de uier 45
af beginnen te zakken 74
af, bloed ~ 70
af, de banden ~ hebben 92
af, de pezen ~ hebben 92
af, het lijf ~ 89
af in de banden zijn 92
af, van de pees ~ zijn 92
af zijn 79
afbinden 19
afblazen 129
afdoen 151, 160
afdoen, room ~ 129
afdraagsel 77
afdraaien 82, 129, 135
AFDRAAIEN, HET KALF ~ 82
afdrijven 83
afgaan 74
afgaan, klaar ~ 77
afgaan, vuil ~ 86
afgang 94
afgang, aan de ~ zijn 94
afgang, de ~ hebben 94
afgedraaide melk 133
afgekalfde vaars 29
afgelaten melk 131, 134
afgemolken koe 117
AFGEROOMDE MELK 130
afgeroomde melk 130
afgestoken, hoorns ~ 35
afgeven 74
afgeven, klein vuil ~ 86
afgeven, vuil ~ 86
afgieten 129
afhalen 82
afhangend kruis 57
afhangende kont 57
afhangende vot 57
afhangskont 57
afhoeden 100
afkalven 80, 86
afknippen 19
afkomen van het klein vuil 86
aflaat 132
aflaten 128
aflaten, niet ~ 114
afleggen 80
afleggen, gaan ~ 80
afleggen, te vroeg ~ 78
aflopen 130
aflopen, laten ~ 130
afloper 132
afmaaien 160
afmaken 136
afmesten 151
afnemen 73
afnemen in de melk 74

afnemen van de melk 74
afrijten 160
afroffen 160
AFROMEN 128
afromen 128, 136
afromer 125, 127, 130
afromeren 128
afroom 131
afscheppen 129
afschepper 130
afschuimen 129
afschurgen 152
afsikkelen 160
afslaan 77
afslagen 152
afsmijten 86
afsnijden 83, 160
afspannen 164
aftandig 36
aftrekken 75, 82, 86, 159
afval 85, 158
afvaren 151
afwerken, alles ~ 88
afwerken, de koning ~ 87
afwerken, het lijf ~ 86, 88
afwerpen 86
afwerpsel 71
afwinden 83
afzagen 83
afzaten 128
afzetten, slijm ~ 77
ALGEMEEN, LOEIEN VAN DE KOE
IN HET ~ 60
alla 107, 108
alle tanden 36
allee 107
allee, allee 107, 108
alles afwerken 88
alles uitgooien 88
alles uitwerpen 88
alles, zich ~ uitduwen 88
allez jong kom 106
alpen 141
altijd, nog ~ vuil derafkomen 86
altijd, nog ~ vuil van haar
komen 86
amelsbetels 95
amelsbout 96
ANDERE, BRONSTIG OP ~ KOEIEN
SPRINGEN 63
andere, doorlaten naar een ~
weide 102
andere, in een ~ weide doen 102
andere, in een ~ weide jagen
102
andere, naar de ~ weide brengen
102
andere, (op een) ~ weide zetten
102
andere paal geven 164
andere, van de ene na de ~ reep
doen 164
anderhalfjarige 18
angelbetelen 96

angelbeten 96
angelblutsen 96
angelbouten 96
angelbulten 96
angelbutsen 96
angelen 95
angelknobbelen 96
angelknobbels 96
angels 95
angelsbetel 96
angelsbetelen 96
angelsbeten 96
angelsboutelen 96
angelsbouten 96
angelsbulten 96
angelsbutsen 96
angelsteek 96
angelswormen 96
apprehensie maken 80
arbeid hebben 80
arbeid krijgen 79, 80
arbeid maken 80
arbeiden 80
ardens 7
ardens koetje 4
ardense 10, 10
arme melk 120
armoedig kalfje 59
armoedje 59
arrangeren, de stal ~ 157
artist 150
as 141
avanceren 75

B

baan 48
baan, witte ~ voor haar kop 11
baar 127, 128, 130, 138, 143
baarmoeder 49
baarmoeder, de ~ uitwerpen 88
baarmoeder, het aan de ~ hebben
92
baarmoeder, kronkel in de ~
hebben 81
baarmoeder, met de ~ uit 89
BAARMOEDER, UITPERSEN VAN DE
~, PROLAPSUS UTERI 88
BAARMOEDER VAN DE KOE 49
baarmoer 49
baas 56
babystier 20
BAK OM BOTER IN TE KNEDEN
141
bakje 161
bakje, houteren ~ 162
bakkesbrand 100
balken 61
ballen 52
balvat 140
band 109
bandeloos 70
BANDEN 37
banden 37, 37
banden, af in de ~ zijn 92
banden, de ~ af hebben 92
banden, de ~ los hebben 63
banden, door de ~ zijn 92
banden, los in de ~ zijn 92
banden, zwakke ~ 88
bandloos zijn 92
bandpezen 38
BANEN, ZWARTBONTE KOE MET
SCHERP GESCHIEDEN WITTE
EN ZWARTE ~ 9
bankje 113
barst in de klauwen 97
barsten, op het ~ staan 93
barsten, op ~ staan 93
bastard 4
batsbenen 37
batsen 38, 38
batsenbenen 37
batsenknoken 37
bed 49, 83, 84
beddenmelk 120
bedmelk 120
BEDORVEN MELK 90
bedorven melk 90, 123
beemd 157
beenduivel 56
beenman 56
beest 3, 24, 27
beest, dragend ~ 28
beest, fors ~ 55, 56
beest, geblokt ~ 55, 56
beest, goed ~ 4, 56
beest, goedgeveld ~ 56
beest, gust ~ 29
beest, guste ~ 30
beest, jong ~ 153
beest, kapot ~ 152
beest, kapotte ~ 152
beest, laag ~ 57
beest, leeg ~ 31, 117
beest, los ~ 30
beest, mager ~ 58
beest, ongezond ~ 58
beest, schoon ~ 55
beest, slap ~ 58
beest, stuk van een ~ 55
beest van het stamboek 21
beest, vet ~ 20
beest voor het mest 32
beest, wild ~ 4
beest, wreed ~ 115
beest, zwaar ~ 55, 56
beesten 1, 2, 148, 148
beesten, de ~ onderschieten 157
beesten hebben 148
beesten, kudde ~ 148
beesten, spier ~ 2
beesten, stal ~ 2, 148
beestendokter 150
beestengoed 158
beestenkoopman 106
beestenmaster 106
beestenvel 54

beestenvetter 106
 beester 148
 beginn 9
 begijnenkop 8
 beginnen te komen 75
 beginnen te uderen 75
 beginnen te uieren 75
 behangen koe 55
 behouden 72, 76
 BEHOUDEN, NIET ~ 73
 behouden, niet ~ 70, 73, 77
 bekken 37
 bekwaam 15
 bekwaam voor te winnen 28
 bel 76
 belken 61, 62
 bella 107
 benen, lange ~ 56
 berekening, in ~ komen 79
 berenklaauwen 97
 berenvot 15, 56
 berg, langs de ~ gaan 104
 berta 107
 besmettelijk verschieten 78
 besmettelijk verwerpen 78
 bespringen 63
 best melkbeest 59
 beste melkkoe 59
 bet 107
 bet, blaas ~ de poten 82
 bet drie demen 43
 bet, koe ~ drie demen 116
 bet, koe ~ een pedigree 6
 bet, koe ~ een ster 10
 bet, koe ~ een ster voor de kop 10
 bet, koe ~ gevlekte poten 11
 bet, koe ~ korte poten 57
 bet, rol ~ een zwong 140
 bet, witte koe ~ een rode kop 7
 betje 107
 beugel 52
 beuken 60, 62, 63, 64
 beurs 52
 bevangsel 145
 BEVRUCHT, BIJ DEKKING ~ 72
 BEVRUCHT, NIET ~ 70
 bewaarpot 127
 bewerken 141
 bewerken, botter ~ 141
 bezet 161
 bies, de ~ opsteken 63
 biesschaarsel 157
 biest 90, 119
 BIESTMELK 119
 biestmelk 90, 119
 biestromen 119
 biestmolen 161
 biezemen 63
 biezzen 63, 63, 157
 biezzenmelk 119
 bij de hand achter 42
 bij de hand voor 42
 bij de hands achterste kwartier 43
 bij de hands voorste kwartier 43
 bij de stier zetten 70
 BIJ DEKKING BEVRUCHT 72
 bijeendoen 160
 bijeengeschoten melk 123
 bijeenhalen 160
 bijeenscharen 160
 bijhoef 46
 bijhouden 149
 bijkans droogstaan 74
 bijklauw 46
 bijklauwtje 46
 bijkomen 75, 114
 bijkomen in de uier 75
 bijnemen 114
 bijpoot 46
 bijschoen 46
 bijuieren 75
 bijvemen 114
 bijwinnen 114
 bijzool 46
 bil 15, 72
 BILLEN 38
 billen 37, 38
 billenman 56
 bindel 111, 161
 binden, op de tuier ~ 164
 binden, touw voor de staart op te ~ 111
 bindtouw 111
 birzen 63
 bisten 63
 bitsen 63
 blaar 8, 9, 10, 11, 48
 blaar, zwarte ~ 10
 blaarkoe 10
 blaarkoe, gebilde zwarte ~ 10
 blaarkoe, rode ~ 8
 blaarkop 7, 8, 8, 9, 10, 11
 blaarkop, gebilde rode ~ 8
 blaarkop, rode ~ 8, 8
 blaarkop, zwarte ~ 9, 10
 blaaroger 10
 blaartje 8
 BLAAS 146
 blaas 76, 82, 83
 blaas bet de poten 82
 blaas, eerste ~ 82
 blaas, het op haar ~ hebben 100
 blaas, kou op de ~ 100
 blaas met de pootjes 82
 blaas met de poten 82
 blaas, tweede ~ 82, 83
 blaas, verlamming van de ~ 100
 blaasentzündung 100
 blaasje 76
 blaasontsteking 100
 blader 38, 48, 48, 157
 blader, droge ~ 157
 bladeren 157
 bladeren, droge ~ 157
 bladerlover 157
 bladermaag 47, 48, 48
 bladermest 157
 bladerstro 156
 bladerstrooisel 156
 bladerstrouwsel 156
 blaken 61, 62
 blaren 99, 157
 blaren in de muil 99
 blarenkrankte 99
 blaten 61, 62
 blätter 48
 blättermaag 48
 blauw 10
 blauwe 10
 blauwe melk 120, 132
 blauwe, melk van een ~ koe 12
 blauwe oger 8
 blauwe romen 120
 blauwgrijs 10
 blazen, de room van ~ 129
 bleekrode 7
 bleekrood 7
 bleekwit 8
 bleke 7, 7, 8
 bleke koe 7
 bleke rode 7
 BLES 48
 bles 8, 9, 10, 34, 48, 48, 49, 100
 bles, koe met ~ 10
 bles, koe met een ~ 10
 bles, lange ~ 10, 48
 bles, rode ~ 7
 bles, witte ~ 10, 48
 blesje 10, 34, 48, 48
 bleskoe 10
 bleskop 10
 blijvende tanden 36
 bliksemslinger 48
 blits 105
 bloed 70
 bloed aan de staart 70
 bloed af 70
 bloed, het ~ 90
 bloedader 44
 bloedaderen 44
 BLOEDADERS 44
 bloedaders 44
 bloeden, (het) ~ 70
 BLOEDGANG 70
 bloedgang 70
 bloedziekte 90
 bloeien 75
 bloem 7, 8
 blok 147
 blok, schone ~ van een koe 55
 blok, vierkantige ~ 55
 blote 58
 blote aderen 44
 blote aders 45
 bochel 58
 bocht 83, 85
 bodem 39

boek 48
 boekjes 48
 boeknaag 48
 BOEKPENS 48
 boekpens 48
 boer 106
 boer met vetweiden 106
 boer zijn hemd 128
 boerderij 148
 boeren 148, 149
 boerenbotter 145
 boeten 19
 boks 38, 39, 127, 128
 boks van moeder 127
 boks van pastoor 128
 bokstoel 113
 bol, de ~ laten zien 88
 bondduur 21
 bondstier 21
 bondvar 21
 bonen 146
 bonenstaak 58
 bonk 56
 bonk van een koe 56
 bont 6
 bonte 6, 7, 7, 7, 9, 9, 10, 10, 107
 bonte hollander 9
 bonte koe 6, 7, 7, 7, 9, 9, 10, 10
 bonte koe met (een) rode kop 7
 BONTE KOE MET RODE KOP 7
 BONTE KOE MET ZWARTE KOP 9
 bonte koe met zwarte kop 9
 bonte, lichte ~ 7
 bonte met een rode kop 7
 bonte zwarte 9
 BOOG 141
 boog 141
 boogpees 141
 boom 83
 boomstrooisel 156
 boomwollen lapj 125
 boontjes 146
 boren 63
 boren, in de grond ~ 64
 borst 36
 borstel 34, 39
 borstknook, vel aan de ~ 36
 borstkruis 36
 borstkwab 36
 bos 34
 bosgras 156
 bosje 34
 bosselenstruu 155
 bosspellen 156
 bosstro 156
 bosstrooi 156
 bosstrooisel 156
 bosstrouwsel 156
 BOTER 143
 boter 127, 143
 BOTER, BAK OM ~ IN TE KNEDEN 141
 boter, (de) ~ maken 136
 boter, de ~ opmaken 136
 boter draaien 135
 BOTER INLEGGEN 144
 boter inmaken 144
 boter insteken 144
 BOTER, KLOMP ~ 144
 boter kneden 141
 boter, kroeg voor ~ te stoten 137
 BOTER OPMAKEN 144
 boter stoten 134
 boterbaar 127, 138, 143
 boterbak 143
 boterdoek 125
 boterduppen 138
 boteren 136
 boterkneder 143
 boterknop 44
 boterkom 134, 143
 boterkroeg 137
 BOTERKUIP 134
 boterkuip 134, 142
 boterkuipje 134
 boterlamp 134
 BOTERLEPEL 143
 boterlook 142
 boterloop 134, 142
 boterlopertje 142
 botermelk 120, 132, 134
 botermolen 139, 140, 141
 boterplank 143
 boterpot 127, 137
 boterrad 140
 boterschijf 139
 boterschotel 127, 134, 143
 BOTERSOORTEN 144
 boterstamper 139
 boterstand 136
 boterstomper 139
 boterstoter 138
 boterteil 127, 128, 134, 142
 botertelder 127
 boterton 140
 botervaatje 143
 botervat 134, 136, 140, 140
 boterzeeffje 125
 botertzij 125
 botter 143
 botter bewerken 141
 botter draaien 135
 botter drogen 141
 botter, een stukje ~ 144
 botter inleggen 144
 botter inmaken 144
 botter insteken 144
 botter inzouten 144
 botter karnen 136
 botter klatsen 141
 botter kneden 141
 botter maken 136, 141
 botter opmaken 144
 botter opsteken 144
 botter rollen 136
 botter slaan 136
 botter standen 136
 botter stoten 134
 botter uitwerken 141
 botter wassen 141
 botter wegen 141
 botter werken 136
 botter zouten 144
 botterbaar 138
 botterbaar, deksel van de ~ 139
 botterbak 143
 botterbuut 143
 botterkarn 138
 botterkit 138
 botterkleursel 145
 botterkneder 143
 botterkneedkom 143
 botterkneedlepel 143
 botterkom 143
 botterkroeg 137
 botterkroegje 137
 botterkuil 139
 botterkuip 142
 botterkuipje 143
 botterlepel 143
 botterloop 142
 botterloopje 142
 botterloot 142
 botterloper 142
 bottermelk 145
 bottermelk, het water van de ~ 134
 bottermolen 139, 140
 botterplateel 143
 botterplets 143
 botterpot 137, 140
 botterrad 140, 141
 botterrol 138, 140, 140
 botterschaal 143
 botterscheplepel 143
 botterschijf 139
 botterschotel 143
 botterspaan 143
 botterstaf 139
 botterstamper 139
 botterstand 136, 139, 140, 140, 141, 143
 botterstander 139
 bottersteek 143
 botterstek 139
 botterstok 139
 botterstoker 138
 botterstomper 139
 botterstoot 138
 botterstoter 138
 botterstotertje 138
 botterteil 142
 bottertijn 138, 143
 bottertijntje 143
 botterton 138, 140, 140
 bottertonnetje 143
 bottertoren 140

bottertrog 143
 bottervaatje 136
 bottervangsel 145
 bottervat 136, 140, 140, 143
 bottervat, houten ~ 143
 bottervloot 143
 bottervlootje 143
 botterwip 141
 bout 151
 boutangels 96
 bovenlijn, slechte ~ 58
 box, kalf in een ~ 15
 boxkalf 15
 braai 40
 brabander 9
 braddel 94, 158
 braddelmolen 160
 brakken 64
 bral 32
 bral zijn 92
 brallen 61, 62, 62
 brand 75, 91, 98
 brand in de uier 90
 brandharige koe 10
 brandvoskoe 10
 bratselmolen 160
 brede dikke 56
 BREDE TANDEN 36
 brede tanden 36
 breed gebit 36
 breekmachine 161
 breekmolen 161
 breektanden 36
 breken 64
 breker 161
 brekerd 161
 brengen, naar de andere weide ~
 102
 BRENGEN, VOORTIJDIG EEN
 LEVEND KALF TER WERELD ~
 77
 bret 139, 139
 breustig 69, 69
 breuzelingen 158
 brijmachientje 160
 brijssel 160
 brijsselknoest 162
 brijsselkuil 160
 brijselmachine 160
 brijselmolen 160
 brijselmolentje 160
 brijsselskuil 162
 brijsselskuis 160, 162
 brijsselmolen 160
 brijsselskuil 162
 brijsselmachine 160, 161
 brijsselmolen 160
 brijsselpan 162
 bril, witte met een ~ een op 8
 bril, zwarte met een ~ een op 10
 brillkop 8
 broeien 64
 broeiketel 162
 broeipot 162

broek 39, 55, 56, 72, 128
 broek, pastoor zijn ~ 128
 broekje 18
 broeksgras 156
 brok van een koe 56
 brokkelen 158
 brokkelhoorns 34
 brokkelmachine 160
 brokkelmolen 160
 brokken 158
 bronstig 69, 69
 BRONSTIG OP ANDERE KOEIEN
 SPRINGEN 63
 broodje 84
 brosse 34
 brosse hoorns 34
 bruin 6, 7, 10, 10
 bruine 10, 10
 bruine koe 7, 10
 brul 29, 30, 32, 69, 69, 70, 72,
 92, 92
 brul, de ~ hebben 92
 brul zijn 92, 95
 BRULKOE 92
 brulkoe 32, 72, 92
 BRULLEN 62
 brullen 60, 62, 62, 64
 bruls 70
 bruls zijn 92
 BRULSE KOE 32
 brulse koe 30, 92
 BRULZIEKTE 92
 brulziekte 92
 brutspot 162
 bruut 92
 buidel 18, 52
 buier 17
 buiert 17
 bul 17, 17, 106
 bul, jonge ~ 18
 bulken 61, 62
 bulles 17, 106
 bulletje 17
 bult 58
 bulten 96
 bultenaar 58
 bultige koe 58
 bultrug 58
 butsen 96
 buut 143
 byjou 108

C

capuchon 108, 108
 CASTREREN 18
 castreren 19
 cementdoek 125
 centrifuge 130, 133, 140, 140
 centrifugemelk 133
 charmante koe 55
 chinese klauwen 97
 concourskoe 56
 concoursvar 22

contrarie liggen 81
 controlekoe 4
 crameu 127
 crème 127, 128
 cremeusemelk 133
 creperen 152
 creveren 152
 cromptremachine 160
 cuve 127

D

da kom da 107
 da, kom hier ~ 107
 daar zijn van haar tijd 79
 dan, kom hier ~ 107
 darm 59
 DARMEN 146
 dè 107
 dè, dè 107, 108
 dè, dè, dè 107, 108
 dè dè kom 107
 dè, kalfje ~ 108
 dè kalfje dè 108
 dè, klein ~ kom 107
 dè kom 107, 107
 dè, kom ~ 107, 108
 dè kom dè 107, 108
 dè kom dè dè 107
 dè, kom ~ dè dè 107
 dè, kom hier ~ 107, 107
 dè kom hier dè 107
 dè, kom hier ~ dè 107, 107
 dè, kom ~ kom dè 107
 dè, mè ~ 107
 dè, mie ~ 107, 108
 dè, mietsje ~ kom 108
 dè, moe ~ 107
 dè, moetsje ~ 107, 108
 dè moetsje dè 107
 dè, moetsje ~ dè 107, 108
 dè moetsje dè kom 108
 dè, moetsje ~ kom 107, 108
 dè, moetsje ~ kom dè 108
 dè, moetsje kom ~ dè dè 108
 dè, mutsje ~ 108
 dè, niepje ~ dè 108
 deem 41, 49
 deem, achterste ~ 42, 42, 43
 deem, achterste ~ links 42
 deem, achterste ~ rechts 43
 deem, achterste rechtse ~ 43
 deem, dode ~ 117
 deem, dove ~ 117
 deem, één valse ~ 116
 deem, kapotte ~ 117
 deem, knop in een ~ 117
 deem, kwade ~ 117
 deem, lamme ~ 91, 117
 deem, linkse ~ achter 42
 deem, linkse ~ voor 41
 deem, ontstoken ~ 117
 deem, rechtse ~ achter 43
 deem, rechtse ~ voor 42

deem, slappe ~ 117
deem, slechte ~ 117
deem, toeë ~ 117
deem, verdroogde ~ 117
deem, verloren ~ 117
deem, verspeelde ~ 117
deem, verstopte ~ 117
deem, voorste ~ 42, 43
deem, voorste ~ links 41
deem, voorste ~ rechts 42
deem, voorste rechtse ~ 42
deem, vuile ~ 117
deem, zwerende ~ 91
deemopening 44
dek 139
dek van de stand 139
DEKBARE VAARS 25
dekbare vaars 25, 27
dekduur 21
dekkel 139
dekkel, holteren ~ 139
DEKKEN 70
dekken 63, 69, 70, 70
dekken, eerste keer ~ 70
dekken, laten ~ 69, 70
dekken, voor het eerst laten ~ 70
DEKKING, BIJ ~ BEVRUCHT 72
dekrijp 28, 69, 69
dekrijp rind 27, 28
dekrint 28
deksel 139
deksel van de botterbaar 139
DEKSEL VAN DE KARNTON 139
dekstier 21
dekstiertje 21
dekvaars 28
dem, vierdel met een ~ 41
demen, bet drie ~ 43
demen, drie ~ 43, 116
demen, een met drie ~ 43
demen, koe bet drie ~ 116
demen, koe met drie ~ 116
demen, koe met twee ~ 117
demen, maar drie ~ 43
demen, met de drie ~ 116
demen, met drie ~ 43
demen 41
demen, ouwer met drie ~ 43
demen, twee ~ 117
demen, twee valse ~ 117
demen, udder met drie ~ 43
demen, uier met drie ~ 43
demer 116, 117
dennaalden 156
dennenaalden 156
dennenspangen 157
dennenspelden 156
dennenspielen 156
dennensporen 157
dennestrooisel 156
dennestrouwsel 156
derafkomen, nog altijd vuil ~ 86
derondergooien, strooi ~ 157
deruitdraaien 83
deruitlopen 115
DIARREE 94
die 108
die kom 107
die, kom ~ 107
die menne die die 107
die met lang poten 56
diepe 57
diepe koe 56
diepe miltkuilen 49
diepe rug 58
dier, jong ~ 153
DIER, JONG VAN EEN ~ 152
dier, kapot ~ 152
dieren 2, 148
DIEREN, RESTEN VAN HET ETEN
VAN ~ 158
diik 76
diik, het ~ 128
dik staan 93
dik, te ~ zijn 93
dik voeren 153
dik vol 76
dik zijn 93
dikbil 15, 20
dikgebouwde koe 55
dikke aderen 45
dikke, brede ~ 56
dikke, geen ~ melk 120
dikke knieën 60
dikke koe 56, 57
dikke kont 37
dikke melk 123, 134
dikke platte koe 56
DIKKE, VOORPOTEN MET ~ KNEIËN
60
dikke wei 133
dikke, zure melk 123
dikpotige 57
ding, verarmoed ~ 59
dingen, kwade ~ 85
dochter 4
dode deem 117
dode speen 117
dode tet 117
dode vrucht 79
doek 125
doek van de zij 125
doekje 125
doekje katoen 125
doekje, zuiver ~ 125
doen 153
doen, de weide op ~ 105
doen drinken 153
doen, in een andere weide ~ 102
doen, op de vetweide ~ 105
doen, tochtig ~ 63
doen, van de ene na de andere
reep ~ 164
dol zijn 100
dolle hond 100
dollen 37
donker 6
donker kalf 15
donkerbont 6
donkerbruin 10
donkerbruine 7
DONKERBRUINE KOE 10
donkerbruine koe 6, 10
donkerrode 6
donkerrode koe 6
DONKERRODE, ROODBONTE KOE
VAN HET ~ TYPE 6
donkerrood 6, 10
donkerroodbonte 6
dood kalf 79
dood kwartier 117
doodgaan 152
door de banden zijn 92
doordoen 129
doordraaien 129, 135
doordraaier 130
dooreenschieten, stronten ~ 157
doorfokte, geen ~ koe 4
doorgang, aan de ~ 94
doorgang, aan de ~ zijn 94
doorgedane melk 132
doorgedraaide kliits 132
doorgedraaide melk 132
doorgefokte 6
doorgegaan 72
doorgehouden koe 32
doorgejaagde melk 132
doorgeroomde melk 123
doorgeven, niet ~ 114
doorgezakte 57, 58
DOORGEZAKTE, KOE MET SLAPPE,
~ RUG 57
doorgezakte rug 58
doorgieten 124
doorlaten naar een andere weide
102
doorloper 32
doornen 157
doorzijen 124
dop 88
dop, de ~ laten zien 88
doppen 37
dorsen 80
douche 162
douchelepel 162
dove deem 117
draad 76, 77
draad, de ~ inhebben 94
draad, lopige ~ 71
draad, willige ~ 71
draad, witte ~ 71
draag 88
draag, de ~ laten zien 88
draag, de ~ uitduwen 88
draag uitwerpen 88
draagmoeder 49
draagmoer 49
draagmoer, de ~ laten zien 88

draagmoer, eruitkomen van de ~ 88
 draagsel 76, 77
 draagster 49
 draagzak 49
 draaien 81, 129, 135
 draaien, boter ~ 135
 draaien, botter ~ 135
 draaien, een slag ~ liggen 81
 draaien, met het machien ~ 83
 draaien, op de rug ~ 81
 draaien, over haar rug ~ 81
 DRAAIENDE KARNTON 140
 draaiëren 37
 DRAAIERS 37
 draaiers 37
 draaistand 140
 draaivaatje 140
 draaivat 130, 140, 140
 drabben 141
 dracht 49, 88
 dracht, de ~ zien 89
 dracht, een wrong in de ~ hebben 81
 dracht, half ~ zijn 77
 dracht, voor de ~ komen 78
 DRACHTIG 76
 drachtig 76, 76
 DRACHTIG, NIET ~ 73
 drachtig rind 28
 drachtig rund 28
 DRACHTIG, VROUWELIJK RUND DAT VOOR DE EERSTE KEER ~ IS 28
 drachtige maal 28
 drachtige vaars 28
 draden 77
 draf 158
 dragen, niet ~ 77
 dragen, over tijd ~ 79
 dragend 76, 76
 dragend beest 28
 dragend, kennelijk ~ 76
 dragend rind 28, 76
 dragend, wijd ~ 76
 dragende maal 27, 28
 dragende maal die al honingt 76
 dragende vaars 28, 29, 76, 87
 drankenschepper 162
 drankmolen 160
 dranknoest 162
 drankriek 162
 drankschepper 162
 drees 100
 drek 151
 dreselen 100
 dresen 100
 dretsen 100
 drie, bet ~ demen 43
 drie, de ~ weken om 72
 drie demen 43, 116
 drie, een met ~ demen 43
 drie, koe bet ~ demen 116
 drie, koe met ~ demen 116
 drie, maar ~ demen 43
 drie, maar ~ tetten 44
 drie, met de ~ demen 116
 drie, met ~ demen 43
 drie, ouwer met ~ demen 43
 drie, over (de) ~ weken 72
 drie, udder met ~ demen 43
 drie uier 44
 drie, uier met ~ demen 43
 drie weken 72
 drie weken over 72
 drie weken voorbij 72
 drieboek 111
 driede kwartier 42
 driedeem 43, 91, 116
 driedeems 43
 driedeemse 43, 116
 driedeemse koe 116
 driedeemsuier 43
 driedemuier 43
 driedemer 43, 91, 116
 driedemig 43
 driedemige 116
 driedemige uier 43
 driehoek 111
 driekantige 44
 driekronen 128
 driekronenpot 138
 driekroonse pot 128
 drieling 44, 116
 driepit 44
 driepoot 113
 driepootje 113
 drieslag 44, 116
 DRIESPEEN 43, 116
 driespeen 43, 116
 driespeender 43
 driespener 43, 116
 driespenig 43
 driespenige 44
 driesteek 44, 116
 driestekel 44, 116
 drietip 116
 drietomp 44
 drietoom 116
 drietop 116
 driftig 69
 drijfwerk 141
 drijt 94
 drijt, aan de ~ 94
 drijven 80
 drinken 153
 drinken, doen ~ 153
 drinken, laten ~ 153
 drinken, vet ~ 153
 drinken, voor te ~ 15
 drinker 15
 drinkkalf 15
 drinkmatten 15
 drinkschep 162
 droge 117
 droge blader 157
 droge bladeren 157
 droge, guste, ~ 117
 droge, guste koe 117
 droge hoorns 34
 droge klauwen 98
 DROGE KOE 117
 droge koe 117
 droge manse koe 117
 droge mutten 79
 drogen, botter ~ 141
 droog beginnen te staan 74
 droog 74
 droog gaan staan 74
 droog kalf 79
 droog worden 74
 droogbank 113
 droogleggen 152, 155
 droogmaken 114
 DROOGREK 113
 droogrek 113
 DROOGSTAAN 74
 droogstaan 74, 74
 droogstaan, bijkans ~ 74
 droogstaande, guste koe 117
 droogstaande koe 117
 droogt 113
 droogzetten 74
 droogzetten, haar eigen ~ 74
 droogzetten, zich ~ 74
 drupsel 134
 drupwater 134
 dubbele 57
 duim 46
 duisterrode 6
 dun 120
 dun, het ~ 134
 dun schijten 94
 dunne, aan de ~ 94
 dunne, aan de ~ zijn 94
 DUNNE MELK 120
 dunne melk 120, 132
 dunne mest 94
 duppen 127, 128
 durenkalf 17, 18
 durenkalfje 17
 durenkloten 52
 durenpin 52
 durenpink 52
 durenpriek 52
 durenschacht 52
 duur 16, 17, 18
 duur, de eerste keer naar de ~ gaan 70
 duur, een ~ wat prijs heeft 22
 duur gaan 69
 duur, gekeurde ~ 21, 22
 duur, gekroonde ~ 21
 duur, geprimeerde ~ 21
 duur, ingeschreven ~ 21
 duur, jonge ~ 18
 duur, naar de ~ gaan 69
 duur, uitgeprimeerde ~ 21
 duur, vette ~ 20

duurtje 17, 18, 20
duwen 76, 80

E

echt melksoort 59
echt melktype 59
echte melkkoe 59
echte tanden 36
écrémeuse 130
één valse deem 116
eenjarig 14
eenjarig kalf 15
eenjarige 14
EENMAAL, KOE DIE ~ HEEFT
GEKALFD 29
eenwinter 14, 27, 87
eerst, voor het ~ laten dekken
70
eerste 29, 116
eerste blaas 82
eerste, (de) ~ keer melken 86
eerste, de ~ keer naar de duur
gaan 70
eerste kalf 28, 76
eerste kalfkoe 28
eerste keer dekken 70
eerste keer winnen 70
eerste koe 27, 28, 29, 30, 76
eerste, koe van haar ~ kalf 29
eerste kwartier 42
eerste kwartier links voor 41
EERSTE, LEGE ~ KOE 30
eerste, lege ~ vaars 30
eerste maal 28, 29, 116
eerste manse koe 30
eerste melk 120
eerste rind 28
eerste tanden 36
eerste vaars 28, 29, 29, 30, 76,
87
eerste vaars die mans is 30
eerste, voor de ~ keer laten
springen 70
eerste, voor de ~ keer laten stie-
ren 70
eerste, voor de ~ keer laten win-
nen 70
eerste, voor de ~ keer leiden 70
EERSTE, VROUWELIJK RUND DAT
VOOR DE ~ KEER DRACHTIG IS
28
eerste waterblaas 82
eersteklas koe 56
eersteling 28, 76, 87, 116
eersteling, lege ~ 30
eersteling, muntige ~ 30
eersteling van het tweede kalf
31
eerstetje 29
egger 161
eifelbotter 144
eigeld 76, 77

eigen, haar ~ droogzetten 74
eigen, van ~ kweek 4
eikenblader 157
eikenstrooi 156
eikenstrouwsel 156
einden 2
eiwit 92
ellender 59
ellendig schrankeltje 59
els 107
emmerbank 113
ene nieuwe tuier geven 164
ene noster 151
(ene) uit stamboek 21
ene, van de ~ na de andere reep
doen 164
ene van het stamboek 21
ENTER 14
enter 14
eringen 67
eruitdraaien 83
eruitkomen van de draagmoer
88
eruitwerken, het lijf ~ 88
eten 158
ETEN, RESTEN VAN HET ~ VAN
DIEREN 158
etter 90
etter, gele ~ 91
etterdracht 92
euter 41
expert 150
ezelskruis 57

F

fabrieksmelk 133
fabrieksromen 133
fak 47, 47
feestjesmelk 132
felgebouwde koe 55, 56
felgemaakte 56
felle koe 55
felle melkkoe 59
ferme koe 55, 55
fiets 132
fijne, geen ~ hoorns 34
fijne koe 55
fijne spier 59
fijne zij 125
filter 125, 125
FILTER IN DE MELKZEEF 125
filterpapier 125
filttertje 125
filtervodge 125
filtreerpapier 125
flak 64
flanellen lapje 125
flank 40
flapje 84
flat 64
flater 64
flats 65

flauwe melk 120
fledder 65
fledder, aan de ~ 94
fleur 92
flessenvuller 58
flinke koe 55, 55
floche 39
fluit 120
fluitenmelk 132
fluitersmelk 132
fluitjesbier 132
fluitjesmelk 120, 132
fluitmelk 132
foek 132
foeks 132
foetsj 130, 132
foetsjmelk 132
foetsmelk 132
fokken 148
FOKKEN, VEE ~ 148
fokstier 21
fors beest 55, 56
fors, koe met ~ postuur 55
forse 55, 56
forse koe 55
FORSGEBOUWDE KOE 55
forgesgebouwde koe 55
forsige 55
fourage 158
franse 57
friese koe 9, 9
fris gekalfde koe 87
frisgekalfde koe 116
friskalvige koe 87
frismelkende koe 116
frisse 87
frisse koe 87, 116
frisse vaars 116
frou 34, 34
fuge 133
fugemelk 133

G

gaan 100
gaan afleggen 80
gaan, de eerste keer naar de duur
~ 70
gaan, (de melk) laten ~ 115
gaan, droog ~ staan 74
gaan, duur ~ 69
gaan hoeden 103
gaan kalven 79, 80
gaan kalveren 79
gaan, langs de berg ~ 104
GAAN, MEER MELK ~ GEVEN 113
gaan, met de koe naar de stier ~
69
gaan, naar de duur ~ 69
gaan, naar de stier ~ 70
gaan, naar de var ~ 70
gaan, op de vetweide laten ~
105

gaan, over tijd ~ 79
 gaan, varre ~ 70
 gaan, weer melk ~ geven 114
 gaaslapje 125
 gaatjes, holteren wicken met ~ 139
 gaffel 162
 gaffeltje 162
 galderen 61, 62
 gans, niet ~ zijn 92
 ganse rode 8
 ganse zwarte 9
 gareel 111
 gat 51
 gauw, kom ~ 107, 107
 geavanceerd worden 74
 gebarsten klauw 98
 gebastaardeerde 4, 9
 gebeugelde rug 58
 gebit 36
 gebit, breed ~ 36
 gebit, groot ~ 36
 gebit, volzet ~ 36
 gebleven, gust ~ 30
 geblokt beest 55, 56
 geblokte 57
 geblokte koe 55, 60
 GEBOGEN, KOE MET ~, OPGEZETTE RUG 58
 geboortekoek 84
 geboortevlies 83
 geboren, te vroeg ~ zijn 79
 gebilde rode blaarkop 8
 gebilde zwarte blaarkoe 10
 gebruiken, machine ~ 83
 gecontroleerde koe 4
 gecontroleerde, nog ~ koe 4
 gedekt, toch niet ~ zijn 77
 gedoen 148
 gedoopte melk 132
 gedraaid liggen 81
 gedraaid zitten 81
 gedraaide 55
 gedraaide melk 123
 gedreesde melk 123
 gedrezen melk 123
 gedrongen koe 55, 57
 gedronken kalf 15
 gedroogde wazen 157
 geelbonte 7
 geen dikke melk 120
 geen doorfokte koe 4
 geen fijne hoorns 34
 geen graden geven 120
 geen, nog ~ tanden 36
 geen soort 4
 geen stamboekoe 4
 geen vet 120
 geerd 105
 gefietste 132
 gefietste melk 132
 gegaan, niet vol ~ 73
 gegeten, iet scherp ~ hebben 94

GEHEEL, RODE KOE MET ~ WITTE KOP 8
 GEHEEL, ZWARTE KOE MET ~ WITTE KOP 9
 gehotselde melk 123
 gehottelde melk 90
 gehouden, gust ~ koe 32
 geit 56, 59, 117
 geitenbenen 60
 geitenbenen, koe met ~ 57
 gek 69, 69
 gek in de kop zijn 100
 GEKALFD, KOE DIE EENMAAL HEEFT ~ 29
 GEKALFD, KOE DIE PAS ~ HEEFT 86
 GEKALFD, KOE DIE TWEEMAAL HEEFT ~ 30
 gekalfd rind 29
 gekalfd, fris ~ koe 87
 gekalfd koe 87, 116
 gekalfd, tweemaal ~ vaars 31
 gekalfd vaars 29, 116
 gekalfd, vers ~ 87
 gekalfd, vers ~ koe 30, 87
 gekeerde melk 123
 gekeurd 21
 gekeurde 21
 gekeurde duur 21, 22
 gekeurde koe 6
 gekeurde looi 21
 gekeurde springduur 21
 gekeurde stier 21
 gekeurde var 21
 gekleurde koe 8
 geklonterde melk 123
 gekloven hoof 98
 gekloven poot 98
 gekloven schoenen 98
 geknikte rug 58
 GEKOOKTE, VEL OP ~ MELK 128
 gekroonde duur 21
 gekroonde var 21
 gekruiste koe 4
 gele 7
 gele etter 91
 gele koe 7
 geleg, op het ~ 148
 gelijkschieten, de stal ~ 157
 gelijnde 55
 gelijnde koe 55
 gels 92
 gemaakte koe 55
 gemachiende melk 133
 gemakkelijk geven 115
 gemattelde melk 123
 gemest, vet ~ 15
 gemook 47
 gen, de kop in ~ aarde steken 64
 gen, de kop in ~ aarde zetten 64
 gen, in ~ aarde stoten 64
 gen, op ~ rug werpen 81
 genoeg, vet ~ 15

gepakt, niet ~ 73
 geplekkerde 8, 10
 geplekkerde koe 7, 8, 11
 geplekkerde, zwart ~ 9
 geplekte 7, 8, 9, 11
 geplekte koe 9
 geplekte kop 8
 geplekte, zwart ~ 8
 gepokkelde koe 58
 geprimeerde 21
 geprimeerde duur 21
 GEPRIMEERDE STIER 21
 geprimeerde stier 21
 geprimeerde var 21
 geraams 152
 geraamsel 152
 geraamte 58, 152
 gereed 15
 gereed voor te slachten 15
 gereed zijn 79
 gerei 148
 GERONNEN MELK 122
 geronnen melk 123
 geroomde melk 131
 GESCHIEDEN, ZWARTBONTE KOE MET SCHERP ~ WITTE EN ZWARTE BANEN 9
 gescheurde klauw 97
 gescheurde tenen 97
 gescheut 91
 gescheut in de uier 90
 geschift 51, 90
 geschoten melk 123
 gesel 105
 GESLACHTSRUPE KOE 28
 gesleten hoof 98
 geslons 85
 gesloten koe 55
 gesneden oom 19
 gespan 164
 gespannen staan 75
 gespikkelde 7, 8
 gespleten hoof 98
 gespleten klauwen 98
 gespleten tenen 98
 gespleten voeten 98
 gespuitmarmiet 162
 gestabileerde koe 57
 gesterde koe 11
 gestijfd 93
 gestijgd 93
 gestipte 9
 gestoten melk 122
 gestreepte 9, 11
 gestreepte, koe met ~ kop 11
 gestreepte, zwart ~ 9
 get scherps gevreten hebben 94
 get scherps inhebben 94
 get, zich ~ ingevreten hebben 94
 getapte melk 132
 getekende 99
 getekende koe 5

getrokken melk 132
getsj 132
geunzen 62
geven, andere paal ~ 164
geven, een tuier ~ 164
geven, ene nieuwe tuier ~ 164
geven, geen ~ geven 120
geven, gemakkelijk ~ 115
geven, goed ~ 114
geven, haar melk los ~ 115
geven, los ~ 115
geven, meer ~ 114
geven, meer melk ~ 113
GEVEN, MEER MELK GAAN ~ 113
geven, melk ~ wie een lei 120
geven, natuur ~ 75, 77
geven, nieuwe tuier ~ 102
geven, slijm ~ 86
geven, strang ~ 115
geven, taai ~ 115
geven, weer melk gaan ~ 114
gevlamde koe 9
gevlekte, koe bet ~ poten 11
gevlekte poot 11
gevleug 75
gevreten, get scherps ~ hebben
94
gevreten, ijzer ~ hebben 93
gewillig 69
gewone koe 4
gewonnen 72
gewoon 81
gewrongen liggen 81
gezette 55
gezette koe 55
gezijde melk 132
gezonken koe 57
gezuiverd, zich niet ~ hebben 92
gezwel 75, 96
gezwollen knieën 60
gier kalfje 59
gieremelk 132
giraf 56
girs 132
gitzwarte 9
goed 15, 81
goed beest 4, 56
goed, (de melk) ~ laten komen
115
goed, de poten zitten ~ 81
goed, de stal ~ schieten 157
goed geven 114
goed komen 81
goed laten lopen 115
GOED LIGGEN 81
goed liggen 81
goed melksoort 59
goed model 55, 56, 56
goed modellige koe 56
goed, niet te ~ liggen 81
goed rind 28
goed soort 55, 56
goed soort koe 55, 56

goed, te ~ strouwen 157
goed, vaars die ~ is voor te lei-
den 25
goed, van ~ maaksel 55
goed vette koe 56
goed vleestype 56
goed voor de slacht 15
goed voor het slachthuis 15
goed voor te slachten 15
goed voor te springen 28
goed voor te stieren 28
goed, zich niet ~ melken 115
goed zitten 81
goede, een ~ uier maken 75
goede koe 4, 55, 55, 57
goede melkkoe 59
goede soort 55
goede tanden 36
goede, ten ~ liggen 81
goede, ten ~ zitten 81
goede, twee ~ tetten 117
GOEDE VLEESKOE 56
goede vleeskoe 56
goedgeblokte 55
goedgebouwde koe 55
goedgekeurde 21
goedgelijnde 55
goedgemaakte 55
goedgeschoten koe 55
goedgeveesde 56
goedgeveesde koe 56
goedgevoerde koe 56
goedgevormde 55
goedgevormde koe 55
goedgevlamde koe 55
goedgeweld beest 56
goedsoortige 55
goedsoortige koe 55, 57
gorzen 150
grachtstrooisel 156
graden, geen ~ geven 120
graden, melk met min ~ 120
graden, melk met weinig ~ 120
graden, melk zonder ~ 120
graden, niet veel ~ hebben 120
graden, slecht in de ~ 120
graden, weinig ~ 120
gras 156
grasbotter 144
grashoest 95
graskoorts 95
graskramp 95
graslappen 156
grasmaag 48
grasvlokken 157
grasziekte 95
graszoden 156
grazelen 100
GRAZEN 100
grazen 100, 103, 105
grazen, laten ~ 103
greta 107
grillig 69

grillige uier 91
groezen 157
GROND, DE ~ OMWOELEN 63
grond, de ~ omwoelen 64
grond, in de ~ boren 64
grond, koe die laag aan de ~
staat 57
grond, koe kort in de ~ 57
grond, koe kort voor de ~ 57
groot gebit 36
groot rund 25, 28
groot stuk 55
grootmoeder 58
grote hakken 60
grote koe 56
grote maag 47
grote tanden 36
grote teen 47
grove 55
grove koe 55
gruimelen 158
gruimels 158
guld 76
gust 30, 32, 70, 73
gust beest 29
gust gebleven 30
gust gehouden koe 32
gust rind 29
guste 32, 72, 117
guste beest 30
guste, droge 117
guste, droge, ~ koe 117
guste, droogstaande, ~ koe 117
GUSTE KOE 28
guste koe 30, 31, 32, 72, 117
guste maal 29, 30
guste schot 30
guste vaars 29, 30
gusteling 29, 30
gustige vaars 29

H

haagstro 156
haagstrooi 156
haagstrooisel 156
haagstrouwsel 156
haaksels 48
haam 111
haampje 111
haar eigen droogzetten 74
haar melk laten lopen 77
haar melk los geven 115
haar moeilijk laten melken 115
haar niet laten melken 115
haar tijd door 72
(haar) tijd zijn 79
haar vaardig maken 79
haar zuiveren 86
haarworm 98
haarzij 125
haasje 59
hacht 109

hak 46
 hakken 37
 hakken, grote ~ 60
 hakken, kromme ~ 60
 hakken, lange ~ 60
 hakkenkoe 57
 hakkenschijter 57
 hakkerige koe 57
 hakkige koe 57
 hakkige stand 60
 hakpoten 60
 haksel 155
 hakselketel 162
 hakselmand 161
 halen 83, 160
 halen, met (het) machien ~ 83
 halen, met het machientje ~ 83
 half dracht zijn 77
 half ingeschreven 4
 half ras 4
 half registratie 4
 half stamboek 4
 half wilde 4
 half wilde koe 4
 HALFBLOED 4
 halfbloed 4
 halfster 108
 halfter 108
 hallo kom 107
 halsband 167
 HALSTER 108
 halster 108, 109, 111
 halter 108, 111
 halve koe 4
 halve stamboekkoe 4
 halve tuiier 164
 halve witte 7
 hamel 72
 hamer 167
 hamer, houten ~ 167
 hamer, houteren ~ 167
 hand, achter aan de ~ 42
 hand, achter bij de ~ 43
 hand, achter van de ~ 42, 43
 hand, achterste van de ~ 42, 43
 hand, bij de ~ achter 42
 hand, bij de ~ voor 42
 hand, van de ~ achter 43
 hand, van de ~ voor 43
 hand, voor aan de ~ 42
 hand, voor bij de ~ 43
 hand, voor van de ~ 42, 43
 hand, voorste bij de ~ 43
 hand, voorste van de ~ 42
 hands, bij de ~ achterste kwartier 43
 hands, bij de ~ voorste kwartier 43
 hands, van de ~ achterste kwartier 42
 hands, van de ~ voorste kwartier 42
 hanenkot 57
 hangend kruis 57
 hangend staartbeen 57
 hangende kont 57
 hangetige vot 57
 hangevot 57
 hanggat 57
 hangkoe 57
 hangkont 57
 hangkruis 57
 hangrug 58
 hangvot 57
 hans 106
 hard 115
 hard in de uier krijgen 75
 hard kwartier 91
 hard melken 115
 hard, zich ~ laten melken 115
 harde, een ~ voor te melken 115
 harde vellen 48
 hare koning stoten 87
 HAREN TUSSEN DE HOORNS 34
 harenbos 98
 harenworm 98
 haring, magere ~ 58
 HART 146
 hart 35, 48, 146
 hart, ijzer aan het ~ 93
 hart, ijzer aan het ~ hebben 93
 harspel 139, 141, 141
 haverenkop 161
 haverkorf 161
 HAVERKORFJE 161
 havermaat 161
 havermaatje 161
 havermand 161
 havermandje 161
 haverpot 161
 haverspint 161
 haverspintje 161
 haverstruu 155
 haverzak 161
 hazenleger 49
 hazenpoten 60
 hazewindhond 59
 heel rode 8
 heem, moer ~ 108
 heet 69
 hefboom 83
 heggestrooisel 156
 heggestroouwsel 156
 hegstrooisel 156
 hegstroouwsel 156
 hei 156
 heilappen 156
 heiligheid 90, 92
 heiplaggen 156
 heistrouwsel 156
 heivlaggen 156
 heks, kromme ~ 57
 hel voer 158
 hela 107
 HELLEND, KOE MET ~ KRUIS 57
 helm 83
 hemd, boer zijn ~ 128
 hemd van pastoor 127
 hens 17
 hents 91
 herd 105
 herfse 9, 9
 herfse koe 9, 9
 herjagen 101
 HERKAUWEN 65
 herkauwen 67
 herknauwen 67
 herleiden 101
 herloopse vaars 29
 herlopen 73, 73, 77
 herlopig 73
 hermalen 67
 hermelken 114
 hermelken, zich ~ 114
 herpaggen 164
 herpalen 164
 herpiketten 164
 herschieten 157
 hertenkoe 56
 hertuieren 101, 164
 herweiden 101
 herzetten 101, 164
 herzijen 114
 het aan de baarmoeder hebben 92
 het op haar blaas hebben 100
 hete tanden 36
 heupen 37, 37, 37, 37, 38
 heupen, kleine ~ 37
 heupknobbels 37
 heuvelrug 58
 hiel 46
 HIELEN, KOE MET VER UITSPRINGENDE ~ 57
 hielen, kromme ~ 60
 HIELEN, VER UITSPRINGENDE ~ 61
 hiem, moer ~ 107
 hier 107, 108
 hier, dè kom ~ dè 107
 hier, kom ~ 107
 hier, kom ~ da 107
 hier, kom ~ dan 107
 hier, kom ~ dè 107, 107
 hier, kom ~ dè dè 107, 107
 hier, kom ~ moetsje 108
 hier, kom ~ sjè sjè 107
 hier maal, hier maal 107
 hier moe hier moe ho 107
 hier moer 107
 hier moer, hier moer 107
 hier, mutsje kom ~ 108
 HIJGEN 67
 hijgen 67
 hinder, links ~ 42
 hinder, rechts ~ 43
 hinderpoot 46
 hinderwaarts liggen 81
 hippen 164
 hirken 67
 ho, hier moe hier moe ~ 107
 hoeden 102, 164
 hoeden, gaan ~ 103

hoeden, los ~ 103
 HOEDEN VAN KOBIEN 102
 hoeder 104
 HOEF 146
 hoef 45, 47, 146
 hoef, gekloven ~ 98
 hoef, gesleten ~ 98
 hoef, gespleten ~ 98
 HOEF VAN DE KOE 45
 hoefziekte 98
 hoek 164
 hoepelman 141
 hoesten 67
 hoeven, lange ~ 97
 hoeven, volle ~ 97
 hof 148
 hoge 56
 hoge koe 56
 hoge rug 58
 hoge steel 56
 hokkalf 15
 hokkeling 15, 20
 hokselmachine 161
 hollander, bonte ~ 9
 hollands ras 6, 9
 hollands, zwart ~ 9
 hollandse 6, 9
 holle koe 49
 hollen 63
 holteren dekkel 139
 holteren kom 143
 holteren lepel 143
 holteren wieken met gaatjes 139
 hond, dolle ~ 100
 hond, razende ~ 100
 hond, razetige ~ 100
 hond, razige ~ 100
 hond, woeste ~ 100
 hondje 59
 HONDSOLHEID 100
 hondsolheid 100
 hondsrug 58
 HONGER, LOBIEN VAN DE KOE VAN
 ~ 62
 honingen, dragende maal die al
 ~ 76
 hoofdas 141
 hoofdsel 108
 hoog, koe die ~ op de poten staat
 56
 hoog, koe wat ~ op de poten 56
 hoog kruis 57
 hoogbeen 56
 hoogbeender 56
 hoogbeenkoe 56
 hoogbenige koe 56
 HOOGDRACHTIG 76
 hoogdrachtig 76
 hoogdragend 76
 hooggedraaide melk 122
 hoogpoot 56
 hoogpoter 56
 hoogpotige koe 56
 hooi 157
 hooien 160
 hoorn 33, 45, 147
 hoorn, jonge ~ 35
 hoorn, levendige ~ 35
 hoorn, ring in de ~ 34
 hoorn, ring van de ~ 34
 hoorn, stuk ~ 35
 hoorn, tweede ~ 35
 hoorn uit 35
 HOORN VAN DE KOE 33
 hoornenring 34
 hoornpit 35
 hoornring 34
 hoorns afgestoken 35
 hoorns, brosse ~ 34
 hoorns, droge ~ 34
 hoorns, geen fijne ~ 34
 HOORNS, HAREN TUSSEN DE ~ 34
 hoorns, in de ~ slaan 114
 hoorns, in de ~ trekken 114
 hoorns, kapotte ~ 34
 hoorns, krabben in de ~ 34
 hoorns, krabben op de ~ 34
 hoorns, kromme ~ 34
 hoorns, kwade ~ 34
 hoorns, mismaakte ~ 34
 hoorns, misvormde ~ 34
 hoorns, ring om de ~ 34
 hoorns, ring op de ~ 34
 hoorns, rotte ~ 34
 hoorns, slappe ~ 34, 34
 hoorns, slechte ~ 34
 hoorns, sleten ~ 34
 hoorns, sleten op de ~ 34
 hoorns, stompe ~ 34
 hoorns, stompen van ~ 34
 hoorns, uitgestoten ~ 34
 hoorns, versleten ~ 34
 hoornstomp 35
 hoornteken 34
 hoorntje 35, 46
 hoornwortel 35
 hoppele koe 9
 horing 33
 horzelbulten 96
 horzelknobbelen 96
 houden 148, 149
 houden, niet ~ 77
 HOUDEN, VEE ~ 148
 houden, voor de melk ~ 148
 HOUDER VAN SLACHTVEE 105
 houpe 34
 hout 166
 hout, mager ~ 58
 houten bottervat 143
 houten hamer 167
 houten kom 143
 houten lepel 130
 houten pateel 162
 houten plets 130
 houten raampje 111
 houten teil 130
 houteren bakje 162
 houteren hamer 167
 houtspan 166
 hozer 162
 hugel 127
 hui 134
 HUD 54
 huid 54
 huidschilferen 96
 huidschilfers 96
 huiduitslag 96
 huidwormen 96
 huilen 62
 huisje 151
 hut, ju ~ 107
 I
 ida 107, 107
 iet scherp gegeten hebben 94
 ijssel, maas-rijn~ 7
 ijsselvee, maas-rijn~ 7
 ijzer 93
 ijzer aan het hart 93
 ijzer aan het hart hebben 93
 ijzer, (een/het) ~ inhebben 93
 ijzer gevreten hebben 93
 ijzer hebben 93
 ijzer in de maag 93
 ijzer in de pens 93
 ijzer in de pens hebben 93
 ijzer in de zak 93
 ijzertje, een ~ inhebben 93
 in berekening komen 79
 in, (het) scherp ~ 94
 in, niks ~ kunnen krijgen 77
 in vorm slaan 144
 ineengelopen melk 123
 ingeschreven 21
 ingeschreven duur 21
 ingeschreven, half ~ 4
 ingeschreven koe 4, 5
 ingeschreven, koe ~ in de keur-
 boek 5
 ingeschreven, niet ~ 4
 ingeschreven, niet ~ koe 4
 ingeschreven stier 21
 ingeschreven var 21
 ingevreten 94
 ingevreten, zich get ~ hebben
 94
 INGEWANDEN 146
 inhebben, de draad ~ 94
 inhebben, een ijzertje ~ 93
 inhebben, (een/het) ijzer ~ 93
 inhebben, get scherp ~ 94
 inhebben, (het) scherp ~ 93
 INHEBBEN, SCHERP ~ 93
 inhebben, wind ~ 93
 inhouden 114
 INHOUDEN, DE MELK ~ 114
 INLEGGEN, BOTER ~ 144
 inleggen, botter ~ 144
 innaken, boter ~ 144
 innaken, botter ~ 144
 inscharen 101

insteken 144
insteken, boter ~ 144
insteken, botter ~ 144
invreten, wat ingevreten hebben
94
inzouten, botter ~ 144
irgelen 67
irken 65

J

jaarlijkse ring 34
jaarling 12, 14, 18, 25, 27, 27
jaarling, volle ~ 27
jaarlingetje 14, 27
jaarlingsduur 18
jaarlingvaarsje 27
JAARRING 33
jaarring 34
jaarsling 76
jaarsling, verse ~ 76
jaarsling, volle ~ 76
jagen 63, 67
jagen, in een andere weide ~
102
jagen, op de weide ~ 105
jammeren 62
janken 62
jarig rind 27, 28, 29
jarig rund 14
jarige 14
jarige stier 18
je, kom ~ kom je 107
jeuken 63, 153
jeukhout 153
jeukpaal 153
joks 132
jong 4, 152
jong, allez ~ kom 106
jong beest 153
jong dier 153
jong, kom ~ 106
jong, kom ~ kom jong 106
jong, kom maar ~ 106, 107
jong stiertje 18
JONG VAN EEN DIER 152
JONG VAN EEN RUND 4
jonge bul 18
jonge duur 18
jonge hoorn 35
jonge koe 27, 28, 29, 30
jonge stier 18
jonge var 18
jongelen 80
jongen 80, 153
jongetje 153
jonghoorn 35
jonghoortje 35
jouwen 61
ju hut 107
juist liggen 81
juist, niet ~ zitten 81
juist zitten 81
juk 57, 111

jukje 111
jukraam 111
juksen 153

K

kaar 161
kaas 134
kaas, witte ~ 134
kaasmelk 134
kaasnat 133
kaaspoeder 145
kaasstremsel 145
kaaswater 133
kaasweek 133
kaaswei 133
kaasweik 133
kaasweit 133
KADAVER 152
kadaver 152
kaf 155, 157
kak 151, 158
kaken 61
kakken 150
KALF 11
kalf 4, 11, 13, 25, 25, 27, 107
kalf, aan de ~ zijn 79
kalf achter het veken 15
kalf, donker ~ 15
kalf, dood ~ 79
kalf, droog ~ 79
kalf, eenjarig ~ 15
kalf, eerste ~ 28, 76
kalf, eersteling van het tweede ~
31
kalf, gedronken ~ 15
KALF, HET ~ AFDRAAIEN 82
kalf in een box 15
kalf, kapot ~ 79
KALF, KNIEBAND VOOR EEN STIER
OF ~ 108
kalf, koe met tweede ~ 30
kalf, koe van haar eerste ~ 29
kalf, koe van haar tweede ~ 30
kalf, koe van (het) tweede ~ 30
kalf, kwak ~ 13
KALF, LOEIEN VAN DE KOE OM HET
~ 62
KALF, MAGER ~ 58
kalf, mager ~ 58
KALF, MANNELIJK ~ 17
KALF, MANNELIJK ~ DAT VAN TAN-
DEN BEGINT TE WISSELEN 17
kalf, muntig ~ 30
kalf, nuchter ~ 13, 15, 79
kalf, nuchteringe ~ 13
kalf op vetbak 15
KALF, PASGEBOREN ~ 12
kalf, plat ~ 13
kalf, platgeboren ~ 13
KALF, ROEP- EN LOKWOORD VOOR
HET ~ 107
kalf, schier ~ 59
kalf, schraal ~ 59

kalf, slecht ~ 59
kalf, stenen ~ 79
kalf, stierig ~ 17
kalf, tweede ~ 31
kalf, vaars van tweede ~ 31
kalf, van (het) tweede ~ 31
kalf, verdroogd ~ 79
KALF, VERDROOGDE ~ 79
kalf, vers ~ 13
kalf, verschoten ~ 29
kalf, versgeboren ~ 13
kalf, versgevalen ~ 13
kalf, versteend ~ 79
kalf voor te drinken 15
kalf voor te masten 15
kalf voor te vetten 15
KALF, VOORTIJDIG EEN LEVEND ~
TER WERELD BRENGEN 77
KALF, VROUWELIJK ~ 24
KALF, VROUWELIJK ~ DAT VAN
TANDEN BEGINT TE WISSELEN
27
kalfbel 76
kalfblaar 76
kalfblaas 76
kalfje 12, 13, 25, 59, 107
kalfje, armoedig ~ 59
kalfje dè 108
kalfje, dè ~ dè 108
kalfje, gier ~ 59
kalfje, kom ~ 107
kalfje, mager ~ 59
kalfje, miserabel ~ 59
kalfje, nuchter ~ 13
kalfje, onnozel ~ 59
kalfje, schamel ~ 59
kalfje, schier ~ 59
kalfje, schijtig ~ 59
kalfje, schraal ~ 59
kalfje, schrimpel ~ 59
kalfje, slap ~ 59
kalfje, slecht ~ 59
kalfje, teer ~ 59
kalfje, vers ~ 13, 116
kalfje, versgevalen ~ 13
kalfje, zwak ~ 59
kalfjeskrankheid 90
kalfjesmelk 120
kalfjesziekte 90
kalkoe 30, 87, 116
kalkoe, eerste ~ 28
kalkoe, melk van een ~ 120
kalkmaal 27
KALFMACHINE 83
kalfmachine 83
kalfring 34
KALFSBEL 76
kalfsbel 76
kalfsbrood 84
kalfsjuk 111
kalfskoe 116
kalfskoe, tweede ~ 30
kalfskoek 84

kalfskrankheid 90
 kalfskrankte 90
 kalfslekel 76
 kalfsmachine 83
 kalfsmelk 120
 kalfsnet 83
 kalfspees 76
 kalfsring 34
 KALFSVLIES 83
 kalfsvlies 83
 kalfsziekte 89
 kalft, koe die voor de tweede
   keer ~ 30
 kalftandjes 36
 kalfvaars 29, 76
 kalfzak 83
 kalfziekte 89
 KALFZIEKTE, MELKZIEKTE 89
 kalkhoorns 34
 KALVEN 80
 kalven 80
 kalven, aan het ~ zijn 79
 kalven, gaan ~ 79, 80
 kalven, het achterste voor ~ 81
 kalven, moeten ~ 80
 kalven, op het ~ staan 79
 kalven, op het ~ zijn 79
 kalven, op ~ staan 79
 kalven, te vroeg ~ 78
 kalven, tekens van ~ 34
 kalven, voor (haar/de) tijd ~ 77
 kalven, voortijdig ~ 78
 kalven, vroeg ~ 78
 kalven, zich vaardig maken voor
   te ~ 77
 kalverbed 83
 kalverbrood 84
 kalveren 80
 kalveren, gaan ~ 79
 KALVEREN, LOBIEN VAN ~ 63
 KALVEREN, MELKGEBIT VAN ~ 36
 KALVEREN, MUILKORF VOOR ~
   110
 kalvergebit 36
 kalverhaam 111
 KALVERJUK 111
 kalverkoopman 106
 kalverkorf 111
 kalverkorfje 111
 kalverkrankheid 90
 kalverkrankte 90
 kalverkrop 88
 kalverkrop, de ~ laten zien 88
 kalvermachientje 83
 kalvermachine 83
 kalvermandje 111
 kalvermaster 106
 kalvermelk 120
 kalvershoortje 35
 kalversmelk 120
 kalversring 34
 kalverstanden 36
 kalverstier 17
 kalvertanden 36
 kalvertandjes 36
 kalverzak 49
 kalverziekte 89
 kameel 58
 kameelrug 58
 kamharen 34
 kamizool 55
 kamrad 141
 kan 88
 kan, de ~ laten zien 88, 88
 kant, linkse ~ 42, 42
 kant, linkse ~ achter 42
 kant, linkse ~ voor 42
 kant, rechtse ~ 43, 43
 kantstrooisel 156
 kapot beest 152
 kapot dier 152
 kapot kalf 79
 kapotgaan 152
 kapotte beest 152
 kapotte deem 117
 kapotte hoorns 34
 kapotte prij 152
 kapsel 157
 kapstek 58
 kapstok 57, 58, 59
 karn 138
 karnboog 141
 karnbuut 143
 karndek 139
 karndeksel 139
 KARNEMELK 120
 kamemelk 122
 KARNEN 134
 karnen 135
 karnen, botter ~ 136
 karner 139
 karnknuppel 139
 KARNMOLEN 139
 karnmolen 140
 karnpols 139, 139
 karnrad 140
 karnrolvat 136
 KARNSCHIJF 139
 karnschijf 139
 KARNSTAF 138
 karnstaf 139
 karnstand 136
 karnstek 139
 karnstok 139
 karnton 138
 KARNTON, DRAAIENDE ~ 140
 karntrommel 140
 KARNVAT 136
 karnvat 136
 karnwip 141
 karperrug 58
 kast van een koe 56
 katoen, doekje ~ 125
 katrol 83
 kattenrug 58
 kauwen 67
 kau-
   wen, nering ~ 67
 kauwen, opnieuw ~ 67
 kauwen, weder ~ 67
 kauwen, weer ~ 67
 kazenweek 133
 kazenwei 133
 keelbraai 36
 keer, (de) eerste ~ melken 86
 keer, de eerste ~ naar de duur
   gaan 70
 keer, eerste ~ dekken 70
 keer, eerste ~ winnen 70
 keer, koe die voor de tweede ~
   kalft 30
 keer, tweede ~ vaars 31
 keer, voor de eerste ~ laten
   springen 70
 keer, voor de eerste ~ laten stie-
   ren 70
 keer, voor de eerste ~ laten win-
   nen 70
 keer, voor de eerste ~ leiden 70
 KEER, VROUWELIJK RUND DAT
   VOOR DE EERSTE ~ DRACHTIG
   IS 28
 keesknobbels 90
 kegel 76
 keken 61, 62, 62
 kel op de nieren 100
 kemel 56, 58
 kemelrug 56, 58
 kemelsrug 58
 kemmel 158
 kempenaar 7
 kempisch 7
 kempisch ras 7
 kempische 7, 7
 kempische koe 7, 7
 kenef 111
 kennelijk 76
 kennelijk dragend 76
 keren 81
 KEREN, STROOISEL ~ 157
 kermen 62
 KERN 34
 kern 35
 ketel 162
 ketelschep 162
 kettle 167
 ketten 108
 ketting 108, 167
 keulse pot 128, 138
 keulse stenen pot 138
 keurboek, koe ingeschreven in
   de ~ 5
 keurvar 21
 keutel 151, 158
 keutelen 151
 keutels 151
 keuteltjes 151
 kiebe 107
 kijken, (de) koning laten ~ 87

- kijken, de koningskop laten ~ 88, 88
kijken, het lijf laten ~ 87
kijken of ze natuur in de uier heeft 75
kind 4
kistenkalf 15
kistkalf 15
kittelaar 88
klaar 15
klaar afgaan 77
klaar, nog niet ~ zijn 86
klaarmaken 152
kladders 151
klak 105
klam 76
KLAM TREKKEN 75
klam trekken 75
klammaal 76
klamme 76
klammen 19
klamtrekker 76
KLAMVAARS 76
klamvaars 76
klap 105
klaren, (het) ~ 71
klas 56
klasbeest 56
klaskoe 6, 55, 56
klassenkoe 56
klassige koe 56
klater 120
klatsen 141, 158
klatsen, botter ~ 141
klatsjes 158
klauw 45, 47
klauw, achterste ~ 46
klauw, gebarsten ~ 98
klauw, gescheurde ~ 97
klauwen, chinese ~ 97
klauwen, droge ~ 98
klauwen, gespleten ~ 98
klauwtje 46
klauwzeer 99
KLAUWZEER, MOND- EN ~ 99
klauwzeer, mond- en ~ 99
klauwziekte 99
klauwziekte, natte ~ 98
kleerode 8
kleien 158
klein 153
klein, afkomen van het ~ vuil 86
klein de kom 107
klein vuil 85, 86, 92
klein vuil afgeven 86
kleine 153
kleine heupen 37
kleine koe 57
kleine melk 132
kleine mutten 13
kleine tanden 36
klem 95
klemmen 19
klets 105
kleuteren 100
klibberblaas 82
kliefpoot 98
klink 51
klinkpaal 165
klits 132
klits, doorgedraaide ~ 132
klitsmelk 132
klomp 147
KLOMP BOTER 144
klonk 45, 147
klonter 144
kloof, de ~ opzetten 19
kloofpoot 98
klooftenen 98
klophamer 167
klophout 166, 167
klos 46
kloten 52
kloven 97
kluppel 166
knabbelen 67
knagen 67
knauwelen 158
knauweles 158
knauwels 158
knauwen 67
knauwen, (de) nirk ~ 67
knauwen, nering ~ 67
KNEDEN 141
kneden 141
KNEDEN, BAK OM BOTER IN TE ~ 141
kneden, boter ~ 141
kneden, botter ~ 141
kneder 143
kneebak 143
kneebret 143
kneedkom 143
kneedlepel 143
kneedschotel 143
kneedvloot 143
knieband 108
KNIEBAND VOOR EEN STIER OF KALF 108
kniebanden 109
kniebandje 109
kniebes 108
knieën, dikke ~ 60
knieën, gezwollen ~ 60
KNIEËN, VOORPOTEN MET DIKKE ~ 60
knieënband 109
knieënhak 109
kniehak 109
kniehalchter 109
knielap 109
kniepoot 109
kniepoten 109
knieriem 109
kniezeel 109
kniezelen 109
knijp 132
knijpen 19, 141
knippen 19, 19
knirwels 158
knobbel 75
knobbelen 90
knobbelen op de rug 96
knobbels 37, 60, 90, 96
KNOBBELS IN DE UIER 90
knoden 90, 96
knoei 71, 77, 86
knoeien 77, 78, 86, 92
knoeien, (het) ~ 71
knoesels 96
knoest 35
knoesten 34
knoken 37, 37
knoken, straffe ~ 60
knop 25
knop in een deem 117
knopen 96
knoppen 90
knopper 4, 18
knor 48
knospelen 65
knots 35
knotspoten 60
knubbel 35
knuppel 139, 162
knutselmolentje 160
KOE 22
koe 3, 4, 4, 22, 27, 29, 30, 87 107
koe, aangehouden ~ 32
koe, afgemolken ~ 117
KOE, BAARMOEDER VAN DE ~ 4
koe, behangen ~ 55
koe bet drie demen 116
koe bet een pedigree 6
koe bet een ster 10
koe bet een ster voor de kop
koe bet gevlekte poten 11
koe bet korte poten 57
koe, bleke ~ 7
koe, bonk van een ~ 56
koe, bonte ~ 6, 7, 7, 9, 9, 1 10
koe, bonte ~ met (een) rode kc 7
KOE, BONTE ~ MET RODE KOP 7
KOE, BONTE ~ MET ZWARTE KOP
koe, bonte ~ met zwarte kop
koe, brandharige ~ 10
koe, brok van een ~ 56
koe, bruine ~ 7, 10
KOE, BRULSE ~ 32
koe, brulse ~ 30, 92
koe, bultige ~ 58
koe, charmante ~ 55
koe, de ~ laten zien 88
KOE DIE EENMAAL HEEFT GEKAL 29
koe die hoog op de poten staat
koe die laag aan de grond staa 57

- KOE DIE PAS GEKALFD HEEFT 86
 KOE DIE TWEEMAAL HEEFT
 GEKALFD 30
 koe die voor de tweede keer
 kalft 30
 koe, diepe ~ 56
 koe, dikgebouwde ~ 55
 koe, dikke ~ 56, 57
 koe, dikke platte ~ 56
 KOE, DONKERBRUINE ~ 10
 koe, donkerbruine ~ 6, 10
 koe, donkerrode ~ 6
 koe, doorgehouden ~ 32
 koe, driedeemse ~ 116
 KOE, DROGE ~ 117
 koe, droge ~ 117
 koe, droge, guste ~ 117
 koe, droge manse ~ 117
 koe, droogstaande ~ 117
 koe, droogstaande, guste ~ 117
 koe, eerste ~ 27, 28, 29, 30, 76
 koe, eerste manse ~ 30
 koe, eersteklas ~ 56
 koe, felgebouwde ~ 55, 56
 koe, felle ~ 55
 koe, ferme ~ 55, 55
 koe, fijne ~ 55
 koe, flinke ~ 55, 55
 koe, forse ~ 55
 KOE, FORSGEBOUWDE ~ 55
 koe, forsgebouwde ~ 55
 koe, friese ~ 9, 9
 koe, fris gekalfde ~ 87, 116
 koe, friskalvige ~ 87
 koe, frismelkende ~ 116
 koe, frisse ~ 87, 116
 koe, geblokte ~ 55, 60
 koe, gecontroleerde ~ 4
 koe, gedrongen ~ 55, 57
 koe, geen doorfokte ~ 4
 koe, gekalfde ~ 87, 116
 koe, gekeurde ~ 6
 koe, gekleurde ~ 8
 koe, gekruiste ~ 4
 koe, gele ~ 7
 koe, gelijnde ~ 55
 koe, gemaakte ~ 55
 koe, geplekkerde ~ 7, 8, 11
 koe, geplekte ~ 9
 koe, gepokkelde ~ 58
 KOE, GESLACHTSRUPE ~ 28
 koe, gesloten ~ 55
 koe, gestabieleerde ~ 57
 koe, gesterde ~ 11
 koe, getekende ~ 5
 koe, gevlamde ~ 9
 koe, gewone ~ 4
 koe, gezette ~ 55
 koe, gezonken ~ 57
 koe, goed modellige ~ 56
 koe, goed soort ~ 55, 56
 koe, goed vette ~ 56
 koe, goede ~ 4, 55, 55, 57
 koe, goedgebouwde ~ 55
 koe, goedgeschoten ~ 55
 koe, goedgevelesde ~ 56
 koe, goedgevoerde ~ 56
 koe, goedgevormde ~ 55
 koe, goedgevalde ~ 55
 koe, goedsoortige ~ 55, 57
 koe, grote ~ 56
 koe, grove ~ 55
 koe, gust gehouden ~ 32
 KOE, GUSTE ~ 28
 koe, guste ~ 30, 31, 32, 72, 117
 koe, hakkerige ~ 57
 koe, hakkige ~ 57
 koe, half wilde, ~ 4
 koe, halve ~ 4
 koe, herfse ~ 9, 9
 KOE, HOEF VAN DE ~ 45
 koe, hoge ~ 56
 koe, holle ~ 49
 koe, hoogbenige ~ 56
 koe, hoogpotige ~ 56
 koe, hoppele ~ 9
 koe, ingeschreven ~ 4, 5
 koe ingeschreven in de keurboek
 5
 koe, jonge ~ 27, 28, 29, 30
 koe, kast van een ~ 56
 koe, kempische ~ 7, 7
 koe, klassige ~ 56
 koe, kleine ~ 57
 koe kort in de grond 57
 koe kort voor de grond 57
 koe, kortpotige ~ 57
 koe, kwade ~ 115
 koe, kwade ~ voor te melken
 115
 koe, lage ~ 57
 koe, lakenvelder ~ 9
 koe, lakenvelderse ~ 9
 koe, lakenveldse ~ 9
 koe, lastige ~ 115
 koe, lege ~ 30, 31, 72, 117
 KOE, LEGE EERSTE ~ 30
 KOE, LICHTBONTE ~ 7
 koe, lichtbonte ~ 7
 koe, lichte ~ 7
 koe, lichte rode ~ 7
 koe, lochte ~ 56
 koe, lochtige ~ 56
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ IN HET
 ALGEMEEN 60
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ OM HET
 KALF 62
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ TEGEN
 MELKENSTIJD 62
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ VAN HON-
 GER 62
 KOE, LOEIEN VAN DE ~ VAN PIJN
 62
 koe, losse ~ 32, 72
 KOE, MAGERE ~ 58
 koe, magere ~ 58
 koe, manse ~ 30, 32, 32, 72,
 117
 koe, massale ~ 55
 koe, melk van een blauwe ~ 120
 koe, melkgevende ~ 116
 koe met bles 10
 koe met de kol 10
 koe, met de ~ naar de stier gaan
 69
 koe met de pokken 99
 koe met drie demen 116
 koe met een bles 10
 koe met een kol 10
 koe met een plak 11
 koe met een rode kop 7
 koe met een scherpe rug 58
 koe met een slappe rug 58
 koe met een ster 10
 koe met een witte kol 10
 (koe) met een witte kop 9
 koe met een witte vlek 11
 koe met een zwarte kop 9
 koe met fors postuur 55
 KOE MET GEBOGEN, OPGEZETTE
 RUG 58
 koe met geitenbenen 57
 koe met gestreepte kop 11
 KOE MET HELLEND KRUIS 57
 KOE MET KORTE POTEN 56
 KOE MET LANGE POTEN 56
 koe met longrot 99
 koe met papieren 6
 koe met papieren bij 4
 koe met register 4
 KOE MET RODE VLEK OP DE POOT
 11
 koe met sabelbenen 57
 koe met sabelvessemen 57
 koe met schaapsbenen 56
 KOE MET SLAPPE, DOORGEZAKTE
 RUG 57
 koe met stamboek 5
 koe met stelten 56
 koe met ster 10
 koe met twee demen 117
 koe met tweede kalf 30
 KOE MET VER UITSPRINGENDE HIE-
 LEN 57
 koe met witte kop 9
 koe met witte streep 11
 KOE MET WITTE VLEK OF STREEP
 OP HET VOORHOOFD 10
 (koe) met zwarte plekken om de
 ogen 10
 koe, miskleurige ~ 10
 koe, moeilijke ~ voor te melken
 115
 KOE, MUNTIGE ~ 31
 koe, muntige ~ 30, 31, 32, 72,
 117
 KOE, NAGEBOORTE VAN DE ~ 84
 koe, niet ingeschreven ~ 4
 koe, nog gecontroleerde ~ 4

koe, ondiepe ~ 56
 KOE, ONVRUCHTBARE ~ 71
 koe, oostvlaamse ~ 7
 koe, opgeschoten ~ 56
 koe, overgehouden ~ 32
 koe, overlopende ~ 32
 koe, particuliere ~ 55
 koe, prima ~ 56
 koe, rijzige ~ 56
 KOE, RODE ~ 8
 koe, rode ~ 6, 7, 8, 8, 8
 KOE, RODE ~ MET GEHEEL WITTE
 KOP 8
 KOE, RODE ~ MET WITTE KOP EN
 RODE VLEKKEN OM DE OGEN
 8
 KOE, ROEP- EN LOKWOORD VOOR
 DE ~ 107
 koe, roodbonte ~ 6, 7, 7
 KOE, ROODBONTE ~ VAN HET DON-
 KERRODE TYPE 6
 KOE, ROODBONTE ~ VAN HET
 ORANJERODE TYPE 7
 koe, rosse ~ 10
 koe, ruime ~ 55
 KOE, SCHEDE VAN DE ~ 50
 koe, schip van een ~ 56
 koe, schone ~ 55, 55, 56
 koe, schone blok van een ~ 55
 koe, schoongelijnde ~ 55
 koe, schoongesloten ~ 55
 koe, schrале ~ 58
 koe, slappe ~ 58
 koe, slechte ~ 56
 koe, smalle ~ 56
 KOE, SOORTIGE ~ 55
 koe, soortige ~ 55, 56
 KOE, SPEEN VAN DE ~ 49
 koe, staate ~ 55, 55
 koe, sterke ~ 55, 57
 koe, stevige ~ 56
 koe, straffe ~ 55
 koe, struise ~ 55, 56
 koe, stuk van een ~ 55
 koe, stukkige ~ 55
 koe, taaie ~ 115
 koe, tege ~ 115
 koe, tweede ~ 30
 koe, typische ~ 55
 koe uit het stamboek 5
 KOE, VAALBONTE ~ 10
 koe, vaalbonte ~ 10
 koe, vaalwitte ~ 10
 koe, vale ~ 6, 7, 7, 10, 10
 koe van de moeder 4
 koe van een paard 56
 koe van een stuk 55
 koe van haar eerste kalf 29
 koe van haar tweede kalf 30
 koe van (het) tweede kalf 30
 koe van stamboek 5
 koe, verlopen ~ 32
 koe, vers gekalfde ~ 30, 87
 KOE, VERSE ~ 116
 koe, verse ~ 29, 87, 116
 koe, versgekalfde ~ 116
 koe, versgekalverde ~ 116
 koe, verskalvige ~ 87, 116
 koe, vette ~ 32, 56
 koe, vettige ~ 32
 koe, vlaanderse ~ 6
 koe voor vet te maken 32
 koe, vreemde ~ 4
 koe wat hoog op de poten 56
 koe wie een paard 56
 koe, wild soort ~ 4
 KOE, WILDE ~ 4
 koe, wilde ~ 4, 30
 koe, wit en zwarte ~ 9
 koe, witte ~ 9
 koe, witte ~ bet een rode kop 7
 koe, wrede ~ 115
 koe zonder papieren 4, 4
 koe zonder stamboek 4
 koe, zware ~ 55, 60
 KOE, ZWARTBONTE ~ 8
 koe, zwartbonte ~ 8, 9
 KOE, ZWARTBONTE ~ MET SCHERP
 GESCHIEDEN WITTE EN ZWAR-
 TE BANEN 9
 KOE, ZWARTE ~ 9
 koe, zwarte ~ 8, 9, 9, 9, 10
 KOE, ZWARTE ~ MET GEHEEL
 WITTE KOP 9
 KOE, ZWARTE ~ MET WITTE KOP EN
 ZWARTE VLEKKEN OM DE
 OGEN 10
 koebed 84, 86
 koebeest 3, 24
 koebeesten 1, 2
 koedeem 50
 koedrek 65
 koeflak 64
 koeflat 64
 koeflater 64
 koeflats 64
 koefledder 65
 koehakken 60
 koehamer 167
 koeherd 105
 KOEHERDER 104
 koeherder 105
 KOEHERDER, ZWEEP VAN DE ~
 105
 koehoeder 104
 koehoorn 33
 koeien 2, 2
 KOEIEN, BRONSTIG OP ANDERE ~
 SPRINGEN 63
 koeien, de ~ spannen 104
 KOEIEN, HOEDEN VAN ~ 102
 koeien, met de ~ uitgaan 103
 KOEIEN, UITWERPSELEN VAN ~ 64
 koeien vetten 148
 koeienflat 64
 koeienflater 64
 koeienflats 64
 koeienfledder 65
 koeienhuid 54
 KOEIENMAAG 47
 koeienstaart 53
 koeienstront 64
 koeientanden 36
 koeienvel 54
 koeienvlaai 64
 koeier 105
 koejongen 104
 koek 84
 koekalf 25
 koekbreker 160, 161
 KOEKENBREKER 161
 koekenbreker 161
 koekenmachine 161
 koekenmolen 161
 koekensmolen 161
 koeketel 162
 koekje 84
 koekmachine 161
 koekmolen 161
 koeknecht 105
 koekoord 111
 koekorf 111
 koeksnijmolen 161
 koelepel 162
 koemaag 47
 koemast 65
 koemeester 150
 koemem 41
 koemest 65
 koemook 47
 koemuntel 111
 koepaal 165
 koepens 47
 koepik 105
 koepits 105
 koepoot 45
 koerein 85
 koerozen 65
 koeschep 162
 koescheper 105
 koeschitten 65
 koeschoep 162
 koeschotel 162
 koemik 105
 koestaak 166
 koestaart 53
 koestael 2
 koestoel 113
 koestrunk 108
 koestront 64
 koesuier 41
 koeter 105
 koetje 24, 107
 koetje, ardens ~ 4
 koetje, kom ~ 107
 koetje, laag ~ 57
 koetouw 108
 koevee 1, 3
 koevlaai 64

koevoer 158
koevoet 45
koewitsje 105
koewormen 96
koezeel 108
koezeeltje 108
koezegel 65
kof 34
kogel, magere ~ 59
koker 52
KOL 48
kol 10, 48
kol, koe met de ~ 10
kol, koe met een ~ 10
kol, koe met een witte ~ 10
kol voor de kop 10
koliek 93
kolkoe 10
kom 107, 107, 108, 143
kom, allez jong ~ 106
kom, da ~ da 107
kom dè 107, 108
kom, dè ~ 107, 107
kom, dè dè ~ 107
kom, dè ~ dè 107, 108
kom dè dè dè 107
kom, dè ~ dè dè 107
kom, dè ~ hier dè 107
kom dè, kom dè 107
kom, dè moetsje dè ~ 108
kom die 107
kom, die ~ 107
kom gauw 107, 107
kom, hallo ~ 107
kom hier 107
kom hier da 107
kom hier dan 107
kom hier dè 107, 107
kom hier dè dè 107, 107
kom hier moetsje 108
kom hier sjè sjè 107
kom, holteren ~ 143
kom, houten ~ 143
kom je kom je 107
kom jong 106
kom jong, kom jong 106
kom kalfje 107
kom, klein dè ~ 107
kom koetje 107
kom kom 107
kom kom kom 107
kom maar 107, 107, 108
kom maar jong 106, 107
kom mannetje 106
kom, mannetje ~ 106
kom mannetje kom 106
kom max 106
kom, max ~ 106
kom max kom 106
kom, max, max ~ 106
kom, mè ~ 106
kom met 107
kom, mietsje ~ 108

kom, mietsje dè ~ 108
kom mietzel 108
kom, moetsje ~ 108
kom, moetsje dè ~ 107, 108
kom, moetsje dè ~ dè 108
kom, moetsje ~ dè dè dè 108
kom muk 107, 108
kom, mup ~ 107
kom, mupje ~ 108
kom, mutsje ~ hier 108
kom muttetje 107
kom, muttetje ~ 107, 107
kom, poetje ~ 108
kom, porceleinen ~ 143
komen, beginnen te ~ 75
komen, (de melk) goed laten ~ 115
komen, de melk slecht laten ~ 115
komen, goed ~ 81
komen, in berekening ~ 79
komen, nog altijd vuil van haar ~ 86
komen, voor de dracht ~ 78
komen, voor de tijd ~ 79
KONING 141
koning 76, 88, 141
koning, de ~ afwerken 87
koning, (de) ~ laten kijken 87
koning, de ~ laten zien 87, 88
koning, (de) ~ stoten 87
koning, de ~ tonen 87
koning, de ~ zien 87
koning, hare ~ stoten 87
koningskop 88
koningsas 141
koningsbol 88
KONINGSKOP 88
koningskop 48, 88
koningskop, de ~ laten kijken 88, 88
koningskop, (de) ~ laten zien 87, 88
koningskop, de ~ tonen 88
koningskop, de ~ uit 88
koningskop, de ~ uitdoen 88
koningskop, (de) ~ zien 88
koningskop is los 88
koningstoten 88
koninkje 88
kont 38, 51
kont, afhangende ~ 57
kont, dikke ~ 37
kont, hangende ~ 57
kookpot 162
koolsvuur 95
koolvier 95
koolvuur 95
koolziekte 95
koopman 106
koord 83, 108, 111, 167
koord voor de staart 111
koordje 111

koot 46, 151
kootje 46
kop 161
kop, bonte koe met (een) rode ~ 7
KOP, BONTE KOE MET RODE ~ 7
KOP, BONTE KOE MET ZWARTE ~ 9
kop, bonte koe met zwarte ~ 9
kop, bonte met een rode ~ 7
kop, de ~ in gen aarde steken 64
kop, de ~ in gen aarde zetten 64
kop, de ~ laten zien 88
kop, gek in de ~ zijn 100
kop, geplekte ~ 8
kop, koe bet een ster voor de ~ 10
kop, koe met een rode ~ 7
kop, (koe) met een witte ~ 9
kop, koe met een zwarte ~ 9
kop, koe met gestreepte ~ 11
kop, koe met witte ~ 9
kop, kol voor de ~ 10
kop, met de ~ in de aarde staan 64
kop, rijp voor de ~ af 15
kop, rode ~ 7
KOP, RODE KOE MET GEHEEL WITTE ~ 8
KOP, RODE KOE MET WITTE ~ EN RODE VLEKKEN OM DE OGEN 8
kop, ster voor de ~ 48
kop, witte ~ 8, 9
kop, witte baan voor haar ~ 11
kop, witte koe bet een rode ~ 7
kop, witte plek op de ~ 11
kop, worm in de ~ 95
KOP, ZWARTE KOE MET GEHEEL WITTE ~ 9
KOP, ZWARTE KOE MET WITTE ~ EN ZWARTE VLEKKEN OM DE OGEN 10
kophaver 161
kopje 161
kopknobbels 37
kopkoord 108
kopkrank 95
kopkrankheid 95
kopkrankte 95
kopstel 108
kopstreep 48
kopstuk 108, 108
KOPTOUW 108
koptouw 108
kopzak 161
kopzeel 108
KOPZIEKTE 94
kopziekte 95
korenmaat 161
korensput 161
korensputter 161
korf 111
korfje 161

kort, koe ~ in de grond 57
 kort, koe ~ voor de grond 57
 korte 57
 korte, koe bet ~ poten 57
 KORTE, KOE MET ~ POTEN 56
 korte pootjes 57
 korte poten 57
 kortpoot 57
 kortpotige koe 57
 KOSSEM 35
 kossem 35
 koteleboot 140
 kotje 44
 kotzuiger 44
 kou op de blaas 100
 kou op de nieren 100
 koude 100
 koudvuur 95
 kraam 85
 krab 34
 krabben in de hoorns 34
 krabben op de hoorns 34
 krak 58, 59
 krak, magere ~ 58, 59
 krakje 59
 krakken 2
 krank kwartier 91
 krankte 95, 99
 krassel 96
 kratsen 153
 krauw 96
 kreng 108, 111, 115, 152, 166
 kreng, stijf ~ 115
 krenten 151
 krets 96
 kretsen, zich ~ 153
 kreunen 61, 62, 67
 kreupel 59
 kreupelshoorns 34
 kreupeltje 59
 krijgen, arbeid ~ 79, 80
 krijgen, hard in de uier ~ 75
 krijgen, niks in kunnen ~ 77
 krijgen, pijnen ~ 80
 krijgen, pozen ~ 80
 krijgen, tanden ~ 64
 krijgen, uier ~ 75
 krijgen, zieken ~ 80
 krikzak 47
 kroeg 127, 128, 136
 kroeg, stenen ~ 137
 kroeg voor boter te stoten 137
 kroegstoter 138
 kroes 127, 128, 137
 kroezen 62, 67
 krok 158
 krokkoek 158
 kromme 44, 58, 58
 kromme hakken 60
 kromme heks 57
 kromme hielen 60
 kromme hoorns 34
 kromme pochel 58
 kromme poten 60
 kromme rug 58
 kromme, scheve ~ rug 58
 kromme strank 58
 krommen 160
 kronenpot 128
 kronkel, een ~ in de baarmoeder hebben 81
 kronkel, in een ~ liggen 81
 kroon 141
 kroonkop 88
 kroonrad 141
 krotmolen 161
 kruiden 159
 kruiif 58
 kruiifrug 58
 kruikenbak 113
 kruikenbank 113
 kruikenrek 113
 kruimeltjes 158
 kruin 34
 KRUIS 36
 kruis 36, 37, 111
 kruis, afhankelijk ~ 57
 kruis, hangend ~ 57
 kruis, hoog ~ 57
 KRUIS, KOE MET HELLEND ~ 57
 KRUISBEEN 37
 kruisbeen 37
 kruisplaten 37, 38
 kruiwagen 83
 kruk 113
 krukje 113
 kubus 127
 kudde beesten 148
 kudde vee 148
 kuif 34
 kuifje 34
 kuilen 49
 kuiltje 44
 kuimen 61, 62, 67
 kuip 142
 kunnen, niks in ~ krijgen 77
 kunsel 158
 kunstmatig verlossen 83
 kussen 35, 84
 kuus 107, 107
 kwaad 83, 85, 115
 kwab 36
 kwabbel 36
 kwade deem 117
 kwade dingen 85
 kwade hoorns 34
 kwade koe 115
 kwade koe voor te melken 115
 kwade poten 99
 kwak kalf 13
 kwaliteitkoe 56
 kwart 41
 kwartaal 43
 kwartier 41
 kwartier, aangestoken ~ 91
 kwartier, achterste ~ 42, 43
 kwartier, achterste ~ links 42
 kwartier, achterste linkse ~ 42
 kwartier, achterste ~ rechts 43
 kwartier, achterste rechts ~ 43
 kwartier, achterste rechtse ~ 43
 kwartier, bij de hands achterste 43
 kwartier, bij de hands voorste ~ 43
 kwartier, dood ~ 117
 kwartier, driede ~ 42
 kwartier, eerste ~ 42
 kwartier, eerste ~ links voor 41
 kwartier, hard ~ 91
 kwartier, krank ~ 91
 kwartier links achter 42
 kwartier, links ~ achter 42
 kwartier links voor 41
 kwartier, links ~ voor 41
 kwartier, links voorste ~ 41
 kwartier, linkse ~ achter 42
 kwartier, linkse ~ voor 41
 kwartier, ontstoken ~ 91
 kwartier rechts achter 43
 kwartier, rechts ~ achter 43
 kwartier rechts voor 42
 kwartier, rechts ~ voor 42
 kwartier, vals ~ 91
 kwartier, van de hands achterste ~ 42
 kwartier, van de hands voorste ~ 42
 kwartier, vierde ~ 43
 kwartier, voorste ~ 42
 kwartier, voorste ~ links 41
 kwartier, voorste links ~ 41
 kwartier, voorste linkse ~ 41
 kwartier, voorste ~ rechts 42
 kwartier, voorste rechts ~ 42
 kwartier, voorste rechtse ~ 42
 kwast 39
 kwee 28, 72, 92
 kweek, van eigen ~ 4
 kweekduur 21
 kweekkoe 56
 kweekstier 21
 kween 28, 71
 kweken 149
 kwelemmer 162
 kwelketel 162
 kwelpot 162
 kwetsen 19
 kwetsmachine 160, 161
 kwetsmolen 160
 kwetsmolentje 160
 kwijt, vuiligheid ~ worden 86
 kwispel 39
 L
 laag beest 57
 laag in het vet 120

laag, koe die ~ aan de grond
     staat 57
 laag koetje 57
 laag melken 115
 laat 132
 laat rind 29
 lage koe 57
 lage rug 58
 lakenvelder 9
 lakenvelder koe 9
 lakenvelderse 9
 lakenvelderse koe 9
 lakenveldse 9
 lakenveldse koe 9
 lamme deem 91, 117
 lamme tet 117
 lamme uier 44
 lang, die met ~ poten 56
 lang lopen 79
 lang staan 79
 langbeender 56
 lange benen 56
 lange bles 10, 48
 lange hakken 60
 lange hoeven 97
 LANGE, KOE MET ~ POTEN 56
 lange schoenen 97
 lange tenen 60, 97
 lange voeten 97
 langpoot 56
 langpotige 56
 langs de berg gaan 104
 langs de weg leiden 103
 langs de weg spannen 104
 lans 52
 lap 40, 45, 84, 125
 lapj, boomwollen ~ 125
 lapje 125
 lapje, flanelen ~ 125
 lapje, lijnen ~ 125
 lapje van de zijger 125
 lapjes 48, 156
 lappen 48, 156
 lastig melken zijn 115
 lastig te melken zijn 115
 lastig, zich ~ laten melken 115
 lastig, zich ~ melken 115
 lastige koe 115
 lat 52
 laten aanstieren 70
 laten aflopen 130
 laten dekken 69, 70
 laten drinken 153
 laten grazen 103
 laten paren 70
 laten schieten 115
 laten springen 69, 70
 laten vetgrazen 105
 laten vetweiden 105
 laten weiden 103
 laten winnen 69, 70
 lauw water 145
 leb 48, 145

LEBMAAG 48
 lebmaag 48
 lechter 83, 85
 leeflap 84
 leeftocht 83
 leeftong 83
 leeg 30, 32, 70, 73, 73
 leeg beest 31, 117
 leeg rind 28, 30
 leeg vee 31
 leeg zijn 77
 leeghalen 152
 leegkruien 152
 leegmaken 152
 leegvaren 151
 lege 31
 LEGE EERSTE KOE 30
 lege eerste vaars 30
 lege eersteling 30
 lege koe 30, 31, 72, 117
 lege melkkoe 117
 lege vaars 29, 30, 87
 leggen, op de rug ~ 81
 lei, melk geven wie een ~ 120
 leidbaar 28
 leidbare vaars 25, 28
 LEIDEN 69
 leiden 69, 70, 103
 leiden, langs de weg ~ 103
 leiden, vaars die goed is voor te
     ~ 25
 leiden, voor de eerste keer ~ 70
 leider 28
 leidrind 28
 leidrund 25, 28
 leidvaars 25, 27, 28
 leiketting 167
 lekel 71, 76, 77
 lekelen 86
 lel 35
 lelijk, zich ~ melken 115
 lepel 130, 162
 lepel, holteren ~ 143
 lepel, houten ~ 130
 leut 132
 leuter 132
 leven 35
 LEVEND, VOORTIJDIG EEN ~ KALF
     TER WERELD BRENGEN 77
 levendige hoorn 35
 LEVER 146
 lever 146
 licht 7, 146
 lichtbont 7, 7
 lichtbonte 7, 7, 7
 LICHTBONTE KOE 7
 lichtbonte koe 7
 lichte 7
 lichte bonte 7
 lichte koe 7
 lichte melk 120
 lichte rode 7, 7
 lichte rode koe 7

lichterroodbonte 7
 lichtrode 7, 7
 lichtrood 7
 lies 40, 83, 107, 127, 128
 liesje 107, 128
 hiest 83, 128
 liezen 48
 liggen, achter een plank ~ 81
 liggen, contrarie ~ 81
 liggen, een slag gedraaid ~ 81
 liggen, gedraaid ~ 81
 liggen, gewrongen ~ 81
 LIGGEN, GOED ~ 81
 liggen, goed ~ 81
 liggen, het achterste voor ~ 81
 liggen, hinderwaarts ~ 81
 liggen, in de vang ~ 81
 liggen, in een kronkel ~ 81
 liggen, juist ~ 81
 liggen, mis ~ 81
 liggen, niet te goed ~ 81
 liggen, normaal ~ 81
 liggen, op de rug ~ 81
 liggen, slecht ~ 81
 liggen, ten goede ~ 81
 liggen, verdraaid ~ 81
 LIGGEN, VERKEERD ~ 81
 liggen, verkeerd ~ 81
 liggen, verwrongen ~ 81
 liggers 60
 ligknieën 60
 ligster 83
 LIJDER AAN OPEN TUBERCULOSE
     99
 LIJDER AAN TUBERCULOSE 99
 lijder, open ~ 99
 lijf 39, 49, 51, 152
 lijf, het ~ af 88, 89
 lijf, het ~ afwerken 86, 88
 lijf, het ~ eruitwerken 88
 lijf, het ~ laten kijken 87
 lijf, het ~ uit 88, 89
 lijf, het ~ uitdoen 88
 lijf, het ~ uitduwen 87, 88
 lijf, het ~ uitgaan 88
 lijf, (het) ~ uitgooien 88
 lijf, het ~ uitleggen 88
 lijf, het ~ uitsmijten 87, 88
 lijf, het ~ uitwerpen 88
 lijf, scherp in het ~ hebben 94
 lijf uitstoten 88
 lijf uitwerpen 88
 lijfbieden 87
 LIJFBIEDEN, PROLAPSUS VAGINAE
     87
 lijfmoeder 49
 lijk 152
 lijn 108, 167
 lijnen lapje 125
 lijnkoekmolen 161
 lijs 128
 lijsje 128
 linkerachterdeem 42

LINKERACHTERKWARTIER 42
 linkerachterkwartier 42
 linkerachterscheut 42
 linkerkant, uier aan de ~ van
 achter 42
 linkerkant, uier aan de ~ van
 voor 42
 linkerkwab 42
 linkerkwartier achter 42
 linkerkwartier, achterste ~ 42
 linkerkwartier voor 41
 linkervoordeem 41
 LINKERVOORKWARTIER 41
 linkervoorkwartier 41
 linkervoorste 42
 links achter 42, 42
 links, achter ~ 42
 links, achter mik ~ 43
 links achterkwartier 42
 links achterste 42
 links, achterste ~ 42
 links, achterste deem ~ 42
 links, achterste kwartier ~ 42
 links, achterste ~ kwartier 42
 links, achterste vierdel ~ 42
 links achteruier 42
 links, eerste kwartier ~ voor 41
 links hinder 42
 links kwartier achter 42
 links, kwartier ~ achter 42
 links kwartier voor 41
 links, kwartier ~ voor 41
 links, speen ~ achter 42
 links, speen ~ voor 41
 links vierdel van achter 42
 links vierdel van voor 41
 links voor 42, 42
 links, voor ~ 42
 links voor uier 41
 links voorkwartier 41
 links voorste 42
 links, voorste ~ 42
 links, voorste deem ~ 41
 links, voorste kwartier 41
 links, voorste kwartier ~ 41
 links, voorste ~ kwartier 41
 links, voorste vierdel ~ 41
 linkse achterkwartier 42
 linkse, achterste ~ kwartier 42
 linkse, achterste ~ schuif 42
 linkse deem achter 42
 linkse deem voor 41
 linkse kant 42, 42
 linkse kant achter 42
 linkse kant voor 42
 linkse kwartier achter 42
 linkse kwartier voor 41
 linkse vierdel achter 42
 linkse vierdel voor 41
 linkse voorkwartier 41
 linkse, voorste ~ kwartier 41
 linkse, voorste ~ schuif 42
 lissen 157
 lochtblaas 76

lochte, aan de ~ 94
 lochte koe 56
 lochtige koe 56
 loebes 106
 loeien 60
 LOEIEN VAN DE KOE IN HET ALGE-
 MEEN 60
 LOEIEN VAN DE KOE OM HET KALF
 62
 LOEIEN VAN DE KOE TEGEN MEL-
 KENSTIJD 62
 LOEIEN VAN DE KOE VAN HONGER
 62
 LOEIEN VAN DE KOE VAN PIJN 62
 LOEIEN VAN KALVEREN 63
 loen 108
 loenje 167
 lok 51
 LOKWOORD, ROEP- EN ~ VOOR DE
 KOE 107
 LOKWOORD, ROEP- EN ~ VOOR HET
 KALF 107
 LONGEN 146
 longen 146
 longlijder 99
 longrot, koe met ~ 99
 loof 155, 157
 looi 17, 17, 21
 looi, gekeurde ~ 21
 looienkalf 17
 looikalf 17
 looitje 17, 17
 look 142
 loop 134, 142
 loopje 134, 142
 loopklauw 46
 loops 69
 loopzool 46
 loos 146
 lopen 100, 115
 LOPEN, DE MELK LATEN ~ 114
 lopen, (de melk) laten ~ 114
 lopen, goed laten ~ 115
 lopen, haar melk laten ~ 77
 lopen, lang ~ 79
 lopen, op de vetweide laten ~
 105
 lopen, over tijd ~ 79
 lopen, verloren laten ~ 115
 lopen, vol ~ 75
 lopen, voor vet laten ~ 105
 lopen, willig ~ 63
 lopend vuur 95
 lopentig 69
 lopig 69, 69
 lopig zijn 63
 lopige draad 71
 los 73
 los beest 30
 los, de banden ~ hebben 63
 los geven 115
 los, haar melk ~ geven 115
 los hoeden 103
 los in de banden zijn 92

los, koningskop is ~ 88
 los vel 40
 losse koe 32, 72
 lover 157
 loveren 157
 loverstrooisel 156
 lubben 19
 luchtblaas 76
 lustig 69

M
 maag 47, 47, 48, 48, 48
 maag, grote ~ 47
 maag, ijzer in de ~ 93
 maag, scherp in de ~ 93
 MAAG, UITSTEEKSELS IN DE ~ 4
 maagblader 48
 MAAGVLI EZEN 48
 maagvliezen 48
 maagzak 47
 maaiblutsen 96
 maaibouten 96
 maaibutsen 96
 maaien 96, 160
 maaienknope n 96
 maaiknobben 96
 maaiknoken 96
 maaiknotsen 96
 maaksel, van goed ~ 55
 maal 24, 25, 25, 27, 28, 28, 25
 31, 52, 76, 87
 maal, drachtige ~ 28
 maal, dragende ~ 27, 28
 maal, dragende ~ die al honing
 76
 maal, eerste ~ 28, 29, 116
 maal, guste ~ 29, 30
 maal, hier ~ hier maal 107
 maal, tweede ~ 31
 maal, verse ~ 29, 116
 maalkalf 25, 27
 maalkalfje 25
 maalmuk 25
 maalmukje 25
 maaltje 25, 27, 28
 maar drie demen 43
 maar drie tetten 44
 maar, kom ~ 107, 107, 108
 maar, kom ~ jong 106, 107
 maas-rijn-ijssel 7
 maas-rijn-ijsselvee 7
 maaslandse 7
 maat 161
 maatje 161
 machien, met het ~ draaien 83
 machien, met (het) ~ halen 83
 machienmelk 133
 machiensemelk 133
 machiensketel 162
 machiensmelk 133
 machientje 83
 machientje, met het ~ halen 83
 machine 83

machine gebruiken 83
 machinemelk 133
 madam 55
 mager beest 58
 mager 120
 mager hout 58
 MAGER KALF 58
 mager kalf 58
 mager kalfje 59
 mager schrankel 58
 magere 58, 59, 120
 magere haring 58
 MAGERE KOE 58
 magere koe 58
 magere kogel 59
 magere krak 58, 59
 magere melk 120, 132
 magere mutten 59
 magere romp 58
 magere schrankel 59
 magere spaan 59
 magere steel 58
 maken, apprehensie ~ 80
 maken, arbeid ~ 80
 maken, botter ~ 136, 141
 maken, een goede uier ~ 75
 maken, een schone uier ~ 75
 maken, haar vaardig ~ 79
 maken, koe voor vet te ~ 32
 maken, pozen ~ 80
 maken, schandaal ~ 63
 maken, udder ~ 75
 maken, uier ~ 75
 maken, vet ~ 153
 maken, zich rein ~ 86
 maken, zich schoon ~ 86
 maken, zich vaardig ~ voor te kalven 77
 malemuk 25
 malen 67
 malenkalf 25
 malse 56
 mandje 111, 161
 manege 141
 MANNELIJK KALF 17
 MANNELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE WISSELEN 17
 mannetje 106
 mannetje kom 106
 mannetje, kom ~ 106
 mannetje, kom ~ kom 106
 mans 30, 32, 70, 73
 mans, eerste vaars die ~ is 30
 manse, droge ~ koe 117
 manse, eerste ~ koe 30
 manse koe 30, 32, 32, 72, 117
 manse vaars 30
 marie 107
 marmiet 162
 marmietje 162
 mascherang 158
 massale koe 55
 mastbeest 32
 mastboer 106
 mastduur 20
 masten 149, 151, 153
 masten, kalf voor te ~ 15
 masten, rind voor te ~ 32
 mastitis 90
 MASTITIS, UIERONTSTEKING, ~ 90
 mastitismelk 90
 mastkalf 15, 20, 32
 mastkalfje 15
 mastkoe 30, 32, 60, 72
 mastrind 30, 32
 maststier 20
 maststiertje 20
 mastvaardig 15
 mastvaars 32
 mastvee 15, 20, 32
 mastvoer 158
 mat 123
 matrice 49
 matte 76, 134, 145
 max kom 106
 max, kom ~ 106
 max, kom ~ kom 106
 max, max kom 106
 mè de 107
 mè kom 106
 mee 120
 meelpan 162
 meer geven 114
 MEER MELK GAAN GEVEN 113
 meer melk geven 113
 meester 149
 meken 62
 MELK 118
 melk 118, 120, 122
 melk, afgedraaide ~ 133
 melk, afgelaten ~ 131, 134
 MELK, AFGEROOMDE ~ 130
 melk, afgeroomde ~ 130
 melk, afnemen in de ~ 74
 melk, afnemen van de ~ 74
 melk, arme ~ 120
 MELK, BEDORVEN ~ 90
 melk, bedorven ~ 90, 123
 melk, bijengeschooten ~ 123
 melk, blauwe ~ 120, 132
 melk, (de ~) goed laten komen 115
 MELK, DE ~ INHOUDEN 114
 melk, (de ~) laten gaan 115
 MELK, DE ~ LATEN LOPEN 114
 melk, (de ~) laten lopen 114
 melk, de ~ laten schieten 114
 melk, de ~ niet laten schieten 115
 melk, de ~ ophouden 115
 melk, de ~ slecht laten komen 115
 melk, dikke ~ 123, 134
 melk, dikke, zure ~ 123
 melk, doorgedane ~ 132
 melk, doorgedraaide ~ 132
 melk, doorgejaagde ~ 132
 melk, doorgeroemde ~ 123
 MELK, DUNNE ~ 120
 melk, dunne ~ 120, 132
 melk, eerste ~ 120
 melk, flauwe ~ 120
 melk, gedoopte ~ 132
 melk, gedraaide ~ 123
 melk, gedreesde ~ 123
 melk, gedrezen ~ 123
 melk, geen dikke ~ 120
 melk, gefietste ~ 132
 melk, gehotselde ~ 123
 melk, gehottelde ~ 90
 melk, gekeerde ~ 123
 melk, geklonterde ~ 123
 melk, gemachiende ~ 133
 melk, gemattelde ~ 123
 MELK, GERONNEN ~ 122
 melk, geronnen ~ 123
 melk, geroemde ~ 131
 melk, geschoten ~ 123
 melk, gestoten ~ 122
 melk, getapte ~ 132
 melk, getrokken ~ 132
 melk geven wie een lei 120
 melk, gezijde ~ 132
 melk, haar ~ laten lopen 77
 melk, haar ~ los geven 115
 melk, hooggedraaide ~ 122
 melk, ineengelopen ~ 123
 melk, kleine ~ 132
 melk, lichte ~ 120
 melk, magere ~ 120, 132
 MELK, MEER ~ GAAN GEVEN 113
 melk, meer ~ geven 113
 melk met min graden 120
 melk met stoppen 90
 melk met weinig graden 120
 melk, nalaten in de ~ 73
 melk, nalaten van de ~ 73
 melk, omgegaan ~ 123
 melk, ontroomde ~ 131
 melk, overeengegane ~ 123
 melk, overeengegangen ~ 123
 melk, overeengelopen ~ 123
 melk, overeengeschooten ~ 123
 melk, overgelaten ~ 132
 melk, rotte ~ 90
 melk, schiere ~ 120
 melk, slappe ~ 120
 melk, slechte ~ 120, 120
 melk, stijve ~ 132
 melk, uitgedraaide ~ 133
 melk, uitgelaten ~ 132
 melk, uitgeroomde ~ 131
 melk van een blauwe koe 120
 melk van een kalfkoe 120
 MELK, VEL OP GEKOOKTE ~ 128
 melk, verharde ~ 90
 (melk) verliezen 115
 melk, verse ~ 120
 melk, verzuurde ~ 123

- melk, vette ~ 120
 MELK, VLOKKEN IN DE ~ 90
 melk, voor de ~ houden 148
 melk, vuile ~ 120
 melk, weer ~ gaan geven 114
 MELK ZEVEN 123
 melk, zoete ~ 120, 132
 melk zonder graden 120
 melk, zure ~ 122
 melk, zwakke ~ 120
 melkaderen 44, 44
 MELKADERS 44
 melkaders 44, 44
 melkafdraaier 130
 MELKAFROMER 130
 melkafromer 130
 melkafschepper 130
 melkbaan 45
 melkbaar 127
 melkbakkes 36
 melkbarer 130
 melkbeest 59
 melkbeest, best ~ 59
 melkblok 113
 melkbok 113
 melkdoekje 125
 melkdraaier 130
 MELKEN 111
 melken 86, 111
 melken, (de) eerste keer ~ 86
 melken, een harde voor te ~ 115
 melken, haar moeilijk laten ~ 115
 melken, haar niet laten ~ 115
 melken, hard ~ 115
 melken, kwade koe voor te ~ 115
 melken, laag ~ 115
 melken, lastig te ~ zijn 115
 melken, lastig ~ zijn 115
 melken, moeilijke koe voor te ~ 115
 melken, taai ~ 115
 melken, teeg ~ 115
 melken, teeg ~ zijn 115
 melken, vree ~ 115
 melken, wreed ~ 115
 melken, zich hard laten ~ 115
 melken, zich lastig ~ 115
 melken, zich lastig laten ~ 115
 melken, zich lelijk ~ 115
 MELKEN, ZICH MOEILJK LATEN ~ 115
 melken, zich niet goed ~ 115
 melken, zich slecht laten ~ 115
 melken, zich strang ~ 115
 melken, zich taai ~ 115
 melken, zich teeg ~ 115
 melken, zich teeg laten ~ 115
 melken, zich vree ~ 115
 melken, zich wrang laten ~ 115
 melken, zich zwaar ~ 115
 melkenpap 122
 MELKENSTIJD, LOEIEN VAN DE KOE
 TEGEN ~ 62
 melker, taai ~ 115
 melkerijbotter 145
 melkfieber 90, 95
 melkfilter 125
 melkgebit 36
 MELKGEBIT VAN KALVEREN 36
 melkgevende koe 116
 melkkamer 41
 MELKKOE 59
 melkkoe 24, 59, 72, 116
 melkkoe, beste ~ 59
 melkkoe, echte ~ 59
 melkkoe, felle ~ 59
 melkkoe, goede ~ 59
 melkkoe, lege ~ 117
 melkkoeien 2
 melkkom 127
 melkkoorts 90, 95
 melkkorst 128
 melkkraan 44
 melkkruk 113
 melkkrukje 113
 MELKKUIL 44
 melkkuil 44
 melkkuilen 49
 melkkuiltje 44
 melkmachine 130
 melkmuk 13
 melkmutten 15
 melkontsteking 90
 melkpaal 165
 melkpot 44, 59
 melkpotje 44
 melkput 44, 45
 melkputje 44
 melkrek 113
 melkromer 127, 130
 melks, taai ~ 115
 melksaderen 44, 44
 melkschil 128
 melkschotel 127
 melksfieber 90
 melkskalfje 13
 melkskoe 59
 melkskuil 44
 melkskuilen 49
 melkskuiltje 44
 melksoort, echt ~ 59
 melksoort, goed ~ 59
 MELKSPIEGEL 45
 melkspiegel 40, 45
 melkspieren 45
 melkstanden 36
 melkstoel 112
 MELKSTOELTJE 112
 melkstoeltje 112
 melkstraal 44
 melkstremsel 145
 melktanden 36
 melktandjes 36
 melkteil 127, 142
 melktob 128
 melktype 56, 59
 melktype, echt ~ 59
 melkvelletje 128
 melkvuur 90
 melkweg 44
 melkwolf 92
 MELKZEEF 124
 melkzeef 125, 125
 melkzeefje 125
 melkziekte 95
 MELKZIEKTE, KALFZIEKTE, ~ 89
 melkzift 125
 melkzij 124, 125
 melkzijwatten 125
 mem 50
 memmetje 50
 mengelmolen 161
 mengeltje 161
 menne 106
 menne, die ~ die die 107
 menne, menne 106
 mennes 17, 18, 106
 mennes, mennes 106
 merg 35
 merk 35, 72
 merken 97
 mes, een voor het ~ 117
 mest 155, 158
 mest, beest voor het ~ 32
 mest, dunne ~ 94
 mestduur 20
 mesten 151, 153
 mesten, een voor vet te ~ 32
 mesten, vee ~ 148
 MESTEN, VET TE ~ STIERKALF 20
 MESTEN, VET TE ~ VAARS 32
 mestflat 64
 mestflater 64
 MESTKALF 14
 mestkalf 15, 20, 32
 mestkoe 30, 32, 32, 117
 mestmaal 32
 mestrind 32
 meststier 20
 meststiertje 20
 meststrooisel 156
 mestvaars 32
 mestvee 15, 20, 32
 mestvlaai 64
 met, kom ~ 107
 MET OPGEHEVEN STAART RONDLO
 PEN 63
 meuken 61, 62
 meuren 62
 mie dè 107, 108
 miets 107
 mietsje 107, 107
 mietsje dè kom 108
 mietsje kom 108
 mietzel, kom ~ 108
 mik 41, 162
 mik, achter ~ links 43

milt 83, 95
 MILTKUILEN 49
 miltkuilen 38, 49
 miltkuilen, diepe ~ 49
 miltkuiler 49
 miltlapje 84
 miltskuilen 49
 miltvier 95
 MILTVUUR 95
 miltvuur 95
 min, melk met ~ graden 120
 mis liggen 81
 miserabel kalfje 59
 miskleurige koe 10
 mismaakte hoorns 34
 mismaakte uier 44
 misvormde hoorns 34
 model 55
 model, goed ~ 55, 56, 56
 model, schoon ~ 55
 modelbeest 55, 56
 modelkoe 55, 56
 modelkoe, schoon ~ 56
 modellige, goed ~ koe 56
 modelskoe 55
 moe dè 107
 moe, hier ~ hier moe ho 107
 moeder, boks van ~ 127
 moeder, koe van de ~ 4
 moederbed 49
 moederkalf 25
 moederkoek 84
 moedermelk 120
 moeilijk, haar ~ laten melken 115
 MOEILJK, ZICH ~ LATEN MELKEN 115
 moeilijke koe voor te melken 115
 moeite hebben 80
 moer 34, 49
 moer, de ~ laten zien 88
 moer heem 108
 moer hiem 107
 moer, hier ~ 107
 moer, hier ~ hier moer 107
 moerken 64
 moet 96
 moeten kalven 80
 moets 107, 107
 moets, moets 107
 moetsje 107, 107
 moetsje dè 107, 108
 moetsje dè dè 107, 108
 moetsje, dè ~ dè 107
 moetsje, dè ~ dè kom 108
 moetsje dè kom 107, 108
 moetsje dè kom dè 108
 moetsje kom 108
 moetsje kom dè dè 108
 moetsje, kom hier ~ 108
 moezel 36
 mokken 157

molen 139, 161
 mollen 64
 MOND- EN KLAUWZEER 99
 mond- en klauwzeer 99
 mondbuil 161
 mondkorf 111
 mook 47, 47
 mookzak 47, 47
 moor 9, 9, 9
 moor, witte ~ 9
 moor, zwarte ~ 9
 moorkoe 9
 moorkop 9
 moortje 9
 moren 63
 mos 157
 mottige 34
 muil 36
 muil, blaren in de ~ 99
 muil, ronde ~ 36
 muil vol tanden 36
 muil vol 36
 muil, volle ~ 36
 muil, witte ~ 49
 muilband 111
 muilkorf 110
 MUILKORF VOOR KALVEREN 110
 muilkorfje 110
 muilkrankte 99
 muilzeer 99
 muilziekte 99
 muilziekte, poot- en ~ 99
 muintje 161
 muis 10
 muiskleur 10, 10
 muiskleurige 10
 muk 12, 13, 25, 25, 27, 27, 107, 107
 muk, kom ~ 107, 108
 muk, muk 107, 107
 muk, muk, muk 107, 107
 mukje 12, 13, 25, 27, 107, 107
 mukkalv 25
 mukke 107, 107
 mukke, mukke 107, 107
 mukke, mukke, mukke 107
 mukmaal 25
 muntel 108, 111
 munteltje 111
 muntig 30, 32, 73
 muntig kalf 30
 muntige 30, 31, 32, 72, 117
 muntige eersteling 30
 MUNTIGE KOE 31
 muntige koe 30, 31, 32, 72, 117
 muntige vaars 29, 30
 mup 12, 18, 25, 27, 107
 mup kom 107
 mup, mup 107
 mupje kom 108
 mut 107
 mut, mut 107
 mut, platte ~ 79

muts 48, 51
 mutsje 107, 107
 mutsje dè 108
 mutsje kom hier 108
 mutten 4, 12, 13, 20
 mutten, droge ~ 79
 mutten, kleine ~ 13
 mutten, magere ~ 59
 mutten, nuchtere ~ 13
 mutten, platte ~ 13
 mutten, schrale ~ 59
 mutten, verse ~ 13
 mutten, vette ~ 15, 20
 muttenskorf 111
 muttentje 12
 muttentje, vet ~ 15
 muttetje 107, 107
 muttetje kom 107, 107
 muttetje, kom ~ 107
 muttetjesmelk 120
 muttetjesziekte 90

N

na-eten 67
 naalden 156
 naaldenstrouwsel 156
 naas, plekje op de ~ 49
 naas, witte ~ 49
 naasring 110
 naasscheer 110
 naasspiegel 49
 nageboorte 83, 84
 NAGEBOORTE, SLIIM BIJ DE ~ 85
 NAGEBOORTE VAN DE KOE 84
 nagel 47, 52
 nagerei 85
 nagrasbotter 144
 naknoeien 86
 nalaten 73
 nalaten in de melk 73
 nalaten van de melk 73
 namelk 132
 nap 143, 162
 nasloveren 86
 natte klauwziekte 98
 natuur 51, 76, 77
 natuur geven 75, 77
 natuur, kijken of ze ~ in de uier heeft 75
 natuur trekken 75
 natuurtrekker 76
 navegen 86
 navuil 86
 navuilen 86
 nazenring 110
 nazenvlekje 49
 nazuiveren 86
 nazuivering 86
 neer, een met ~ vet 120
 neerkauwen 67
 neerknauwen 67
 neerkoe 57

neertrekken 81
nekplooi 36
nemen 75
nering kauwen 67
nering knauwen 67
neringelen 67
neringen 67
neringmaag 48
neringskoekje 84
neringsmaag 48
net 48, 82, 83
neteldoek 125
neteldoekje 125
NETMAAG 47
netmaag 47
netten 48, 48
neus, witte ~ 49
NEUSKLEM 109
neusring 110
neusspiegel, witte ~ 49
neusvlek 49
niepje 108
niepje de dè 108
niepsje 108
NIERBEKKENONTSTEKING 100
nierbrand 100
NIEREN 146
nieren 146
nieren, aan de ~ hebben 100
nieren, kel op de ~ 100
nieren, kou op de ~ 100
nierkrankheid 100
nierkrankte 100
niertjes 146
nierziekte 100
niet aangeteld 73
niet aflaten 114
NIET BEHOUDEN 73
niet behouden 70, 73, 77
NIET BEVRUCHT 70
niet, de melk ~ laten schieten
115
niet doorgeven 114
NIET DRACHTIG 73
niet dragen 77
niet gans zijn 92
niet gepakt 73
niet, haar ~ laten melken 115
niet houden 77
niet ingeschreven 4
niet ingeschreven koe 4
niet juist zitten 81
niet laten schieten 114
niet nirken 94
niet, nog ~ klaar zijn 86
niet te goed liggen 81
niet, toch ~ gedekt zijn 77
niet veel graden hebben 120
niet vol 30, 70, 73
niet vol gegaan 73
niet vol zijn 77
niet, zich ~ gezuiverd hebben
92

niet, zich ~ goed melken 115
niet zuiver zijn 86, 92
nieuwe, ene ~ tuier geven 164
nieuwe tanden 36
nieuwe tuier geven 102
nijpen 19
niks in kunnen krijgen 77
nilkeren 65
nirgelen 67
nirgelsmaag 47, 48, 48, 48
nirk, (de) ~ knauwen 67
nirkelen 65
nirken 65
nirken, niet ~ 94
noest 162
nog altijd vuil derafkomen 86
nog altijd vuil van haar komen
86
nog gecontroleerde koe 4
nog geen tanden 36
nog niet klaar zijn 86
nokkel 50
nonnetje 9
nonnetjeskop 9, 11
normaal liggen 81
noster, ene ~ 151
nuchter kalf 13, 15, 79
nuchter kalfje 13
nuchtere 13
nuchtere mutten 13
nuchteringe kalf 13

O

ogen, (koe) met zwarte plekken
om de ~ 10
OGEN, RODE KOE MET WITTE KOP
EN RODE VLEKKEN OM DE ~
8
OGEN, ZWARTE KOE MET WITTE
KOP EN ZWARTE VLEKKEN OM
DE ~ 10
oger, blauwe ~ 8
om zijn van (de/haar) tijd 79
ombrengen 101
ombruien 81
omdoen 101, 164
omdraaien 81
omdrijven 101
omgegangenen melk 123
omgelopen 73
omgooien 81
omhouwen 164
omjagen 101, 164
omlaten 101
omleggen 81, 101
omleiden 101
omlopen 77
ommoren 63
omrollen 80
omscharen 101
omspannen 101, 104
omstaan 19
omtrullen 81
omtuieren 164
OMWEIDEN 101
omweiden 101
omwentelen 81
OMWOELEN, DE GROND ~ 63
omwoelen, de grond ~ 64
omwroetelen 64
omzetten 101, 164
onbekende 4
onderbroek 128
ondermelk 132, 134
onderromen 132, 134
onderschieten 157
onderschieten, de beesten ~ 15'
ondertrekken, de stal ~ 157
ondeugentig 69
ondiepe 56
ondiepe koe 56
ongelijke uier 44
ongetrouwde oom 19
ongezond beest 58
onnozel kalfje 59
onredig 69
onrustig 69
ontromen 128
ontromer 130
ontroomde melk 131
ontsteking 90, 91, 117
ontsteking in de udder 90
ontstoken deem 117
ontstoken kwartier 91
ontstoken vierdel 91
ontzanden 128
ONVRUCHTBARE KOE 71
oom 19
oom, gesneden ~ 19
oom, ongetrouwde ~ 19
oostvlaamse koe 7
op barsten staan 93
op kalven staan 79
opblazen 93
opbreken 77
opeenrazen 63
open lijder 99
OPEN, LIJDER AAN ~ TUBERCULOSI
99
opening 44
OPGEHEVEN, MET ~ STAART ROND
LOPEN 63
opgejaagd 93
opgelopen 93
opgeschoten koe 56
opgesteven 93
opgestijfd 93
OPGEZETTE, KOE MET GEBOGEN, ~
RUG 58
opgezwollen 93
ophebben, scherp ~ 94
ophouden 114, 149
ophouden, de melk ~ 115
opjagen 93
opkomen 114

oplopen 92
 OPMAKEN, BOTER ~ 144
 opmaken, botter ~ 144
 opmaken, de boter ~ 136
 opnieuw kauwen 67
 oproerig 69
 opschaarsel 157
 opspringen 63
 opsteken 144
 opsteken, botter ~ 144
 opsteken, de bies ~ 63
 opstijven 93
 opstijving 93
 opstrouwen 155
 opstrouwen, de stal ~ 157
 opstuiwen 93
 optrekken 74, 114, 149
 opwaken 141
 opzetten 149, 153
 opzetten, de kloof ~ 19
 opzetter 15, 18
 oranjebont 7
 oranjerode 7
 ORANJERODE, ROODBONTE KOE
     VAN HET ~ TYPE 7
 oranjerood 7
 oranjeroodbonte 7
 origine, zonder ~ 4
 orten 158
 os 19
 os 19, 72, 117
 osje 19
 ossenketel 162
 ossenknieën 60
 ossenpoten 60
 oude wei 133
 ouderdom 34
 ouderdomsring 34
 ouwer 41
 ouwer met drie demen 43
 over tijd 72
 over tijd dragen 79
 over tijd gaan 79
 over tijd lopen 79
 over tijd staan 79
 over zijn 77
 overblijfselen 158
 OVERDRAGEN 79
 overdragen 79
 overeengegane melk 123
 overeengegangen melk 123
 overeengelopen melk 123
 overeengeschoten melk 123
 overeenschravelen, spelig ~ 63
 overgaan 77, 79
 overgangskoe 32
 overgegaan 72
 overgegangen 70, 72
 overgehouden koe 32
 overgelaten melk 132
 overgelopen 72, 73
 overhouden rind 29
 overlopen 79, 73
 overlopende koe 32
 overloper 32
 overschot 158
 overstaan 79
 P
 paal 165
 paal, andere ~ geven 164
 paaldrijver 167
 paaltje 165
 paard, koe van een ~ 56
 paard, koe wie een ~ 56
 paardendokter 150
 paardenmeester 149
 paardsbeest 56
 paardsbil 29, 32, 72
 paardsdokter 150
 paardsharen zij 125
 paardsknieën 60
 paardsmaat 161
 paardsmand 161
 paardsmandje 161
 paardsmarmiet 162
 paardsmeester 149
 pag 166
 paggen 164
 paghamel 167
 paghamer 167
 paghout 166
 palen 164, 164
 pan 162
 pannen 38
 pantoffelklauwen 97
 pap 90
 papieren, koe met ~ 6
 papieren, koe met ~ bij 4
 papieren, koe zonder ~ 4, 4
 papzand 157
 paren, laten ~ 70
 parsen 89
 particuliere koe 55
 PAS, KOE DIE ~ GEKALFD HEEFT
     86
 PASGEBOREN KALF 12
 pastoor, boks van ~ 128
 pastoor, hemd van ~ 127
 pastoor zijn broek 128
 patattenmachientje 160
 patattenmolen 160
 pateel 127, 143
 pateel, houten ~ 162
 pedigree, koe bet een ~ 6
 peel 166
 peelkoe 72
 pees 51, 52
 pees, rode ~ 71
 pees, van de ~ af zijn 92
 pegel 166
 peigeren 152
 peits 105
 pel 128
 pellen 19
 pellen 96
 PENIS VAN DE STIER 51
 PENS 47
 pens 47, 47, 48, 48, 48, 152
 pens, ijzer in de ~ 93
 pens, ijzer in de ~ hebben 93
 pens, in de ~ trekken 114
 penserij 47
 pensmaag 47
 penspijn 93
 penszak 47
 PERSEN 80
 persen 80
 pessemes 157
 petattenkruid 157
 PEZEN 146
 pezen 37, 38, 48
 pezen, de ~ af hebben 92
 piemel 52
 piet 72
 PIJN, LOEIEN VAN DE KOE VAN ~
     62
 pijn krijgen 80
 pijphak 57
 pijpjesmelk 132
 pik 52, 166
 piket 166
 pilot 166
 pin 52, 166
 PINK 14
 pink 4, 14, 18, 20, 25, 27, 27,
     46, 52
 pinkje 14
 pinkstier 18
 pis 150, 158
 pissen 150
 pisser 52
 pit 35
 pitsen 19, 157
 pitsers 157
 pitten 151
 plaatje 84
 plaatje van de roompot 139
 plaats, van ~ veranderen 164
 plaggen 156
 plak 48
 plak, koe met een ~ 11
 plakken 76
 plakken, voelen of het ~ 75
 plakken, zien of het ~ 75
 plakker 76
 plakkerd 76
 plank 139, 139
 plank, achter een ~ liggen 81
 plankje 139, 139
 plankkalf 15
 plankstier 20
 plat kalf 13
 plat schijten 94
 plateel 127
 PLATEN 38
 platen 38
 platgeboren kalf 13

- platmolen 161
 platte, dikke ~ koe 56
 platte mut 79
 platte mutten 13
 platte schijt 94
 platvoeten 60
 plek 48, 48, 49
 plek, witte ~ 48
 plek, witte ~ op de kop 11
 plekje 49
 plekje op de naas 49
 plekje, wit ~ 49
 plekken, (koe) met zwarte ~ om de ogen 10
 plekkoe 11
 plekpoot 11
 plet 162
 pletmachine 161
 plets 130, 139, 143
 plets, houten ~ 130
 pletsje 130
 pletteraar 161
 plettermachine 161
 plettermolen 161
 plooi 40
 plooiën 38
 pluim 39
 pluimstaart 39
 pluis 39
 pluisje 39
 plukken 159
 pochel, kromme ~ 58
 poekel 58
 poekelrug 58
 poekelsrug 58
 poep 151
 poes 34, 39
 poesje 39
 poetje 107, 107
 poetje kom 108
 poetje, poetje 107
 pokkel 58
 pokkelkoe 58
 pokkelsrug 58
 pokken 99
 pokken, koe met de ~ 99
 pokkenkoe 99
 pokziekte 99
 pollepel 162
 pols 139, 139
 polsschijf 139
 polsstock 139
 pond 144
 ponnie 34
 POOT 53
 poot 45, 53, 147
 poot- en muilziekte 99
 poot, gekloven ~ 98
 poot, gevlekte ~ 11
 POOT, KOE MET RODE VLEK OP DE ~ 11
 pootblaas 82
 pootje 47
 pootjes, blaas met de ~ 82
 pootjes, korte ~ 57
 POOTJESBLAAS 82
 pootjesblaas 82
 pootjeszak 82
 pootziekte 98, 99
 porceleinen kom 143
 postuur, koe met fors ~ 55
 pot 137, 162
 pot, driekroonse ~ 128
 pot, keulse ~ 128, 138
 pot, keulse stenen ~ 138
 pot, stenen ~ 127, 127, 138
 poten, blaas bet de ~ 82
 poten, blaas met de ~ 82
 poten, de ~ zitten goed 81
 poten, die met lang ~ 56
 poten, koe bet gevlekte ~ 11
 poten, koe bet korte ~ 57
 poten, koe die hoog op de ~ staat 56
 POTEN, KOE MET KORTE ~ 56
 POTEN, KOE MET LANGE ~ 56
 poten, koe wat hoog op de ~ 56
 poten, korte ~ 57
 poten, kromme ~ 60
 poten, kwade ~ 99
 poten, volle ~ 97
 poten, zware ~ 60
 potenblaas 82
 potenzak 47
 potlepel 162
 POTSTAL, STROOISEL IN DE ~ 155
 potstrootisel 156
 pozen hebben 80
 pozen krijgen 80
 pozen maken 80
 praam 110
 prachtbeest 55
 pramen 19
 prang 110
 pratel 65
 pratel, aan de ~ 94
 pressen 80
 presser 161
 prij 152
 prij, kapotte ~ 152
 prijs, een duur wat ~ heeft 22
 prijsbeest 5, 55, 56
 prijsduur 21
 prijskoe 5, 55, 56
 prijslooi 22
 prijsstier 21
 prijsvar 22
 prik 52
 prima koe 56
 proberen 70, 75
 PROLAPSUS, LIJFBIEDEN, ~ VAGI-NAE 87
 PROLAPSUS, UITPERSEN VAN DE BAARMOEDER, ~ UTERI 88
 pronte 55
 pruim 51
 puinen 157, 158
 puinen 157
 puisthamer 167
 pulf 139
 puntje, wit ~ 49
 R
 r-koe 4, 4, 5
 raam 111, 127
 raamdoek 125
 raampje, houten ~ 111
 rabbekast 152
 rad 140
 rangeren 157
 ranselen 63
 rap 96
 rapenbotter 145
 ras, half ~ 4
 ras, hollands ~ 6, 9
 ras, kempisch ~ 7
 ras, roodbont ~ 6
 ras, vlaanders ~ 7
 ras, westvlaams ~ 6
 rasbeest 6
 rasbeestje 55
 raskoe 6
 rat 59
 raten 48
 razeltig zijn 100
 razend zijn 100
 razende hond 100
 razemij 100
 razetig zijn 100
 razetige hond 100
 razige hond 100
 reageerder 99
 rechterachterdeem 43
 RECHTERACHTERKWARDIER 43
 rechterachterkwartier 43
 rechterachterscheut 43
 rechterhinderste 43
 rechterkant, uier aan de ~ van achter 43
 rechterkant, uier aan de ~ van voor 42
 rechterkwab 43
 rechterkwartier achter 43
 rechterkwartier, achter ~ 43
 rechterkwartier voor 42
 rechterkwartier, voorste ~ 42
 rechtervoordeem 42
 RECHTERVOORKWARDIER 42
 rechtervoorkwartier 42
 rechtervoorste 43
 rechts achter 43
 rechts, achter ~ 43
 rechts achter uier 43
 rechts achterkwartier 43
 rechts achterste 43
 rechts, achterste ~ 43

rechts, achterste deem ~ 43
 rechts, achterste kwartier ~ 43
 rechts, achterste ~ kwartier 43
 rechts, achterste schuif ~ 42
 rechts, achterste vierdel ~ 43
 rechts hinder 43
 rechts kwartier achter 43
 rechts, kwartier ~ achter 43
 rechts kwartier voor 42
 rechts, kwartier ~ voor 42
 rechts, speen ~ achter 43
 rechts, speen ~ voor 42
 rechts vierdel van achter 43
 rechts vierdel van voor 42
 rechts voor 42
 rechts, voor ~ 43
 rechts voor uier 42
 rechts voorkwartier 42
 rechts voorsel 43
 rechts voorste 43
 rechts, voorste ~ 43
 rechts, voorste deem ~ 42
 rechts, voorste kwartier ~ 42
 rechts, voorste ~ kwartier 42
 rechts, voorste vierdel ~ 42
 rechtse achterkwartier 43
 rechtse, achterste ~ deem 43
 rechtse, achterste ~ kwartier 43
 rechtse, achterste ~ schuif 43
 rechtse deem achter 43
 rechtse deem voor 42
 rechtse kant 43, 43
 rechtse vierdel achter 43
 rechtse vierdel voor 42
 rechtse voorkwartier 42
 rechtse, voorste ~ deem 42
 rechtse, voorste ~ kwartier 42
 rechtse, voorste ~ schuif 42
 reddelen 63
 redig 69, 69
 redig (zijn) 63
 ree 15
 reep, van de ene na de andere ~
 doen 164
 reet 51
 regel 71
 regeren 141
 register, koe met ~ 4
 registerkoe 4, 5
 registratie, half ~ 4
 reiger 56
 rein 83, 84
 rein, zich ~ maken 86
 rek 113
 remmelen 63
 rennen 63
 repen 38, 63, 160
 reppetig 69
 repselen 67
 rest 158
 RESTEN VAN HET ETEN VAN DIEREN
 158
 reupelen 63

reupen 63
 riem 111
 riet 95
 riethamer 167
 riffelen 63
 riggelen 63
 rijden 63
 rij, maas---ijssel 7
 rij, maas---ijsselvee 7
 rijp 15, 69, 69, 28
 rijp rind 28
 rijp voor de kop af 15
 rijp voor de slacht 15
 rijpe vaars 28
 rijpen 63
 rijzeling op de uier 75
 rijzen 86, 92
 rijzige koe 56
 rijzing 117
 rind 3, 4, 14, 18, 24, 25, 25, 27,
 27, 28, 28, 28, 29, 72
 rind, dekrijp ~ 27, 28
 rind, drachtig ~ 28
 rind, dragend ~ 28, 76
 rind, eerste ~ 28
 rind, gekalfd ~ 29
 rind, goed ~ 28
 rind, gust ~ 29
 rind, jarig ~ 27, 28, 29
 rind, laat ~ 29
 rind, leeg ~ 28, 30
 rind met twee tanden 27
 rind, overhouden ~ 29
 rind, rijp ~ 28
 rind, spelig ~ 25
 rind, stierig ~ 28
 rind, verlopen ~ 29
 rind, verschoten ~ 30
 rind, vol ~ 28, 76
 rind voor te masten 32
 rinderen 80
 rindje 3, 4, 25, 27, 27
 rinds 69
 rindsbeest 3
 rindsbeesten 2
 rindsvee 3
 rindvee 1
 ring 33, 96, 109, 109
 ring in de hoorn 34
 ring, jaarlijkse ~ 34
 ring om de hoorns 54
 ring op de hoorns 34
 ring van de hoorn 34
 rinsel 145
 ripsakken 63
 rissen 156
 rode 6, 7, 7, 8, 107
 rode blaarkoe 8
 rode blaarkop 8, 8
 rode, bleke ~ 7
 rode bles 7
 rode, bonte koe met (een) ~ kop
 7

RODE, BONTE KOE MET ~ KOP 7
 rode, bonte met een ~ kop 7
 rode, ganse ~ 8
 rode, gebilde ~ blaarkop 8
 rode, heel ~ 8
 RODE KOE 8
 rode koe 6, 7, 8, 8, 8
 rode, koe met een ~ kop 7
 RODE KOE MET GEHEEL WITTE KOP
 8
 RODE, KOE MET ~ VLEK OP DE
 POOT 11
 RODE KOE MET WITTE KOP EN
 RODE VLEKKEN OM DE OGEN
 8
 rode kop 7
 rode, lichte ~ 7, 7
 rode, lichte ~ koe 7
 rode met schimmelkop 7
 rode pees 71
 RODE, RODE KOE MET WITTE KOP
 EN ~ VLEKKEN OM DE OGEN
 8
 rode, vurig ~ 8
 rode witkop 8
 rode, witkopse ~ 8
 rode, witte koe bet een ~ kop 7
 roede 52
 ROEP- EN LOKWOORD VOOR DE
 KOE 107
 ROEP- EN LOKWOORD VOOR HET
 KALF 107
 ROEPWOORD VOOR DE STIER 106
 roerder 162
 roergaffel 162
 roerholt 162
 roerriek 162
 roerstek 162
 roetsen 63
 roffen 160
 roggelse 57
 rok 128
 rol 138, 140, 140
 rol bet een zwong 140
 rolbottervat 140
 roldeksel 139
 ROLLEN 80
 rollen 37, 80, 136, 141
 rollen, botter ~ 136
 rollen, zich ~ 80
 rolrug 58
 rolstand 140, 140
 rolvat 136, 140, 140
 romen 118, 127, 128
 romen, blauwe ~ 120
 romen, slechte ~ 90
 romen, zure ~ 123
 romenkoe 59
 romenpot 127
 romenschotel 127
 romenvloot 143
 romenzift 125
 romer 130, 131

- romeren 128
romermelk 131
romersmelk 131
romp, magere ~ 58
rondbiezen 63
ronde muil 36
ronde rug 58
RONDLOPEN, MET OPGEHEVEN
STAART ~ 63
rood 8
rood, het ~ 88
rood, het ~ laten zien 88
roodblaar 8, 9
roodbont 6, 7, 7, 8
roodbont ras 6
roodbonte 6, 7, 7, 8
roodbonte koe 6, 7, 7
ROODBONTE KOE VAN HET DON-
KERODE TYPE 6
ROODBONTE KOE VAN HET ORAN-
JERODE TYPE 7
roodkop 7
roodkopje 7
roodoger 8
roodpoot 11
rooi, de ~ laten zien 88
rooie, de ~ 88
rooien 88
ROOM 126
room 119, 126, 128
room afdoen 129
room, de ~ van blazen 129
room, zure ~ 145
roombaar 127, 128, 130
roombak 127
roomblazer 130
roombotter 144
roomdoek 125
roomduppen 128
roomkroeg 137
roomkroes 128
roomkruik 137
roomlepel 130
roomlies 128
roommelk 131
roompateel 127
roomplateel 127
ROOMPOT 127
roompot 127, 127, 137
roompot, plaatje van de ~ 139
roompot, stenen ~ 127
roomschijf 139
ROOMSCHOTEL 127
roomschotel 127
roomteel 127
roomvaatje 128
roomveer 130
roomvelletje 128
roos 75, 88, 96
roppen 19, 160
ros 7
rosse 6, 7, 8, 10
rosse koe 10
rot 92
- rothoorns 34
rotstraal 98
rotte hoorns 34
rotte melk 90
rover 96
rozen 88
rozenpot 138
rozig zijn 88
ruchelen 62
rug 37, 155
rug, diepe ~ 58
rug, doorgezakte ~ 58
rug, gebeugelde ~ 58
rug, geknikte ~ 58
rug, hoge ~ 58
rug, knobbelen op de ~ 96
rug, koe met een scherpe ~ 58
rug, koe met een slappe ~ 58
RUG, KOE MET GEBOGEN, OPGE-
ZETTE ~ 58
RUG, KOE MET SLAPPE, DOORGE-
ZAKTE ~ 57
rug, kromme ~ 58
rug, lage ~ 58
rug, op de ~ draaien 81
rug, op de ~ leggen 81
rug, op de ~ liggen 81
rug, op de ~ trekken 81
rug, op gen ~ werpen 81
rug, over haar ~ draaien 81
rug, ronde ~ 58
rug, scheve kromme ~ 58
rug, slappe ~ 57
rug, slechte ~ 58
rug, sterke ~ 58
rug, weke ~ 58
rug, zwakke ~ 58
ruggenstruu 155
rugstrank 37
rugstrank, zwakke ~ 58
rui 96
ruig, (het) ~ 96
ruime koe 55
RUND 2
rund 2, 18, 24, 27, 27
rund, drachtig ~ 28
rund, groot ~ 25, 28
rund, jarig ~ 14
RUND, JONG VAN EEN ~ 4
rund, slecht ~ 30
rund, vol ~ 28
RUND, VROUWELIJK ~ DAT VOOR
DE EERSTE KEER DRACHTIG IS
28
runderwormen 96
rundje 27
rundsbeest 3
rundsbeesten 2
RUNDVEE 1
rundvee 1
rundveestapel 1
russen 156
rustknoken 37
- S
- s-koe 5
sabbelen 67
sabel 57
sabelbenen 60
sabelbenen, koe met ~ 57
sabelbenige 57
sabelhak 57
sabelhakken 60
sabelpoten 60
sabelvessemen 60
sabelvessemen, koe met ~ 57
schaal 128
schaapsbenen, koe met ~ 56
schaapstuier 166
schaapsvoeten 97
schabrak 58
schacht 51
schachtel 167
schamel kalfje 59
schamper 153
schamppaal 153
schandaal maken 63
schank 58
scharminkel 58, 59
schecke 7
schede 50
SCHEDE VAN DE KOE 50
scheel 139
scheer 109, 110, 111
schei 45
scheikoe 11
scheistreek 48
schenkel 46
schep van de koeketel 162
schepel 161, 162
scheper 105
schephang 162
scheplepel 162
scheppan 162
schepper 162
schepsel 157
schepsaan 162
scherf 58, 59
scherf, een ~ inhebben 94
scherfkalf 59
scherp 69
scherp geslikt hebben 94
scherp, (het) ~ in 94
scherp, (het) ~ inhebben 93
scherp, iet ~ gegeten hebben 94
scherp in de maag 93
scherp in het lijf hebben 94
SCHERP INHEBBEN 93
scherp ophebben 94
SCHERP, ZWARTBONTE KOE MET ~
GESCHIEDEN WITTE EN ZWAR-
TE BANEN 9
scherpe, koe met een ~ rug 58
scherprode 6
scherps, get ~ gevreten hebben
94
scherps, get ~ inhebben 94

SCHOUKEN 153
scheuken 153
SCHEUKPAAL 153
scheurklauw 97
scheurpoot 97
scheurvoet 97
scheut 29, 75, 90, 90, 91, 94
scheut, aan de ~ zijn 94
scheut op de uier 90
scheuteling 15
scheuter 94
scheuter, aan de ~ 94
scheuten 94
scheve 44
scheve kromme rug 58
scheve udder 44
scheve uier 44, 116
schier kalf 59
schier kalfje 59
schiere melk 120
schieten 115
schieten, de melk laten ~ 114
schieten, de melk niet laten ~ 115
schieten, de stal goed ~ 157
schieten, laten ~ 115
schieten, niet laten ~ 114
schijf 139, 139
schijf wat 125
schijntje 59
schijnt 94, 151, 158
schijnt, aan de ~ zijn 94
schijnt, aan de/het ~ 94
schijnt, (de/het) ~ hebben 94
schijnt, platte ~ 94
SCHIJTEN 150
schijten 94, 150
schijten, dun ~ 94
schijten, plat ~ 94
schijterij 94
schijthak 57
schijthakken 60
schijtig kalfje 59
schijtkalfje 59
schijtvas 57
schijtvassen 60
schikken 153
schil 128
schilderij 56
schildertje 139
schilferen 96
schilfers 96
schilfertjes 96
schillen 96
schillenstrouwsel 156
schilletjes 96
schimmelkop, rode met ~ 7
schimmels 96
schimper 153
schip van een koe 56
schirnakel 58
schitten 65, 151
schobben 153
schobben, zich ~ 153

schobpaal 153
schoen 45, 46, 47, 147
schoen, achterste ~ 46
schoenen 97
schoenen, gekloven ~ 98
schoenen, lange ~ 97
scholder 141
scholler 143
schone blok van een koe 55
schone, een ~ stal vee hebben 148
schone, een ~ uier maken 75
schone koe 55, 55, 56
schone spiegel 75
schoon beest 55
schoon model 55
schoon modelkoe 56
schoon, zich ~ maken 86
schoongelijnde 55
schoongelijnde koe 55
schoongesloten koe 55
schoonmaken 152
schot 27, 29, 29, 30, 31, 32, 72
schot, guste ~ 30
schot, vette ~ 32
schotel 127
schotje 30
schraag 58
schraak 58
schraal kalf 59
schraal kalfje 59
schragel 58
schrakel 58
schrakelheks 58
schrale 58, 59
schrale koe 58
schrale mutten 59
schrank 57, 58, 59
schrankel 58, 59
schrankel, mager ~ 58
schrankel, magere ~ 59
schrankelaar 58
schrankeltje, ellendig ~ 59
schrapper 162
schrapstel 157
schreeuwen 61, 62
schrimpel kalfje 59
schroet 58
schromp 58
schrompen 153
schromppaal 153
schrompstijl 153
schubben 48, 96
schudgaffel 162
schuif, achterste linkse ~ 42
schuif, achterste ~ rechts 42
schuif, achterste rechtse ~ 43
schuif, voorste linkse ~ 42
schuif, voorste rechtse ~ 42
schuim 128
schuimen 129
schuimer 130
schuimlepel 130
schuimspeen 130

schuit 45
schuiten 65
schulpen 96
schuren 153
SCHURFT 96
schurft 35, 96
schurgen 63
schurgpaal 153
schurk 153
schuurhout 153
schuurpaal 153, 165
schuurpalot 153
schuurstaak 153
schuursteel 153
schwindsucht 99
SCROTUM 52
sermijndoek 125
showkoe 56
sichelen 160
sik 49
sikkelen 160
sjè, kom hier ~ sjè 107
slaan 141
slaan, botter ~ 136
slaan, in de hoorns ~ 114
slaan, in vorm ~ 144
slacht, goed voor de ~ 15
slacht, rijp voor de ~ 15
slachtbeest 30, 32
slachten, gereed voor te ~ 15
slachten, goed voor te ~ 15
slachten, vaardig voor te ~ 15
slachthuis, goed voor het ~ 15
slachtkalf 14
slachtkoe 32, 60, 117
SLACHTRIJP 15
slachtrijp 15
slachtvaardig 15
SLACHTVEE, HOUDER VAN ~ 105
slachtvet 15
slag, een ~ gedraaid liggen 81
slaghout 167
slak 97
slakkenpoot 97
slakkenpootje 97
slakpoot 97
slap beest 58
slap in de banden 88
slap kalfje 59
slappe 58
slappe deem 117
slappe hoorns 34, 34
slappe koe 58
SLAPPE, KOE MET ~, DOORGEZAK-
TE RUG 57
slappe, koe met een ~ rug 58
slappe melk 120
slappe rug 57
slecht, de melk ~ laten komen 115
slecht in de graden 120
slecht, in een ~ vel steken 99
slecht kalf 59
slecht kalfje 59

slecht liggen 81
slecht rund 30
slecht, zich ~ laten melken 115
slechte bovenlijn 58
slechte deem 117
slechte hoorns 34
slechte koe 56
slechte melk 120, 120
slechte romen 90
slechte rug 58
slechte uier 44
sleddermolen 161
sleep 166
SLEEFHOUT 166
sleephout 166
sleeppaal 166
sleepstaak 166
sleepstek 166
sleepstok 166
slek 128
sleten hoorns 34
sleten op de hoorns 34
sleuf 52
slever 85
sleveren 86
slibber 86
sliever 85
slijm 70, 76, 77, 83, 84, 85
slijm afzetten 77
SLIJM BIJ DE NAGEBOORTE 85
slijm geven 86
SLIJMBLAAS 76
slijmblaas 77, 82
SLIJMEN 77
slijmen 77, 86
slijmen, (het) ~ 70
slijmer 77, 84, 85
slijmerblaas 77, 82, 82
slijmeren 86
SLIJMKOEK 83
slijmkoe 84
slijmvlies 83
slijter 94
slikken, scherp geslikt hebben 94
slip 128
slobber 86
slof 45
SLOKDARM 146
sломmeren 77
slot 51
slover 77, 84, 85, 86
sloverd 77
sloveren 86
sluieren 77
sluik 35, 36
sluis 35
smak 105
smalle koe 56
smet 49, 105
smik 105
smodderen 77
snade 105
SNEB 48
sneb 11, 48
snebbetje 49
snep 48
snijden 18, 160
snijmolen 161
snoer 76, 77
snoer, willig ~ 71
snoeren 77, 86
snoeren, (het) ~ 71
snoersel 76
snuit, witte ~ 49
snuitring 110
soort 55, 56
soort, geen ~ 4
soort, goed ~ 55, 56
soort, goed ~ koe 55, 56
soort, goede ~ 55
soort, verbasterd ~ 9
soort, wild ~ koe 4
soortbeest 55, 56
soortige 55
SOORTIGE KOE 55
soortige koe 55, 56
soortkoe 55, 56
spaan 143
spaan, magere ~ 59
spangelen 157
spangelenhoekje 48
spangen 157
spanhamer 167
spanhout 166
spanhout, aan het ~ spannen 164
spanketting 167
spankoord 167
spannen 164
spannen, aan het spanhout ~ 164
spannen, de koeien ~ 104
spannen, langs de weg ~ 104
spanpaal 165
spansel 164
spanselpaal 165
spansnoer 167
spanstek 141, 166
spantouw 167
spanzeel 167
spat, aan de ~ 94
spataderen 45
spatbenen 60
spatknieën 60
spatter 139
spazelen 164
speen 50
speen, dode ~ 117
speen links achter 42
speen links voor 41
speen rechts achter 43
speen rechts voor 42
SPEEN VAN DE KOE 49
SPEEN, VERSTOPTE ~ 117
speen, verstopte ~ 117
speer 52
spel 94
spel, aan de ~ zijn 94
speldenstrooisel 156
speletig 69
spelig 68, 69
spelig overeenschrijven 63
spelig rind 25
spelig, weer ~ 70, 73
spelig zijn 63
spelige 92
spellen 156
spiegel 40, 45
spiegel, schone ~ 75
spiegeladeren 45
spier 2
spier beesten 2
spier, fijne ~ 59
spieren 38
spikkel 7, 10
spikkel 162
spikpot 162
spint 161
spintje 161
spitsen 19
spitsers 157
spleetklauw 98
splint 161
spoeling 132
spoelsel 132, 134
spons 46, 84
sprang 91
spreiden 157
SPREIDEN, STROOISEL ~ 155
spring 91
springduur 20, 21
springduur, gekeurde ~ 21
springen 63, 69, 70, 70
SPRINGEN, BRONSTIG OP ANDERE KOEIEN ~ 63
springen, goed voor te ~ 28
springen, laten ~ 69, 70
springen, var voor te ~ 21
springen, voor de eerste keer laten ~ 70
springen, willig ~ 63
springer 56, 59
springerd 56
springerig 69
springertje 59
springig 69
springig zijn 63
springlooi 21
springs 69
SPRINGSTIER 20
springstier 20
springvar 20
sprokken 34
sprokkenhoorns 34
spruitketel 161
SPRUITPOT 161
spruitpot 161
spuitbak 161
spuitelpot 161
spuitketel 161
spuitpot 161

spuitsketel 161
 spuitskom 161
 spuitspot 161
 staaf 52
 staak 166
 staan, dik ~ 93
 staan, droog beginnen te ~ 74
 staan, droog gaan ~ 74
 staan, gespannen ~ 75
 staan, koe die hoog op de poten
 ~ 56
 staan, koe die laag aan de grond
 ~ 57
 staan, lang ~ 79
 staan, met de kop in de aarde ~
 64
 staan, met het vuil ~ 92
 staan, op barsten ~ 93
 staan, op de tuier ~ 164
 staan, op de vetweide ~ 105
 staan, op (de) zolder ~ 74
 staan, op het barsten ~ 93
 staan, op het kalven ~ 79
 staan, op kalven ~ 79
 staan, over tijd ~ 79
 staan, vol ~ 75
 STAART 53
 staart 39, 53
 staart, bloed aan de ~ 70
 STAART, MET OPGEHEVEN ~ ROND-
 LOPEN 63
 staart, touw voor de ~ op te bin-
 den 111
 staartband 111
 staartbeen 37
 staartbeen, hangend ~ 57
 staartbenen 37, 37
 staartbinder 111
 staarten 2
 staartenbinder 111
 staartenkoord 111
 staartenlijn 111
 staarhouder 111
 staartje 53
 staartjes 2
 staartklem 111
 STAARTKOORD 111
 staartkoord 111
 staartkoordje 111
 STAARTKWAST 39
 staartkwast 39
 staartleer 111
 staartlijn 111
 staartophouder 111
 staartpluim 39
 staartpoes 39
 staartsbeen 37
 staartschroef 37
 staartskruis 37
 staarttouw 111
 staartzeel 111
 staatse koe 55, 55
 staf 138

stal 148
 stal beesten 2, 148
 stal, de ~ arrangeren 157
 stal, de ~ gelijkschieten 157
 stal, de ~ goed schieten 157
 stal, de ~ ondertrekken 157
 stal, de ~ opstrouwen 157
 STAL, DE ~ UITMESTEN 151
 stal, een schone ~ vee hebben
 148
 stalbeesten 148
 stalbenen 60, 97
 stalhoeven 97
 STALKLAUWEN 96
 stalklauwen 96
 stalknieën 60
 stalknoken 60
 stalknopen 96
 stalmastkalf 15
 stalpoten 60, 97
 stalvee 1
 stambeest 5
 stamboek 5
 stamboek, beest van het ~ 21
 stamboek, (ene) uit ~ 21
 stamboek, ene van het ~ 21
 stamboek, half ~ 4
 stamboek, koe met ~ 5
 stamboek, koe uit het ~ 5
 stamboek, koe van ~ 5
 stamboek, koe zonder ~ 4
 stamboek, stier van het ~ 21
 stamboek, var van ~ 21
 stamboekbeest 5
 stamboekduur 21
 STAMBOEKKOE 5
 stamboekkoe 4, 5
 stamboekkoe, geen ~ 4
 stamboekkoe, halve ~ 4
 stamboeklooi 21
 STAMBOEKSTIER 21
 stamboekstier 21
 stamboekvar 21, 22
 stamboekvee 5
 stamboom, zonder ~ 4
 stamboomkoe 5
 stamduur 21
 stambout 139
 stamkoe 5
 stamper 139, 162
 stamperplank 139
 stamperschijf 139
 stamstier 21
 stamvee 5
 stand 127, 134, 136, 139, 140,
 140
 stand, hakkige ~ 60
 standen, botter ~ 136
 standendek 139
 standendeksel 139
 standenschijf 139
 stander 139
 standschijf 139

standsdek 139
 stang 52
 stap 166
 steebok 72
 steekuier 44
 steel 139
 steel, hoge ~ 56
 steel, magere ~ 58
 steenbok 72
 steenkalf 79
 stek 139, 167
 stek van de stoter 139
 stekels 48
 steken 160
 steken, de kop in gen aarde ~ 64
 steken, in een slecht vel ~ 99
 steken, zuurmelk ~ 141
 stelt 56
 steltbenen 60
 stelten, koe met ~ 56
 steltige 56
 stemmige vaars 28
 stenen kalf 79
 stenen, keulse ~ pot 138
 stenen kroeg 137
 stenen pot 127, 127, 138
 stenen roompot 127
 ster 10, 48
 ster, koe bet een ~ 10
 ster, koe bet een ~ voor de kop
 10
 ster, koe met ~ 10
 ster, koe met een ~ 10
 ster voor de kop 10, 48
 ster, witte ~ 48
 sterke 55
 sterke koe 55, 57
 sterke rug 58
 sterkoe 11
 sterkop 10
 sterrekop 10
 sterretje 10
 STERVEN 152
 sterven 152
 steunen 62, 67
 stevige koe 56
 STIER 15
 stier 15, 17, 18, 19
 stier, bij de ~ zetten 70
 stier, gekeurde ~ 21
 STIER, GEPRIMEERDE ~ 21
 stier, geprimeerde ~ 21
 stier, ingeschreven ~ 21
 stier, jarige ~ 18
 stier, jonge ~ 18
 STIER, KNEIBAND VOOR EEN ~ OF
 KALF 108
 stier, met de koe naar de ~ gaan
 69
 stier, naar de ~ gaan 70
 STIER, PENIS VAN DE ~ 51
 STIER, ROEPWOORD VOOR DE ~
 106

stier van het stamboek 21
stieren 69, 70
stieren, goed voor te ~ 28
stieren, voor de eerste keer laten
~ 70
stierenkalf 17
stierenkalfje 17
stierenmotten 17
stierenring 110
stierentang 110
stierenvaars 28
stierepink 14
stierig 69
stierig kalf 17
stierig rind 28
stierkalf 17, 18
STIERKALF, VET TE MESTEN ~ 20
stierkalfje 17
stierkoe 18
stierling 28
stiermuk 17
stiermukje 17
stierrind 18, 28
stierrund 18
stiers 69
stiertje 16, 17, 18, 20, 106
stiertje, jong ~ 18
stiervaars 25, 27, 27, 28
stijf 145
stijf kreng 115
stijve melk 132
stijve uier 75
stip 48
stok 139, 162
stoker 139
stokstoter 138
stomp 35
stompe hoorns 34
stompen 34
stompen van hoorns 34
stomper 139
stomphoorn 35
STOMPHOORNS 34
stomphoorns 34
stompje 35
stompstand 136
stoot 138
stootbaar 138
stootkroeg 137
stootpot 137
stootstek 139
stootstekje 139
stoottob 138
stootton 138
stootvat 136
stop 117, 139
stopdeem 117
stophoorns 34
stopjes 34
stoppels 157
stoppen 90, 90
stoppen, melk met ~ 90
stopsel 139

stortbank 113
stotel 139
stoten 64, 134
stoten, boter ~ 134
stoten, botter ~ 134
stoten, (de) koning ~ 87
stoten, hare koning ~ 87
stoten, in gen aarde ~ 64
stoten, kroeg voor boter te ~
137
stoter 138, 141
stoter, stek van de ~ 139
stoterbret 139
stoterplank 139, 139
stotersplank 139
stoterstek 139
stotertje 138
stots 39, 53
stotsbinder 111
straf zijn 115
straffe 55
straffe knoken 60
straffe koe 55
stramien 125
stramiendoek 125
strang geven 115
strang, zich ~ melken 115
strank 108
strank, kromme ~ 58
streep 11, 48, 164
streep, koe met witte ~ 11
STREEP, KOE MET WITTE VLEK OF
~ OP HET VOORHOOFD 10
streep, met een witte ~ 11
streep, witte ~ 48
streepkoe 11
streepkop 11
streesten 100
strekel 50
STREMSSEL 145
stremsel 145
streng in de ~ 92
strepren 160
strik 108
stro 155
stro/strouw 156
strof 34
strofje 34
stront 64, 151, 158
stronten 152
stronten, de ~ uiteendoen 157
stronten dooreenschieten 157
stronthoop 64
strontplak 64
strooi 155, 156
strooi derondergooien 157
STROOIEN 154
strooien 154, 155, 157
strooihei 156
strooikoord 111
strooischillen 157
STROOISEL 154
strooisel 154, 155

STROOISEL IN DE POTSTAL 155
STROOISEL KEREN 157
STROOISEL SPREIDEN 155
strooistruu 155
strooiwei 157
strop 108
stropen 86
stroppen 90
strouwding 156
strouwen 154, 155, 157
strouwen, te goed ~ 157
strouwsel 155, 155
strouwstro 155
struif 65
struise koe 55, 56
struu 155, 156
stuit 37
stuitbenen 37
stuk, groot ~ 55
stuk hoorn 35
stuk, koe van een ~ 55
stuk van een beest 55
stuk van een koe 55
stuk (vee) 2
stukje, een ~ botter 144
stukkige koe 55
STUKS (VEE) 2
stuks (vee) 2

T

t.b. 98
t.b.c. 98
t.b.c.-koe 99
t.b.c.-lijder 99
t.b.-lijder 99
taai 115
taai geven 115
taai melken 115
taai melks 115
taai, zich ~ melken 115
taaie 115
taaie koe 115
taaie melker 115
tanden 36, 36
tanden, alle ~ 36
tanden, blijvende ~ 36
TANDEN, BREDE ~ 36
tanden, brede ~ 36
tanden, echte ~ 36
tanden, eerste ~ 36
tanden, goede ~ 36
tanden, grote ~ 36
tanden, hete ~ 36
tanden, kleine ~ 36
tanden krijgen 64
TANDEN, MANNELIJK KALF DAT
VAN ~ BEGINT TE WISSELEN
17
tanden, nieuwe ~ 36
tanden, nog geen ~ 36
tanden, rind met twee ~ 27
tanden, twee ~ 36

tanden, vaste ~ 36
tanden, vier ~ 36
tanden, vol ~ 36
tanden, volwassen ~ 36
TANDEN, VROUWELIJK KALF DAT
VAN ~ BEGINT TE WISSELEN
27
TANDEN, WISSELEN VAN ~ 64
tanden, zes ~ 36
tandjes 36
tang 110
tang, wringen met de ~ 19
taptemelk 132
te dik zijn 93
te goed strouwen 157
te vroeg afleggen 78
te vroeg geboren zijn 79
te vroeg kalven 78
te weinig vet 120
teef 72
teeg 115
teeg melken 115
teeg melken zijn 115
teeg, zich ~ laten melken 115
teeg, zich ~ melken 115
teems 125
teemse 125
teen 45, 46, 47
teen, achterste ~ 46
teen, grote ~ 47
teentje 46
teer kalfje 59
tege 115
tege koe 115
teil 127, 128, 134, 141, 162
teil, houten ~ 130
teilen 130
teiltje 162
tekenen 77
tekenen, weer ~ 73
tekens van kalven 34
telder, aarden ~ 127
telling, aan de ~ zijn 79
ten goede liggen 81
ten goede zitten 81
tenen, gescheurde ~ 97
tenen, gespleten ~ 98
tenen, lange ~ 60, 97
tenen, zwering tussen de ~ 98
tepel 41, 50
tering 99
teringbeest 99
teringlijder 99
teruggekomen 73
teruglopen 77, 73
terugmelk 132
tes 40
tet 50
tet, dode ~ 117
tet, lamme ~ 117
tetten, maar drie ~ 44
tetten, twee goede ~ 117
teugel 111
tezen 141
tijd, aan (de) ~ zijn 79
tijd, daar zijn van haar ~ 79
tijd, haar ~ door 72
tijd, (haar) ~ zijn 79
tijd, in de ~ zijn 79
tijd, om zijn van (de/haar) ~ 79
tijd, over ~ 72
tijd, over (de/haar) ~ 79
tijd, over ~ dragen 79
tijd, over ~ gaan 79
tijd, over ~ lopen 79
tijd, over ~ staan 79
tijd, uit zijn van (de/haar) ~ 79
tijd, voor de ~ komen 79
tijd, voor de ~ zijn 78
tijd, voor (haar/de) ~ kalven 77
tijn 134, 140, 143
tjakke 105
tobbenbank 113
tobbenrek 113
toch niet gedekt zijn 77
TOCHTIG 68
tochtig 68, 32
tochtig doen 63
tochtig (zijn) 63
tochtige vaars 25
toedragen 79
toeë deem 117
toelopen 79
toenemen 114
toeten 61, 62, 62
toffen 157
ton 138, 140, 143
tonen, de koning ~ 87
tonen, de koningskop ~ 88
tonen, zich ~ 75
tong 83
tongblaren 99
toom 108
touw 108, 111, 167
touw voor de staart op te binden
111
trampelen 80
trechter 125
tredel 139
trekkalf 15
trekken 75, 86, 149, 152, 159
trekken, in de hoorns ~ 114
trekken, in de pens ~ 114
TREKKEN, KLAM ~ 75
trekken, klam ~ 75
trekken, natuur ~ 75
trekken, op de rug ~ 81
trekkoord 83
trekmaal 76
trekvaars 76
trennen 104
tretsen 100
triets 100
trippelen 80
trits 132
trog 143
trommelen 93
TROMMELZUCHT 92
trommelzucht 93
tros 34
truida 107
trullen 81
trut 51
TUBERCULOSE 98
tuberculose 98
TUBERCULOSE, LIJDER AAN ~ 99
TUBERCULOSE, LIJDER AAN OPEN ~
99
tuchtig, weer ~ 73
tuyer 108, 164, 164, 166, 167,
167
tuyer, een ~ geven 164
tuyer, ene nieuwe ~ geven 164
tuyer, halve ~ 164
tuyer, nieuwe ~ geven 102
tuyer, op de ~ binden 164
tuyer, op de ~ staan 164
tuyer, op de/een ~ zetten 164
tuyerboom 167
TUIEREN 163
tuieren 101, 103, 163, 164
tuyergetuig 164
tuyerhaak 166
tuyerhamel 167
TUIERHAMER 167
tuyerhamer 167
tuyerhoek 164
tuyerrhout 166, 166, 167
tuyერიjer 166
tuyერიjerpilot 166
tuyerkettel 167
tuyerketting 167
TUIERKETING, TUIERTOUW, ~
167
tuyerlijnd 167
TUIERPAAL 165
tuyerpaal 153, 165, 167
tuyerpaaltje 165
tuyerpag 166
tuyerpeel 166
tuyerpegel 166
tuyerpik 166
tuyerpilot 166
tuyerpip 166
TUIERPLAATS 164
tuyerplaats 164
tuyerplak 164
tuyerplek 164
tuyersleep 167
tuyerstak 166, 167
tuyerstel 164, 166, 167
tuyerstel 164
tuyerstok 166
tuyertouw 167
TUIERTOUW, TUIERKETING 167
TUIERTUIG 164
tuyertuig 164
tuyerveel 167
tuyver 157

tuimelstand 140
 tuimelvat 140
 tuin 113
 tuitenbank 113
 tuitending 113
 tuitenhuisje 113
 tuitenrek 113
 tuitenstand 113
 turf 157
 TUSSENKLAUWONTSTEKING 97
 twee demen 117
 twee goede tetten 117
 twee, koe met ~ demen 117
 twee, rind met ~ tanden 27
 twee tanden 36
 twee valse demen 117
 tweede 31
 tweede blaas 82, 83
 tweede, eersteling van het ~ kalf 31
 tweede hoorn 35
 tweede kalf 31
 tweede kalfkoe 30
 tweede kalfskoe 30
 tweede keer vaars 31
 tweede koe 30
 tweede, koe die voor de ~ keer kalft 30
 tweede, koe met ~ kalf 30
 tweede, koe van haar ~ kalf 30
 tweede, koe van (het) ~ kalf 30
 tweede maal 31
 tweede vaars 30
 tweede, vaars van ~ kalf 31
 tweede, van (het) ~ kalf 31
 tweede waterblaas 82, 83
 tweede worp 31
 tweedeem 116
 tweedeemse 117
 tweedejaars vaars 28
 tweedeling 31
 tweedemer 117
 tweedemige 117
 tweejaarling 18, 27
 tweejaars 18
 tweejarige 18, 27
 tweejarige vaars 28
 tweejarige vaars 28
 tweeling 31, 117
 tweemaal gekalfde vaars 31
 TWEEMAAL, KOE DIE ~ HEEFT GEKALFD 30
 tweeslag 117
 TWEESPEEN 116
 tweespeen 116
 tweespener 116
 tweestrekkel 117
 tweetandige 18
 tweetoom 117
 tweetop 117
 twijfeler 72
 TYPE, ROOBBONTE KOE VAN HET

DONKERRODE ~ 6
 TYPE, ROOBBONTE KOE VAN HET
 ORANJERODE ~ 7
 typische koe 55

U

udder 41, 41
 udder maken 75
 udder met drie demen 43
 udder, ontsteking in de ~ 90
 udder, scheve ~ 44
 udder, veel zwal in het ~ 91
 udder, wrede ~ 115
 udderen 75
 udderen, beginnen te ~ 75
 udderontsteking 90
 UIER 40
 uier 40, 41
 uier aan de linkerkant van achter 42
 uier aan de linkerkant van voor 42
 uier aan de rechterkant van achter 43
 uier aan de rechterkant van voor 42
 UIER, AANGETASTE ~ 91
 uier, anders op de ~ 45
 uier, bijkomen in de ~ 75
 uier, brand in de ~ 90
 uier, de ~ visiteren 75
 uier, drie ~ 44
 uier, driedemige ~ 43
 uier, een goede ~ maken 75
 uier, een schone ~ maken 75
 uier, gescheut in de ~ 90
 uier, grillige ~ 91
 uier, hard in de ~ krijgen 75
 uier, kijken of ze natuur in de ~ heeft 75
 UIER, KNOBBELS IN DE ~ 90
 uier krijgen 75
 uier, lamme ~ 44
 uier, links voor ~ 41
 uier maken 75
 uier met drie demen 43
 uier, mismaakte ~ 44
 uier, ongelijke ~ 44
 uier, rechts achter ~ 43
 uier, rechts voor ~ 42
 uier, rijzeling op de ~ 75
 uier, scheut op de ~ 90
 uier, scheve ~ 44, 116
 uier, slechte ~ 44
 uier, stijve ~ 75
 uier, streng in de ~ 92
 uier, veel zwal in de ~ 91
 uier, vierde van een ~ 41
 uier, vleug in de ~ 90
 uier, wind in de ~ 90
 uier, zieke ~ 91
 uier, zwal op de ~ 75

uier, zwerende ~ 90
 uieraderen 45
 uieraders 45
 UIEREN 75
 uieren 75
 uieren, beginnen te ~ 75
 UIERKWARTIER 41
 uierontsteking 90, 91, 117
 UIERONTSTEKING, MASTITIS 90
 uierspiegel 40, 45
 uierspijeren 44
 uiles 127, 128
 uilespot 127, 128
 uit, de koningskop ~ 88
 uit, het lijf ~ 89
 uit, met de baarmoeder ~ 89
 uit zijn 100
 uit zijn van (de/haar) tijd 79
 uitbreiden 149
 uitbroeien 88
 uitdoen 151
 uitdoen, de koningskop ~ 88
 uitdoen, het lijf ~ 88
 uitdraaien 83
 uitdragen 79
 uitduwen, de draag ~ 88
 uitduwen, het lijf ~ 87, 88
 uitduwen, zich alles ~ 88
 uiteendoen, de stronten ~ 157
 uitgaan 100
 uitgaan, het lijf ~ 88
 uitgaan, met de koeien ~ 103
 uitgang 44, 51
 uitgedraaide melk 133
 uitgedragen zijn 79
 uitgelaten melk 132
 uitgeprimeerde duur 21
 uitgerekend zijn 79
 uitgeroomde melk 131
 uitgestoten hoorns 34
 UITGETELD ZIJN 79
 uitgeteld zijn 79, 79
 uitgooien, alles ~ 88
 uitgooien, (het) lijf ~ 88
 uithalen 152, 160
 uitkalven 89
 uitkeren 152
 uitkruien 152
 uitlaat 132
 uitlaten 129
 uitleggen, het lijf ~ 88
 uitmesten 151
 UITMESTEN, DE STAL ~ 151
 UITPERSEN VAN DE BAARMOEDER
 PROLAPSUS UTERI 88
 uitscheiden 114
 uitscheppen 152
 uitschieten 152
 uitschrabben 152
 uitslag 96
 uitslepen 152
 uitsmijten 88, 152
 uitsmijten, het lijf ~ 87, 88

UITSPRINGENDE, KOE MET VER ~
     HIELEN 57
 uitspringende vassen 60
 UITSPRINGENDE, VER ~ HIELEN 60
 uitsprong 35
 UITSTEEKSELS IN DE MAAG 48
 uitstoten 88
 uitstoten, lijf ~ 88
 uittrekken 151, 159
 uitvallen 64
 uitvaren 151
 uitwerken, botter ~ 141
 uitwerken, het lijf ~ 88
 uitwerpen 86
 uitwerpen, alles ~ 88
 uitwerpen, draag ~ 88
 uitwerpen, lijf ~ 88
 UITWERPSELEN VAN KOEIEN 64
 UITWERPSELEN, VASTE ~ 151
 uitzagen 83
 uitzanen 128
 URINE 150
 urine 150
 URINEREN 150
 urineren 150
 UTERI, UITPERSEN VAN DE BAAR-
     MOEDER, PROLAPSUS ~ 88

V

vaal 7, 10, 10
 vaalbont 7, 10
 vaalbonte 7, 10
 VAALBONTE KOE 10
 vaalbonte koe 10
 vaalbruine 10
 vaalrode 7, 7, 7
 vaalwitte koe 10
 vaardig 15
 vaardig, haar ~ maken 79
 vaardig voor te slachten 15
 vaardig, zich ~ maken voor te
     kalven 77
 vaardig zijn 79
 VAARS 26
 vaars 4, 24, 25, 25, 26, 27, 28,
     28, 29, 29, 30, 31, 32, 72,
     76, 86, 116
 vaars, aangemolken ~ 76
 vaars, aankomende ~ 25, 28
 vaars, afgekalfde ~ 29
 VAARS, DEKBARE ~ 25
 vaars, dekbare ~ 25, 27
 vaars die goed is voor te leiden
     25
 vaars, drachtige ~ 28
 vaars, dragende ~ 28, 29, 76, 87
 vaars, eerste ~ 28, 29, 29, 30,
     76, 87
 vaars, eerste ~ die mans is 30
 vaars, frisse ~ 116
 vaars, gekalfde ~ 29, 116
 vaars, guste ~ 29, 30

vaars, gustige ~ 29
 vaars, herloopse ~ 29
 vaars, lege ~ 29, 30, 87
 vaars, lege eerste ~ 30
 vaars, leidbare ~ 25, 28
 vaars, manse ~ 30
 vaars, muntige ~ 29, 30
 vaars, rijpe ~ 28
 vaars, stemmige ~ 28
 vaars, tochtige ~ 25
 vaars, tweede ~ 30
 vaars, tweede keer ~ 31
 vaars, tweedejaars ~ 28
 vaars, tweejaars ~ 27
 vaars, tweejarige ~ 28
 vaars, tweemaal gekalfde ~ 31
 vaars van tweede kalf 31
 vaars, verlopende ~ 29
 vaars, verse ~ 116
 VAARS, VET TE MESTEN ~ 32
 vaars, vette ~ 32
 vaars, volle ~ 28, 76
 vaars voor vet 32
 vaars, wilde ~ 4
 vaars, willige ~ 25
 vaarse 87
 vaarsje 25, 25, 27, 27, 28, 32,
     116
 vaarskalf 24, 27
 vaarskalfje 25
 vaarskoe 87
 vaarst 87
 vaarzenkalf 18, 25, 25
 vaarzenkalfje 25
 vaarzenmuk 25
 vaarzenmutton 25
 vaatrek 113
 vaatstaander 113
 VAGINAE, LIJFBIEDEN, PROLAPSUS
     ~ 87
 vale 7, 10, 10
 vale koe 6, 7, 7, 10, 10
 vals kwartier 91
 valse, één ~ deem 116
 valse, twee ~ demen 117
 vang 35, 40
 vang, in de ~ liggen 81
 VANGPLOOI 39
 vangplooi 40
 vangsel 145
 vangspot 127, 128
 vangst 40
 var 16, 17, 17, 18, 21
 var, gekeurde ~ 21
 var, gekroonde ~ 21
 var, geprimeerde ~ 21
 var, ingeschreven ~ 21
 var, jonge ~ 18
 var, naar de ~ gaan 70
 var van stamboek 21
 var voor te springen 21
 varens 157
 varkalf 17, 18

varkensketel 162
 varkenskop 162
 varkenskruis 57
 varkenslepel 162
 varkensmachientje 160
 varkensmachine 160
 varkensmolen 160
 varkensmolentje 160
 varkensnoest 162
 varkenspan 162
 varkenspotlepel 162
 varkensriek 162
 varkensrug 58
 varkensspan 162
 varre gaan 70
 varren 70
 varrenkalf 17
 varrenkalfje 17
 varrenmuk 17
 varrenmutton 17
 varrenpees 52
 varrenpink 52
 varrenprik 52
 varretje 17, 18
 varretje voor te vetten 20
 varrig 69
 vassen, uitspringende ~ 60
 vastbinden 164
 vaste tanden 36
 VASTE UITWERPSELEN 151
 vasthouden 114
 vasttuieren 164
 vat 128, 134, 136
 vatsji 104
 vazel 51
 vazelkoe 72
 vazelmelk 120
 VEE 147
 vee 1, 3, 24, 147, 148
 vee, een schone stal ~ hebben
     148
 VEE FOKKEN 148
 VEE HOUDEN 148
 vee, kudde ~ 148
 vee, leeg ~ 31
 vee mesten 148
 (vee), stuk ~ 2
 (VEE), STUKS ~ 2
 (vee), stuks ~ 2
 veeart 149
 VEEARTS 149
 veearts 149
 veedokter 150
 veedoktertje 150
 veegsel 71, 86
 veekoopman 106
 veel, niet ~ graden hebben 120
 veel zwal in de uier 91
 veel zwal in het udder 91
 veemeester 150
 veer 130, 141
 veerstek 141
 veesplit 162

VEESTAPEL 148
 veestapel 1, 148
 veevoeder 158
 VEEVOER VERZAMELEN 159
 vegen 152
 vegen, (het) ~ 71
 vegen, wit ~ 92
 vegen, zich ~ 86
 vegen, zich wit ~ 92
 veger 59
 veken, kalf achter het ~ 15
 vel 36, 48, 54, 127, 128
 vel aan de borstknook 36
 vel, in een slecht ~ steken 99
 vel, los ~ 40
 VEL OP GEKOOKTE MELK 128
 vellen 48
 vellen, harde ~ 48
 vellen, zachte ~ 48
 velletje 128
 velletjes 48
 vemen 77
 VER, KOE MET ~ UITSPRINGENDE
     HIELEN 57
 VER UITSPRINGENDE HIELEN 60
 veranderen 164
 veranderen, van plaats ~ 164
 veranderen (van weide) 101
 verarmood ding 59
 verbasterd soort 9
 verbeuren 164
 verdeler 161
 verdikking 34
 verdraaid liggen 81
 verdraaid zijn 81
 verdraaid zitten 81
 VERDROGEN 73
 verdrogen 73, 74
 verdroogd kalf 79
 verdroogde deem 117
 VERDROOGDE KALF 79
 vergiftiging 96
 verharde melk 90
 VERKEERD LIGGEN 81
 verkeerd liggen 81
 verkeerd zitten 81
 verlamming van de blaas 100
 verleggen 101, 157
 verliezen 86
 verliezen, (melk) ~ 115
 verliezen, vuil ~ 86
 verliezen, vuiligheid ~ 86
 verlijken 157
 VERLOPEN 77
 verlopen 70, 73, 77
 verlopen koe 32
 verlopen rind 29
 verlopen, zich ~ 73, 77
 verlopende vaars 29
 verloren deem 117
 verloren laten lopen 115
 verlosmachine 83
 verlossen, kunstmatig ~ 83
 vermelken 114
 vermelken, zich ~ 114
 verminderen 74
 verpachten 164
 verpakt 94
 verpakt, zich ~ hebben in het
     voer 93
 verplaatsen 101, 164
 verrekken 152
 vers 45
 vers gekalfde 87
 vers gekalfde koe 30, 87
 vers kalf 13
 vers kalfje 13, 116
 verscharen 101
 verschieten 77, 78, 87, 100, 157
 verschieten, besmettelijk ~ 78
 verschoten 70, 73
 verschoten kalf 29
 verschoten rind 30
 verse 116
 verse jaarsling 76
 VERSE KOE 116
 verse koe 29, 87, 116
 verse maal 29, 116
 verse melk 120
 verse mutten 13
 verse vaars 116
 versgeboren kalf 13
 versgekalfde 116
 versgekalfde koe 116
 versgekalverde koe 116
 versgevalen 13
 versgevalen kalf 13
 versgevalen kalfje 13
 verskalvige 87, 116
 verskalvige koe 87, 116
 versleten hoorns 34
 verspeelde deem 117
 versteend kalf 79
 verstopte deem 117
 VERSTOPTE SPEEN 117
 verstopte speen 117
 verstoten 77, 78
 verstouwen 164
 VERTUIEREN 164
 vertuieren 101, 164
 vervlaag 75, 91
 vervleug 75, 90, 91
 verweiden 101
 verwerpen 77, 78, 87
 VERWERPEN, ABORTUS, ~ 87
 verwerpen, besmettelijk ~ 78
 verworpen 70
 verwrongen liggen 81
 VERZAMELEN, VEEVOER ~ 159
 verzetten 101, 164
 verzijen 74, 74, 114, 114
 verzijgen 74, 74, 114
 verzuiveren 152
 verzuurde melk 123
 vesseem 46
 vessemenshijter 57
 vet 15, 127
 vet beest 20
 vet drinken 153
 vet, een met neer ~ 120
 vet, een voor ~ te mesten 32
 vet, laag ~ 120
 vet gemest 15
 vet genoeg 15
 vet, koe voor ~ te maken 32
 vet, laag in het ~ 120
 vet maken 153
 vet muttentje 15
 VET TE MESTEN STIERKALF 20
 VET TE MESTEN VAARS 32
 vet, te weinig ~ 120
 vet, vaars voor ~ 32
 vet voeren 153
 vet, voor ~ laten lopen 105
 vetafdraaier 130
 vetbak 15
 vetbak, kalf op ~ 15
 vetbeest 15, 20, 30, 32, 32, 55,
     60
 vetbeest voor de wei 15, 20, 32
 vetbeestenkoopman 106
 vetboer 106
 vetbroek 60
 vetdrinker 15, 20, 32
 vetduur 20
 vetduurtje 20
 veterinair 150
 vetgehalte, met weinig ~ 120
 vetgrazen, laten ~ 105
 vetkalf 15
 vetkalfje 15
 VETKOE 32
 vetkoe 30, 32, 60
 vetmaker 106
 vetman 106
 vetmasten 153
 vetmaster 106
 VETMESTEN 153
 vetmesten 149, 153
 vetmester 105
 vetrind 32
 vetrindje 32
 vetstier 20
 vetstiertje 20
 vette duur 20
 vette, goed ~ koe 56
 vette koe 32, 56
 vette melk 120
 vette mutten 15, 20
 vette schot 32
 vette vaars 32
 vetten 149, 153
 vetten, kalf voor te ~ 15
 vetten, koeien ~ 148
 vetten, varretje voor te ~ 20
 vetter 106
 vettige koe 32
 vettype 60
 vetvaars 32
 vetvaarsje 32
 vetvee 15, 20, 32
 vetwei, (een) voor de ~ 30

vetweide, op de ~ doen 105
 vetweide, op de ~ laten gaan 105
 vetweide, op de ~ laten lopen 105
 vetweide, op de ~ staan 105
 vetweide, op de ~ zetten 105
 VETWEIDEN 105
 vetweiden 105, 153
 vetweiden, boer met ~ 106
 vetweiden, laten ~ 105
 vetweider 32, 105
 vier 95
 vier tanden 36
 vierde kwartier 43
 vierde van een uier 41
 vierdel 41
 vierdel, achterste ~ links 42
 vierdel, achterste ~ rechts 43
 vierdel, links ~ van achter 42
 vierdel, links ~ van voor 41
 vierdel, linkse ~ achter 42
 vierdel, linkse ~ voor 41
 vierdel met een dem 41
 vierdel, ontstoken ~ 91
 vierdel, rechts ~ van achter 43
 vierdel, rechts ~ van voor 42
 vierdel, rechtse ~ achter 43
 vierdel, rechtse ~ voor 42
 vierdel, voorste ~ links 41
 vierdel, voorste ~ rechts 42
 vierkantige 56
 vierkantige blok 55
 viertandige 18
 visiteren, de uier ~ 75
 vlaai 64
 vlaamse 57
 vlaanders ras 7
 vlaanderse 9
 vlaanderse koe 6
 vlaaster 65
 vlaggen 156
 vlagstrooisel 156
 vlak 37
 vlamrood 6
 vleesbeest 56, 60
 vleeshoorn 35
 VLEESKOE 59
 vleeskoe 32, 56, 59
 VLEESKOE, GOEDE ~ 56
 vleeskoe, goede ~ 56
 vleessoort 60
 vleestype 57, 60
 vleestype, goed ~ 56
 vlek 48, 98
 vlek, koe met een witte ~ 11
 VLEK, KOE MET RODE ~ OP DE
 POOT 11
 VLEK, KOE MET WITTE ~ OF
 STREEP OP HET VOORHOOFD
 10
 vlek, witte ~ 49
 VLEKKEN, RODE KOE MET WITTE
 KOP EN RODE ~ OM DE OGEN
 8

VLEKKEN, ZWARTE KOE MET WITTE
 KOP EN ZWARTE ~ OM DE
 OGEN 10
 vlekke 8
 vlekpoot 11
 vleug 75, 90
 vleug in de uier 90, 91
 vleugel 139
 vleugziekte 91
 vlies 83, 128
 vlieten 129
 vliezen 48, 48
 vlikken 156
 vlim 35, 39, 44
 vlimmen 48
 vlinken 156
 vloed 92
 VLOED, WITTE ~ 92
 vloed, witte ~ 92
 vloeien 86, 150
 vlok 34
 vlokken 90
 VLOKKEN IN DE MELK 90
 vloot 143
 vlootje 127, 143
 vlos 39
 vlosje 39
 vlotenmelk 132
 vochtblaas 82
 voeden 158
 voeder 158
 voederbak 161
 VOEDEREN 158
 voederen 158
 voederkorf 161
 VOEDERMIK 162
 voedermik 162
 voederpan 162
 voederriek 162
 voelen of het plakt 75
 VOER 157
 voer 157
 voer, hel ~ 158
 voer, zich verpakt hebben in het
 ~ 93
 voeren 158
 voeren, dik ~ 153
 voeren, vet ~ 153
 voerketel 162
 voerkuip 162
 voerlepel 162
 voermandel 161
 voermik 162
 voermolen 160
 voermolentje 160
 voermoest 162
 voerpan 162
 voerriek 162
 VOERSCHEP 162
 voerschip 162
 voerschepper 162
 voerschotel 162
 voerteil 162
 voet 45, 46, 53, 147

voetblaas 82
 voeten, gespleten ~ 98
 voeten, lange ~ 97
 voeten, volle ~ 97
 voetjesblaas 82
 vol 72, 76, 76
 vol, dik ~ 76
 vol lopen 75
 vol, muil ~ 36
 vol, muil ~ tanden 36
 vol, niet ~ 30, 70, 73
 vol, niet ~ gegaan 73
 vol, niet ~ zijn 77
 vol rind 28, 76
 vol rund 28
 vol staan 75
 vol tanden 36
 vol, zeker ~ 76
 vol, zichtbaar ~ 76
 volbloed 5
 volbloedkoe 5
 voldragen zijn 79
 volle hoeven 97
 volle jaarling 27
 volle jaarsling 76
 volle muil 36
 volle poten 97
 volle vaars 28, 76
 volle voeten 97
 voltandig 36
 volvoet 97
 volvoetig 97
 volvoetige 57
 volwassen tanden 36
 volzet 36
 volzet gebit 36
 vonken 114
 voor aan de hand 42
 voor bij de hand 43
 voor, bij de hand ~ 42
 voor, eerste kwartier links ~ 41
 voor (haar/de) tijd kalven 77
 voor, kwartier links ~ 41
 voor, kwartier rechts ~ 42
 voor, linkerkwartier ~ 41
 voor links 42
 voor, links ~ 42
 voor, links ~ 42
 voor, links kwartier ~ 41
 voor, links ~ uier 41
 voor, links vierdel van ~ 41
 voor, linkse deem ~ 41
 voor, linkse kant ~ 42
 voor, linkse kwartier ~ 41
 voor, linkse vierdel ~ 41
 voor, rechterkwartier ~ 42
 voor rechts 43
 voor, rechts ~ 42
 voor, rechts kwartier ~ 42
 voor, rechts ~ uier 42
 voor, rechts vierdel van ~ 42
 voor, rechtse deem ~ 42
 voor, rechtse vierdel ~ 42
 voor, speen links ~ 41

voor, speen rechts ~ 42
 voor, uier aan de linkerkant van ~ 42
 voor, uier aan de rechterkant van ~ 42
 voor van de hand 42, 43
 voor, van de hand ~ 43
 voor vet laten lopen 105
 vooraanpalen 164
 vooraantuiëren 164
 voorbij, drie weken ~ 72
 voorhamer 167
 voorhoef 46
 VOORHOOFD, KOE MET WITTE
     VLEK OF STREEP OP HET ~ 10
 VOORKLAUW 46
 voorklauw 46
 voorkwartier, links ~ 41
 voorkwartier, linkse ~ 41
 voorkwartier, rechts ~ 42
 voorkwartier, rechtse ~ 42
 voormaag 47
 voorpoot 46
 VOORPOTEN MET DIKKE KNIËËN 60
 voorschoen 46
 voorsel, rechts ~ 43
 voorste bij de hand 43
 voorste, bij de hands ~ kwartier 43
 voorste deem 42, 43
 voorste deem links 41
 voorste deem rechts 42
 voorste kwartier 42
 voorste kwartier links 41
 voorste kwartier rechts 42
 voorste links 42
 voorste, links ~ 42
 voorste links kwartier 41
 voorste, links ~ kwartier 41
 voorste linkse kwartier 41
 voorste linkse schuif 42
 voorste rechterkwartier 42
 voorste rechts 43
 voorste, rechts ~ 43
 voorste rechts kwartier 42
 voorste rechtse deem 42
 voorste rechtse kwartier 42
 voorste rechtse schuif 42
 voorste van de hand 42
 voorste, van de hands ~ kwartier 42
 voorste vierdel links 41
 voorste vierdel rechts 42
 voortdrijven 101
 voorteen 47
 voorthouwen 164
 VOORTIJDIG EEN LEVEND KALF TER WERELD BRENGEN 77
 voortijdig kalven 78
 voortrekken 75, 86
 voortstuiëren 164
 voorttuien 164
 voortzetten 101, 164
 vooruiër 92
 voorvoet 46
 voorwaarts 81
 voorzool 47
 vork 162
 vorm, in ~ slaan 144
 vormpje 143
 vos 7, 7, 8, 107
 vossenkop 7
 vot 39, 51
 vot, afhappende ~ 57
 vot, hangetige ~ 57
 votsknoken 37
 vouw 36
 vree melken 115
 vree, zich ~ melken 115
 vreemde koe 4
 vreten 67, 100
 vroeg kalven 78
 vroeg, te ~ afleggen 78
 vroeg, te ~ geboren zijn 79
 vroeg, te ~ kalven 78
 vrolijk 69
 VROUWELIJK KALF 24
 VROUWELIJK KALF DAT VAN TANDEN BEGINT TE WISSELEN 27
 VROUWELIJK RUND DAT VOOR DE EERSTE KEER DRACHTIG IS 28
 vrucht, dode ~ 79
 vruchtblaas 82
 vruchtvlies 83
 vuil 70, 76, 83, 85, 86
 vuil afgaan 86
 vuil afgeven 86
 vuil, afkomen van het klein ~ 86
 vuil, klein ~ 85, 86, 92
 vuil, klein ~ afgeven 86
 vuil, met het ~ staan 92
 vuil, nog altijd ~ derafkomen 86
 vuil, nog altijd ~ van haar komen 86
 vuil verliezen 86
 vuil, wit ~ 92
 vuilding 157
 vuildracht 92
 vuile deem 117
 vuile melk 120
 vuilen 77, 86
 vuiligheid 70, 77, 86
 vuiligheid kwijt worden 86
 vuiligheid verliezen 86
 vuilnis 85
 vuisthamer 167
 vurig rode 8
 vuur 95
 vuur, lopend ~ 95
 vuurwater 90
 W
 wafels 48
 waggelkont 57
 want 161
 warbossen 96
 wassen 75, 141
 wassen, botter ~ 141
 wat, een duur ~ prijs heeft 22
 wat ingevreten hebben 94
 wat, koe ~ hoog op de poten 54
 wat, schijf ~ 125
 water 77, 82, 134
 water, het ~ 100
 water, het ~ van de bottermelk 134
 water, lauw ~ 145
 water, op het ~ hebben 100
 water, zuur ~ 134
 WATERBLAAS 81
 waterblaas 76, 77, 81, 82
 waterblaas, eerste ~ 82
 waterblaas, tweede ~ 82, 83
 waterblaasje 82
 waterkalf 79
 watermaag 48
 watermelk 120
 waterzak 82
 watje 125
 watlapje 125
 wats 105
 watten 125
 wattetje 125
 wazen 157
 wazen, gedroogde ~ 157
 weder kauwen 67
 weeën hebben 80
 weer kauwen 67
 weer melk gaan geven 114
 weer spelig 70, 73
 weer tekenen 73
 weer tuchtig 73
 weer willig 73
 weerborstel 34, 45
 weeruiër 92
 weerwas 45
 weg 133
 weg, langs de ~ leiden 103
 weg, langs de ~ spannen 104
 wegen, botter ~ 141
 wegspannen 164
 WEI 133
 wei 90, 132, 133
 wei, dikke ~ 133
 wei, oude ~ 133
 wei, vetbeest voor de ~ 15, 20, 32
 weibeest 30, 32
 weibotter 144
 weide, de ~ op doen 105
 weide, doorlaten naar een ander ~ 102
 weide, in een andere ~ doen 10
 weide, in een andere ~ jagen 102
 weide, naar de andere ~ bringer 102
 weide, op de ~ jagen 105

weide, (op een) andere ~ zetten 102
 weide, veranderen (van ~) 101
 weidekalf 15
 weiden 100, 103, 153
 weiden, laten ~ 103
 weidenboer 106
 weidenkoe 117
 weidenman 106
 weidenmaster 106
 weigras 157
 weiknopen 96
 weikoe 32
 weinig graden 120
 weinig, melk met ~ graden 120
 weinig, met ~ vetgehalte 120
 weinig, te ~ vet 120
 weipaal 153, 165
 weiplaats 164
 weischot 30
 weistaak 166
 weistiertje 20
 weitenstruu 155
 weivaars 32
 wek 144
 weke rug 58
 weken, de drie ~ om 72
 weken, drie ~ 72
 weken, drie ~ over 72
 weken, drie ~ voorbij 72
 weken, over de ~ 72
 weken, over (de) drie ~ 72
 wentelen 81
 WERELD, VOORTIJDIG EEN LEVEND
 KALF TER ~ BRENGEN 77
 werk 141
 werk, aan het ~ zijn 75
 werken 80, 86
 werken, botter ~ 136
 werpen 80
 werpen, op gen rug ~ 81
 wervelen 37
 westvlaams ras 6
 westvlaamse 6
 weteren 153
 wie, koe ~ een paard 56
 wie, melk geven ~ een lei 120
 wieken, holteren ~ met gaatjes 139
 wijd dragend 76
 wijzer 69
 WILD 69
 wild 69, 69
 wild beest 4
 wild soort koe 4
 wilde 4
 wilde, half ~ 4
 wilde, half ~ koe 4
 WILDE KOE 4
 wilde koe 4, 30
 wilde vaars 4
 WILDE ZUCHT 91
 wildvuur 95
 willig 68, 69, 73
 willig lopen 63
 willig snoer 71
 willig springen 63
 willig, weer ~ 73
 willig worden 63
 willig (zijn) 63
 willige draad 71
 willige vaars 25
 wind in de uier 90
 wind inhebben 93
 windblaas 76
 winde 140
 windkoe 56
 winnen 69, 70
 winnen, bekwaam voor te ~ 28
 winnen, eerste keer ~ 70
 winnen, laten ~ 69, 70
 winnen, voor de eerste keer laten ~ 70
 winning 148
 winter 14, 14, 28
 winterbotter 145
 wintertenen 97
 wip 141
 wip 141
 wiplat 141
 wipper 141
 wipperd 141
 wipstok 141
 wis 34, 105
 wisselaar 18, 27
 wisselen 64
 WISSELEN, MANNELIJK KALF DAT
 VAN TANDEN BEGINT TE ~ 17
 WISSELEN VAN TANDEN 64
 WISSELEN, VROUWELIJK KALF DAT
 VAN TANDEN BEGINT TE ~ 27
 wisselingetje 27
 wisselrund 27
 wit en zwarte 9
 wit en zwarte koe 9
 wit, het ~ 92
 wit plekje 49
 wit puntje 49
 wit vegen 92
 wit vuil 92
 wit, zich ~ vegen 92
 witblaar 8
 witbont 7
 witbruin 10
 witkop 8, 8, 9, 10, 11, 107
 witkop, rode ~ 8
 witkop, zwarte ~ 9
 witkopse rode 8
 witplek 11
 witsnuit 49
 witstrank 9
 witstreep 11
 witte 7, 107
 witte baan voor haar kop 11
 witte bles 10, 48
 witte draad 71
 witte, halve ~ 7
 witte kaas 134
 witte koe 9
 witte koe bet een rode kop 7
 witte, koe met een ~ kol 10
 witte, (koe) met een ~ kop 9
 witte, koe met een ~ vlek 11
 witte, koe met ~ kop 9
 witte, koe met ~ streep 11
 WITTE, KOE MET ~ VLEK OF
 STREEP OP HET VOORHOOFD
 10
 witte kop 8, 9
 witte met een bril op 8
 witte, met een ~ streep 11
 witte moor 9
 witte muil 49
 witte naas 49
 witte neus 49
 witte neusspiegel 49
 witte plek 48
 witte plek op de kop 11
 WITTE, RODE KOE MET GEHEEL ~
 KOP 8
 WITTE, RODE KOE MET ~ KOP EN
 RODE VLEKKEN OM DE OGEN
 8
 witte snuit 49
 witte ster 48
 witte streep 48
 witte vlek 49
 WITTE VLOED 92
 witte vloed 92
 WITTE, ZWARTBONTE KOE MET
 SCHERP GESCHIEDEN ~ EN
 ZWARTE BANEN 9
 WITTE, ZWARTE KOE MET GEHEEL
 ~ KOP 9
 WITTE, ZWARTE KOE MET ~ KOP EN
 ZWARTE VLEKKEN OM DE
 OGEN 10
 witvloeier 92
 witvuiler 92
 witzwarte 8, 9
 woekerdier 117
 woelen 64
 woest 69
 woeste hond 100
 worm, de ~ 95
 worm in de kop 95
 WORMBULTEN 95
 wormen 96
 worp 13
 worp, tweede ~ 31
 worstkoe 60
 wortel 35
 wrak 99
 wrakkelschoorns 34
 WRANG 90
 wrang 90, 117
 wrang, zich ~ laten melken 115
 wrangkwartier 91
 wrangstuk 91
 wrede 115
 wrede koe 115
 wrede udder 115

wreed 115
wreed beest 115
wreed melken 115
wrijfpaal 153
wrijven 153
wringen met de tang 19
wroelen 64
wroetelen 64
wroeten 64
wring, een ~ in de dracht hebben 81
wring zitten 81

Z

zaadseel 157
zaag en beitel 83
zaagmeel 157
zaalbrug 57
zaalkoe 57
zaalrug 57
zaalsrug 57
zaan 127, 128
zaandoek 125
zaankroeg 128, 137
zaankruik 127
zaanlapje 125
zaanpot 127, 127, 137
zaanspot 143
zaanteil 127
zabben 63
zachte vellen 48
zadelrug 57
zagenmeel 157
zak 41, 47, 47, 49, 52, 83
zak, ijzer in de ~ 93
zakken, af beginnen te ~ 74
zalenrug 57, 58
zane 127
zane 128
zapsen 63
zeef 125, 125, 161
zeefdoek 125
zeefdoekje 125
zeefje 125, 125
zeeflap 125, 125
zeefschotel 125
zeefwatten 125
zeel 108, 108, 109, 111, 167
zeeltje 167
zeemdoek 125
zeik 150, 158
zeik, aan de ~ zijn 100
zeiken 100, 150
zeiklepel 162
zeiks 100
zekelrug 58
zeker vol 76
zes tanden 36
zetsel 96
zetten, bij de stier ~ 70
zetten, de kop in gen aarde ~ 64
zetten, op de vetweide ~ 105
zetten, op de/een tuier ~ 164

zetten, (op een) andere weide ~ 102
zetten, zich aan het ~ zijn 114
zeuren 62
zeven 124
ZEVEN, MELK ~ 123
zever 71, 86
zeverbeest 6
zeveren 86
zeveren, (het) ~ 71
zeverpap 120
zich aan het zetten zijn 114
zich alles uitduwen 88
zich droogzetten 74
zich get ingevreten hebben 94
zich hard laten melken 115
zich hermelken 114
zich kretsen 153
zich lastig laten melken 115
zich lastig melken 115
zich lelijk melken 115
ZICH MOEILJK LATEN MELKEN 115
zich niet gezuiverd hebben 92
zich niet goed melken 115
zich rein maken 86
zich rollen 80
zich schobben 153
zich schoon maken 86
zich slecht laten melken 115
zich strang melken 115
zich taai melken 115
zich teeg laten melken 115
zich teeg melken 115
zich tonen 75
zich vaardig maken voor te kalven 77
zich veggen 86
zich verlopen 77, 73
zich vermelken 114
zich verpakt hebben in het voer 93
zich vree melken 115
zich wit veggen 92
zich wrang laten melken 115
zich zuiveren 86
zich zwaar melken 115
zichtbaar vol 76
zieke uier 91
zieken krijgen 80
zien, de bol laten ~ 88
zien, de dop laten ~ 88
zien, de draag laten ~ 88
zien, de draagmoer laten ~ 88
zien, de dracht ~ 89
zien, de kalverkrop laten ~ 88
zien, de kan laten ~ 88, 88
zien, de koe laten ~ 88
zien, de koning ~ 87
zien, de koning laten ~ 87, 88
zien, (de) koningskop ~ 88
zien, (de) koningskop laten ~ 87, 88
zien, de kop laten ~ 88

zien, de moer laten ~ 88
zien, de rooi laten ~ 88
zien, het rood laten ~ 88
zien of het plakt 75
zift 125, 125, 161
ziftetje 125
zij 124, 125
zij, fijne ~ 125
zij, paardsharen ~ 125
zijbaar 125
zijdoek 125
zijdoekje 125
zijen 124
zijg 124, 125
zijgdoek 125
zijgdoekje 125
zijgen 123
zijger 124
zijger, lapje van de ~ 125
zijglapje 125
zijgpot 125
zijgschotel 125
zijgschotelvod 125
zijgslat 125
zijlap 125
zijlapje 125
zijning 134
zijpelen 100
zijpen 112, 124
zijschotel 124, 125, 127
zijschoteldoek 125
zijschoteldoekje 125
zijset 125
zijtje 124, 125
zijtrechter 125
zijwatje 125
zijwatten 125
ZITBEENDEREN 37
zitbeenderen 37
zitbeentjes 37
zitbenen 37
zitknoken 37
zitschink 37
zitten 100
zitten, de poten ~ goed 81
zitten, gedraaid ~ 81
zitten, goed ~ 81
zitten, het achterste voor ~ 81
zitten, juist ~ 81
zitten, niet juist ~ 81
zitten, ten goede ~ 81
zitten, verdraaid ~ 81
zitten, verkeerd ~ 81
zitten, wrong ~ 81
zoeken 160
zoete melk 120, 132
zog 120
zolder, op (de) ~ staan 74
zomen 160
zonder origine 4
zonder stamboom 4
zonnenbrand 96
zool 45, 46
zoon 4

zot zijn 95
zouten 144
zouten, botter ~ 144
zucht 75, 91
ZUCHT, WILDE ~ 91
zuchten 149
zuigkussen 84
zuipen 153
zuipketel 162
zuiver doekje 125
zuiver, niet ~ zijn 86, 92
ZUIVEREN 86
zuiveren 86
zuiveren, haar ~ 86
zuiveren, (het) ~ 71
zuiveren, zich ~ 86
zuivering 77, 86
zuiveringsdraad 76
zumpen 61, 62
zure 132
zure, dikke, ~ melk 123
zure melk 122
zure romen 123
zure room 145
zuur 95
zuur, het ~ 94
zuur water 134
zuurmelk steken 141
zuursel 145
zwaar beest 55, 56
zwaar, zich ~ melken 115
zwaddervat 136
zwak kalfje 59
zwakke banden 88
zwakke melk 120
zwakke rug 58

zwakke rugstrank 58
zwal 91
zwal op de uier 75
zwal, veel ~ in de uier 91
zwal, veel ~ in het udder 91
zwaluwstaarten 97
zwamuijer 92
zwans 53
zware koe 55, 60
zware poten 60
zwart 9
zwart geplekkerde 9
zwart geplekte 8
zwart gestreepte 9
zwart hollands 9
zwartblaar 10
zwartbont 8, 9
zwartbonte 8, 9
ZWARTBONTE KOE 8
zwartbonte koe 8, 9
ZWARTBONTE KOE MET SCHERP
GESCHEIDEN WITTE EN ZWAR-
TE BANEN 9
zwarte 8, 9, 9, 9, 10, 107
zwarte blaar 10
zwarte blaarkop 9, 10
zwarte, bonte ~ 9
ZWARTE, BONTE KOE MET ~ KOP 9
zwarte, bonte koe met ~ kop 9
zwarte, ganse ~ 9
zwarte, gebilde ~ blaarkoe 10
ZWARTE KOE 9
zwarte koe 8, 9, 9, 9, 10
zwarte, koe met een ~ kop 9
ZWARTE KOE MET GEHEEL WITTE
KOP 9

zwarte, (koe) met ~ plekken om
de ogen 10
ZWARTE KOE MET WITTE KOP EN
ZWARTE VLEKKEN OM DE
OGEN 10
zwarte met een bril op 10
zwarte moor 9
zwarte, wit en ~ 9
zwarte, wit en ~ koe 9
zwarte witkop 9
ZWARTE, ZWARTBONTE KOE MET
SCHERP GESCHEIDEN WITTE
EN ~ BANEN 9
ZWARTE, ZWARTE KOE MET WITTE
KOP EN ~ VLEKKEN OM DE
OGEN 10
zwartgeplekte 9
zwarthoppel 9
zwartkop 9
zwartwitte 8, 9, 9
zweep 105
ZWEEP VAN DE KOEHERDER 105
zweitser 104
zwellen 75, 96
zwengelaar 140
zwenkrad 141
zwerage 96
zwerende deem 91
zwerende uier 90
zwering 96
zwering tussen de tenen 98
zwier 132
zwijs 132
zwol 75
zwong, de ~ 140
zwong, rol bet een ~ 140

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (bemesten en ploegen)*, Assen, 1983 (77 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (eggen en slepen)*, Assen, 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD, I.3 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarisch terminologie, afl. 3 (weidebouw)*, Assen/Maastricht, 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 3.
- WLD, I.4 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarisch terminologie, afl. 4 (verbouw van graangewassen)*, Assen/Maastricht, 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD, I.5 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (verbouw van knol- en andere gewassen)*, Assen, 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD, I.6 dr. J. Kruijssen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 6 (boerderij, bedrijfsgebouwen)*, Assen, 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarisch terminologie, afl. 9 (het paard)*, Assen, 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD, I.10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 10 (paardentui)*, Assen, 1994 (115 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD, I.11 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 11 (rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen)*, Assen 2001 (212 p.). ISBN 90 232 3653 X.
- WLD, I.12 dr. H. Cromptvoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 12 (kleinvee, pluimvee)*, Assen, 1993 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.
- WLD, I.13 Lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 13 (landbouwvoertuigen)*, Assen, 1999 (139 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (huisslachter en bakker)*, Assen/Maastricht, 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (bierbrouwer en stroopstoker)*, Assen/Maastricht, 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (molenaar)*, Assen/Maastricht, 1990 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (turfsteker en ertsontginner)*, Assen/Maastricht, 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (mijnwerker)*, Assen/Maastricht, 1989 (293 p.). ISBN 90 232 2469 8.
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (imker, stro- of buntgrasvlechter)*, Assen/Maastricht, 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (kleermaker, naaister, handspinne, handwever, touwslager, mutsenmaakster)*, Assen, 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (pottenbakker, steenbakker, pannbakker, gresbuisenindustrie)*, Assen, 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3.

- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (*metselaar, timmerman, dakdekker, loodgieter, stucadoor, huisschilder*), Assen, 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.
- WLD, II.10 dr. H. Crompvoets, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (*schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker*), Assen, 1994 (107 p.). ISBN 90 232 2953 3.
- WLD, II.11 drs. H. van de Wijngaard, Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 11 (*smid, loodgieter, koperslager*), Assen, 1998 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.

